Thesaurus Spiritualis.

Fidelis Deus per quem vocati estis in Societatem
Jesu Christi
ihs
ad ma-jor-em
dei glo-ri-am
Sanctus Ignatius F. S. I.

Thesaurus Spiritualis

Societatis Jesu.

ALMA COLLEGE
LIBRARY
Alma, Ca
060.14
J499

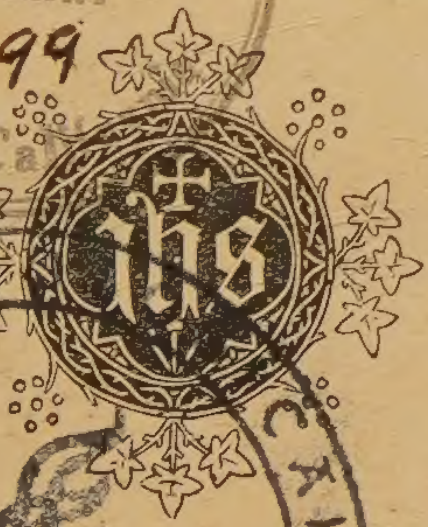

Made in Belgium

BRUGIS,
Sumptibus et Typis Societatis S. Augustini,
Desclée, De Brouwer et Soc. — 1912.

6613

BX
2179
L8
R64
1912

Index totius Thesauri.

LITTERÆ encyclicæ R. P. Roothaan de spiritualium exercitiorum studio et usu III
EXERCITIA Spiritualia 1
DIRECTORIUM in exercitio spiritualia 349
INDUSTRIÆ ad curandos animæ morbos.. 449
SUMMARIUM Constitutionum 541
REGULÆ Communes 554
MONITA generalia 560
INSTRUCTIO ad reddendam conscientiæ rationem .. 566
REGULÆ Modestiæ.. 569
REGULÆ Peregrinorum 571
REGULÆ Sacerdotum 574
REGULÆ Concionatorum 577
REGULÆ eorum qui in Missionibus versantur 583
REGULÆ Scholasticorum 589
EPISTOLA S. P. N. IGNATII, de virtute Obedientiæ.. 591
SELECTÆ S. P. N. IGNATII sententiæ 604
REGULÆ quædam S. P. N. IGNATII, a P. Andrea Frusio conscriptæ.. 607
SUMMA ET SCOPUS Constitutionum 608
FORMULA Votorum simplicium 609
APPENDIX de ratione meditandi 611
INDEX Exercitiorum 647
INDEX Notarum 651
INDEX Directorii 654
INDEX rerum in Directorio contentarum 656
INDEX Industriarum.. 669
INDEX rerum in Industriis contentarum.. 670
INDEX Appendicis 673
INDEX notabilium Appendicis 674

Exercitia Spiritualia

SANCTI PATRIS

IGNATII DE LOYOLA

CUM VERSIONE LITTERALI

ex autographo hispanico

NOTIS ILLUSTRATA.

MONITUM EDITORIS.

Cum jam in publicum prolata sit S. P. Ignatii Exercitiorum, primae scilicet editionis quam ipse anno 1548 fieri curavit, phototypica effigies (Parisiis, Lethielleux, 1910), opportunius visum est in textu nostro *Vulgatae* aliquot verba non nullius momenti reponere, quae typographorum culpa, a multis forsan annis, exciderunt. Ea autem, bone lector, reperies uncis [], inclusa.

1912.

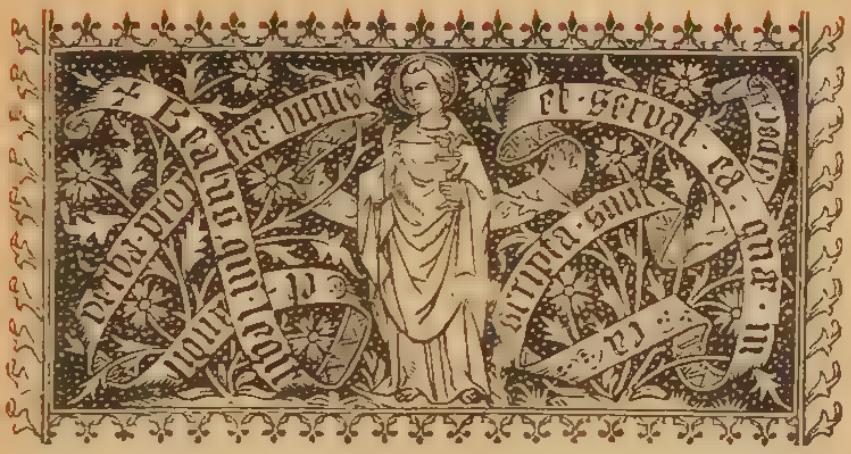

R. P. Joannis Roothaan

praepositi generalis societatis Jesu

LITTERÆ ENCYCLICÆ

ad patres ac fratres ejusdem societatis

de Spiritualium Exercitiorum

S. P. N. STUDIO ET USU.

SÆPE *ac multum cogitanti mihi, Patres ac Fratres carissimi, immo vero assidue animo volventi* (necessitas enim mihi incumbit ; *quippe cui per Apostolum dicitur:* Qui præest, in sollicitudine) *assidue, inquam, animo volventi, quanam maxime ratione in renata paucis abhinc annis ac sensim adolescente Societate spiritus ille, vel exsuscitari ubi opus sit, vel conservari, foveri, promoveri possit, qui ejus olim, tum primordia, tum incrementa, tam læta reddidit Ecclesiæ Dei, tam fructuosa ad innumerabilium hominum salutem ; illud jamdudum occurrebat, nihil fore* ad convertenda corda Patrum in filios, *ad filios, inquam, Patribus reddendos quam fieri posset simillimos, aptius atque efficacius, quam Sancti Patris nostri*

Exercitiorum Spiritualium diligens studium et accuratum usum. Etenim cum primos illos Patres nostros, et qui eos dein subsecuti sunt, non alia re magis, quam horum Exercitiorum opera, in alios plane viros mutatos fuisse constet, perque ipsos alios deinceps atque alios, iisdem hisce spiritualibus Exercitiis excultos, e vitiorum laqueis expeditos, non virtutis modo, verum etiam eximiæ sanctitatis studio incensos fuisse, et in concepto semel ardore spiritus ad mortem usque per multos labores et ærumnas perseverasse; quid est, quod iisdem Exercitiis nos rite utentes, non eumdem spiritus fructum in nobis fidenter exspectemus? Equidem, Patres ac Fratres carissimi, dum hoc argumentum, quod dudum meditabar, tractandum apud vos suscipio, brevi compendio ad omnem vocationis nostræ perfectionem, ad omnium vitiorum et imperfectionum victoriam, ad omnium virtutum exercitationem efficacissime vos adhortari mihi videor; atque ita existimo, si studium admirabilis libri Sancti Patris nostri, si diligentem et accuratum ejus usum vobis persuasero, renovationem spiritus in universa Societate lætissimo nostrum omnium profectu consecuturam.

Ac de Exercitiorum quidem laudibus, de eorum excellentia atque efficacia apud vos disserere, Patres ac Fratres carissimi, supervacaneum existimo. Donum ea esse singulari Dei beneficio Sancto Patri nostro Ignatio concessum, et per illum Societati proprium, nemo vestrum ignorat. Ab his potissimum ipsum hunc Societatis Parentem suam illam hausisse eximiam sanctitatem, in his Societatis formandæ ideam divinitus eum concepisse, hæc Socios ei peperisse in Christo, in his proinde conceptam fuisse Societatem, ex his natam, his adolevisse, his præcipue altam ac susten-

tatam fuisse; hæc unum ex præcipuis esse instrumentis, quibus ad duplicem vocationis nostræ finem, ad propriam scilicet salutem ac perfectionem, et ad salutem ac perfectionem proximorum conniti debeamus, et quæcumque Societas adhibet ad finem suum consequendum media, in omnibus suis ministeriis, in omnibus operibus zeli, ex his haurire vim et efficaciam debere, in comperto est. Quod si Societas hisce Exercitiis in primis Parentem suum acceptum referre debet, his ejus primos Socios (quales quantosque viros!) his Constitutiones suas, cælestis plane sapientiæ opus, his se totam suaque omnia; non est profecto quod pluribus verbis demonstretur, quanti eorum tractatio momenti sit ad Societatis nostræ conservationem et incrementum.

Et vero tractantur illa a Nostris, et, prout Constitutiones legesque nostræ præscribunt, tractantur frequenter. Per solidum mensem in Tirocinio primum singuli, iterumque per mensem integrum post studia peracta in tertio Probationis anno; quotannis item per octo vel decem dies iisdem ex præscripto vacamus omnes. Eorum usus etiam apud externos ita jam communis est, ut passim in omnibus fere Monasteriis, in Ephebeis, in Scholis, ad populum etiam publice tradantur, ea frequentia, qua fortasse nunquam magis. Ast fateri vel inviti cogimur, licet fructus quidem salutaris existere nunquam non soleat, raro tamen jam Exercitia eos producere effectus eximiæ illius sanctitatis, quæ olim vix non perpetuo eorum tractationem consequebatur. Atque ut de aliis, qui Exercitiis spiritualibus excoli solent, nunc non agamus; de nobis ipsis, Patres ac Fratres carissimi, hic mihi sermo est. Neque enim est quod ita nobis blandiamur, ut non plane videamus, longo nos intervallo distare ab eximia

illa Patrum nostrorum virtute, quam in annalibus nostris legimus et admiramur. Ut enim, quæ Dei misericordia est, recti bonique desiderium vigeat passim in omnibus, idque ipsum hisce spiritualibus Exercitiis potissimum debeamus; non est tamen quod hac quacumque bonitate vitæ contenti esse possimus, si vocationis nostræ altitudinem consideremus, si formam nobis in Constitutionibus propositam contemplemur. Viros enim non communi quodam modo sed eximie spirituales, et insigniter orationi deditos, et, quod majoris est momenti, viros abnegationis perfectæ, perfectæ mortificationis, zeli perfecti, qui animo vere magno et generoso expugnantes omnem carnis, sensuum, et amoris proprii ac mundani affectum, *ut S. Patris Nostri verbis utar, Christum quam possint proxime sequantur, Christum unice ament, unice spirent, Christum imitari per ærumnas ac ludibria, per mille mortes, ardenter exoptent, quales olim prodiisse plerosque ex Exercitiis spiritualibus accepimus, rariores jam esse, non sine intimo dolore, nec sine pudore fateri debemus. Magna illa et præclara et heroica in codicibus legimus frequenter, oculis cernimus rarius, nec fere nisi in paucis.*

Neque tamen is ego sum, qui ab omnibus omnia præstari aut posse aut debere existimem. Scio, Patres ac Fratres carissimi, non eamdem gratiæ mensuram omnibus tribui, nec sine præsumptionis periculo futurum, si nobis omnia imitanda proponeremus, quæ in Patribus nostris fuere eximia, quos ut primitias spiritus habentes *largiore manu Divina bonitas donis suis cumulaverat. Immo vero præclare nobiscum agi arbitrabor, si, ut in illis servis suis Dominum* mirabilem prædicamus, ita in nos misericordem fuisse gloriari *possi-*

mus. Sed tamen, si nobis centesimum ferre fructum, *ut Patribus nostris, datum non est; num* trigesimo *aut etiam decimo contenti esse nobis licet, cum fortasse* sexagesimum *saltem ferre daretur, si conatum intenderemus?*

Itaque sic existimo ac plane sentio, si spiritualia Sancti Patris Exercitia a nobis magis accurate usurparentur, majora nos incrementa spiritus veræque sanctitatis absque dubio capturos. Quod autem dico, ita intelligi velim, ut ipsius libri Sancti Patris nostri studium et usum in nobis magis vigere summopere cupiam.

Multi sane, Patres ac Fratres carissimi, multi prostant libri titulum Exercitiorum spiritualium præferentes qui fuse Exercitiorum Sancti Patris argumenta pertractant. Sed nimirum, qui, dum vacat Exercitiis, hujusmodi libris utitur, præsertim si nullam ipsius libri Sancti Patris cognitionem, nullum usum habeat, is magis fere lectione pascit intelletum, quam meditatione veritates illas intime penetrat; cum tamen is sit præcipuus Exercitiorum fructus, ut gravissimæ illæ veritates rite perceptæ, animo alte defixæ inhæreant, ingue omni vita ad earum normam actiones nostræ omnes exigantur. Quid? quod plurimi ex illis qui Exercitiorum conscripsere libros, mentem Sancti Patris Ignatii vix obscure assecuti sunt? Quid? quod plerique nec sensa Sancti Patris nec verba servarunt? Quod utinam saltem fecissent semper omnes, ac solum superaddidissent quædam quisque de suo! Sed multi sua plerumque sensa sensis Ignatii substituerunt, et in multis scilicet vim Exercitiorum enervarunt, ut vere dici possit in tanta hujusmodi librorum copia: inopes nos copia fecit, *et sacer ille ignis veluti*

sub cinerum cumulo obrutus ac pene deperditus jaceat.

Quam multi ergo etiam inter Nostros, qui, cum hujusmodi libros, Exercitiorum tempore, adhibere soleant, exiguum ac fere nonnisi transitorium capiunt ex Exercitiis fructum! Quam multi nunquam librum ipsum Sancti Patris usu gustuque probavere! Quam multi vix eum, ut ita dicam, de facie norunt! Et aliqui fortasse ne regulas quidem illas memoria et usu tenent, quas partim Annotationum, *partim* Additionum *nomine Sanctus Parens noster præscripsit, et in quibus ille maximam semper vim ad fructuose meditandum posuit, et posuere quotquot recte Exercitia tractarunt. Ergo illud plerumque evenit, ut qui libris illis, quos modo dicebam, Exercitiorum tempore utatur, lectione magis quam meditatione in sacro secessu occupetur; ut quæ absque multa mentis et cordis applicatione percurrit, sine multa quidem animi defatigatione, sed etiam sine magno fructu percipiat; ut denique id fere agat, quod ii plerique qui diffusos audiunt de veritatibus illis sermones: legentium enim et audientium hic ferme eadem est ratio, quæ longe certe ab Exercitiorum spiritualium usu, qualem Ignatius intellexit, abest. Ille quidem, quid sint Exercitia spiritualia in ipso libri sui limine explicaturus, similitudine utitur Exercitiorum corporalium, quæ agere illi scilicet dicuntur,* qui ambulant, iter faciunt, currunt. *At vero qui solum audit, vel legit, quæ ab aliis fuse per modum meditationis proposita sunt, et ita se Exercitia spiritualia facere existimat, similis mihi videtur illi, qui dum alios ambulantes, iter facientes, currentes, multa quiete sedens spectaret; se Exercitia facere corporalia diceret; cum id de iis solum, qui ipsi ambulant, ipsi iter fa-*

ciunt, ipsi currunt, vere dici posse nemo non videat.

Poterunt ergo plerique illi Exercitiorum spiritualium libri utilitate sua non carere, si quis illis extra Exercitiorum tempora utatur, si eos identidem pro lectione spirituali assumat, si eos adhibeat dum ad populum dicendum est, ut inde apta ad auditorum animos illuminandos et excitandos argumenta depromat: sed dum quis Exercitiis spiritualibus vacat (non jam de illitteratis, de rudioris ingenii tironibus loquor, sed de iis potissimum qui Magistri divinæ hujus artis esse debent, quales ut evadant, omnibus Sacerdotibus nostris curandum est, ex regula ipsorum 7.), equidem unicuique auctor sum, ut ipso Sancti Patris libro potius, quam alio quovis utatur. Quod si quis, propter nimis exiguum vel potius nullum ejus libri usum adhuc factum, sibi jejunum fore nimis et aridum existimet, ejus se studio ex animo dedat, et experimentum vel semel faciat, velim; et profecto plura latere sub paucorum verborum cortice reperiet quam prima specie videbatur; illudque ei fortasse continget quod plerisque, cordate idem opus aggressis contigisse experti novimus, qui abundantiam rerum in eo tantam, Deo scilicet piis conatibus adspirante, invenerunt, ut nullum alium deinceps librum pro Exercitiis spiritualibus præter ipsum illum Sancti Patris requirerent, et quoties eo uterentur, toties novam inde se luminis practici copiam magno suo bono percepisse profiterentur.

Atque utinam omnibus vobis, Patres ac Fratres carissimi, studium in primis, tum usum admirabilis hujus libri persuadere possem! Epistolæ angustiis prohibeor equidem, quominus singillatim thesauros ingentes in

eo contentos enumerem et exponam. Non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, *sed* in virtute Dei, *Ignatius litterarum etiam tum plane expers, quæ divino Spiritu suggerente didicerat, primum sibi, tum aliis conservare, ac Deo animum ejus manumque regente, chartæ tradere constituit.*

Methodos orandi facillimas itemque efficacissimas docet, quibus utentes quam plurimos, etiam illitteratos Fratres adjutores, horas integras, nullo tædio, fructu maximo, orationi impendere consuevisse novimus. Et vero quid facilius quam animi facultates, memoriam, intellectum, voluntatem, certo servato ordine, ad veritates fide cognitas applicare? Quid item facilius, quam vitæ passionisque CHRISTI JESU *mysteria per contemplationem distinctam personarum, verborum, actionum meditari? Quid ad sui cognitionem, ad vitiorum emendationem aptius utroque illo examine, quod tanta verborum simplicitate a Sancto Parente propositum, tam facile ab omni homine, qui modo bonæ sit voluntatis, in praxim reduci potest? Jam vero, si præcipua vitæ spiritualis documenta quæ in libro Sancti Patris admirabili ordine tradita sunt attingere velim, finem non inveniam.*

Quid enim ego de sublimi illa philosophia dicam, quæ in ipso, quod primum proponitur, Fundamento *continetur, quaque Sanctus Pater docet hominem in rebus suis rerumque creatarum usu, non affectu quocumque, sed ratione duci, ut, quid demum sit,* hominem esse, *et* ut hominem decet ager , *intelligat? Quid de peccatorum gravitate cognoscenda ac detestanda in utroque* de Peccatis *exercitio? Quid de præclara illa* de Regno CHRISTI *meditatione, ubi jam non hominem qualemcumque, sed Christianum erudit et ad majora*

provocare incipit? Quid de duobus Vexillis, *ubi apostolicæ vocationis finem, media et excitamenta sane potentissima, non magis menti intelligenda quam oculis ipsis spectanda proponit? Quid de eligendarum rerum cognitione, deque animi dispositione, quam tum descriptis* tribus Humilitatis modis, *tum propositis* tribus hominum Classibus, *seu tentat et explorat, seu suavissime simul et efficacissime provocat et excitat ad æmulanda charismata meliora? Quid de cælesti illa sapientia ac prudentia, qua omne bonum desiderium cum propriæ imbecillitatis cognitione ita semper conjungit, ut divinæ gratiæ auxilium, et ad cognoscenda quæ recta sunt, et ad eadem voluntate amplectenda, necessarium esse assidue moneat, semperque eam postulare, et qua ratione postulanda sit, doceat? Quid vero dicam de quibusdam igneni spirantibus sententiis, quibus refertus est aureus iste ac divinus plane liber, quasque in plerisque Exercitiorum spiritualium libris, quod incredibile videatur, frustra requiras?*

Quo in genere ut unum alterumve exemplum adferam, quid, quæso, ad sui ipsius cognitionem propriæque miseriæ atque indignitatis sensum aptius, quam quæ a Sancto Patre cogitanda, meditanda, et animo volvenda proponuntur: dum vel animam nostram in hoc corpore veluti ergastulo constrictam, hominemque ipsum in hac miseriæ valle inter bruta animalia exulantem *repræsentat; vel per quosdam veluti gradus meditantem deducens, cogitare jubet,* quid sit homo unus ad ceteros homines omnes comparatus; quid deinde mortales vel omnes comparati ad Angelos ac Beatos; quid postea Angeli ac Beati omnes, et quidquid est creaturarum, comparatum ad Deum Creatorem; quid *proinde,* quantulus, *quam fere nihil,* unicus homuncio

ad illam supremam Majestatem; atque inde jubens meditantem descendere ad considerandam primum corporis fœditatem, *deinde* animi pravitatem, *cogit eum tandem concludere, nil aliud denique se esse nisi* ulcus quoddam, *et* apostema, *atque adeo pestilentem orbis* luem *ob commissa peccata?*

Quid iterum suavius et ad inflammandos animos erga piissimum Redemptorem potentius, quam cum in colloquio, quo tremendam illam de triplici Peccato meditationem concludit, Christum e cruce pendentem *jubet veluti* coram spectare; ac deinde ex nobis ipsis quærere, cum ipse Dominus tanta faciat ac patiatur nostra causa, quid tandem illo dignum nos egerimus, quid agamus pro illo, quid agere debeamus in posterum? *vel cum item in contemplatione de* CHRISTI *Nativitate cogitare jubet,* qui summus ille Dei Filius in extrema nascatur paupertate, ut vitam illam, tot inter ærumnas, in fame et siti, in æstu et frigore, per injurias et ludibria transactam, in crucis patibulo tandem consummet; et hæc omnia propter me?

Prætermitto alia his similia quam plurima. Verum hæc, cum præsertim in conspectu Dei, animo jam ad compunctionem per ipsum sacrum secessum et præcedentia Exercitia composito, considerantur, quem, quæso, non commoveant, non feriant? cujus cor non urant, non inflamment. Iterum dicam: experiatur quisque, velim, et serio se hujus libri studio dedat; et si quem unquam hujus suscepti studii pœnituerit, me dati parum opportuni consilii incuset, non repugnabo. Profecto dolendum maxime sentio, et vero etiam pudendum, quod liber hic Sancti Parentis multis etiam ex Nostris ita parum cognitus sit, ut liber *fere* clausus, *ipsis habeatur. Ergone thesaurum*

hunc tantum possidebimus veluti in terra defossum? Ergo præclarissimum hoc cælestis harmoniæ organum in manibus nostris mutum erit, sine voce ac mortuum, quod qua ratione tangendum sit, ut sonos suos edat, ignoremus? Ergo præstantissimis hisce armis spiritualibus, *ut ea Sanctus Pater vocabat, instructi,* ingredi *ad pugnam* non poterimus, *quia* non usum habemus? *Studeamus, quæso, Patres ac Fratres carissimi, studeamus diligenter insignem hunc, divinum hunc Exercitiorum librum intelligere, ejusque usum familiarem nobis reddamus; neque enim absque diligenti studio usuque frequenti ejus intelligentiam assequemur. Quod cum omnibus nostris Sacerdotibus commendatum esse cupio, tum præsertim Superioribus, rerumque spiritualium Præfectis, qui suæ curæ commissos, in hac scientia Sanctorum acquirenda, non sibi relinquere, sed ducere ac dirigere debent; tum vero omnium maxime tironum Magistris et Instructoribus tertiæ Probationis: cum inter utriusque Probationis* experimenta *ab Instituto præscripta illud sit, sin minus semper tempore, at certe dignitate ac necessitate* primum, *ut Exercitia spiritualia integra a singulis qui probantur, fiant. Et sane ex his discendus orandi meditandique modus et usus quotidianus; ex his examinandæ conscientiæ ratio petenda, et methodus extirpandi vitia, et acquirendi virtutes: ex his omnis vitæ nostræ spiritualis documenta certa ac tuta; ex his regulæ ad inimici seu apertas tentationes, seu tectas artes ac fraudes cognoscendas ac superandas, ne quis forte specie boni deceptus a vero bono divellatur; ex his denique omnis vitæ nostræ vocationisque ratio potissimum petenda est, nec unquam futurus est aliquis verus Societatis filius, nunquam ejus*

spiritum habebit, nisi hinc, e Sancti Patris, inquam, Exercitiis, hauserit.

Neque enim studium libri Sancti Patris ejusque usum dum tam multis verbis commendo, studium ejus, ut aiunt, mere speculativum *commendare me, vos ipsi, credo, satis intelligitis. Absit, Patres ac Fratres carissimi, ut librum hunc manibus assidue versantes, ac tantæ admiratione sapientiæ capti, eum veneremur tantum, laudemus, aliisque commendemus. Absit, ut, quemadmodum de Joannis Baptistæ admiratoribus* CHRISTUS *Dominus aiebat, quod* ad horam ejus splendore delectati essent, *quin tamen ex ejus prædicatione verum cepissent fructum : ita nos pulcherrimis Sancti Patris documentis capti ac delectati, manum operi admovere in nobismetipsis negligamus. Quis enim nescit, omnem hic fructum ab applicatione pendere? Quæ quidem omnis practica est seque in universam vitæ nostræ rationem, et in omnes actiones nostras, et in actionum omnium modos, in intima demum sensa omnia, et cogitationes omnes sese diffundant necesse est ; cujus proinde vis et efficacia tam late patet, ut terminum in his invenire non sit, neque adeo dicere unquam possimus :* sufficit.

Illud vero præcipue animadvertamus oportet, ac præ oculis semper habeamus, in veræ perfectæque abnegationis propriæ studium omnem spiritualium Exercitiorum doctrinam resolvi. Hoc enim qui non intelligat, periculum est, ne, ut in Constitutionum nostrarum, ita in Exercitiorum studio vehementer erret, eoque perniciosius, quo propter sapientissima vitæ documenta doctior sibi ac spiritualior videri posset. Spiritualium enim rerum intelligentia, nescio quomodo, animis non raro illudit, ut jam vere spiritualem se esse quis

existimet, propterea quod in rebus spiritualibus versatus optime sibi videatur; quæ, si qua alia, tentatio periculosissima est.

Ad propriam itaque abnegationem omnia demum referuntur, idque ex universo Exercitiorum libro manifestum est. Non tradit Beatus Pater sublimis cujusdam orationis et singularis unionis cum Deo modos aut præcepta. Ad hanc docet quidem animos disponere; at dispositionem omnem præcipue in illa, quam dixi, abnegatione sui constituit. Quis Exercitiorum finis? Audi ex ipsa libri inscriptione: Ut homo seipsum vincat, vitamque suam disponat absque ulla affectione quæ recte ordinata non sit. *Qua vero ratione vita omnis recte ordinabitur? Nempe, proposito nobis* fine *puro, purissimo unius Dei gloriæ nostræque salutis. Hoc in* Fundamento, *hoc in* Electionibus, *hoc passim ubique repetit, inculcat. Quomodo vero id assequemur, ut tam recte, tam pure agamus? Si tollamus quidquid in nobis ipsis impedimenti est. Et quodnam illud? Quidquid* propriæ *est* voluntatis, *quidquid est* amoris proprii et mundani. Hoc sibi quisque persuadeat, *inquit*, tantum se in studiis spiritualibus promoturum esse, quantum ab amore sui ipsius, et proprii commodi affectione sese abstraxerit. *In hoc tam constanter insistit Beatus Pater per totum libri decursum, ut, et ubi de* Victu *recte* temperando *agit, et ubi de* Pœnitentiarum usu *determinando, et ubi doctrinam tradit de* Electione, *et ubi de* vitæ Reformatione, *et ubi de* Eleemosynarum distributione, *idem diversis licet verbis assidue ingerat:* eo melius futurum, quo longius ab amore nostri ipsorum recedamus. *Ad hoc in meditatione* de Regno Christi: *ad hoc in altera* de duobus Vexillis; *ad hoc in proponendis* tribus hominum Classibus tribusque Humilitatis modis,

admirabili arte nos erudit, et invitat, et impellit; ubique naturæ repugnantiam impugnare docet ac superare. Quod si ex animo, si strenue, si constanter agamus, et vitam omnem recte ordinabimus, et virtutum possessionem facile consequemur, ei vero etiam ad unionem cum Domino beatissimam nosmetipsos, ejus opitulante gratia, disponemus. Hac non alia via Patres nostri, quod sane notatu dignissimum est, et ex annalibus nostris constat, hac, inquam, via Patres nostri, qui primis illis temporibus ad religiosam in Societate vitam non aliis fere institutionibus nisi Exercitiis spiritualibus instruebantur, vi et animo in illis concepto, cum se abnegationi propriæ generose exercendæ dedissent, brevissimo plerique tempore ad eximiam vitæ perfectionem eluctati sunt, et fructus in Ecclesia Dei fecerunt uberrimos, quibus nos etiam nunc, post unum, alterum, tertium sæculum, gaudemus et fruimur. Scilicet hoc illi vitæ spiritualis axioma, in Exercitiis intime perceptum, alte impressum animo gerebant, suoque confirmabant exemplo; quantum quisque a se ipso recedat, tantum appropinquare Deo ; *et* cor, quo magis vacuum sit amore proprio, eo magis Dei spiritu repleri.

O Patres mei ac Fratres dilectissimi, si spiritum Dei habuerimus, si vere spirituales fuerimus, quam bene nobis, quam bene Societati erit universæ! Quæ pax, quanta unio animorum inter nos! quanta alacritas ad laborandum pro gloria Dei et animarum salute, et ad patiendum etiam quæcumque adversa quanta promptitudo! Quam bene fiunt nobis omnia! Quanto illa ipsa externa ministeria, quæ pro nostræ vocationis ratione tractamus, nobis ipsis primum, tum aliis plurimis uberiores adferent utilitates! In ipsa litterarum

scientiarumque tractatione, quam procul aberunt contentiones, æmulationes, præoccupati in particularibus propriisve opinionibus animi, aliæque hujusmodi miseriæ, quæ et intellectum obscurare solent, nec studiorum minus progressui, quam virtuti ac perfectioni nocent plurimum! Erit in Superioribus zelus disciplinæ sine asperitate, suavitas non remissa; erit discretio, erit prudentia, simplex tamen semper, et ab omni specie odiosæ illius, quam omnes merito detestamur, politicæ *longissime remota. Erit in Subditis obedientia integra, prompta, hilaris, constans, perfecta, executionis, voluntatis, et judicii etiam, qualem maxime cupit Beatus Pater in suis. Denique universa Societas vero suo vigentique spiritu efflorescet, qualem illam Sanctus Pater Ignatius juxta formam, non terrena, sed cœlesti sapientia inventam ac descriptam condidit.*

Quapropter oro vos, Patres ac Fratres carissimi, per Sancti Patris Ignatii reverentiam, cui, post JESUM *et Virginem Matrem nos nostraque debemus omnia; per amorem Societatis, cujus incrementa et successus, non a quibuscumque naturalibus aut humanis præsidiis non a splendore doctrinæ aut eloquentiæ, non ab hominum quorumcumque favore, sed ab ejus vero in nobis conservato renovatoque spiritu pendent; per salutem ac perfectionem cujusque propriam, quæ nobis omnibus summopere cordi esse debet, quippe quibus in hac vocatione bonis piisque Christianis esse profecto non sufficit; per Ecclesiæ sanctæ necessitates tantas, quibus aliquam a nobis adferri opem suo jure Mater optima postulat et exspectat; per animarum pretiosissimo* CHRISTI JESU *sanguine redemptarum salutem, quibus juvandis sacramentum in hac* CHRISTI *Ducis*

militia diximus ; oro vos atque obtestor, ut tam præclarum, tam efficax ad tanta bona consequenda subsidium, quod nobis in Sancti Patris Exercitiis traditum est, et studiosa complecti mente, et diligenter adhibere, documentaque in iis tradita ad effectum usumque perpetuum et quotidianum in vobis ipsis deducere, quanta possitis industria et conatu, ad Patrum nostrorum imitationem, satagatis. Et quoniam non in industriis nostris nostrisque conatibus, sed in divinæ gratiæ auxilio potissimum hujus tanti boni conseguendi spes sita est ; juxta ipsorum Exercitiorum doctrinam, divina hæc auxilia studiose et ardenter petamus : ad Virginem scilicet gratiæ Matrem confugientes, et per Mariam ad JESUM Mediatorem Dei et hominum, *et per* JESUM *denique ad Deum Patrem benignissimum accedentes, petamus, postulemus, flagitemus cum certa fiducia impetrandi. Neque enim timenda repulsa est in tam justa petitione, modo ne ipsi nobis desimus. Etenim, si peteremus* sedere ad dexteram vel sinistram in Regno *ejus, si quæcumque speciosa aut minime ad finem nostrum necessaria postularemus, respondere nobis posset Dominus, ut olim filiis Zebedæi :* nescitis quid petatis ; *at dum id ab eo efflagitamus, quod ipse maxime a nobis requirit, et sine quo ei placere non possumus ; dum nostræ conscii miseriæ atque inopiæ misericordiam et opem imploramus ; dum denique non aliud petimus nisi* spiritum bonum, dabit *utique* petentibus se *misericors ac benignus* Pater noster cœlestis, *ac bonus hic spiritus, verus, inquam, spiritus Societatis Jesu,* fiet in nobis fons aquæ salientis in vitam æternam, venientque nobis omnia bona pariter cum illo. *Quem ut et mihi, qui omnium maxime illius egeo, concedere Dominus*

dignetur, vestris me ss. SS. et orationibus enixe commendo.

Reverendi Patres ac Fratres carissimi.

Romæ, die 27 Decembris 1834.

Vestrum omnium servus in CHRISTO,
JOANNES ROOTHAAN.

Prologus

Ad Patres Exercitiorum spiritualium præcipue studiosos.

IN hac nova, quam videtis, RR. PP., Exercitiorum spiritualium S. P. N. editione adornanda, quid consilii fuerit, paucis accipite.

Inde a viginti eoque amplius annis, tum in secessu annuo, tum extra illum, evolventi mihi librum Exercitiorum in vulgata versione latina, dudum incesserat desiderium inspiciendi aliquando ipsum textum hispanicum, quo idiomate a Sancto Parente nostro conscriptum fuisse librum, nemo ignorat. Videbam enim,duplicem quidem versionem oblatam fuisse censoribus, quibus Paulus III librum, antequam illum Apostolica auctoritate approbaret, examinandum commiserat, et utramque, *ne vocula quidem mutata*, probatam fuisse ; ut habet Orlandinus noster Hist. Soc., lib. VIII. n° 1, utque ex iis, quæ in omnibus fere libri editionibus exstant, summorum illorum virorum testimoniis comprobatur : at ex duabus illis versionibus eam fuisse selectam ac typis editam, quæ latinior visa erat, et sensum potius sensui reddebat ; omissa altera, quæ verbum pene verbo reddiderat. Videbam, subsequentibus temporibus, auctoritate V. Congregationis Generalis, eamdem illam versionem recognitam, et cum autographo hispanico collatam, variis in locis quæ obscuriora videbantur, fuisse notis aliquibus adjectis seu illustratam, seu emendatam. Videbam eosdem Patres, qui versioni vulgatæ cum autographo conferendæ præfuerant, non dissimulasse, alia quædam præterea se reperisse quidem, sed, quod minoris momenti visa essent, prætermisisse. Hæc omnia, et quod aliqua etiamnum obscuriora viderentur, fortasse ex hispanico dilucidanda et præsertim (hanc mihi veniam date) pecu-

liaris quædam erga S. Patrem resque ejus omnes reverentia ac devotio, desiderium ardens cognoscendi ipsum S. Patris textum excitaverant.

Itaque, cum paucis abhinc annis hispanicum exemplar, diu frustra quæsitum, nactus tandem essem, eo lætus uti cœpi, illudque legere cupidissime atque attentissime. Inde, inter ipsum annuum secessum iterum iterumque librum textu hispanico meditate volvens atque revolvens, deprehendi scilicet non pauca, quæ mihi quidem notatu dignissima esse, et sive ad majorem perspicuitatem, sive ad majorem spiritus unctionem non mediocriter conferre posse videbantur. Ergo, quæ observaveram, cum sedulo adnotare cœpissem, et cum quibusdam Patribus in Exercitiis spiritualibus studiosius versatis communicassem, his etiam digna visa sunt, quæ non ignorarentur a Nostris ; ne minutis licet illis, pretiosissimis tamen tanti thesauri particulis, quæ in vulgata versione excidisse, et quodam modo deperditæ jacere videbantur, Nostri passim carerent.

Ac primum quidem non alia mens erat, nisi ut præcipua quædam in nova Exercitiorum editione, adjectis adnotatiunculis, designarentur. Sed cum in rerum notandarum selectu sæpe hæreret animus, et illa etiam recurreret identidem cogitatio, quod fortasse ea, quæ mihi fere nullius viderentur momenti, aliis, majori instructis lumine, non inutilia, nec negligenda videri possent ; in illud demum consilium deveni, ut quam fieri posset maxime litteralem versionem totius libri adornarem, ex qua illud etiam nasceretur commodi, quod illa nativa simplicitas, ac simplicitatis socia unctio, quæ Sanctorum non sensa modo, sed et verba comitari solet, conservaretur facilius, et a legentibus, seu meditantibus potius (nam meditate legi totum hunc librum omnesque ejus partes necesse est), aliquo saltem modo etiam in versione percipi posset.

Atque hunc ego laborem eo etiam lubentius sus-

cipiendum mihi existimavi, quod cum hisce temporibus tantum operæ impendi passim ab hominibus litteratis videamus, ut non modo veterum, sed aliorum etiam sæpe recentioris ævi scriptorum, novas editiones accuratissimas concinnent, variantium quas vocant lectionum diligentissime habita ratione, in iis etiam quæ nullius esse momenti videri possunt, cum vel minimos apices inobservatos relinquere sibi nefas illi putent (quam quidem diligentiam, ubi operæ pretium est, nemo improbaverit, nemo reprehenderit); majori profecto jure, majori certe utilitate, quam in plerisque ex illis quos dicebam auctoribus, libro huic S. P. N. curam hujusmodi impendendam nobis esse arbitrabar.

Ergo ad opus me accinxi, et subseciva tempora huic labori, qui mihi quidem suavissimæ quietis loco plerumque fuit, impendi. Quo vero accuratius in eo ac certius progrederer, hispanica libri editione quacumque non contentus, eo usus sum exemplari, quod antiquissimum ms. in hoc romano Archivo nostro asservatur, et in cujus margine variis in locis correctiones aliquæ ipsa S. P. manu notatæ conspiciuntur. Atque hoc ipsum est, quod a Congr. V. *Autographum* vocatur. Nam exemplar manu propria S. P. totum exaratum ne tunc quidem exstabat, certe repertum non fuit. Adhibui item, et cum autographo hispanico perpetuo comparavi, antiquam versionem latinam, pariter ms., fere quidem et ipsam litteralem; quæ an eadem illa sit, quæ censoribus simul cum altera, quæ vulgata est, oblata fuerat, non constat; at est certe antiquissima, conscripta videlicet anno 1541, ut in calce hujus codicis ab amanuensi adnotatum legitur; eaque ipsum S. P. Ignatium usum fuisse, colligimus ex hisce verbis in exteriori ejus folio manu S. P. exaratis: *todos exercitios* (*) *breviter en latin*. Ceterum ista

(*) *Breviter*. Non quod brevius in hac versione, quam in Autographo hispanico; sed quia textus libri non nisi *breviter* Exercitia continet, ore tenus scilicet fusius explicanda.

versio, quæ currenti calamo facta fuisse videtur, ejusmodi est, ut mirum non sit, visam non fuisse typis edendam, sed alteram, quæ P. Andreæ Frusii erat, præferendam.

In hac itaque nostra editione habetis, PP., in primis quidem vulgatam versionem integram plane atque intactam, ob reverentiam quæ ei merito debetur semperque debebitur, subjectis tantum suis in locis asterisco notatis illis correctionibus, quas olim V. Congregationis auctoritate P. N. Claudius ei addendas curavit : tum ex adverso versionem nostram litteralem textui vulgato perpetuo respondentem ; in qua, ut primo statim intuitu appareat, ubi, quibusve in vocibus aliquod habeatur a versione vulgata discrimen, voces hujusmodi, plures, pauciores, distincto charactere expressas videtis. Si quid interdum, vel ad sensus plenitudinem, vel ad dubiæ significationis vim conservandam, necessario visum fuit textui latino inserendum, id uncinis inclusum reperietis. Denique temperare mihi non potui, quin locis quibusdam adnotationes aliquas adjicerem, quibus vim textus autographi aliquantum illustrari posse existimabam. Ceterum latinitatis ratio in hac versione alia habita non fuit, nisi quantum intelligentia rerum requirebat ; neque enim stili correctio quærenda erat, sed fidelitas in verbis ipsius autographi, quam fieri poterat, accuratissime reddendis. Commodius quidem verti ad verbum vel gallice vel italice potuisset, ob harum linguarum idiotismos hispanico idiomati plerumque magis affines ; sed plurium utilitati consulendum fuit.

Jam quæ mihi cogitatio sæpe in mentem venit, textum hispanicum cum vulgata versione conferenti, eadem vobis, versionem cum versione comparantibus, fore ut non semel incidat, nullus dubito : ut scilicet quæratis vobiscum ipsis, qui factum sit, ut versio, quæ tam multis in locis, vel a propria et ingenita vi hispanici textus differre, vel certe ea

tanto esse inferior cernitur, sub ipsis S. P. oculis typis mandari potuerit. Ad quam ego quæstionem quid mihi ipse responderem, nihil inveni probabilius, quam quod S. P., qua erat humilitate, quidquid esset rerum suarum, id aliorum plane curæ permitteret. Certe de verbis eum fuisse in Exercitiorum libro minus sollicitum, vel ex eo patet, quod cum a se conscriptus esset rudi calamo, ut erat tum litterarum plane expers, cumque multi in eo et linguæ minime correctæ errores, et in sententiarum nexu quædam non raro anacolutha occurrerent, horum nihil sibi postea corrigendum existimaverit, sed omnia plane, sicut ea pro animi sensu primo illo tempore scripserat, porro scripta reliquerit, additis dumtaxat aliquibus identidem verbis, ad explicationem majorem vel ad confirmationem propositæ doctrinæ, iisque paucissimis. Qui ergo tam parum curavit autographum suum, quid mirum, si versionis curam aliis omnem reliquerit? Adde, quod cum non tam scripto, primis illis temporibus, quam vivæ vocis explanatione, Exercitiorum series omnis ac methodus traderetur, parum intererat, aliqua esse in versione latina minus accurate ad hispanicum autographum exacta, cum eorum usui ederetur in lucem, qui vim rerum, vel ex ore ipsius S. P. hauserant, vel certe ex iis, qui hanc ab ipso acceperant. Hac vero tempestate, postquam et lapsu temporis, et multo frequentatissimoque Exercitiorum usu factum est, ut pauci omnino S. P. formam servare consueverint, plurimum referre putavi, si quam accuratissime et sensus S. P., et verba cognoscerentur. Quod si hæc qualiscumque opella nostra aliquid etiam conferat ad Exercitiorum spiritualium studium ex ipso S. P. libro diligentius persequendum, operæ pretium me fecisse, ad majorem Dei gloriam, non pœnitendum existimabo.

Quæ in omnibus passim libri S. P. N. editionibus præmitti solent, in hac nova non

fuere prætermittenda. Sunt autem quæ sequuntur:

I. *Pauli III. Pont. Max. Litteræ Apostolicæ, quibus Exercitia Sancti Patris approbantur et commendantur.*

II. *Testimonia eorum, quibus libri censura a Paulo III. commissa fuerat.*

III. *Monitum primæ editioni præmissum.*

IV. *Alterum monitum de emendationibus in nova edit. an. 1596, textui vulgato subjectis.*

I. — Paulus Papa iij.

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

PASTORALIS officii cura, in universum CHRISTI gregem Nobis commissa, et divinæ gloriæ ac laudis amor facit, ut ea quæ salutem animarum, et spiritualem earum profectum juvans, amplectentes, vota eorum qui aliquid, quod fovere et nutrire pietatem in CHRISTI fidelibus valeat, a Nobis exposcunt, ad exauditionis gratiam admittamus. Cum ergo (sicut dilectus filius nobilis vir, Franciscus de Borgia, Dux Gandiæ, Nobis nuper exponi fecit) dilectus filius IGNATIUS DE LOYOLA, Præpositus Generalis Societatis JESU, per Nos in alma Urbe nostra erectæ, et per Nos auctoritate Apostolica confirmatæ, quædam documenta, sive Exercitia spiritualia, ex Sacris Scripturis, et vitæ spiritualis experimentis elicita, composuerit, et in ordinem, ad pie movendos fidelium animos, aptissimum redegerit; illaque CHRISTI fidelibus, ad spiritualem consolationem, et profectum magnopere utilia, et salubria esse, non solum fama, ex plurimis locis allata, prædictus Franciscus Dux didicerit; sed etiam experimento manifesto, cum Barcinone, tum Valentiæ, tum Gandiæ, id compertum habuerit; quare idem Francis-

cus Dux Nobis humiliter supplicari fecit, ut documenta et spiritualia Exercitia prædicta, quo latius eorum fructus pateat, et plures CHRISTI fideles, majori cum devotione, ad utendum illis invitentur, examinari facere; et si approbatione et laude digna inveniremus, approbare et laudare, aliasque in præmissis opportune providere de benignitate Apostolica dignaremur: Nos igitur qui documenta et Exercitia hujusmodi examinari fecimus, et quæ testimonio ac relatione dilecti filii nostri Joannis Tit. S. Clementis, Presbyteri Cardinalis, Burgensis Episcopi, ac hæreticæ pravitatis Inquisitoris, et venerabilis fratris nostri Philippi Saluciarum Episcopi, ac dictæ Urbis nostræ in spiritualibus Vicarii generalis, nec non dilecti filii Ægidii Foscararii, nostri sacri Palatii Magistri, Nobis desuper facta, pietate ac sanctitate plena, ad ædificationem et spiritualem profectum fidelium valde utilia et salubria esse et fore comperimus: debitum etiam respectum ad fructus uberes, quos IGNATIUS, et ab ipso instituta Societas præfata, in Ecclesia Dei ubique gentium producere non cessant, et ad maximum adjumentum, quod ad id prædicta Exercitia attulerunt, non immerito habentes; hujusmodi supplicationibus inclinati, documenta et Exercitia prædicta, ac omnia et singula in eis contenta, auctoritate prædicta, tenore præsentium, ex certa scientia nostra, approbamus, collaudamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus; hortantes plurimum in Domino, omnes et singulos, utriusque sexus, CHRISTI fideles ubilibet constitutos, ut tam piis documentis et Exercitiis uti, et illis instrui devote velint; nec non concedentes, ut hujusmodi documenta et spiritualia Exercitia imprimi a quocumque bibliopola, per prædictum IGNATIUM eligendo, libere et licite valeant: ita tamen, ut post primam editionem, sine consensu ejusdem Ignatii, vel successorum ejus, nec ab hoc, nec ab alio omnino, sub excommunicationis et 500 ducatorum piis operibus applicandorum

pœna imprimi possint ; ac mandantes nihilominus universis et singulis locorum Ordinariis, ac personis in Ecclesiastica dignitate constitutis, et cathedralium ac metropolitanarum Ecclesiarum Canonicis, et eorumdem Ordinariorum Vicariis in spiritualibus generalibus, et officialibus, ubilibet constitutis, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum, per se, vel alium, seu alios, cuivis de Societate prædicta, vel aliis quorum interierit, in præmissis spiritualibus Exercitiis, efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant auctoritate Nostra, illos dicta concessione et approbatione pacifice frui et gaudere : non permittentes eos per quoscumque contra præsentium tenorem quomodolibet molestari ; contradictores quoslibet et rebelles per censuras, et pœnas ecclesiasticas, ac alia opportuna juris remedia, appellatione postposita, compescendo : invocato etiam ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii sæcularis : non obstan. fel. rec. Bonifacii Papæ VIII prædecessoris Nostri de una, et Concilii generalis de duabus dietis, dummodo ultra tres aliquis auctoritate præsentium non trahatur ; et quibusvis aliis Constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque ; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam, et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Volumus autem, quod præsentium litterarum transsumptis, manu Notarii publici subscriptis, et sigillo alicujus Prælati, seu personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ, munitis, plena fides ubique habeatur, et illis stetur, tam in judicio, quam extra, ac si originales litteræ exhiberentur et ostenderentur.

Datum Romæ apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die ultimo Julii, millesimo, quingentesimo, quadragesimo octavo, Pontificatus nostri anno XIV. BLO. EL. FULGINEN.

II. — Testimonia

EORUM QUIBUS CENSURA EXERCITIORUM EST COMMISSA.

In prima translatione.

Legimus omnia in volumine hoc digesta, nobisque valde placuerunt, et ad animarum salutem in primis conducibilia sunt visa.

CARDINALIS BURGENSIS.

Concedimus, ut opus hoc, omni laude dignum, et Christianæ professioni valde proficuum, imprimatur.

PHILIPPUS VICARIUS.

Non poterunt tam sancta Exercitia non maximum commodum præstare cuilibet studioso. Ideo obviis etiam ulnis amplectenda sunt.

F. ÆGIDIUS FOSCARARIUS,
Magister Sacri Palatii.

In secunda translatione.

Legimus spiritualia hæc Exercitia, placentque nobis valde, et digna judicamus, quæ ab omnibus orthodoxæ fidei cultoribus recipiantur, et magni fiant.

CARDINALIS BURGENSIS.

Concedimus ut opus hoc, omni laude dignum, et Christianæ professioni valde proficuum, imprimatur.

PHILIPPUS VICARIUS.

Cum nequeat subsistere diu Christiana religio sine exercitio et meditationibus aliquibus spiritualibus (in meditatione enim, *inquit*

Vates, exardescit anima mea), *nullas arbitror magis opportunas his, quæ procul dubio ex Scripturarum studiis, et longo rerum usu natæ sunt.*

F. ÆGIDIUS FOSCARARIUS.
Magister Sacri Palatii.

III. — Quidam de Societate Jesu

DEVOTO LECTORI EJUSDEM SOCIETATIS SALUTEM IN DOMINO.

HÆC documenta, ac spiritualia Exercitia, quæ non tam a libris, quam ab unctione sancti Spiritus, et ab interna experientia, et usu tractandorum animorum edoctus, noster in CHRISTO Pater Magister IGNATIUS DE LOYOLA, Societatis nostræ Institutor, et Præpositus Generalis (ut præmissum est) composuit, ab idiomate hispanico in latinum duobus modis sunt versa: altera versio, non solum sensum sensui, sed pene verbum verbo; altera (quæ visa est præferenda) sensum tantum sensui, sed fideliter reddebat. Cum autem Exercitia hæc, ut satisfieret quorumdam, et præcipue illustrissimi Ducis Gandiæ Francisci de Borgia devotioni, qui optabat approbari ea Sedis Apostolicæ auctoritate, quæ jampridem et spiritualis plurimorum omnis generis et conditionis hominum profectus (qui per ea spiritum Domini vel hauserant, vel mirum in modum auxerant) ubique approbaverat: cum, inquam, ante approbationem summi Pontificis, destinatis censoribus videnda proponerentur, utraque translatio eis est oblata; et licet omnino liberæ censuræ eorum subjicerentur, ut adderent, minuerent, mutarent, prout in Domino videretur; tamen, ne verbo quidem mutato, utramque versionem (quod testimoniis eorumdem in archetypis exemplaribus patet) approbarunt. Quod ad impressionem attinet, hoc te, pie

lector, monitum velim, non iis, qui tantum lecturi Exercitia, sed qui facturi, vel potius aliis traditurі sunt, esse hoc laboris et operæ impensnm. Cum enim ad fructum uberem capiendum parum sit legisse, nisi strenue quis in eis se exercuerit, et magistrum in rebus spiritualibus versatum sit nactus, constat non eo animo impressa esse, ut passim in vulgus emanarent : sed cum laboriosum nimis esset, nec sine magno temporis et impensarum dispendio, tam multa exemplaria manuscribere, quibus ad Societatis ipsius usus opus erat, et ut varietate, et erratis plurimis (quæ in manuscriptis deprehendi solent) devitatis, indubitatæ fidei exemplaria suppeterent, typis hoc opus excusum est : sed omnia excusa volumina in potestatem Societatis, ad ipsius, ut diximus, usum (ita ut nec vendi, nec excudi ullibi possint) sunt redacta. De his te monere, pie lector (si forte minus innotuerant), cum perspecta mihi sint prædicta omnia, officii mei esse duxi. Vale in Domino. Romæ, VI Idus Augusti MDXLVIII.

IV.

LOCA QUÆ EX DILIGENTI CUM HISPANICO AUTOGRAPHO COLLATIONE ADNOTATA SUNT IN HAC POSTREMA EDITIONE.

Ea Patrum deputatio, quæ in V Generali Congregatione pro recognoscendo Directorio Exercitiorum instituta fuit, illud in primis proposuit, ut antequam liber Exercitiorum denuo imprimeretur, cum hispanico autographo, qui Romæ servatur, diligenter conferretur, non ut nova quædam versio fieret, sed ut loca quædam accommodarentur, quæ in vulgata latina subobscura videbantur. Quod cum R. P. N. fieri mandasset, facta diligenti collatione, compertum est, latinam editionem in paucis ab autographo discrepare. Iis igitur prætermissis, quæ

parvi momenti esse videbantur, ea tantum loca adnotari placuit, in quibus sensus subobscurus censebatur, vel certe clarior hac nova versione reddi poterat. Quæ omnia cum essent a R. P. N. cum Patribus Assistentibus diligenter examinata, ne vulgata editio, ob reverentiam quæ illi merito debetur, mutari videretur, satius visum est, si in fine Exercitiorum loca omnia, quæ sunt adnotata, ponerentur stellulis quibusdam signata, quæ locis, in quibus facta est mutatio, responderent, ut facilius, quæ in prostrema hac editione fuerunt accommodata, reperiri a quolibet possent. Hic autem labor, ut speramus, majorem quamdam lucem afferet iis, qui Exercitia tractant, omnibusque Societatis nostræ hominibus, qui Exercitiorum usum habere debent frequentissimum, non erit injucundus.

Romæ, 25 Junii MDXCVI.

Mandato R. P. N. Generalis,
Jacobus Dominicus
Secretarius.

EXERCITIA

SPIRITUALIA

S. P. Ignatii de Loyola

CUM VERSIONE LITTERALI

ex autographo hispanico.

ANIMA Christi, sanctifica me.
Corpus Christi, salva me.
Sanguis Christi, inebria me.
Aqua lateris Christi, lava me.
Passio Christi, conforta me.
O bone Jesu, exaudi me:
Intra tua vulnera absconde me:
Ne permittas me separari a te:
Ab hoste maligno defende me:
In hora mortis meæ voca me,
Et jube me venire ad te,
Ut cum Sanctis tuis laudem te
In sæcula sæculorum. Amen.

Exercitia spiritualia S. P. Ignatii Loyolæ.

Versio vulgata.

ANNOTATIONES quædam aliquid afferentes intelligentiæ ad Exercitia spiritualia quæ sequuntur, ut juvari possit tam is, qui ea traditurus est, quam qui accepturus.

PRIMA est Annotatio, quod ipso nomine spiritualium Exercitiorum

Versio litteralis.

ANNOTATIONES 1 *ad capiendam aliquam intelligentiam in Exercitiis spiritualibus, quæ sequuntur*, et *ut* [*earum subsidio*] adjuvet se *tam is qui ea traditurus est, quam qui acceptu-rus.*

PRIMA Annotatio est, quod hoc nomine Exercitiorum spiritualium

1. Quid nomine Exercitiorum spiritualium.

1. Hæ Annotationes sunt quædam veluti Introductio ad Exercitia. *Duo* in his Annotationibus spectavit S. P. in ipso hoc titulo expressa: 1° Ut *aliquam* daret præviam notitiam, et *aliquo modo* explicaret, quid ex ejus mente Exercitiorum spiritualium nomine intelligendum veniret, qui eorum scopus, quæ media, etc. 2° Ut monita quædam traderet generalia, quæ tam eum, qui traditurus esset Exercitia, quam qui accepturus, dirigerent, quo certior et uberior fructus existeret.

Conjuctio *et*, ex autographo, non est supervacanea : *adjuvare sese*, activa voce, magis est ad litteram, et videtur etiam magis ad mentem S. P., quam *juvari*.

intelligitur modus quilibet examinandi propriam conscientiam : item meditandi, contemplandi, orandi secundum mentem et vocem: ac postremo alias

intelligitur quilibet modus examinandi conscientiam, meditandi, contemplandi, orandi vocaliter et mentaliter, et aliarum[2] *operationum spi-*

Ex hoc titulo quem S. P. Annotationibus præfixit, jam intelligi datur, Librum hunc non esse conscriptum simpliciter ut *legeretur*, neque etiam ut a *quovis* studio ac meditatione *versaretur*. Titulus hic ipse innuit, eum qui Exercitia facit illa *accipere* debere, ab alio scilicet, qui ea in se expertus, bene versatus sit in hac arte sacra, quique proinde *tradere* Exercitia dicitur. Quod quidem etiam in monito primæ Exercitiorum editioni præfixo (vid. supra, pag. XXXI) diserte dicitur, et sedulo notandum est. Neque enim in hanc viam dare se quisquam debet sine duce. Nam errari a non expertis in documentorum applicatione pronum est : error autem omnis periculosus. Ipsa etiam Libelli S. P. brevitas necessario aliquem, qui explicet, requirit. At nec ipse Libellus cuiquam, qui prima vice obit Exercitia, concedi debet; ut monet Directorium cap. X, § 1, vel de iis agens. qui in Novitiatu nostro probantur. Denique, eximium illum fructum, qui ex Exercitiis rite factis colligi solebat, Patres nostri magna ex parte humilitati tribuebant, qua homo quivis, quantumvis doctus ceteroqui ac litteratus, alteri us sese directioni committebat. Et merito quidem. Hæc enim humilitas mirum in modum disponit animam ad uberiores divinæ gratiæ influxus recipiendos.

Porro hæ Annotationes, *omnes* quidem ei, qui *tradit* Exercitia, ad manum esse debent, ut iis sese juvet ; ei autem, qui *accipit* Exercitia, non omnes, sed *aliquæ* utiles futuræ sunt, ut singulas perpendenti patebit.

2. *Et aliarum.... prout deinceps dicetur.* — Quænam sunt *aliæ* operationes, præter Exercitia jam enumerata, *examinandi conscientiam, meditandi, contemplandi, orandi vocaliter et mentaliter?* Videntur enim omnia Exercitia ad unum aliquod ex his revocari posse. — Sed nimirum *alia* plura sunt

quascumque spirituales operationes tractandi, ut dicetur deinceps. Sicut enim deambulare, iter facere, et currere exercitia sunt corporalia ; ita quoque præparare et | *ritualium, prout deinceps dicetur: quia sicut ambulare*, ire[3], *et currere sunt exercitia corporalia ; ita etiam* quilibet modus *præparandi et disponendi animam ad tollendas*

Exercitia in Libello posita, quæ stricte loquendo ad nullam ex modo dictis exercitationibus pertinent; sunt autem gravissima illa de *Electione*, de *Reformatione vitæ ;* et cetera hujusmodi documenta, quæ traduntur *deinceps*, in quibus dum quis se exercet, proprie loquendo neque conscientiam examinat, nec meditatur, neque contemplatur, neque orat vocaliter aut mentaliter ; vere tamen spiritum exercet. — Prudenter autem a S. P. ista expressa hoc loco non sunt, ne forte homini nondum præparato aut disposito inutilis vel sollicitudo, vel timor ingeratur. Quæ quidem S. P. prudentia ac discretio ei, qui tradit Exercitia, imitanda est. Nam plerumque illi, qui primum Exercitia aggrediuntur, *non possunt portare modo.*

3. *Ire*, seu pedibus *iter facere.* — *Ambulare*, *ire*, *currere*, gradationem exprimunt, quæ commode ab exercitiis corporalibus ad spiritualia transferri possunt. — *Beati* quidem *qui ambulant in lege Domini* (Ps. cxviii) : at beatiores procul dubio qui, *benedictione legislatoris* accepta, *eunt de virtute in virtutem* (Ps., lxxxiii) : ii vero beatissimi, qui *dilatato corde viam mandatorum Domini currunt* (Ps., cxviii). — Itaque in Exercitiis spiritualibus nemo contentus sit *ambulare*, lento scilicet gradu ac veluti in limitato spatio, in præstituto virtutis gradu se continendo, ultra quem non tendat : sed unusquisque *ire* porro majori contentione, *ac progredi*, quin etiam *currere* conetur, *ad ea, quæ sunt priora, extendens se ipsum*, ut loquitur Apostolus ad Phil., 3. Imo etiam alas ad *volandum* pie et humiliter desiderare licet. *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ? et volabo et requiescam* (Ps., liv). — *Mutabunt fortudinem, assument pennas sicut aquilæ* (Isai., xl.). — *Volabunt et non deficient* (Antiph. 3, Noct. 2, plur. Mart.).

disponere animam ad tollendas affectiones omnes male ordinatas, et iis sublatis, ad quærendam et inveniendam et a se omnes *affectiones inordinatas* [*male ordinatas*], *et* [4] postquam quis eas sustulerit, *ad quærendam*,

4. *Postquam quis eas sustulerit.* — Ita ex autographo paulo expressius docemur, frustra futuros nos in quærenda voluntate divina circa vitæ nostræ dispositionem, nisi cura *prima* sit, ut affectiones inordinatas tollamus. Nisi enim ante omnia ad has tollendas incumbamus, nec *lumen* ad intelligendum quid velit Deus, nec *voluntas* ad illud amplectendum suppetet; nec *vires* ad illud opere exsequendum. Quænam vero sint *affectiones inordinatæ*, id tum ex peccatis, quorum quisque sibi conscius est, tum maxime ex *Principio* et *Fundamento* intelligi dabitur. *Inordinata* est omnis affectio, cujus principium non sit in *fide* vel recta *ratione* fundatum, vel cujus afferri non possit motivum vel causa probabilis ex *ratione* vel ex *fide*. Si quæras ex te: *Quare* sic afficior? *Quare* lætor? *Quare* tristor? *Cur* hoc desidero, illud timeo? *Quare* hoc amo, illud aversor? *Cur* irascor vel indignor? nec primo semper responso contentus, hujus ipsius responsi rationem, iterato *Quare?* investiges: facile reperies, sitne ordinata affectio, necne.

Observentur autem diligenter gradus, per quos Exercitia spiritualia nos ducunt. *Præparant* enim, *et*, quod plus aliquid significat, *disponunt* animam: 1° ad *tollendas affectiones inordinatas;* 2° ad *quærendam* voluntatem divinam; 3° ad eamdem *inveniendam;* 4° ad hanc, cum primum invenerit, amplectendam porro ac sequendam *in vitæ suæ dispositione;* id quod profecto facere non dubitabit qui ab affectionibus inordinatis sese expediverit. Atque ita demum *salus animæ*, qui ultimus est Exercitiorum finis, in tuto collocabitur.

Porro, recte dicitur per Exercitia *præparari ac disponi* animus ad illa omnia; ne forte quis existimet, se per Exercitia sola, brevi illo tempore, et affectiones male ordinatas tollere a se posse, et cetera omnia quæ dicta sunt præstare. Est enim hoc opus, hic labor, totius vitæ; sed per Exercitia animus ad ista *præparatur ac disponitur*. Monitum hoc est mo-

dam voluntatem Dei, circa vitæ suæ institutionem, et salutem animæ, exercitia vocantur spiritualia.

et inveniendam voluntatem divinam, in vitæ suæ dispositione, ad *salutem animæ, vocantur exercitia spiritualia* 5.

menti non levis, incipientibus præsertim, qui, cum in Exercitiis aliqua bona desideria conceperint, facile sibi quasi de victoria jam parta blandiuntur, cum vix dum ac fortasse ne vix quidem pugnare cœperint.

Nec tamen ideo negandum, eos, qui strenue Exercitia ingrediantur, ita solere per illa *præparari ac disponi*, ut etiam fructus optatos, magnam certe partem, ipsorum Exercitiorum tempore consequantur. Imo vero non pauci ita parati ac dispositi ex Exercitiis vel semel factis prodierunt, ut inde, novi plane homines, in novitate vitæ ambularent, ipsamque illam novam vitam porro tenerent ac perficerent usque ad mortem. Estque hoc ipsum, ad quod Exercitia *præparant* animum ac *disponunt* mira quadam efficacia; et hunc omnem fructum producere *per se* nata sunt in eo, qui sibi ipse non desit.

5. Hæc prima Annotatio ei, qui exercitia spiritualia facturus est, tradi seu explicari debet. Nam, et *quid* Exercitiorum nomine veniat, et *qui* eorum sit *scopus*, convenit ut probe intelligant quotquot ea obituri sunt. Ex ipso enim nomine Exercitiorum, comparatione facta cum exercitiis corporalibus, sentient debere ipsos *sese exercere*, id quod etiam ubi multis simul, etiam ubi populo publice traduntur Exercitia, inculcandum est; ne scilicet audientes *passive* potius, quam *active* se habeant, ut solent plerique in audiendis concionibus. Scopus autem, qui est ante omnia: *præparare ac disponere animum ad tollendas affectiones male ordinatas*, præ oculis semper ac præcipue habendus est. Itaque ab eo, qui tradit Exercitia, explicandus est hic scopus Exercitiorum, percursis seu indicatis per summa capita iis præsertim affectionibus inordinatis, quibus teneri maxime solent, pro sua quique conditione, qui Exercitia faciunt, et ad quas proin tollendas per Exercitia præcipue incumbere debent. Quapropter hæc *duo: quid* sint Exercitia, et *qui*

Quid præstandum tradenti exercitia.

SECUNDA est, quod ille, qui modum et ordinem alteri tradit meditandi, sive contemplandi, fideliter narrare debet meditationis, seu contemplationis historiam; percursis obiter duntaxat punctis illius præcipuis, et adjecta solum brevi declaratiuncula, ut is, qui meditaturus est, accepto veritatis historicæ primum fundamento, discurrat postea et ratiocinetur per seipsum. Ita enim fiet, ut dum aliquid invenerit, quod elucidationem vel apprehensionem historiæ aliquanto majorem præbeat (sive ex discursu proprio, sive ex divina mentis illustratione id contingat), gustum delectabiliorem, et uberiorem fructum percipiat, quam si res ipsa ei ab altero diffusius narrata et declarata esset. Non enim

SECUNDA *est, quod ille, qui tradit alteri modum et ordinem ad meditandum vel contemplandum, debet narrare fideliter historiam talis contemplationis vel meditationis, discurrendo solum per puncta cum brevi vel* summaria *declaratione;* quia *is, qui contemplatur, sumens verum fundamentum historiæ, discurrendo ac ratiocinando per se ipsum, et aliquid inveniendo* [*i. e. cum ita aliquid invenit*], *quod paulo magis declarari vel sentiri* [*s. gustari*] *faciat historiam; sive* [*id accidat*] *per propriam ratiocinationem, sive in quantum intellectus divina virtute illustratur;* [*id*] *majoris est gustus ac fructus spiritualis quam si ille, qui tradit Exercitia, multum declarasset ac dilatasset* sensum historiæ [6]:

eorum *scopus*, primum et ante omnia ei, qui Exercitia facturus est, proponenda sunt et explicanda, *præparationis* seu *introductionis* loco.

6. *Sensum historiæ.* — *Sensus*, qui dicitur, *historiæ*, seu materiæ contemplandæ, hoc loco ex autographo non solum ad *intelligentiam* refertur,

abundantia scientiæ, sed sensus et gustus rerum interior desiderium animæ explere solet.	*non enim abundantia sciëntiæ* satiat *animam eique* satisfacit, *sed sentire ac gustare res interne*7.

sed etiam, idque potissimum, ad *affectum*, qui producitur, cum res, quam contemplamur, et veritas in ea contenta, intime *sentitur*.

7. In hanc secundam Annotationem, quæ tota et unice est ad directionem ejus, qui tradit Exercitia, observa :

1° *Modum et ordinem* meditandi seu contemplandi esse tradendum : *modum*, quomodo scilicet meditandum vel contemplandum sit, quomodo tres animæ facultates exercendæ, quomodo applicandi practice ea, quæ quis meditatur, etc.; *ordinem*, id est, quo ordine materia meditationis in puncta dividenda sit, quoque ordine facultates animæ ordinate singulis punctis, quæ de re meditanda proponuntur, punctorumque etiam partibus singulis successive applicare debeant, vel possint. *Modus*, rite perceptus ac servatus, valet plurimum, ut *facile*, absque capitis nimia defatigatione ; *ordo*, ut *non confuse*, non vagantes; utrumque, ut *fructuose* meditemur. Utrumque ergo docere se debere intelligat, qui Exercitia tradit : et *modum*, inquam, et *ordinem*, quæ voces nequaquam sunt synonymæ.

2° *Historiam* contemplationis seu meditationis intelligi hoc loco generatim materiam sive argumentum meditationis, sive illa sit proprie dicta *historia*, ut in mysteriis vitæ Christi Domini, sive sit, *mysterium* aliquod fidei, ut de peccato, de inferno, de morte, judicio, etc. Recte vero etiam hæc argumenta vocari *historia* possunt ; semper enim *facta* quædam his etiam argumentis subesse solent, tanquam fundamenta veritatis illius, quæ contemplanda venit. Nam et peccata, et peccatorum pœnæ, *facta* sunt *historica;* atque idem recte dici de omnibus potest, quæ a S. P. meditanda seu contemplanda proponuntur.

3° *Declarari vel sentiri*. — *Declarari* ad intelligentiam, *sentiri* ad affectum referendum existimo. Monetur ergo qui tradit Exercitia, ne nimius sit

TERTIA est, quod cum in sequentibus omnibus Exercitiis spiritualibus utamur actibus intellectus quando discurrimus,

TERTIA, *cum in sequentibus omnibus Exercitiis spiritualibus utamur actibus intellectus, dum discurrimus, et voluntatis,*

seu in speculativis considerationibus suggerendis, seu in applicationibus practicis, inque affectuum diversis motionibus indicandis: sed ejus qui exercitatur industriæ, et vero divino lumini divinæque inspirationi plurima relinquat: ipsum meditantem hortetur, animum ut serio applicet, et vero oret ac suspiret; desideriis enim ac suspiriis ad Deum negotium hoc potissimum peragendum esse. Ita et *gustus* major, et uberior *fructus* percipitur, ut S. P. notat. Ait autem, PAULO plus declarationis vel sensus, quod per se ipse quis repererit, *majorem* adferre gustum solere, quam MULTAM declarationem ab altero factam; animadverte antithesim *paulo*, *multam*, qua videtur paradoxum dici, et tamen verissimum est. Præterea, si nimii simus in variis *conceptibus* proponendis, obruetur facile intellectus Exercitantis, et periculum est etiam, ne illius curiositati magis, quam veritati intime perspiciendæ se viamus: si nimii in *applicationibus* practicis, fortasse vestes afferemus vel calceamenta, non isti corpori, non istis pedibus accommodata. — Ceterum, ratio habenda est personarum, et rudioribus, et qui minus invenire per se ipsi sciunt quæ juvent aut necessaria sint, prolixius utique exponi res meditandas, earumque applicationem necesse est. Sed cavendum, ne de eorum, qui exercitantur, dispositione seu capacitate nimium diffidamus. Certe, si qui sint voluntate bona, quique vero proficiendi desiderio ferantur, etiamsi nec litterati sint, nec rerum spiritualium experti, vix erit quod ipsi per se cum divino lumine et gratia non assequantur uberius ac melius, quam instructoris longiori sermone. Volentibus enim et orantibus adest Deus, eosque juvare ac promovere mire amat infinita illa Bonitas.

Addam tamen, hanc secundam Annotationem intelligendam potissimum videri de iis Exercitiis, quæ privatim singulis, vel certe paucis traduntur,

voluntatis vero quando afficimur, advertendum est in operatione, quæ præcipue est voluntatis, dum voce aut mente cum Domino Deo, vel Sanctis ejus colloquimur, majorem exigi a nobis reverentiam, quam dum per usum intellectus, circa intelligentiam potius moramur.

dum afficimur; advertere debemus, quod in actibus voluntatis, *quando vocaliter aut mentaliter cum Deo Domino nostro, vel cum Sanctis ejus loquimur, requiritur ex parte nostra major reverentia, quam dum utimur intellectu, intelligendo [percipiendo]* [8].

---

qui proprius est Exercitiorum modus a S. P. intentus. Nam quæ in hominum multorum cœtu, aut etiam publice populo traduntur, in his fieri vix potest, ut necesse non sit, et intellectum audientium enucleata veritatum expositione percellere, et voluntati torpenti faces subjicere, et vero etiam veritates, quæ meditandæ proponuntur, minutatim ac diversimode applicare; prout tam variis hominibus, ex quibus cœtus isti componi solent, convenire videbitur. Moneantur tamen semper, ne mere passive se habeant, neve *audire* contenti sint; sed et ipsi meditabundi animum ad ea, quæ dicuntur, applicent.

8. Quam recte ita moneat B. P. per se manifestum est. Nam in operationibus intellectus, dum ratiocinamur, nobiscum ipsis, cum nostro, ut ita dicam spiritu, colloquimur; in actibus vero voluntatis, sermonem ad Deum vel Sanctos convertimus, quos proin veluti præsentes, nobisque proxime adstantes, vel certe intentis nos oculis de cœlo spectantes, revereri impensius par est. — Nec tamen dicitur exigi reverentia solum in hisce voluntatis actibus, sed in his *major* exigi reverentia; quia toto meditationis tempore, etiam dum ratiocinamur, in Dei præsentia peculiari modo nos versari meminisse necesse est.

Hæc tertia Annotatio, ut patet, omnibus tradenda est. Ex cujus applicatione et usu non exiguum capere possunt attentionis ac devotionis incrementum ii, qui divinum Officium seu Horas canonicas

Ordo Hebdomadarum moderari otest.

QUARTA est, quod licet Exercitiis sequentibus assignentur quatuor hebdomadæ, totidem Exercitiorum partibus, singulæ singulis respondentes, videlicet, ut in prima hebdomada fiat consideratio de Peccatis; in secunda de Domini nostri JESU CHRISTI Vita usque ad ingressum ejus in Hierusalem die Dominica Palmarum; in tertia de Passione ejusdem; in quarta de Resurrectione et Ascensione, adjectis tribus orandi Modis: non tamen ita accipiendæ sunt dictæ

QUARTA, *licet pro Exercitiis sequentibus sumantur quatuor hebdomadæ, ut respondeant quatuor partibus, in quas dividuntur Exercitia: quarum partium*] *videlicet prima est consideratio et* contemplatio *de Peccatis; secunda est Vita Christi Domini nostri, usque ad diem Palmarum* inclusive; *tertia Passio Christi Domini nostri; quarta Resurrectio et Ascensio, appositis tribus Modis orandi: tamen non* [*ita hoc*] *debet intelligi, quod quævis heb-*

recitare solent: si nempe divini Officii partes rite inter se distinguantur, cum in aliis mera habeatur lectio, ut narratio, sermo seu homilia, in aliis proprie dicta precatio ad Deum vel Sanctos. Quod si quis etiam personam, ad quam oratio dirigitur, distincte respicere assuescat, modo enim ad Patrem, modo ad Filium, modo ad Spiritum Sanctum, modo ad Christum ut Mediatorem, modo ad B. V. aliosque Sanctos, sermo in divino Officio dirigitur; mirum quantum sibi gustum spiritualem et fructum augeri sentiat. Neque vero ad hujusmodi attentionem habendam paulatim ac suaviter assuescere, nimis esse difficile existimandum est; modo ne violenter aut scrupulose quis id assequi contendat. Humilem porro *reverentiam* spirant illa verba, quibus Ecclesia in sacra liturgia uti solet; *da* QUÆSUMUS, — *concede* PROPITIUS. — *te* SUPPLICES EXORAMUS, — et cetera hujusmodi.

hebdomadæ, ut necesse sit unamquamque continere septem vel octo dies. Cum enim contingat alios aliis tardiores, vel promptiores esse ad consequendum id quod quærunt (puta in prima hebdomada contritionem, dolorem, et lacrymas de peccatis suis), aliquos etiam plus aut minus agitari probarique variis spiritibus; expedit nonnunquam (*) succidi hebdomadam quamcumque, vel extendi, juxta materiæ subjectæ rationem. Solet tamen totum Exercitiorum tempus triginta dierum, aut circiter, spatio concludi.

(*) *Annotatione quarta in fine, ubi dicitur:* Expedit nonnunquam succidi hebdomadam; *sensus erit clarior si legatur:* contrahi hebdomadam.

domada necessario contineat in se septem vel octo dies. Cum enim contingat, in prima hebdomada *alios* [*aliis*] *tardiores esse ad inveniendum id quod quærunt, scilicet, contritionem, dolorem, lacrymas de peccatis suis; item cum alii aliis sint* diligentiores; *alii etiam* [*aliis*] *magis agitentur aut probentur diversis spiritibus;* necesse est *ut aliquando contrahatur* [*prima*] *hebdomada, et* [*contra*] *aliquando protrahatur: et idem fiat in omnibus reliquis hebdomadis subsequentibus; quærendo res* [*seu fructum proprium*] *juxta subjectam materiam. Finientur tamen* [*integra Exercitia*] *plus minusve intra triginta dies* 9.

9. Hæc quarta Annotatio ad eum spectat, qui tradit Exercitia. Ejus enim est, ex iis, quæ in Exercitante observaverit, vel ab eo rationem Exercitiorum, quæ fecit, reddente acceperit, statuere protrahendane sit, an contrahenda hæc vel illa Exercitiorum pars. Spectandus autem semper fructus proprius *juxta subjectam materiam*, ut ait S. P. Hic autem fructus retardari solet, vel naturali tarditate, vel minori diligentia seu minori applicatione,

Quid Exercitia facienti.

QUINTA est, quod mirum in modum juvatur, qui suscipit Exercitia, si magno animo atque liberali accedens, totum studium et arbitrium suum offerat suo Creatori, ut de se, suisque

QUINTA, *illi, qui accipit Exercitia, valde prodest, intrare in illa animo magno et cum liberalitate* erga Creatorem ac Dominum suum [10], *omne suum velle, et libertatem* [*suam*] *illi offeren-*

---

vel denique agitationibus diversorum spirituum quæ tria a S. P. præcipue commemorantur.

Licet autem ad omnes Exercitiorum hebdomadas spectet hæc Annotatio, præcipue tamen habenda præ oculis est in prima hebdomada, quia scilicet, nisi hujus scopum in primis Exercitans consequatur, quæ est animi purgatio, frustra pergatur ad cetera Exercitia; cum scriptum sit: *Novate vobis novale, et nolite serere super spinas* (Jer., IV, 3). Nec minus sedulo applicanda est hæc Annotatio ad *Principii* et *Fundamenti* considerationem, cui tamdiu inhærendum est, donec bene ac solide ab Exercitante perceptum sit; etiamsi, in Exercitiis præsertim integris, plures insumendi essent dies. Ceterum magna hic discretione opus est in Directore, cum et alii magis, alii minus purgatione indigeant, et interdum ipsæ spirituum agitationes exigant, ut ad alia potius transeatur, si saltem sufficienter fructus, qui quærebatur, perceptus sit.

Patet autem, hanc Annotationem nonnisi imperfecte servari posse, ubi multi simul collecti Exercitiis excoluntur. In his enim præcipua ratio habenda dispositionis majoris partis Exercitantium, eorumque necessitatis; illud semper præ oculis habendo, ut saltem *Fundamentum* probe defigant animo, et primæ hebdomadæ fructum solidum omnes colligant, et juventur in ceteris, quantum fieri potest, ii qui magis possunt proficere.

10. *Erga Creatorem ac Dominum suum.* — Nomina Dei, quibus S. P. frequentissime utitur, et quibus ad omne obsequium *liberaliter* Deo exhibendum obstringimur. — Simile quid observandum in sequentibus: *divina ejus Majestas, — juxta sanctissimam suam voluntatem.*

omnibus id statuat, in quo ipsi potissimum servire possit, juxta ejusdem beneplacitum.

SEXTA est, quod tradens Exercitia, si animadvertat ei, qui recipit, nullas incidere

do, ut divina ejus Majestas, *tam de se, quam de omnibus quæ habet,* disponat [11] *juxta* sanctissimam *suam voluntatem* [12].

SEXTA, *ille, qui tradit Exercitia, cum sentit, ei, qui exercetur, nullas incidere*

Quid cum nullæ animi motiones

11. *Disponat.* — Ex autographo hispanico : *utatur*, quod proprie de instrumentis dicitur, quæ, cum propria voluntate careant, utenti nunquam resistunt, sed obsequuntur in omnibus. Talem ergo se Deo offerre debet quisquis multum proficere desiderat. An vero æquum non est, ita comparatum esse hominem erga *Creatorem ac Dominum suum*, erga *Majestatem divinam*, ut omnem voluntatem propriam *sanctissimæ* illi voluntati subjiciat omnino in omnibus ?

12. Dispositio animi, quam in hac Annotatione commendat S. P., ut *valde prodesse* Exercitanti dicitur, ita diligenter exponenda et suadenda est omnibus, qui, sive privatim, sive communiter ad Exercitia facienda accedunt.

Porro, quæ inculcanda est *liberalitas* in offerendo se toto divinæ Majestati in omnem *Creatoris* ac *Domini* voluntatem, duo continet, ut scilicet et intellectu illustrari quam copiosissime cupiat : *Domine, quid me vis facere ?* et voluntate omne illud quod cognoverit exsequi desideret : *Domine, doce me facere voluntatem tuam.* Quæ duplex oratio valde est necessaria. Licet enim Deus non sit instar heri morosi, qui cum voluntatem suam clare manifestare dedignetur, nihilominus iracatur servo, si quando illam divinando non assecutus sit : tamen quia sæpe alias vel agnoscere Dei voluntatem noluimus, vel agnitam sequi aut contempsimus aut neglexímus, merito instandum est orationi : *Domine, quid me vis facere* ? non sine deprecatione præteritæ nostræ seu cæcitatis, seu negligentiæ, seu etiam contumaciæ,

spirituàles animi commotiones, ut sunt consolationes, vel tristitiæ, neque diversorum spirituum agitationes; sedulo debet percontari, an ipsa Exercitia præscriptis agat temporibus, et quibus modis ; an etiam observet diligenter cunctas additiones ; et de singulis ratio postuletur. Porro de Consolationibus et Desolationibus infra tractabitur, in primis Reg. de discern spiritibus. De Additionibus vero in fine hebd. primæ.

Quid cum tentatio, et desolatio

SEPTIMA est, quod is qui alterum exercendum curat si eum videat desolatione affici seu tentatione, cavere debet ne se durum vel austerum ipsi exhibeat, sed mitem potius, ac suavem præ-

spirituales motiones[13] *in anima ; ut sunt consolationes vel desolationes, neque eum agitari variis spiritibus : multum debet eum interrogare circa Exercitia, an ea faciat præstitutis temporibus, et quomodo* [*ea faciat*]*: item de Additionibus, an diligenter eas observet : singillatim de unaquaque ex his rebus rationem postulando. — Agitur de Consolatione et Desolatione...* [*vide infra, ad finem libri*]*... de Additionibus...* [*infra, ad finem primæ hebd.*].

SEPTIMA, *ille, qui tradit Exercitia, si videat eum, qui ea recipit, esse desolatum ac tentatum, non exhibeat se illi durum, neque asperum, sed blandum ac suavem*[14] addendo ei animum

13. Nullas haberi motiones inter Exercitia spiritualia, ita scilicet, ut nec boni spiritus stimuli aut excitamenta, nec mali tentationes aut impedimenta sentiantur, non est bonum signum, sed potius dubium ingerit de seria applicatione Exercitantis ; qui propterea interrogandus est de modo, quo Exercitia præscripta peragit.

14. *Tria* Directori præstanda : 1° *vires addere* in futurum ; — 2° *detegere* præsentes *versutias* ini-

stet, confirmato ejus animo ad agendum strenue in posterum, detectisque inimici nostri versutiis, eum ad consolationem studeat disponere tanquam brevi subsecuturam.

ac vires in posterum, et detegendo illi astutias [15] inimici naturæ humanæ, et efficiendo [*admonendo, hortando*], ut se præparet ac disponat ad *futuram consolationem*.

---

mici ; — 3° *efficere ut* alter *se paret ac disponat* ad consolationem. — Notanda præsertim ultima verba ex autographo. Neque enim Directoris est disponere eum, qui exercetur, ad consol.tionem; sed illius *ipsius* est, *se* disponere ; utque hoc faciat, Directoris est efficere, hortando, monendo, instruendo, etc. Ubique vult S. P. eum *ipsum, qui facit Exercitia*, agere et conari. Quod item ex 1. Annotatione manifestum est, ubi, quid sint Exercitia spiritualia, similitudine exercitiorum corporalium explicatur. Corporaliter autem exercetur, non qui alium *ambulantem, euntem, currentem* spectat vel audit, sed qui *ipse* ambulat, *ipse* it, *ipse* currit. — Qua vero ratione disponere se homo ad consolationem debeat, docemur *Reg.* 6. *ad spir. discernendos, pro prima hebdomada.*

15. *Inimici naturæ humanæ.* — *Naturæ humanæ inimicus*, expressio est, quæ propriam rationem odii, quo dæmon homines prosequitur, attingit. Odit enim in nobis ipsam *naturam* nostram, quæ scilicet tota Dei opus est, et in Filio Dei ad summam dignitatem elevata. Iste ergo *naturæ humanæ inimicus*, quidquid est in homine opus ac donum Dei, odit, illudque præ odio et invidia pessum datum cupit. Inde omnes artes exserit nocendi et animæ et corpori ; et si utrique non potest, alterutri certe : et si nocere non potest, certe tricas inferre et impedimenta suscitare conatur. Amplam meditandi materiam præbere hoc nomen potest, quo passim S. P. dæmonem appellare solet : *inimicus naturæ humanæ ;* cujus scilicet inimicitiæ et odii monumenta mundum universum repleverunt, et replere quotidie non cessant : et experimur scilicet hanc inimicitiam, hoc odium dæmonis, tum universi, tum singuli, uti-

Regulæ pro desolatione, et consolatione.

OCTAVA est, quod circa consolationes, et desolationes sumentis Exercitia, et circa astutias inimici, poterunt usui esse Regulæ quæ (*) in prioribus duabus hebdomadis habentur, de variis spiritibus internoscendis.

OCTAVA, *ille, qui tradit Exercitia*, juxta necessitatem [16] quam senserit [*esse*] in eo, qui illa accipit, *circa desolationes et astutias inimici, uti etiam circa consolationes*, poterit ei *tradere* [*explicare*], *Regulas primæ et secundæ hebdomadæ, quæ sunt ad varios spiritus internoscendos... [infra, ad finem libri]*.

Quid cum in experto Exercitiorum.

NONA est, quod quando exercendus est quispiam spiritualium rerum inexpertus, unde contingat, eum in prima hebdo-

NONA, *advertendum est, [quod] cum ille, qui exercetur, versatur in Exercitiis primæ hebdomadæ, si sit persona, quæ in re-*

(*) *Annotatione octavâ ubi dicitur :* In prioribus duabus hebdomadis ; *lege :* Pro prioribus duabus hebdomadis.

---

nam *vigiles* semper et *orantes !* Et vero orandi fiduciam magnam ingerit ista consideratio, quod *inimicus* iste *naturam* nostram in nobis persequatur, illud scilicet omne quod in nobis a Deo est : unde non tam nos odit, quam Deum ipsum in nobis : quare adversus ejus vim et fraudes merito dicamus : *Quoniam ecce* INIMICI TUI, DEUS.... (Ps. LXXXII.)

16. Notanda sunt verba : *juxta necessitatem ejus, qui accipit Exercitia.* — Neque enim omnia, quæ in illis Regulis habentur, omnibus æque conveniunt : sed, qui tradit Exercitia, omnes illas Regulas probe teneat necesse est, et in illis tradendis et explicandis multa utatur discretione : eæ scilicet explicandæ sunt et applicandæ, quæ conveniant, *pro* illius, qui facit Exercitia, *necessitate.* — Idem distinctius notatur in subsequentibus Annotationibus 9 et 10.

mada crassis quibusdam apertisque tentationibus vexari, ostensis jam inde prosequendi obsequii divini certis impedimentis (cujusmodi sunt molestia, anxietas, pudor, timor, habita honoris mundani ratione); tunc illi, qui eum exerceri docet, supersedendum est usu Regularum, quæ ad secundam hebdomadam pertinent, de discretione spirituum, et iis utendum solis, quæ in prima dantur. Quia quantum alter ex his accepturus est commodi, tantumdem ex illis dispendii referret ob subtilitatem rei et sublimitatem, quæ est supra ejus captum.

bus spiritualibus non fuerit versata, sicque tentetur crasse et aperte, veluti cum *ostendat impedimenta progrediendi ulterius in servitio Dei Domini nostri, v. g. labores* [*molestias*], *pudorem et timorem ob honorem mundanum, etc...; [tunc] qui dat Exercitia, non ei tradat Regulas de diversis spiritibus [quæ sunt] secundæ hebdomadæ; quia quantum ei proderunt Regulæ primæ hebdomadæ;* [*tantum*] *nocebunt eæ, quæ secundæ sunt; eo quod materia subtilior sit ac sublimior, quam ut ille possit intelligere.*

Decima est, quod qui exercetur, si tentationibus jactetur, boni speciem præ se ferentibus, tunc muniendus est per dictas Regulas hebdomadæ secundæ. Humani enim generis inimicus, per boni speciem, eos ut plurimum oppugnat, qui antea in via

Decima, *quando qui tradit Exercitia, sentit eum, qui ea accipit, oppugnari ac tentari sub specie boni: tunc proprium est* [*convenit*] *ut sermonem ei habeat de Regulis secundæ hebdomadæ jam dictæ; quia* communiter, *inimicus humanæ naturæ magis*

vitæ, quam illuminativam appellant, respondente Exercitiis secundæ hebdomadæ, fuerint potius versati, quam in altera quæ purgativa dici solet, (*) atque per Exercitia primæ hebdomadæ comprehenditur.

Exercens nesciat sequentes Meditationes.

UNDECIMA est, quod exercenti se in prima hebdomada, expedit nescire, quid in secunda sit acturus : sed ad consequendum illud, quod tunc quæret, acriter laborare, perinde ac si nihil boni postea esset reperturus.

tentat sub specie boni, quando homo se exercet in [*via*] *illuminativa, quæ respondet Exercitiis secundæ hebdomadæ, et* non tantopere [17] [*tentat sub specie boni*] *in* [*via*] *purgativa, quæ primæ hebdomadæ Exercitiis respondet.*

UNDECIMA, *ei, qui accipit Exercitia, in prima hebdomada prodest, ut nihil sciat eorum, quæ facturus est in secunda hebdomada ; sed ut ita laboret in prima ad obtinendum id quod quærit ac si in secunda nihil boni se reperturum* speraret.

(*) *Annotatione decima in fine, ubi habetur :* Atque per Exercitia primæ hebdomadæ comprehenditur ; *lege :* Atque Exercitiis primæ hebdomadæ respondet.

17. Diligenter notanda sunt illa verba ex autographo : *communiter-magis-non tantopere.* Scilicet *plerumque* ita fit, non tamen *semper.* — Item advertendum est non tam referri hanc Annotationem ad primam vel secundam hebdomadam Exercitiorum, quam ad habitualem animæ statum illius, qui exercetur. Nam, et primæ hebdomadæ Exercitia sæpe illi faciunt, qui, quantum ad vitæ suæ modum, versantur in via illuminativa, qui proinde, etiam in prima hebdomada, non raro indigent Regulis secundæ hebdomadæ ; et ex iis, qui Exercitiorum spiritualium tempore in secunda hebdomada versantur, non pauci vitæ habitu et animæ statu hærent in purgativa, et crassis tentationibus pulsati, dirigendi

DUODECIMA est, quod admonendus est is, qui exercitatur, ut cum in quotidiano quolibet Exercitio, ex quinque infra describendis, expendi debeat unius horæ tempus ; curet semper animi quietem in hoc reperire, quod plus temporis potius, quam minus insumpsisse, sibi conscius sit. Frequens est enim dæmoni hoc agere, ut præfixum meditationi vel orationi temporis spatium decurtetur.

DUODECIMA, *ille, qui tradit Exercitia, debet eum, qui ea accipit,* multum [*s. impense, instanter*] *admonere, ut, cum in unoquoque ex quinque Exercitiis vel contemplationibus, quæ singulis diebus fient, durare debeat per unius horæ spatium; ita procuret semper, ut animus contentus maneat recogitando* [*i. e. eo quod conscius sibi sit*] *perdurasse* horam integram *in* [*illo*] *Exercitio, et* imo *plus* [*temporis impendisse*] *potius quam minus. Nam inimicus* [*dæmon*] non parum solet [18] *procurare, ut hora contemplationis ejusmodi, meditationis, vel orationis decurtari faciat.*

In quotidiano Exercitio quies animi, reperienda.

---

etiam tunc sunt primæ hebdomadæ Regulis. Itaque unusquisque *fere*, pro ratione sui in vita spirituali gradus, tentari *solet*, ac Regulæ vel primæ hebdomadæ, vel secundæ, applicandæ sunt pro ratione tentationum, quas quisque patitur ; sive ille primæ hebdomadæ Exercitia peragat, sive secundæ, sive etiam tertiæ, vel quartæ.

18. *Non parum solet.* — Intellige non solum de *frequentia* hujus tentationis, sed etiam de *multa vi ac fraude*, qua dæmon id efficere contendit, ut hora decurtetur. *Solet — non parum.*

Exercitii tempus producatur.

DECIMA TERTIA est, quod cum facile sit ac leve, affluente consolatione, integram contemplationis horam traducere; difficillimum e contra, incidente desolatione: idcirco adversus tentationem, ac desolationem semper pugnandum est, producto ultra præfinitam horam Exercitio, vincendi gratia. Ita enim non solum discimus resistere adversario, sed eum etiam expugnare.

Ubi fræno utendum in ferventioribus.

DECIMA QUARTA est, quod si vacans Exercitiis cernatur consolatione multa, et fervore magno ferri, obviandum est, ne pro misso aliquo vel voto inconsulte ac præcipitanter facto, se obstringat: idque tanto fuerit diligentius prævertendum, quanto ille ingenii esse instabilioris perspicitur. Quamvis enim unus alterum juste movere

DECIMA TERTIA, *idem advertendum est, quod sicut tempore consolationis facile est ac leve durare in contemplatione per horam integram, ita desolationis tempore valde est difficile illam explere. Idcirco is, qui exercetur*, ad agendum contra desolationem, et ad tentationes vincendas, *debet* semper *durare* aliquantulum *ultra horam completam: ut non solum assuescat resistere adversario, sed etiam illum prosternere.*

DECIMA QUARTA, *ille, qui tradit Exercitia, si videat eum, qui illa accipit, in consolatione et cum multo fervore procedere, debet præmonere, ne promissionem aliquam faciat, nec votum aliquod inconsiderate ac præcipitanter: et quanto magis eum cognoverit levis indolis esse* [*s. instabilem*], *tanto magis debet illum præmonere* [19]

19. *Præmonere et* (porro) *admonere.* — Hisp. *prevenir y admonir.* — Scil. ubi de homine levi

possit ad ingressum Religionis, in qua emittenda sint obedientiæ, paupertatis, atque castitatis vota ; quamvis præterea majoris meriti sit opus ex voto, quam sine voto factum : plurima nihilominus ratio habenda est conditionis propriæ personarum. Item attente est considerandum, quid commodi, vel incommodi possit occurrere, ad illud præstandum, quod aliquis promissurus sit.

et [*porro*] *admonere. Quamvis enim recte possit quis movere alium ad Religionem amplectendam, in qua intelligitur* [*quis*] *facere votum obedientiæ, paupertatis et castitatis : et quamvis bonum opus, quod fit cum voto, sit magis meritorium, quam quod sine illo ; multum* [*tamen*] *attendenda est* propria conditio et subjectum [20] [*ejus, qui facit Exercitia*], *et quantum possit invenire auxilii vel impedimenti, in explenda* [*deinceps*] *ea re, quam vellet promittere.*

Circa vota faciendа.

adeo et inconstanti agitur, non sufficit semel *præmonuisse*, sed necesse est porro iterum atque iterum identidem *admonere*, ne forte in fervoris æstu inconsulto promittat aliquid aut voveat, cujus eum postea pœniteat.

20. *Subjectum.* — Hisp. *subjecto.* Quæ vox refertur ad universam hominis naturam, et ad ejus dispositionem, tum physicam, tum moralem. — Itaque *subjectum* considerandum est, ut judicium rectum feratur de ipsa persona ; *conditio* vero spectat ad externam ejus relationem cum aliis, ut si paterfamilias, si filius-familias, si magistratus, si dives vel pauper, et alia ejusmodi, personæ ipsi non intime propria, sed potius extrinsecus adhærentia. — Utrumque vero, et *conditionem*, et *subjectum*, diligenter considerandum esse monemur, ut futura ex voto aliquo tum commoda tum incommoda prudenter æstimari possint ac proin certius judicium ferri

Tempore Exercitiorum nemo impellatur ad paupertatem.

DECIMA QUINTA, est, quod tradens Exercitia non debet alterum impellere ad paupertatem et promissionem ejus magis quam ad oppositum; neque ad hoc potius, quam ad illud institutum vitæ; quia licet extra Exercitia licitum sit, et pro merito ducendum, si quis cælibatum, religionem et aliam quamcumque evangelicam perfectionem amplecti suadeat iis omnibus, quos ex personarum et conditionum ratione probabile sit fore idoneos: longe tamen convenientius, meliusque est, inter Exercitia ipsa id non attentare: sed Dei potius voluntatem quærere, atque præstolari, donec ipse Creator ac

DECIMA QUINTA, *ille, qui tradit Exercitia, non debet ea accipientem movere magis ad paupertatem neque ad promissionem* [*aliquam*] *quam ad opposita, neque ad unum* statum vel modum vivendi [*magis*] *quam ad alium: quia licet extra Exercitia, possimus licite ac meritorie movere omnes, qui probabiliter idoneitatem habeant, ad eligendam continentiam,* virginitatem, *religionem et* omnem modum *perfectionis evangelicæ: tamen, in talibus Exercitiis spiritualibus, convenientius est, et multo melius, quærendo divinam voluntatem, ut ipse Creator ac Dominus animæ* [21] suæ [*sibi*] *devotæ se com-*

utrum facilis futura sit an difficilis voti executio, utrum difficultates superandæ sperentur necne, etc. hujusmodi.

21. *Animæ suæ* (sibi) *devotæ.* — τὸ *suæ*, ex autographo, Creatoris dominium exprimere videtur. — *Eam amplexans.* Ita vertimus cum vulgata versione ex autographo, ubi habetur *abraçandola*. Antiqua versio *ms.* pariter habet: *eam acceptando.* Sed in vulgatis editionibus hispanicis legitur: *abrasandola*, i. e. *eam accendens, inflammans.* Quod

Dominus noster animæ sibi devotæ sese communicet; eamque amplexans, ad sui amorem, laudem et servitium disponat, prout maxime scit esse commodum. Quapropter dictanti Exercitia standum est in quodam æquilibrio, sinendumque ut citra medium Creator ipse cum creatura, et hæc vicissim cum illo rem transigat.

municet, eam amplexans in suum amorem ac laudem, eamque disponens [22] ea via, qua melius poterit ei deinceps servire [*vel, quæ melius poterit ipsi convenire in posterum*]; *ita ut qui tradit Exercitia*, non divertat, nec se inclinet ad unam neque ad alteram partem; *sed consistens in medio, ad instar bilancis, sinat Creatorem cum creatura, et creaturam cum suo Creatore ac Domino immediate operari.*

Quid cum ad aliquid minus rectum afficitur.

DECIMA SEXTA est, quod, ut Creator ipse, Dominusque noster in creatura sua certius operetur, si accidat animam ad aliquid minus rectum

DECIMA SEXTA, *ad id* [*quod supra dictum est*], *scilicet, ut Creator ac Dominus certius operetur in sua creatura; si forte talis anima* inordinate [23]

---

quidem certe magis est ad rem. Et fortasse scriptor litterulam ç pro *s* posuit, S. Patre minima ista non observante.

22. *Ea via, qua.... (vel quæ....)* — Utraque hæc versio potest cum autographo hispanico componi, ita ut sensus S. P. sit, vel: *ea via, qua melius possit homo deinceps servire Deo;* vel: *ea via, quæ melius possit servire*, id est convenire *homini*, ut *in posterum* Deo serviat melius, ac salutem certius consequatur. — Et uterque sensus rectus est, et rei quæ tractatur convenit; ac tandem in idem recidit, habito præ oculis fine creationis.

23. *Ordinate.* — Ita ex autographo. Non enim id solum spectatur, ne anima *ad aliquid minus re-*

affici atque inclinari, summopere ac totis viribus nitendum est in contrarium : (ut puta si ad officium vel beneficium adipiscendum aspiret, non divinæ gloriæ aut communis animarum salutis causa, sed commoditatis suæ negotiorumque temporalium dumtaxat); tunc affectus ad oppositum impelli debet, per assiduas orationes, et alia Exercitia pia, in quibus a clementia Dei oppositum petatur : videlicet, hunc ut ille animum offerat ipsi Deo, se tale officium vel beneficium, aut aliud quidvis, jam non appetere nisi priorem affectum adeo mutaverit, ut nihil jam omnino desideret,

affecta est et inclinata ad rem aliquam ; valde conveniens est [*eam*] movere se, *adnitendo totis viribus, ut* veniat [*perveniat*] *ad contrarium ei rei cui male affecta est : veluti si* [*anima*] *affecta est ad quærendum et* possidendum *officium aliquod vel beneficium, non ob honorem et gloriam Dei Domini nostri, neque ob salutem spiritualem animarum, sed ob sua propria commoda et utilitates temporales, debet affici* [*affectum suum impellere*] *ad contrarium, instando in orationibus aliisque Exercitiis spiritualibus, et petendo contrarium a Deo Domino nostro ;* [*protestando*] *scilicet, nolle se tale*

---

ctum afficiatur, ut habet vulgata versio, sed ne afficiatur *inordinate* ad ullam rem, sive minus recta ea sit, sive bona et optima. Quia etiam ad rem per se bonam affici inordinate possumus, sive quod rem bonam cupiamus non ob finem bonum, ut in exemplo hic a S. P. proposito, sive quod res illa, quantumvis bona, non sit aptum medium ad finem, sive etiam quod inconsulto, præcipitanter, aut nimio ardore, nimiave anxietate in rem illam feramur. Hæc omnia sub ista vocula *inordinate* comprehenduntur.

vel possideat alia ex causa, quam divini cultus et honoris.

(*) DECIMA SEPTIMA perutilis est, quod scilicet tradens Exercitia, inquirere ac scire nolens proprias alterius cogitationes et peccata; superest, ut certior factus fideliter de cogitationibus a vario spiritu immissis, et ad majus aut minus bonum trahentibus, spiritualia nonnulla Exercitia illi præscri-

officium vel beneficium, aut aliud quidquam, nisi divina sua Majestas, in ordinem redigens ejus desideria [24], *primum suum affectum* ipsi *mutaverit, ita ut causa desiderandi vel tenendi unum vel alterum, sit solum obsequium, honor et gloria suæ divinæ Majestatis.*

DECIMA SEPTIMA, multum conducit, *ut qui tradit Exercitia, [quamvis] non intendens percunctari neque scire proprias ejus, qui illa accipit, cogitationes et peccata; [tamen fideliter certior fiat de variis agitationibus et cogitationibus, quas diversi spiritus ei immittunt: quia* secundum majorem aut minorem [*ejus*] profe-

Quid cum variæ cogitationes.

(*) *Annotatio decima septima ita poni debet:* Decima septima: Perutile est, ut qui tradit Exercitia quamvis inquirere, ac scire non intendat proprias alterius cogitationes et peccata, certior, tamen fideliter fiat de variis agitationibus et cogitationibus, quas varii spiritus immittunt. Perspecto enim majori, aut minori ejus profectu, nonnulla spiritualia Exercitia præscribere illi potest, præsenti animæ necessitati opportuna.

24. *Nisi divina sua Majestas, in ordinem redigens ejus desideria.... affectum ipsi mutaverit.* — Scilicet illa affectus inordinati mutatio divinæ potissimum gratiæ effectus est, quæ proinde *instanti* oratione postulanda.

bat, præsenti animæ necessitati opportuna.

Quomodo accommodanda Exercitia, et exercenti

DECIMA OCTAVA est, quod juxta ejus, qui exercetur, habitudinem, puta pro ætate, doctrina, vel ingenio, ctum, *potest ei tradere quædam Exercitia spiritualia convenientia, et conformia necessitati animæ hujusmodi sic agitatæ* [25].

[26] DECIMA OCTAVA, *juxta dispositionem eorum, qui volunt Exercitia spiritualia suscipere, id est, secun-*

25. Hæc Annotatio decima septima, licet omnibus sub ipsum Exercitiorum initium explicanda non sit, interdum tamen pro opportunitate exponi poterit, si quando Exercitans non satis communicare sensa animi sui videbitur. Plerumque tamen per solam accurate interrogandi frequentiam, juxta Annot. sextam, res tota conficietur, ita ut ne mentionem quidem fieri necesse sit hujus decimæ septimæ Annotationis. Semper tamen ei, qui tradit Exercitia, præ oculis habenda est, ut Exercitantem recte dirigere possit.

26. Diligenter considerandæ sunt hæ tres Annotationes ultimæ, quæ de *variis* hominum generibus agunt, quibus *vario* modo, singulorum captui accommodato, tradi Exercitia possunt. Quæ ergo a S. P. dicuntur, paucis ita resumi possunt :

In dandis Exercitiis ratio habenda est personarum, et dispositionis etiam, seu voluntatis, qua quis sese ad Exercitia sumenda offerat. Hinc :

1° Si quis tantum instrui cupit, ut ad aliquem gradum quietis in anima perveniat : huic tradatur Examen, tum particulare, tum generale ; item primus orandi Modus ; et ad Confessionem rite faciendam et frequentandam, sanctamque Eucharistiam frequentius suscipiendam instruatur, disponatur, et excitetur. Huic S. P. ne *Fundamentum* quidem explicari jubet, licet fortasse non censeatur prohibere. — Atque hoc quidem modo *Exercitia* proprie dicta fieri vix ac ne vix quidem dici possunt. Est tamen modus juvandi plurimos facillimus simul et utilissimus, et rudioribus etiam quibusque conveniet,

accommodari debent Exercitia ; ne cui rudi aut imbecilli seu debili ea imponantur, quæ ferre non possit citra incommodum, nedum ad profectum suum assumere. Similiter prout cuique in animo est sese disponere, impartiendum id demum

dum eorum ætatem, doctrinam, vel ingenium, applicari debent talia [hujusmodi] Exercitia ; ne homini rudi vel exiguæ [delicatæ] complexionis tradantur *ea, quæ commode [s. suaviter] ferre non possit, et quibus non possit pro-*

attemperanda.

quibus præterea explicanda distincte sunt omnia, quæ ipsis proponuntur.

2° Si quis, bonæ licet voluntatis, exiguam habeat dispositionem naturalem, puta ingenii aut indolis, ita ut fructus insignis sperandus non sit, huic nonnisi faciliora, nec fere nisi primæ hebdomadæ Exercitia tradi conveniet ; ne scilicet ille supra vires oneretur. — Consulendum etiam tempori, ne forte tali homini opera impendatur, quæ utilius, proindeque cum majore Dei gloria, in aliis magis idoneis exercendis poni posset. Hæc fere in *Annot. decima octava.*

3° Accidere potest, ut quis, vel litterarum studiis excultus, vel certe ingenio pollens, Exercitiis dare operam cum vero magnoque proficiendi desiderio cupiat, sed negotiis distineatur, a quibus expedire se vel abstinere per multorum dierum spatium non possit. Huic, si saltem quotidie horam unam cum dimidio suis occupationibus, vel etiam quieti suæ, suffurari potest, quomodo tradi Exercitia etiam omnia possint, præclara industria docemur *Annot. decima nona.*

4° Denique, qui et a negotiis liber est, et quamplurimum proficere cupit, et, ut supponitur, ab ingenii dotibus idoneus est ; huic tradantur Exercitia, ordine quo præscripta sunt, et suadendus secessus, cujus tria præcipua commoda enumerantur. Hæc *Annot. vigesima.* — Ceterum videndum de hac ipsa re Directorium, cap. I, num. 7. — Utinam vero omnis hæc doctrina Operariis nostris et Confessariis familiaris semper esset, pro fidelium saluti et *per-*

est, quod eum potissimum juvare possit. Propterea ei, qui se instrui dumtaxat postulat, et ad gradum aliquem perduci, in quo animus suus conquiescat, tradi potest particulare primum Examen infra positum ; deinde generale, simulque Modus orandi mane per horæ dimidium, ex præceptorum Dei et peccatorum mortalium consideratione, de qua suo loco infra. Suadendum etiam fuerit, ut octavo quoque die peccata sua confiteatur, et quindecim dierum intervallo, vel octo potius, si affectus impellat, sumat Eucharistiæ Sacramentum. Ista exercitationis ratio proprie competit rudioribus seu illitteratis ; quibus insuper exponenda erunt singula præcepta Dei atque Ecclesiæ, mortalia peccata, cum quinque sensibus, et operibus misericordiæ. Itidem

ficere. Similiter, prout quisque voluerit se disponere, id ei dandum est, per quod magis possit se juvare et proficere. Itaque ei, qui [*tantum*] *juvari vult ut instruatur, et ut perveniat usque ad certum gradum contentam reddendi animam suam, dari potest Examen particulare* [*infra post Fundamentum*] *ac postea Examen generale* [*ibidem*], *simul et Modus orandi, mane per mediam horam, circa præcepta, peccata mortalia, etc.* [*infra in fine post quartam hebdomadam*]*; commendando ei etiam Confessionem suorum peccatorum* [*faciendam*] *octavo quoque die, et, si potest, Communionem decimo quinto* [*quoque die*], *et, si* [*ita*] *afficitur,* melius *octavo quoque die. Hic modus magis est conveniens rudioribus seu illitteratis, declarando illis* [*singillatim*] *mum-*

fectioni, pro vocationis nostræ ratione *magis* magisque consulerent !

si is, qui tradit Exercitia, alterum viderit debilis esse naturæ, ac parum capacis, unde modicus proventus et fructus sperari queat, satius fuerit aliqua ex dictis levioribus Exercitiis ipsi præscribere, usque ad Confessionem peccatorum : postea nonnulla conscientiæ Examina, et methodum Confessionis frequentioris dare, quibus jam paratum sibi animæ profectum seu lucrum tueri possit. Non erit autem progrediendum ad Electionum dictamina, aliorumve quam primæ hebdomadæ Exercitiorum, quoties præsertim alii adsunt majori cum fructu exercitandi, nec omnia omnibus præstare temporis permittit angustia.

quodque præceptum, et sic de peccatis mortalibus, præceptis Ecclesiæ, quinque sensibus et operibus misericordiæ. Similiter si ille, qui tradit Exercitia, videat eum, qui ea accipit, esse exigui subjecti [27], *vel parvæ capacitatis naturalis, a quo non speratur multum fructus, convenientius est ei tradere aliqua ex* his [28] *Exercitiis levibus* [*levia, s. leviora ex libro Exercitiorum*], *donec faciat Confessionem suorum peccatorum ; ac dein, dando illi aliqua Examina conscientiæ, et ordinem Confitendi frequentius,* quam solebat, *ut se conservet in eo quod adeptus est, non progredi ulterius in materias Electionis, neque in alia ulla Exercitia,*

27. *Subjecti.* — Vide supra notata ad Annotat. 14. n. 20.

28. *Ex his Exercitiis.* — *Ex his ;* non ut habet vulgata : *ex dictis Exercitiis ;* quasi vero ne illa quidem omnia dari possint, quæ paulo ante enumerata fuere, cum imo paulo infra multo latius extendat, quæ hic dicuntur, scilicet ad omnia primæ hebdomadæ Exercitia. Ergo, *ex his*, intellige, non *ex dictis ;* sed *ex his*, quæ in Libro ipso continentur.

Quid cum homine publicis negotiis districto.

DECIMA NONA est, quod homini negotiis publicis, vel aliis convenientibus districto, sive ingenio sive litteris præditus sit, suppetente ipsi hora una et dimidia diebus singulis ad sumenda nonnulla Exercitia; exponendum primo erit, quem in finem homo creatus sit: deinde per horam dimidiam Examen par-

quæ sunt extra primam hebdomadam; maxime quando in aliis major profectus fieri potest, dum tempus deest [non sufficit] ad omnia.

DECIMA NONA, *ei, qui* implicatus [*s. occupatus*] *esset in rebus publicis vel negotiis convenientibus* [*utilibus, necessariis*] [29], *sive litteris sive ingenio* [*v. industria ad mechanica*] *polleat*, [*dari Exercitia possunt*], *si sumat unam horam cum dimidia* [*quotidie*] *ad se exercendum* [30], *explicando ei* [*primum*] *ad quid*

29. *Negotiis conveniențibus* (utilibus, necessariis), scilicet, ejusmodi negotiis et officiis, sive litterariis, sive mechanicis, a quibus se ille per plures dies subducere omnino *non possit.* Si enim posset, pro illa bona voluntate, quæ hic supponitur, libere vacaturus ab illis negotiis intelligeretur, et Exercitia facturus eo modo, qui dicitur in sequenti *Annot. vigesima.*

30. *Ad se exercendum.* — Quod vulgata habet: *ad sumenda* NONNULLA *Exercitia*, non est accurate positum. Non enim *aliqua* solum, sed etiam *omnia*, modo hac in Annotat. exposito, fieri possunt, quod etiam ex sequentibus intelligi datur. — Hoc quidem modo Exercitia se fecisse scribit P. Antonius Possevinus, cum esset Societatis nostræ sub P. Everardo secretarius; quod munus cum ei nonnisi horam cum dimidio vacui a solitis occupationibus relinqueret temporis, dies 47 solis primæ

ticulare, deinceps generale cum modo rite Confitendi, sumendique sacri Sacramenti, tradi ei possunt ; præscribendo etiam, ut mane, per triduum, spatio unius horæ meditationem agat de primo, secundo, ac tertio Peccato, ut docetur infra. Postea per alios tres dies eadem hora de Processu peccatorum. Per alios totidem de Pœnis, quæ peccatis respondent.

Dictandæ quoque illi erunt intra totum dictarum trium meditationum tempus, decem Additiones illæ, quæ habentur in fine primæ hebdomadæ,

Observabitur eadem

creatus est homo; tradi item potest per horæ dimidium Examen particulare, ac postea generale, et modus Confitendi ac sumendi [sanctissimum] Sacramentum ; faciat [que] per tres dies quolibet mane spatio unius horæ meditationem de primo, secundo et tertio Peccato, [infra in prima hebdomada] ; deinde per alios tres dies eadem hora meditationem de Processu peccatorum, [infra ibidem] ; postea per alios tres dies eadem hora, faciat de Pœnis quæ peccatis respondent, [infra ibidem] ; tradendo illi in omnibus tribus meditationibus decem Additio-

---

hebdomadæ Exercitiis impendit, duce et instructore P. Jacobo Mirone, qui ab ipso B. Patre ea acceperat. « Quadraginta septem dies, in meditationibus « primæ hebdomadæ positi, horis subsecivis : quod « tempus videri poterat longius, nisi commentatio « cujusque non tam puncti quam verbi Possevinum « adegisset, ut quam accuratissime omnia ponderaret, notaret et scripto, quæ sibi P. Mironem interroganti exponebantur. » Ita ipse de se Possevinus Annal *ms. dec.* I, *lib.* IV, *c.* VI. Qui dein fructu incredibili animarum hisce armis spiritualibus usus est, etiam in itineribus, cum Legationes jussu S. Pontificis obiret,

meditandi ratio circa mysteria Domini nostri JESU CHRISTI, quæ infra in ipsismet Exercitiis late explicatur.

Quid cum libero a negotiis et fructum consequi cupiente

VIGESIMA est, quod ei, qui a negotiis liberior est, et fructum consequi spiritualem optat, quam possit maximum, tradenda sunt omnia Exercitia eodem, quo procedunt, ordine : (et quidem scribi rerum capita, ne excidant e memoria, expedit) : in quibus (secundum successum communiorem) tanto majorem faciet progressum spiritualis vitæ, quanto magis ab amicis notisque omnibus, et ab omni rerum humanarum sollicitudine sese abduxerit ; ut si ab ædibus pristinis migret in domum cellamve aliquam secretiorem,

nes, [infra ibidem] ; servando eumdem discursum [s. ordinem] circa mysteria Christi Domini nostri, qui infra ac fuse in ipsis Exercitiis declaratur.

VIGESIMA, *ei, qui magis expeditus est [liber a negotiis], et qui desiderat, quantum possibile est, proficere, tradantur omnia Exercitia spiritualia eodem ordine, quo procedunt, in quibus, via ordinaria*[31], *eo plus proficiet, quo magis segregaverit se ab omnibus amicis ac notis, et ab omni sollicitudine terrena, v. g., migrando e domo in qua habitabat, et eligendo aliam domum, vel [aliud] cubiculum, ut ibi degat* quam secretissime possit ; *ita ut in ejus potestate sit ire quotidie* ad Missam et ad Vesperas[32], abs-

31. *Via ordinaria.* — Ita habet etiam antiqua versio *ms.*, et est ac si dicas : *plerumque, communiter.* Textus hisp. habet : *per via ordenada*, quod proprie est : *via ordinata*, seu, *ordine servato*, et posset intelligi : *pro ratione personarum et circumstantiarum, habita discretione debita.*

32. *Ad Missam et ad Vesperas.* — In vulgata

unde ipsi liberum securumque sit egredi ad Matutinum, sacrum Missæ, vel ad Vesperarum officium cum libuerit audiendum, absque familiaris cujusquam interpellatione. Ex qua quidem loci secessione inter alias multas commoditates hæ tres præcipue consurgunt. Prima, quod exclusis amicis et familiaribus, negotiisque minus recte ordinatis ad Dei cultum, gratiam apud Deum non mediocrem meretur. Secunda, quod per hujusmodi secessum intellectu minus quam antea distracto in diversas partes, sed collecta redactaque omni cogitatione ad rem unam, scilicet ad obsequendum Deo Creatori suo,

que timore *ne noti sui eum impediant Ex qua secessione sequuntur tres præcipuæ utilitates, inter alias multas. Prima est, quod segregando se quis a multis amicis ac notis, itemque a multis negotiis non bene ordinatis*, ut serviat Deo Domino nostro eumque laudet [33], *non parum meretur coram sua divina Majestate. Secunda*, [*quod*] *ita segregatus*, non *habens intellectum divisum circa multa, sed ponens omnem curam* [*sollicitudinem, conatum*] *in una re sola, scilicet in serviendo Creatori suo, et in* profectu *animæ propriæ, liberius utitur naturalibus suis potentiis, ad gærendum* diligenter *id quod*

versione mendose irrepsit *Matutinum;* in autographo certe non habetur.

33. *Ut serviat Deo Domino nostro, eumque laudet.* — Intelligenda hæc verba ita, ut finem exprimant, ob quem quis ab amicis et a negotiis secedat, non vero referenda ad negotia non bene ordinata, quemadmodum vulgata versio habet. — In antiqua versione *ms.* sic legitur: *ita se separando a multis amicis et negotiis non bene ordinatis, ut melius quis Deo serviat, non parum meretur.*

et saluti animæ suæ consulendum, multo liberius ac expeditius utitur naturæ viribus in quærendo eo, quod desiderat tantopere. Tertia, quod quanto se magis reperit anima segregatam ac solitariam, tanto aptiorem seipsam reddit ad quærendum, attingendumque Creatorem et Dominum suum : ad quem insuper, quo propius accedit, eo melius ad suscipienda Bonitatis divinæ dona disponitur.

tantopere desiderat. Tertia, [*quod*] *quanto magis anima* nostra *reperit se solam et segregatam*, [*tanto*] *se reddit aptiorem ad* appropinquandum *Creatori ac Domino suo, eumque attingendum ; et quanto magis ita eum attingit*, [*eo*] *magis se disponit ad suscipiendas gratias ac dona a sua divina ac summa Bonitate.*

Exercitia quaedam spiritualia

Per quæ homo dirigitur ut vincere seipsum possit, et vitæ suæ rationem, determinatione a noxiis affectibus libera, instituere.

IN primis, ut per hujusmodi Exercitia, tam qui ea tradit, quam qui accipit, juvari queat,

Exercitia spiritualia

Ut [*homo*] vincat *se ipsum, et ordinet vitam suam, quin se determinet* [1] [*non determinando se*] *ob* ullam *affectionem, quæ* inordinata *sit.*

ET [2] *tam is, qui tradit Exercitia spiritualia, quam qui accipit, magis* sese juvent ac

Recte sentiendum.

1. *Quin se determinet.* – Notatu digna est hoc loco S. P. sapientia ac discretio singularis. Scriptum erat primum in autographo: *ordenar su vida* SIN AFFECCION ALGUNA *que desordenata sea;* id est: *ordinet vitam suam* ABSQUE AFFECTIONE ULLA *quæ inordinata sit.* At visa dein fuit S. P. hæc expressio non satis discreta, vel certe ejusmodi, ut indiscrete intelligi ab aliquo, aut explicari posset. Et vero, quam difficile est inveniri aliquem ita plane constitutum ut sit *absque ulla affectione inordinata!* Correxit itaque S. P. suaque manu in margine adscripsit: SIN DETERMINARSE *por alguna affeccion*, etc., id quod omnis inordinatæ affectionis absentiam restringit ad tempus et ad actum ipsius determinationis: ut scilicet, qui se in ordinanda vita sua ad aliquid determinat, id faciat, semota et exclusa omni affectione inordinata, neque ulla hujusmodi affectio eum ad ita determinandum inducat. Quod certe, ut in praxi necessarium est, ita nec indiscretum est illud exigere.

2. Hoc monitum, seu procemium, quod non magis ad Exercitia pertinere videtur, quam ad communem legem charitatis, ideo prænitti a S. P. existimo, quod primis annis expertus esset minus æqua multorum

supponendum est Christianum unumquemque pium, debere promptiore animo sententiam seu propositionem obscuram alterius in bonam trahere partem, quam damnare. Si vero nulla eam ratione tutari possit, exquirat dicentis mentem, et si minus recte sentiat, vel intelligat, corripiat benigne : hoc nisi sufficit, vias omnes opportunas tentet, quibus illum sanum intellectu, ac securum reddat ab errore.

Ab errore liberandus.

proficiant, *præsupponendum est, quemvis bonum Christianum promptiorem esse debere ad salvandam propositionem proximi, quam ad eam condemnandam : et si non potest eam salvare, inquirat* [*ex ipso*] *quomodo eam intelligat, et si quidem male illam intelligit, corrigat illum cum amore ; et, si* [*id*] *non sufficit, quærat omnia media convenientia, ut* [*ille*] *bene eam intelligens* se salvet [3].

judicia, apud quos, ut erant illa tempora ob serpentes hæreses suspiciosa, Exercitiorum occasione notam novatoris incurrerat. Ceterum est sane charitati et discretioni consentaneum hoc monitum, ejusque usus non raro necessarius, ne præceps de quoquam feratur judicium. Monemur ergo, ne obscuram vel dubiam alicujus propositionem continuo in pejorem, sed contra potius in meliorem partem interpretemur; quod si fieri nequeat, exploremus, an forte ille recte sentiens male sensum suum expresserit, quo in casu non animus quidem, sed lingua corrigenda et emendanda esset ; quod si etiam animo errasse deprehendatur, tum quidem nihil relinquatur intentatum ex convenientibus et præscriptis ab Ecclesia modis, ut ab errore ille revocetur.

3. *Se salvet.* — Cum in hoc monito verbum *salvare* jam bis ita positum sit, ut referatur ad *propositionem* proximi, nil impedit, quominus etiam hoc ultimo loco ita intelligatur, ut sensus sit : *eadem propositio rite intellecta salvetur*, i. e. salva sit, immunis sit ab errore. Et hic sensus magis convenit cum hisp. autographo, et sic habet antiqua versio *ms.* : *proximus sane illam propositionem intelligens salvet eam.*

Prima Hebdomada.

Principium sive Fundamentum.

CREATUS est homo ad hunc finem ut Dominum Deum suum laudet

[Prima Hebdomada.]

Principium, [1] et Fundamentum.

HOMO creatus est, [2] ut laudet Deum Dominum nostrum, ei re-

Hominis fini.

1. *Principium* ET *Fundamentum.* — Conjunctio *et* ex autographo, non *sive*, innuit voces has : *Principium*, *Fundamentum*, ex mente S. Auctoris non esse synonymas. Ergo, *Principium* potissimum in theoria, ex quo cetera fusius in Exercitiis tractanda deducuntur, quodque omnem reliquam Exercitiorum materiam intime penetrat, et ad quod omnia reducuntur : *Principium*, quod sana ratione utentibus, nedum fidelibus, probandum non est, sed ex ratione ac fide præsupponitur ; iis vero, qui fide debiles, vel ignorantes valde sint, probabitur potissimum, ut solent probari principia, ex absurdis, quæ ex negato hoc principio, vel admisso quocumque alio de hominis fine, sequerentur ; item, *Principium* disquirendum diligenter, studiose meditandum, evolvendum accurate, diu multumque ponderandum, et alte animo imbibendum.—*Fundamentum*, in praxi, in quo tota Exercitiorum spiritualium

det, ac revereatur, eique serviens tandem salvus fiat. Reliqua vero supra terram sita,

verentiam exhibeat, eique serviat, et per hæc [*hæc agendo*] salvet animam suam : *et*

moles, totumque vitæ spiritualis ædificium innititur. Est enim hæc doctrina de fine hominis prima veritas, super qua, ut fundamento, ceteræ veritates deinceps proponendæ, et virtutes, quæ his veritatibus superstruuntur, solidissime ac firmissime assurgunt. — *Principium et Fundamentum.* Sine hoc *Principio* qui vivit, vivit cupiditatum suarum ludibrium, vel certe veluti casu vivit, bonus, malus, pro rerum, temporum, locorum, personarum circumstantiis. Sine hoc *Fundamento* virtus ipsa non erit solida, erit vita etiam bona similis *domui ædificatæ super arenam*, cujus *ruina magna* semper timenda. — Est autem hæc doctrina *Principii* ejusmodi, ut non modo catholico homini, sed cuicumque, modo homo sit, etiam hæretico, schismatico, etc., conveniat. Quicumque vero serio illam consideret, non poterit non victas dare manus.

2. *Homo creatus est, etc.* — Plura sese offerunt in hac litterali versione notatu sane dignissima, quorum unum alterumve expendere juverit. 1° *Laudare, reverentiam exhibere, servire*, tria hæc officia hominis erga Deum ordine exprimuntur ex autographo ; cum in versione vulgata tertium illud, per participium *serviens*, ex pulchra illa officiorum serie veluti avulsum ac solitarium jaceat. Difficultas nata erat ex eo, quod in hispanico tria illa verba eumdem casum admittant ; in latino contra, verbum *servio* cum accusativo construi non possit. Nos ob hanc difficultatem coacti fuimus inserere textui pronomen *ei*. 2° *Salvet animam suam*, active, non *salvus fiat*, passive : scilicet, jam ipsius hominis est, *salvare animam suam*. Nihil enim deesse ex parte Dei potest, quando ad hunc finem homini existentiam et vitam donavit Creator ; qui profecto cum hunc ei finem constituerit, immo vero ipse in homine creando hunc *sibi* finem proposuerit, necessariis ad finem consequendum præsidiis carere hominem non sinit. — *Tandem*, quod habetur in vulgata versione, abest in autographo : sed ejus loco : *per hæc*, i. e. *hæc agendo*, sive, *his mediis* ; hisp. *mediante esto*,

creata sunt hominis ipsius causa, ut eum ad finem creationis suæ prosequendum juvent : unde sequitur utendum illis, vel abstinendum eatenus esse, quatenus ad prosecutionem finis vel conferunt, vel obsunt. Quapropter debemus absque differentia nos habere circa res crea-

reliqua [3] super faciem terræ [*sita*], *creata sunt propter hominem*, et *ut eum juvent in prosecutione finis, ob quem creatus est. Unde sequitur, homini tantum utendum illis esse, quantum ipsum juvant ad finem suum et tantum* debere *eum* expedire [4] [*retrahere*] *se ab illis, quantum*

ad verbum diceretur italice : *mediante questo :* gall. *moyennant cela ;* nempe *laudando, reverentiam exhibendo, et serviendo.*

3. *Et reliqua.... propter hominem*, et *ut eum juvent.*—Notanda ista conjunctio *et*. Duplex creaturarum finis exprimitur. *Propter hominem*, seu *hominis causa*, innuit finem *proximum* creaturarum, simulque Creatoris liberalitatem, cujus ea vox est ad Adam : *Ecce dedi vobis* (Gen., I, 29), itemque ad Noë : *Tradidi vobis omnia* (Gen., IX, 3). Et *ut eum juvent...* finem *ultimum* indicat, ad quem omnia tandem referuntur. — *Super faciem terræ*, ex autographo visum fuit retinendum, quod distinctius exprimat, de quonam potissimum creaturarum genere hic sermo sit ex mente S. Patris. — *Tantum — quantum* — hisp. *tanto — quanto* — scilicet : *nec plus — nec minus.* — DEBERE *eum expedire se.* Severiori loquendi forma utitur S. P., ubi de *abstinendo* a noxiis loquitur, quam ubi de *utendo* opportunis : hisp. HA *de usar* — DEBE *quitarse* — ital. HA *da servirsi* — DEVE *disfarsi* — gall. IL A *à se servir* — IL DOIT *se défaire.*

4. *Expedire* (retrahere) *se*, magis proprie ex autographo, quam *abstinere*. Et vero, unusquisque solet fere nimio affectu alicui saltem creaturæ adhærere, aut implicatus esse : cui propterea non sufficiat ab ea *abstinere*, sed necesse sit *retrahere*, seu *expedire se*. Isque primus est fructus in Exercitiis spectandus, ex Annot. 1, inter 20.

tas omnes (*) (prout libertati arbitrii nostri subjectæ sunt, et non prohibitæ) : ita, ut (quo in nobis est) non quæramus sanitatem magis, quam ægritudinem ; neque divitias paupertati, honorem contemptui, vitam longam brevi præfera- | *ipsum ad eum* [*finem*] *impediunt ; quapropter* necesse est facere[5] [*exhibere*] *nos indifferentes erga rès creatas omnes, quantum permissum est libertati nostri liberi arbitrii, et non est ei prohibitum, adeo ut non*[6] velimus *ex parte no-*

(*) *In Fundamento ubi dicitur :* Prout libertati arbitrii nostri subjectæ sunt, et non prohibitæ ; *clarius ex autographo dicatur :* Prout libertati arbitrii nostri permissum est, et non prohibitum.

5. *Facere* (exhibere) *nos indifferentes*. — Ita ex autographo: *facere ;* non : *habere. Habere nos indifferentes*, perfectio est, ad quam tendere docemur. Dum vero dicitur, *facere nos indifferentes*, conatus innuitur, quo opus est ad illam indifferentiam consequendam. Ceterum, verbum hoc *facere*, hisp. *hazer*, eodem sensu occurrit in contempl. de Nativitate punct. 1. ubi dicitur : (*haziendo me*) *faciendo me pauperculum*, itemque in prioribus Regulis ad spiritus discernendos, regg. 12, 13 et 14, ubi dicitur : *inimicus (se haze) facit se*, etc., et in omnibus his locis commode verti potest : *exhibere*. Hic itaque sensus est : *necesse est exhibere nos indifferentes*, id est, ita nos gerere erga res creatas omnes, vincendo nosmetipsos, perinde ac si inclinationem vel repugnantiam non sentiremus ; sensum nostrum, sive placeant illæ, sive displiceant, abnegnantes. Et hic est ille conatus, quo necesse est nos eniti ad illum perfectionis gradum sane excelsum, in quo creaturis utamur vel abstineamus *tantum, quantum, nec plus, nec minus*, quam ratio finis ultimi postulat.

6. *Velimus*, ita ex autographo, non : *quæramus*. — Agitur enim potissimum de *affectu*. Et vero *quærere* infirmitatem — itemque *quærere* vitam brevem, et alia hujusmodi, vix ac ne vix quidem dici recte potest ; *velle* vero, seu *cupere*, bene dicitur, et est plane ad rem.

mus (*). Sed consentaneum est, ex omnibus ea demum, quæ ad finem ducunt, eligere ac desiderare.

stra magis sanitatem quam infirmitatem, divitias quam paupertatem, honorem quam ignominiam, vitam longam quam brevem, et consequenter [7] in ceteris omnibus, unice [8] desiderando et eligendo *ea, quæ* magis *nobis conducant ad finem, ob quem creati sumus.*

(*) *Circa finem Fundamenti, ubi habetur :* Sed consentaneum est ex omnibus ea demum, quæ ad finem ducunt, eligere ac desiderare ; *dicatur :* Sed consentaneum est ex omnibus ea demum, quæ ad finem, cujus gratia conditi sumus, nos ducunt, eligere ac desiderare.

7. *Et consequenter in ceteris omnibus.* — Ita ex autographo. Et sane multa sunt, ac propemodum infinita, quæ ad quatuor illa rerum genera referri vix possunt, et circa quæ nihilominus indifferentes nos exhibere necesse est. Vide infra in explanatione quam subjicimus.

8. *Unice desiderando et eligendo.*— Notandum ex autogr. *unice*, ut et subsequens *magis ;* utrumque enim non modicam vim habet. — Deinde *desiderare* recta a S. P. ponitur prius, quam *eligere.* Nam et ratione prius est *desiderare*, quam *eligere ;* ac denique longe major est in *eligendo* difficultas, quam in *desiderando.*

Fundamenti explanatio.

Quoniam summi momenti est intima hujus Principii et Fundamenti intelligentia, aliqua hoc loco explanationis et applicationis instar apponere juvat, ut quodammodo vena considerantibus necdum expertis indicetur. Poterit hæc explanatio etiam exemplo esse, quo quisque discat quomodo verba S. P. in hoc libro singula fere ponderanda sint. Passim enim hic grandia sensa sub cortice paucorum verborum veluti abscondita continentur, quæ diligenti consideratione excutienda sunt et in lucem producenda in usum nostrum.

In primis animadvertendum est *Principium* hoc et *Fundamentum* esse *considerationem*, et dirigi potissimum ad illustrandum *intellectum;* quamvis nil vetet, quominus, ut fieri solet, in formam *meditationis* redigatur, atque ita ad voluntatem movendam etiam dirigatur. Præcipua tamen cura esse debet, ut de hac veritate primaria et fundamentali *intellectus* plene convincatur. Atque hoc loco adnoto, vim Exercitiorum S. P. N. in eo vel maxime consistere, quod *intellectui* illuminando mirifice serviant. Huc enim ubique spectant, ut ante omnia veritatem, quæ proponitur meditanda, clare, plene, intime Exercitans apprehendat, intelligat, deque ea plane convictus maneat. Quæ veritas ubi mentem semel occupavit, eamque penetravit, affectus scilicet voluntatis serii ac solidi sequuntur. Utrumque vero donum, *intellectus* et *voluntatis*, petendum a Domino assidue monet S. P.

Ergo et hic monendus statim est, qui Exercitia aggreditur, ut postulet instantissime a Domino *lumen*, ad intime penetrandam primam hanc veritatem, et *gratiam*, qua voluntas conclusiones practicas ex illa sponte sua sese cuique serio meditanti offerentes amplectatur; itemque, ut *sibi*, sibi uni potissimum, veritatem hanc, ejusque consectaria serio ac sincere applicet. *Notum fac mihi, Domine, finem meum.... ut sciam quid desit mihi.* (Ps. XXXVIII.) — *Deus meus, illumina tenebras meas.* (Ps. XVII.) Vere enim *in tenebris* versamur. Accedente vero Dei lumine, illud nobis accidit, quod homini in cæca nocte constituto, accedente die. Qui

primo quidem crepusculo videre incipit grandiora quæque objecta, quin tamen adhuc, quænam illa sint, satis discernat ; — crescente luce, in primis illa grandiora quæ et qualia sint, distinguit ; — deinde minora etiam ; — tandem, radio solis per fenestram penetrante, in illo infinitos pulvisculos veluti atomos quasdam deprehendit. Ita nos illuminari solemus, Divino accedente lumine, ut videamus, *quid desit nobis*. Nec tamen illuminari *intellectum* satis est, nisi etiam *voluntas* torpescens exstimuletur, et infirma roboretur. Hinc orationis pro utraque gratia necessitas.

I. — Finis Hominis.

HOMO CREATUS EST (ad hoc, ad hunc finem), UT LAUDET DEUM DOMINUM NOSTRUM, EI REVERENTIAM EXHIBEAT, EIQUE SERVIAT, ET PER HÆC (hæc agendo) SALVET ANIMAM SUAM.

HOMO, — inter omnes creaturas visibiles solus ipse rationalis, intellectu præditus ad cognoscendum, et libero arbitrio ad eligendum quod voluerit — nobilissimus inter omnes res creatas visibiles. — *Homo* quivis, — omnes, *quorum* unus *ego sum*.

CREATUS EST, — *Ipse fecit nos, et non ipsi nos.* — Homo, ego, opus eximium omnipotentiæ Dei, cujus infinita sapientia nihil facere, nihil creare potest, quin sibi finem se dignum proponat — quique non potest non velle et exigere, ut hujusmodi creatura sua rationalis et libera fini sibi præstituto satisfaciat. Nec potest Deus Creator meus indifferentem se habere, ut scilicet nihil curet, faciamne fini huic satis, nec ne. Id enim sapientiæ Ejus infinitæ ceterisque attributis omnino repugnat.

UT LAUDET DEUM DOMINUM NOSTRUM, EI REVERENTIAM EXHIBEAT, EIQUE SERVIAT. — Creator est *Deus*, qui solus *est qui est*, et a quo omnia, sine quo nihil ; ac proin *Dominus*, summo et ineluctabili, et nunquam recusando, nunquam amittendo dominio — *noster* — Deus ac *Dominus universorum*. — Erga hunc *Deum* ac *Dominum* tria hominis officia :

1. *Laudare*. Et vero quis non laudet, cujus summe admirandas perfectiones, quæcumque circa nos et in nobis sunt, annuntiant ? *Cæli enarrant glo-*

riam Dei, etc. — Omnia ossa mea dicent : Domine, quis similis tibi? — Domine, Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra! — Repleatur os meum laude, ut cantem gloriam tuam, tota die magnitudinem tuam!

2. *Reverentiam exhibere*, cultu interno et externo, — ac reverendo ubique præsentem. *Quis non timebit te, o Rex gentium?*

3 *Servire*, — ex Ejus voluntate pendere, idque in omnibus, — ubique et omni tempore, et eo semper modo agere omnia, quo Dominus velit. Hoc enim est *servire Deo*. Qui enim *servit* alicui, non suam facit, sed ejus cui servit voluntatem. Hoc officium complectitur : 1° Observantiam mandatorum Dei ; et hoc quidem commune est omnibus. 2° Fidelitatem in explendis obligationibus status cujusque propriis. 3° In iis qui statum vitæ nondum habent, et quibus electio libera relinquitur, seriam de hoc deliberationem. 4° Denique totius vitæ, cogitationum, verborum, actionum, rectam ordinationem, non pro lubitu, sed secundum voluntatem Dei, manifestatam nobis seu per auctoritatem legitimam, seu per lumina et inspirationes divinas, etc — *Servire Deo* est etiam obsequia Deo præstare, quibus licet ipse minime indigeat, tamen et dignissimus ipse cui, quidquid ei gratum esse et acceptum novimus, exhibeamus, et vero hæc ille obsequia pro sua benignitate admittere et liberalissime remunerari dignatur. Quo quidem obsequiorum genere ii maxime *Deo servire* censentur, qui suam operam et industriam in eo ponunt, ut ab aliis etiam quamplurimis laus Deo et reverentia et obsequium præstetur.

Circa tria hæc nostra erga Deum Creatorem officia, observa : primum, quod est, *laudare*, esse facillimum : neque adeo secundum, quod est *revereri*, esse difficile ; verum in tertio officio, quod est *servire*, difficultatem potissimum reperiri, idque ex natura scilicet nostra per peccatum vitiata. Licet enim *servire Deo* sit per se honorificentissimum et etiam jucundissimum, cum *voluntas Dei* non possit non esse bona et optima, et ipsi etiam creaturæ suæ desiderabilissima ; fit tamen ex naturæ nostræ corruptione, ut nec *intellectus* quid velit Dominus clare cognoscat, et *voluntas* rebellis cognitam etiam Dei voluntatem implere detrectet ; quia scili-

cet sui juris esse vult homo, et quo modo apud Prophetam regium dicere amat: *Labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est?* eodem et in actione, et in omni propriarum facultatum rerumque omnium usu malesanam affectat libertatem sive independentiam. Hinc præcipue omnis mali labes. Ceterum in serviendo Deo, in facienda Dei voluntate ipsius hominis beatitudo sita est. *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini.* — Instanter ergo orandum: *Domine, quid me vis facere?* Ut *sciam.* — *Doce me facere voluntatem tuam.* Ut opere *expleam.*

Præ ceteris ergo hoc officium *serviendi Deo*, ponderandum est. Nam, præterquam quod in hoc præsertim difficultas habetur in nobis, officium hoc præstari semper Deo debet, nec unquam intermitti. Nam neque *actu* LAUDARE Deum semper possumus, nec eum REVERERI *actu* semper; nec enim fert hanc contentionem mortalis nostra conditio: SERVIRE autem Deo, id est voluntatem ejus facere, et possumus, et debemus semper, neque ab hoc officio vacua abire pars ulla vitæ nostræ potest, etiam dormientium, etiam morientium.

Ponderato bene triplici hoc erga Creatorem officio, considera nihil esse posse *æquius*, nihil creaturæ rationali *honorificentius;* et quantumvis difficile videri aliquando possit, esse tamen ejusmodi finem nobis propositum, qui, per Dei benignitatem, totus *in nostra* sit *potestate;* et a quo persequendo et consequendo *nihil* extra nos *impedire* nos aut prohibere possit, vel si totus infernus, totusque mundus ad impediendum nos ab hoc officio præstando conspiraret. Qua in re summa Creatoris bonitas elucet, qui talem nobis finem præstituerit, cui satisfacere a nobis ipsis pendeat. Hinc pacis ac tranquillitatis animi in omnibus vitæ casibus plena securitas, cum horum nihil nos prohibere possit, quominus Deum laudemus, Eum revereamur, Ei serviamus, modo ne nobis deesse ipsi velimus. *Amicus Dei esse si voluero, ecce, nunc fio.* (S. Aug. Conf.)

Est *facile* etiam hoc nomine, quod Deus non successum, ut homines solent, sed voluntatem solam requirat et æstimet, quæ per ejus donum tota nostra est. *Nihil enim tam facile bonæ voluntati est, quam*

ipsa sibi; et hæc sufficit Deo (S. Aug. serm. 9. de Verb. Domini).

Denique difficultatis quidquid inesse possit, superari facile, immo etiam plane evanescere necesse est, si ad considerandam *utilitatem* summam et *necessitatem* finis nostri animum applicemus. Sequitur enim :

ET PER HÆC (hæc agendo) SALVET ANIMAM SUAM.

PER HÆC, hæc agendo, — ea, quæ dicta sunt, exsequendo.

SALVET ANIMAM SUAM. Quid est, et quanti *salvare animam?* Quid est, quod cum tanto bono venire in comparationem possit? Quid videri potest difficile nimis? Quid vero etiam non facile, leve, nihil, ut tantum consequamur bonum ; cujus jacturam ex opposito summum malum excipit? Etenim, nisi *salvem animam meam*, illam indubitato *perdam : perdere* vero *animam* est *æternum damnari.* Nihil est medium, nihil ubi consistere possim, ut neque salvem animam meam, neque damner. Summa ergo *utilitas*, *necessitas* summa. Porro finis hic ultimus, beatitudo summa, boni summi consecutio, et summi mali evitatio, præcedentia illa consequitur. *Salus animæ* ab hoc pendet ; si nempe in hac vita officia prædicta erga Deum exsequar, eum *laudando*, ei *reverentiam exhibendo*, ei, quod caput est, *serviendo. Hæc*, inquam, *agendo*, salvabo animam meam.

Hæc est infinita illius summi Dei Creatoris bonitas ac liberalitas, ut cum sua laude, reverentia, famulatu, meam summam utilitatem, ac plane interminabilem et infinitam felicitatem, intimo ac necessario quodam nexu conjunctam esse voluerit.

Servire Deo, prius est ; *salvare animam*, posterius : hoc posterius *finis* est *ultimus*, in altera demum vita consequendus : prius illud *finis* est *proximus*, ac præsentis temporis. — Frustra ergo sunt, qui de salute animæ semper solliciti, semper anxii, de hac sola cogitare, de hac sola loqui amant, si de *serviendo Deo* parum aut nihil solliciti sunt. *Hæc agendo — salvet animam suam.* — Serviamus Deo corde sincero, et salutem de Domini bonitate consecuturos nos non speremus modo, sed etiam confidamus.

Jure merito hic applicari solet illud : *Porro unum est necessarium.* Nam non modo omne bonum nostrum in hoc vertitur, *hoc est enim omnis homo ;* — non modo hoc solum ad unumquemque spectat, et cuique est personale, cui ipse solus, nemo sine ipso providere potest : sed etiam quæcumque actio fiat, si quæritur : *num ad hoc vivis?* nulla dari potest adæquata responsio, nisi perveniatur ad illud quod in hoc *Principio* et *Fundamento* exponitur. Nisi enim ad hunc verum et unicum finem, quidquid a nobis fiat, referatur ; vel absurda dicentur, vel manebit semper quod ultra quæratur. Nam et in actionibus natura sua vel utilibus, vel honestissimis, etiam et sanctissimis, si quæratur : *num ad hoc vivis?* v. g. ut litteris des operam? ut scribas? ut ores? etc. ; poterit quidem fortasse dici: ETIAM *ad hoc*, sed nequaquam AD HOC absolute : alioqui talis actio deberet esse totius vitæ nec unquam interrumpi, quod fieri in nulla potest. At *servire Deo*, officium est omnis temporis, ac plene respondet ultimæ quæstioni : *num ad hoc vivis?* immo vel in moriente valet : *Sive* enim *vivimus, sive morimur, Domini sumus.* Illi servire, seu vivendo, seu moriendo, necesse est. *Hoc ergo unum necessarium.*

Principii hujus *applicatio practica* varia erit pro personarum varietate.—*Quid hoc ad servitium Dei? Quid hoc ad vitam æternam?* Varia pro varietate circumstantiarum, vicissitudinum, desideriorum etiam, quibus probabiliter implicantur, qui Exercitiis dant operam, Prælati, Sacerdotes, Ecclesiastici, Religiosi, Sæculares, Nobiles, Litterati, Mercatores, Artifices, Milites, Juvenes, Senes, etc. *Servire Deo* quisque necessario debet in primis (quod commune omnibus) ut *homo*, ut *Christianus ;* — tum præterea, hic ut *Sacerdos*, — ille ut *Religiosus*, — ut constitutus in tali *gradu*, — *officio* tali, etc. — Sane amplissimus hic aperitur campus considerationi maxime practicæ. *Notum fac mihi, Domine*, FINEM MEUM.... UT SCIAM QUID DESIT MIHI.

II. — Finis Creaturarum.

ET RELIQUA SUPER FACIEM TERRÆ (sita) CREATA SUNT PROPTER HOMINEM, ET UT EUM JUVENT IN PROSECUTIONE FINIS, OB QUEM CREATUS EST.

RELIQUA SUPER FACIEM TERRÆ — intelliguntur a S. Patre, ut ex consequentibus patet, non modo *creaturæ* Dei proprie sic dictæ, ut animalia, fruges, plantæ, et cetera quæ sunt super terram, sed omnia omnino, quæ extra Deum sunt ; inter quæ etiam rerum humanarum, totiusque adeo hujus universi orbis vicissitudines censentur, omnia plane tum quæ bona dicuntur, tum quæ mala. Atque hæc quidem *mala*, licet a Creatore in originario hominis statu non fuerint intenta, tamen post hominis lapsum, in hoc novo ordine Providentiæ, merito etiam *creata* dicuntur, eo sensu, quatenus scilicet quæcumque Deus creavit *bona* creata tamen sunt omnia non sine imperfectionibus ac defectibus, quorum quidem defectuum seu imperfectionum effectus Deus Creator vel intendit, vel permittit. Quo sensu in Scriptûris dicitur : *Ego Dominus... creans tenebras... creans malum* (Is., XLV) ; et ea quæ toties de calamitatibus etiam publicis, deque ipsis adeo sceleribus hominum leguntnr : *Adducam super eos, etc.* — *A Domini exiit verbum hoc ;* et alia hujusmodi.

Creata sunt propter hominem.

1. PROPTER HOMINEM. — Homo in aspectabilis hujus mundi creatione finis est Creatoris. Itaque in primis illa omnia creavit, domicilium paravit, et affatim omni, ut ita dicam, supellectili instruxit et adornavit ; tum hominem creavit, qui his omnibus præesset eisque uteretur.

2. PROPTER HOMINEM. — Ut homo propter Deum, ita ista propter hominem. Sine homine, sine creatura rationali et corporea qualis est homo, omnis hæc rerum spectabilium universitas, omnia ista insensata et irrationabilia, fine, qui sapientia Dei dignus sit, carerent.

3. PROPTER HOMINEM. — Ergo ista propter hominem, non homo propter illa. Homo itaque eorum dominus, non servus ; illis esse superior debet, non eorum subesse servituti. Utinam, ut natura, ita affectu essemus semper creaturis omnibus superiores !

4. PROPTER HOMINEM. — Ut homini serviant, ejus scilicet *necessitati* — *utilitati* — *oblectationi* etiam, et vero, — ut *occupationem* præbeant qua

homo pro sua natura, qua animal rationale creatus est, omnino indiget. Nam et in statu naturæ integræ Adam a providissimo Creatore positus erat in *Paradiso voluptatis*, UT OPERARETUR *et custodiret illum* Admiranda Creatoris in hominem tum liberalitas, tum providentia! — Quod si in præsenti rerum ordine, post hominis lapsum, multa sunt quæ pœnam homini inferant, etiam hæc ipsa merito creata dicuntur *propter hominem*, ut eum scilicet et a peccato *purgent*, et *virtutis* exercendæ *occasionem* præbeant : quæ duo homini lapso non utilia modo, sed maxime necessaria sunt. Præsertim, cum ultimus creaturarum finis sit, qui sequitur.

Et ut eum juvent in prosecutione finis, ob quem creatus est.

Juvent scilicet, 1. *ad serviendum Deo in hac vita*, qui *proximus* est hominis finis : 2. *ad salvandam animam suam*, qui finis est hominis *ultimus*.

Porro huic *fini*, quem tum sibi, tum hominis Creator in harum rerum omnium creatione proposuit, respondere homo, in usu creaturarum, tribus modis potest, ac debet.

1. *Contemplatione*, ascendendo ex consideratione creaturarum ad cognitionem Creatoris : *invisibilia enim ipsius per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur ;* ad cognitionem, inquam, illius increatæ sapientiæ, potentiæ, bonitatis, pulchritudinis, etc.

2º *Usu*, illis pro necessitate, utilitate, honesta etiam oblectatione, et pro facultatum suarum, seu corporis, seu animi exercitatione recte utendo. Item, si molestæ, tolerando patienter.

3º *Abstinentia*, ab earum usu, si delectabiles, temperantiæ et mortificationis virtute abstinendo.

Ex his tribus modis, primus absque dubio est *nobilissimus ;* secundus *communis ;* tertius, cujus applicatio in statu naturæ integræ, ex Creatoris præcepto, erat minima atque facillima, in præsenti statu naturæ corruptæ, maxime *necessarius est*, ejusque frequens esse debet usus ac vix non assiduus : adeo ut nisi *tertium* hunc (abstinentiæ) modum in creaturarum usu exerceamus, nunquam simus futuri fideles ac moderati in *secundo*, ad *pri-*

mum vero exercendum futuri simus prorsus inepti. Nisi enim homo in usu creaturarum sibi imperet, propriæque voluntati et inclinationi naturæ multa neget, certo certius in illarum usu modum excedet, neque ex illarum consideratione ad Creatorem ascendere poterit, sed iis ipsis hærebit affixus. *Si dederis animæ tuæ concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis* (Eccli. XVIII).

Denique ad primum, quem diximus, modum *contemplationis*, illud pertinet, ut ex omnibus, quæ videmus, seu bona sint, seu mala, ad bona et mala invisibilia consideranda mente assurgamus, visibilia aspiciamus ut imagines invisibilium, præsentia ut imagines futurorum. Quo etiam sensu Propheta dixit: *Verumtamen* IN IMAGINE *pertransit homo*; et Apostolus: *Præterit* FIGURA *hujus mundi*.

His itaque rationibus reliqua super terram sita, instrumenta sunt homini quæ ipsi inserviunt, eumque juvant ad finem, quem ipsi Deus proposuit consequendum. — Quam ampla hic considerationis materia, cum applicatione ad propriam Exercitantis necessitatem!

III. — Creaturarum rectus usus.

UNDE SEQUITUR, HOMINI TANTUM UTENDUM ILLIS ESSE, QUANTUM IPSUM JUVANT AD FINEM SUUM, ET TANTUM DEBERE EUM EXPEDIRE (retrahere) SE AB ILLIS, QUANTUM IPSUM AD EUM (finem) IMPEDIUNT.

Hæc est consecutio, quæ ex præmisso Principio de fine creaturarum sponte sua fluit. Etenim, si res creatæ omnes reliquæ sunt propter hominem, ut eum ad suum finem juvent; profecto, ut illis vel utamur vel abstineamus, illud præcipue in illis spectandum est, an juvent revera, necne. Proinde, si quæ vere juvent ad finem, admittendæ, et in *tantum* admittendæ, in *quantum* juvant, NEC PLUS, NEC MINUS. Contra, si quæ ad finem impediant, vitandæ, rejiciendæ, et in *tantum* vitandæ, in *quantum* impediunt, NEC PLUS, NEC MINUS. Hæc enim est ratio eorum, quæ *media* sunt, quæ *instrumenta* sunt, ut illud præcipue, imo vero illud unice in illis spectetur, an et quantum *media* sint, *instrumenta* sint, apta et idonea ad finem, ad opus. Si apta, si idonea

non sint, jam *media* non sunt, *instrumenta* non sunt ; multoque minus, si ad finem, si ad opus, quod exsequendum est, impediant.

Hoc veræ sapientiæ principium est, cujus applicatione practica vita vere ac proprie ordinatur secundum rectam rationem ; ut scilicet *finis* præ oculis habeatur semper ut *finis*, *media* ut *media*, nec nisi ut *media*. *Fine* semel rite intellecto, ac præstituto, *media* ad *finem* propter solum finem appetenda et adhibenda.

Porro hujus Principii practici applicatio propemodum est infinita. Et vix fieri potest, ut serio quis Principium hoc ad vitæ suæ rationem applicare incipiat, quin mox inordinationem multiplicem in omni vita sua deprehendat. Quia enim homo verum hunc finem creaturarum omnium e mente ac memoria elabi sibi plerumque sinit, et solum ferme quid *placeat*, quid *displiceat*, cogitare et considerare ante omnia consuevit : hinc inordinatio, hinc imperfectio omnis, hinc peccata. Sane, *placeant* illæ sensui, vel *displiceant*, hæc ratio illis utendi vel non utendi profecto est *nulla*. Nam et quæ *placent*, possunt impedire, et persæpe impediunt ; et quæ *displicent*, possunt juvare, et persæpe juvant, et plerumque juvant maxime, nec raro juvant unice. At nos plerumque adversa sensui fugimus, horremus, minus iis utimur ; sensui jucunda appetimus, quærimus, admittimus, iis utimur aut etiam fruimur, nec modum servantes nec ordinem. Hinc omnis mali labes !

Est autem etiam hæc applicatio facienda pro ratione personarum. Nam æque ad homines mundanos pertinet, ut peccatorum cœno immersi aliquando se respiciant ; et ad vitæ spiritualis ac perfectæ sectatores, ut perfectionis impedimenta tollant.

Quod vero dicitur : TANTUM — QUANTUM — NEC PLUS — NEC MINUS — ejusmodi est, ut perfectionem altissimam comprehendat. Quam cum videamus prorsus *homine*, qui ratione utatur, dignam, quamque vel sola ratio ab homine requirat (ab *homine*, inquam, quid vero a *Christiano*, a *Religioso* ?), quis erit, qui jam hinc videre non incipiat, quam multum sibi *desit* ? *Notum fac mihi, Domine, finem meum, ut sciam quid desit mihi.*

IV. — Conclusio practica et medium.

QUAPROPTER NECESSE EST FACERE NOS INDIFFERENTES ERGA RES CREATAS OMNES, QUANTUM PERMISSUM EST LIBERTATI NOSTRI LIBERI ARBITRII, ET NON EST EI PROHIBITUM, ADEO UT NON VELIMUS EX PARTE NOSTRA MAGIS SANITATEM QUAM INFIRMITATEM, DIVITIAS QUAM PAUPERTATEM, HONOREM QUAM IGNOMINIAM, VITAM LONGAM QUAM BREVEM, ET CONSEQUENTER IN CETERIS OMNIBUS, UNICE DESIDERANDO ET ELIGENDO EA, QUÆ MAGIS NOBIS CONDUCANT AD FINEM, OB QUEM CREATI SUMUS.

QUAPROPTER, et ut hoc consequamur, ut tam ordinate agamus in usu creaturarum, NECESSE EST FACERE (exhibere) NOS INDIFFERENTES ERGA RES CREATAS OMNES. — Hæc est conclusio practica ex præcedentibus legitime deducta, qua simul *medium* PROPONITUR, quo ad illam perfectionem, quæ supra dicta est, eniti debemus ; scilicet docemur animi dispositionem, sine qua nunquam poterimus regulam illam servare, utendi videlicet *creaturis*, vel non utendi, TANTUM, QUANTUM vel juvant, vel impediunt ; NEC PLUS, NEC MINUS Ad hoc NECESSE EST, N. B. *necesse est*, medium omnino *necessarium*, *facere* (exhibere) *nos indifferentes*, *erga res creatas omnes*. Res omnes creatæ per se *indifferentes* sunt ; possunt enim omnes æque obesse ac prodesse ad finem. Hanc veritatem vel ipsa philosophia lumine naturali cognovit, cum omnia ista, nec *bona*, nec *mala* proprie dicenda esse docuit, sed ἀδιάφορα *indifferentia*. Nobis vero fide illustratis hæc eadem veritas ita perspecta est, ut, si cuicumque Deus ipse optionem daret, ut eligeret quod vellet, præmissa ista quæstione : *Quodnam ex his tibi melius, tibi opportunius ad finem æternæ salutis tuæ futurum est ?* nemo sit, qui non intelligat, ab eo, qui modo rationis compos sit, aliud responderi non posse, nisi : *nescio*, *Domine*, *tu scis*. Quod cum ita sit, nihil profecto esse potest æquius, nihil opportunius nobis ad salutem, nihil veræ sapientiæ magis conforme, quam ut plane *indifferentes* nos exhibeamus erga res creatas omnes.

QUANTUM PERMISSUM EST LIBERTATI NOSTRI LIBERI ARBITRII, ET NON EST EI PROHIBITUM. — Hæc clausula merito apponitur ; quia, licet omnia *per se* indifferentia sint, *relate* tamen *ad nos* et in particulari sumpta, multa sunt quæ cavere ac pro viribus repellere, multa item, quæ curare vel conservare lege divina, officii ratione, justitia, charitate jubemur : quæ proin relate ad nos vere vel *bona* sunt, vel *mala*, in quibus propterea indifferentes nos esse libertati arbitrii nostri permissum non est. Ubi enim voluntas Dei, vel prohibentis aliquid admittere, vel jubentis, intervenit, illud nos omnino velle aut nolle necesse est, quod velit vel nolit Deus. — Hoc eodem sensu infra interponuntur illa verba : *ex parte nostra*, id est, quantum in nobis est, quantum a nobis, a nostra voluntate pendet.

ADEO UT NON VELIMUS EX PARTE NOSTRA MAGIS SANITATEM QUAM INFIRMITATEM, DIVITIAS QUAM PAUPERTATEM, HONOREM QUAM IGNOMINIAM, VITAM LONGAM QUAM BREVEM. — Ad particularia descendit S. P., et quatuor rerum genera, quæ paucis plurima comprehendunt, enumerat, ad quæ hanc de indifferentia doctrinam applicare debemus.

NON VELIMUS. — Intelligitur animi dispositio, voluntatis determinatio ex parte nostra. *Non quæramus*, recte quidem diceretur de *paupertate*, ac de *divitiis ;* itemque de *honore* et *ignominia :* hæc enim plane indifferentia sunt. De *sanitate* autem, ac de *infirmitate ;* de *vita* item *longa* vel *brevi*, cum hæc alterius sint ordinis, et sanitatis ac vitæ conservatio arbitrio nostro relicta non sit, sed sub præceptum cadat, QUÆRERE *infirmitatem*, QUÆRERE *vitam brevem* utique non licet ; VELLE tamen ex parte nostra *sanitatem* magis quam *infirmitatem*, *vitam longam* quam *brevem* merito prohibemur ; semper enim necessaria est animi dispositio ex parte nostra indifferens ad hæc ut ad alia quævis, quæ in nostra potestate sita non sunt, sed a Dei providentia, omnia omnino gubernantis, pendent, qui solus novit quid cuique ad ultimum *finem* consequendum opportunius sit, quid unumquemque *adjuturum* sit magis, quid *impediturum*. Sane, *divitiæ*, et *honores* paucis quibusdam multorum meritorum occasionem præbuerunt, plurimis contra rui-

nam pepererunt ac damnationem ; alii per *paupertatem* et *ignominiam* salvi facti sunt ; *infirmitas* item saluti plurimis fuit, et *præmatura mors* non paucos in æternam vitam asseruit: dum aliis *sanitas* ac *vita longa*, et gloriæ Dei amplificandæ, et meritis quamplurimis sibi in beatam æternitatem colligendis mirifice inservivit. Nobis autem, quid ex his omnibus maxime profuturum nobis ad finem nostrum sit, ignorantibus, aliud nihil restat, si sapimus, nisi ut nec unum *velimus* magis, nec alterum, sed Deo fidenter nos plena animi, voluntatis, inquam *indifferentia* committamus. Illud vero pro indubitato teneamus, si Deo dante adversa tolerare contingat, in illis maxime futuram nobis occasionem exhibendi Deo Domino triplex illud officium *laudis*, *reverentiæ*, et *famulatus*, modo præclarissimo et heroico, ac proin etiam *salutem* nostram in tuto collocanti.

ET CONSEQUENTER IN CETERIS OMNIBUS. — His verbis necesssitas ista *exhibendi nos indifferentes* extenditur ad alia omnia, quæ forte ad quatuor illa genera reduci non possunt, et sane sunt quamplurima. — Profecto indifferentiæ hujus exercendæ materia sunt etiam *talenta* ac dotes naturales, plures, pauciores — *dona* quin etiam *supernaturalia* — *consolationes* ac *desolationes* — item *vitæ conditio* ac *status* — *locus habitationis* — *officium* — *officii occupationes* ac *modi* — *socii* etiam quibuscum vivendum sit, eorumque *habitudines* ac *mores* — rerum denique omnium *successus* seu *prosperi* seu *adversi* — nec nostrarum modo rerum, sed *alienarum* etiam — eorum præsertim qui nobis quacumque ratione *conjuncti* sunt — horum *fortunæ* — *vicissitudines* — *vita ipsa* — res denique omnes *privatæ* — *publicæ*. — Omnia hæc, et alia prorsus infinita, ad illa *Reliqua super terram sita* pertinent, et ad omnia extendat se necesse est *indifferentia* nostra, — sive grata illa sint naturæ, sive ingrata — semper utique, ut supra dictum est, *quantum permissum est libertati arbitrii nostri, et non est ei prohibitum.*

UNICE DESIDERANDO ET ELIGENDO QUÆ MAGIS NOBIS CONDUCANT AD FINEM. — *Desiderium* latius patet quam *electio ;* sed sive *eligendi* potestas sit, aut necessitas *eligendi* urgeat, ut in multis quotidie usu venit, sive *desiderii* solius adsit copia,

regula veræ sapientiæ eadem semper, ut UNICE illud spectetur, quod MAGIS conducat ad finem.

Jam quis non videat, quam late pateat hujus doctrinæ applicatio, quantæ etiam perfectionis sit ejus exercitium? Præterea, cum illud plerumque contingat, ut quæ naturaliter *placent*, ea *minus* conducant ad finem nostrum; et contra, quæ *displicent*, plerumque conducant *magis*; quam clare vel ex ipso hoc Principio elucet necessitas *abnegationis* ac *mortificationis*, qua voluntas nostra virtutis amore a rebus sibi gratis abstinere, et ingratas amplecti vel invita assuescat? Quod item philosophia agnovit, et docuit vulgato illo præcepto: *sustine* et *abstine*. Frustra enim vero est, quisquis sine hac mortificatione ad illam, quam hic docemur, *indifferentiam* pervenire se posse arbitretur; cum in ista mortificatione, vel sola, vel potissimum, consistat illud FACERE NOS (exhibere nos) INDIFFERENTES.

Ceterum, explere, quæ Fundamentum requirit, non est, nisi per Christi gratiam; et quantumvis evidentia sint principia, juxta quæ gubernare se homo ratione præditus debet, tamen voluntatis infirmitas absque Christi gratia ad ea opere sequenda nunquam valebit. Quod quidem, ut initio hujus explanationis præmonuimus, ita hoc loco iterum monuisse juvat, ne quis sibi viribusque suis in rebus tam clare perspectis male fidens, triste illud experiri cogatur: *Video meliora proboque; deteriora sequor.* Orandum ergo est omnibus, *ut et quæ agenda sunt videant, et ad implenda, quæ viderint, convalescant.* (Oratio Ecclesiæ, Dominica infra oct. Epiph.)

Examen Particulare

et quotidianum, tria tempora complectens, ad dispositionem sui, ac duplicem discussionem accommoda.

1. Tempus matutinum.

PRIMUM tempus est matutinum, quo debet homo, statim dum a somno surgit, proponere diligentem sui custodiam circa peccatum aut vitium ali-

Examen Particulare

et quotidianum; continet in se tria tempora, et examinationem sui bis [*quotidie*] *faciendam.*

PRIMUM tempus est, quod mane statim ac [*e strato*] *surgit homo, proponere debet cavere diligenter ab* illo *peccato* [1] *particulari vel* defectu, *a quo se*

---

1. *Ab illo peccato particulari, vel defectu.* — Itaque Examinis particularis materia sunt *peccata* et *defectus* quicumque seu imperfectiones, id quod revera praxis habet communis inde a S. P. N. temporibus, ut ex historiis nostris satis constat. — Atque hic notare juverit, omnem Examinis particularis materiam commode revocari posse ad tria illa, quæ Sacerdos hostiam offerens commemorat, cum dicit: *pro innumerabilibus* PECCATIS *et* OFFENSIONIBUS, *et* NEGLIGENTIIS *meis*. Erunt ergo Examinis hujus materia :

1° *Peccata* quævis, seu gravia, seu levia, in quæ prolabi hominem frequentius accidat, sive cogitationis sint, sive verborum, sive operum, sive etiam omissionis. Peccata, intelligo *culpas* proprie sic dictas.

2. *Offensiones*, culpæ minus proprie dictæ, seu involuntariæ, in quas scilicet *offendere* fragilitatem nostram in tot tamque variis vitæ hujus casibus pronum est, ferme ut per viam salebrosam incedenti frequenter offendere seu impingere vel nolenti

quod particulare a quo emendari cupit.

SECUNDUM est pomeridianum, in quo petenda est a Deo gratia, ut reminisci possit ille, quoties in peccatum seu delictum is- | *vult* corrigere, et *emendare.*

SECUNDUM [*tempus est*], *post prandium*, [*quo debet*] *petere homo a Deo Domino nostro* id quod vult [2] [*cupit*], scilicet

2. Pomeridianum.

accidit. Et tamen, cautius incedendo, *offensiones* hujusmodi minuere, Examinis particularis ope, Dei famulus potest et debet. Postulatur enim a nobis, ut *solliciti ambulemus cum Domino Deo nostro* (Mich. VI).

3° *Negligentiæ*, eæ, quæ ad rationem quidem *peccati omissionis* non pertingunt, sed in actiones nostras irrepere, easque si minus vitiare omnino, tamen imperfectas, minusque acceptas Deo reddere solent; suntque profecto innumeræ, sive *intentionis* puritatem et intentionem spectes, sive *modos* omnes, quibus actiones nostras ornari ac perfici in Dei conspectu decet, pro mensura luminis et gratiæ nobis a Domino communicatæ. Applicandum ergo Examen particulare: Ad tollenda *peccata.* — Ad tollendas vel certe minuendas *offensiones.* — Ad tollendas vel certe minuendas *negligentias*, *per* earum *virtutum exercitia*, quibus exornari actiones singulas, omnemque vitam nostram oportet.

2. *Id quod vult*, *(cupit)*, *scilicet.* — Verba hæc passim a S. Patre usurpari solent, ubi de gratia peculiari a Deo petenda sermo incidit. Videtur velle nos admonere, ut ante orationem diligenter cogitemus, *quid* illud sit, quod hic et nunc *impetrare* a Domino *cupimus.* — *Gratia* vero *peculiaris*, quam hic postulare docemur, ut alias semper, duplex est: scilicet non modo *luminis*, ut cognoscamus lapsus nostros, eosve in memoriam revocemus, verum etiam *auxilii*, ut reipsa nos emendemus in posterum. Nimirum de *omnipotentis et misericordis Dei munere venit, ut sibi a fidelibus suis digne et laudabiliter serviatur.* Ejus proin gratia imploranda, qua *ad* Ejus *promissiones sine offensione curramus*, ut loquitur Ecclesia in oratione Dominicæ XII post Pentecosten. — De re per se satis omnibus nota, et

tud particulare incide rit, et in posterum cavere : deinde priorem faciat discussionem, exigens ab anima sua rationem de peccato, seu vitio jam dicto, et singulas diei partes præteritas percurrens ab ea hora, qua surrexit, usque ad præsentem, quoties illud commiserit, et puncta totidem signet in priore linea figuræ subscriptæ. Quibus peractis, denuo proponat per spatium diei reliquum, diligentius sese cohibere.

gratiam, ut recordetur quoties lapsus sit in illud peccatum particulare vel defectum, *et ut se emendet in posterum : et consequenter faciat primum examen, exigens rationem ab anima sua* de illa re proposita et particulari, a qua se vult corrigere et emendare, *discurrendo* per horas singulas, vel per[3] tempora singula, *incipiendo ab hora qua surrexit, usque ad horam* et momentum *examinis præsentis, et faciat* [*notet*] *in prima linea* [*subsequentis*] *figuræ totidem puncta, quoties in illud peccatum particulare seu defectum incurrerit, ac postea proponat denuo* emendare se usque ad alterum examen, *quod faciet.*

---

plane certa per fidem, monere hoc loco placuit : quod fortasse nulla re magis Examinis particularis fructus solidus impediri soleat, quam quod, occulta quadam, aut non satis observata præsumptione, in propositis nostris et industriis confidamus : cum tamen *omnis sufficientia nostra ex Deo sit* (II Cor., III)

5. *Per horas singulas, vel per tempora singula.* — *Per horas, vel per tempora singula,* commode

TERTIUM erit vespertinum tempus, in quo, post cœnæ horam, facienda est discussio secunda, percursis itidem horis singulis, ab examine priore usque ad præsens lapsis, et eodem modo rememoratis enumeratisque vicibus, quibus deliquerit, parem eis punctorum numerum signabit in posteriore linea figuræ sequenti similis ad hoc præparatæ.

TERTIUM *tempus post cœnam* [*quo*] *fiet secundum examen eodem modo per horas singulas, incipiendo a primo examine, usque ad secundum præsens, et faciat* [*notet*] *in secunda linea ejusdem figuræ totidem puncta, quoties incurrerit in illud particulare peccatum seu defectum.*

3. Vespertinum.

ADDITIONES quatuor utiles, ad faciliorem et celeriorem peccati seu vitii cujusvis extirpationem.

Sequuntur quatuor ADDITIONES, *ad citius toltendum illud peccatum seu* defectum [*illum*] *particularem.*

Prima; vitii expiatio.

PRIMA est, ut quoties id peccati seu delicti genus homo commiserit manu pectori admota, doleat de lapsu, quod fieri potest etiam assistentibus aliis, nec advertentibus.

PRIMA *Additio est, ut, quotiescumque homo cadat in illud peccatum seu* [*in*] defectum [*illum*] *particularem, pectori manum admoveat dolens quod ceciderit; id quod fieri potest, etiam coram* multis, *quin advertant quid faciat.*

---

fieri etiam potest *per actiones singulas*, quæ per tempus illud, quod sub examen venit, sibi aliæ atque aliæ successerunt; non omissis tamen intervallis temporum ab una actione ad alteram.

Secunda. SECUNDA est ut sub noctem numeratis, comparatisque invicem punctis linearum, quarum prior priori examini, posterior posteriori assignatur, attendat an a priore examine usque ad secundum aliqua successerit emendatio.

SECUNDA, *cum prima linea figuræ significet primum examen et secunda linea secundum examen, videat* [*observet*] *sub noctem* an sit emendatio *a prima linea ad secundam* [4], *id est, a primo examine ad secundum.*

Tertia. TERTIA est, ut conferat diei secundæ atque præcedentis examina invicem; considerans ecquid sibi emendationis intervenerit.

TERTIA, *conferre secundum diem cum primo, id est, duo examina diei præsentis cum aliis duobus examinibus diei præcedentis, et videre* [*observare*] an ab uno die ad alterum *se emendaverit.*

Quarta. QUARTA, ut collatis hebdomadarum duarum inter se examinibus, pari modo, factæ vel omissæ emendationis rationem habeat.

QUARTA *Additio, conferre unam hebdomadam cum altera, et videre* [*observare*] an se emendaverit *in præsenti hebdomada* plus quam *in prima præterita.*

ITEM notandum est, ex sequentibus

NOTANDUM *est, primam* [*lineam figuræ*]

4. *A prima linea ad secundam, etc.* — Antiqua versio litteralis *ms.* habet: *in secunda linea plusquam in prima, hoc est, in secundo examine plusquam in primo.* — Jam enim et in prima linea, seu in primo examine, emendatio subsecuta merito supponitur; quippe necessarius fructus primi propositi.

figuris, primam ceteris longiorem deputari diei primæ, puta Dominicæ; secundam vero diei lunæ, paulo breviorem, et ita deinceps, cum par sit diminui in dies erratorum numerum.

D = majusculam, quæ sequitur, significare Dominicam, secundam minorem diem lunæ, tertiam diem martis, et ita consequenter.

D

d

d

d

d

d

d

Examen Conscientiae Generale

ad purgationem animæ, et ad peccatorum Confessionem utilissimum.

Triplex cogitationum genus.

ERO comperto ponitur triplex incidere homini cogitationum genus: unum ex proprio surgens motu ipsius hominis; reliqua vero duo extrinsecus advenientia, ex boni scilicet vel mali spiritus suggestione.

De Cogitatione.

Quotuplex meritum in repellenda mala cogitatione.

DUOBUS modis elicitur meritum ex mala cogitatione in materia peccati mortalis, de qua hic sermo est.

Examen Conscientiae Generale [5]

ad purgandum se, et ad melius *Confitendum.*

ERÆSUPPONO esse *tres cogitationes* in me [6]: *scilicet, unam meam propriam, quæ exsurgit ex mea* mera libertate et voluntate, *ac duas alias, quæ adveniunt extrinsecus; alteram quæ venit a bono spiritu, et alteram* [*quæ*] *a malo.*

De Cogitatione.

DUO *sunt modi merendi* in *mala cogitatione*, quæ advenit extrinsecus.

---

5. In vulgata Examinis generalis versione, quibusdam in locis aliqua addita vel interserta sunt, majoris perspicuitatis gratia. Simile quid, tum in præcedentibus observare licuit, tum in sequentibus deinceps licebit. Semel id hoc loco monuisse sufficiat.

6. *Esse tres cogitationes in me*,— seu triplex cogitationum genus. — *Esse*, ita autographum hispanicum. — *Incidere*, quod habet vulgata versio, posset intelligi de quavis cogitatione seu evagatione mentis momentanea, in qua nulla fiat mora, nulla advertentia, in qua voluntas nullam habeat partem. At de istius-

PRIMO, quando suggeritur de patrando mortali crimine cogitatio, sed ea confestim repugnando vicitur.

SECUNDO, quando pravæ istiusmodi suggestioni semel, ac iterum repulsæ, et subinde nihilominus revertenti continue resistit homo, donec penitus expugnetur: quod quidem victoriæ genus merito alterum antecellit.

PECCAT autem leviter aliquis, seu venialiter, quando in suborta peccati mortalis cogitatione, aliquantulum moratur, quasi auscultando, vel quando aliqua obiter sensus delectatione afficitur, vel in ea retundenda sese exhibet negligentem.

[PRIMO], *verbi gratia, advenit cogitatio de committendo peccato mortali, cui cogitationi* resisto *in promptu, et* [*illa*] victa manet.

SECUNDUS *modus merendi est, quando* mihi *venit illa eadem mala cogitatio, et* ego *illi* resisto, *et* [*ea*] *iterum atque iterum ad me redit, et* ego *semper* resisto, *donec illa cogitatio victa recedat; et hic secundus modus* majoris est meriti, *quam primus.*

VENIALITER *peccatur, quando eadem cogitatio peccandi mortaliter venit, et homo ei præbet aures, aliquantulum ei immorando, vel recipiendo aliquam delectationem sensus, vel ubi sit* [*interveniat*]aliqua *negligentia in rejicienda tali cogitatione* 7.

Quando levis culpa in cogitatione.

modi cogitationibus hic non agitur. Notatu dignum est etiam, a S. P. dici: *in me*, in prima persona, quod et alias observari poterit. Juvat hic modus loquendi, ut qui exercetur *de se* solo cogitet, *sibi* res applicet, dicatque sibi: *tu es ille vir.*

7. Notum est, hanc præsertim doctrinam S. Patris de mortalis ac venialis peccati distinctione suspicionibus olim occasionem præbuisse, eumque propter illam in judicium fuisse vocatum. Recte autem pro-

Quando mortalis, et quotuplex.

MORTALE vero peccatum, per cogitationem duobus modis admittitur.

PRIMO, quando cogitationi peccati præbetur quacumque ratione assensus.

SECUNDO, quando peccatum illud opere completur; idque gravius est priore, ex tribus causis: videlicet, ob majorem temporis decursum; ob actum intensiorem; et ob plurium denique offendiculum sive detrimentum.

DUO *sunt modi peccandi mortaliter.*

PRIMUS *est, quando homo præbet consensum malæ cogitationi ad operandum postea sicut consensit* [*juxta consensum*], *vel ad eam opere exequendam si posset.*

SECUNDUS *modus peccandi mortaliter est; quando opere completur illud peccatum, et est gravius* [*priore*] *ob tres rationes: primo, ob longius tempus; secundo, ob majorem intensionem; tertio, ob majus damnum* utriusque personæ [8].

De Loquela.

De Verbo.

Quotupliciter verbo offendatur.

VERBO etiam multifariam offenditur Deus; ut in blasphe-

NON *jurandum neque per Creatorem, neque per creaturam, nisi*

bat Suarez (t. IV *de Relig.* lib. IX, c. v, n. 13), ex verbis S. Patris, omnem *consensum* hoc loco omnino excludi, ac solam *negligentiam aliquam* admitti, qua venialiter, non mortaliter peccetur.

8. *Utriusque personæ.* — Ita proprie in autographo, quæ verba, uti et quod supra dicitur de *sensus delectatione*, innuunt agi hoc loco potissimum de cogitatione in materia sexti præcepti. Antiqua versio *ms.* sic habet: *ob majus damnum plurium quandoque sequens.* Ceterum et ab aliis dudum observa-

mia, juramento. Nam jurandum non est, neque per Creatorem, neque per creaturas ullas, nisi concurrentibus his tribus; veritate, necessitate, ac reverentia. Porro intelligenda est necessitas, non in veritatis cujuslibet affirmatione, sed ejus tantum, quæ circa spirituale, corporale, vel etiam temporale bonum aliquod, momenti est non levis. Reverentiam dicimus, quando assumens divinum nomen adhibet considerationem, ut Deo Creatori ac Domino debitus honor tribuatur.

fuerit cum veritate, necessitate et reverentia. Necessitatem intelligo, non quando affirmatur cum juramento quæcumque veritas, sed quando [veritas illa] est alicujus *momenti circa utilitatem animæ, vel corporis, vel bonorum temporalium. Intelligo reverentiam, quando in nominando Creatore ac Domino suo, [homo] considerando [reflectendo] religiose observat illum honorem ac reverentiam debitam.*

De juramento.

Sciendum est autem, licet juramentum temere seu vane factum per Creatorem, sit gravius peccatum, quam per creaturam, difficilius tamen esse, per hanc, quam per illum licite jurare, servatis debitis circumstantiis, quas diximus.

Advertendum *est, quod licet in vano [falso] juramento peccemus gravius, jurando per Creatorem, quam per creaturam, est [tamen] difficilius jurare* debito modo, *[id est] cum veritate, necessitate et reverentia, per creaturam, quam per Creatorem, ob rationes sequentes:*

tum fuit, et cuivis Examen hoc inspicienti patet, nequaquam eam fuisse S. P. mentem, ut omnem Examinis generalis materiam persequeretur.

Primo, quia in mentione creaturæ facienda per juramentum, non ita excitamur aut reddimur attenti, ut ex veritate ac necessitate juremus, sicut nominato rerum omnium Creatore.

Secundo, eo quod ad honorem Deo exhibendum cum reverentia, longe debilius movemur ex commemoratione creaturæ, quam ipsius Dei Creatoris. Quamobrem jurare per creaturas, perfectis magis conceditur, quam crassioribus sive idiotis : quandoquidem perfecti ex contemplationis usu assiduo, et illustratione intellectus, considerant propius, atque

Prima, quando volumus jurare [9] *per aliquam creaturam, in illo* [*actu*] *dum* nominare volumus *creaturam,* [*hæc creatura, vel, istud velle jurare per creaturam*] *non adeo reddit nos attentos* et cautos *ad dicendam veritatem vel ad illam cum necessitate affirmandam sicuti dum* nominare volumus *Dominum et Creatorem rerum omnium.*

Secunda est, quia jurando per creaturam, non est tam facile exhibere reverentiam et honorem Creatori, sicut jurando [*per Deum*] *et nominando ipsum Creatorem ac Dominum : nam* velle nominare *Deum Dominum nostrum, affert secum majorem reverentiam et venerationem, quam velle nominare rem creatam. Propterea magis conceditur per-*

9. *Quando volumus jurare.... nominare volumus.* — Ita clarius exprimitur, agi hic de attentione, quæ juramentum *præcedere* debet, non *comitari* tantum.

deprehendunt Deum secundum essentiam, præsentiam, et potentiam suam creaturæ cuilibet inesse; unde ad præstandum illi debitam in juramento reverentiam paratiores sunt aliis, qui eo perfectionis nondum provecti sunt.

fectis jurare per creaturam, quam imperfectis: *quia perfecti, per assiduam contemplationem et illustrationem intellectus, considerant, meditantur et contemplantur magis, esse Deum Dominum nostrum in unaquaque creatura, secundum suam propriam essentiam, præsentiam et potentiam; atque ita in jurando* per creaturam, *sunt magis apti et dispositi ad exhibendum honorem ac reverentiam Creatori ac Domino suo, quam imperfecti.*

Tertio, quia creaturis ad confirmationem juramenti crebrius adscitis, periculum esset idololatriæ: id quod imperfectis magis, quam perfectis fuerit timendum.

Tertia est, quod in jurando assidue per creaturam, timenda est idololatria magis in imperfectis, quam in perfectis.

VITANDUM est insuper verbum otiosum (inter alia locutionis peccata), quale esse intelligitur, quodcumque nec loquenti, nec alteri prodest, nec eo etiam animo profertur, ut afferat utilitatem. E converso vero

NON *dicendum verbum otiosum, quale intelligo, quando* [*quod dico*] *nec mihi, nec alteri prodest, neque ad talem intentionem ordinatur; ita ut, in loquendo propter omne id quod prodest, vel* [*cum*] *intentio est ut*

Otiosum verbum vitandum, et quale sit.

minime otiosum censendum est verbum illud, quodcumque ad animæ vel propriæ, vel alienæ, aut ad corporis, aut rei etiam temporalis commodum pertinet, aut certe ad tale quippiam ex dicentis mente dirigitur ; etiam si quis de negotiis loquatur, ab instituto suo alienis, ut religiosus de bellis, vel mercimoniis. Ceterum ex sermone quidem, ad finem bonum ordinato, meritum contingit ; ad malum vero finem, aut futiliter prolatus sermo, generat peccatum.

prosit [*sermo*] *animæ propriæ, vel alienæ, vel corpori, vel bonis temporalibus, nunquam sit otiosum* [*verbum*], *neque propterea quod quis loquatur in* [*de*] *rebus quæ sunt extra statum suum, ut si religiosus quispiam loquatur de bellis, vel mercimoniis. Sed in omnibus quæ dicta sunt, meritum est, si bene ordinetur* [*sermo*], *et peccatum, si male dirigatur, vel vane proferatur.*

Oris peccata.

Sunt et oris peccata, mendacium, falsa testimonia, detractio. Nam detrahendum non est alteri, nec obmurmurandum. Revelato enim mortali alicujus peccato, quod publicum non sit, mala intentione, vel gravi damno famæ alterius, mortale itidem peccatum committitur : veniali autem, veniale solum. Ad hæc quo-

Non *dicendum quidquam in diffamationem* [*alterius*] *vel murmurationem: quia si* [*ego*] *revelo peccatum mortale, quod publicum non sit, pecco mortaliter ; si veniale, venialiter ;* et si defectum, patefacio [*meum*] proprium defectum : *si vero intentio sit sana, duobus modis potest quis loqui de peccato, vel defectu alterius.*

tiescumque alienum patefacimus vitium, vel defectum, nostrum ipsorum vitium ac defectum simul commonstramus. Verumtamen ubi recta mens est, de proximi delicto licebit loqui bifariam.

Primo, quando publicum est, ut meretricium, vel damnatum in judicio, vel perniciosum, puta ob errorem publicum, animos conversantium corrumpentem.

Secundo quoties occultum alicujus crimen indicatur alteri, per cujus subventionem ille relevari a peccato possit : dummodo rei hujus probabilis aliqua ratio, vel conjectura offeratur.

Possent inter oris peccata, irrisiones, contumeliæ, et alia id genus adscribi, quæ persequi licebit tradenti Exercitia, prout opus esse judicaverit.

Primo, quando peccatum publicum est, sicut meretricis publicæ, vel de sententia in judicio lata, vel de errore publico, qui inficit animas [*eorum*] *quibuscum est conversatio.*

Quando de proximi delicto licet loqui.

Secundo, quando peccatum occultum revelatur alicui, ut is juvet eum, qui in peccato est, ad erigendum eum [*a lapsu*]; *si tamen habet* [*quis*] *aliquas conjecturas vel rationes probabiles* [*ob quas speretur*] *fore ut* [*alter*] *possit eum juvare.*

Operis peccata.

De Opere.

PROPOSITIS ante oculos decem mandatis Dei, cum Ecclesiæ præceptis et jussis Majorum, seu Superiorum, æstimandum est, quidquid fit operis adversus quodlibet eorum, id peccatum esse; levius aut gravius tamen, pro inæquali peccandi modo, et pro diversa peccantium habitudine. Porro reduci ad jussa ducimus Superiorum, Diplomata seu Indulta Pontificum, pro infidelium expugnatione, vel Christianorum pace concedi atque promulgari solita: per quæ ad Confessionem peccatorum, et Eucharistiæ sanctæ sumptionem Christi fideles invitantur. Peccat siquidem non leviter, quicumque tam pias Rectorum Ecclesiæ cohortationes, sanctionesque aspernari audet, ac transgredi.

De Opere.

ASSUMENDO pro objecto decem mandata [Dei], et præcepta Ecclesiæ, et Superiorum commendationes, quidquid opere quis facit contra aliquod ex his tribus, juxta majorem aut minorem qualitatem, est majus vel minus peccatum. Intelligo [autem] per commendationes Superiorum, v. g. Bullas Cruciatæ, et alia Indulta, ut pro pace [Christianorum] confessis et communicatis [concedi solita]; quia non parum peccatur tunc, causam præbendo [*ut contra ea agatur*], aut faciendo contra *tam pias exhortationes et commendationes Superiorum nostrorum.*

Examinis generalis MODUS particulas seu puncta quinque complectentis.

QUARTUM punctum est, Domino nostro Deo, pro beneficiis acceptis gratias agendas esse.

SECUNDUM, quod debemus pro cognitione, et expulsione peccatorum gratiam flagitare.

TERTIUM, de admissis præsenti die peccatis rationem ab anima nostra exigere, per horas singulas, ex quo surreximus, vestigando. Et primo quidem circa cogitationem : deinde circa loquelam atque operationem, eodem ordine, quo in particulari Examine traditum est.

QUARTUM, poscere veniam de delictis.

QUINTUM, proponere cum Dei gratia emendationem : et orationem Dominicam post dicta omnia recitare. *Pater noster.*

MODUS *faciendi Examen generale, et continet in se quinque puncta.*

QUARTUM *punctum est, gratias agere Deo Domino nostro pro acceptis beneficiis.* 1. Gratiæ agendæ.

SECUNDUM, *petere gratiam ad cognoscenda peccata, eaque expellenda.* 2. Gratia petenda.

TERTIUM, *exigere rationem ab anima, [incipiendo] ab hora qua surrexit [quis], usque ad examen præsens, per horas singulas,* vel per singula tempora, *ac primum de cogitatione, deinde de verbo, ac* postea *de opere, eodem ordine quo dictum est in Examine particulari,* 3. Quomodo discutienda conscientia.

QUARTUM, *petere veniam a Deo Domino nostro de defectibus [seu culpis.]* 4. Venia petenda.

QUINTUM, *proponere emendationem cum ejus gratia.* Pater noster. 5. Emendatio proponenda.

Confessionis Generalis et Communionis usus.

Confessionis generalis emolumenta.

EX Confessione generali ultro facta, inter alia pleraque, percipiuntur tria hæc emolumenta:

Primum.

PRIMUM. quod tametsi, qui annis singulis saltem confitetur semel, ad generalem hujuscemodi Confessionem minime obligetur: eam tamen facienti ipsi multo plus commodi et meriti accedit, ob dolorem scilicet de peccatis, et malitia vitæ præteritæ, quem ita sentit vehementiorem.

Secundum.

SECUNDUM, quoniam inspecta, per spiritualem Exercitationem, longe quam antea manifestius natura et malitia peccatorum, tanto amplius commodum ac meritum percepturus est.

Confessio Generalis cum Communione.

IN *Confessione generali, pro eo qui eam sponte* [*non ex necessitate*] *facere velit, inter alias multas inveniuntur tres utilitates* hoc loco, [*s. hoc Exercitiorum tempore*].

PRIMA, *licet ille, qui singulis annis confitetur, non obligetur ad faciendam Confessionem generalem,* [*tamen*] *faciendo illam, habetur major profectus, et* [*majus*] *meritum, ob majorem dolorem* actualem *de omnibus peccatis et pravitatibus* totius *vitæ suæ.*

SECUNDA, *cum in talibus Exercitiis spiritualibus cognoscantur magis* intime *peccata et eorum malitia, quam* tempore quo homo non ita vacabat rebus internis, *obtinendo nunc majorem notitiam, et* dolorem

TERTIUM, quia consentaneum est, hominem sic rite confessum, atque dispositum, multo melius se habere ad Eucharistiæ sumptionem, quæ maxime confert et ad fugam peccati, et ad gratiæ receptæ conservationem et augmentum.

Porro generalis ista Confessio, post hebdomadæ primæ Exercitia potissimum erit opportuna.

de illis, habebitur major utilitas, et [*majus*] *meritum, quam ante habitum esset.*

Tertium.

TERTIA, *consequenter, quod cum* melius *confessus sit, et* [*melius*] *dispositus, invenitur magis aptus et magis præparatus ad recipiendum sanctissimum Sacramentum, cujus receptio* non solum *juvat, ne labatur in peccatum,* sed etiam *ut conservet* [*se*] *in augmento gratiæ. Quæ Confessio generatis fiet melius* immediate *post Exercitia primæ hebdomadæ.*

Primum Exercitium

meditandi secundum tres animæ potentias, circa peccatum triplex, et continet orationem præparatoriam, duo præludia, et puncta tria præcipua, cum uno colloquio.

Primum Exercitium

est meditatio [*facienda*] *per tres potentias* [*animæ*] *circa* primum, secundum, *et* tertium *peccatum* 1. *Continet in se* post *orationem præparatoriam*, et *duo præambula tria puncta* capitalia *et unum colloquium.*

Oratio præparatoria.

ORATIO præparatoria est, qua petimus a Domino gratiam, ut vires atque operationes nostræ omnes, sincere ad ejus gloriam

ORATIO *præparatoria est, petere gratiam a Deo Domino nostro, ut omnes meæ* intentiones, actiones *et* operationes [2] *pure ordi-*

1. *Circa primum, secundum, et tertium peccatum.* — Ita titulus hic respondet plenius argumento meditationis. — Post *orationem præparatoriam, etc., tria puncta.* Ita clarius ea, quæ ad præparationem tantummodo pertinent, a meditationis corpore distinguuntur : ac ne plus æquo in his præambulis meditationis hæreamus, tacite videmur admoneri. — *Capitalia*, hisp. *principales*, quæ quidem vox etiam *præcipua* significat. Sensus est, non quasi alia præterea sint hujus meditationis puncta, hæc autem tria *præcipua ;* cum non sint, nisi tria ; verum quod ista tria *capitalia* sint, et ad finem propositum efficacissima, momentique gravissimi.. Vel, tria ista puncta *præcipua, capitalia* dicuntur, quod singula contineant in se et complectantur plura puncta, in quæ subdistingui ac subdividi possint.

2. *Omnes meæ intentiones, actiones* et *operationes.* — Per integram meditationis horam, multas *inten-*

et cultum tendant.

PRIMUM prælu-dium est, ratio quæ-dam componendi loci. Pro qua notandum est quod in quavis meditatione, sive con-templatione de re cor-porea, ut puta de Christo, effingendus erit nobis, secundum visionem quamdam imaginariam, locus corporeus, id quod contemplamur, re-præsentans, veluti templum aut mons; in quo reperiamus Chri-stum JESUM, vel Ma-riam Virginem, et ce-tera, quæ spectant ad contemplationis no-stræ argumentum.

nentur in servitium ac laudem suæ divinæ Majestatis.

1. Præ-ludium.

PRIMUM *præambu-lum est, compositio,* videndo locum. *Hic notandum est, quod in contemplatione, vel meditatione* [*de re*] visibili, *ut est contem-plari Christum Domi-num nostrum, qui visibilis est, compositio erit videre visu ima-ginationis locum cor-poreum,* ubi reperirur *ea res, quam volo con-templari. Dico locum corporeum, ut v. g. templum, vel montem, ubi reperitur* JESUS *Christus, vel Domina nostra, juxta id quod contemplari volo.*

---

tiones seu cogitationes et desideria excitari, multas item exerceri *actiones* et *operationes*, seu mentis seu corporis, contingit. Ergo, ut omnes uni Deo sint sacræ, in oratione præparatoria postulandum. Hoc scilicet est, *confiteri Domino — clamare ad Domi-num — in toto corde suo*, ut Scriptura loquitur: quod non est ex nobis, sed Dei donum per gratiam, diligenter proinde et ardenter in *oratione præpa-ratoria* postulandam. Et hæc quidem oratio præ-paratoria in omni meditatione semper est eadem. — Ceterum, non ad solam orationis horam, sed ad omnis vitæ nostræ actiones omnes ac singulas rite ordinandas ejusmodi oratio aptissima est, et quam frequentissime magno cum fructu adhiberi solet.

Sin autem speculationi subest res incorporea, ut est consideratio peccatorum nunc oblata, poterit loci constructio talis esse, ut si per imaginationem cernamus animam nostram in corpore isto corruptibili,

In [*meditatione de re*] invisibili, *ut est hic de peccatis, compositio erit videre, visu imaginationis*, et considerare [3] *animam* meam *esse in* hoc *corpore corruptibili* [*tanquam*] *carcere* [*s. ergastulo*] *inclusam, et*

3. *Animam meam, etc.* — *meam* — de *me* ipso cogitandum, *mihi* omnia applicanda. — Adverte diligenter, quam vera sit hæc imago, quæ in hoc præambulo proponitur, quam apta simul ad ingerendum *pudoris* et *confusionis sensum*, qui in hac meditatione quæritur. — Jam enim in hoc præambulo se quisque in statu *degradationis*, ut ita dicam, esse videt ac sentit. Neque enim *talis* e Creatoris manu prodiit homo, sed talem ad statum per peccatum redactus est. Corpus creatum immortale, nunc mortale et corruptible ; cumque eo uteretur anima ut socio fideli, ac sibi perfecte subjecto, nunc illud infidele, immo perfidum ac rebelle experitur; estque illud animæ vero quodam sensu *carcer*, quo constricta in suis operationibus spiritualibus plerumque impeditur ; quin etiam *ergastulum* est, seu talis carcer, in quo non modo impeditur, quominus libere operari possit, sed laboribus etiam ac pœnis affligitur. Unde illæ Sanctorum voces: *Quis me liberabit..? Educ de custodia animam meam!* — Præterea, corpus simul et anima, homo totus, *inter bruta animalia*, non jam ut olim in paradiso, ubi inter ea versabatur quidem, at pleno in ea dominio ut Rex imperans ; verum ut *exsul* in solo alieno, ob culpam suam *ejectus in exsilium*, inter *bruta animalia, quibus non est intellectus*, versatur tanquam unum ex illis ; *comparatus est jumentis, insipientibus et similis factus est illis.* — Talis est anima *mea*, — tale est *hoc* meum corpus, — talis *ego totus.* — Vel solum hoc præambulum copiosa potest esse meditationis materia, in qua incipiat homo cognoscere seipsum, quis et qualis sit.

velut in carcere constrictam ; hominem quoque ipsum, in hac miseriæ valle, inter animalia bruta exulantem.

SECUNDUM erit præludium, ut a Domino id postulem, quod exopto, juxta propositæ contemplationis argumentum : nimirum si de Christi Resurrectione fuerit meditandum, petenda erit lætitia, qua gaudenti Christo congaudeam ; sin de Passione, lachrymas, pœnas, et angores petam ad compatiendum Christo patienti. In præsenti ergo meditatione, pudorem confusionemque mei ipsius debeo exposcere, at-

totum compositum in hac valle tanquam exsulans [*ejectum in exsilium*] *inter bruta animalia. Dico totum compositum animæ et corporis* [*scilicet me totum*].

SECUNDUM [*præambulum*] *est, petere a Deo Domino nostro id quod volo et desidero ; petitio debet esse juxta subjectam materiam, scilicet, si contemplatio est de Resurrectione, petere* [*oportet*] *gaudium cum Christo gaudente ; si est de passione, petere oportet*] *dolorem, lachrymas et tormentum cum Christo tormentis affecto. Hic* [*in hac meditatione de peccatis*] *erit, petere pudorem et confusionem mei ipsius, videndo*

2. Præludium.

4. Petere jubemur in hoc Exercitio *pudorem* et *confusionem.* Et hic proprius est hujus Exercitii fructus. Incipienda conversio ab *humiliatione* sui, sicut *peccati initium superbia* est. — Ad hunc porro sensum pudoris, confusionis, humiliationis excitandum, — ad deprimendos sublimes superbiæ spiritus, — nihil sane opportunius, nihil efficacius quam hoc Exercitium, in quo, præmisso præambulo de quo diximus, in punctis subsequentibus 1 et 3, infra dæmones et infra damnatos, quibus utrisque nihil miserabilius, nihil vilius aut despicabilius, abjicere se

tendens quam multi homines ob peccatum mortale vel unicum damnati fuerint, et quod ego toties peccando sim damnationem commeritus.

Quæ Orationi præmittenda.

NOTANDUM ad hæc, quod omni meditationi, seu contemplationi, præmitti debent tam oratio præparatoria, quam præludia duo : sed oratio quidem semper fit eodem modo, præludia vero pro diversitate rerum sunt diversa.

Circa primum Angelorum peccatum.

PRIMUM punctum erit, ut exerceatur memoria mea circa primum peccatorum omnium, quod fuit ab Angelis commissum ; adhibito statim discursu intel-

quam multi damnati fuerint ob unicum peccatum mortale, et quam sæpe ego meruerim damnari in æternum ob tam multa mea peccata.

ANTE *omnes contemplationes vel meditationes debent* semper *fieri* [*supra dicta, scilicet*] *oratio præparatoria, quæ non mutatur* [*sed eadem fit semper*], *et duo dicta præambula quæ identidem mutantur juxta subjectam materiam.*

PRIMUM *punctum erit* trahere [*applicare*] *memoriam* [5] *super primum peccatum, quod fuit Angelorum, et deinde super idem intellectum*, discurrendo ;

quisque peccator merito cogitur Ipsa porro misericordia Dei, in nos major quam in illos, *pudoris* sensum ob commissa peccata, nedum minuere, sed augere in immensum debet, ut infra in colloquio.

5. *Trahere memoriam*, hisp. *traer : trahere ;* item *ferre, portare, ducere.* — Placuit servare verbum *trahere*, ut intelligamus, esse quodammodo *vim* inferendam memoriæ, intellectui, voluntati, ut serio applicentur. Vincenda enim est socordia naturalis, et acedia illa, qua homo plerumque a seriis hujusmodi minimeque jucundis objectis contemplandis abhorret,

lectus, atque voluntatis motu instigante me ad volvenda, et intelligenda ea, per quæ erubescam, et confundar totus, facta unius tantum peccati Angelorum cum tot meis comparatione : unde colligere liceat, cum illi ob unicum crimen addicti sint Inferno, quam sæpe ipse supplicium idem meruerim. In memoriam itaque dicimus trahendum esse, quo pacto Angeli creati primum in statu gratiæ, sed (quod necesse erat ad beatitudinis consummationem) non volentes per arbitrii libertatem, Creatori suo reverentiam et obsequium præstare, at contra eum ipsum insolescentes, conversi fuerint ex gratia in malitiam, et de Cœlo *deinde voluntatem, volendo* totum illud *memorari et intelligere* [6], *ut* magis *erubescam et confundar, trahendo* [*ducendo*] *in comparationem unius peccati Angelorum tam multa peccata mea : et* [*considerando*] *cum illi ob unum peccatum iverint in Infernum, quam sæpe ego hoc idem meruerim* ob tam multa. — *Dico, trahere in memoriam peccatum Angelorum,* [*scilicet*] *quomodo, cum essent ipsi creati in gratia, nolentes* [7] se adjuvare *ope suæ libertatis ad exhibendam reverentiam et obedientiam suo Creatori* ac Domino devenientes ~~in~~ superbiam *conversi fuerint ex gratia in malitiam, et de Cælo ad Infernum præcipitati ; et*

6. Observa S. P. mentem in hoc Exercitio, iterum expressam.

7. *Nolentes se adjuvare ope suæ libertatis.* — Nota modum loquendi S. Patris. Creaturæ rationalis est *se ipsam juvare*, libere cooperando gratiæ Divinæ. Etiam Angelis rebellibus nil defuit ex parte benignissimi et liberalissimi Creatoris, *ipsi sibi* defuerunt. — Ita quicumque peccat, quicumque perit, *culpa sua* peccat et perit, *nolens se adjuvare.*

ad Infernum præcipitati. Consequenter discurrendum erit per officium intellectus, circa hæc pensiculatius, nec non concitandis simul voluntatis affectionibus acrius insistendum.

ita consequenter discurrere magis in particulare per intellectum, et consequenter movendo magis affectus per voluntatem.

Circa peccatum primorum parentum.

SECUNDUM est punctum, easdem potentias tres circa peccatum primorum Parentum (quod secundum appellabimus) exercere: tractando memoria, quam diuturnam ob illud pœnitentiam egerunt; quanta humanum genus corruptio invasit; quot hominum millia ad Inferos deturbata sunt. Memorandum est videlicet, quomodo Adam in Damasceno campo, de limo terræ factus, positusque in terrestri Paradiso, et Eva for-

SECUNDUM [*punctum erit*], idem facere, *id est* trahere [*applicare*] *tres potentias super peccatum Adæ et Evæ; trahendo* [*ducendo*] *in memoriam, quomodo ob illud peccatum tam diuturnam fecerint pœnitentiam*, et *quanta corruptio genus humanum invaserit*, tam multis *hominibus* ad [versus] *Infernum* euntibus [8]. — *Dico trahere* [*ducere*] *in memoriam secundum peccatum* [*scilicet nostrorum Parentum; quomodo, postquam Adam creatus es-*

8. *Tam multis hominibus ad (versus) Infernum euntibus:* id est, vitam ita ducentibus, ut tandem in Infernum ruant. — Hæc in autographo ita cum præcedentibus cohærent, ut sequelam esse appareat illius *corruptionis, quæ genus humanum invasit* ob peccatum primorum parentum. — *Quot hominum millia ad Inferos deturbata sunt*, prout habet vulgata versio, potius ad tertium hujus meditationis punctum referendum videretur.

mata ex una costarum ejus, cum de fructu arboris scientiæ boni et mali prohibiti essent comedere, et nihilominus comedissent; post peccatum subito ex Paradiso ejecti sint: vestibus pelliceis induti, et originali justitia privati, reliquum vitæ suæ tempus in laboribus ac ærumnis maximis pœnitendo traxerint. Super his etiam ratiocinio intellectus, et affectibus voluntatis utendum erit, sicut prius.

set in campo Damasceno, et positus in Paradiso terrestri, et Eva formata esset de ejus costa cum prohibiti essent ne de fructu arboris scientiæ comederent, et ipsi comedentes, et ita peccantes, dein vestiti tunicis pelliceis, et e Paradiso expulsi vixerint sine justitia originali, quam perdiderant, totam vitam suam in multis laboribus [*ærumnis*], *et multa pœnitentia; et consequenter discurrere per intellectum*, magis particulariter [9] *utendo voluntate, ut dictum est.*

TERTIUM est, ut exerceamur pari modo circa peccatum mortale et particulare quodlibet (ipsum nos tertium peccatum dicemus, ut a duobus

TERTIUM [*punctum erit*], *eodem modo idem facere circa tertium peccatum* [*id est*] *particulare* cujusvis [10], *qui ob unum peccatum mortale ivit ad*

Circa peccatum mortale particulare.

9. *Magis particulariter* — In autographo habetur comma (,) post illa : *per intellectum;* ut adeo istud *magis particulariter* referri videatur ad applicationem voluntatis.

10. *Cujusvis.* — Nota, non dici a S. Patre, *multos* esse damnatos *ob unicum peccatum* mortale: sed *multos* omnino *sine numero, ob peccata meis pauciora* et leviora. Neque mitigat S. P. hanc alteram propositionem suam illa restrictiva particula *forte*. Differt itaque vulgata versio duobus modis: scilicet;

supra positis distinguatur): considerando, quod peccato tali, vel semel dumtaxat commisso forte detrusi sint multi ad Infernum; quodque præterea prope innumeri, ob delicta meis pauciora atque leviora forte crucientur æternis pœnis. Unde memoria versandum erit, quanta sit peccati gravitas et malitia, Deum omnium Conditorem atque Dominum offendentis. Ratiocinan-

Infernum, et multi alii sine numero [*damnati sunt*] *ob pauciora peccata quam* [*quæ*] *ego feci. — Dico idem facere circa tertium peccatum particulare, trahendo* [*ducendo*] *in memoriam gravitatem et malitiam peccati contra suum Creatorem ac Dominum* [*ab homine commissi*]; *discurrere intellectu, quomodo* in peccando *et agendo contra Bonitatem infinitam* [11], [*homo talis*] *juste fuerit*

in prima suppositione exaggerat S. P. sensum; in secunda minuit: unde et exaggeratur divina severitas, præter S. P. dicta, supponendo *multitudinem* damnatorum *ob unum peccatum*, et minuitur sensus pudoris in mediante, dum non nisi *dubitanter* proponitur damnatio multorum ob peccata nostris pauciora.

11. *In peccando et agendo contra Bonitatem infinitam. — In peccando*, sive, in ipso actu peccandi, si morte occupetur, damnari hominem, etiamsi *primum* illud et *unicum* ejus peccatum sit, quis miretur? Hac ratione a S. P. palpabilis redditur terribilis ista veritas. Ceterum, sive actu peccetur, sive in eadem mala voluntate post commissum vel unicum peccatum perseveretur, eadem utique est ratio. Mori vero hominem ejusmodi in tam malo statu, etiam unico commisso peccato, sive naturali ratione sive violenta id accidat, nemo mirabitur: si reputet, Deum utique non teneri mortis causas ab ejusmodi homine per miraculum avertere. *In quibus vos deprehendero, in iis et judicabo;* Domini verba sunt per traditionem servata. Apud *S. Justinum M. in Dialogo cum Tryphone, et Baronium sub A. D.* 34.

dum quoque est, supplicium æternum peccato juste irrogari, utpote adversus infinitam Bonitatem Dei perpetrato. Postremo suscitandi sunt affectus, sicut jam dictum est.

condemnatus in æternum; et concludere actibus voluntatis, ut dictum est.

COLLOQUIUM fiet imaginando JESUM Christum coram me adesse in cruce fixum. Itaque exquiram mecum rationem, qua Creator ipse infinitus, fieri creatura et ab æterna vita ad temporariam mortem venire, pro peccatis meis dignatus sit. Arguam insuper meipsum, percontans quid hactenus dignum memoratu egerim pro Christo? quid agam tandem, aut agere debeam? Et in eum intuens sic

COLLOQUIUM [12]. *Imaginando Christum Dominum nostrum præsentem, et in cruce positum, colloquium [cum ipso] instituere, [quærendo]* quomodo, *Creator cum esset, eo devenerit, ut hominem se fecerit, et ab æterna vita [venerit] ad mortem temporalem, et ita ad moriendum pro meis peccatis.* Itidem [*colloquium mecum ipso instituere*] inspiciendo me ipsum [13], [*percontári ex me*] *quid ege-*

12. Etiam colloquium dirigitur ad sensum *pudoris et confusionis.*

13. Notandus ex autographo quidam veluti ordo in colloquio propositus: primum respicere *Christum crucifixum*, — inde *ad se ipsum* oculos reflectere; et ex *utraque* hac consideratione *in affectus* prorumpere, *confusionis* certe ac *pudoris*, non tamen absque sensu intimo *humilis fiduciæ* de infinita Domini misericordia, et *amoris* erga illum, cui soli debetur, quod *non sumus consumpti.* — Sensus iste de Domini misericordia, ut a S. Patre vel in argu-

cruci affixum, ea proloquar quæ suggeret mens et affectus.

rim ego pro Christo, quid agam pro Christo, quid agere debeam pro Christo. Atque ita videndo illum talem, *et ita fixum in cruce, discurrere per ea* [*sensa*] *quæ se obtulerint.*

Porro colloquii proprium illud est, ut fiat sicut amici sermo ad amicum, vel servi ad dominum, nunc gratiæ aliquid petendo, nunc culpam aliquam meam incusando : interdum propria quælibet communicando, ac petendo consilium super illis, sive auxilium. Ultimo dicatur *Pater noster.*

Colloquium fit proprie loquendo, sicut amicus loquitur ad alterum, vel servus ad dominum suum, modo petendo aliquam gratiam, modo incusando se ipsum mali alicujus commissi, modo communicando res suas [*cogitationes suas, dubia sua, consilia sua, statum animæ suæ, etc.*], *et petendo consilium in illis. Et dicatur* [*in fine*] Pater noster.

---

mentis maximo terrore plenis insinuatur, ita ab eo qui tradit Exercitia non est negligendus. — Idque ipsum Concionatores etiam meminisse summo opere optandum est. — Vide notam ad colloquium de *Inferno* infra.

Secundum Exercitium	Secundum Exercitium
est meditatio de peccatis, complectens ultra orationem præparatoriam, et duo præludia, quinque articulos, seu puncta, cum colloquio ad finem.	*est meditatio de peccatis, et continet in se,* post *orationem præparatoriam, et duo præambula, quinque puncta, et unum colloquium.*
QRÆPARATORIA oratio eadem quæ supra.	QRATIO *præparatoria sit eadem.* — Oratio præp.
PRIUS præludium eamdem exigit constructionem loci, ut in præcedenti meditatione.	PRÆAMBULUM *primum erit eadem compositio* [*ut in primo Exercitio*]. — 1. Præludium.
POSTERIUS vero fiet, poscendo id, quod hic quærimus, dolorem scilicet intensum de peccatis, atque abundantem fletum.	SECUNDUM [*præambulum*] *est, petere id quod volo* [*cupio*]; *erit hoc loco, petere* magnum [14] *et intensum dolorem, et lachrymas de meis peccatis.* — 2. Præludium.
QUNCTUM primum sit processus quidam, per quem peccata totius	QRIMUM *punctum est processus* [*quidam*] *peccatorum, scilicet* — Revocanda in memoriam peccata totius vitæ.

14. *Magnum et intensum dolorem.* — *Magnum:* vox hispanica, *crecido*, exprimit dolorem, qui *creverit*, et usque *crescendo magnus* factus sit. — Nota, ut primi Exercitii *fructus* proprius erat *pudor* et *confusio*, ita hujus secundi esse *dolorem* et *contritionem.*

vitæ in memoriam revocantur, percursis gradatim discussisque annis, et spatiis temporum singulis. Qua in re triplici juvamur compendio: consideratis videlicet locis habitationis nostræ, conversationum modis, et officiorum seu negotiorum, quibus functi sumus, generibus diversis.

trahere [*revocare*] *in memoriam* omnia *peccata vitæ* [*meæ*], *inspiciendo* [*vitam*] *per annos singulos vel per singula tempora. Ad quod juvant tria: primum, inspicere locum et domum, ubi habitavi; secundum, conversationem, quam habui cum aliis; tertium, officium in quo vixi* [15].

'Ipsorum peccatorum perpensio.

SECUNDUM est, peccata ipsa perpendere, quanta sit fœditas et nequitia singulorum ex natura sua si vel prohibita non essent.

SECUNDUM, ponderare *peccata*, *inspiciendo* [*considerando*] *fœditatem et malitiam, quam* quodvis peccatum mortale *commissum habet in se, etiamsi non esset prohibitum* [16].

15. Hæc consideratio *omnium* simul peccatorum totius vitæ facile unumquemque meditantem convincet, *magnum* se esse *peccatorem*, ut infra in Additionibus dicitur. (Addit. 2, ubi vid. not.) Juverit distinguere *peccata*, *offensiones*, *negligentias*. (Vide ad Examen particulare notam 1.) — Denique *via* vitæ nostræ apparebit nobis plena 1° *sordibus* peccatorum, 2° *luto* negligentiarum, 3° *pulvere* defectuum et imperfectionum; qui quidem *pulvis* rite considerantibus nobis, illuminatis oculis cordis, plane reperietur infinitus.

16. Intellige, *ob inordinationem* et oppositionem quam habent ad rectam rationem etiamsi, per impossibile, ubi de legis naturæ præceptis agitur, non existeret lex prohibens. Cogita v. g. blasphemiam, perjurium, calumniam, oppressionem innocentis, proditionem, seminationem discordiæ, etc., singula

TERTIUM est. considerare me ipsum quisnam aut qualis sim, additis exemplis, quæ me in majorem mei contemptum trahant : ut si mecum reputem, quantulus sim ad hominum omnium cœtum comparatus, quid deinde sit multitudo universa mortalium, si cum Angelis, Beatisque omnibus conferatur ; post hæc attendendum est, quid rei sit tandem, quidquid est creatum, præ ipso Deo Creatore : jam quid homuncio ego unus esse possum?

TERTIUM, *inspicere [considerare] quis [quantulus] sim ego, minuendo me ipsum per exempla :* primo [17], *quantulus sim ego in comparatione omnium hominum ;* secundo, *quid sint homines in comparatione omnium Angelorum et Sanctorum Paradisi ;* tertio, *inspicere [considerare] quid sint omnia creata in comparatione Dei ; jam ego solus quid esse possim ?* quarto, *inspicere [considerare] omnem meam corruptionem et fœditatem corpoream ;* quinto, *in-*

Sui ipsius cognitio

utique turpissima, rectitudini naturali contraria, etiamsi neque lex prohibens, nec pœnæ sanctio cogitetur. — Quin etiam peccata levia et imperfectiones, *per se* vanitatis, et stultitiæ, et absurditatis plena reperientur, anima rationali et immortali prorsus indigna, etiamsi neque lex statuta esset nec pœna.

17. *Primo — secundo — tertio* etc. — Ita distinctius ex autographo notatur gradatio. — Ac primum quidem, quidquid est in me *boni*, plane evanescit, et omnino videtur esse *nihil*, per comparationem 1° ad ceteros homines omnes, 2° ad Angelos ac Beatos, 3° ad Deum. Dein notatur *malum*, quod in me est, multiplex ac turpissimum, scilicet 1° quidem ob *corruptionem* et *fœditatem corporis*, ex natura *peccato originali* vitiata, 2° ob fœdiorem in anima corruptionem tum per pravas passiones, omnis turpitudinis fontes, quasi fœtida animæ *ulcera*, tum per *tot peccata et tot nequitias* actu commissas, quæ tandem venenosum me seu *pestilentem* verissime reddunt orbi universo.

Demum inspiciam corruptionem mei totius pravitatem animæ, atque corporis fœditatem, ac me tamquam ulcus, sive apostema esse ducam, ex quo tanta sanies peccatorum, tantaque vitiorum lues defluxerit.

spicere [*considerare*] *me* [*totum, præsertim quoad animam*], *quasi ulcus quoddam et apostema, unde pullularunt tot peccata et tot nequitiæ ac* venenum tam turpissimum.

Dei offensi perpensio.

QUARTUM est, cogitare quid sit Deus, quem ita offendi, collectis, comparatisque perfectionibus attributis Deo, ut propriis cum oppositis meis vitiis atque defectibus: summam scilicet ejus potentiam, sapientiam, bonitatem, et justitiam cum extrema mea infirmate, ignorantia, malitia, et iniquitate conferendo.

QUARTUM, *considerare quis sit Deus*, contra quem peccavi, *secundum ejus attributa, comparando ea cum eorum contrariis* [*quæ sunt*] *in me*: ejus sapientiam cum mea ignorantia [18], ejus omnipotentiam cum mea debilitate, ejus justitiam cum mea iniquitate, ejus bonitatem cum mea malitia.

Exclamatio ex affectu dolentis.

QUINTUM, in exclamationem prorumpere, ex commotione affectus vehementi, admirando valde, quomodo creaturæ

QUINTUM, *exclamatio admirative*, cum ingenti *affectu* [19], *discurrendo per omnes creaturas, quomodo me passæ sint vivere*

18. *Ejus sapientiam cum mea ignorantia* etc. — Scilicet, singula singulis opposita, ex ordine *considerandæ* et *comparandæ*.

19. *Cum ingenti affectu*. — Eadem hoc loco voce utitur S. P., qua in præludio 2. ubi *magnum* vertimus, et notavimus significari affectum, qui *creverit*, et *crescendo magnus*, *ingens*, *vehemens* factus sit.

omnes (discursu facto per singulas) me sustinuerint tamdiu, et hucusque vivum servaverint ; quomodo Angeli, divinæ justitiæ gladium ferentes, æquo me animo tulerint, custodierint, suisque etiam juverint suffragiis ; quomodo pro me intercesserint Sancti ; quomodo cœlum, sol, luna, et alia sidera, elementa, cunctaque animantium genera, et terræ germina, debitæ vindictæ loco, mihi servierint ; quo denique modo non absorbuerit me dehiscens tellus, et mille Infernos reserans, in quibus perpetuas pœnas daturus essem.

et in vita conservaverint : Angeli, cum sint gladius *divinæ justitiæ, quomodo me supportaverint, et custodierint. et oraverint pro me ; Sancti, quomodo* in eo fuerint, *ut intercederent et orarent pro me ; et cæli, sol, luna, stellæ, et elementa, fructus, aves, pisces, et animalia, [quomodo hæc omnia mihi serviverint et non potius armata contra me insurrexerint] ; et terra, quomodo non se aperuerit ut me absorberet, creando* novos *Infernos, ut in æternum in illis cruciarer.*

TERMINANDA demùm erit hæc meditatio per colloquium, ex-

CONCLUDERE *colloquio misericordiæ*[20], ratiocinando, *et gra-*

Colloquium.

— Intelligi etiam potest metaphora desumpta ab aquis *crescentibus* et *intumescentibus*. Et vero, qui attente ac serio, quæ in præcedentibus punctis proposita sunt, in Dei conspectu consideraverit ac meditatus fuerit, vix fieri potest, quin affectum multiplicem horroris præsertim, confusionis, doloris *crescere*, et fontes *lachrymarum*, saltem internarum, *intumescere* in se sentiat.

20. Vide quæ de colloquio primi Exercitii diximus n. 13.

tollendo infinitam Dei misericordiam, gratias pro viribus agendo, quod vitam ad hunc usque diem prorogaverit : unde proposita in futurum mei emendatione, recitabo semel *Pater noster.*

tias agendo Deo Domino nostro, quod mihi dederit vitam usque adhuc, proponendo in posterum emendationem cum ejus gratia. Pater noster.

Tertium Exercitium

non erit aliud quam repetitio primi et secundi, una cum tribus colloquiis.

Repetitio duorum exercitiorum.

POST præparatoriam orationem, et duplex præludium, repetenda erunt præcedentia duo Exercitia ; notatis punctis, seu locis, in quibus majorem senserimus consolationem, desolationem, aut aliam quamcumque spiritualem affe-

Tertium Exercitium

est repetitio primi et secundi Exercitii, faciendo tria colloquia.

POST orationem præparatoriam, et duo præambula, erit repetere primum et secundum Exercitium [21], *notando, et moram faciendo in iis punctis, in quibus senserim majorem consolationem, vel desolationem, vel majorem sensum spiritua-*

21. *Primum et secundum Exercitium.* — Scilicet, ordine servato : non confuse, aut facta per commixtionem una meditatione ex duabus præcedentibus, sed percurrendo ordine puncta, primo loco primi, deinde secundi Exercitii ; ita tamen, ut non æque hæreatur in singulis punctis, sed pro ratione sensus vel affectus, quem senserit meditans, cum ea primum meditatus est.

ctionem ; ac illis diutius, diligentiusque immorandum erit. Deinde, occurrente nobis spirituali motu, ad colloquia, quæ sequuntur, tria véniemus.

COLLOQUIUM primum fit ad Dominam nostram, Christi Matrem, flagitando intercessionem ejus apud Filium, et gratiæ impetrationem nobis tripliciter necessariæ : primo, ut internam criminum nostrorum cognitionem, ac detestationem sentiamus secundo, ut operum nostrorum agnoscentes, abhorrentesque ordinem perversum, correcto eo, nosmetipsos secundum Deum *lem.* Post quæ *faciam tria colloquia* [22] *eo modo qui sequitur.*

PRIMUM *colloquium ad Dominam nostram, ut* mihi *obtineat gratiam a suo Filio ac Domino* ad tria : *primo, ut sentiam internam cognitionem peccatorum meorum, ac detestationem illorum ; secundo, ut sentiam deordinationem operationum mearum, ut* [*eam*] *abhorrens, me emendem, meque* [*recte*]*ordinem ; tertio, petere cognitionem* mundi [23], *ut* [*illum*] *abhorrens, res mun-*

1. Colloquium ad Beat. Virg.

22. POST QUÆ *faciam tria colloquia* — Sensus est : tria ipsa colloquia non ubicumque et quandocumque *motus spiritualis occurrerit* (quanquam etiam tunc ea usurpare non prohibemur) ; sed omnino *in fine* hujus Exercitii esse adhibenda : idque sive motus spiritualis occurrat, sive non occurrat. Neque enim colloquia omittenda sunt ob desolationem, immo vero in ariditate magis etiam illis insistendum est.

23. *Mundi.* — Non tantum *pravitas* mundi, sed et ejus *vanitas*, et quidquid denique est *mundus*, ut *cognoscatur* a nobis, et *abhorreatur*, optandum summopere ac petendum est. — Notatu valde digna gradatio in triplici hujus colloquii petitione. Postu-

recte ordinemus ; tertio, ut, perspecta et damnata mundi pravitate, a rebus mundanis ac vanis nos recipiamus. His expletis semel recitetur *Ave Maria.*

danas ac vanas a me removeam. Ac dein semel Ave Maria.

2. Colloquium ad Christum Dominum.

SECUNDUM colloquium fiat similiter ad Christum Dominum, et Mediatorem nostrum, ut illa eadem nobis impetret ab æterno Patre. Subdetur in fine oratio, quæ incipit : *Anima Christi.*

SECUNDUM *itidem* [*colloquium fiat*] *ad Filium, ut* [*eamdem triplicem gratiam*] *obtineat mihi a Patre. Ac dein* Anima Christi.

---

latur enim distincte tum *cognitio*, tum *detestatio*, 1° *peccatorum*. 2° *inordinationis* operationum nostrarum. 3° *mundi* ejusque vanitatis. Tria hæc bene distinguenda In secundo scilicet et tertio non tam de *peccatis* agitur, quam de peccatorum *occasionibus* et *causis*. Nam *inordinatio*, sive sit in totius vitæ proposito non recte ordinato ad finem, sive in actionum nostrarum serie non ordinate distributa, sive in singularum actionum modis, absque ordine et mensura debita ad finem, multorum peccatorum occasio et etiam causa esse solet. Itemque *mundus*, cujus *fascinatio nugacitatis obscurat bona*, et, quod multo magis horrendum, *quidquid in* eo *est*, *concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitæ ;* quæ omnia vitiosa sunt, et fomenta vitiorum, et peccatorum innumerabilium pariter et occasiones et radices. — Pro unoquoque ergo ex his tribus, circa quæ versatur colloquium, *duplex* gratia petenda : scilicet *illustrationis* pro intellectu, ut *cognoscamus ;* piæ *motionis* pro voluntate, ut *abhorreamus*, etc. S. P. istam *duplicem* gratiam petendam semper commemorat, quod nunquam satis id inculcari posse videatur.

TERTIUM eodem processu faciendum est ad Deum Patrem, ut triplicem illam gratiam nobis largiatur, et in fine semel recitandum *Patèr noster.*

TERTIUM *itidem* [*colloquium fiat*] *ad Patrem ut ipse Dominus æternus mihi illa concedat. Ac dein* Pater noster.

3. Ad Patrem.

Quartum Exercitium

conficitur ex tertii repetitione.

DONITUR repetitio ejusmodi, veluti quædam eorum ruminatio, quæ meditatus sum in Exercitiis prioribus, ut, ea continue reminiscendo, discurrat facilius intellectus sine divagatione. Adjicienda quoque erunt tria eadem colloquia.

Quartum Exercitium

est resumendo *ipsum hoc tertium.*

DIXI resumendo [24], *ut intellectus absque divagatione discurrat assidue per reminiscentiam rerum, quas contemplatus est in Exercitiis præteritis, et faciendo eadem tria colloquia.*

Exercitium est repetitio tertii.

24. *Resumendo.* — Nota in autographo non dici hoc Exercitium *repetitionem*, sed faciendum esse : *resumendo præcedentem repetitionem.* Quasi illud significetur, non jam esse iterum *repetendum primum et secundum Exercitium*, per omnia scilicet utriusque puncta prout in tertio factum est : sed potius *resumenda* quæ potissimum in præcedenti repetitione animum commoverunt, ut eadem assidue memoria ac mente volvendo, ac sine divagatione per ea discurrendo, altius ea animo infigamus, ac præsertim confusionem, et dolorem de peccatis cum

Quintum Exercitium

est contemplatio DE INFERNO, continetque ultra orationem præparatoriam, et duo præludia, puncta quinque, et unum colloquium.

Oratio præparatoria.

ORATIO præparatoria non differt a superiore.

1. Præludium.

PRIUS præludium, hic habet compositionem loci, subjecta oculis imaginationis Inferni longitudine, latitudine, ac profunditate.

2. Præludium.

POSTERIUS vero, consistit in poscenda intima pœnarum, quas damnati luunt, apprehensione, ut si quando me ceperit divini amoris oblivio, saltem a peccatis supplicii timor coerceat.

Quintum Exercitium

est meditatio DE INFERNO. *Continet in se* post *orationem præparatoriam, et duo præambula, quinque puncta et unum colloquium.*

ORATIO præparatoria sit solita.

PRIMUM *præambulum, compositio, quæ hic est, videre visu imaginationis longitudinem, latitudinem, et profunditatem Inferni.*

SECUNDUM, *petere id quod volo,* [*cupio*]; *erit hic, poscere intimum sensum pœnæ, quam patiuntur damnati, ut si* [*unquam*] *amoris* Domini æterni *oblitus fuero,* ob meas culpas [25], *saltem timor pœnarum me*

emendationis proposito magis ac magis confirmemus.

25. *Ob meas culpas* — Ex autographo culpas veniales ac defectus intellige, qui divini amoris oblivionem inducere solent, et ad peccatum mortale viam parare, a quo summo malo petimus ut timor nos pœnarum coerceat — Notanda etiam ultima verba hujus præambuli ubi *peccatum*, singulari numero, a Sancto Auctore positum est, scilicet ne in *ullum grave peccatum* incidam.

QUINCTUM primum est, spectare per imaginationem vasta Inferorum incendia, et (*) animas, igneis quibusdam corporibus, velut ergastulis, inclusas.

SECUNDUM, audire imaginarie, planctus, ejulatus, vociferationes atque blasphemias in Christum et Sanctos ejus illinc erumpentes.

TERTIUM, imaginario etiam olfactu fumum, sulphur et sentinæ cujusdam seu fœcis, atque putredinis graveolentiam persentire.

QUARTUM, gustare similiter res amarissimas, ut lachrymas, juvet [26], ne in peccatum deveniam.

QUINTUM *punctum erit videre visu imaginationis ingentes illos ignes, et animas velut in corporibus igneis.* Igniem Inferni imaginari.

SECUNDUM, *audire auribus [imaginationis] planctus, ululatus, clamores, blasphemias contra Christum* Dominum nostrum, *et contra* omnes *Sanctos ejus.* Audire planctus.

TERTIUM, *olfacere odoratu [imaginationis] fumum, sulphur, sentinam, et res putridas.* Imaginarius olfactus.

QUARTUM, *gustare gustu [imaginationis] res amaras, ut lachry-* Res amaras gustare.

(*) *In primo puncto:* Et animas igneis quibusdam corporibus, velut ergastulis, inclusas ; *dicatur:* Et animas velut igneis quibusdam corporibus, tanquam ergastulis, inclusas.

26. Fructus proprius intenditur, ut in posterum a peccato caveamus. — Ita totum conversionis negotium conficitur. *pudore*, qui in primo Exercitio ; *dolore*, qui in secundo ; firmo et efficaci *proposito* non peccandi de cetero, qui fructus hoc potissimum Exercitio quæritur.

rancorem, conscientiæque vermem.

Tangere ignem.

QUINTUM, tangere quodammodo ignes illos, quorum tactu animæ ipsæ amburuntur.

Colloquium.

COLLOQUENDO interim cum Christo, in memoriam adducendæ erunt illorum animæ, qui ad Inferni pœnas damnati sunt, vel quia credere noluerunt adventum Christi, vel licet crederent, non tamen conformem præceptis ejus vitam exegerunt: idque vel ante adventum Christi, vel eodem tempore, quo vixit Christus in hoc mundo, vel post illud deinceps. Gratiæ potius agendæ sunt eidem Christo quam maximæ, quod in tale quodpiam exitium non permiserit me corruere, sed potius ad hunc usque diem summa pietate, et

mas, tristitiam, et vermem conscientiæ.

QUINTUM, *tangere tactu* [*imaginationis*], *scilicet, quomodo ignes illi tangunt et urunt animas,*

FACIENDO *unum colloquium ad Christum Dominum nostrum, trahere* [*ducere*] *in memoriam animas quæ sunt in Inferno: aliæ eo quod adventum* [*ejus*] *non crediderunt, aliæ* [*quod*] *credentes non operatæ sunt juxta ejus mandata; faciendo tres partes* [*id est, omnes illas animas distribuendo in tres ordines sive series: quarum*] *prima ante adventum* [*Domini perierit*]; *secunda, vivente eo; tertia, post ejus vitam in hoc mundo: et simul gratias ei agere, quod non siverit me incidere in ullam ex istis* [*tribus*] *finiendo meam vitam* [27]. *Item,*

27. Ex secundo præludio hæc meditatio de Inferno a S. P. N. eo dirigi videbatur, ut a peccando in posterum absterreamur, potius quam ut de commissis concipiatur dolor Et revera argumenta ista terrifica non tam ad dolorem de peccatis excitandum valere per se solent, quam ad absterrendum ne

misericordia me prosecutus sit. Finis imponetur, dicto *Pater noster.*

quomodo usque adhuc semper tanta *pietate et misericordia erga me usus sit. Finem imponam recitando semel* Pater noster [28].

Si visum erit ei, qui tradit Exercitia, expedire ad profectum eorum, qui exercen-

Quando his adjungendæ aliæ meditationes.

committantur. *Per se*, inquam. Valent enim etiam terrifica ista plurimum ad eliciendam contritionem etiam perfectam, si ita considerentur, ut inde occasione capta cogitemus, a quantis malis Divina pietas nos adhuc, licet extrema quæque promeritos, servarit: atque ita infinitam Dei in nos misericordiam æstimemus, admiremur, amemus. — Utinam omnibus concionatoribus et confessariis, hæc animadversio semper præsto esset! Est eninvero hoc argumentum cordis humani dispositioni maxime conforme; idque ipsum est quod a S. P. N. usurpatum videmus in hoc colloquio post meditationem de Inferno, itemque in utroque præcedenti Exercitio de peccatis. Nimirum nihil efficacius ad fructum qui quæritur obtinendum, quam Divinæ in nos misericordiæ consideratio, quæ quidem misericordia eo potentius sentiatur necesse est, quo altius descenderit animus in considerationem malorum, quæ peccato insunt et ex peccato consequuntur

28. Quæ præterea in vulgata versione leguntur hoc loco, declarationis gratia, ab interprete adjecta sunt. — Ceterum constat, et ipsum S. P., et ab eo edoctos Patres, in prima hebdomada meditationes etiam de Morte, de Judicio, etc., addere consuevisse. *Addere*, inquam, sive ut vulgata loquitur, *adjicere*; intelligitur scilicet, proponi debere hæc argumenta de Morte, etc, *post*, non *ante* quintum Exercitium supra positum. Id quod etiam ex Directorio manifestum est, cujus maxima nobis est et irrefragabilis auctoritas. Vid. Directorium, cap. XIV, n. 1, et XV, n. 4. — Spectandus vero in his semper triplex ille fructus, qui in colloquio tertii

tur, alias meditationes his adjicere, ut de Morte, ac aliis peccati Pœnis, de Judicio, etc., non se putet prohiberi, licet hic non adscribantur.

Temporis distributio.

EXERCITIORUM vero tempus ita distribuendum est, ut primum eorum fiat in media nocte; secundum, mane simul ac surrexerimus; tertium, ante vel post Missæ sacrum, nondum sumpto cibo; quartum, circiter horam Vesperarum; quintum, hora ante cœnam. Quæ temporis distributio singulis quatuor hebdomadis communis est; variari tamen potest, atque augeri vel minui, prout unicuique, ad per-

PRIMUM *Exercitium fiet media nocte: secundum statim ac* [*quis*] *mane surrexerit; tertium ante vel post Missam, in summa fiat* [*omnino*] ante prandium[29]; *quartum hora Vesperarum; quintum una hora ante cœnam. Hanc horarum repetitionem* [*iterationem alternationem*], plus minusve, *semper intelligo* [*servandam*] *in omnibus quatuor hebdomadis, in quantum ætas, dispositio et complexio juvat eum, qui exercetur,*

Exercitii (supra) postulandus describitur. Ac pœnæ quidem peccatorum ad *peccati cognitionem* ac *detestationem* generandam potissimum inserviunt; Mortis vero ac Judicii consideratio, tum ad peccati detestationem, tum præsertim ad *ordinandam* recte *vitam*, et ad *mundum cognoscendum* et *abhorrendum* efficacissima est. — Optandum vero, ut quæ superaddentur Meditationes, ad unam aliquam ex tribus a S. P. propositis formis redigantur.

29. *Ante prandium.* — Ita habet etiam antiquissima versio *ms.*; et hoc sensu verbum hispanicum *comer*, quod est in autographo, usurpari solet.

agenda dicta quinque Exercitia, ætas, animi corporisque dispositio, sive naturæ ipsius complexio subservit.

ad faciendā quinque Exercitia vel pauciora.

Additiones,

ad Exercitia melius agenda, et ad ea quæ optantur invenienda, perutiles.

Post cubitum cogitanda.

PRIMA est, ut ego, post cubitum, ante somnum, modico temporis spatio, quo recitaretur semel Angelica salutatio (*), cogitem de hora, qua surgendum mihi erit, et de Exercitio faciendo.

Quid postquam expergefactus.

SECUNDA, ut expergefactus, statim exclusis omnibus aliis cogitationibus, ani-

Additiones,

ad melius facienda Exercitia, et ad melius *inveniendum id quod desiderat* [*qui exercetur*] 30.

PRIMA Additio est, post cubitum, quando jamjam dormire volo, *per spatium unius Ave Maria, cogitare de hora qua surgere debeo,* et ad quid, *resumendo Exercitium quod mihi faciendum est.*

SECUNDA, *quando expergiscar* 31, *non dando locum his vel illis cogitationibus,*

(*) *In prima Additione ubi dicitur:* Cogitem de hora, qua surgendum mihi erit, et de Exercitio faciendo : *ex autographo dicatur :* Cogitem de hora, qua surgendum mihi erit, Exercitii faciendi puncta breviter animo retractans.

---

30. Additiones istæ, dici non potest, quanti momenti sint, non modo tempore Exercitiorum, sed omni tempore, si bene ac fructuose cupimus meditari, et in via Domini progredi. Quare documenta ista reddere nobis usu quotidiano familiaria necesse est. Juvat porro Exercitiorum tempus, et eorum habitum acquiramus, tota deinceps vita servandum.

31. *Expergiscar.* — Ex hisp. intellige *quandocumque et quotiescumque expergisci contingat*, interrupto scilicet somno, etiamsi tempus surgendi ad meditandum nondum advenerit.

mum ad illud applicem, quod in primo mediæ noctis Exercitio contemplaturus sum ; utque, majoris verecundiæ et confusionis gratia, exemplum mihi hujusmodi proponam : quomodo miles aliquis staret coram Rege suo, et cœtu aulico erubescens, anxius et confusus, qui in Regem ipsum, acceptis ab eo prius beneficiis, donisque plurimis ac magnis, graviter deliquisse convictus esset. In secundo itidem Exercitio, reputans quantum

statim advertere [*animum*] *ad id quod sum contemplaturus in primo Exercitio mediæ noctis, trahendo* [*excitando*] *me ad confusionem* [32] de tam multis meis peccatis, *proponendo* [*mihi*] *exempla; veluti si* eques [33] *aliquis consisteret coram Rege suo, et* universa *ejus curia, pudore affectus et confusus, quod graviter offenderit eum, a quo primum multa dona et multos favores acceperat. Item in secundo Exercitio, reputando me magnum peccatorem* [34] *et catenis*

32. *Ad confusionem.* — Omnino juxta scopum primi Exercitii de peccatis. Vid. 4. supra.

33. *Eques :* hisp. *caballero*, ital. *cavaliere*, gall. *chevalier*, quæ vox *militem* quidem significat, sed non tam gregarium, quam *nobilem*, sponte sua militantem, in quo major sensus, ut honoris et æmulationis, ita et confusionis ac pudoris.

34. *Magnum peccatorem.* — Ad hunc affectum qui in secundo Exercitio quæritur concipiendum, valde necessarium est, ut quisque de totius vitæ suæ peccatis ita cogitet, ac si nihil adhuc fecisset ad ea expianda. Quia, licet ea fortasse per pœnitentiam deleta jam sint, fortasse, inquam, id enim certo scire non possumus ; hic tamen nos ipsos considerare debemus, quales ipsi per culpas nostras nos fecimus, non quales fortasse nunc sumus per gratiam Dei. Hoc enim ex misericordia Dei est, illud vero totum est nostrum : et quid nostrum sit, quidque simul ex nobis, in hoc Exercitio meditandum nobis proponi-

peccaverim, fingam me catenis vinctum esse, ac protinus sistendum coram summo Judice, sicut mortis reus quispiam, ferreis ligatus compedibus, duci ad tribunal solet. His igitur, vel aliis pro meditandarum rerum genere, cogitationibus imbutus, vestitu meo me induam.

vinctum, scilicet quod eam veluti ligatus catenis, compariturus coram summo Judice æterno, proponendo [*mihi*] *in exemplum, quomodo* [*rei*] carceribus *detenti et catenis vincti*, jam morte digni *compareant coram suo judice temporali : et inter has cogitationes vestibus me induere, vel inter alias* [*cogitationes*], *juxta subjectam materiam.*

Stet paululum ante orationem.

TERTIA, ut a loco futuræ meditationis, uno, vel gemino adhuc passu distans, per tantillum tempus, quo percurri oratio Dominica posset, animo sursum elevato, considerem Dominum meum

TERTIA, *uno vel duobus passibus ante locum, in quo contemplaturus sum vel meditaturus*, stabo *spatio unius Pater noster, elevata sursum mente, considerans* quomodo Deus Dominus noster

---

tur. Valet autem plurimum hæc consideratio, etiamsi quis nonnisi venialium peccatorum sibi conscius esset per totam vitam. Constat enim, vel unicum veniale peccatum deliberato animo commissum, ejusmodi esse, ob quod justissime Deus sese animæ subtraheret ; quæ sibi relicta quo non præceps prorueret ? — Quid vero sentire par est eum, qui mortalia a se commissa recordetur ! — Si vel semel a recta via defleximus, quo non perventuri eramus, Domine, nisi *in viam tua reducti dextera* fuissemus ! — *Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo, et glorificabo Nomen tuum in æternum : quia misericordia tua magna est super me ; et eruisti animam meam ex inferno inferiori* (Ps. LXXXV).

JESUM, ut præsentem, spectantem quidnam acturus sum, cui reverentiam cum humili gestu exhibere debeam.

me respiciat[35] *et facere* [*oportebit*] *actum reverentiæ seu humiliationis.*

QUARTA est, ut ipsam aggrediar contemplationem, nunc prostratus humi, et pronus, aut supinus jacens, nunc sedens, aut stans, et eo me componens modo, quo sperem facilius id consequi, quod opto. Ubi adverti hæc duo debent: primum, quod si flexis genibus, vel in alio quovis situ, voti compos fiam, nil requiram ultra. Secundum, quod in puncto, in quo assecutus fuero quæsitam devotionem, conquiescere debeo sine transcurrendi

QUARTA, *intrare in contemplationem, modo genuflexus, modo prostratus in terram, modo supinus, modo sedens, modo stans intendendo semper ad quærendum id quod volo.* [*Qua in re*] *duo advertemus: primum est, si invenio id quod volo genuflexus, non pergam ultra* [*alium situm tentando*]*; et si prostratus, similiter, etc.: secundum, in puncto in quo invenero id quod volo, ibi quiescam, sine anxietate progrediendi ulterius* [*ad aliud punctum*],

Quomodo orandum.

35. Hic docemur actum *præsentiæ Dei* omni orationi et meditationi præmittendum. In quo quidem non est quod phantasia laboret sed simplici actu *fidei* Dominum Deum nobis *præsentem* nosque et quid agamus *spectantem*, apprehendamus et tantisper consideremus. In qua consideratione Majestas divina *reverentiam*, Bonitas et Misericordia *fiduciam* excitet necesse est; qui duo affectus, ut sunt optima ad orationem præparatio, ita eamdem porro comitentur et quodammodo informent optandum et curandum est. DEUS.... ME *respicit?* Quis DEUS? Quis EGO?

anxietate, donec mihi satisfecero.

Complete to exercitio dispiciat ut successerit.

QUINTA, ut completo Exercitio, sedens, vel deambulans, per quartam circiter horæ partem, mecum dispiciam, quonam modo meditatio, seu contemplatio mihi successerit. Et si quidem male, inquiram causas, cum pœnitudine, ac emendationis proposito ; sin vero bene, gratias Deo agam, eumdem postea modum observaturus.

Cogitationes lætas vitet.

SEXTA, ut cogitationes quæ gaudium afferunt, qualis est de gloriosa CHRISTI Resurrectione, subterfugiam ; quoniam talis quælibet cogitatio impedit fletum et dolorem de peccatis meis, qui tunc quærendus est, adscita potius Mortis vel Judícii recordatione.

Sit in tenebris.

SEPTIMA, ut eamdem ob causam, omni

donec mihi satisfaciam.

QUINTA, *post finitum Exercitium, per quartam horæ partem, sive sedens, sive deambulans, dispiciam quomodo mihi successerit in contemplatione seu meditatione ; et si male, dispiciam causam unde* [*hoc*] *procedat ; et ita* inspecta [*causa*] *dolebo, ut me emendem in posterum ; et si bene, gratias agam Deo Domino nostro, et altera vice eodem modo faciam.*

SEXTA, nolle cogitare *de rebus jucundis ac lætis, ut de Gloria* [*Paradisi*], *Resurrectione, etc. : quia ad sentiendam pœnam, dolorem, et* [*ad*] *lachrymas de peccatis nostris impedit quævis consideratio gaudii et lætitiæ : sed* tenere ante me [*in hoc insistere*] velle me dolere et sentire pœnam, *trahendo* [*revocando*] *potius in memoriam Mortem, et Judicium* [*et similia*].

SEPTIMA, *privare me omni* [*lucis*] *clari-*

me privem lucis claritate, januis ac fenestris clausis tantisper, dum illic moror, nisi quamdiu legendum, aut vescendum erit.

OCTAVA, ut a risu, verbisque risum provocantibus, maxime abstineam.

NONA, ut in neminem oculos intendam, nisi salutandi aut valedicendi poscat occasio.

DECIMA, ut aliquam addam satisfactionem, seu pœnitentiam. Quæ quidem in interiorem et exteriorem dividitur. Interior est, dolor de propriis peccatis, cum firmo proposito cavendi, tum ab illis, tum ab aliis quibusvis in posterum. Exterior autem est fructus interioris, videlicet castigatio aliqua de commissis, quæ tribus potissimum modis assumi potest.

PRIMO circa victum, subtractis quitate ad eumdem effectum, claudendo fenestras et januas tempore quo fuero in cubiculo, nisi foret ad recitandum [officium divinum, vel preces], ad legendum, et cibum sumendum.

OCTAVA, non ridere, nec dicere quidquam quod risum provocet.

NONA, refrenare oculos, [nequem respiciam] nisi in excipiendo, vel dimittendo eo cum quo locutus fuero [vel loquendum mihi fuerit].

DECIMA Additio est pœnitentia, quæ dividitur in internam et externam: interna est, dolere de peccatis suis cum firmo proposito non committendi eadem, nec alia quæcumque: externa, seu fructus prioris, est castigatio de peccatis commissis, et [hæc] præcipue assumitur tribus modis.

PRIMUS est circa victum: scilicet, quan-

A risu se temperet.

Nemi nem as piciat.

Pœni tentiæ fa ciendæ.

Circa victum.

busdam non superfluis solum (quod temperantiæ est, non pœnitentiæ), sed etiam convenientibus alimentis; et eo fit melius, quo plus subtrahitur, vitata interim naturæ corruptione, aut debilitate gravi, seu infirmitate.

do tollimus [*subtrahimus*] *superflua, non est pœnitentia, sed temperantia; pœnitentia est quando de convenienti subtrahimus, et quo* plus atque plus [*subtrahimus*], *eo* major et melior [*est pœnitentia*] *dummodo non corrumpatur* [*vitietur*] *subjectum* [*s. natura*], *nec sequatur infirmitas notabilis.*

Circa somnum.

SECUNDO circa somni et strati modum, sublatis non mollibus tantum, aut deliciosis rebus, sed aliis etiam opportunis, quantum licet, citra vitæ aut valetudinis grave periculum Quapropter de somno necessario nihil demendum est, nisi aliquantisper ad consuetudinem (si cui est nimii somni) moderandam.

SECUNDUS, *circa modum somni: et* [*hic*] *similiter non est pœnitentia tollere superflua rerum delicatarum seu mollium: sed est pœnitentia, quando in modo* [*somni capiendi*] *subtrahitur de convenienti, et quo* plus atque plus [*subtrahitur*], *eo* melius; *dummodo non corrumpatur subjectum, nec sequatur infirmitas notabilis. Neque etiam subtrahatur de somno convenienti, nisi forte* [*quis*] *habeat consuetudinem vitiosam dormiendi nimium, ut perveniat ad medium* [*s. ad moderatam somni mensuram*].

TERTIO circa ipsam carnem, ut inflictum sentiat dolorem, admotis, gestatisque ciliciis, funibus, aut vectibus ferreis, vel incussis verberibus, ac plagis, vel aliis austeritatis generibus assumptis. In quibus tamen omnibus magis expedire videtur, ut doloris sensus in carne tantum sit, nec penetret ossa cum infirmitatis periculo. Quare flagellis potissimum utemur ex funiculis minutis, qnæ exteriores affligunt partes, non autem adeo interiores, ut valetudinem adversam causare possint.

NOTANDA sunt insuper quatuor hæc. Circa pœnitentiam,

TERTIUS, *castigare carnem, scilicet, inferendo illi dolorem sensibilem, qui infligitur portando cilicia, vel funes, vel vectes ferreos* super carnes, *flagellando seipsum, vel vulnerando, et aliis asperitatum modis. Quod videtur* commodius ac securius *pœnitentiæ [genus, illud] est, ut dolor sit sensibilis in carnibus, et non penetret in ossa,* ita ut inferat dolorem, et non infirmitatem. *Quapropter videtur esse convenientius flagellare se funibus minutis, qui inferunt dolorem exterius,* quam alio modo, *qui producat interius infirmitatem notabilem.*

Circa Corpus.

PRIMUM *notandum est, quod pœnitentiæ externæ* præcipue [36]

Exterioris pœnitentiæ usus triplex.

36. *Præcipue.* — Possunt enim et alii fructus seu effectus intendi : sed hi tres præcipui sunt, et alii particulares ad unum ex his tribus facile possunt revocari. — Omnes *partes inferiores* — est enim corporis castigatio utilis ad *omnium* cujuscumque generis passionum repressionem. — *Magis subjectæ* — nam plena subjectio vix ac ne vix quidem speranda communiter in hac mortali vita. — Ceterum triplex hic externæ pœnitentiæ fructus ejusmodi est,

PRIMUM, quod pœnitentiæ exterioris triplex est usus, seu effectus : nimirum, ut pro delictis præteritis nonnihil satisfiat ; ut vincat seipsum homo, inferiorem sui partem, quæ sensualitas appellatur, superiori, hoc est rationi, magis subjiciens ; ut postremo quæramus atque impetremus aliquod gratiæ divinæ donum, quod optamus, puta intimam cordis contritionem de peccatis, et abundantiam lachrymarum, vel propter illa, vel propter pœnas et dolores Passionis CHRISTI, aut dubii alicujus, quod nos angit, resolutionem.

fiunt ad tres effectus [obtinendos] : primo, ad satisfactionem de peccatis præteritis : secundo, ad vincendum seipsum, scilicet, ut sensualitas obediat rationi, et omnes *partes inferiores sint magis subjectæ superioribus : tertio, ad quærendam et inveniendam aliquam gratiam, seu donum, quod homo vult ac desiderat [obtinere a Domino] ; ut, si desiderat habere internam contritionem de suis peccatis, vel flere multum de illis, vel de pœnis ac doloribus, quos* CHRISTUS *Dominus noster sustinebat in Passione sua, vel ad [obtinendam] solutionem alicujus dubitationis, in qua homo versetur.*

ut ex eo pateat, hominem profectui suo deditum nullo non tempore aliquid pœnitentiæ exercere debere ; cum tres illæ necessitates, vel omnes semper nos urgeant, vel aliqua certe ex illis nunquam non adsit. Est itaque hujus doctrinæ usus non Exercitiorum tempore tantum, sed in omnem vitam : id quod et de aliis plerisque libri hujus documentis aut præceptis æstimandum est. Errant enimvero qui putent harum Additionum, ceterorumque, quæ in libro traduntur, usum ad solum tempus exercitiorum pertinere.

SECUNDUM, quod Additiones primæ duæ solis conveniunt Exercitiis, quæ media nocte, et sub auroram fiunt. Quarta vero in Templo, vel coram aliis nunquam, sed domi tantum et clanculum exequenda est.

TERTIUM, quod quando is, qui exercitatur, affectum quæsitum non consequitur, ut dolorem vel consolationem, mutare subinde expedit rationem victus somnique, et alia genera pœnitentiæ ; ita ut pœnitentiam unam per triduum sectemur, et proximo eam biduo relinquamus, vel etiam triduo ; prout diversis plus aut minus pœnitentiæ est sumendum.

Præterea, cum pœnitentias hujusmodi sæpe omittamus ob affectum carnis, aut erroneum judicium, quasi naturalis nostra complexio ferre illas non possit, citra ingens valetudinis detrimentum : et e contra-

SECUNDUM *notandum est, quod prima et secunda Additio fieri debeant pro Exercitiis mediæ noctis et sub auroram, et non pro iis quæ fient aliis temporibus; et quarta Additio nunquam fiet* in Ecclesia coram aliis *sed tantum in occulto* ut *domi*, etc.

Duæ primæ Additiones.

TERTIUM [*notandum est*], *quando ille qui se exercet* nondum *invenit id quod desiderat, ut lachrymas, consolationes, etc.*, sæpe *prodest mutationem facere in victu, in somno, et in aliis modis agendi pœnitentiam, ita ut nos mutemus, faciendo per duos vel tres dies pœnitentiam, et per alios duos vel tres non, quia aliquibus convenit facere plus pœnitentiæ, et aliis minus; et etiam quia sæpe omittimus facere pœnitentiam ob amorem sensualem, et ob judicium erroneum* [*erronee judicando*], *quod subjectum humanum non poterit sustinere* [*eam*] *absque notabili infir-*

Quando quis Exercitii finem non assequitur

Quando pœnitentiæ mutandæ.

rio justum nonnunquam pœnitentiæ modum excedamus, de corporis robore nimis confidentes : mutatis, ut dictum est, pœnitentiæ generibus, ac per vices sumptis et relictis, evenit plerumque, ut clementissimus Dominus, qui naturam nostram perfectissime cognoscit, unicuique id compertum reddat, quod ipsi expedit.

mitate; et aliquando e contrario, facimus nimium [*pœnitentiæ*], *putando quod corpus possit sustinere : et cum Deus Dominus noster infinities melius cognoscat nostram naturam, sæpe in hujusmodi mutationibus dat unicuique sentire quid ipsi conveniat.*

Fiat examen particulare.

QUARTUM, quod particulare Examen fiat ad tollendas culpas et negligentias, quæ circa Exercitia et Additiones solent obrepere : id quod etiam per tres alias sequentes hebdomadas observandum venit.

QUARTUM, *Examen particulare fiat ad tollendos* defectus *et negligentias circa Exercitia et Additiones; et ita in secunda, tertia, et quarta hebdomada.*

Secunda Hebdomada.

Contemplatio Regni Jesu Christi

ex similitudine Regis terreni, subditos suos evocantis ad bellum.

ORATIO præparatoria fiet more supradicto.

PRÆLUDIUM primum ad constructionem loci nunc erit, ut spectare nos imaginemur synagogas, villas et oppida, quæ prædicans CHRISTUS pertransibat : et sic de locis aliis.

[Secunda Hebdomada.]

Vocatio Regis temporalis

[*quæ*] juvat ad contemplandam vitam Regis æternalis [1].

ORATIO *præparatoria sit consueta.*

PRIMUM *præambulum est compositio, videndo locum. Erit hic, videre visu imaginationis synagogas, oppida et castella, per quæ* CHRISTUS *Dominus noster prædicabat.*

Orati
præpara
toria.

1. Pra
lud.

1. Titulus ejusmodi est, ut indicet sequentem contemplationem esse *præparationis* loco ad contemplandam CHRISTI *vitam*, quæ argumentum est secundæ ac tertiæ hebdomadæ. — Notandum etiam, hoc loco non haberi in autographo inscriptionem : *Secunda hebdomada.* Infra vero vide titulum de Incarnatione, ubi dicitur : *Primus dies*, etc.

2. Præ-lud.

SECUNDUM ad gratiam poscendam pertinens, in hac parte erit, petere a Deo, ne obsurdescamus vocante nos CHRISTO : sed ad sequendum, ac obtemperandum prompti simus.

SECUNDUM, *poscere gratiam quam volo* [*cupio*]. *Erit hic, petere gratiam* a Domino nostro, ***ut ne*** sim surdus *ad ejus vocationem, sed promptus ac* diligens ad explendam ejus sanctissimam voluntatem.

Pars 1. hujus Exercitii : Regem electum sibi proponere.

PUNCTUM primum esto, proponere mihi ob oculos, humanum Regem divinitus electum, cui Principes, et po-

PRIMUM *punctum est, proponere mihi ob oculos* [2] *Regem* quemdam *humanum ab ipso Deo Domino nostro elec-*

2. *Regem quemdam humanum ab ipso Domino nostro electum.* — Ut hæc similitudo viam apte sternat ad contemplationem Regis CHRISTI, summi momenti est, Regem hunc, humanum licet, considerare tamen omnino *divinitus* electum, — ut expresse monet S. P. ; itemque, quod S. P. quidem non exprimit, sed intelligendum relinquit, juvabit cogitare Regem *divinitus* expeditionem illam suam parare, *divinitus* etiam certum esse de victoria obtinenda, et ita quidem obtinenda, ut etiam inter annonæ inopiam, inter itinerum ac præliorum ærumnas, labores, pericula, et inter ipsa etiam vulnera, ita *divinitus* serventur omnes sui, ut ne unus quidem vitam amittat ; quo vere *omnes*, quotquot ipsum sequuntur, *victoriæ* participes fiant, prout in secundo puncto promittitur. Cum vero, etiam absque hujusmodi certitudine de victoria, vel sola spes dubia incredibiliter excitare militum animos soleat ; quem, quæso, sensum in nobis excitare debent omnia illa, quæ diximus, in humanis quidem nova et inaudita, quæque nonnisi per miraculum fieri posse intelligimus, et quæ in Rege CHRISTO sequendo ita se habent omnino et cumulatissime ?

puli omnes Christiani reverentiam et obsequium præstare debeant.

SECUNDUM est, imaginari quod audiam illum Regem loquentem ad omnes subditos: In animo est mihi regiones infidelium universas ditioni meæ subjicere. Quicumque igitur comitari me velit, paratus sit oportet non alio uti victu, vestitu, rebusque aliis, quam me utentem conspexerit. In iisdem quoque laboribus, vigiliis, et casibus ceteris mecum persistendum erit ut particeps fiat victoriæ et felicitatis unusquisque, prout laborum ac molestiarum socius extiterit.

TERTIUM est, considerare quidnam respondere debeant Regi amantissimo et liberalissimo fideles subditi, et quam prompte ad omnem ejus voluntatem offerre se accinctos. Contra vero, si quis non obaudiret, quanto apud homines *tum, cui reverentiam exhibent et* obediunt *omnes Principes, et omnes homines Christiani.*

SECUNDUM, *attendere quomodo iste Rex loquatur ad omnes suos, dicens: Mea voluntas est subjicere universam terram infidelium: proinde, qui voluerit mecum venire, debet* contentus *esse cibo quo ego* [*utar*], *itemque potu et vestitu, etc. Similiter debet laborare,* ut ego, interdiu, *et vigilare* noctu, *etc., ut* ita *deinde particeps* mecum *fiat victoriæ, sicut fuerit laborum.*

Audire loquentem.

TERTIUM, *considerare quid debeant respondere boni subditi Regi* tam *liberali ac* tam *humano; et per consequens, si quis non acceptaret petitionem* talis *Regis, quantopere dignus esset qui vituperaretur ab universo mundo, et perversus*

Considerare quid illi respondendum sit.

universos vituperio dignus esset, atque quam ignavus miles æstimandus.

Pars 2 hujus Exercitii.

PARS secunda hujus Exercitii consistit in collatione similitudinis inter dictum Regem, et Dominum JESUM CHRISTUM, circa triplex illud punctum.

Exempli 1. applicatio.

PRIMO sic applicabimus exemplum : si terrenus ille Rex, cum bellica sua evocatione, dignus est, cui attentio et obsequium præstetur ; quanto magis CHRISTUS Rex æternus, mundoque toti conspicuus ; qui singu- [*ignavus*] *haberetur eques* [3] [*s. miles*].

SECUNDA *pars hujus Exercitii consistit in* [4] applicando *supradictum exemplum Regis* temporalis *ad* CHRISTUM *Dominum* nostrum *secundum dicta illa tria puncta.*

ET *quantum ad primum punctum, si talem vocationem Regis* temporalis *ad suos subditos* consideramus [*s. consideratione, attentione dignam, existimamus*], *quanto magis res est digna* consideratione, videre

3. *Eques* (*miles*). — In autographo : *caballero.* Non tam de gregario milite sermo est, quam de nobili qui militiam sequatur ; id quod ad majorem honoris et æmulationis sensum valet plurimum. Vide not. in Additionibus 1. hebdomadæ, Addit. 2, n. 33.

4. *Applicando.... exemplum Regis temporalis.* — Applicatio hæc studiose facienda per omnes partes suas, conferendo Regem cum Rege, expeditionem cum expeditione, hostes cum hostibus, labores cum laboribus, prælia cum præliis, victoriam cum victoria, triumphum cum triumpho. Et vero hic omnia tanto majora, quanto divina humanis, æterna temporalibus præstant ; discrimen scilicet infinitum.

los ad se his invitat verbis: Mea hæc est justissima voluntas totius mundi dominium mihi vindicare, inimicos meos debellare omnes, ac ita demum in Patris mei gloriam intrare; proinde quisquis eo mecum venire cupit, laboret mecum necesse est: labori enim præmium respondebit.

CHRISTUM Dominum nostrum, *Regem æternum, et* coram illo *universum mundum*, quem *ille* [*totum*], *et* unumquemque [*hominum*] in particulari *vocat, et dicit: Mea voluntas est subjicere totum mundum, et omnes hostes, et sic intrare in gloriam Patris mei; proinde qui voluerit venire mecum, debet mecum laborare*, ut sequens me in pœna [*in laboribus*], etiam sequatur me in gloria.

SECUNDO, ratiocinabimur, neminem fore sanæ mentis, qui non cupidissime CHRISTI servitio se totum offerat, et addicat.

SECUNDUM, *considerare quod omnes qui habuerint judicium et rationem* [*sanam*], *offerent se totos ad laborem.*

Quis se CHRISTI servitio non addicat?

TERTIO, judicandum erit, quod ii, qui

TERTIUM, *ii qui* magis affici [5] [*majori*

Eorum responsum.

5. *Ii qui magis affici*, etc. — Hic, velim, singula verba diligenter ponderentur, ut sensus S. P. N., qui in vulgata versione minus clare elucet, ex autographo plenius intelligatur.

Totum se offerre CHRISTO, est omnium illorum, *qui modo sint sanæ mentis*, ut in secundo puncto dictum est. In hoc vero puncto tertio de iis agitur, qui *velint majori affectu* CHRISTUM sequi et *insignes esse* (hisp. *se señalar*, ital. *segnalarsi*, gall. *se signaler*), eminere, excellere in CHRISTI Domini ac Regis servitio. Horum itaque erit, offerre se ad plura et majora, quam ea, quæ CHRISTI servitium

se obsequiis illius prorsus duxerint mancipandos, non seipsos tantum ad laborum tolerantiam; verum *affectu esse*] *volent* [erga CHRISTUM *Regem et* insignes se exhibere *in omni servitio sui* Regis æterni ac Do-

necessario ab omnibus, *qui modo sint sanæ mentis*, requirit. Porro ad hæc plura, majora, præclariora offerenda, ii, *qui volent*, se disponent *agendo contra suam propriam sensualitatem, et contra suum amorem carnalem et mundanum*. Scilicet, non solum pugnando contra *rebellionem carnis, sensuum, amorisque proprii et mundani* (nam contra *rebellionem* hanc pugnare omnibus CHRISTUM sequentibus, omnibus, qui *modo sint sanæ mentis*, necessario commune est): sed *agendo contra*, impugnando sensualitatis et amoris proprii ac mundani inclinationes, etiam in rebus alioqui licitis, etiam ubi nulla *rebellio* appareat, atque adeo ex supererogatione. Ubi notatu dignum est *agere contra* multo plus significare, quam *resistere*. *Resistendo* enim, solummodo nos ipsos ab hostium impetu defendimus; *agendo contra*, hostes ipsi impetimus, ut eorum frangamus vires; nec saluti solum et incolumitati nostræ consulimus, sed etiam securitatem, quantum fieri potest, adipiscimur, hoste debilitato et fracto, ne porro insurgere audeat.

Aliquid in hoc tertio puncto proponitur, quod in similitudine Regis terreni expressum a S. P. non fuit, sed relictum considerationi ipsius meditantis, in illis verbis generalibus: *quid debeant respondere boni sub iti*. Et quidem, proprie loquendo, in hac secunda Exercitii parte, seu applicatione similitudinis, primum punctum jam respondet primo simul et secundo puncto similitudinis de Rege terreno; tertio vero puncto similitudinis respondet punctum secundum hujus applicationis ad CHRISTUM. Hoc igitur tertium applicationis punctum aliquid superaddit, nempe, *præclariora munera offerenda*, non quidem ab omnibus, sed ab iis, qui communi servitio non contenti, *insignes esse velint* in Regis sui sequela.

Et in parabola quidem Regis terreni, *præclariora* hujusmodi *munera* forent, v. g. si quis non modo vocanti ad expeditionem illam bellicam obtempera-

etiam majora, et præclariora quædam munera oblaturi sunt, expugnata carnis, sensuum, amorisque promini universalis, *non solum offerent se totos ad laborem, sed etiam* agendo contra *suam propriam sensualita-*

ret. Regem sequeretur ; sed et familiam suam omnem, et omnes facultates suas et opes in illius expeditionis subsidium offerret, et ipse quovis gradu et officio laboriosissimo ac periculosissimo contentus militaret, immo vero laboriosissima quæque ac periculosissima unice expeteret ; tantum ut *tali* Regi se probaret, et victoriæ, quæ *certa* in hac parabola supponitur, copiosiorem partem consequeretur. Quæ quidem omnia meditantis considerationi merito relicta sunt ; quod ex hypothesi *talis* Regis, *talibus conditionibus* vocantis, sponte sua nemo *bonus subditus* non ita se affectum sentiret.

Jam vero in applicatione, id est, in sequela Christi Regis nostri, *præclariora munera* sunt ea, quæ in colloquio offeruntur, quæ ut serio offerantur et ex animo, necessaria est mortificatio absoluta sensualitatis, et amoris proprii ac mundani ; idque, non solum in iis, in quibus *rebellio* carnis, sensuum, amoris proprii ac mundani cerneretur (in his enim sese mortificare commune est omnibus, *qui modo sint sanæ mentis*), sed etiam in iis, in quibus per se *rebellio* nulla foret, id est, in rebus alioqui licitis. — Atque hæc est illa *major sui abnegatio, et continua in rebus omnibus mortificatio*, quam *quærere in Domino* admonemur (Summarii Reg. 12), ut *ad pretiosum illum in vita spirituali gradum* (Reg. 11) perveniamus, ad quem in colloquio hujus contemplationis provocamur, *si velimus* in Christi servitio ac sequela *insignes esse*.

Ex dictis patet, quantum hæc contemplatio de Regno Christi, quæ veluti alterum est Exercitiorum spiritualium Fundamentum, quantum, inquam, hæc superaddat ad ea, quæ ex primo et universali Fundamento consequuntur. Ibi enim terminus, in quo sistitur, est *indifferentia* ad quævis, sive grata naturæ, sive ingrata. Hic autem est major inclinatio ad omnia, quæ naturæ contraria sint. Et vero, cui datum fuerit *didicisse* Christum, ut loquitur Apo-

prii et mundani rebellione ; unde respondebit quisque in hunc fere modum :

tem [6], *et contra suum amorem carnalem et mundanum, oblationes facient majoris æstimationis et majoris momenti*, dicentes :

---

stolus, is facile sentiet, quodammodo nefas esse sibi in sola indifferentia illa consistere. Videns enim regem suum *paupertatem* elegisse, et *contemptum*, quomodo solum indifferens erit ad *divitias* et *honores* et non potius ad contraria omnino, tanti Regis imitandi studio, rapi se desiderio sentiet ? Erit itaque illa indifferentia eorum, *qui* saltem *sanæ mentis sint*, erit hominis cujusque ratione utentis, ac sana se ratione gubernantis : at hæc majora sectatorum Christi sunt, eorum saltem, qui in hujus Regis sequela ac servitio *insignes esse velint*.

Ceterum, *velle* ita *insignes esse* in sequela ac servitio Christi Regis, quorumnam, quæso, erit, si nostrum non est, Patres ac Fratres charissimi ? Utinam hæc intelligamus, neque intelligamus tantum, sed et serio, et strenue, et constanter tales esse contendamus ! Ita quidem certe Patres nostri. — Atque hic est proprius hujus contemplationis scopus, ut ad Regnum hoc Christi in nobis ipsis constituendum, per verum desiderium sequendi ipsum, excitemur.

6. *Sensualitatem, etc.* — Cum *hostes*, quos *omnes* subjicere se velle Rex noster ait in primo puncto, sint noti illi tres ; *dæmon*, *caro*, et *mundus*, quid est quod tandem pugna reducatur adversus *sensualitatem*, et *amorem carnalem* et *mundanum*, quæ omnia in nobis ipsis sunt : de dæmone, de mundo, ne mentio quidem fiat ? — Scilicet, ut *Regnum Dei intra nos*, ita inimicus præcipuus *intra nos* est, qui si debellatus, si domitus fuerit, nec dæmon, nec mundus magnopere nocere poterunt.

Porro *sensualitatem* intelligo *sensuum* oblectamenta, et libertatem etiam non prohibitam oculorum, aurium, gustus, odoratus, tactus, — linguæ etiam : — *amorem carnalem* intelligo amorem *commodorum corporis* generatim, item *sanitatis* et

EN, O REX supreme ac Domine universorum, tua ego, licet indignissimus, fretus tamen gratia et ope, me tibi penitus offero, meaque omnia tuæ subjicio voluntati : attestans coram infinita Bonitate tua, necnon in conspectu gloriosæ Virginis Matris tuæ, totiusque Curiæ cœlestis, hunc esse ani-

O ÆTERNE *Domine rerum omnium, ego* facio meam oblationem *cum tuo favore et auxilio, coram infinita Bonitate tua, et in conspectu gloriosæ Matris tuæ, et omnium* Sanctorum et Sanctarum *Curiæ cælestis*, [*attestans*] *quod ego volo et desidero, et meu* [*hæc*] *est determinatio deliberata* 7,

vitæ amorem, — amorem etiam *parentum, amicorum*, et aliorum, non pure spiritualem, quamvis non illicitum ; *amorem mundanum* intelligo rerum quas *mundus amat*, scilicet divitiarum honorum, vanæ gloriæ, pomparum, etc. — Posset etiam *sensualitas* intelligi in primis de omnibus generatim quæ *sensui* naturæ, sive *interne*, sive *externe* blandiuntur, cujus dein *sensualitatis* partes censeantur *amor carnalis*, qui sensus externos et corporis commoda respiciat, et *amor mundanus*, qui vanitati et superbiæ serviat. — Contra hosce *hostes internos* agere, etiam in iis, in quibus peccatum non cernatur, proprium est eorum, qui erga CHRISTUM Regem magis affecti, insignes esse volunt in ejus sequela.

Ceterum nisi in *licitis* domemus istos inimicos, ipsi nos in *illicita* facile pertrahent, accedentibus etiam *dæmone* et *mundo*, primum *fraude*, deinde etiam *aperta vi*.

7. *Dummodo, etc.* — Ista conditio : *dummodo, etc.*, ut et infra : *si, etc.*. eo pertinet, ut intelligatur, exprimi in hoc colloquio solam voluntatis promptitudinem, solum *desiderium ;* est enim *oblatio* sui, qua quidem homo non solum se resignat ad omnia dura perferenda cum CHRISTO, sed actu, perferre illa omnia *desiderat*. Ultra tamen desiderium, et hoc conditionatum, non pergit ; quia nondum censetur cognovisse statum vitæ, ad quem Deus ipsum vocare

mum meum, hoc desiderium, hoc certissimum decretum : ut (dummodo in majorem laudis tuæ, et obsequii mei proventum cedat) quam possim proxime te sequar, et imiter in ferendis injuriis et adversis omnibus, cum vera, tum spiritus, tum etiam rerum paupertate ; si (inquam) sanctissimæ tuæ Majestati placeat ad tale me vitæ institum meum, hoc desiderium, hoc certissimum decretum : ut (dummodo in majorem laudis tuæ, et obsequii mei proventum cedat) quam possim proxime te sequar, et imiter in ferendis injuriis et adversis omnibus, cum vera, tum spiritus, tum etiam rerum paupertate ; si (inquam) sanctissimæ tuæ Majestati placeat ad tale me vitæ instidummodo *sit majus servitium tuum, et* [*major*] *laus tua, imitari te in ferendis omnibus injuriis,* et omni vituperio, et omni paupertate, tam actuali, quam spirituali, *si Majestas tua sanctissima voluerit me eligere ac recipere ad talem vitam et statum.*

---

dignetur. — In iis vero qui statum habent in Religione, in Societate, conditio hic apposita locum non habet, nisi in quantum pertinet ad dura illa *actu* perferenda, in quo semper vel a divinæ Providentiæ dispositione, vel ab alia voluntatis Ejusdem manifestatione pendere unumquemque necesse est ; unde etiam dicitur : *in ferendis*, non *in quærendis*. *Desiderium* vero, in nobis quidem, Religiosis Societatis, esse decet absolutum et ardens, id quod vocatio nostra, status noster a nobis omnino postulat, cum sine eo vix ac ne vix quidem *serio* CHRISTUM sequi censendi simus ex mente S. P. N. (Const. Ex. Gen. c. 4. n. 44, Reg. Summ., 11.) : *Qui* SERIO, inquit, CHRISTUM *sequuntur, amant et ardenter exoptant, etc.*, quasi eos dicat nonnisi ficte, sive, ut aiunt, *pro forma* CHRISTUM sequi in hac nostra vocatione, qui sanctum hoc desiderium non foveant. Addit tamen S. P. pro illa discretione, quæ illi maxime propria est, quod si quis *propter humanam nostram debilitatem ac miseriam hujusmodi tam inflammata desideria non sentiat*, debere eum certe *optare ea animo concipere* (Const. Ex. Gen., c. 4, n. 45). Et huc referri solet illud Davidicum : CONCUPIVIT *anima mea* DESIDERARE *justificationes tuas.* (Ps., CXVIII.)

tutum eligere, atque recipere.

FIET bis interdiu hoc Exercitium, mane cum primum surrexi-mus, et in hora pran-dium vel cœnam præ-cedente.

In hac hebdomada secunda et subsequen-tibus utile fuerit ali-quid subinde legere, ex Evangelio, vel pio alio codice, ut de Imi-tatione CHRISTI, et Sanctorum Vita, etc.

HOC *Exercitium fiet bis in die : scili-cet, mane cum* [*quis*] *surrexerit, et hora una ante prandium vel cœnam*[8].

Pro secunda hebdo-mada, et ita deinceps, valde *prodest legere subinde* [*aliquid*] ex libris de Imitatione CHRISTI, vel *Evange-liorum*[9], *et Vitarum Sanctorum.*

Bis fiet hoc Exer-citium.

Lectio pia.

8. Hæc nota S. P. etiam indicat Contemplatio-nem hanc die intermedio inter primam et secundam Hebdomadam esse faciendam, extra seriem secun-dæ Hebdomadæ, cujus scilicet non tam pars est censenda, quam Fundamentum.

9. *Ex libris de Imitatione Christi vel Evange-liorum.* — Notandum, primo loco poni lectionem aliquam ex libris de Imitatione Christi ; hæc enim planior, facilior, neque talis quæ mentem avertere a præcipuo contemplationum argumento possit, sed potius ad practicas conclusiones, inter meditandum conceptas, magis confirmandas aptissima est. **Τό,** *etc.*, quod additur in versione vulgata, abest in auto-grapho, nec enim pro lubitu variandi sunt libri, etiam pii, inter Exercitia legendi.

Primae Diei Meditatio Prima

erit de Incarnatione JESU CHRISTI, complectens orationem præparatoriam, tria præludia et puncta tria, cum uno colloquio.

Oratio præp.

ORATIO præparatoria nihil a superioribus variatur.

1. Præud.

PRÆLUDIUM primum est, proferre in medium contemplandæ rei historiam, quæ hoc loco erit : quomodo Personæ tres divinæ, universam terræ superficiem speculantes, hominibus refertam, qui ad Infernum descendebant, in Deitatis suæ æternitate decernunt, ut secunda Persona, pro salute humani generis, naturam hominis assumat: unde adveniente tem-

Prima Dies et Prima Contemplatio

est de Incarnatione, et continet in se orationem præparatoriam, tria præambula, et tria puncta, et unum colloquium.

SOLITA oratio præparatoria.

PRIMUM *præambulum est, adducere* [*in mentem*] *historiam ejus rei quam contemplari debeo, quæ hic est : quomodo tres divinæ Personæ speculabantur totam planitiem vel ambitum totius mundi plenum hominibus ; et quomodo* videndo quod *omnes descendebant ad Infernum, decernitur* [*a sanctissima Trinitate*] *in sua æternitate, ut secunda Persona homo fiat, ad salvandum*

pore præstituto, Archangelus Gabriel ad beatam Virginem Mariam nuntius destinatur, ut dicetur infra in Mysteriis Vitæ CHRISTI.

genus humanum: atque ita, ubi venit plenitudo temporum, mittendo Angelum S. Gabrielem ad Dominam nostram [10]. *Infra* [*inter Mysteria Vitæ* JESU CHRISTI *Domini nostri*].

10. Cum S. P. pro hoc Exercitio remittat hoc loco ad ea puncta, quæ habentur infra, scil. in serie Mysteriorum Vitæ J. C. D. N., quæri potest cur ergo ponat mox, et in hoc ipso Exercitio, et in sequenti de Nativitate, tria illa puncta, quorum primum *personas*, secundum earum *verba*, tertium *actiones*, contemplandas docet? Huic quæstioni respondet Directorium cap. XIX, §§ 5 et 6, ac modum tradit, quo vel rudis quisque, modo bonæ voluntatis sit, vitam J. C. meditari facilitate maxima nec minore fructu poterit. « Quod in meditatione, in-« quit, Incarnationis et Nativitatis dicitur de con-« templandis personis, et earum verbis, et operibus, « intelligi debet, referendo ad illam, quam diximus « distributionem, quæ in fine libri ponitur, nempe « cogitando hæc in singulis punctis, ut occurrunt or-« dine suo: non autem quod necessarium sit omnes « prius personas totius mysterii, deinde omnia verba « ejusdem, ac demum opera separatim meditari; hoc « enim, præsertim in quibusdam meditationibus, « pareret confusionem. Quare hoc tantum voluit « B. P. Ignatius regulam dare in singulis punctis, quo « meditantis intentio ferri debeat: primum quidem in « ipsas personas, quæ in illo puncto occurrant, tum « ad verba, si prius verba, vel ad facta, si prius oc-« currant facta. Et ita absoluto uno puncto transea-« tur ad aliud, eumdem ordinem in eo servando. » Et addit § 7.: « Ceterum etsi hic tantum mentio fit « de his tribus, non tamen prohibetur, quin possint « etiam addi alia puncta, ut v. g. cogitationes et af-« fectus personarum interiores, tum etiam virtutes, « et præterea modus et finis mysteriorum, quæ oc-« currunt, causa item, et affectus, tempus, et reliquæ

2. Præ-ud

SECUNDUM pertinet ad loci compositionem, quæ erit visio imaginaria perinde ac si oculis pateret terræ universæ ambitus, quam habitant tot diversæ gentes. Deinde ad certam mundi partem domuncula spectetur beatæ Virginis, apud Nazareth in provincia Galilææ sita.

SECUNDUM, *compositio, videndo locum. Hic erit, videre magnam capacitatem et ambitum mundi, ubi habitant tam multæ* ac tam *diversæ gentes. Similiter deinceps* [*videre*] *in particulari domum et cubicula Dominæ nostræ, in civitate Nazareth in provincia Galilææ.*

3. Prælud. est gratiæ postulatio.

TERTIUM continet gratiæ postulationem, ut intime cognoscam, quo pacto Dei Filius mei causa sit homo factus, ut ardentius ipsum amem, et abhinc sequar studiosius.

TERTIUM, *petere id quod volo. Erit hic, petere cognitionem intimam Domini, qui pro me factus est homo; ut magis ipsum amem, eumque* [*magis*] *sequar* [11].

Eadem Oratio præp.

NOTANDUM hic est, tam orationem præ-

CONVENIT *hic notare, quod eadem hæc*

« circumstantiæ, ut fecundior sit meditatio, et « major ejus fructus. » Ergo quæ S. P. mox subjicit puncta, personarum, verborum, et operum, non tam *ordinem* in meditatione servandum exprimunt, quam *materiam* circa quam versari meditatio debet.

11. Notandum diligenter, quæ sit *duplex gratia*, quam in hoc tertio præambulo postulare docemur. Est enim hæc eadem petitio præscripta pro omnibus mysteriis secundæ hujus hebdomadæ, scilicet, ut intime *cognoscamus* Dominum JESUM, et magis Ipsum *amemus* et *imitemur*. *Cognitio* enim *intima* JESU CHRISTI, *Ejusque amor et imitatio* proprius est totius hebdomadæ scopus, isque fructus in omnibus his mysteriis quærendus.

paratoriam, quam tria præludia, per totam hebdomadam, et reliquas sequentes itidem fieri, præludiis duntaxat pro diversitate rerum variatis.

oratio præparatoria, sine mutatione, ut dictum est in principio, et eadem tria præambula facienda sint in hac hebdomada, et in ceteris subsequentibus, mutando formam [præambulorum] juxta subjectam materiam.

Contemplatio personarum.

PUNCTUM primum est, ut speculer personas omnes, de quibus agitur : et primo quidem homines super faciem terræ degentes, adeo moribus, gestibus et actionibus diversos :

PRIMUM *punctum est, videre personas, unas et alteras [successive], et primo eas [quæ sunt] super faciem terræ*, in tanta diversitate[12], *ita in vestibus [habitibus], ut in gestibus*

12. *In tanta diversitate.* — Nemo hanc tantæ varietatis enumerationem otiose positam a S. P. N. existimet, aut imaginationi solum juvandæ inservire ; sed, ut in tam diversis hominum generibus, *alborum*, *nigrorum*, *etc.*, unam eamdemque humanam naturam contemplantes, et omnes ad eumdem finem creatos, et Filium Dei pro omnibus hominem factum, etc., zelo etiam nos *universali* accendamur, ad juvandos sine discrimine omnes. — In *pacis* item ac *belli*, in *risus* et *fletus*, *etc.*, commemoratione, humanæ vitæ vicissitudines, et pravorum affectuum amaros fructus, et peccati tristissimos in humano genere affectus, mortalium denique miserias oculis veluti objectas conspicimus, ut quanta fuerit, quamque necessaria piissimi Redemptoris misericordia, magis intime sentiamus. Fusius a S. P. in his punctis hominum, quales forent sine Redemptionis beneficio, qualesque etiam nunc per summam pra-

quosdam albos, et nigros alios ; nonnullos fruentes pace, et reliquos bellis agitatos ; hunc plorantem, et ridentem illum ; sanum

[*et vultibus : homines, alios albos, et alios nigros, alios in pace, et alios in bello ; alios plorantes, et alios ridentes ; alios sanos, et*

---

vitatem nimis heu ! multi sunt, *personæ*, *verba*, *opera*, contemplanda proponuntur, ut ex mali magnitudine Redemptionis beneficium magis eluceat, ejus augeatur æstimatio, et animus ad amorem Redemptoris magis magisque exardescat. Quæ quidem consideratio pravitatis ac miseriæ generis humani, nisi a S. P. hoc loco tamque enucleate poneretur, eam ex punctis in fine libelli positis pauci fortasse, vel vix paucissimi eruissent. Pertinebit autem certe hæc consideratio ad primum punctum Mysterii, prout in fine libri proponitur, in quo dum Angelum a Deo missum contemplamur, reflexione facta ad causam cur mittatur, sponte ad redemptionis beneficium, quod *mundo*, seu humano generi *tali* (cujus tales sunt *personæ*, talia *verba*, talia *opera*), confertur, mentem delabi pronum est ; v. g. :

Mundus — *homines* — « Omnes unius patris filii « — patris nobilissimi quondam, sed qui ob prævaricationem suam gradu suo dejectus, filios genuit « omnes *degradatos* — heu ! quales ! — Quid, si non « fuisset concessus Redemptor ?

« Redemptio quidem jam inde ab exordio mundi « promissa, — nihilominus in hominibus brevi oblivio « Dei ; — pœnæ divinæ — diluvii — ignis — oblivioni « datæ ; — familia una electa, in qua divinæ promissionis memoria servaretur ; ex hac populus « electus ; — at hic ipse *qualis* demum lapsu temporis ! — Quin etiam nunc, post completum opus « Redemptionis, *quales* homines !

« *Alii in bello* — furor, crudelitas ; alii *in pace* — « otium, luxus, libido, mala ex saturitate panis ; « alii *plorantes*, — hi longe plurimi — at plerique « sine merito, et propter malitiam suam sine remedio ; alii *ridentes* — vanis gaudiis, vel etiam turpibus, libidinum, spectaculorum, chorearum, comessationum et ebrietatum — et horum omnium « gaudiorum *extrema luctus occupat* ; alii *nascen-*

unum, alterum ægrotum ; nascentes multos, et multos vicissim morientes, ceterasque varietates prope innumeras.

alios infirmos ; alios nascentes, et alios morientes, etc.

Deinde contemplandæ erunt Personæ tres divinæ, e solio regali suo intuentes omnia hominum genera, in superficie terræ cæcorum more viventium, [passimque morientium], et descendentium ad Infernum.

Secundo *videre et considerare tres Personas divinas, veluti in suo solio regali*, sive throno suæ divinæ Majestatis, *quomodo intuentur universam faciem et ambitum terræ, et omnes gentes* [13] in tanta cæcitate, *et [vident] quomodo moriantur et descendant ad Infernum.*

« *tes* — in miseriis et fletu ; alii *morientes* — in an-
« gustia, et doloribus, et desperatione ; inter hos
« *viventes* medii inter utrosque, immemores *princi-*
« *pii* sui. et *finis* sui — toti in explendis cupiditati-
« bus suis. — Tales homines per universum mundum
« cœci, insani, ruentes in interitum, et inter hos
« *ego* cum cæcis cæcus, insaniens cum insanienti-
« bus, — nisi misericordia Redemptoris ! »

Ceterum ista consideratio de humani generis pravitate et miseria tantæ est utilitatis, ut si vel tota hora hujus Exercitii in hoc solo puncto nobis effluat, nequaquam sit, cur operæ hujus ac temporis nos pœniteat.

13. *Omnes gentes.* — *Omnes* omnino et *singulos homines* in tanta cæcitate viventes, et ad infernum ruentes, *omnes* cernere dicitur Deus, — plane *omnes* et *singulos*. Quia considerantur hoc loco homines, quales essent, qualesque futuri fuissent in vita, et in morte, et post mortem in æternum, nisi Redemptor fuisset concessus. Adhuc enim genus humanum cernitur, abstractione facta a beneficio Redemptionis.

POSTEA Virginem Mariam cum Angelo eam salutante considerabimus; aliquid inde semper ad nos reflectendo, ut ex consideratione tali fructum aliquem referamus.

TERTIO, *videre Dominam nostram* [14], *et Angelum* [15], *qui illam salutat; et reflectere* [16], *ut fructum capiam ex tali aspectu.*

---

14. *Dominam nostram.* — Quæ *sola sine exemplo placuit* Deo, ignota licet mundo, et pauper, et in paupere domo, in ignobili oppido ignobilis provinciæ Galilææ, inter populum mundo despectum commorans, ac pauperi fabro desponsata. — Quam vero venerabilis nobis, quæ sic salutatur ab Angelo, quam imo Deus omnipotens sic honorat! Quid unquam obsequii et honoris præstari potest Virgini a nobis mortalibus, quod huic tanto honori a Deo eidem impenso comparetur? — Ipsa quidem tantis laudibus suis auditis turbatur — (non legitur turbata fuisse, cum durius compellaretur). — Sed.. *Ne timeas Maria! Invenisti enim gratiam apud Deum.* O felix Maria!

15. *Angelum* — qui princeps licet inter Angelorum millia, nequaquam ducit indignam se, neque invidiosam suæ dignitati, legationem hanc ad Virginem, licet legationis finis exaltatio sit humanæ non angelicæ naturæ.

16. *Reflectere, ut fructum capiam.* — Reflexio hæc, in qua aliqua practica conclusio formanda est facienda semper ad singula puncta, et ad singulas etiam puncti cujusque partes. *Fructus* autem multiplex esse potest, et varius, pro varietate *personæ*, quæ contemplatur, pro animi habitu, in quo ipsa *versatur*, puta consolationis, vel desolationis, lætitiæ, vel tristitiæ, devotionis, vel ariditatis, etc.. denique pro cujusque animæ *necessitate*. Nam sive purganda sit a vitiis, sive in virtutis exercitatione versetur, sive ad unionem cum Deo intimam adspiret, in omni mysterio *fructum* quærere sibi *proprium* debet. Ac sane et peccati detestatio, malitiæ propriæ agnitio compunctio, contritio, etc.; et hu-

SECUNDUM punctum est, auditu interno excipere, quid loquantur personæ omnes, ut : homines in terris confabulantes, blasphemantes, sibique invicem conviciantes ; divinæ vero Personæ in Cœlo de redimendo humano genere colloquentes ; Virgo et Angelus in cellula de Incarnationis mysterio tractan-

Audire eas loquentes.

SECUNDUM *punctum, audire quæ loquuntur personæ super faciem terræ, scilicet :* quomodo *loquuntur inter se*, quomodo *jurant et blasphemant*, etc. [17]. *Similiter*, [*audire*] *quæ dicunt personæ divinæ, scilicet :* Faciamus redemptionem generis humani, etc. ; *et postea, quæ loquuntur Angelus et Domina nostra ; ac*

militas, patientia, obedientia, mansuetudo, mundi suique contemptus, etc. ; et Dei denique amor, sui in omnem Dei voluntatem resignatio, delectatio de Deo et in Deo, Ejus bonitatis ac sapientiæ, ceterorumque attributorum admiratio, etc., *fructus* sunt, qui ut ex quovis mysterio colligi possunt, ita ex his unicuique convenit eos *sibi* colligere, quibus præcipue indiget, ad quos etiam se a divina gratia impelli magis sentiet. Ita scilicet oratio et contemplatio *manna* est, *omne delectamentum in se habens et omnis saporis suavitatem* (Sap. 16). Juvabit, si meditans seu contemplans, consideratis, quasi præsens adesset rei gestæ, *personis*, itemque *actionibus*, vel auditis *verbis* quæ dicuntur, ad se conversus quærat ex se : *Ad hæc quid tu ? - Tu quis es ? Quid dicis de te ipso ?* - Et ad has quæstiones ita respondeat coram Deo, ut non se palpet, sed agat secum vere, sincere, severe, ac si non de se, sed de altero, cui optime cupiat secundum Deum, ageretur. — Ceterum numquam prætermittendus est proprius meditationis seu contemplationis finis, pro quo in tertio præambulo semper supplicamus.

17. Quid homines loquantur, juverit videre inter alia in Ps. XI, itemque Ps. CXIX.

tes. Quorum omnium reflexione, seu applicatione quadam ad meipsum facta, studebo ex singulis nonnihil fructus decerpere.

dein reflectere ut fructum capiam ex earum [personarum omnium] verbis.

Actiones attendere.

TERTIUM consequenter erit, actiones quoque personarum simul attendere : ut puta, quomodo sese invicem mortales infestent, concutiant, trucident, et omnes ruant ad Inferos ; quomodo sanctissima Trinitas Incarnationis opus exequatur ; quomodo item sua Angelus fungatur legatione, et beata Virgo humillime se gerens, divinæ gratias agat Majestati. Ex quibus ad nos ipsos, ut dictum est,

TERTIUM postea considerare quæ faciunt *personæ super faciem terræ, scilicet, [quomodo se invicem] feriunt, occidunt*, eunt *ad Infernum*, etc. [18]*; item*, quæ faciunt *Personæ divinæ, scilicet, operantes* sanctissimam *Incarnationem*, etc. ; *et similiter*, quæ faciunt Angelus et Domina nostra, *scilicet, Angelus agens suum officium Legati, et Domina nostra* humilians se [19], *et agens gratias divinæ Majestati ; et*

18. *Amor proprius* dominans, cum superbia, *libidinem* et *crudelitatem* vitia facit esse communia et quasi caracteristica hominis degradati, impellente etiam *inimico naturæ humanæ*, qui et in cultu sibi in idolis præstito duplex illud vitium consecrabat, pro illo odio quo et animam hominis et corpus prosequitur. — *Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in studiis suis* (Ps. XIII).

19. *Humilians se.* — Sane verba Virginis : *Ecce ancilla Domini etc.*, ejusmodi sunt, ut non adeo

reflexis, fructus obiter est legendus.

COLLOQUIUM postremo subjiciam, disquisitis studiose verbis, quibus divinam quamlibet Personam, Verbum incarnatum, et ipsius Matrem digne valeam compellare : petendo etiam pro affectu, quem in me sensero, quidquid ad majorem iuvet imitationem Do-

postea reflectere, ut aliquem fructum capiam ex unaquaque *ex his rebus.*

IN FINE *faciendum est colloquium* [20], cogitando quid loqui debeam *ad tres Personas divinas*, vel *ad Verbum æternum incarnatum*, vel *ad Matrem* [*ejus*] et Dominam nostram; *petendo, secundum id quod* [*quis*] *in se senserit,* [*quæ juvent*] *ad magis sequendum et imitan-*

Colloquium.

gaudium de tanta dignitate, sed resignationem potius ad grave onus suscipiendum exprimere videantur. Et revera dignitas Matris Dei in hac quidem vita non aliquod ei privilegium, non exemptionem ab humanæ vitæ miseriis attulit, sed gravissimos potius labores et ærumnas. Has illa sine dubio prospexit, omnesque una cum dignitate sponte acceptavit. Unde merito cum Ecclesia illis S. Augustini verbis B. Virginem compellamus : « O beata « Maria, quis tibi digne valeat jura gratiarum ac « laudum præconia rependere, quæ *singulari* tuo « *assensu* mundo succurristi perdito ? »

20. *Colloquium, etc.* — Ut in hac tota contemplatione, ex autographo observari potest simplicitas major, quam in versione vulgata, itemque series rerum contemplandarum magis distincta ; ita in colloquio notatu dignissimum est, non haberi in autographo illa : *disquisitis studiose verbis, quibus.. digne valeam compellare.* S. P. vult, ut in hoc colloquio cogitemus, *quid* loqui debeamus, non *quomodo* seu *quibus verbis.* De *sensu* enim et *affectu*, non de *verbis* agitur. Quod licet per se satis pateat, posset tamen modus, quo versio vulgata rem exprimit, alicui inutilem sollicitudinem ingerere.

mini mei JESU CHRISTI, velut nunc recens incarnati. Recitabitur in fine *Pater noster.*

dum Dominum nostrum, ita recens [21] [*nuper*, modo] *incarnatum: dicendo* [*in fine*] Pater noster.

Secunda Contemplatio

de Nativitate.

Oratio præp.

ORATIO præparatoria sicut supra.

1. Prælud.

PRÆLUDIUM primum ex historia dependet, quæ recensenda est ab egressu beatæ Virginis, ex oppido Nazareth: quo scilicet modo [ipsa] jam nono mense gravida, et insidens asinæ (ut pie meditari licet), ac Joseph comes, cum ancillula, et bove, profecti sunt Bethlehem,

Secunda Contemplatio

est de Nativitate.

SOLITA *oratio præparatoria.*

PRIMUM *præambulum est historia: et erit hic, quomodo a Nazareth egressi sunt Domina nostra, novem* fere *mensibus gravida, ut pie meditari licet* [22], *insidens asinæ, et Joseph, et ancilla, ducentes bovem, ut irent in Bethlehem ad solvendum tributum, quod Cæsar omnibus illis re-*

21. *Recens* (nuper, *modo*). — Nempe ita contemplandum est hoc mysterium, et cetera omnia, ac si coram nobis agerentur. Meditandum scilicet non tanquam de re dudum *præterita*, sed tanquam de *præsenti*.

22. *Ut pie meditari licet.* — Hæc verba apposita leguntur in hispano quidem exemplari post illa verba: *novem fere mensibus gravida;* in antiqua vero latina versione *ms.* habentur post illa: *cum bove.* Utrobique autem apposita sunt in margine, propria S. P. Ignatii manu; et referuntur, ut patet, ad omnia hoc loco dicta, quæ Evangelium non exprimit.

tributum a Cæsare exactum pro se soluturi.

SECUNDUM vero deducendum erit ex consideratione itineris, æstimata ejus longitudine, obliquitate, lenitate, vel asperitate passim occurrente. Deinceps etiam nativitatis locum rimabimur speluncæ similem : latum vel angustum, planum vel erectum, commode vel incommode paratum.

TERTIUM a superiore nihil mutabitur.

QUINCTUM primum est, aspectus personarum, ut Virginis Deiparæ, et Joseph conjugis, cum famula, et CHRISTI Domini, ut infantis nunc primum

gionibus imposuerat. Infra [*vide in Mysteriis Vitæ* JESU CHRISTI *Domini nostri*].

SECUNDUM, *compositio, videndo locum. Erit hic*, visu imaginationis videre viam a Nazareth ad Bethlehem, *considerando* [*ejus*] *longitudinem, latitudinem, et an plana sit talis via, vel an per valles, aut clivos; item considerando locum, sive speluncam nativitatis, quam amplus* [*sit locus*], *quam exiguus; quam* humilis, *quam* altus, *et quomodo erat paratus.* 2. Prælud.

TERTIUM *erit idem, et eadem forma, quæ fuit in præcedenti contemplatione.* 3 Prælud.

QUARTUM *punctum est, videre personas, scilicet videre Dominam nostram, et Joseph, et ancillam, et* JESUM *infantem*, postquam natus fuerit [23], faciendo Aspectus personarum.

23. *Postquam natus fuerit.* — Ita magis proprie ex autographo : nam et in initio hujus contemplationis infans JESUS nondum censetur natus.

nati (*): inter quos me adesse fingam, tanquam pauperculum, eorum utcumque necessitatibus, cum reverentia maxima, famulantem. Ac inde quid ad me redire emolumenti, ex tali spectaculo, possit, dispiciam.

[*exhibendo*] [24] *me pauperculum, et servulum indignum, spectando illos, contemplando illos, et serviendo illis in suis necessitatibus, ac si præsens adessem, cum omni possibili obsequio* [*s. humilitate, devotione*], *ac reverentia; ac dein reflectere in me ipsum, ad capiendum aliquem fructum.*

Earum verba.

SECUNDUM conficitur ex verborum, quæ ibidem fiunt, apprehensione fructuosa.

SECUNDUM, attendere[25], advertere, *et* contemplari *ea, quæ* [*personæ*] *dicunt, et reflectendo in semetipsum fructum aliquem capere.*

(*) *In primo puncto:* Inter quos me adesse fingam, tanquam pauperculum, eorum utcumque necessitatibus, etc., *addatur ex autographo:* Inter quos me adesse fingam, tanquam pauperculum, et servulum indignum, eos spectantem, contemplantem, et eorum necessitatibus cum reverentia maxima famulantem.

24. Vid. ad Fundamentum not. 5.

25. *Attendere*, *advertere*, et *contemplari*. — Cum in primo puncto dicatur *videre*, et in tertio *spectare et considerare*, cur in hoc secundo puncto, ubi *verba* consideranda esse monemur, non dicitur *audire*, prout in contemplatione de Incarnatione? Fortasse, quia, cum in hoc mysterio nulla prorsus habeantur *verba* ex historia Evangelica, nonnisi *contemplando*, *advertendo*, *et attendendo*, cogitari probabiliter possunt. — Porro patet, in hoc puncto considerari merito posse, non solum quæ personæ *dicunt*, sed etiam quæ *non dicunt*, ut: non querelas

CERTIUM, ex negotiorum, quæ illic geruntur, inspectione, puta itineris, laborum, et causarum, ob quas summus omnium Dominus in summa natus sit egestate, laturus

CERTIUM, spectare et considerare ea quæ faciunt, ut est, iter facere, et laborare [ferre labores, ærumnas], ut *Dominus* nascatur [26] *in summa paupertate, et post tot*

Cogitare labores itineris.

et murmurationes de tributo a Cæsare imposito, vel de injuria sibi in Bethlehem facta, etc. Item *silentium* plerumque tum in via, tum in ipso Nativitatis loco, etc.

26. *Ut... nascatur.* — Textus hisp. sic habet : *para que sea nacido ;* quod quidem significare etiam potest : *ad quid* seu *quare natus sit.* Et hunc sensum vulgata versio exprimit, addita conjunctione *et*, quæ in autographo non habetur. Nos vertimus *ut... nascatur* (litteraliter verteretur *natus sit*), tum quia sic habet antiqua versio *ms.*, qua S. P. usus est, tum quia sensui ex contextu magis videtur accommodatum. — Scilicet, iter illud ex Nazareth in Bethlehem, et labores Mariæ et Joseph, eo erant directi, Deo sic disponente, *ut* JESUS nasceretur in summa paupertate, ac tale daret initium vitæ ærumnosissimæ, in cruce tandem consummandæ. Homines quidem passim itinera suscipiunt, vel delectationis gratia, vel ut commodius habeant. Mariæ et Joseph iter contra, ad hoc dirigitur, ut JESUS incommodius, et in majoribus egestatis ærumnis nascatur. – Quod habet vulgata versio : *causarum ob quas* ita *natus sit*, habet etiam illud incommodi, quod ad subtiliorem disquisitionem *causarum* invitare videatur, præter S. P. mentem ; cum præsertim in fine dicatur : *et hæc omnia propter me*, quæ est *causa* potissimum in contemplatione ponderanda ad fructum spiritualem consequendum, affectum scilicet majoris amoris erga CHRISTUM cum imitationis desiderio, qui amor harum contemplationum scopus est ; omissa subtili inquisitione causarum, quæ ad theologicas speculationes magis pertinet.

quoque in hac vita cum perpetua paupertate labores, famem, sitim, æstum, frigus, opprobria, verbera, et crucem tandem subiturus, idque mei causa : unde per singulas studebo proventum aliquem spiritualem colligere.

HÆC demum concludenda erunt inito colloquio, et finito cum *Pater noster.*

labores, post famem, post sitim, post æstum et frigus, post injurias et contumelias, ut [*tandem*] *moriatur in cruce, et* omnia hæc *propter me. Deinde reflectendo capere aliquem fructum spiritualem.*

HINEM *imponere per colloquium*, ut in præcedenti contemplatione [27], *et* Pater noster.

Tertia Contemplatio

est repetitio præcedentium duarum.

Pro 3 Exercitio repetuntur duo præcedentia.

QUARTO tertio Exercitio, seu contemplatione, repetuntur duæ præcedentes, cum oratione præparatoria, et iis-

Tertia Contemplatio

erit repetitio primi et secundi *Exercitii.*

POST *orationem præparatoriam, et tria præambula, fiet repetitio* primi et secundi *Exercitii, notando semper*

27. *Ut in præcedenti contemplatione.* — Ita ex autographo, et est monitum valde utile, ne forte vagemur extra proprium harum contemplationum finem, sed semper tendamus ad earum scopum proprium, *majorem* scilicet *amorem*, et *imitationem* CHRISTI Domini, qui etiam in tertio præambulo seu præludio, tanquam proprius fructus, semper postulatur.

dem tribus præludiis, notando ubique, et fixius tractando illas partes, in quarum priore transcursu aliquid illustrationis, consolationis, vel desolationis acceperim. Subdetur etiam colloquium cum oratione Dominica, ut prius.

aliquas partes magis præcipuas, in quibus senserit quis aliquam cognitionem, consolationem, vel desolationem, faciendo similiter colloquium in fine et [*recitando*] Pater noster.

NOTANDUM, eumdem esse repetendi Exercitii modum, et ordinem in hac hebdomada, et in sequentibus, qui fuit in prima ; nisi quod mutatur materia, eadem forma permanente.

IN hac repetitione et in omnibus sequentibus, idem servabitur ordo procedendi, qui servabatur in repetitionibus primæ hebdomadæ, mutando materiam, et retinendo formam,

Idem est in hac Hebdomada repetendi modus, et in sequentibus, qui fuit in prima.

Quarta Contemplatio

est primæ ac secundæ iterata repetitio, proximæ præcedenti penitus conformis.

Quarta Contemplatio

erit repetitio primæ et secundæ eodem modo, quo facta est in supradicta [*præcedenti*] *repetitione.*

Quinta Contemplatio

est applicatio sensuum ad prædictas.

Quinque sensuum consideratio.

POST orationem præparatoriam, cum tribus jam dictis præludiis, apprime conducit, quinque imaginarios sensus circa primam et secundam contemplationem, eo, qui sequitur, modo exercere prout res subjecta feret.

Imaginari personas.

PUNCTUM primum erit, secundum imaginationem respicere

Quinta [Contemplatio]

erit trahere [applicare] quinque sensus super primam et secundam *contemplationem.*

POST orationem præparatoriam, et tria præambula, prodest [28] *ducere [applicare] quinque sensus imaginationis per [s. ad] primam et secundam contemplationem modo sequenti.*

PRIMUM *punctum est.* videre [29] *personas visu imaginationis*

28. *Prodest.* — Quis dubitat, quin uberem fructum colligere potuisset, si cui coram adesse Mysteriis illis, cum agerentur, licuisset? — Ergo simile quid præstat ista applicatio sensuum, viva fide et animo præsenti et vigili instituta.

29. *Videre* — minorem dicit intensionem, facilitatem proinde ac suavitatem majorem, quam *respicere.* Hoc enim potest inducere ad vim capiti inferendam, illud non item. Quod quidem eo magis notandum est, quod Exercitium applicationis sensuum ex mente S. Patris minorem contentionem requirat; quapropter illud etiam semper ultimo loco ponit, inter cujusvis diei exercitia faciendum *ante cœnam*, quando scilicet Exercitantis animus exercitiis per diem factis jam fatigatior censeri potest ac debet. Itaque applicatio sensuum præcipue suaviter et absque contentione instituenda est.

personas omnes, et notatis, quæ circa eas occurrent, circumstantiis, utilitatem nostram elicere.

SECUNDUM, velut audiendo, quid loquantur, aut loqui eas deceat, omnia in usum nostrum attrahere.

TERTIUM, interiore quodam gustu, et olfactu sentire, quanta sit suavitas, et (*) dulcedo animæ, divinis donis ac virtutibus imbutæ, juxta rationem personæ, quam consideramus, adaptando nobis ea, quæ fructum aliquem afferre possint.

meditando et contemplando in particulari circumstantias earum, et capiendo aliquem *fructum ex* [*hujusmodi*] *visione* [*aspectu*].

SECUNDUM, *audire auditu ea quæ loquuntur, vel loqui* possunt, *et reflectendo in se ipsum, capere inde* aliquem *fructum.* Quasi audire

TERTIUM, *odorari et gustare* [30] *olfactu et gustu* infinitam *suavitatem ac dulcedinem divinitatis, animæ, ejusque virtutum et ceterarum rerum, juxta rationem personæ quam contemplamur, reflectendo in se ipsum, et capiendo inde fructum.* Quasi gustare.

(*) *In quinta contemplatione. In tertio puncto:* Dulcedo animæ divinis donis, etc. *legatur:* Dulcedo divinitatis, animæ, ejusque virtutum, ac ceterorum omnium, juxta rationem, etc.

30. *Odorari et gustare.* — Conjunguntur hi duo sensus, quorum alter altero propius quidem et immediatius afficit, uterque tamen unice ad *affectum* pertinet, delectationis scilicet et amoris spiritualis, vel contra horroris, aversionis, nauseæ, et odii; possunt enim hi sensus non ad sancta modo applicari, sed etiam ad contraria, ut si in præsenti materia ad *mundum*, hominesque mundanos, eorumque scelera et scelerum pœnas admoveantur, fœtoris scilicet et amaritudinis sensus percipiatur necesse est.

Quasi attrectare.

QUARTUM, per internum tactum attrectare, ac deosculari vestimenta, loca, vestigia, ceteraque personis talibus conjuncta. unde fiat nobis devotionis, vel boni cujuslibet spiritualis major accessio.

Per Colloquium finiendum.

HUIC erit contemplationi per colloquium imponendus finis, sicut prioribus, adjecto itidem *Pater noster.*

Nullum aliud Mysterium legendum.

NOTANDA insuper sunt hæc quinque. Primum, quod tam in hac, quam in qualibet sequente hebdomada nullum debeo legere vel cogitare aliud My-

QUARTUM, *tangere* [31] *tactu, ut, v. g. amplexari et osculari loca ubi tales personæ vestigia ponunt, et sedent,* semper *procurando fructum inde capere.*

TERMINANDUM *est* [*Exercitium*] *colloquio, ut in prima et secunda contemplatione, et recitando semel* Pater noster.

PRIMA *nota. Advertendum est pro* tota *hac hebdomada, et ceteris sequentibus, quod solum debeo* legere [32] *Mysterium contemplationis, quam* immedia-

31. *Tangere.* — Adverte a S. Patre *loca* solum *tangenda*, non autem vestimenta, nedum personas commemorari ; ad quas tamen seu amplexandas, seu osculandas, si pia animæ valde puræ devotio impellat, memoria tenendum, quod sapienter monet Directorium, fieri id non debere nisi *cum omni reverentia, et modestia, ac timore* (Direct., c. XX, n. 1). — Juvat meminisse verborum Psalmistæ : *Coram illo procident* — et.. *terram lingent.*

32. *Solum debeo legere.* — Versio vulgata habet : *legere vel cogitare*, quod ultimum abest in autographo. Merito quidem. Et vero infra, in quarto, ex Notandis, ubi Additionis sextæ mutatio facienda præscribitur, non ita restringitur *cogitatio* Exercitantis. Præterquam quod in variis actionibus per diem fa-

sterium, nisi quod eadem hora aut die considerandum sit, cum alioquin unum alteri obturbet.

te *facturus sum: ita ut pro tunc nullum legam Mysterium, quod illa die, vel illa hora non facturus [contemplaturus] sim; ne consideratio unius Mysterii obturbet considerationi alterius.*

Exercitiorum quæ repetuntur distributio.

SECUNDUM, quod primum de Incarnatione CHRISTI Exercitium fit media nocte; proximum diluculo; tertium circa horam Missæ; quartum sub Vesperas; quintum paulo ante cœnam: et eorum cuilibet spatium impendetur unius horæ; id quod abhinc deinceps ubique venit observandum.

SECUNDA. *Primum Exercitium de Incarnatione fiet media nocte; secundum in aurora; tertium ad horam Missæ; quartum ad* horam Vesperarum; *et quintum ante horam cœnandi: perdurando spatium unius horæ in quovis ex his quinque Exercitiis; atque idem ordo servabitur in omnibus sequentibus.*

Quid cum senibus vel valetudinariis agendum

TERTIUM, quod si is, qui exercitatur, sit senex, vel per hebdomadam primam viribus attritus, præstat eum aliquoties non surgere de nocte, sed tres tantum contemplationes peragere, in aurora, circa Missæ tempus, ante pran-

TERTIA. *Advertendum est, quod si qui facit Exercitia sit senex*, vel debilis; *vel* etiamsi robustus, *si ex prima hebdomada remanserit* aliquo modo debilis, *melius est, ut in hac secunda hebdomada*, saltem *aliquoties, non surgendo me-*

---

ciendis necessario alia etiam Mysteria identidem cogitanda sunt, ut in sacro, in Horarum canonicarum recitatione etc.

dium (*), superaddita circa Vesperas una repetitione, et sensuum applicatione ante cœnam.

dia nocte, faciat primo mane unam *contemplationem*, et alteram[33] *ad horam Missæ*, et alteram *ante prandium*, *et super illas unam repetitionem ad horam Vesperarum, et postea applicationem sensuum ante cœnam.*

Quæ in 2 Hebdomada varianda

QUARTUM, quod in hac hebdomada secunda, ex decem Additionibus in prima traditis, variari debent secunda, sexta, et septima, cum decima ex parte.

QUARTA. *In hac secunda hebdomada in omnibus decem Additionibus, quæ dictæ sunt in prima hebdomada, mutari debent secunda, sexta, septima, et ex parte decima.*

In Secunda quidem hoc mutatur, quod simul atque excitor a somno, meditationem proxime instantem debeo menti objicere, ac desiderium provocare cognoscendi cla-

In secunda erit [*mutatio*], *statim ut excitatus fuero ponere mihi ob oculos contemplationem quam facturus sum, desiderando magis cognoscere Verbum æternum incarnatum*,

(*) *In quinque Notandis. In tertio :* Supperaddita circa Vesperas una repetitione, et sensuum applicatione ante cœnam : *ex autographo :* Superaddita circa Vesperas una repetitione, et postea sensuum applicatione ante cœnam.

33. *Et alteram — et alteram.* — Ita ex autographo patet, hoc loco S. P. intendere, ut omnino *quinque* Exercitia fiant, etiamsi media nocte non surgatur : id quod ab aliquibus in dubium vocari solet, vulgati scilicet textus ambiguitate deceptis. Dico : *hoc loco ;* nam aliud est, quod in *Notando* sub die secunda permittitur vel suadetur, pag. 147. Confer Annotationem S. P. in fine I. Hebdomadæ ante 10. Additiones.

rius incarnati æterni Verbi, ut ipsi serviam, et adhærescam tanto propensius, quanto incredibiliorem erga me bonitatem ejus perspexero.

In sexta vero, ut frequenti versem memoria Vitam CHRISTI a tempore Incarnationis ad locum usque, sive Mysterium, de quo in præsenti die, vel hora sum meditaturus.

In septima, ut luce, vel obscuritate, sereno cœlo, vel turbido delecter, quatenus ad scopum refert desideratæ rei pertingendum.

In decima ut ita me geram, sicut exigere videtur Mysterii contemplandi genus: cum nonnulla ex Mysteriis pœnitentiam requirant, alia non item. Decem igitur Additio-

ut magis illi serviam et [*magis illud*] sequar.

Et sexta [*Additio*] *erit, frequenter in memoriam reducere Vitam* et Mysteria CHRISTI Domini nostri, *incipiendo ab ejus Incarnatione, usque ad locum seu Mysterium*, in cujus contemplatione versor [34].

Et septima erit, ut qui exercetur, eatenus curet tenere obscuritatem vel claritatem, [*et*] *uti amœno tempore vel diverso*, quatenus senserit sibi posse prodesse et juvare, *ad inveniendum id quod desiderat.*

Et in decima Additione, ille qui exercetur debet se habere juxta Mysteria quæ contemplatur; quia quædam postulant pœnitentiam, et alia non. *Ita ut fiant* [*serventur*]

34. *In cujus contemplatione versor.* — Ex autographo italice ad litteram verteretur : *che vado contemplando.*

nibus utendum erit circumspecte.

Quid in aliis horis mutandum.

QUINTUM est ultimo notandum quod in omnibus aliarum horarum (præterquam noctis mediæ et auroræ) Exercitiis, assumendum erit aliquid, quod secundæ et tertiæ Additioni æquivaleat, hunc in modum : ubi primum in mentem veniet adesse meditandi horam, priusquam accedam, prospiciam eminus, quo ferar, coram quo sim appariturus; ac transcursa obiter Exercitii oblati parte, contemplationem statim auspicabor.

omnes decem Additiones cum multa cura [35] [*diligentia et circumspectione*].

QUINTA *nota. In omnibus exercitiis, præterquam in illis, quæ media nocte et in aurora* [*fient*], *assumetur* [*aliquid*] *quod æquivaleat* secundæ *Additioni* [36] *modo qui sequitur : Statim ut recordabor adesse horam Exercitii, quod facere debeo, antequam vadam* [*ad illud*], *ob oculos mihi ponens* [*ponam*] *quo vadam, et coram quo, resumens* [*resumam*] *paululum Exercitium quod facturus sum, et* postea faciens tertiam Additionem [37], *intrabo in Exercitium.*

35. *Cum multa cura.* — Ita ad verbum ex autographo. Quæ clausula, et referri videtur ad circumspectionem adhibendam in usu decem Additionum, et esse iterata earum commendatio, ut *accurate* servandas esse intelligamus ; variatis quidem in hac secunda hebdomada quatuor illis, de quibus in hac *Nota quarta* actum est.

36. *Secundæ Additioni.* — In versione vulgata mendose irrepsit : *et tertiæ*. Et revera ad solam *secundam* Additionem hæc nota pertinet. *Tertia* enim Additio eadem est in omnibus Exercitiis, nec unquam variatur. Quod etiam ex postremis hujus Notæ verbis, prout ea damus ex autographo, manifestum est.

37. Hanc vide, et quod ibi notavimus n. 35, p. 146.

In secunda die	Secunda die
argumentum primæ et secundæ contemplationis erit Christi Præsentatio in Templo, de qua infra, et Fuga (*) in Ægyptum, de qua etiam infra in Mysteriis Vitæ CHRISTI. Super duabus his contemplationibus fiet repetitio duplex, et sensuum applicatio, ut supra.	*sumere pro prima et secunda contemplatione Præsentationem in Templo, infra [inter Mysteria Vitæ J. C. N. D.], et Fugam*, ut in exilium, *in Ægyptum, infra [ibidem]; et super his duabus contemplationibus fient* duæ repetitiones, *et applicatio quinque sensuum super illas, eodem modo quo factum est die præcedenti.*
NOTANDUM, quod expedit nonnunquam eum, qui exercitatur, quamvis et vigore animi, et corporis robore sit præditus, non nihil tamen remittere de præscriptis Exercitiis	INTERDUM *utile est, etiamsi is qui exercetur robustus sit ac dispositus, variari [aliquid]* ab hac secunda die usque ad quartam inclusive [38], *ut melius inveniat id*

Fiet repetitio.

Interdum remittendum et variandum in Exercitiis.

(*) *In secunda die* : Et fuga in Ægyptum ; *addit ex autographo* : Et fuga ejusdem veluti exulantis in Ægyptum

38. *Ab hac secunda die usque ad quartam inclusive.* — Hic ergo sola quatuor Exercitia fieri concedit S. P. vel etiam suadet. Concessio tamen hæc ex autographo ad *tres* solum *dies* extenditur, idque nonnisi *interdum* utile esse dicitur ; nequaquam vero extenditur ad *tres* istas *hebdomadas*, ut versio vulgata habet. Vide quæ supra notavimus ad Notam tertiam post primum diem hujus hebdomadæ, n. 33. Cur autem S. P. hanc moderationem his potissimum diebus adhibendam concedit vel suadet? Fortasse, ut ad grave Electionis negotium, quod post hosce dies inchoandum, mens alacrior ac minus fatigata accedat

secundæ hujus hebdomadæ, et subsequentium duarum : ut assequi, quod cupit, commodius valeat, accepta solummodo contemplatione una in crepusculo matutino, et altera circa Missæ tempus : quarum repetitionem faciat hora Vesperarum, et sub cœnam quinque imaginationis sensus super iisdem exerceat.

quod desiderat, sumendo solum unam contemplationem summo mane, et alteram ad horam Missæ, et repetitionem super illis facere ad horam Vesperarum, et applicare sensus ante *cœnam.*

Die vero tertia

Aliæ Meditationes de vita Christi.

meditandum occurret, quo pacto puer Jesus apud Nazareth subditus erat Parentibus : deinde, quomodo ab eis repertus fuerit in Templo, ut infra in Mysteriis Vitæ Christi. Fient item duæ repetitiones, cum sensuum applicatione.

Tertia die

[*sumere pro prima et secunda contemplatione*] *quomodo puer* Jesus *erat obediens suis Parentibus in Nazareth* 39; *infra* [*inter Mysteria Vitæ Domini nostri*]; *et quomodo postea invenerunt illum in Templo, infra* [*ibidem*]; *et ita consequenter facere duas repetitiones, et applicare quinque sensus.*

39. Hoc loco S. P. invertit tantisper historiæ Evangelicæ seriem. Cur ita? Vide sequentem mox notam, n. 40.

Præludium quoddam

circa considerationem statuum seu generum vitæ diversorum.

CUM (*) supra propositum fuerit exemplum CHRISTI, de vitæ genere, quod in mandatorum Dei observatione consistit, et primus seu communis status

Præambulum

ad *considerandos status* 40.

CONSIDERATO jam *exemplo quod* CHRISTUS *Dominus noster nobis dedit pro primo statu, qui consistit in observantia mandatorum, dum Parentibus*

Præludium de diversis vitæ generibus.

(*) *In Præludio post contemplationem tertiæ diei. Quod ibi dicitur de distinctione duplicis status, clarius ita ponetur ex autographo :* Cum supra propositum fuerit exemplum CHRISTI de vitæ genere, quod in mandatorum Dei observatione consistit, dum Parentibus suis fuisse subditus memoratur, et primus seu communis status appellatur: nunc idem ipse Dominus formam videtur exhibere alterius seu secundi status perfectionem Evangelicam afferentis, quando videlicet in Templum se contulit, etc.

40. *Præambulum ad considerandos status. Considerato jam exemplo, etc.* — Longe major hic perspicuitas ex autographo, quam in versione vulgata. Sensus ergo S. P. est : « Considerato jam in « CHRISTO Domino exemplo utriusque status, scilicet « *primi*, communis, cum obediret parentibus, et *se-* « *cundi*, non communis, sed perfectioris, cum, reli- « ctis Parentibus, in Templo remansit ; tempus est, « ut incipiamus, » etc. Consulte S. P. in contemplationibus diei tertiæ ordinem verborum Evangelii ipsiusque etiam historiæ tantisper invertit ; absque ullo quidem historicæ veritatis detrimento, sed apposite ad scopum suum. Primo enim contemplandam proposuit pueri JESU obedientiam, ut formam vitæ communis — *Erat subditus illis.* — Dein ejusdem mansionem in Templo, relictis Parentibus, ut formam vitæ perfectioris — *Remansit puer* JESUS *in Hierusalem.* — Et hujus utriusque Mysterii contemplatio, hoc ordine facta, viam sternit ad incipiendam considerationem statuum.

appellatur: nunc idem ipse Dominus, dum Parentibus suis fuisse subditus memoratur, formam videtur exhibere alterius seu secundi status, pendentis ab obedientia, et perfectionem Evangelicam afferentis, quando videlicet in Templum se contulit, Patre adscititio, et naturali Matre derelictis, ut æterni Patris obsequio vacaret. Quare opportunum hic erit, nos quoque illius Vitam contemplantes, vestigare et efflagitare proprium vitæ genus, *suis obediens erat;* itemque [*considerato jam exemplo, quod idem Dominus nobis dedit*] *pro secundo* [*statu*] *qui est perfectionis Evangelicæ, quando remansit in Templo, relinquens Patrem suum adoptivum et Matrem suam naturalem, ut æterni Patris sui servitio pure* [*unice*] *vacaret; incipimus* [*hoc loco*], simul *contemplando* [41] *ejus Vitam investigare, et petere, in quanam vita seu* [*in quo*] *statu divina sua Majestas* nobis uti [42] [*ad suum*

41. *Simul contemplando.* — Non sunt ergo intermittendæ contemplationes de Vita Christi, ut investigando statui vacetur; sed fieri hoc debet, ex mente S. P., *simul contemplando ejus Vitam*, per Mysteria sequentibus diebus assignata. Dicitur autem, debere nos et *investigare*, et *petere*, quid Deus a nobis circa vitæ statum velit. Non sufficit solum *investigare*, nec sufficit solum *petere*, quid Deus a nobis circa vitæ statum velit; sed utrumque facere necesse est. Vult enim Deus, ut et nos agamus quod nostrarum est partium, scilicet vires animi applicemus ad cognoscendum quid nos agere conveniat, ut Ipsi serviamus; et nihilominus nobis ipsi minime fidamus, sed Ejus simul imploremus lumen et gratiam, ne qua ratione noster nos sensus decipiat; id quod facile accidit, etiam sub specie boni, ni divinum nobis adsit lumen quod proinde instantissime in hoc tanto negotio efflagitandum est.

42. *Nobis uti.* — Ita ex autographo, *nobis uti*, ut instrumentis, *ad suum servitium divina sua*

in quo Majestati suæ nos servire malit.

Ad hoc igitur inquirendum, possumus introduci per sequens proxime Exercitium, ad CHRISTI mentem attendentes, collatam cum opposita inimici. Discemus etiam exinde qua sit nobis opus dispositione, ut perfecti in eo evadamus statu, quemcumque Bonitas divina eligendum nobis suggesserit.

servitium [velit .

Et ideo pro aliqua *introductione* 43 *hujus rei, in primo Exercitio sequenti* videbimus *intentionem* CHRISTI *Domini nostri, et ex adverso* [*oppositam intentionem*] *inimici naturæ humanæ* 44, *et quomodo nos debeamus disponere, ut veniamus ad perfectionem in quocumque statu seu vita, quam Deus Dominus noster eligendam nobis* dederit 45 (*).

Majestas velit. Vide notata n. 11, ad quintam Annotationem inter 20. — *Velit*, non tantum *malit*, ut habet vulgata versio.

43. *Pro aliqua introductione hujus rei.* — Scilicet ut *aliquo modo* introducamur, tum ad *inquirendum*, seu investigandum, in quonam vitæ genere Deus uti nobis velit, tum ad id *efflagitandum*, seu ad petendum hanc in rem lumen et gratiam.

44. *Inimici naturæ humanæ.* — Vid. notata ad Annot. 7, inter 20, n. 15.

45. *Eligendam dederit.* — Ita ex autographo. *Suggesserit*, quod habet vulgata versio, respondet solummodo investigationi status: *dederit*, respondet, tum *investigationi*, tum vel maxime *petitioni*.

(*) Diligenter consideranda quæ modo a S. P. dicta sunt de *scopo* Exercitii proxime sequentis de *duobus Vexillis*. Nequaquam hic deliberatio instituitur, uter sequendus sit CHRISTUS ne an Lucifer; talis enim deliberatio, ut CHRISTO prorsus injuriosa, ita inconveniens, nec mediocriter absurda foret, ac plane non ferenda, hoc præsertim loco. Jam enim quisque, et in prima hebdomada Luciferum

ejusque castra in æternum execranda, et in *Regno* Christi, Christum unice sectandum esse, probe intellexisse censendus est. Non igitur hoc agitur. — Sed eo dirigitur hoc *de duobus Vexillis* Exercitium, ut *aliquo modo introducamur* ad investigandum statum vitæ. Est ergo præambulum ad Electionem recte faciendam, in quo consideramus, seu, ut S. P. loquitur, *videmus* quasi ob oculos nostros positam, hinc *intentionem* Christi Domini, inde *intentionem* Luciferi. *Intentionem*, quam hic dicit S. Pater, intellige non tam *finem* ultimum, quem hinc Christus Dominus, inde Lucifer, sibi proponit, quam *media* per quæ hinc Christus, inde Lucifer, homines perducere vel pertrahere ad propositum finem intendit. *Media* vero, tam quæ Lucifer, quam quæ Christus adhibet, hoc loco proponuntur talia, quæ per se sunt *indifferentia*; quia quæ absolute bona vel absolute mala sunt, ea necessario vel amplecti vel respuere censetur, quisquis ad Electionem faciendam accedat, et est hæc animi dispositio fructus jam pridem collectus ex Exercitiis primæ hebdomadæ. Hinc etiam Luciferi *fraudes* in hoc Exercitio proponuntur, quæ non recte dicerentur *fraudes*, si aperte ad res per se malas instigaret. — Hæc porro consideratio intentionis Christi et oppositæ intentionis Luciferi docet, qua ratione *disponere nos debeamus*, i. e. quem animum concipere, quæ documenta sequi nos deceat, ut *perfecti evadamus in quocumque statu*, scilicet, sive status eligatur perfectionis Evangelicæ, sive non; quia verum Christi Jesu spiritum, quem in hoc Exercitio docemur, cum oppositione ad fraudes Luciferi, cognovisse et hausisse utilissimum est omnibus, etiam illis qui non ad perfectionis Evangelicæ statum vocatos se senserint, sed illum amplectantur, vel etiam dudum immutabili electione amplexi sint, quem S. Pater statum *communem* appellat. Mirum enim in modum juvabitur ad virtutis perfectæ exercitationem in quocumque statu, et ad vitandas inimici subdolas etiam tentationes, quisquis doctrinam hic expositam probe teneat.

Quod si quis hanc meditationem *de duobus Vexillis* cum altera *de Regno* Christi comparare velit, videbit, quam lucide, quam apte S. P. a generalibus ad particularia meditantem deducat, et quam sua-

Quarta die fiet meditatio de Duobus Vexillis,

uno quidem Jesu Christi optimi nostri imperatoris; altero vero

Quarta die meditatio de Duobus Vexillis [46],

altero Christi summi Ducis [47] *ac* Domini nostri, *altero Luciferi*,

viter usque et usque ad majorem perfectionem tum distinctius cognoscendam, tum animosius amplectendam invitet et impellat.

46. *De duobus Vexillis.* - Nota, in hispanico non dici : *de las dos Banderas*, sed *de dos Banderas*, sine articulo. Itaque vertendum italice : *di due Stendardi*, non *dei due Stendardi ;* gallice *de deux Étendards*, non *des deux*.. Cur ita S. Pater? Fortasse, 1° quia Vexilla hæc per imaginationem dumtaxat proponuntur, ut sensus sit : *de duobus quibusdam veluti Vexillis ;* 2° et præcipue, quia hæc meditatio, ex mente S. Patris, est introductio et informatio et invitatio ad vitam perfectam in consiliis Evangelicis, ac præsertim in vocatione Apostolica ; proinde non omnino ad omnes pertinet. Licet enim *lato sensu* omnes ad alterutram partem, Christi scilicet, vel Luciferi, actu pertineant : tamen a S. P. Vexilla hæc duo *strictiori* quodam *sensu* intelliguntur : ut sub alterutro non omnes absolute *militent* homines, sed ii præcipue, qui vel Luciferum plane sectantur, ac præsertim qui dictis factisque, tanquam ejus satellites, conspirant cum eo ad animarum pernicieni ; vel qui sequuntur Christum Ducem, non utcumque, modove communi, sed perfecto per consilia Evangelica, et præsertim qui, ut ministri Christi, ei cooperantur ad animarum salutem. — Nec tamen ideo negamus, aliis etiam proponi posse hanc meditationem ; cum omnibus, qui ejus intelligendæ sint capaces, utilissimum sit, et dæmonis fraudes, et Christi verum spiritum mundi spiritui oppositum, cognoscere, ut, sive quis jam statum habeat, sive quemcumque extra statum perfectionis Evangelicæ eligat, in eo se perficere possit Vide notam præcedentem.

47. *Ducis.* — Hisp. *Capitan*, malim latine *Ducem*. dicere, quam *Imperatorem*. Rex enim noster beni-

Luciferi, hostis hominum capitalissimi.

Orat. præpar.

ORATIO præparatoria fit secundum morem.

1. Prælud. est historia.

PRÆLUDIUM primum, erit historica quædam consideratio CHRISTI ex una parte, et ex altera Luciferi, quorum uterque omnes homines ad se vocat; sub vexillo suo congregandos.

2. Prælud. est constructio loci.

SECUNDUM est ad constructionem loci, ut repræsentetur nobis campus amplissimus circa Hierosolymam, in quo Dominus JESUS CHRISTUS, tanquam bonorum hominum omnium summus Dux assistat. Rursum alter campus in *capitalis inimici nostræ* humanæ naturæ [48].

SOLITA oratio præparatoria.

PRIMUM *præambulum est historia. Erit hic* quomodo CHRISTUS vocat [49] et vult omnes [*congregare*] sub suum vexillum, et Lucifer contra sub suum.

SECUNDUM, *compositio, videndo locum. Erit hic, videre campum magnum totius illius regionis Hierusalem, ubi summus* Dux generalis *bonorum est* CHRISTUS *Dominus noster: alterum campum in regione Babyloniæ, ubi* Caput

---

gnissimus, non tam *imperio* mittit suos, quam exemplo *ductuque* præcedit. Etiam antiqua illa versio *ms.*, qua ipsum S. P. Ignatium usum fuisse constat, ubique *Ducem* CHRISTUM Dominum appellat.

48. Vide notam 15, in 20 Annotationes, p. 17.

49. *Quomodo* CHRISTUS *vocat.... et Lucifer contra....* — Parum interest fortasse, sed tamen multo magis placet, ex autographo, CHRISTUM et Luciferum in ipso hoc præludio cum suis Vexillis separari, quam conjungi sub una phrasi: *quorum uterque.... vocat sub Vexillo suo congregandos.*

Babylonia, ubi se Lucifer, malorum et adversariorum Ducem exhibeat.

TERTIUM, ad gratiam petendam illud erit, ut poscamus exploratas habere fraudes mali Ducis, invocata simul divina ope ad eas vitandas: veri autem optimique Imperatoris CHRISTI agnoscere mores ingenuos, ac per gratiam imitari posse.

inimicorum [50] [*dæmonum*] *est Lucifer.*

TERTIUM, *rogare* id quod volo, *et erit hic, petere cognitionem fraudum mali* Capitis, *et auxilium, ut ab illis mihi caveam; et cognitionem* vitæ veræ, *quam ostendit summus et verus* Dux, *et gratiam ad illum imitandum* [51].

3. Prælud. est petitio gratiæ.

50. *Caput inimicorum. Caput*, hisp. *caudillo*, quod quidem licet etiam ducem significet, non tamen adeo supremum dicit; cum *caudillo* pro *cabdillo* sive *capdillo*, diminutivum sit a *cabo*, *capo*, *caput*, voces autem diminutivæ in *illo* desinentes hispano idiomate fere contemptum sonent. Unde *Caudillo* usurpatur sæpe pro duce alicujus factionis, etiam in malo sensu, ut pro duce latronum, facinorosorum. At vox *Capitan* cum epitheto *general*, nunquam nisi nobilissimo sensu usurpatur. Ita ergo S. P. *nomine* etiam distinguit duos duces, CHRISTO tribuens nomen *Capitan general*, quod legitimæ militiæ ducem supremum sonat, Lucifero vero nomen *Caudillo*; quam distinctionem placuit in versione utcumque servare.

51. Quærat aliquis: cum hæc Meditatio ex mente S. P. sit invitatio ad vitam perfectam, ac præsertim Apostolicam, cur ergo non docet in hoc præludio *zelum* etiam petere *animarum?* R. 1° Licet sit *invitatio* ad vitam Apostolicam, non tamen est exclusive pro iis, qui ad vitam Apostolicam re ipsa vocantur. Quin immo, primarie est introductio ad Electionem, et etiam ad vitæ Reformationem. Vide quæ supra diximus n. 45. — 2° *Zelus* quidem *animarum* excitari vehementer hic sole. inter medi-

– Imaginari ducem impiorum.

PUNCTUM primum est, imaginari coram oculis meis, apud campum Babylonicum, Ducem impiorum in cathedra ignea, et fumosa sedere, horribilem figura, vultuque terribilem.

PUNCTUM *primum est, imaginari ac si sederet* [*sedere viderem*] Caput *omnium inimicorum* [*dæmonum*] *in magno illo campo Babyloniæ, velut in magna quadam cathedra* ignis et fumi [52], *in figura horrenda atque terribili.*

---

tandum; ast petere docemur, tanquam *fructum proximum*, *gratiam duplicem*, ut semper alias pro subjecta materia: scilicet *illuminationis* intellectus ad cognoscendum, et *inspirationis* seu motionis voluntatis ad abhorrendum vel amandum, ad cavendum vel amplectendum. Ita postea in colloquio distinctius exprimitur proprius hujus Meditationis fructus: qui est in æstimanda et desideranda *paupertate* tum spirituali, tum actuali, in æstimando item et amando *contemptu:* quia hæc est *dispositio* tum omnibus necessaria ad Electionem vel Reformationem perfectam, tum maxime iis, qui ad vitam Apostolicam vocentur, aut jam vocati sint. — Pulchre vero a S. P. nostro *fraudibus* Luciferi opponitur *vita vera* in Christo Jesu; nam ei *fraudes* sunt omnia Luciferi promissa, et denique ad *mortem* ducunt, cum Christus Jesus *veritas* sit et *vita*, et quæ proponit, eo proponit *ut vitam habeant* sui, *et abundantius habeant.*

52. *In magna quadam cathedra ignis et fumi*, sive *ex igne et fumo*, juxta autographum. Cathedra fingitur *ex igne et fumo* conflata, in qua soliditatis nihil, nihil veri splendoris, sed mera *agitatio* ac turbatio perpetua cum densa *caligine* conjuncta. Hæc porro imago *spiritum malum* exhibet, *qualis est*, non tamen *qualem se* hominum mentibus *objicit:* cum enim sit *inimicus naturæ humanæ*, specie tenus *amicum* se fingit; et ideo *fraudes* texit, objecta spe fallaci divitiarum, honorum, etc.... Ast, quan-

SECUNDUM est, advertere quomodo convocatos dæmones innumeros per totum orbem spargit ad nocendum, nullis civitatibus et locis, nullis personarum generibus immunibus relictis.

SECUNDUM, *considerare quomodo convocationem facit innumerabilium dæmonum, et quomodo illos spargit*, hos in talem civitatem [53], *et* illos in aliam, *atque ita per universum mundum, nullas omittendo provincias*, [*nulla*] *loca*, [*nullos*] *status*, [*seu nullas conditiones hominum*], nec personas ullas in particulari.

Ut convocat dæmones

TERTIUM, attendere cujusmodi concionem habeat ad ministros suos, quos insti-

TERTIUM, *considerare concionem quam ad illos habet, et quomodo eos admonet* [54] *ad*

Ejus concio ad eos.

tumvis fingat, sese tamen prodit in effectibus, quos ejus operationes seu *motiones* in anima producunt, qui in hac imagine Luciferi mirifice adumbrantur : *Babylonia*, confusio ; *cathedra*, superbia : *ignis*, commotio absque quiete ; *fumus*, tenebræ ; denique *horror*, nec solum *horror*, sed etiam *terror* ; quæ duo non sunt synonyma. Contraria plane omnia in JESU CHRISTO. Conferre juvat Regulas de discernendis spiritibus.

53. *Hos in talem civitatem, etc.* — Ita distinctius ex autographo studium indicatur Luciferi, *destinandi* emissarios, hosque *innumerabiles — ad omnia mundi loca*, et tentandi *omnes* ac *singulos* non modo *nullis personarum generibus*, ut habet vulgata versio, sed *nullis* etiam *particularibus personis immunibus relictis ;* ut nemo sit, ubicumque sit, et in quocumque vitæ genere, qui non cavere sibi debeat diligentissime.

54. *Admonet (increpando instigat)*, — hisp. *amonesta*, quo verbo rabies Luciferi aliquomodo exprimi videtur, et imperii ejus durities. Scilicet ita convenit Principi dæmonum dæmones adhortanti. Licet

gat, ut correptis, injectisque laqueis et catenis, homines primum trahant (quod fere contingit, ad cupiditatem divitiarum, unde postea facilius in mundani honoris ambitionem, ac demum in superbiæ barathrum deturbari queant.

injicienda [*hominibus*] retia *et catenas: ut primo* tentare [*eos*] debeant *cupiditate divitiarum, prout solet* [*ipse facere*] *ut in pluribus; quo facilius perveniant* ad vanum honorem mundi, *et inde ad* magnam *superbiam* [55].

---

enim hi satis per se ipsi odio ardeant, et ad nocendum sint promptissimi; tamen Lucifero scilicet *nunquam satis*. Itaque *increpando instigat*.—Vides in Lucifero *tyrannum*, qui cum clamore *convocationem facit (fa chiamata)* — *retia* et *catenas* parat — imperiose *instigat* suos — ut *tentare debeant (abbiano a tentare)*. — Omnia violentiam ac tyrannidem spirant. — Nota singula diligenter, et vide in CHRISTO omnia opposita n. 59, infra.

55. *Ad magnam superbiam. Magnam*, hisp. *crecida*, quæ novis semper incrementis *magna* facta sit. Antiqua versio *ms.* vertit: *arrogantem superbiam*.—*Superbia* itaque terminus est; gradus autem alter tentationum non est proprie *mundani honoris ambitio;* hæc enim plus exprimit, quam simplicem tentationem, et jam quasi cum ipsa superbia coincidit: sed simpliciter *vanus mundi honor*, ejusque aliquod desiderium, quod *divitiæ* (primus gradus) natura sua provocare solent. — Fraudes itaque Luciferi in eo sitæ sunt, quod excitet ad desideranda et quærenda ea, quæ per se quidem sunt *indifferentia*, ut sunt *divitiæ* et *honores*, sed quorum *cupiditas* nunquam non *periculosa*, plerumque vero etiam *exitialis* est. Certe, quicumque in quocumque statu hac cupiditate implicari se sinit, mox ea experitur, quæ castrorum Luciferi propria sunt, turbationem, tenebras, commotionem, confusionem, horrorem — statu perfectionis excidit — et in suo statu, si is perfectionis non sit, perfectus esse *non potest*. Hinc merito *divitiæ* et *honores* a S. Patre *retia*

Atque ita tres sunt præcipui tentationum gradus, in divitiis, honoribus, et superbia fundati: ex quibus in alia vitiorum genera omnia præceps fit decursus.

Ita, ut primus gradus sit divitiarum; secundus honoris; tertius superbiæ; *et* ex istis tribus gradibus *inducit* [*Lucifer*] *ad omnia reliqua vitia.*

Tres gradus tentationum.

SIMILITER ex opposito, considerandus est summus optimusque noster Dux et Imperator CHRISTUS.

PUNCTUM primum erit, conspicari CHRISTUM, in amœno campo juxta Hierosolymam, humili quidem constitutum loco, sed valde speciosum for-

SIMILITER *ex opposito* imaginandum est *de summo et* vero Duce, *qui est* CHRISTUS Dominus noster.

PRIMUM *punctum est, considerare quomodo* CHRISTUS Dominus noster *se sistit in magno campo illius regionis Hierusalem in loco humili specio-*

Imaginari econtra CHRISTUM.

---

dicuntur et *catenæ*. — Præterea Lucifer illa bona *fallacia* et *caduca*, quasi *vera* bona essent, depingit, et, dum ea nec dare ipse possit, nec facilem reddere eorum consecutionem, ita tamen desiderium eorum et cupiditatem in hominibus excitat, ut sibi persuadeant miseri ea, quæ tam ardenter exoptant, præsto sibi fore, modo sibi ne desint. — Merito observet hoc loco, qui meditatur, quanta sit mortalium cæcitas, quibus tristissima hominum per tot sæcula innumerabilium experientia (quam omnis historia omniaque monumenta testantur), quibus Lucifer ita illusit, non sufficiat ad fraudes dæmonis, agnoscendas; sed porro pergant *falsa* ista bona pro *veris* appetere et prosequi, plerumque *irrito conatu*, neque alio effectu, nisi ut laqueis, *retibus* et *catenis* Luciferi implicati pertrahantur in exitium sempiternum.

Ut suos per orbem discipulos mittat.

ma, et aspectu summe amabilem.

SECUNDUM autem est, speculari quo pacto ipse mundi Dominus universi, electos Apostolos, Discipulos, et ministros alios per orbem mittat, qui omni homi-

sus et amabilis [56].

SECUNDUM, *considerare quomodo universi mundi Dominus* elegit tam multas personas, *Apostolos, Discipulos, etc., et eos mittit* [57] *per* universum mundum, *spar-*

56. *Speciosus et amabilis.* Hæc duo adjectiva possent ex autographo etiam referri ad locum, ut sit : *in loco humili, specioso et amæno :* et ita habet antiqua versio *ms.* Præferenda tamen videtur altera explicandi ratio, quam habet vulgata versio : sic enim primum punctum de CHRISTO duce melius respondet primo puncto de Lucifero ; et melius etiam convenit cum Regulis de discernendis spiritibus.

57. *Discipulos, etc., et eos mittit.* — S. P. mentionem non facit de Angelis bonis, quos CHRISTUS Dominus *in ministerium salutis* mittit procul dubio plures etiam, quam Lucifer malos. Hoc si proponeret S. P., responderet quidem magis proprie secundum hoc punctum hujus secundæ partis puncto secundo primæ partis ; sed non erat hic proprius hujus meditationis scopus. Nihil tamen vetat, quominus hoc loco etiam de Angelorum missione cum oppositione ad missionem dæmonum cogitemus, id quod ad animos viris Apostolicis augendos plurimum valet ; quemadmodum possumus sane etiam in secundo puncto primæ partis considerare, quam multos item homines Lucifer habeat emissarios suos suorumque dæmonum adjutores ad infernalem suam expeditionem. — Ubi vero de Angelis, qui a Domino mittuntur ad salutem animarum, meditamur, conveniet in hoc puncto etiam illud intelligere, quod in altera parte de malis angelis positum est, mitti scilicet ita, ut *nullæ* etiam particulares *personæ* absque tali præsidio relinquantur a CHRISTO : quod a S. P., cum de solis hominibus a CHRISTO ad hanc expeditionem vocatis ageret, dici non potuit. Estque hoc profecto notatu dignum, ne forte

num generi, statui, et conditioni doctrinam sacram ac salutiferam impartiant.

TERTIUM, auscultare concionem CHRISTI exhortatoriam ad servos et amicos suos omnes in opus tale destinatos, qua eis præcipit, ut juvare studeant quemlibet,

gendo sacram suam doctrinam per omnes status, et conditiones personarum.

CHRISTI concio.

TERTIUM, considerare *concionem, quam* CHRISTUS *Dominus noster habet ad omnes suos servos et amicos, quos ad talem* expeditionem [58] *mittit;* commendando [59] *illis, ut*

Lucifer diligentior videatur ad perdendos, quam CHRISTUS ad juvandos homines; quod vel leviter aut dubitanter suspicari quis ferat?

58. *Expeditionem.* — In autographo *jornada*; quæ vox est militaris. — Antiqua versio *ms.* habet *legationem.*

59. *Commendando.* — Omnino *benignitatis* CHRISTI proprium verbum, cum *imperare* possit, *commendat.* — Infra: *Adducendos illos,* suaviter scilicet persuadendo. — Et Luciferi quidem satellites, cum sensibus hominum objiciant illecebras, his ut laqueis, retibus, catenis, eos velut animalia insensata capiunt. — At CHRISTI discipuli, cum a sensibus avocare homines ad spiritualia debeant, recte ut ratione utentes *inducere* eos debere dicuntur. Quibus vero argumentis utendum illis erit, ut ita *suadeant* et *inducant?* Nempe illis, quæ tum ex *Fundamento,* — tum ex primæ hebdomadæ meditationibus, tum maxime ex iis, quæ jam in secunda de CHRISTO contemplati sumus, hauriuntur.

Ceterum vide quam apte omnia in CHRISTO opposita iis, quæ de Lucifero dicta fuere. Lucifer *horribilis* atque *terribilis,* — CHRISTUS *speciosus* et *amabilis.* Ille cum *strepitu* et *clamore convocat* suos, — Hic pacate *eligit.* Ille suos *spargit* (Ital. dici posset: *caccia*), — Hic suos *mittit.* Ille *increpando instigat* suos, et *imperat ut tentent,* adhibendo *retia* et *catenas.* — Hic blande suis *commendat,* ut omnes *juvare* velint, suaviter *suadendo.* Quam præclare, opposita tyrannidi Luciferi, elucet in omnibus

ac primo inducendum curent ad spiritualem affectum paupertatis : et insuper (si divini obsequii ratio et electio cœlestis eo ferat) ad sectandam actu ipso veram paupertatem : deinde ut ad opprobrii, contemptus-

omnes *velint* [*studeant*] *adjuvare, adducendo illos primum ad* summam *paupertatem* [60] *spiritualem, et,* [61] *si suæ divinæ Majestati placuerit, et* [*ad hoc*] *eos eligere voluerit,* non minus [*s. etiam*] *ad pauper-*

---

humanitas et *benignitas Salvatoris!* Certe modis loquendi usus est S. P., quibus spiritus Luciferi, et contra spiritus Christi aptissime et graphice exprimuntur.

60. *Ad summam paupertatem.* — *Summa* paupertas spiritus *omnibus* suadenda studiose inculcatur a S. P. Ignatio, et infra, in colloquio, *summa* flagitanda præscribitur. Scilicet : *Omnis ex vobis, qui non renuntiat,* saltem affectu, *omnibus quæ possidet,* omnibus omnino, nulla re excepta, nullam reservans cui cor suum apponat, aut cui adhæreat, *non potest meus esse discipulus,* ait Dominus. *Summa* paupertas spiritus potest sola tutum ac securum reddere a divitiarum illecebris. Non sufficit non esse avaritiæ deditum, necesse est *avaritiam odisse,* quemadmodum Scriptura loquitur ; ut in occasionibus præsertim ac tentationibus isto dæmonis laqueo non impliceris. — Præterea, cum hæc Meditatio introductio quædam sit ad vitam Apostolicam, quicumque ad hanc inspirari se sentiat, magnopere necesse est ut Christi doctrinam de *summa* paupertate, saltem spirituali, probe intelligat, et hanc, si omnibus, sibi certe vel maxime necessariam esse persuadeat, eamque omnino animo imbibat. Nam si sine hac *nemo potest esse discipulus,* quomodo *poterit* esse *Apostolus* Christi ?

61. *Et si suæ divinæ Majestati placuerit* — Etiam hic conditio ista apponitur circa paupertatem actualem, et quidem repetitur in colloquio; propterea quod nondum censetur cognita vocatio divina, nondum facta electio. Vide notata supra n. 7, *de Regno* Christi.

que desiderium alliciant, unde humilitatis virtus enascitur.

Et ita tres consurgunt perfectionis gradus, videlicet paupertas, abjectio sui, atque humilitas; quæ ex diametro divitiis, honori, et superbiæ opponuntur, ac virtutes omnes statim introducunt.

tatem actualem; secundo, *ad desiderium opprobriorum et contemptuum:* quia ex his duabus rebus [*s. paupertate et contemptu*] *sequitur humilitas:*

Ita ut sint tres gradus: primus, paupertas contra divitias; secundus, opprobrium vel contemptus contra honorem mundanum; tertius, humilitas contra superbiam: *et ex his tribus gradibus inducant* [*homines*] *ad omnes reliquas virtutes.*

COLLOQUIUM postea formandum erit ad Virginem beatam, implorandaque est per eam a Filio gratia, ut recipi possim et manere sub Vexillo ejus: idque primum, per spiritualem tantum paupertatem, aut etiam in rerum expoliatione sitam (siquidem ad eam me vocare, atque admittere dignabitur); deinde per abjectionem

COLLOQUIUM [*faciam*] *ad Dominam nostram, ut mihi obtineat* [62] *gratiam a suo Filio* et Domino: *ut ego* recipiar *sub ejus Vexillum: et primum, in* summa *paupertate spirituali;* et *si divinæ suæ Majestati placuerit, et me* [*ad hoc*] *eligere ac recipere voluerit,* non minus [*etiam in paupertate actuali: secundo, in tolerandis*

1. Colloq.: Ad B. Virginem.

62. *Ut.... obtineat.* — In Regno CHRISTI nos promptos *offerebamus* ad paupertatem et ad opprobria; hic ea *petimus* et *flagitamus.*

quoque, seu ignominiam, ut ipsum imiter vicinius, deprecando tamen culpam aliorum, ne contemptus mei, tam in alicujus detrimentum, quam in offensam Dei cedat. Terminabitur primum hoc colloquium per *Ave Maria*.

Finitur per *Ave Maria*.

opprobriis et injuriis, [63] *ad magis* in illis *eum imitandum : dummodo possim eas tolerare absque ullius peccato, et* [*absque*] *disgustu suæ divinæ Majestatis. Et inde* [*recitabo*] Ave Maria.

2. Colloquium: Ad CHRISTUM.

SECUNDUM colloquium ad CHRISTUM hominem dirigitur, ut mihi a Patre impetret illud idem, subdeturque in fine oratio *Anima* CHRISTI.

PETERE *eadem a Filio, ut* [*ea*] *mihi obtineat a Patre, et inde dicere* Anima CHRISTI.

63. Quare in colloquio postulare docemur solum duos primos gradus, *paupertatem* scilicet, et *contemptum ?* Cur non etiam *humilitatem?* — Quia scilicet humilitas fructus est, qui ex duobus illis enascitur. Porro *humilitatis* possessio suavissimum est bonum; sed exercitium, per quod ad illa eniti debemus, *paupertatis* et *contemptus*, naturæ molestissimum accedit. Hæc duo itaque potissimum flagitanda. Est enim nobis magis necessarium, petere et adhibere *media*, scilicet *paupertatem* et *contemptum*, quam *finem*, qui *humilitas* est, desiderare ac petere. — Neque ullum est ad virtutis perfectæ adeptionem utilius documentum, quam ut æstimemus, quæramus, amemus, ac proinde etiam petamus a Domino magis *certamina*, per quæ virtutis possessio obtinenda est, quam ipsam *virtutem ; pugnas* magis quam *triumphum*. Præterea ipsius *virtutis* pia desideria non raro illusioni obnoxia sunt ; *pugnarum* vero non item. — Est ergo sapientissimum in hoc colloquio S. P. N. consilium.

TERTIUM ad Patrem, ut annuat petitioni, cum *Pater noster*.

TRANSIGETUR hoc Exercitium semel in media nocte, et altera vice sub auroram.

REPETITIONES vero duæ circa matutini Sacri, atque Vesperarum tempus, erunt faciendæ, additis in fine tribus colloquiis. Sequens vero Exercitium fiet ante cœnam.

PETERE *eadem a Patre, ut ipse ea mihi concedat, et dicere:* Pater noster.

3. Colloquium: Ad Patrem.

HOC *Exercitium fiet media nocte, et dein iterum summo mane.*

Fiet etiam in media nocte.

ET *fient duæ repetitiones* ejusdem *ad horam Missæ, et ad horam Vesperarum*, semper *finiendo cum tribus colloquiis* supradictis ad Dominam nostram, ad Filium et ad Patrem: *et illud* [*Exercitium*] *de* Binariis [*Classibus hominum*], *quod sequitur*, [*fiet*] *hora ante cœnam.*

Duæ repetit. quando fient.

Meditatio

eodem quarto die facienda, de TRIBUS hominum CLASSIBUS, seu differentiis, ut potissimam partem amplectamur.

Meditatio

fiet eadem quarta die de TRIBUS BINARIIS [*Classibus*] *hominum*, [64], *ut amplectamur optimum.*

64. *De tribus Binariis hominum.* — Hisp. *De tres Binarios de hombres;* et antiqua versio *ms.* habet: *Meditatio trium Binariorum hominum;* et infra ubique *Classis* nominatur *Binarius.* Intelliguntur ergo *Classes*, quarum singulas *bini* componant. Cur bini? Fortasse, ut, determinato tali nu-

Oratio præp.

ORATIO præparatoria, ut semper antehac.

SOLITA oratio præparatoria.

1. Prælud.

PRÆLUDIUM primum fiat, propositis vice historiæ, tribus hominum Classibus distinctis, quarum unaquæque decem millia ducatorum, alio quam divini cultus et amoris studio sibi paraverit; nunc autem placatum habere Deum, et salva fieri exoptet, sublato (*) utcumque noxio affectu rerum, utpote salutis impedimento.

PRIMUM *præambulum est historia, quæ est de tribus Binariis* [*Classibus*] *hominum, et unaquæque earum* [*Classium*] *acquisivit decem millia ducatorum, non pure ac debite* [*unice*] *propter amorem Dei* [*erga Deum*], *et volunt omnes se salvare, et invenire in pace Deum Dominum nostrum, tollendo* [*excutiendo*] *a se* pondus [65] *et impe-*

(*) *In Meditatione quartæ diei de tribus hominum Classibus. In fine primi præludii:* Sublato utcumque noxio affectu rerum, utpote salutis impedimento; *legatur:* Sublato utcumque noxio affectu rei partæ, utpote etc.

mero, minus vaga sit meditatio et repræsentatio imaginaria de hominum *Classe*. Cur non singuli? Fortasse, quia singuli non ita constituerent *Classem* hominum, et ne qua persona particularis attingi videretur. — Est autem hujus Meditationis scopus, ut voluntatis repugnantia vincatur, et homo ab illusione sibi caveat, qua forte solo quodam pio desiderio satis se fecisse existimet. Exemplum a S. P. ponitur in primo tentationum gradu, qui est circa divitiarum cupiditatem, quia spectat deliberationem de statu paupertatis eligendo. Potest autem ac debet, pro meditantis necessitate, ad quemcumque alterius generis inordinatum affectum æque applicari.

65. *Pondus*. — Proprie ex autographo *gravitatem*, eo scilicet sensu, quo dixit Psalmista: *Filii hominum usquequo gravi corde? Ut quid diligitis*

dimentum, quod in affectione rei acquisitæ habent, [quominus] ad hoc [ad salutem et ad Deum in pace inveniendum perveniant].

SECUNDUM est, loci cujusdam imaginaria constructio, in quo videam me ipsum coram Deo, Sanctisque omnibus, cum desiderio adstantem, atque perseverantem, quonam pacto ipsi Deo placere queam potissimum.

SECUNDUM, *compositio, videndo locum. Erit hic, videre me ipsum, quomodo sto [stantem] coram Deo Domino nostro, et omnibus ejus Sanctis, [eo animo]* ut desiderem et cognoscam *id quod gratius sit* divinæ suæ Bonitati.

2. Præl.: Loci constructio.

TERTIUM, est optatæ rei petitio, nimirum gratiæ, per quam id eligam, quod et Deo acceptissimum, et mihi saluberrimum futurum sit.

TERTIUM, *petere id quod volo. Hic erit postulare gratiam ad eligendum id quod magis sit ad gloriam divinæ suæ Majestatis, et salutem animæ meæ.*

3. Præl.: Rei petitio.

PRIMA igitur Classis optat quidem acquisitæ rei exuere affectum, ut conciliari Deo pos-

PRIMUS *Binarius [prima Classis]* vellet [66] *tollere [excutere] affectum quem habet erga*

1 Classis affectus.

vanitatem? Affectio scilicet, de qua hic agitur, *pondus* est *aggravans animam.*

66. *Vellet.* — Ita ex autographo; non: *vult.* Non *optat* vere; sed *optaret.*

sit : sed media (*) debitaque adminicula toto vitæ tempore non admovet.

2. Classis affectus.

SECUNDA itidem affectum male ordinatum auferre cupit : sed rem interim mordicus tenere, ac Deum potius trahere ad votum proprium, quam relicto impedimento, per conducibiliorem statum ad illum tendere.

3. Classis affectus.

TERTIA postremo affectum insincerum volens abjicere, rem ipsam vel tollere, vel tenere æque parata est : prout ad divinum cultum commodius fore, vel ex divino instinctu, vel ex rationis dictamine animadverterit (**); ac, interim omnia

rem acquisitam, ut inveniret *in pace Deum Dominum nostrum, et salvare se* sciret [*posset*], *et non ponit media usque ad horam mortis.*

SECUNDUS [*secunda Classis*] *vult tollere* [*excutere*] *affectum, sed ita vult eum tollere* [*excutere*], *ut* [*tamen*] *maneat cum re acquisita, ita* ut Deus veniat eo quo vult ipse [*homo*], *et non resolvit se ad rem relinquendam* ut ad Deum eat, etiamsi *hic status* sibi *futurus esset optimus.*

TERTIUS [*tertia Classis*] *vult tollere affectum, sed ita illum vult tollere, ut etiam non teneatur affectione ad rem acquisitam retinendam vel non retinendam, sed vult* solum *velle illam, vel nolle, prout Deus Dominus noster*

(*) *In prima Classe :* Debitaque adminicula toto vitæ tempore non admovet : *ex autographo ;* Debitaque adminicula usque ad horam mortis non admovet.

(**) *In Tertia :* Ac interim omnia relinquens integra, etc. *usque ad finem ; ita ex autographo verti potest clarius :* Ac interim ita se gerit, ut qui omnia in affectu reliquerit emtendo scilicet, neque hoc, neque aliud quippiam expetere, nisi quantum divini obsequii intuitus moveret : ita ut non aliam admittat relinquendæ aut retinendæ rei acquisitæ cau-

relinquens integra, illud tantum versat, et inquirit, nec aliam admittit relinquendæ, aut retinendæ rei acquisitæ causam, præter rationem ac desiderium divinæ gloriæ, ut quam maxima sit.

ipsi dabit velle, et [*prout*] *personæ tali melius videbitur ad servitium et laudem divinæ suæ Majestatis : et interea* vult reputare [*ita existimare*], *quod omnia relinquat in affectu* [67],

sam, præter rationem ac desiderium melius Deo Domino nostro serviendi.

67. *In affectu.* — Ita quidem et in autographo hisp. habetur, et in versione *ms.* : nec S. P., qui utroque exemplari, ut sæpe jam monuimus, usus est, lectionem hanc emendavit. Non possum tamen, quin irrepsisse hoc loco errorem, suspicer, et scriptum primitus a S. P. N. fuisse existimem : *in effectu.* — Hæc enim *tertia Classis* eam animi dispositionem exhibere censetur, quam hoc Exercitio quærimus, quamque in primo præambulo S. P. exponit, nempe ut *tollatur impedimentum quod ex affectione rei acquisitæ habetur.* Agitur enim in hac Classe de eo, qui *ita vult affectum tollere, ut non teneatur affectione ad eam retinendam vel non retinendam.* Jam vero hæc animi dispositio a tali affectione libera, non satis exprimi videtur, cum dicitur : VULT REPUTARE *quod omnia relinquat* IN AFFECTU ; minus enim est VELLE REPUTARE *quod om ia relinquat* IN AFFECTU, quam non *teneri affectione* ulla. Incohærenter itaque procederet, dum *vellet reputare*, seu sibi animo fingere, se habere id, quod jam censetur reipsa habere ; et ad firmandum *interea* animum, donec voluntas Domini sibi innotescat, uteretur medio, quod minus valeret, quam ipsa actualis ejus animi dispositio. Quid enim ad hoc valeret illud : *vult reputare quod omnia relinquat in affectu?* Valet autem plurimum, si legatur : *in effectu.* Sic enim perfecta animi dispositio, ejusque in meliora et perfecta conatus exprimitur. Atque huic lectioni respondet, quod infra dicitur ; *ad rem* SUMENDAM ; sic enim est in hisp. :

vires intendendo, *ut neque illam rem, neque ullam aliam velit nisi ipsum moverit* solum *servitium Dei Domini nostri; ita ut* desiderium ut melius possit [68] *servire Deo*

non *retinendam*, ut habet vulgata versio. Supponitur scilicet, rem fuisse jam, quantum ad animi propositum, non *in affectu* solum, sed et *in effectu* relictam. — Hac ratione *tertia* hæc *Classis* efficacissime *affectum* omnem tollere nititur; dum, ne sibi ipsa illudat (quoniam de proprio affectu sat secure judicare vix possumus), proponit sibi, imo ita *reputat*, vel certe *reputare vult*, se omnia relinquere *in effectu*, et hanc animi sui dispositionem ita firmat ut, non, nisi Divino obsequio id postulante, ea, quæ sic reliquit, *sumere*, seu iterum admittere, in animum inducere velit.

Itaque :

Prima Classis vellet affectum noxium tollere; sed, cum nihil velit facere, nil sacrificare, ut hoc bonum obtineat, non potest dici velle revera. *Vellet* quidem, non *vult*.

Secunda Classis vult affectum tollere, et aliqua etiam adhibere media parata est; ita tamen, ut *effectu* rem relinquere nolit. *Vult*, sed imperfecte.

Tertia Classis vult omnino tollere affectum; et ut tollat parata est etiam *effectu* rem relinquere, et hoc ipsum sibi proponit, imo *reputare vult*, id re ipsa se exequi. Hæc *vult* plene ac perfecte.

Mire juvat hæc Meditatio, ut homo exploret animum suum, *tentet seipsum*, ut Apostolus loquitur, quo ab illusione caveat; eumque *animum ab affectione* noxia *liberum* concipiat, qui est hujus Meditationis proprius scopus, et præparatio ad Electionem recte instituendam.

68. *Desiderium ut melius possit.* — Ex autographo verteretur ad verbum italice : *il desiderio di poter meglio servire;* gallice : *le désir de pouvoir mieux servir*

COLLOQUIA tria subsequentur, ut nuper facta sunt de Vexillis.

Domino nostro, illum moveat ad rem sumendam *vel relinquendam.*

HACERE *eadem tria colloquia, quæ facta sunt in contemplatione præcedenti de duobus Vexillis.*

Colloquium.

NOTANDUM ad hæc, quod ubi affectum sentimus paupertati perfectæ, quæ tum in spiritu, tum in rerum abdicatione subsistit, adversantem, et ad di-

NOTANDUM est [69], *quod quando nos sentimus affectum vel repugnantiam* contra paupertatem actualem, *quando non sumus indifferentes ad pau-*

De affectu perfectæ paupertatis.

69. *Notandum est*, etc. — Maximi momenti est hoc *Notandum* S. Patris, qui etiam infra sæpius ad illud nos remittit. Agitur enim in illo de modo vincendi *repugnantiam*, quam quis in se sentiat, quominus ad ea, quæ meliora sibi cognoverit, amplectenda se determinet. Scilicet, orationi insistendum tunc est, et petere a Domino debemus, quamvis inviti, quamvis veluti cum timore ne exaudiamur petere tamen, et instanter petere, nosque ipsos, quamvis repugnantes, protestari promptos ad ea quæ Dominus velit. Neque est exigui meriti aut parum efficax hujusmodi oratio, cujus ipse Dominus in Horto agonizans exemplum nobis dare dignatus est. — Non est ergo omittendum triplex colloquium, propterea quod talia desideria non sentiamus : sed, contra, magis etiam tunc colloquio triplici, eo modo quo in hoc Notando monemur, insistendum. Vide etiam inter XX Annotationes decimam sextam. Ceterum eo magis commendanda est hæc praxis, quod plerumque illud, a quo illam sentimus *repugnantiam*, illud ipsum sit quod a nobis Dominus requirit, ut Ipsum *inveniamus in pace*, quemadmodum in primo præambulo dicitur.

vitias magis inclinantem : multum confert, ad eum elidendum, petere ex Deo, licet renitente carne, ut ad paupertatem ejusmodi sectandam nos eligat (*) : servabimus tamen interea desiderii nostri libertatem, qua liceat convenientiorem servitio divino viam invadere.

pertatem vel divitias, multum juvat · [hominem] ad extinguendum talem affectum inordinatum, petere in colloquiis *[etiamsi sit contra carnem (s. carnis sensum)] ut Dominus ipsum eligat ad paupertatem actualem, et [protestari]* se *[id]* velle, *petere et supplicare, dummodo sit servitium et laus divinæ ejus Bonitatis.*

Quinta die

sequetur contemplatio de Domini transitu, a Nazareth ad Jordanem fluvium, deque ejus Baptismo, ut infra in Myst. Vitæ Christi.

Quinta die

contemplatio de profectione Christi *Domini nostri a Nazareth ad flumen Jordanem, et quomodo fuit baptizatus. Infra [inter Mysteria Vitæ* Christi *Domini nostri].*

Fiet circa mediam noctem; bis repetetur.

FIET tam media nocte, quam primo mane. Bis præterea repetetur circa Missæ ac Vesperarum horam. Ante cœnam applicabuntur quinque sensus. Ad hæc, quodlibet horum

Æc contemplatio fiet semel *media nocte, et* iterum *in aurora, et duæ repetitiones super eadem [fient] ad horam Missæ et Vesperarum, et ante cœnam trahere [applicare] ad illam*

(*) *In Nolando :* Servabimus tamen interea, etc. *usque ad finem; in autographo sic habetur :* Atque hoc ipsum optare, petere, et flagitare, spectato solum obsequio et gloria divinæ ipsius Bonitatis.

quinque Exercitiorum præcedet oratio præparatoria, cum tribus præludiis, ut in superioribus de Incarnatione et Nativitate traditum est. Nec non adjectis tribus colloquiis, ut circa Classes, vel juxta id, quod ibi fuit subnotatum.

quinque sensus; in unoquoque ex his quinque Exercitiis præmittendo solitam orationem præparatoriam, et tria præambula, sicut hæc omnia declarata sunt *in contemplatione de Incarnatione et Nativitate, et finiendo cum tribus colloquiis* 70 *[meditationis] de tribus Binariis [Classibus], vel juxta notam quæ sequitur post Binarios [Classes].*

EXAMEN autem particulare a prandio et cœna usitatum, fiet hic, et in sequentibus, de erratis ac negligentiis, quæ circa proprias ejus diei Meditationes, et Additiones contigerunt.

EXAMEN *particulare, post prandium, et post cœnam, fiet de defectibus et negligentiis circa* Exercitia *et Additiones hujus diei, et sic in iis [diebus] qui sequuntur.*

Examen particulare de qua re.

70. Diligenter notetur id, quod hoc loco dicitur de *colloquiis tribus* semper iterandis, et de *Nota quæ sequitur post tres Classes* præ oculis habenda. *Notam* hanc intellige *Notandum* illud, de quo in superiori n. 69. — Cur autem S. P. et hic et alibi passim remittit ad formam trium colloquiorum positam in fine meditationis de tribus Classibus? Cur non potius ad eam, quæ ponitur in fine meditationis de duobus Vexillis, ubi multo fusius eadem colloquiorum forma exponitur? Idque, cum in meditatione de Classibus ad præcedentem de Vexillis ipse remittat? — Fortasse, ut hac occasione *Notam* istam, adjectam in fine Classium, quæ sane momenti est maximi, frequenter

6. Die quid meditandum.

Sexta deinceps die

CONTEMPLANDUM se offert, quomodo CHRISTUS JESUS a flumine Jordanis petierit Desertum, ibique versatus sit : servata omnino Exercitii diei quintæ forma.

Sexta die

CONTEMPLATIO quomodo CHRISTUS *Dominus noster ivit a flumine Jordane ad Desertum inclusive : servando* in *omnibus* [71] *eamdem formam, quæ in quinta* [*die servata est*].

7. Die.

Septima

QUOMODO beatus Andreas, et alii successive CHRISTUM secuti sunt.

Septima die

QUOMODO S. Andreas et alii secuti sunt Christum Dominum nostrum. Infra [*inter Mysteria*].

8. Die.

Octava

QUOMODO sermonem fecit Dominus in monte, octo Beatitudinis modos edisserens.

Octava die

E sermone in monte, qui est de octo Beatitudinibus. Infra [*ibid.*]

in memoriam revocet, ejusque usum nobis commendet.

71. *In omnibus* — etiam *in tribus colloquiis, et juxta Notam, quæ sequitur post tres Classes....* Atque hoc intelligendum etiam de sequentibus diebus.

Nona

QUOMODO navigantibus Discipulis se ostendit ambulans super aquas maris.

Nona

QUOMODO CHRISTUS *Dominus noster apparuit suis discipulis super undas maris. Infra [ibid.]*

9. Die.

Decima

QUOMODO in Templo docuit.

Decima

QUOMODO Dominus prædicabat in Templo. Infra [ibid.]

10 Die.

Undecima

E Lazari suscitatione.

Undecima

E resurrectione Lazari. Infra [ibid.]

11. Die.

Duodecima

E gestis in die palmarum.

Supra dicta Mysteria vide infra, inter Mysteria Vitæ CHRISTI.

Duodecima

IE Palmarum. Infra [ibid.]

12. Die.

In 2 Hebdomada possunt adjici Meditationes.

NOTANDA hoc loco sunt hæc tria: Primo, quod in hac secunda hebdomada juxta temporis facultatem et utilitatem personæ sese exercentis, possunt aliquot Meditationes vel adjici, ut de Mysteriis Visitationis, Pastorum, Circumcisionis, et trium Regum, vel subtrahi ex supra-positis, quippe quæ introductione tantum delineantur, ad formandam melius contemplationem.

PRIMA *nota est quod in contemplationibus hujus secundæ hebdomadæ, prout unusquisque vult temporis* [*plus vel minus*] *impendere*, vel *prout profectum faciat*, potest extendere, vel abbreviare [*hebdomadam*]: *si extendere* [*voluerit, fiet*] *sumendo Mysteria Visitationis Dominæ nostræ ad sanctam Elisabeth, Pastores, Circumcisionem pueri* JESU, *et tres Reges*, et sic de aliis, *et si abbreviare* [*voluerit, poterit*] *etiam subtrahere* [*omittere*] *ex illis* [*Mysteriis*] *quæ* [*supra*] *posita sunt: quia hoc est*[72] [*tantum*]

72. *Quia hoc est* (tantum). — Licet in autographo non habeatur τὸ *tantum*, habetur tamen, ut in vulgata, ita et in antiqua versione *ms.;* itaque et nos posuimus, cum ex contextu omnino videatur subintelligendum. Sensus est, liberum relinqui plura, sive pauciora ex indicatis Mysteriis contemplanda assumere, quia hæc proposita sunt solummodo velut introductionis loco, et ut formam præbeant ac modum, quo contemplandi usus acquiratur; qui postea tum in Exercitiis sequentibus, tum etiam post completa Exercitia in quotidiana orandi consuetudine erit

dare *introductionem quamdam* et modum *ad* postea *melius* et magis complete *contemplandum.*

SECUNDO(*), quod inchoanda est Electionum discussio a contemplatione discessus CHRISTI ex Nazareth Jordanem versus, usque ad eam quæ fit quinto die, simul comprehendendam.

SECUNDA, *materia Electionum inchoabitur a contemplatione* [*discessus* CHRISTI] *a Nazareth ad Jordanem inclusive, id est, quinta die:* [*tractabitur autem materia Electionum*] *prout in sequentibus declaratur.*

Quando inchoanda electionum discussio.

TERTIO, quod antequam Electionum materiam aggrediamur, ut ad capes-

TERTIA, *antequam* quis *ingrediatur in Electiones, ut* afficiatur [73] *ad veram* CHRIS-

Quid ante materiam electionum.

(*) *In secundo Notando post duodecimam meditationem.* Secundo, quod inchoanda est, etc., *usque ad finem. Omnis dubitandi ratio tollitur, si ita vertatur ex autographo:* Secundo, quod inchoanda est Electionum discussio a contemplatione discessus CHRISTI ex Nazareth Jordanem versus inclusive, quæ fit quinto die, ut in sequentibus declaratur.

---

utilissimus. Sive ergo plura, sive pauciora Mysteria nunc assumat, poterit ea exercitans *postea*, etiam post Exercitia, *magis complete* contemplari : dummodo hanc *introductionem et modum* addiscat Mysteria Vitæ CHRISTI contemplandi per personas, verba, opera, et certo quodam ordine, certaque methodo, cum tribus illis colloquiis, etc., prout in Libello proposita sunt.

73. *Ut... afficiatur.* — Intellige, ex autographo, ut ad veram CHRISTI doctrinam magno *affectu* æstimandam et amandam perducatur ; hoc enim significat verbum hispanum : *affectarse.* — Nota diligenter proprium scopum considerationis hujus *de tribus Modis humilitatis*, bene distinctum ab

sendam germanam CHRISTI doctrinam affectum nostrum disponamus, apprime juvat considerare, ac per diem totum revolvere identidem tres sequentes Modos humilitatis, necnon colloquia dicenda crebro agitare.

TI *Domini nostri doctrinam, multum juvat considerare et* advertere *ad tres sequentes Modos* 74 [*s. species*] *humilitatis, et considerando eas identidem* [*aliquibus temporum spatiis*] *per totam diem, et item faciendo colloquia, prout infra dicetur.*

1. Modus.

PRIMUS humilitatis Modus hic est, ad salutem necessarius, ut me penitus subdam divinæ legi observandæ, utque ne mundi quidem totius oblato mihi dominio, vel extremo vitæ discrimine objecto, transgrediar ex deliberato mandatum ullum divinum, aut

PRIMUS Modus humilitatis est necessarius *ad salutem* æternam, scilicet, *quod* ita me demittam *et* ita me humiliem, quantum possim, ut in omnibus obediam legi Dei Domini nostri, adeo *ut, etiamsi me constituerent dominum omnium rerum creatarum*

illo, qui in Meditatione *de tribus Binariis* propositus est. Vide supra n. 64, itemque n. 67, sub finem. — In illa agebatur potissimum de dispositione animi ad tollendum *omne* impedimentum. In hac *de tribus Modis humilitatis* animus provocatur ad generosam CHRISTI sequelam in rebus maxime arduis *magno affectu* amplectendam. Certe *tertio modo humilitatis* nihil est altius aut perfectius in animi dispositione ad eligendum et sectandum quidquid est in perfectione summum.

74. *Modos (species).* — Antiqua versio *ms.* vertit, *species*. Ita et infra : *Prima species humilitatis*

humanum, quod quidem peccati mortalis vinculo nos obliget.

SECUNDUS majoris est perfectionis, ut fixo animo, ad divitias, paupertatem, honorem, ignominiam, brevitatem vitæ, ac lon-

in hoc mundo, vel pro [*conservanda*] *propria vita temporali*, non veniam [75] [*non inducar*] in deliberationem transgrediendi *mandatum aliquod, sive divinum, sive humanum, quod me obliget sub peccato mortali.*

SECUNDA *est* perfectior humilitas quam prima, scilicet, si ego in tali me [*constitutum*] puncto inveniam [76], ut non velim, neque

2. Modus.

75 *Non veniam* (non inducar) *in deliberationem transgrediendi.* — Ita ex autographo clarius exprimitur agi non tam de *actu*, quam de *habitu* seu de animi dispositione. Illa etiam particula, *quantum possim*, quam vulgata versio omisit, sed quæ habetur in autographo, redundaret, si de peccato mortali *actu* non committendo ageretur. Quis enim posset unquam vere dicere: *non possum non peccare mortaliter?* Sed cum de ea animi dispositione agatur, qua ita divinæ legi me submittam ut ne *deliberem* quidem de ea transgredienda, quacumque oblata tentatione, etiam gravissima, recte dicitur: *quantum possim, ita sim animo paratus.* Immo vero, licet hic Modus humilitatis sit necessarius ad salutem, ac proin omnes necessario in eo esse debeamus: quisque tamen cogitare ac dicere debet: *quantum possum;* nec sine timore ac tremore. — Certe Petrus in eo gradu erat, et ita erat animo dispositus, et ex illo *habitu* dicebat CHRISTO: *Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo.* Et tamen in *actu*, in occasione et periculo positus, non stetit.

Idem majori ratione de secundo Modo humilitatis sentiendum est.

76. *Si ego in tali me* (constitutum) *puncto inveniam*, — i. e. in tali animi dispositione. — Quod

gitudinem, æque sim propensus, ubi æqualis est divinæ laudis, et salutis meæ occasio: utque nulla, vel humanæ quantæcumque felicitatis, vel propriæ mortis conditione proposita, adducar unquam, ut culpam, licet venialem tantum, decernam admittere.

3. Modus.

TERTIUS est Modus humilitatis absolutissimæ, ut priores duos jam adeptus, etiamsi nullo superaddito, laus Dei par foret, ad majorem tamen imitationem CHRISTI, efficiar magis *ad habendum divitias, quam paupertatem, ad cupiendum honorem quam ignominiam, ad desiderandam vitam longam quam brevem, ubi æquale fuerit servitium Dei Domini nostri, et salus animæ meæ* [*æqualis*]*: itemque, ut nec pro omnibus rebus creatis, neque eo quod mihi vitam auferrent*, in deliberationem veniam *committendi aliquod veniale peccatum.*

TERTIA *est* humilitas perfectissima, *scilicet, quando, includendo primam et secundam*, ubi *æqualis fuerit laus* et gloria divinæ Majestatis [77], *ad imitandum* [*magis*]

---

infra in vulgata versione dicitur: *ut nulla .... conditione proposita adducar unquam*, plus exprimit, ni fallor, quam S. P. expressit, aut intelligi voluit. Vide præcedentem n. 75.

77. *Ubi æqualis fuerit*, etc. — Antiqua versio *ms.* habet *modo æquale servitium et par gloria Dei Domini nostri contingat.* In versione vulgata, illa *etiamsi — tamen* — in expositione hujus tertii Modi humilitatis, simplicissimæ perspicuitati officiunt. Aliquomodo etiam sensus lædi videtur: nisi forte *æqualis gloria Dei* sensu strictiori sumatur, cum relatione ad duos Modos præcedentes, scilicet ut sit: *etiamsi nec peccatum mortale, nec veniale* incurreretur. Alias enim, ubi major imitatio CHRI-

gam potius cum eo paupere, spreto, et illuso, pauperiem, contemptum, et insipientiæ titulum amplecti, quam opes, honores, et sapientiæ æstimationem.

CHRISTUM *Dominum nostrum*, utque ei magis actu similis fiam, volo et eligo magis paupertatem cum CHRISTO paupere, quam divitias; opprobria cum CHRISTO

STI, ibi necessario etiam major Dei gloria, non jam *æqualis*. Ceterum non aliter esse intelligendum, quam : si *æqualis fuerit*, etc., evidens est etiam ex ultimis verbis S. P., quibus hanc materiam concludit : si, inquit, *æquale aut majus*, etc. Hæc ergo tertia humilitas eligit actu paupertatem et opprobria, *dummodo* major Dei gloria non exigat, ut divitias et honores retineam vel admittam. Nam et hoc in particularibus casibus occurrere potest. Sic autem rectius dici videtur, quam : *etiamsi* major Dei gloria non exigat, ut paupertatem et opprobria amplectar. Porro antithesis in autographo disjuncta : *paupertatem cum* CHRISTO *paupere*, *quam divitias*, etc., addito in unaquaque singillatim exemplo CHRISTI Domini, longe majorem habet efficaciam et unctionem.

Exemplo illustrari tres humilitatis Modos operæ pretium fuerit. Sit ergo sequens :

Læsus sit aliquis graviter in fortunis suis vel in honore.

Primo humilitatis Modo — nolet ullo pacto jus suum vindicare, si absque *peccato mortali* id consequi non possit.

Secundo humilitatis Modo - neque *veniale* volet committere, ut jus suum prosequeretur.

Ubi vero possit illud vindicare *absque ullo peccato*,

Tertio humilitatis Modo — damna sua lucra putabit in CHRISTO, infamiam honorem ; nec vindicabit, sed tacens et gaudens in Domino feret, *dummodo gloria Dei æqualis sit*, i. e. dummodo nec officii ratio, neque ulla alia obligatio, neque alia justa consideratio postulet, ut jus suum prosequatur. — Talis obligatio si existat, jam *non erit æqualis gloria Dei;* itaque defendet se legitime, nec propte-

PORRO ad gradum hunc humilitatis attingendum, magnum pleno opprobriis, quam honores; et magis desidero æstimari vanus [*insipiens*, *inutilis*] et stultus pro CHRISTO, qui prior habitus fuit pro tali, quam [*æstimari*] *sapiens ac prudens in hoc mundo.*

ITAQUE *pro eo*, qui desiderat hanc tertiam humilitatem [78] obti-

---

rea violabit propositum *tertii Modi humilitatis*, sancta hæc sensa servans in corde suo, animumque ita dispositum gerens, ut, si forte, ut non raro accidit, justa defensio effectu careat, non modo patienter ferat, sed *duplici* honore se dignatum in CHRISTO et cum CHRISTO gratuletur.

Ceterum, ut hoc obiter moneam, primus et secundus humilitatis Modi perfectam complectuntur *indifferentiam*, et carnis, sensuum et amoris proprii ac mundani *rebellionis* impugnationem omnimodam supponunt: tertius hic neque *indifferentia*, neque impugnatione *rebellionis* contentus est, sed omnino in omnibus *agere contra* naturæ inclinationem docet, idque *pure ob majorem* CHRISTI *imitationem ac similitudinem*; itaque castissimum continet amorem CHRISTI Regis, et in hoc amore totus fundatur; ac mirifice cohæret cum exercitio de Regno CHRISTI, quod est veluti Fundamentum Exercitiorum post primam hebdomadam, ut suo loco notavimus. Vide ibi Notam ad tertium punctum applicationis, n. 5.

78. *Qui desiderat*, etc. — Ex autographo, non omnibus promiscue, sed iis, *qui desiderant* ad tam perfectam humilitatem pertingere, qui scilicet CHRISTI Regis sui amore succensi, et hujus tantæ perfectionis pulchritudine capti, ad eam consequendam anhelant, qui uno verbo, *insignes esse volunt* in CHRISTI servitio, prout in contemplatione de Regno CHRISTI dictum est: his medium hoc triplicis collo-

afferet compendium, triplicis colloquii præcedentis de Vexillis usus, per quod suppliciter poscamus (si divinæ placeat Benignitati) ad talem perduci Electionem, sive major, sive æqualis obsequii mei erga Deum, et gloriæ divinæ proventus subsit.

nere, *multum* [*ad hoc*] *prodest, facere tria colloquia* de Binariis [*Classibus*] [79] *jam dicta* [*v. dictis*], *petendo, ut Dominus noster* velit ipsum eligere ad hanc tertiam, majorem et meliorem humilitatem, quo magis eum imitetur, ac [*melius ei*] serviat, si [*v.* dummodo] *æquale aut majus fuerit servitium, et* [*æqualis aut major*] *laus divinæ suæ Maiestatis.*

---

quii proponitur. Donum enim est singulare, *datum* vere *optimum*, *donum perfectum*, quod *desursum est*, nec nisi multa et humili prece obtinendum : ita tamen, ut oratio hæc, petitio, postulatio per triplex colloquium *multum* quidem *juvet*, nec tamen sola sufficiat, nisi nostra etiam exercitatio, et generosa nostri victoria accedat. Eos porro, qui ad præclaram hanc humilitatem perduci vere *desiderant*, meminisse necesse est, tertium hunc Modum supponere primum et secundum, ut, S. P. N. clare enuntiat ; ne qui, absque serio studio assequendi et inviolabiliter servandi primum et secundum, ad tertium adspiret, vel potius adspirare sibi videatur vane sibi blandiatur, seque ipse illudat.

79. *Tria colloquia de Binariis.* — Vid. notam 70, supra, ubi indicatur, cur potius ad tria colloquia de *Binariis* seu *Classibus*, quam ad ea de Vexillis S. P. nos remittat.

Præludium ad Electionem faciendam.

Requisita ad electionem.

AD bene quippiam eligendum, nostræ sunt partes ut oculo puro ac simplici spectemus, quorsum fuerimus creati, nimirum ad laudem Dei, et salutem nostram. Quapropter eligenda sunt ea tantum, quæ conducunt ad dictum finem : cum ubique fini medium, non medio finis habeat subordinari. Unde errant, qui uxorem ducere primitus, aut Ecclesiasticum munus seu beneficium adipisci statuunt, atque ita demum Deo postea inservire, utentes præpostere fine ac medio, nec ac Deum tenden-

Præambulum ad Electionem faciendam.

IN *omni bona Electione* [80], *quantum est ex parte nostra, oculus intentionis nostræ debet esse simplex*, unice *spectando finem, ad quem creatus sum, scilicet, ad laudem Dei Domini nostri, et salutem animæ meæ; quapropter quidquid ego eligam, debet esse* ad hoc [*s. ad hoc dirigi*] ut *me juvet ad finem, ob quem creatus sum : non ordinando, neque trahendo finem ad medium, sed medium ad finem; sicut accidit, ut multi eligant* primo *uxorem ducere, id quod est medium, et* secundario *in statu conjugali Deo*

---

80. *In omni bona Electione*, etc. — Totum hoc præambulum, seu præludium, ad Electionem faciendam, ex autographo simplicius est, clarius, efficacius ad scopum a S. P. N. intentum, quam in vulgata versione.

tes recta, sed oblique ipsum ad perversa vota sua pertrahere conantes. Atqui e contario plane agendum est, proposito primum divino cultu, tanquam fine nostro, et electo deinceps Conjugio, vel Sacerdotio, ceterisque rebus omnibus, quatenus expedit, ad præfixum finem ordinatis. Idcirco nihil movere nos debet ad mediis quibusvis utendum, aut supersedendum, nisi habita in primis tam divinæ laudis, quam nostræ salutis, certa ratione.

Domino nostro servire, quod, [*scil.*] *servire Deo, est finis. Similiter sunt alii, qui* primo *volunt habere beneficia* [*Ecclesiastica*], *ac* postea *servire Deo in illis. Itaque hi non recta tendunt ad Deum, sed volunt ut Deus recta veniat ad ipsorum inordinatas affectiones, et consequenter* ex fine faciunt medium, et ex medio finem; *ita ut, quod* priori loco *assumere deberent*, posteriore loco *assumant.* Primum *enim debemus pro objecto ponere, velle* [*nos*] *servire Deo, id quod est finis; et* secundario *beneficium assumere, vel uxorem ducere, si id* magis *mihi conveniat; id quod est medium ad finem.* Nihil *ergo debet me movere ad hæc vel illa media assumenda, aut ad ea relinquenda, nisi* solum *servitium et laus Dei Domini nostri, et salus æterna animæ meæ.*

Introductio

ad eligendarum rerum notitiam, complectens quatuor puncta, et adnotatiunculam unam.

Ad accipiendam notitiam

quibus de rebus fieri debet Electio, [*proponitur sequens consideratio*], *et continet in se quatuor puncta, et notam unam*

Res electionis quales.

PRIMUM punctum est, quod res omnes, quæ sub Electionem cadunt, necessario bonæ esse debent ex sèipsis, aut certe non malæ, nec nisi consonæ institutis orthodoxæ Matris Ecclesiæ.

PRIMUM *punctum, necessarium est, ut omnia*, de quibus volumus Electionem facere, *sint indifferentia, aut bona in se, quæque militent intra sanctam Matrem Ecclesiam Hierarchicam, et non* mala, neque huic [*Ecclesiæ*] repugnantia.

Quot genera rerum.

SECUNDUM, quod genera duo rerum Electioni quadrant. Nam quarumdam Electio immutabilis est, ut Ordinis Sacerdotalis, et Matrimonii: aliarum vero mutari potest, sicut redituum Ecclesiasticorum, vel sæcularium, quos recipi et relinqui ex causa fas est.

SECUNDUM, *sunt quædam, quæ cadunt sub Electionem immutabilem, qualia* sunt *Sacerdotium, Matrimonium, etc.; sunt alia, quæ cadunt sub Electionem mutabilem, cujusmodi est accipere beneficia* [*Ecclesiastica*], *vel ea relinquere, accipere bona temporalia, vel ea* abjicere.

Quando nil super-

TERTIUM, quod circa ea, de quibus facta jam sit Electio

TERTIUM, *in Electione immutabili, quæ jam semel facta est*

immutabilis, nihil superest eligendum; sed advertendum est, quod si quis improvide, nec sine obliquis affectionibus aliquid elegerit, quod non liceat retractare, reliquum est, ubi eum cœperit pœnitere facti, Electionis damnum probitate vitæ, et operum solertia pensare: resilire autem nullo pacto decet, quamvis Electio istiusmodi non videatur vocatio divina esse, utpote obliqua atque inconsulta. Qua in re non pauci errant, Electionem malam et obliquam pro divina vocatione reputantes, cum hæc semper pura et clara sit, non carnali ullo affectu, vel studio perverso mixta.

[*executioni mandata*], *non est amplius quod eligatur;* quia non potest dissolvi, sicut est Matrimonium, Sacerdotium, *etc. Hoc tantum advertendum est, ut si* [*quis*] *non fecit Electionem* debite et ordinate, *absque affectionibus* inordinatis, [*hujus erroris*] pœnitens [*s. eum pœniteat, et*] *procuret* bonam vitam agere *in sua Electione; quæ Electio non videtur esse* [*fuisse*] *vocatio divina, cum sit* [*fuerit*] *Electio* inordinata *et obliqua: quemadmodum multi in hoc errant, facientes* [*fingentes sibi*] *ex obliqua vel ex mala Electione vocationem divinam: quia* omnis *vocatio divina est semper pura et munda, sine admixtione carnis, neque* alterius cujusdam affectionis inordinatæ.

est eligendum.

QUARTUM, quod, si quis debito modo et ordine, absque carnali, mundanoque affectu quippiam elegit, quod mutari possit, non est cur violet E-

QUARTUM, *si quis Electionem fecit debite et ordinate rerum, quæ sunt sub Electione mutabili, et non accedendo* [*non adhærendo*] *ad carnem, ne-*

Quando non est violanda electio.

lectionem talem, sed potius ut in ea magis ac magis proficiat, adniti debet.

Quando corrigenda.

NOTANDUM autem est, quod si Electio rerum hujumodi mutabilium, non ita recte atque sincere processerit, eam expedit corrigere, ut fructus uberior, et Deo gratior produci possit.

que ad mundum, non est cur denuo faciat *Electionem, sed in illa* [*statuat*] perfectum se reddere quantum possit.

NOTA; *advertendum est, quod si talis Electio mutabilis non fuit facta sincera et bene ordinata, tunc expedit Electionem* debite facere [*instituere*], si quis desideret [81] *ut* ex se *proveniant fructus* insignes, et valde grati *Deo Domino nostro.*

81. *Si quis desideret ut ex se proveniant*, etc. — *ex se*, i. e. ex vitæ suæ statu, ex omni vita sua. — Antiqua versio *ms.* sic. habet : *tunc expedit facere Electionem debitam ei, qui expedit producere fructus notabiles, et gratos Deo Domino nostro.* — *Expedit — ei qui desideret.* — Res est consilii, non præcepti : *Si vis perfectus esse.* — Præterea notandum est, multos esse homines, quibus facultas eligendi nulla est, qui profecto si sua bona norint, non habent quod hac in parte cuiquam invideant. Sane beatus, cujus omnis vitæ ratio, omnes adeo actiones ita sunt determinatæ, necessitate, vel imperio, ut quid sibi agendum sit ne inquirere quidem debeat ! Hinc est scilicet, quod facilius et salvantur et sanctificantur pauperes quam divites, servi quam domini, et qui subsunt quam qui præsunt ; quia præter alia multa commoda, minus illis est periculum errandi in *agnoscenda Dei erga se voluntate*, quippe quæ ipsis jam ipso facto conditionis suæ satis est manifesta. Alii multa consideratione sæpe vix eo pertingunt, quo simplices illi et humiles Christiani, et minimi in hoc mundo, quasi aliena manu ducti nec ipsi advertentes, perveniunt ; illi speculati-

De tempore triplici ad Electiones recte faciendas magis opportuno.

TEMPUS primum erit, quando voluntatem divina virtus sic impellit, ut omnis dubitatio, immo etiam dubitandi facultas, animæ sublata sit, quo minus sequatur impulsionem talem : sicut legimus beato Paulo, et Matthæo, et aliis nonnullis, vocante CHRISTO accidisse.

SECUNDUM est, quoties satis clarum, compertumque fit be-

Tria tempora *ad faciendam* sanam et bonam *Electionem in unoquoque ex illis.*

PRIMUM *tempus est, quando Deus Dominus noster ita* movet et attrahit *voluntatem, ut, quin dubitet nec dubitare possit talis anima* devota, *sequatur id quod* [*sibi*] *ostensum est, quemadmodum S. Paulus et S. Matthæus fecerunt in sequendo* CHRISTO *Domino nostro.*

1. Tempus, cum nulla subest dubitatio.

SECUNDUM, *quando sumitur* [*percipitur*] multum [82] *clari-*

2. Tempus, cum constat de Dei beneplacito.

vi, hi practici. — Ceterum cui facultas est eligendi, et ardens salutis et perfectionis desiderium, quanto gravius est Electionis negotium, eo illud studiosius et generosiore animo aggrediatur, quo *fructus ex se insignes* ad Dei gloriam majorem producat.

82. *Multum.* — Ita ex autographo. Sic etiam antiqua versio *ms.* habet: *multum claritatis et cognitionis.* — Quod hoc loco habet vulgata versio : *docente id aliquo consolationum.... experimento*, τὸ *aliquo* deest in autographo : neque enim existimandum est, unum, alterumve solum consolationis vel desolationis experimentum sufficere posse. Frequens requiritur hujusmodi experimentum, ut ex eo *multum* habeatur *claritatis* et *cognitionis* ad Electionem prudentem concludendam in hoc secundo tempore. S. P. etiam non dicit *experimentum*, quod vel unicum dici potest, sed *experientiam*, quæ plura experimenta facta seu habita esse supponit.

neplacitum divinum, docente id aliquo consolationum [desolationum,] vel diversorum spirituum prævio experimento.

3. Tempus, quando cum tranquillitate fit electio certæ vitæ.

TERTIUM est, quando per animi tranquillitatem aliquis, considerato fine, ad quem conditus est (ad Dei gloriam scilicet, et salutem suam), eligit certum vitæ genus intra Ecclesiæ Catholicæ limites constitutum, per quod ceu medium, commodius, securiusque ad suum finem tendat.

Porro tranquillitas ea tunc noscitur adesse, quotiescumque anima nullis agitata variis spiritibus, vires naturales suas libere exercet.

Itaque nisi primi vel secundi temporis beneficio Electio contingat, superest ad tertium recursus, duobus Modis sequentibus distinctum.

tatis et cognitionis per experientiam consolationum et desolationum, *et per experientiam discretionis diversorum spirituum.*

TERTIUM *tempus est* tranquillum, [*quando*] *considerans* [*quis*] primo, *ad quid natus sit homo, scilicet ad laudandum Deum Dominum nostrum et ad salvandum animam suam:* et hoc desiderans, *eligit ut medium* [*ad hunc finem*] *vitam aliquam, seu statum intra limites Ecclesiæ, ut* [*eo*] *juvetur in servitio Domini sui, et salvatione animæ suæ.*

Dixi tempus tranquillum, *quando anima non* agitatur *diversis spiritibus,* et *potentiis suis naturalibus utitur libere* et tranquille.

Si in primo, vel secundo tempore non fit Electio, sequuntur circa hoc tertium tempus duo modi ad illam faciendam.

Modus prior

sanæ bonæque Electionis faciendæ sex constans punctis.

PUNCTUM primum erit, proferre in medium rem deliberandam, ut de officio, vel beneficio, acceptandum ne, an potius rejiciendum sit; et ita de ceteris rebus, quæ ad mutabilem Electionem spectant.

Primus modus

ad faciendam sanam et bonam Electionem continet in se sex puncta.

PRIMUM *punctum est, proponere [mihi ante oculos rem, super qua volo facere Electionem, verbi gratia, officium, vel beneficium quod acceptandum sit, vel relinquendum, vel aliam rem quamcumque* [83], *quæ cadat sub Electionem mutabilem.*

Rem deliberandam proferre.

83. *Vel aliam rem quamcumque.* — Ex his verbis patet, regulas istas ad faciendam bonam Electionem, non restringi ad solam Electionem status, sed ad alia *quæcumque*, quæ in deliberationem venire possunt, pertinere. Et vero, uterque *Modus*, quem hoc loco S. P. accuratissime tradit, omni homini spirituali suæque perfectionis studioso, maxime vero Superioribus religiosis, familiaris esse debet, ut *ad* MAJOREM *Dei gloriam* se suaque ac suos recte dirigant. Novimus etiam Sanctum Parentem hisce Electionis modis perpetuo usum fuisse, cum Constitutiones Societatis conscriberet, itemque cum de negotiis gravioribus deliberaret. Præclara habemus exempla hujusmodi deliberationum in Historia Societatis, v. g. P. 1, Lib. 2, n. 59, et seqq., ubi describitur, qua ratione inter primos Patres per Electionis modum disceptatum sit, essent ne obedientiæ vinculo inter se conjungendi ac ligandi, nec ne; cujus quidem deliberationis documentum egregium exstat, ab omnibus illis Patribus subscriptum, quod miro plane modo post Societatis cladem repertum, ac Domui nostræ restitutum, in Sancti Patris sacello asservatur ac visitur.

In neutram partem pendere.

SECUNDUM est, adducto ante oculos creationis meæ fine, in hoc consistente, ut cum Dei laude salvus fiam in neutram declinare partem amplectendæ vel repudiandæ rei controversæ: quin potius velut in medio quodam interstitio, et æquilibrio subsistere, parato interim animo, ut in eam illico partem totus ferar, quam novero divinæ gloriæ, et saluti meæ fore aptiorem.

SECUNDUM, *necesse est* tenere pro objecto *finem ob quem creatus sum, qui est ut laudem Deum Dominum nostrum, et* salvem *animam meam; et* simul [84] invenire [*sentire*] me indifferentem, sine affectione ulla inordinata: *ita ut non sim magis inclinatus,* neque affectus [*magis*] *ad acceptandam rem propositam, quam ad eam relinquendam, neque magis ad relinquendam illam, quam ad acceptandam;* sed ut me inveniam [*habeam*] *veluti in stilo stateræ* [*in æquilibrio*], *ad sequendum id quod* sensero *esse magis in gloriam et laudem Dei Domini nostri, et*

84. *Et simul.* — Ita autographum, litteraliter: *cum hoc;* quod etiam intelligi posset: *hoc posito, proinde.* Antiqua versio *ms.* sic habet: *quin etiam oportet me esse indifferentem.* Duo distincte in hoc puncto requiruntur tanquam *præambula* simulque conditiones omnino necessariæ, sine quibus scilicet nulla spes esse potest bonæ Electionis: 1º proponere finem: 2º indifferentem se habere ad media. — Notandum autem, hoc loco dici, non ut in Fundamento: *reddere* seu *facere* me *indifferentem*, sed: *habere*, seu ut proprie sonat autographum: *invenire me indifferentem.* Hic enim conatus acquirendæ indifferentiæ non sufficit; sed ipsa indifferentia prærequiritur ad Electionem recte faciendam.

TERTIUM, obsecrare Dei clementiam, ut dignetur mentem instruere, et impellere voluntatem, quocumque potius mihi tendendum sit, adhibito nihilo secius pio, fideliqué intellectus mei ratiocinio : per quod apprehensa et probata Dei voluntate, ad Electionem ferar.

salvationem animæ meæ.

TERTIUM, *petere a Deo Domino nostro, ut velit movere voluntatem meam, et* ponere in anima mea [85] *id quod ego facere debeo circa rem propositam*, quod magis sit in laudem et gloriam suam, *discurrendo* [*i. e. ut discurram*] *bene et fideliter intellectu meo, et eligendo* [*et ut eligam*]

A Deo lucem petere.

85. *Ponere in anima mea.* — Antiqua versio *ms.* habet : *suggerere animæ meæ.* — Tamen illud : *ponere in anima mea*, mira simplicitate sua se commendat : nec solum significat *suggerere*, seu indicare *intellectui*, sed etiam *inducere voluntatem*, scilicet efficere ut res aliqua *sit in anima*, id est, ut tota anima, intellectu simul et voluntate, rem complectatur. — Atque explicat S. P. mentem suam in sequentibus : *discurrendo et eligendo*, seu, *ut discurram et eligam.* — Scilicet petenda est gratia duplex, ut alias passim S. P. docet, nempe, gratia *illustrationis*, ut bene ac fideliter intellectu *discurram*, seu ratiociner et gratia *piæ motionis*, ut voluntate *eligam*, quod melius esse cognovero. — *Secundum Dei voluntatem*, nec solum secundum ejus *voluntatem*, sed et secundum ejus *beneplacitum;* quod est de majori perfectione. — Fortasse etiam notatu indignum non est, quod cum vulgata versio dicat : *mentem instruere, et impellere voluntatem ;* autographum ordine inverso habeat : *movere voluntatem meam et ponere in anima mea*, vel, *suggerere animæ meæ.* Cur ita S. P.? Fortasse, quia pia *voluntatis motio*, non solum necessaria est *ad eligendum*, quod per *illustrationem* cognovero ; sed etiam ipsum *intellectus discursum præcedere* debet. Nisi enim voluntas pie mota sit, applicatio intellectus nec serio fiet, nec recte.

Commoda vel adminicula perpendere.

QUARTUM, perpendere quot tandem commoda vel adminicula mihi ad finem meum prosequendum accedent ex tali officio vel beneficio suscepto; quot rursum ex eodem incommoda et pericula impendent; præterea, quot per oppositum, omisso illo, tam commoda et adminicula, quam discrimina, et damna possim expectare.

conformiter ad suam sanctissimam et beneplacentem *voluntatem.*

QUARTUM, *considerare* ratiocinando, *quot commoda vel utilitates mihi proveniant, si habeam officium vel beneficium propositum, ad* solam laudem Dei Domini nostri, et salutem animæ meæ [86]; *et e contrario considerare similiter incommoda et pericula, quæ sint in eo habendo: tantumdem faciendo in secunda parte, scilicet, videre commoda et utilitates in eo non tenendo; et similiter e contrario, incommoda et pericula in eo item non tenendo.*

Tum ratiocinari in utramque partem.

QUINTUM, his præmissis, ratiocinari in utramque partem, et

QUINTUM, *postquam ita discurri, et ratiocinatus sum in*

86. *Ad solam laudem*, etc. — Repetitur semper distincte et inculcatur, nihil aliud nisi *solam* Dei laudem et animæ salutem præ oculis habendum esse in inquirendis, considerandis, ponderandis commodis vel incommodis, etc.: ita scilicet ut nonnisi eorum commodorum vel incommodorum, ratio habeatur, quæ juvent vel impediant AD LAUDEM DEI, ET SALUTEM ANIMÆ, neque alia quæcumque spectentur commoda, vel incommoda, nisi quatenus forte ad FINEM CREATIONIS nostræ referantur. Quod enim aliquid vel placeat naturæ, vel displiceat, commodum sit sensui, vel incommodum, per se quidem ad hanc deliberationem nihil refert.

juxta ipsius rationis dictamen, seposito carnis appetitu omni, Electionem concludere.

omnes partes super re proposita, videre quam in partem ratio magis se inclinet : *et ita secundum majorem motionem rationalem, et non* [*secundum*] *motionem ullam sensualem, debet fieri deliberatio super re proposita.*

Sextum, Electione facta, ad orandum cito prosilire, et illam offerre Deo perfecte demum si ei placeat, recipiendam et stabiliendam.

Sextum *facta tali Electione, seu deliberatione, debet is qui eam fecit, ire* multa cum diligentia *ad orationem* ante conspectum Dei Domini nostri, *et offerre illi talem Electionem*, ut divina sua Majestas velit illam recipere et confirmare [87], si majus ejusdem servitium et laus fuerit.

Electionem factam Deo offerre.

Modus posterior

bene eligendi, in regulas quatuor, et annotationem unam distributus.

Secundus modus

ad faciendam sanam et bonam Electionem continet in se quatuor regulas, et unam notam.

87. *Ut divina sua Majestas.., si..* — Hæc ultima conditio etiam nunc opponitur; quia quantumvis diligenter discussa res fuerit, potest tamen surrepsisse error aut deceptio.

Puritas affectus.

REGULA prima, quod, cum oporteat per affectum ex Dei amore cœlitus infusum fieri Electionem, eligentem convenit persentiscere in seipso, quod quidquid affectionis (sive multum sive modicum sit) erga rem electam tenet, ex solius Dei amore, et intuitu proficiscatur.

Quod consilium darem ignoto.

SECUNDA (*) est, considerare, si quis mihi vir amicissimus, cui nihil non perfectionis inesse cupiam, occurreret dubius super Electione hujusmodi, quidnam ego illi decernendum maxime essem consulturus.

PRIMA [*regula*] *est, ut ille amor, qui me movet, et me eligere facit rem talem, descendat desursum ex amore Dei: ita ut ille qui eligit, sentiat* primum *in se, quod ille amor, quem plus aut minus habet erga rem* quam eligit, *sit unice propter suum Creatorem ac Dominum.*

SECUNDA, *spectare* [*proponere mihi*] *hominem aliquem*, quem nunquam viderim, neque cognoverim [88], *et desiderando ejus omnem perfectionem, considerare quid ego illi dicerem faciendum et eligendum ad majorem*

(*) *In modo secundo bene eligendi. In secunda regula*: Secunda est, considerare, etc. *usque ad finem. Clarius ita verti potest ex autographo.* Secunda est, considerare, si quis mihi vir antea ignotus, et nunquam plane visus, cui tamen nihil non perfectionis inesse cupiam, occurreret dubius super Electione hujusmodi, quidnam ego illi faciendum et eligendum, ad majorem Dei gloriam, et majorem animæ illius perfectionem essem consulturus: quo animadverso, id mihi agendum ducam, quod alteri suaderem.

88. *Quem nunquam viderim, neque cognoverim.*— Ita ex autographo, vel: *antea ignotus et nunquam plane visus*, ut habet lectio vulgata correcta. Revera enim, quod illa habebat: *amicissimus*, deliberantem periculo *affectionis humanæ* exponit, quæ omnino abesse debet; in *ignoto* contra ac *nunquam plane viso* facilius desiderari *omnis perfectio* puro animo potest, absque admixtione ullius humanæ affectionis.

Quo animadverso, agendum et mihi ducam, ut suaderem alteri.

gloriam Dei Domini nostri, et majorem perfectionem animæ suæ: et faciendo similiter [pro me ipso], servare regulam quam pro altero pono.

TERTIA, mecum insuper reputare, si mors ingrueret, quem me mallem observasse modum in præsenti deliberatione. Juxta hunc igitur eligendum nunc esse facile intelligam.

TERTIA, *considerare, ac si essem in articulo mortis, formam ac mensuram quam tunc vellem tenuisse in modo præsentis Electionis: et regulando me secundum illam [formam], faciam [ita]* omnino [89] *meam determinationem.*

Quid eligerem, morte ingruente.

QUARTA, prospicere non minus, quando pro tribunali sistar judicandus, quo me consilio hac in re usum esse vellem. Quo agnito nunc utar, ut eo tempore magis sim securus.

QUARTA, *attendendo et considerando qualem me inventurus sim [quo animo sim futurus] in die Judicii, cogitare quomodo tunc vellem deliberasse circa rem præsentem, et regulam quam tunc vellem tenuisse, eamdem nunc assumere, ut tunc* me inveniam *[sim]* cum plena voluptate et gaudio.

Quid cum tribunali DEI sistar.

ADNOTANDUM est postremo, quod hisce

ASSUMPTIS *regulis supradictis ad meam*

Quando, et quo modo facienda electio.

89. *Omnino.* — Ex autographo : *in omnibus.* — *Faciam* autem, in autographo non est futuri temporis, sed præsentis conjunctivi, ut sensus sit : *faciam necesse est.*

regulis quatuor propter salutem meam, et animi quietem accurate servatis, debeo juxta ultimum punctum Modi præcedentis, Electionem ipsam definire, et offerre Deo comprobandam.

salutem et quietem æternam, *faciam meam Electionem et oblationem Deo Domino nostro, juxta sextum punctum primi Modi faciendi Electionem.*

De emendatione

seu Reformatione circa vitæ statum cuivis facienda.

Quid aciendum matrimonio vel dignitate Ecclesiastica adstricto.

IN PRIMIS illud est advertendum, quod si quis vel Matrimonio, vel officio dignitatis Ecclesiasticæ sit adstrictus (de temporalium vero bonorum quantitate, magna an parva sit, non refert), unde ipsi non vacet aut parum libeat circa mutabilium rerum Electiones versari; operæ pretium est, earum loco methodum ei tradi, seu formulam aliquam, ex qua vitam suam, et

Ad emendandam

et *reformandam propriam* vitam et statum.

ADVERTENDUM est, quod circa eos, qui constituti sunt in Prælatura vel in Matrimonio, [sive abundent multum bonis temporalibus, sive non], ubi non habent locum, vel valde promptam voluntatem [90] *faciendi Electionem rerum, quæ cadunt sub electionem mutabilem*, valde utile est, *loco faciendi Electionem, dare [illis] formam et modum emendandi* et refor-

90. *Valde promptam voluntatem.*— Quia qui hanc non habeat, frustra grave ac difficile hoc Electionis negotium aggredietur.

statum proprium possit emendare.

Debet igitur, quisquis ejusmodi conditionem sortitus est, ut finem creationis et vitæ suæ recte statuat ac sequatur, per Exercitia supradicta, et Electionum Modos attendere, atque ruminando sedulo colligere, quam amplam domum et familiam æquum sit se habere; quibus eam modis tractare et administrare conveniat; quibus instruere verbis et exemplis; quantum præterea de possessis facultatibus sumptum facere liceat in usus proprios, sive domesticos; quid rursum pauperibus erogare, vel impendere piis operibus deceat; nihil affectando aliud, nec quærendo, nisi quod honorem Dei et salutem suam præstet.

Hoc enim unusquisque persuasum habeat, tantum se in stu-

mandi *propriam vitam et statum uniuscujusque illorum; scilicet* ponendo [*firmiter tenendo ante oculos*] creationem suam, vitam et statum, ad gloriam et laudem Dei Domini nostri, et salvationem animæ suæ propriæ, ut ad hunc finem veniat eumque assequatur, *debet* [*talis*] multum considerare *et ruminare per Exercitia, et Modos eligendi, prout declaratum est; quantam domum et familiam habere debeat; quomodo eam debeat* regere et gubernare; *quomodo eam debeat docere verbo et exemplo; similiter de suis facultatibus quantam* [*partem*] *debeat sumere pro sua familia et domo; et quantam ad dispensandum in pauperes et in alias res pias: non volendo, neque quærendo quidquam aliud nisi* in omnibus et per omnia, majorem laudem et gloriam Dei Domini nostri. *Cogitet enim unusquisque tantum se profectum*

Singula status perpendat.

diis spiritualibus promoturum esse, quantum ab amore sui ipsius et commodi proprii affectione sese abstraxerit.

facturum esse in omnibus rebus spiritualibus *quantum* exiverit [91] [*exuerit se*] *a proprio suo amore*, *a* [*propria*] voluntate, *et utilitate* [*commoditate propria*].

---

91. *Exiverit.* — Ita proprie ex autographo. Antiqua versio *ms.* habet : *quantum ex spoliaverit se.* — Adverte diligenter hoc vitæ vere spiritualis ac solidæ virtutis acquirendæ axioma præcipuum. Observa et pondera relationem *tantum — quantum.* Denique magis magisque intellige, cur omnis horum Exercitiorum ratio, quod quidem ad praxim attinet, ad proprii amoris expugnationem, ad victoriam sui ipsius, tanquam ad finem proximum et immediatum meditantem impellat. Quia scilicet si fructum seu finem proximum Exercitiorum *(victoriam sui)* consequatur, finem ultimum etiam *(gloriam Dei* suamque *salutem ac perfectionem)* attinget ; et hunc quidem ultimum *tanto* copiosius et perfectius, *quanto* plenius et generosius illi primo exercendo se tradiderit.

Tertia Hebdomada.

Prima Contemplatio

fit (*) in media nocte, et continet orationem præparatoriam, tria præludia, sex puncta cum uno colloquio.

ORATIO præparatoria eadem, quæ semper.

PRÆLUDIUM primum sumitur ex histo-

Tertia Hebdomada.]

Prima Contemplatio

media nocte, est quomodo CHRISTUS *Dominus noster perrexit a Bethania versus Hierusalem ad ultimam Cœnam inclusive. Infra inter* [*Mysteria Vitæ* CHRISTI *Domini nostri*]*; et continet in se orationem præparatoriam, tria præambula, sex puncta, et unum colloquium.*

SOLITA oratio præparatoria. Oratio præp.

PRIMUM *præambulum est, adducere* [*in* 1. Prælud.

(*) *In tertia Hebdomada. In titulo primæ Contemplationis:* Prima contemplatio fit in media nocte, etc., *addatur ex autographo:* Prima contemplatio de CHRISTI Domini nostri profectione a Bethania in Hierusalem, et de gestis usque ad ultimam Cœnam inclusive, fit media nocte, et continet orationem præparatoriam.

ria : quomodo CHRISTUS a Bethania misit Hierosolymam Discipulos duos ad parandam Cænam, quo et ipse cum reliquis deinde profectus est ; ibique post agni Paschalis esum, et peractam Cœnam, pedes lavit omnibus, et sacrosanctum corpus ac sanguinem suum largitus est. Postremo sermonem ad eos habuit, post discessum Judæ, ipsum vendituri.

2. Præludd.

SECUNDUM, ex compositione loci, considerando dictum iter asperum aut lene, breve aut longum, cum ceteris, quæ inesse poterant, circumstantiis : deinceps conspicando locum Cœnæ amplum vel angustum, vilem vel ornatum, et consimilia.

TERTIUM ex optatæ rei petitione, scilicet doloris, indignationis, et confusionis, eo quod ob peccata mea, summus omnium Domi-

mentem] *historiam quæ hic est, quomodo* CHRISTUS *Dominus noster a Bethania misit duos Discipulos in Hierusalem, ad parandam Cœnam ; ac dein ipse venit ad illam cum ceteris Discipulis : et quomodo postquam comedit agnum Paschalem, et cœnavit, illis lavit pedes, deditque sanctissimum corpus suum, ac sanguinem* pretiosum *suis Discipulis ; et fecit illis sermonem, postquam ivit Judas ad vendendum* Dominum suum.

SECUNDUM, *compositio, videndo locum. Hic erit, considerare viam a Bethania in Hierusalem, an lata, an augusta, an plana, etc. ; similiter locum Cœnæ, an amplus, an exiguus, an formæ hujus vel illius.*

TERTIUM, *petere id quod volo. Erit hic,* [*petere*] *dolorem,* afflictionem, *et confusionem, eo quod ob mea peccata Dominus* eat

nus tantis se tormentis ita objiciat.

QUNCTUM primum, erit respicere cœnantes, et aliquid in usum meum adducere.

SECUNDUM, eosdem audire, quid loquantur, et fructum inde decerpere.

TERTIUM, attendere quid agant, et per omnia proficere.

QUARTUM (*), advertere, quid jam inde CHRISTUS pati appetat, et incipiat, juxta historiam : unde incipiam et ipse dolorem, mœstitiam, et fletum mihi excitare, neque affligam similiter in subsequentibus.

ad Passionem.

Respicere cœnantes.

QRIMUM punctum est, videre personas Cœnæ, et reflectendo in me ipsum procurare *fructum aliquem ex illis capere.*

Eos audire loquentes.

SECUNDUM, *audire ea, quæ loquuntur, et similiter aliquem fructum ex his capere.*

Actiones considerare.

TERTIUM, *spectare ea quæ faciunt, et fructum aliquem capere.*

Quid CHRISTUS pati appetat.

QUARTUM, *considerare ea quæ* CHRISTUS *Dominus noster patitur in humanitate, vel pati vult, juxta tractum* [*Passionis*] *quem quis contemplatur : et hic incipere magno nisu, et conari* [*excitare me*] *ad dolendum, tristandum et plangendum ; et eodem modo* laborando [*s. conando*] *per cetera puncta quæ sequuntur.*

(*) *In quarto Puncto :* Quartum advertere, quid jam inde, etc., *ita vertendum ex autographo* ; Quartum advertere, quid CHRISTUS Dominus noster in humanitate patiatur, aut pati appetat, juxta punctum, quod meditandum suscipitur : unde incipiam et ipse maximo conatu dolorem, mœstitiam, et fletum mihi excitare ; idemque curabo in sequentibus punctis.

Absconsa Divinitate, ne adversarii pereant.

QUINTUM, meditari quo se pacto abscondens CHRISTI divinitas, adversarios suos, cum valeat, non perdat, sed pœnas adeo crudeles pati sinat humanitatem.

QUINTUM, *considerare quomodo* divinitas se abscondit, scilicet, *quomodo posset destruere inimicos suos, et id non facit, et quomodo sinit pati* sacratissimam *humanitatem tam crudelissime* [*i. e. tam supra modum crudeliter et atrociter*].

Quid mihi patiendum.

SEXTUM, cogitare, cum talia ferat pro peccatis meis, quid agere debeam aut pati ejus causa.

SEXTUM *considerare* quomodo hæc omnia *patitur pro peccatis meis*, etc.; *et quid debeo ego facere* et *pati pro illo* [1].

Colloquium.

COLLOQUIUM ad CHRISTUM fiet, terminandum cum *Pater noster.*

TERMINARE *colloquio ad* CHRISTUM *Dominum nostrum, et in fine* Pater noster.

Notandum circa Colloquia.

IN COLLOQUIIS est notandum (ut supra ex parte jam exposuimus) quod agere convenit, et aliquid petere,

ADVERTENDUM *est, sicut superius et ex parte declaratum est, quod in colloquiis debemus* ratiocinari et pe-

1, Animadvertendum hoc loco est, ut in Mysteriis secundæ hebdomadæ adnotavimus. punctis illis de *personis*, *verbis*, *actionibus*, non tam ordinem meditandi constitui, quam materiam (Vid. notam n. 10, *de Incarn.*); ita tria postrema puncta, quæ in hac tertia hebdomada adjiciuntur, non sic intelligi debere, ut hæc omnino ad finem contemplationis cujusque reserventur, sed comitentur, ut ita dicam, *personarum*, *verborum* et *actionum* considerationem; scilicet, ut hæc tria puncta in promptu habeamus in decursu totius contemplationis et ad hæc reflectamus, tanquam aptissima ad fructum illum, qui hujus hebdomadæ proprius est, dolorem scilicet de pœnis Domini colligendum.

juxta præsentis rei rationem, videlicet, prout sentio in me consolationem, vel perturbationem; prout virtutem unam vel alteram expeto; prout in hanc, vel illam partem de me statuere intendo; prout etiam de re, quam contemplor, tristari volo, vel lætari. Deniqve postulandum erit illud, quod circa rem certam aliquam maxime desidero; et unum dumtaxat colloquium poterit confici ad CHRISTUM Dominum, vel triplex, si devotio instiget, nempe ad Matrem, Filium, et Patrem, sicut traditum est in contemplatione secundæ hebdomadæ de tribus Classibus, cum sequente illic Annotatione,

tere *juxta subjectam materiam, scilicet prout me reperio* tentatum, *vel consolatum, et prout desidero habere unam virtutem vel alteram; prout volo disponere de me in unam partem, vel in alteram; prout volo dolere, vel gaudere de re quam contemplor; tandem petendo ea quæ magis efficaciter circa* res aliquas particulares *desidero. Et hoc modo potest* [*quis*] *facere unum solum colloquium ad* CHRISTUM *Dominum nostrum, vel si* materia, vel *devotio ipsum* [*ad hoc*] *moveat, potest facere* tria *colloquia*, unum *ad Matrem*, alterum *ad Filium*, tertium *ad Patrem, eadem forma, prout dictum est in secunda hebdomada, in* meditatione *de duobus Vexillis*[2] *cum No-*

2. *De duobus vexillis*, — Ita omnino legendum censeo. In hispanico legitur quidem : *de los dos Binariôs*, sed est evidenter mendum scriptoris ; *Binarii* enim non *duo* sunt, sed *tres;* cumque mox recurrat mentio *Binariorum*, hoc loco S. Auctorem scripsisse *de las dos Banderas* vix aut ne vix quidem videtur posse dubitari. — De *Nota quæ sequi-*

ta quæ sequitur post Binarios [Classes] 3.

Secunda Contemplatio

in aurora, de rebus a CHRISTO post Cœnam, et in Horto gestis.

Oratio præp.

GRATIO præparatoria consueta semper.

1. Præud.

PRÆLUDIUM primum est juxta historiam; quomodo JESUS CHRISTUS una cum undecim suis Apostolis descendit ex monte

Secunda Contemplatio

in aurora, erit [de rebus gestis] a Cœna ad Hortum inclusive.

SOLITA oratio præparatoria.

PRIMUM *præambulum est historia, et erit hic, quomodo* CHRISTUS *Dominus noster descendit cum suis undecim Discipu-*

tur post Binarios, vide supra, n. 69, in secunda hebd.

3. In hac prima tertiæ hebdomadæ contemplatione S. Pater, ut patet, formam posuit in omnibus hujus hebdomadæ contemplationibus adhibendam. Eam brevius hoc loco proponit, propterea quod quæ ad personas, verba, actiones contemplandas pertinent, satis explicata fuere in primo Exercitio secundæ hebdomadæ Itaque et nos ad illud Exercitium et ad Annotationes ibi positas, præsertim n. 16 remittimus. Cetera omnia perspicua sunt in ipso Libello, dummodo considerentur, ac diligenter ponderentur. Copiosa item doctrina de Colloquiorum usu, quæ hic traditur, non cursim legenda, aut leviter prætereunda, est enim longe utilissima; et si cum iis quæ de eodem argumento habentur in fine primi Exercitii primæ hebdomadæ, conferantur, plena habebitur de colloquiis fructuose instituendis instructio, nobis omnibus qui eorum usum quotidianum habere debemus, saltem in matutina meditatione, peropportuna,

Sion, ubi fuerant cœnati : et transiens per vallem Josaphat, relictis ibi ex illis octo, aliis vero tribus in Horti parte, seorsum ipse digrediens, oravit ad sudorem usque sanguineum, iterata jam ter eadem ad Patrem suum oratione. Postea excitis Discipulis a somno, prostratis ad solam vocem, cum Juda per osculum prodente, adversariis : restituta deinceps, quam amputaverat Petrus, Malchi auricula, comprehensus tandem est, quasi nefarius aut latro quispiam, et per vallem illam ad Annæ domum primo tractus

lis ex monte Sion, ubi Cœnam fecit [fecerat], versus vallem Josaphat, relinquens octo ex illis in parte una vallis, et cæteros tres in Horti parte ; et ponens se in oratione *sudat sudorem* tanquam guttas sanguinis ; *et postquam ter fecit orationem ad Patrem, et excitavit a somno tres suos Discipulos ; et postquam ad vocem ejus ceciderunt inimici, et Juda eum osculante, et S. Petro abscindente auriculam Malcho, quam* CHRISTUS *loco suo restituit ; cum comprehensus esset ut malefactor,* pertrahunt *illum per vallem* deorsum, *ac dein* per declivum sursum *ad domum Annæ,*

SECUNDUM est, pro construendo loco, viam intueri declivem, planam, et arduam ; item Hortum, certa magnitudine, figura, et habitudine depingendum.

SECUNDUM *est, videre locum. Erit hic considerare viam* a monte Sion ad vallem Josaphat, *et similiter Hortum, an latus, an longus, an hoc vel illo modo [situs].*

2. Præludium.

TERTIUM, pro voti consecutione, poscere mœrorem, planctum,

TERTIUM, *petere id quod volo,* quod est proprium petere in

2. Præludium.

anxietatem, et ceteras id genus pœnas interiores, ut CHRISTO patienti pro me compatiar.

Passione, [*scilicet*] dolorem cum CHRISTO doloribus pleno, confractionem *cum* CHRISTO fracto [*viribus consternato*], lacrymas, pœnam internam de tanta pœna, quam CHRISTUS passus est pro me.

Quid post orationem præp. et præludia.

NOTANDA simul hæc quatuor. Primum, quod post præparatoriam orationem, cum tribus præludiis secundi hujus Exercitii, eodem modo et ordine procedendum est per puncta, et per colloquium, ut in præcedente de Cœna peractum est. Adjiciendæ quoque erunt circa Missæ et Vesperarum tempus duæ repetitiones super una et altera dicta contemplatione. Ante cœnam vero, applicabuntur quinque sensus, præmissa ubique oratione præparatoria, cum tribus præludiis, oblatæ materiæ congruentibus, quemadmodum in hebdomada secunda satis descriptum est,

IN HAC secunda contemplatione, postquam posita [*facta*] *est oratio præparatoria, cum tribus præambulis jam dictis, servabitur eadem forma procedendi per puncta, et colloquium, quæ habita fuit in prima contemplatione de Cœna; et ad horam Missæ, et Vesperarum fient duæ repetitiones super prima et secunda contemplatione; ac dein ante cœnam trahentur* [*ducentur*] *sensus* super duas supradictas contemplationes, *semper præmittendo orationem præparatoriam, ac tria illa præambula, juxta subjectam materiam, eadem forma, ut dictum est, ac declara-*

Secundum, quod habita ætatis, complexionis corporalis, ac dispositionis totius ratione, vel quinque, vel pauciora Exercitia, diebus singulis implebuntur.

tum in secunda hebdomada.

Prout ætas, dispositio, et complexio juvat personam quæ exercetur, faciet singulis diebus quinque Exercitia, vel pauciora.

Exercitia danda pro qualitate personæ.

Tertium, quod in hac tertia hebdomada, mutandæ sunt ex parte Additio secunda et sexta : siquidem (quod ad secundam spectat) ubi fuero experrectus, prægocitans quo tendam, et instantem contemplationem paululum delibans, interim dum surgo et accingor, adnitar simul ad tristitiam et dolorem, de tot ac tantis CHRISTI pœnis, meipsum acriter incitare.

In hac tertia hebdomada, mutabuntur ex parte secunda et sexta Additio. Secunda erit, statim ac excitatus fuero [a somno], proponendo mihi quo vadam et ad quid, *resumens paululum contemplationem quam facere volo,* prout Mysterium fuerit [4], *adnitar, dum surgo, et me vestio, ad tristandum* et *dolendum de tanto dolore, et de* tanta pœna CHRISTI *Domini nostri.*

Quid in hac 3. Hebdomada mutandum.

Quoad sextam vero, suffugiam potius,

Sexta mutabitur, non procurando addu-

4. *Prout Mysterium fuerit.* — Non est ostiosum hoc incisum. — In omnibus enim Mysteriis est quidem concipiendus dolor, varius tamen pro dolorum CHRISTI varietate : in aliis enim Mysteriis dolores CHRISTI interni, in aliis externi ; in aliis tristitia, desolatio ; in aliis ignominiæ ; in aliis cruciatus magis contemplandi veniunt. In Crucifixo vero simul omnia in gradu summo.

quam quæram, aut admittam jucundas cogitationes, licet alioqui utiles et sanctas, ut sunt de Resurrectione CHRISTI et Gloria : pro quibus in meditanda ejus Passione, angores ac pœnas hauriam, ex frequenti eorum recordatione, quæ ab hora suæ Nativitatis ad exitum usque vitæ hujus, ipse perpessus est.

cere [*non admittendo*] *cogitationes jucundas, licet bonas et sanctas, ut sunt de Resurrectione et Paradiso ; sed immo inducendo me ipsum ad dolorem, et ad pœnam et afflictionem, trahendo* [*ducendo*] *in memoriam frequenter ærumnas, labores, et dolores* CHRISTI *Domini nostri quos pertulit a puncto quo natus est,* usque ad Mysterium Passionis, in quo nunc versor.

Examen particulare.

Quartum, quod Examen particulare, circa tam Exercitiorum, quam Additionum functionem, fiet ad eumdem modum ut in hebdomada præcedente.

Examen particulare circa Exercitia, et Additiones præsentes, *fiet ita ut factum fuit in hebdomada præcedenti.*

In Secunda autem die

Die 2. De gestis in domo Annæ.

CONTEMPLATIO alia succedet, noctu transigenda, de gestis in domo Annæ, ut narratur infra in Myste-

Secunda die

MEDIA nocte contemplatio erit [*de gestis*] ab Horto usque ad domum Annæ inclusive[5], *infra* [*Mysteria*

5. *Ab Horto usque ad domum Annæ inclusive.* — Ita ex autographo, tum hoc loco, tum alibi pas-

riis Vitæ CHRISTI ; sub auroram vero de secutis rebus in domo Caiphæ ; deinde repetitiones et usus sensuum, velut prius.

JESU CHRISTI *Domini nostri*]; *et in aurora* a domo Annæ ad domum Caiphæ *inclusive, infra* [*ibid.*] ; *et postea duæ solitæ repetitiones, et applicatio sensuum, eo modo quo jam dictum est.*

Tertia die

CONTEMPLABIMUR per noctem mediam quomodo ductus est ad Pilatum CHRISTUS, et quid ibi actum, ut dicetur infra ; diluculo vero, de iis quæ gesta sunt, transmisso CHRISTO ad Herodem. Subdetur repetitionum et sensuum consuetus usus.

Tertia die

MEDIA nocte, a domo Caiphæ ad Pilatum inclusive *infra* [*Mysteria*] ; *et in aurora* a Pilato ad Herodem inclusive, *ibid.*; *ac dein solitæ repetitiones et sensus, eadem forma, qua jam dictum est.*

Die 3. Quomodo ductus ad Pilatum.

Die quarta

MEDITATIO nocturna percurret historiam de reditu ab He-

Quarta die

MEDIA nocte, ab Herode ad Pilatum, ibid., *faciendo* [*hoc Exercisim, includuntur semper a S. P. N. in contemplatione, laboriosa Domini *itinera*, dum ab uno loco ad alium, ab uno tribunali ad alterum pertrahitur, non sine gravissima pœna et ignominia, utraque merito diligenter contemplanda.

Die 4. De reditu ab Herode.

rode usque ad mediam partem Mysteriorum, quæ apud Pilatum secuta sunt ; reliquam vero partem circa lucem primam prosequemur. De repetitionibus quoque, et sensibus, pro consuetudine sit agendum.

tium] et contemplando usque ad mediam partem Mysteriorum ejusdem domus Pilati : deinde in Exercitio, [quod fiet] in aurora, reliqua Mysteria quæ remanserunt ejusdem domus ; et repetitiones et sensus, ut dictum est.

Die quinta

Die 5. A sententia Pilati usque ad crucifixionem.

SUB noctis medium de progressu ipso Passionis contemplabimur, a sententia Pilati usque ad Crucifixionem ; sub auroram deinceps, ab elevatione crucis ad CHRISTI usque expirationem ; repetitiones, et sensuum exercitatio, ut supra.

Quinta die

MEDIA nocte, a domo Pilati usque dum positus fuit in Cruce [s. crucifixus], infra, ibid. ; et in aurora, ab elevatione ejus in cruce, usque dum expiravit, ibidem ; et postea solitæ duæ repetitiones, et sensus.

Die sexta

Die 6. De Crucis depositione.

NOCTU, quomodo mortuus Dominus, sublatus de cruce, et ad monumentum delatus est : primo mane, ex quo

Sexta die

MEDIA nocte, a cruce, cum deponitur, usque ad monumentum exclusive, *ibidem ; et in aurora*, a monumento inclusive usque ad do-

sepultus fuit, donec beata Virgo in domum aliquam se recepit.

num, *in quam Domina nostra se recepit, postquam sepultus esset Filius ejus.*

Die septima

INTER noctu et mane Passionem totam revolvemus. Postea repetitionum, et sensuum vice, per diem totum considerabimus quam licebit frequentissime, quo pacto sanctissimum JESU CHRISTI corpus remanserit ab anima sejunctum; et ubinam, aut quomodo sepultum; item quæ fuerit beatæ Mariæ Matris solitudo, desolatio qualis, et quanta afflictio; quam acerbus quoque Discipulorum mœror exstiterit.

SUBNOTANDUM est, quod si cui libeat, meditandæ CHRISTI Passioni diutius instare, contemplationes singulas debet absol-

Septima die

CONTEMPLATIO *totius Passionis simul in Exercitio mediæ noctis et auroræ; et duarum repetitionum ac sensuum loco, considerare per totam illam diem, quam poterit* [*exercitans*] *frequentissime, quomodo corpus sacratissimum* CHRISTI *Domini nostri remansit* solutum *et separatum ab anima; et ubi, et quomodo sepultum; item considerando solitudinem Dominæ nostræ cum tanto dolore et animi afflictione; deinde ex altera parte Discipulorum* [*etiam*] *solitudinem* [*et mœrorem*].

NOTANDUM *est, quod qui magis vult tempus producere* [*diutius immorari*] *in Passione, debet assumere in quavis con-*

Die 7. Tota Passio revolvenda.

Quid si immorandum in Passione.

vere cum paucioribus Mysteriis : ita ut prima solum comprehendat Cœnam, secunda Lotionem pedum, tertia Eucharistiæ sanctæ Institutionem, quarta Sermonem ibi subsecutum ; et sic in ceteris agendum.

templatione pauciora Mysteria : scilicet, in prima contemplatione Cœnam solummodo, in secunda Lotionem pedum [*discipulis factam*], *in tertia Sacramentum illis datum, in quarta Sermonem quem* CHRISTUS *illis fecit ; et sic per ceteras contemplationes et Mysteria.*

Iteratio Passionis.

Ad hæc, trajecta tota Passione, licebit proximo post die iterare ejus dimidium, atque reliquum postridie : perendie rursus totam simul.

Item, post finitam Passionem, sumat uno die integro *mediam partem totius Passionis ; et secundo die alteram partem ; et tertio die totam Passionem.*

È contrario vero, si quis malit tempus succidere, contempletur de Cœna Domini per noctem, de Horto in aurora, de Annæ domo circa Missam, sub Vesperas de domo Caiphæ, de prætorio Pilati ante Cœnam ; et ita pergendo per dies singulos diversa Exercitia quinque implebuntur, utpote repetitionum ac sensuum usu prætermisso. Transcursa vero passione, operæ pre-

È contrario, qui voluerit magis abbreviare [*tempus*] *in Passione* [*contemplanda*], *assumat media nocte Cœnam, et in aurora Hortum, ad horam Missæ domum Annæ, ad horam Vesperarum domum Caiphæ, loco horæ ante cœnam* [*i. e. applicationis sensuum*] *domum Pilati ; ita ut non faciendo repetitiones, neque applicationem sensuum, faciat quotidie quinque Exercitia distinc-*

tium fuerit, eamdem simul totam, die unico revolvere, sive in unum tantum Exercitium congestam, sive distributam in plura, prout sibi fore conducibilius ille censuerit.

ta, et in quovis Exercitio [contempletur] *distinctum Mysterium* CHRISTI *Domini nostri; et post finitam ita totam Passionem, potest facere* [contemplari] *alio die totam Passionem simul in uno Exercitio, vel in diversis, prout magis sibi videbitur fructum percipere posse.*

Regulae aliquot

ad victum recte temperandum.

Regulae

ad ordinandum se *in posterum in victu* [1].

A pane minus abstinendum.

PRIMA est, quod a pane minus abstinendum sit, quam a reliquis alimentis : cum neque gulam adeo irritet, nec tentationi æque obnoxios nos reddat.

PRIMA Regula est, quod a pane convenit minus abstinere, quia non est cibus, super quem appetitus soleat tam inordinari [*tam inordinate ferri, modum excedere*], *aut ad quem tentatio insistat* [*adeo impellat*], *uti ad ceteros cibos.*

---

1. *Regulæ, etc.* — Videntur hæ Regulæ a S. Patre hoc loco positæ, occasione primæ contemplationis hujus tertiæ hebdomadæ, *de* CHRISTI *Domini Corna* (Vid. Reg. 5). Certe enim hæ regulæ non magis ad hanc tertiam hebdomadam pertinent, quam ad totum Exercitiorum tempus, immo vero etiam ad omnem vitam nostram.

Multæ ex his Regulis doctrinam continent, quæ licet hic applicata ad *victum* sit, generatim tamen ad omnes actiones et affectiones ordinandas utilissime transferri potest : v. g. ut ad gulam, ita ad superbiam, ad iram domandam, etc. Duo notantur a S. Patre, quæ ad inordinationem in victu stimulare hominem solent, quæque proinde observare docet et expugnare, *appetitus* naturalis, et dæmonis *tentatio* (Vid. Reg, 1, 3 et ult.). Eadem vero in omni alia inordinatione observari possunt ac debent : et pleraque remedia, quæ hic præscribuntur a S. Patre, æque usui erunt in alia quacumque *appetitus* ac *tentationis* materia, præsertim ea quæ habentur a Reg. 5 usque ad finem.

SECUNDA, quod circa potum attendenda sit magis abstinentia, quam circa panem : caute observando, quæ prosit mensura potus, ut sumatur semper ; quæ rursum noceat, ut tollatur.

Magis a potu temperandum.

TERTIA, quod circa pulmenta et edulia potissimum abstinentiæ ratio versetur, cum per illa, tum appetitui ad peccandum, tum inimico ad tentandum, major subministretur occasio. Temperanda sunt igitur, vitandi excessus causa ; quod fit dupliciter, dum vel cibis grossioribus vescimur atque assuescimus, vel dum parce

Potissimum ab eduliis.

SECUNDA, *circa potum videtur commodior* [*magis opportuna, necessaria magis*] *abstinentia, quam circa* comestionem *panis : proinde multum debet considerari quid prosit,* ut admittatur [2], *et quid noceat, ut tollatur.*

TERTIA, *circa obsonia servari debet maxima, et maxime integra abstinentia, quia tam appetitus* ad inordinationem [*excedendum modum*], *quam* tentatio *ad* investigandum [3] [*ad excogitandas et quærendas lautitias*] *promptiores sunt in hac parte : itaque abstinentia in cibis, ad* inordinationem *vitan-*

2. *Ut admittatur.* — Sane differt multum hæc expressio ab ea, quæ in vulgata versione habetur : *ut sumatur semper.* Nam, et *admittatur* minus dicit, quam *sumatur ;* et *semper* abest in autographo.

3. *Ad investigandum.* — Fortasse mendum est in textu hispanico, et pro *investigar* legendum *instigar*, quod certe sensum præbet planiorem. Antiqua versio *ms.* habet hoc loco : *insistere*, quod utique non respondet verbo hispanico, *investigar*, bene vero *instigar*. — Similiter in prima Regula, pro *insista*, quod nunc habet textus hispanicus, omnino legendum videtur *incita*, quod idem est ac *instiga.*

delicatis utimur.

Ut reperienda justa cibi mensura

QUARTA est, quod quanto plus de conveniente victu sibi quis ademerit (vitato interim valetudinis adversæ gravi periculo), tanto celerius mensuram cibi ac potus justam reperiet : tum quia, hoc modo melius se disponens, et obnixius tendens ad perfectionem, sentiet interdum quosdam cognitionis internæ radios, et consolatorios motus sibi cælitus immissos, ex quibus facile poterit rationem victus commodiorem discernere ; tum quoniam si quis, ita abstinendo, se deprehenderit viribus imbecilliorem esse, quam ut ipsa Exercitia spiritualia peradam, *potest adhiberi duobus modis : primo, cum* [*quis*] *assuescat manducare cibos grossiores : altero, si delicatos* [*sumat*] *in parva quantitate.*

QUARTA, *cavendo* ne incidat in infirmitatem, *quanto plus quis subtraxerit de convenienti* [*victu*], *tanto citius perveniet ad* medium[4] *quod servare debet in manducando et bibendo ;* [*idque*] *ob duas rationes : primo, quia sic* adjuvans sese *ac se disponens, sæpe magis sentiet internas cognitiones, consolationes et divinas inspirationes, quibus ostendatur sibi* medium *quod sibi conveniat ; secundo,* [*quia*] *si persona videat se in tali abstinentia, nec tantis viribus corporis,* nec dispositione, [*quæ sufficiant, vel aptum conservent*] *ad Exercitia spiritualia* [*peragenda*], *facile perve-*

4. *Medium.* — Intellige ex autographo, *viam mediam*, inter excessum et defectum. — Notatu etiam dignissima et expressio illa : *adjuvans sese.*

gere commode valeat, sic facile advertet, quam mensuram victus naturæ necessitas requirat.

QUINTA, quod expedit inter comedendum imaginari, quasi videamus JESUM CHRISTUM Dominum nostrum vescentem cum suis Discipulis, observando quem teneat edendi, bibendi, respiciendi, et loquendi modum, eumque ad imitandum nobis proponendo. Usu veniet enim, ut occupato magis intellectu circa meditationem talem, quam circa corporalem cibum, discamus facilius victum moderari.

SEXTA, quod gratia varietatis, aliæ adhiberi possunt meditationes inter vescen-

niet ad judicandum quid magis conveniat sustentationi corporis.

QUINTA, *tempore quo quis cibum sumit, consideret ac si videat* CHRISTUM *Dominum nostrum cibum sumentem cum suis Apostolis, et quomodo bibat, et quomodo respiciat, et quomodo loquatur, et* curet *eum imitari, ita ut præcipue intellectus occupetur in consideratione Domini nostri, et minus in sustentatione corporis, ut ita capiat majorem* methodum [5] *et ordinem circa modum, quo* se habere et gubernare *debeat.*

Inter comedendum, aliquid pium imaginari.

SEXTA, *alias, dum cibum sumit, potest aliam considerationem adhibere, vel de*

Aliæ Meditationes intermiscendæ.

5. *Methodus.* — Hisp. *concierto*, quasi : harmonia. Antiqua versio *ms.* vertit *formam.* — Notandum quod sequitur : *circa modum, quo se habere ac gubernare debeat*, quod latius patet neque ad solam rationem *moderandi victus* pertinet ; sed respondet propositæ considerationi, quomodo CHRISTUS non modo *manducet*, ac *bibat*, sed et quomodo *respiciat*, et *loquatur*. Et sane in conviviis non minori cura lingua et sensus ceteri custodiendi sunt, et ab inordinatione servandi, quam gustus.

dum, ut sunt de Sanctorum vita, de pia quapiam doctrina, vel de aliquo spirituali negotio agendo : unde sic abstracta mente, cibus ipse et vescendi delectatio parum sentiatur.

Cavenda aviditas cibi.

SEPTIMA, quod cavendum sit præcipue, ne super sumendos cibos, animus quodam modo totus effundatur, et ne avide vescamur, aut festine ; sed appetitui semper dominantes, tum mensuram victus. tum sumendi modum una temperemus.

Quid pro tollenda cibi immoderantia.

OCTAVA est, quod plurimum conducit ad tollendum cibi, potusque immoderantiam, si ante prandium aut

vita Sanctorum, vel de pia aliqua contemplatione, vel de aliquo negotio spirituali quod sibi agendum sit : quia attentione defixus in re tali, minus *sumet delectationis* et sensus *in cibo corporali.*

SEPTIMA, *super omnia* [6] *caveat, ne sit totus animus suus* intentus *in id quod comedit, neque in comedendo, sit* festinus præ appetitu, *sed sit dominus* sui, *tam in modo comedendi, quam in quantitate quam sumit.*

OCTAVA[7], *ad tollendam* [*omnem*] inordinationem [*circa victum*], *multum juvat* post *prandium, vel*

6. *Super omnia.* — Merito S. P. hac utitur emphasi : *Super omnia.* Id enim præcipuum, id *super omnia* cavendum, ne animus se effundat, sed sit dominus sui, nunquam sui impotens. Idemque in omni affectione præcipuum est, quo eniti per assiduam vigilantiam suique victoriam quisque virtutis cultor debet.

7. *Octava.* — Regula miræ sapientiæ, et ad omnem affectionem ordinandam utilissima : 1° *Tempore tranquillo prævidere* occasionem, qua inordinatio facilius possit accidere ; — 2° in antecessum *statuere, quid* in ea occasione *agendum sit*, ne

cœnam, et quacumque hora nulla esuries sentitur, prævia deliberatione, victum proxime sumendum, definiamus ad mensuram certam, quam deinde nulla vel propria aviditate, vel instigatione inimici, umquam excedamus; sed potius vincendæ utriusque causa, de illa nonnihil etiam subducamus.

post *cœnam, vel alia hora quâ non sentiat appetitum comedendi, determinare secum pro prandio vel cœna proxime futura*, et ita consequenter quotidie, *quantitatem quam conveniat sumere, ultra quam neque ob appetitum quemcumque, neque ob tentationem* [*ullam*] *procedat; sed immo, ad magis vincendum* omnem *appetitum inordinatum, et tentationem inimici*, si tentatur ad plus comedendum, comedat minus.

---

tentationi succumbamus, scilicet proponere tentationi contraria; — 3° quod si in occasione dein constituti acrius tentemur, etiam *plus agere* contra illam, *quam quod* prius *constitueramus*. Hoc scilicet est non solum *resistere* inimico, sed illum etiam *prosternere*, ut loquitur S. P. Ann. 13, inter 20. Hoc est *agere contra* sensualitatem, quod item plus est quam *resistere* (Vide de *Regno* CHRISTI, notam sub n. 5).

Quarta Hebdomada.

Contemplatio prima

quomodo JESUS Dominus post Resurrectionem apparuit sanctæ Matri suæ, ut habetur infra in Mysteriis Vitæ CHRISTI.

Oratio præp.

ORATIO præparatoria juxta morem.

1. Prælud.

PRÆLUDIUM primum accipitur ab historia, quomodo postquam expiravit Dominus in cruce, sepulto (*) corpore, sed Divinitati semper socia-

[Quarta Hebdomada]

Prima contemplatio

quomodo CHRISTUS *Dominus noster apparuit Dominæ nostræ. Infra* [*vid. inter Mysteria*].

SOLITA *oratio præparatoria.*

PRIMUM [1] *præambulum est historia, quæ hic est: quomodo postquam* CHRISTUS *expiravit in cruce, et corpus remansit separatum ab anima, et*

(*) *In prima Contemplatione quartæ hebdomadæ. In primo præludio:* Sepulto corpore; *ex autographo habetur:* corpore ab anima separato; *vox enim illa* (sepulto) *non est, neque cohæret cum aliis.*

---

1. Hoc præambulum diligenter consideretur; præbet enim copiosam contemplandi materiam circa personas, verba, opera, etc.; quæ alioqui in hac contemplatione, prout inter mysteria proponitur, jejunior videri posset.

to, ipse in anima, Divinitati quoque continue unita, descendit ad Inferos; ereptisque inde justorum animabus, rediens ad sepulchrum, corpus cum anima denuo univit, ac resurgens, demum apparuit beatæ Virgini Matri suæ vivus, ut pie ac verisimiliter credendum est.

cum illo semper unita Divinitas, anima beata [2] *descendit ad Infernum, pariter unita cum Divinitate; unde eripiens animas justas* [3], *et veniens ad sepulchrum, et resurgens, apparuit benedictæ Matri suæ in corpore et anima.*

SECUNDUM, pro constructione loci, speculandum accipiet

SECUNDUM, *compositio, videndo locum; quod hic erit, videre*

2. Præ lud.

2. *Anima beata.* — Notatu dignum est hoc epitheton *beata*, quod animæ apponitur in autographo. Et vero CHRISTI anima momento, quo corporis soluta vinculis fuit, eodem perfecta ac plena beatitudine sibi debita perfrui cœpit. Quanquam enim propter unionem hypostaticam, et gloria corpori et beatitudo animæ CHRISTI esset debita omnino ac propria, fuit tamen etiam in CHRISTO *corpus mortale*, maxime in passione, vero sensu *animæ ergastulum*, ex quo hæc egressa statim in ipsa morte victrix plene ac perfecte glorificata est. Et procul dubio terræ motus ceteraque illa signa, quæ CHRISTI mortem subsecuta sunt, non minus victoriæ hujus trophæa, quam luctus creaturarum ob extinctum Salvatorem indicia fuisse censenda sunt.

3. *Animas justas.* — Omnes ac singulas participes facit triumphi et gloriæ, prout laborum participes olim extiterunt (Ex *Regno* CHRISTI). Quam multa hic se offerunt, quibus venturum CHRISTUM Patriarchæ et Prophetæ præfigurarunt, acta præclare ac tolerata, quæ nunc a triumphatore CHRISTO sua obtinent præmia. — Quid vero in Virgine, quæ omnium maxime laborum ac dolorum fuit particeps? — Quale huic, quale illis solatium affert CHRISTUS? Ut in quinto puncto.

sepulchri situm, et beatæ Virginis domicilium, cujus formam, partes, et reliquam dispositionem, ut cellulam et oratorium, singillatim perscrutabimur.

dispositionem sancti sepulchri, et locum seu domum Dominæ nostræ, respiciendo partes ejus in particulari: item cubiculum, oratorium, etc.

3. Prælud.: Gratiæ petitio.

TERTIUM continebit gratiam petendam, ut scilicet immensum

TERTIUM, *petere id quod volo, et erit hic, petere gratiam* [4] *ut læ-*

4. *Petere gratiam.* — Bene advertenda est gratia, quæ petenda dicitur. Est autem hæc: ut *lætemur* et *gaudeamus*, idque *intense*. Qua vero de re gaudeamus? DE GLORIA ET GAUDIO CHRISTI DOMINI NOSTRI. Id quod in vulgata versione minus clare exprimitur illo verbo: *participemus*. CHRISTUM Dominum Regem ac Ducem nostrum, tam bene de nobis meritum, *gloria* et *gaudio* ineffabili fruentem contemplamur. Hæc nostræ lætitiæ vera ratio, *ex amore erga* CHRISTUM *Dominum*, qui amor purissimus atque sanctissimus hujus hebdomadæ præcipuus est fructus. Et vero contemplatio tantæ gloriæ Regis nostri, qui in hoc Mysterio apparet qualis est, *gloria generis humani*, mirum in modum valet ad confirmandam in nobis et augendam æstimationem Ejus, et ad Ejus amorem in nobis magis magisque accendendum, itemque ad æstimationem et amorem laborum Ejus, et crucis Ejus, per quam tanta parta est victoria et gloria. Unde hic *amor* CHRISTI, quem præcipuum dicimus esse hujus hebdomadæ fructum, nequaquam sterilis est affectus, sed mire efficax ad confirmandos nos in proposito Illum sequendi et imitandi, et præcipue excitat *alacritatem* laborandi et patiendi, dum vivimus hanc mortalem vitam, ad exemplum et ex amore *talis ac tanti* Regis nostri. — Itaque possunt quidem et debent etiam hæc Mysteria gloriosa nostræ fragilitati, etc., vires addere, propter *spem* quæ hic excitatur, fore ut aliquando id fiat in membris, quod in capite jam videmus impletum; præcipuum tamen est, ut de CHRISTI gloria *propter ipsum* CHRISTUM gaudeamus, nostri ipsorum nos-

CHRISTI ac Matris gaudium participemus.

ter et gaudeam intense de tanta gloria et gaudio CHRISTI *Domini nostri.*

QUNCTUM primum, secundum, ac tertium eadem hic erunt, quæ supra in contemplatione Cœnæ fuerunt exposita, id est considerare personas, verba, opera.

PRIMUM punctum, secundum, et tertium sint eadem solita, quæ habuimus in Cœna CHRISTI *Domini nostri.*

Punctum 1, 2, et 3, eadem Contemplatione Cœnæ.

QUARTUM vero erit, animadvertere (*),

QUARTUM, *considerare quomodo Divini-*

4. Ut Divinitas in Resurrectione elucescit.

(*) *In quarto Puncto:* Quomodo CHRISTI Divinitas Passionis et mortis tempore abscondita: *in autographo habetur:* Quomodo CHRISTI Divinitas, quæ Passionis tempore videbatur abscondita, etc.

træque propriæ felicitatis tantisper veluti obliti. Ita nostræ miseriæ ac pœnæ, quibus etiam, dum maxime in hac quarta Exercitiorum hebdomada versamur, exercitari non raro nos vult Deus (quod item Dei famuli in præcipuis anni solemnitatibus experiri aliquando solent), fructum solidum harum contemplationum non impedient. Nam ut CHRISTI gloria et gaudium extra mundi hujus vicissitudines positum est, ita nostrum de hac CHRISTI gloria gaudium securum erit et inviolabile; ut proin cogitemus ac dicamus: « Mihi quidem tempus gaudendi de meo bono necdum advenit sed *sufficit mihi* quod Rex ac Dux meus CHRISTUS gloria et gaudio potiatur. » Qui quidem animi sensus in angelico cantico, *Gloria in excelsis*, sublimibus illis Ecclesiæ verbis exprimitur: *Gratias agimus tibi* PROPTER MAGNAM GLORIAM TUAM. Et hoc est vere ac proprie *delectari* IN DOMINO. — Ita certe gavisa fuisse, in resurrectione Filii, Mater sanctissima censenda est, cui vel solam cogitationem de gloria et gaudio, quo Filium jam

quomodo CHRISTI Divinitas, Passionis et mortis tempore abscondita, palam se faciat in Resurrectione, ac tot miraculis deinceps elucescat.

5. CHRISTI benignitas suos consolandi.

QUINTUM, æstimare quam prompto copiosoque functus sit Dominus consolandi suos officio, adhibita consolationis, quæ ab amicissimo quopiam præstari potest, similitudine.

Colloquium.

COLLOQUIO uno, vel pluribus, juxta materiam faciendis, terminetur contemplatio cum *Pater noster.*

tas, quæ videbatur se abscondere in Passsione, apparet et ostendit se nunc tam miraculose in sanctissima *Resurrectione*, per veros et sanctissimos ejus effectus.

QUINTUM. speculari *officium consolandi* [5] *[suos], quod* CHRISTUS *Dominus noster exercet; et comparando, quomodo solent amici amicos consolari* [6].

TERMINARE *uno vel pluribus colloquiis, juxta subjectam materiam, et* Pater noster [7].

---

frui sciebat plenissimum præbuisse solatium, in ferendis per multos deinceps annos exilii hujus laboribus, dubitandum non est.

5. *Consolandi.* — CHRISTUS redivivus consolatur omnes suos: 1° *sua propria gloria*, qua illi gaudent magis, quam de quacumque sua ipsorum felicitate; 2° *felicitate*, quam illis præbet, vel *in re*, ut Patribus ac justis in limbo, vel *in spe*, ut Matri sanctissimæ, Discipulis, inque illis etiam unicuique nostrum. — Dum ergo peregrinamur a Domino, *gaudere* nos decet, CHRISTO quidem de gloria jam impleta, nobis autem *spe*. *Gaudete* IN DOMINO, et, SPE *gaudentes.*

6. Vide notam n. 1. in tertia hebdomada.

7. *Pater noster.* — Licet S. P. solum *Pater noster* dicendum præscribat, non tamen inopportunum erit ad beatam Virginem, quæ magna pars est hujus contemplationis, addere: *Regina Cœli.* Idque

Recensenda ordine Mysteria Resurrectionis et Ascensionis.

NOTANDUM porro, quod in sequentibus contemplationibus, seu Exercitiis, recensenda erunt per ordinem Mysteria omnia Resurrectionis, Ascensionisque, et quæ sunt intermedia, servatis ubique iisdem formulis et modis : sicuti per totam illam hebdomadam factum est, in qua Passionis Mysteria contemplati sumus ; et juxta modum ac exemplum primæ hujus de Resurrectione Domini meditationis, formandæ sunt sequentes omnes, atque regulandæ, tam in præludiis (nisi quod hæc rebus sunt accommodanda), quam in punctis quinque, et Additionibus singulis. Pari etiam ratione circa repetitiones, et sensuum operationes, nec non in augendo, minuendove Exercitiorum secundum Mysteria numero, dirigi poterimus, sicut in prædicta meditandæ

IN contemplationibus sequentibus procedatur per omnia Mysteria Resurrectionis, eo modo qui infra sequitur, usque ad Ascensionem inclusive ; adhibendo et servando de cetero in tota hebdomada Resurrectionis eamdem formam et methodum, quæ servata fuit in tota hebdomada Passionis. Ita ut hac prima contemplatione de Resurrectione se regat [hanc tanquam normam sequatur contemplans] quantum ad præambula, juxta subjectam materiam ; et quantum ad quinque puncta, sint eadem ; et Additiones, quæ habentur infra, sint eædem ; atque ita in reliquis omnibus potest se regere [dirigere] juxta modum hebdomadæ Passionis, ut in repetitionibus, in sensuum applicationibus, in abbreviandis vel extendendis Mysteriis.

---

eo magis, quod vel *uno* vel *pluribus colloquiis* terminandum dicatur hoc Exercitium.

CHRISTI Passionis hebdomada fuimus edocti.

Quartæ Hebdomadæ magis conveniunt quatuor Exercitia.

Secundo notandum est, convenire magis quartæ huic hebdomadæ, quam præcedentibus, ut quatuor dumtaxat fiant Exercitia; primum, postquam mane surreximus; secundum, circa Missæ tempus, vel paulo ante prandium, prioris repetitionis loco; tertium, hora Vesperarum, pro secunda repetitione; quartum, ante cœnam, admotis sensuum officiis, ad imprimendas fortius animæ contemplationes tres eo die factas, signatis obiter, et penitius tractatis partibus, seu locis illis, in quibus motus animi efficaciores, majoremque gustum spiritualem senserimus.

Secunda nota, communiter *in hac quarta hebdomada magis convenit quam in ceteris tribus præteritis, facere quatuor Exercitia, et non quinque: primum, statim ut quis surrexerit mane; secundum, ad horam Missæ, vel ante prandium, loco primæ repetitionis; tertium, ad horam Vesperarum, loco secundæ repetitionis; quartum, ante cœnam, trahendo* [*applicando*] *quinque sensus* super tria Exercitia ejusdem diei, notando et moram faciendo in partibus principaliori-bus, et in *quibus senserit* majores *motiones, et gustus spirituales* [8].

8. *Majores motiones, et gustus spirituales.* — Cum alibi S. P., de repetitionibus agens, semper remittat simpliciter ad formam præscriptam in primæ hebdomadæ Exercitio tertio; hic non ita, sed sistendum dicit in iis, in quibus *majorem motionem et gustum spiritualem* senserimus, nec jubet sisti etiam in illis, in quibus senserimus *desolationem*. — Cur ita? Fortasse quod minus conveniat huic hebdo-

Tertio, quod quamvis ei, qui exercitatur, certus præscribatur numerus punctorum, puta ternarius, aut quinarius ; liberum tamen ipsi erit in plura vel pauciora puncta redigere contemplationem, prout commodius se habere expertus fuerit. Qua in re magnopere juvabit, ante ingressum Exercitii, tractanda puncta comminisci, et numero certo præfinire.

Tertia, quamvis in omnibus contemplationibus data sint tot puncta numero certo [*definita*], *puta tria, vel quinque, etc. ; ille* [*tamen*] qui contemplatur [9] *potest ponere plura vel pauciora puncta, prout melius se* [*habere*] *reperiet.* Ad quod *multum juvat priusquam quis intret in contemplationem*, conjecturare [*prævidere conjectura probabili*]. *et definire puncta, quæ assumere debet, certo numero* [10].

Puncta Meditationis plura, vel pauciora

madæ *laboriosum* studium quærendi id, quod optamus, quasi terram fodiendo ut aquarum venam reperiamus abundantiorem, sed veluti sponte oblata consolatione, sive potius gustu spirituali, spirituali, inquam, etiamsi minus quandoque sensibili, suaviter fruendo vel utendo contenti simus. Fortasse etiam supponit S. P. desolationem vix locum habere in hac hebdomada, inter hæc gloriosa CHRISTI mysteria, in anima, quæ ad ea contemplanda accedat, post Exercitia trium præcedentium hebdomadarum, rite disposita.

9. *Qui contemplatur.* — Ita S. P., non : *qui exercitatur.* Fortasse, quia hæc adnotatio, æque extra tempus Exercitiorum ac in Exercitiis, contemplanti cuique opportunissima est. — Neque minus certe conveniet secundæ et tertiæ hebdomadæ, quam hujus quartæ mysteriis contemplandis.

10. *Certo numero.* — In hoc punctorum numero conjectura probabili prævidendo ac definiendo, itemque fructum, qui potissimum quærendus sit, determinando, præcipue consistit illa, quam quotidie ante nocturnum examen ex Majorum nostrorum in-

Hac quarta hebdomada variandæ aliquæ Additiones.

Quarto denique notandum est, quod per quartam hanc hebdomadam, variari debent secunda, sexta, septima, et decima Additiones.

In secunda quidem, ut, dum evigilo, repente mihi ponam ob oculos statutam contemplationem, et de gaudio Domini cum suis studeam et ipse exhilarescere.

In sexta vero, ut memoriæ meæ objiciam ea, quæ lætitiam spiritualem cient, ut cogitatio de Gloria.

In septima, ut lucis et cœli utar commoditate, quæ sese offeret, puta per tempus vernum, herbarum virentium, et florum aspec-

In hac quarta hebdomada, inter omnes decem Additiones mutari debent secunda, sexta, septima, et decima.

Secunda erit, statim ut excitor a sommo, ponere ob oculos contemplationem, quam facturus sum, volendo affici *et exhilarescere de tanto gaudio et lætitia* CHRISTI *Domini nostri.*

Sexta, memoriæ objicere, et cogitare *res quæ movent ad* delectationem, hilaritatem *et* lætitiam *spiritualem, ut de Paradiso.*

Septima, uti claritate [*lucis*], *et commoditatibus tempestatis; ut*, veris et æstatis *tempore* [11], *refrigerio* [*auræ, herbarum, flo-*

stituto facere solemus, *præparatio ad matutinam meditationem.* (Cong. VII, decr. 25.)

11. *Veris et æstatis* tempore. — Hisp. *verano* utrumque significat, scilicet anni tempus a mense Aprili ad Octobrem. — *Refrigerio* (auræ, herbarum, florum). Ita plenius exprimi existimo sensum vocis hisp. *frescura*, cui respondet ital. *fresco*. — Antiqua versio *ms.* habet : *rebus amœnis et jucundis*. — Valde notanda sunt infra : *in quantum anima existimat... sibi posse esse adjumento* ; ut meminerimus, nonnisi *media* hæc esse ad finem, et eatenus solum adhibenda, quatenus ad finem profutura existimentur, non

tu, aut aprici loci amœnitate ; per hyemem vero, solis, vel ignis opportuno calore; et ita de ceteris corporis atque animi oblectationibus congruis, per quas Creatori et Redemptori meo congaudere queam.

rum], *et hyemis tempore sole, vel* [*ignis*] *calore*, in quantum *anima existimat, vel* conjectura supponit sibi posse esse adjumento *ad gaudendum* in *Creatore et Redemptore suo.*

---

amplius. Regula enim *Fundamenti* semper et ubique in suo vigore tenenda est. — Notandum item quod dicitur de fine in hac hebdomada nobis proposito : *ad gaudendum* IN CREATORE ET REDEMPTORE SUO. Absit a nobis alius quidam lætitiæ sensus, quasi de labore longi itineris tandem ad finem vergente in hac postrema Exercitiorum hebdomada ad quietem adspirantes gaudeamus ! A quo sensu, nimium naturali et humano, incredibile dictu est, quantum sæpe quidam minus cauti detrimentum capiant ; jam illis ultimis diebus, quibus maxime fervere animos æquum esset, relaxantes sese ac tepescentes, et incipientes jam tum deperdere salutaria illa sensa, quæ in præcedentibus Exercitiis, spiritu Dei afflante, non sine labore conceperant ; maximo sane christianæ ac religiosæ perfectionis damno, nec facile deinceps reparando.

Nota.

Quæ sequuntur, nempe *Contemplatio ad amorem excitandum*, et *tres Modi orandi*, ex autographo censenda sunt extra seriem IV. hebdomadarum. Cum enim post 20 Annotationes, in capite cujusque paginæ perpetuo notatum legatur in autographo : *prima hebdomada*, — *secunda hebdomada*, — *tertia hebdomada*, — *quarta hebdomada*, — id quod et nos in hac editione imitati sumus ; ubi ad *Contemplationem de amore* ventum est, inscriptio illa *quartæ hebomadæ* in autographo omittitur, atque ita deinceps. . . . . .

Nec tamen hinc sequitur, non recte fieri solere, quod usus habet, ut hæc *Contemplatio* detur in fine

In decima, ut loco pœnitentiæ, temperantia et mediocritate victus contentus sim; nisi quo tempore jejunium vel abstinentiam Ecclesia indixit, cujus præceptis semper obtemperandum est, nisi justum adsit impedimentum.

Decima, loco pœnitentiæ, attendat ad temperantiam *et* [*ad tenendum*] *medium in omnibus; nisi* [*sit tempus quo*] *præcepta sint jejunia vel abstinentiæ, quas Ecclesia indicit; quia hæc semper impleri debent, nisi adfuerit justum impedimentum.*

---

quartæ hebdomadæ, veluti pro conclusione et coronide Exercitiorum. Imo vero nec alio loco poni opportunius poterat a S. Patre hæc Contemplatio, et vix alio tempore melius ac fructuosius institui potest. *Amor Dei*, qui hic docetur, est ultimus terminus, est perfectio hujus vitæ. Merito præmissa est meditatio vitæ, mortis, ac resurrectionis D. N. J. C.; per Jesum enim, nec nisi per Jesum aditus nobis ad Deum Ejusque amorem patet: *Nemo venit ad Patrem nisi per me.— Ego sum ostium.— Ego sum via.* — Cumque ad Jesum pervenire non possimus, nisi peccata in primis expellantur, itemque inordinatæ passiones frenentur; ideo hinc initium fieri debuit, in prima scilicet Exercitiorum hebdomada. Et sane frustra ad hunc amorem Dei adspiret, qui non ante omnia in abnegatione sui ipsius strenue se exercuerit. Recte itaque et ordinatissime processum est, ut demum ad hunc felicem terminum, amorem Dei, perveniretur.

Aptissime vero hæc Contemplatio respondet *Fundamento:* ita tamen, ut, cum Fundamentum proponi censeatur incipientibus, in illo de hac *perfectione* Dei amoris ne mentio quidem fiat. Ibi enim S. P. solummodo loquitur de laude ac reverentia Deo exhibenda, deque Illi serviendo, et parat animum ad impedimenta removenda; in hac vero *Contemplatione* de *amore Dei*, quæ purgatis jam et exercitatis proponitur, S. P. ad ea ducit, quæ in laude ac reverentia Deo exhibenda, inque ejus servitio, absolutissima sunt ac perfectissima.

Contemplatio ad amorem spiritualem

in nobis excitandum.

IN PRIMIS duo notanda sunt.

PRIMUM, quod amor ipse ab operibus magis, quam a verbis pendet.

SECUNDUM, quod consistit amor in mutua facultatum, rerum,

Contemplatio ad obtinendum amorem.

PRIMO, *convenit duo animadvertere.*

PRIMUM *est, quod amor* debet poni *magis* in *operibus*, *quam* in *verbis* [1].

ALTERUM, [*quod amor consistit in communicatione* [2] [*quæ fit*]

De natura amoris.

1. *In verbis.* — Idem censendum de affectu sterili et inefficaci. Affectus enim tales sunt *verba* interna.

2. *In communicatione (quæ fit) ab utraque parte, etc.* — Totam hanc versionem ex autographo diligenter velim cousiderari. Ita enim mentem suam S. P. expressit, ut ad amorem Dei erga hominem, hominisque vicissim e ga Deum, optime omnia applicari possint : *communicet amans amato, et vicissim amatus amanti ea quæ habet, vel ex iis quæ habet vel potest.* — Si enim *amans* intelligatur Deus, homo vero *amatus;* apte dicitur *amans* Deus *amato* homini *communicare ea quæ habet, vel ex iis quæ habet vel potest.* Neque enim potest Deus infinitus, quantumvis amans, finitæ creaturæ omnia quæ habet ipse, communicare ; recte vero *ex iis, quæ habet vel potest*, communicare dicitur, pro capacitate scilicet amati.

et operum communicatione, puta scientiæ, divitiarum, honoris, et boni cujuscumque.

Oratio præp.

ORATIO præmittitur ex more.

1 Prælud.

PRÆLUDIUM primum est, ut coram Domino, Angelis, Sanctisque omnibus, mihi propitiis, stare me videam.

2. Prælud.

SECUNDUM, ut gratiam Dei efflagitem, per quam beneficiorum ejus in me collatorum magnitudinem perspiciens, ad amorem, cultum, et servitium ipsius totum me impendam.

ab utraque parte, *scilicet*, ut det et communicet amans amato ea quæ habet, vel ex iis quæ habet vel potest, et sic vicissim amatus amanti: ita ut, si alter habet scientiam, det illi qui eam non habet; si honores; si divitias; et sic [*porro* alter alteri [*vicissim*].

ORATIO [*præparatoria*] *solita.*

PRIMUM *præambulum est compositio, quæ hic est, videre quomodo consisto coram Deo Domino nostro, Angelis, et sanctis*, interpellantibus pro me.

SECUNDUM, *petere id quod volo. Erit hic, petere* cognitionem internam [3] *tot ac tantorum bonorum*, [*a Deo*] *acceptorum, ut ego* integre [*hæc*] recognoscens [*vel, integro grati animi sensu*] possim in omnibus *amare et*

3. *Cognitionem internam.* — Ita ex autographo distinctius, quam in vulgata versione, *duplex* gratia exprimitur, quam ubique S. P. docet postulandam, *cognitionis* seu illuminationis, et *affectionis* seu voluntatis, et exsecutionis officii per lumen divinæ gratiæ cogniti.

servire divinæ suæ Majestati.

QUNCTUM primum sit, revocare in memoriam beneficia Creationis,

QRIMUM * *punctum est, adducere in memoriam beneficia accepta*

Beneficiorum recordatio.

* Quatuor puncta quæ sequuntur solent quibusdam confusionem quamdam parere quod non satis distincta ipsis videantur ista quatuor, sed et secundum punctum et tertium in ipso jam primo puncto videantur contineri. Cui incommodo ut remedium aliquod suggeramus, ita distinguenda sunt ex ipso textu S. P. N., ut:

In *primo puncto* contemplemur generatim Dei in nos *beneficia*, seu præstita, seu præstanda, quatenus scilicet summa bona nobis inde ex Ejus amore provenerunt, ac porro proveniunt, et proventura in æternum firma spe confidimus.

In *secundo puncto* contemplemur beneficia illa præstari a Deo *præsenti* in omnibus, in quibus Ille nobis bona sua communicat, et in nobis ipsis; ita ut *personaliter* in omnibus ipse nobis benefaciat. Quæ certe ratio plurimum amoris superaddit in beneficiis.

In *tertio puncto* contemplemur Deum non modo præsentem nobis benefacere, ceterisque creaturis propter nos, sed *operantem* etiam et quodammodo *laborantem* in nobis et in aliis creaturis, adjuvantem et nos et creaturas omnes, ut nobis benefaciat. Quod cum in quocumque benefactore amoris significationem plurimum adaugeat, in Deo profecto, qui, licet causis secundis verum actum tribuat, ipse tamen suo concursu etiam operatur in illis in bonum nostrum, amoris est plane inexplicabilis et infiniti.

Addiderim hoc loco, non videri mihi prohiberi, quominus tum in secundo tum in tertio puncto distinctius etiam de Deo Redemptore cogitemus, ut scilicet:

In *secundo* quidem *puncto* perpendamus etiam illam Dei *præsentiam*, quam æterni Patris Filius tum in carne mortali præstitit, cum *in terris visus est et cum hominibus conversatus est*, tum eam

ac Redemptionis; dona itidem particularia, seu privata enumerare, et cum intimo af-

Creationis, Redemptionis, et dona particularia, ponderando multo *cum affectu,*

quam præstat nobis in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento.

In *tertio* vero *puncto* Dei Redemptoris veros et gravissimos *labores* ac *dolores*, quos pro nobis ipse, verus Dei Filius, sustinere dignatus est, cum pro nobis *non dubitavit manibus tradi nocentium, et crucis subire tormentum.*

Præterea cum in primo puncto non solum beneficia jam præstita, quæve omni tempore nobis præstantur a Deo, sed etiam in futurum, in æternum præstanda proposita sint : nil vetat quominus etiam hæc duo puncta, secundum nempe et tertium, simili modo ad futura nobis in cœlis bona ab eo, qui contemplatur, extendantur. Solet enim S. P., postquam semel aliquid satis indicavit, cetera nobis inde colligenda relinquere. Quam ampla vero contemplandi materia de Deo *præsente* atque *operante* in bonum nostrum. si hæc ad Paradisi gaudia æterna applicemus !

In *quarto* demum *puncto* nulla est difficultas, satis enim primo intuitu distinguitur a præcedentibus. Continet enim rationem amoris Dei purissimi ac perfectissimi, scilicet, *propter Ipsum solum*, ejusque perfectiones infinitas. Quæ ratio Deum amandi merito ad ultimum punctum reservata fuit a S. Patre. Ad hanc tamen perfectissimi amoris rationem viam sternunt tum *secundum*, tum *tertium* punctum, dum in creaturis Deum ipsum cernere præsentem et operantem docent, sed habent illa adhuc annexam considerationem boni, quod inde *ad nos* derivatur, nam et in secundo dicitur : *dans — dans mihi*, et in tertio ; *propter me;* in hoc vero quarto puncto a bono nostro fit abstractio, et pura purissima proponitur ratio perfectionis absolutæ in Deo, ad quam contemplandam introducimur consideratione perfectionum, quas in creaturis deprehendimus, quæque quantumvis insignes nobis videantur, non sunt tamen nisi radii, nonnisi rivuli infinitæ illius perfectionis.

fectu perpendere, quantum mea causa benignissimus Dominus egerit, atque pertulerit, quantum mihi elargitus sit de the-

quantum fecerit [4] *Deus Dominus noster pro me; et quantum mihi dederit ex iis quæ habet; et consequenter*, [quantum] [5] *idem Do-*

Sic autem distincta quatuor puncta distinctum et cuique puncto accuratius respondentem excitabunt affectum, et colloquium primi puncti merito variabitur, id quod S. P. etiam innuit.

Ceterum brevissimis punctis materiam contemplandi copiosissimam, immo vero infinitam, S. P. N. complexus est, quam qui animo purgato riteque disposito tractare aggrediatur, finem aut terminum, dum vivit mortalem hanc vitam, non inveniet. Vere enim hic vena ostenditur, seu *fons* AQUÆ SALIENTIS IN VITAM ÆTERNAM.

4. In vulgata versione additur hoc loco: *atque pertulerit*, quod neque in autographo hispanico, neque in versione antiqua *ms.* habetur. Ceterum, cum in hoc puncto etiam beneficium *Redemptionis* considerandum proponatur, sensus illorum verborum *quantum fecerit .... pro me*, naturaliter is est: *fecerit* tum *agendo*, tum *patiendo*. Quamquam totum hoc primum punctum simpliciter beneficia Dei generatim contemplanda proponit, *quatenus* sunt *bonum nostrum*, abstractione facta a *modo*, quo Deus hæc omnia nobis præstitit aut præstat aut præstiturus est. Vid. quæ supra diximus de *quatuor punctis* hujus Contemplationis.

5. *(Quantum) idem Dominus.* — **Τὸ** *quantum* hoc loco eo libentius ex antecedentibus subintellectum admisi, quod in antiqua *ms.* versione latina, qua S. P. usum fuisse constat, etiam insertum reperiatur; licet in autographo hispanico absit hæc particula, prout etiam abest τὸ *quod*, positum in versione vulgata.

Juxta divinam suam ordinationem. — Ita litteraliter ex autographo, et placet magis quam *decretum:* ne cui fors cogitatio de prædestinationis Mysterio, sane minime opportuna hoc loco, contemplationem interturbet. — *Quantum potest, juxta divi-*

sauris suis; quodque juxta divinum suum decretum et beneplacitum, seipsum mihi, quantum potest, donare velit. Quibus optime inspectis, vertar ad meipsum, et disquiram mecum, quæ meæ sint partes, et quid æquum justumque sit, ut divinæ offeram et exhibeam Majestati; haud sane dubium, quin mea omnia offerre debeam, ac meipsum cum summo affectu, et verbis hujuscemodi, vel similibus :

Oblatio sui.

SUSCIPE, Domine, universam meam li-

minus desideret dare seipsum mihi in quantum potest, juxta divinam suam ordinationem; *ac deinde reflectere in me ipsum, considerando quæ ego,* multa cum ratione et justitia [6], *debeam ex mea parte offerre et* dare *suæ divinæ Majestati, scilicet, omnia mea, et me ipsum* cum illis ut qui [*aliquid alteri*] offert *multo cum affectu :*

[7] SUME [8], *Domine,* et suscipe *omnem*

nam suam ordinationem, intelligo de ordine Providentiæ suæ, qua liberæ creaturæ cooperationem requirit Deus, ut illi seipsum, quantum potest, communicet.

6. *Multa cum ratione et justitia.* — In hispanicis editionibus passim nunc legi solet : *cum mucha razon y instancia.* — Sed certe mendum est. In exemplari *ms.*, quo S. P. usus est, quodque sua manu variis in locis correxit, legitur : *justicia.* Et sic omnino legendum esse patet etiam ex utraque versione latina : nam et vulgata hanc lectionem exprimit : *quid æquum justumque sit;* et antiqua *ms.* versio habet : *rationabiliter et juste.* — Quod infra insertum est textui *(aliquid alteri)* ex antiqua versione *ms.* desumptum est : *sicut qui offert aliquid alteri.*

7. *Sume, Domine, et suscipe, etc.* — Quidquid est hic discriminis, inter hanc litteralem versionem

bertatem. Accipe memoriam, intellectum, atque voluntatem om-

meam libertatem 9, *meam memoriam*, *meum intellectum*, *et*

---

et latinam vulgatam, diligenti consideratione dignum existimo, præsertim ista. 1° *Sume, Domine, et suscipe ;* 2° *Omnia tua sunt ;* 3° *Dispone (de illis) pro omni voluntate tua.*

Sume, Domine, et suscipe. — Ex vulgata versione posset quis existimare, hujus oblationis eum tantummodo sensum esse, ut Dei donis, *memoria* præsertim, *intellectu*, et *voluntate*, nonnisi juxta Dei beneplacitum uti statuamus. Qui quidem sensus, licet verissimus sit atque sanctissimus, et in hac sui oblatione necessario contineatur, nequaquam tamen ea omnia complectitur quæ in autographo exprimi videntur ; immo vero hic non est proprius sensus neque præcipuus hujus oblationis. Est enim *oblatio* dantis seu offerentis proprie sic dicta, et ut talis respondet huic primo puncto, in quo ut *amans* Deus *amato dare* ex iis quæ habet consideratur, ita *amatus amanti* vicissim *dare* seu offerre ea quæ habet censendus est.

Jam vero S. P. duplici utitur verbo : *Sume* seu *tolle*, et *suscipe*, in quo certe amplius quid indicari videtur, quam simplex propositum sancte hisce Dei donis utendi..

Ac *suscipi* quidem illud dicitur, quod sponte ab altero offertur ; *sumi* autem vel *tolli* dicitur, quod etiam pro lubitu auferatur, quamvis alter non offerat. « *Sume* ergo, ait S. P., *tolle, aufer* pro tuo « lubitu ; es enim Dominus omnium, *omnia tua* « *sunt :* si auferas quæ dedisti, mea non tollis, sed « ea quæ *tua* sunt, ac semper manent *tua ;* tu « amandus æque atque laudandus, et cum *das* et « cum *aufers.* (*Dominus dedit, Dominus abstulit :* « *sit nomen Domini benedictum.*) Neque vero ha« bere volo, nisi quod et quantum tu me habere « volueris. *Tolle, Domine, — et suscipe :* nam equi« dem lubens etiam volensque tibi oferо omnia. »

Itaque cum dicit : *Sume* seu *tolle — et suscipe :* non modo usurum se Dei donis nonnisi juxta ejus beneplacitum statuit ; sed lubens, quantum quidem in se est, his ipsis Dei donis *cedit* plane, ut Domi-

nem. Quidquid habeo, vel possideo, mihi	*omnem voluntatem meam, quidquid habeo*

nus ea pro suo beneplacito, vel *minuat*, vel etiam omnino *auferat*.

Propterea etiam, paulo infra, non modo ea *tradit* Domini voluntati *gubernanda*, ut habet vulgata versio ; sed ait *omnia tua sunt*, duplici titulo scilicet, et quod *tu ea mihi dedisti*, et quia ego, libera donatione mea, *tibi ea restituo* ; ergo *dispone de illis juxta omnem voluntatem tuam*, quæ verba certe plus sonant, quam : *tibi ea trado gubernanda* et procul dubio etiam illam includunt divinæ voluntatis dispositionem, qua fortasse velit aliquando ea ipsa dona sua vel *minuere* in nobis, vel etiam plane *auferre*.

Atque hoc sensu, maxime cum non solum de quibusvis Dei donis, verum etiam de ipsis animæ potentiis agatur, exprimitur certe oblatio maxime heroica. Quamvis enim memoria, intellectus, liberumque arbitrium, ejusmodi sint Dei dona, sine quibus Deo servire non possimus ; ut proinde, qui his renuntiat, renuntiare videatur ipsi facultati Deo serviendi : quia tamen accidit non raro, etiam Dei famulis, ut vel infirmitate aliqua, vel senio, ad conditionem adeo miserabilem redigantur, ut multos quandoque annos harum animi facultatum usu destituti vivant ; quis dubitet, quin et oblatio hujusmodi fieri possit, et heroicæ resignationis et amoris ardentissimi actus futurus sit, si quis libere, ex Dei amore, ad ejusmodi humilitatis ac moralis nullitatis veluti abyssum, pro divino beneplacito, adeundam sese offerat, solo *ejus amore et gratia* contentus ?

Itaque hæc talis oblatio sui, plane universalis, qua majorem amplioremve excogitari posse non existimo, ex autographo exprimi videtur ; et hoc demum sensu hæc S. P. verba plane respondent donationi universali, ad quam divinæ Bonitati offerendam *de ejus* ipsius *donis ac datis* omnis hæc Conte platio legitimo ratiocinio nos introducit. — Ceterum hujusmodi oblatio sui, *serio* aliquando facta, vel sola posset fortasse Dei famulo illud damnum compensare, quod aliqui gravissimum atque irreparabile subire cogeretur, si quando, ut fert huma-

largitus es : id tibi totum restituo, ac tuæ prorsus voluntati tra- | et *possideo* [10] ; *tu mihi hæc omnia dedisti, tibi, Domine, ea resti-*

na conditio in tam miserabilem infirmitatem incideret.

Est denique operæ pretium meminisse, totum hoc colloquium : *Sume, Domine*, etc., non esse *petitionem*, quasi hoc a Deo precare ur, ut sua dona a nobis auferat, sed meram esse *oblationem*, actum scilicet plenæ atque perfectæ resignationis. Sunt enim verba *offerentis* omnia sua seque ipsum, ut expresse monet S. P.

8. *Sume.* — Præter sensum hujus verbi, quod modo fusius exposuimus in explicatione hujus colloquii, non abs re videtur alterum indicare, qui et valde naturalis est, et ex præmissa beneficiorum divinorum consideratione sponte fluit. Scilicet ut, perpensis Dei beneficiis ac donis, dum reflecto ad me, quid vicissim ego dare Deo possim, prorumpam in illam vocem : SUME, *Domine, omnia quæ habeo — omnia tua sunt.* Quasi dicam per exclamationem, præ admiratione tantæ bonitatis : *Quid enim ego dare tibi possum, Domine, quod jam tuum non sit ?* SUME — *Domine — et quoniam tanta est tua benignitas, ut mihi facultatem esse velis aliquid tibi offerendi*, SUSCIPE, etc. Maxime vero hunc sensum hispanicus textus, verbo *Tomad*, habere videtur ; et optime hoc convenit cum eo quod S. P. dicit, hanc oblationem faciendam tanquam ab eo, qui offert (aliquid alteri) *multo cum affectu. — Tomad, Sume*, etiam illum sensum habere potest, ut quasi tenacitatem meam, et pravitatem indignans, qua parcum me erga Deum fuisse et etiamnum esse sentiens, exclamem : *Tu ipse, Domine, sume, — sume omnia mea*, etc., et me ipsum *sume*, et tibi vindica tuo jure, etc.

9. *Libertatem.* — Intellige non liberum arbitrium, quod infra offertur, cum *voluntatem omnem* nostram offerimus ; sed libertatem illam, qua nostri juris sumus, neque ullo externo impedimento prohibemur facere quod volumus. In libertate hac comprehendi existimo etiam sanitatem, et honorem, et vitam.

10. *Habeo et possideo.* — *Habere* dicimur ea, quæ

do gubernandum. Amorem tui solum cum gratia tua mihi dones, et dives sum satis, nec aliud quidquam ultra posco.

Speculandus DEUS in rebus omnibus.

SECUNDUM erit, speculari Deum, in singulis existentem creaturis suis : et elementis quidem dantem, ut sint ; plantis vero, ut per vegetationem quoque vivant ; animalibus insuper, ut sentiant ; hominibus postremo, ut simul etiam intelligant. Inter quos accepi et ipse universa hæc beneficia, esse, vivere, sentire, ac intelligere ; meque templum quoddam suum efficere voluit, ad imaginem suam et similitudinem creatum. Ex quorum omnium admiratione, reflexus

tuo : omnia tua sunt, dispone [*de illis*] *pro omni voluntate tua. Da mihi tuum amorem et gratiam*, nam hæc mihi sufficit.

SECUNDUM, attendere quomodo Deus habitat *in creaturis ; in elementis, dans esse : in plantis, dans vegetare ; in animalibus, dans sentire : in hominibus, dans intelligere : et ita in me* [*habitat*] *dans mihi esse, vivere, sentire, et faciens me intelligere :* item *faciens me templum* [*sui*], *cum creatus sim ad similitudinem et imaginem suæ divinæ Majestatis : similiter reflectendo ad me ipsum, eo modo quo dictum est in primo puncto, vel alio* [*si*] quem sensero meliorem [11]. *Eadem*

---

nobis sunt in nobis ipsis, ipsa scilicet bona *interna*, ac personalia, corporis et animi ; *possidere* potius bona quævis *externa*, seu extra nos posita.

11. *Meliorem.* — Satis indicat S. P. alium aliquem affectum diversum ab eo, quem ipse in primo puncto posuit, et *meliorem*, magisque materiæ hujus secun-

in meipsum, agam ut in primo puncto, vel melius si quid occurrerit : id quod in punctis etiam sequentibus erit factitandum.

ratione fiet super quolibet puncto quod sequitur.

TERTIUM est, considerare eumdem Deum ac Dominum, propter me in creaturis suis operantem et laborantem quodammodo (*),

TERTIUM, considerare quomodo Deus operatur *et laborat propter me in* omnibus *rebus creatis,* super faciem terræ, id est, habet se ad

DEUS operans in creaturis propter me

(*) *In Contemplatione ad acquirendum amorem. In tertio puncto, post il a verba :* Laborantem quodammodo, *addantur hæc ex autographo* Ut in cœlis, elementis, plantis, frugibus, et animantibus, quatenus dat, etc.

di puncti respondentem, excitare, hoc loco posse. Respondebit autem considerationi Dei *habitantis*, id est *præsentis* in creaturis, et in me ipso : — si ego me vicissim illi *præsentem* semper sistam, *providens illum in conspectu meo semper* (Ps. XV) ; — si viva fide ac sollicito studio coner *Deum in omnibus quærere* (ut nobis præscribit Reg. Sum. 17), *invisibilem* (Deum) *tanquam videns sustinere*, ut Apostolus loquitur (ad Hebr., XI, 27) ; — si *ambulare coram eo*, si in *ejus conspectu stare* semper, si cogitationes meas, et verba mea, et opera, ut Eo *præsente* et inspectante, quam possim perfectissime ordinare studeam *sollicite ambulans cum Domino Deo meo ;* — si me *templum* Dei esse, quæ quidem pulcherrima est idea et magnifica, practice meminero, ac proin *glorificem et portem Deum in corpore meo*, ut idem Apostolus loquitur (I ad Cor., VI). Hæc ergo et his similia sensa concipi, et *magno cum affectu* Deo offerri in hoc secundo puncto conveniet.

Quod si quis in hoc secundo puncto contemplationem Dei *præsentis* ad CHRISTI Dei in SS. Eucharistiæ Sacramento, itemque ad Ejusdem in nobis

quatenus dat ipsis, conservatque id quod sunt, habent, possunt, atque agunt. Quæ omnia, ut supra, in mei considerationem reflectenda erunt.

modum laborantis, *ut in cælis, elementis, plantis, fructibus, gregibus, etc. : dando esse, conservando, donando vegetationem et sensum, etc. Deinde reflectere ad me ipsum* [12].

Considerare ut bona a DEO procedunt.

QUARTUM, prospicere, quo pacto munera et bona omnia cœlitus

QUARTUM, *speculari quomodo omnia bona et dona descendunt de-*

ipsis, Communionis tempore, præsentiam extendat, nova et copiosa affectuum copia, qui tantæ Bonitati respondeant, contemplanti se offeret.

12. *Reflectere ad me ipsum* : - et, scilicet, facere, ut in secundo puncto monuit S. P., *eo modo, quo dictum est in primo puncto, vel alio si quem sensero meliorem.*—In hoc tertio puncto, ubi Deum contemplamur *operantem* et *laborantem* quodammodo in omnibus rebus creatis propter nos, affectus huic considerationi respondens erit, ut et nos vicissim *operari* et *laborare* propter Ipsum statuamus, ne amor noster in solo affectu, quod fere idem foret quam in solis verbis, consistat. — Ac Deus quidem in creaturis *operatur* et *laborat* quodammodo, utique sine labore, qui in Deum cadere non potest ; at si CHRISTUM Deum spectemus *operantem* et *laborantem* pro nobis in vita sua mortali, incomparabiles Ejus *labores* ac *dolores* ad efficax desiderium *laborandi* et *patiendi* pro Deo quam plurima rapere animos nostros debet.

Respondebit item ille affectus : ut Deum in omnibus creaturis *operantem* contemplans, discam viva fide, quæcumque a creaturis mihi obveniant, sive grata illa sint, sive ingrata, omnia prorsus, tanquam de ipsius Dei manu admittere et excipere, et omnia prorsus, tanquam Ejus munera et beneficia infinito amore in me collata ; ut vere sunt omnino omnia. Nec enim est *malum in civitate, quod Dominus non*

descendunt, ut sunt potentia, justitia, bonitas, scientia, et alia quælibet humana perfectio, terminis quibusdam certis circumscripta; quæ ab infinito illo totius boni thesauro, sicut lumen a sole, et ex fonte aqua derivantur. Addenda superest reflexio præ- | *sursum, ut* mea limitata potentia *a summa et infinita illa desursum: et eodem modo justitia, bonitas, pietas, misericordia, etc.; sicut a sole descendunt radii, a fonte aquæ, etc.* [13] *Dein terminare reflectendo in me ipsum* [14], *ut dictum est.*

fecerit (Amos. III), et *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum* (Rom. VIII). Unde merito *semper et ubique* Deo *gratias agam* in omnibus.

13. *Sicut a sole radii, a fonte aquæ.* — Aptissimæ similitudines quibus omnia bona desursum a Deo descendere docemur, ut eadem ab Ipso semper etiam dependere intelligamus, cessatura scilicet si quando se Deus subtrahat; plane, ut radii a sole, aquæ a fonte, non origine solum, verum et duratione pendent.

14. *Reflectendo in me ipsum.* — Patet huic quarto puncto respondere affectum amoris purissimi erga Deum *propter Ipsum solum*, Ejusque infinitas perfectiones. Scilicet, ut ex creaturarum limitatis perfectionibus ad infinitas Dei perfectiones cognoscendas et amandas, veluti per gradus quosdam, ascendamus — atque inde *exuentes nos, quantum fieri potest, amore omnium creaturarum, affectum universum in ipsarum Creatorem conferamus, Eum in omnibus creaturis amando, et omnes* nonnisi *in Eo, juxta sanctissimam ac divinam Ipsius voluntatem* (Reg. item Sum. 17).

Pro conclusione hujus pulcherrimi argumenti *de amore Dei* juvat repetere, quod in *Nota* huic Contemplationi præmissa innuimus, veram nostri *abnegationem* esse *conditionem sine qua non* possimus eo pertingere, quo hæc Contemplatio nos invitat. Itaque aureum illud documentum, quod a S. P. positum est in fine secundæ hebdomadæ, et ad quod exercendum omnia S. P. N. Exercitia nos ducunt et impellunt, hic adscribere operæ pretium visum est:

dicta in mei circumspectionem.

Colloquium.

COLLOQUIUM etiam in fine fiet, terminandum cum *Pater noster.*

FINIRE *cum colloquio, et* Pater noster.

Hoc unusquisque persuasum habeat TANTUM *se in studiis spiritualibus* (quorum finis ac terminus est perfectus Dei amor) *promoturum esse,* QUANTUM *ab amore sui ipsius et proprii commodi affectione sese abstraxerit.*

Modi tres orandi.

PRIMUS orandi Modus deducendus est ex mandatis, ex peccatis septem mortalibus, ex tribus animæ potentiis, et ex quinque sensibus consideratis ; unde non tam habet orationis formam, quam Exercitii cujusdam spiritualis, per quod et anima juvatur, et oratio Deo redditur acceptior.

Prius itaque quam hoc orem Modo, juxta illud, quod tertiæ Ad-

Tres modi orandi

et primus [*quidem, primo*] super præceptis.

PRIMUS Modus orandi est circa decem præcepta et septem peccata mortalia, tres potentias animæ, et quinque sensus corporis ; qui Modus orandi est potius dare formam, modum, et [*quædam*] *Exercitia*, quomodo *anima se* præparet [*ad exercitia facienda*], *et ut in illis proficiat, et ut oratio accepta sit* [*Deo*], *quam dare formam et modum* aliquem *orandi* [*proprie dictum*].

Primo fiat æquivalens secundæ Additioni [1] secundæ hebdo-

1 Orandi modus.

1. *Secundæ Additioni secundæ hebdomadæ.* — Intellige illam Additionem, quæ habetur in *quinto* ex Notandis positis post primæ diei secundæ hebdomadæ contemplationem quintam.

ditioni æquipollet, sedebo vel deambulabo paulisper (prout ad animæ quietem facere videro), pensitans apud me, quo mihi accedendum sit, et quid faciendum. Hoc idem Additionis genus ad omnem orandi Modum præmitti debet.

Oratio præparat.: gratiæ postulationem continet.

Oratio præparatoria gratiæ contineat postulationem, ut mihi detur agnoscere quidquid deliquero adversus Decalogi præcepta, meque in posterum emendare, intellectis illis exactius, et (ut par est) ad Dei gloriam et salutem meam solito cautius observatis.

Mandati cujusque discussio

PRIMO ergo, mandatum quodlibet ordine discutiam, atmadæ, *scilicet, antequam intrem in orationem*, quiescat paululum spiritus, *sedendo, vel ambulando, prout melius ei videbitur, considerando* quo vadam, et ad quid; *et hæc eadem Additio fiet ad initium omnium Modorum orandi* [2].

[*Dein fiat*] *oratio quædam præparatoria: veluti, petere gratiam a Deo Domino nostro*, ut possim cognoscere *in quo defecerim circa decem præcepta;* et item petere gratiam et auxilium *ad emendandum me in posterum;* postulando perfectam intelligentiam illorum, ad melius ea servanda, et ad majorem gloriam et laudem suæ divinæ Majestatis.

PRO PRIMO *Modo orandi, convenit* considerare, *et* cogitare *in*

2. *Ad initium omnium Modorum, orandi.* — Id licet proprie dictum sit hoc loco de tribus orandi Modis, qui hic traduntur, valet tamen idem præceptum ad omnem quamcumque orationem, sive mentalem sive vocalem; et hæc præparatio, si omni orationi, seu brevior seu longior futura sit, præmittatur, ut sane decet, non poterit non esse efficacissima ad bene orandum. Nec enim tumultuarie ab

tendens, quo pacto servaverim illud, aut violaverim, deque succurrentibus in memoriam delictis, veniam precabor, recitando semel *Pater noster*. Porro in excutiendis singulis præceptis, satis fuerit insumi spatium temporis, quo ter posset oratio Dominica percurri.

Notandum tamen, quod circa præceptum, cujus prævaricatio rarior nobis accideret, minus immorandum esset; at eo amplius, quo lapsus fuerit ex assuetudine frequentior, idque si

primo præcepto quomodo illud servaverim, et in quo defecerim, tenendo regulam [3] [*sistendi in hac consideratione*] *per spatium quo quis recitat ter* Pater noster *et ter* Ave Maria; *et si in hoc tempore invenio defectus meos* [*s. peccata mea*], *petere veniam* et remissionem *illorum*, et *dicere unum* Pater noster; *et hoc eodem modo fiat in quovis ex omnibus decem præceptis.*

Notandum est, quod quando quis venerit ad cogitationem [*sive discussionem*] *præcepti alicujus, in quo reperit non habere se ullum habitum peccandi, non est necesse ut immoretur tanto tempo-*

actionibus humanis, fortasse etiam vanis, ad agendum cum Deo vel Sanctis transeundum est.

3. *Tenendo regulam*, etc. — Intellige *ordinariam*, ut sensus sit: *satis fore, ordinarie, plerumque, insumi spatium*, etc.; posse autem ac debere *aliquando* protrahi diutius, vel etiam contrahi, prout in Notando dicitur. Observa etiam ex autographo: 1° Spatium indicari, quo ter recitari possit non solum *oratio Dominica*, ut habet vulgata versio sed et *salutatio Angelica*. 2° Petitionem *veniæ et remissionis* — (venia ad *culpam*, remissio ad *pœnam* refertur) — non fieri debere simpliciter *recitando semel Pater noster;* sed peti veniam et remissionem primum, *deinde* recitari *Pater noster*.

militer circa mortalia peccata sit præstandum.

re : *sed secundum quod quis reperit se plus vel minus* impingere [*offendere*] *contra illud mandatum, ita debet plus vel minus immorari in* consideratione et scrutinio *illius* [*præcepti*]; *et hoc idem servetur in peccatis mortalibus.*

Colloquium ad Deum

Completo de præceptis singulis discursu post mei accusationem, et gratiæ implorationem, ut ea vigilantius deinceps custodiam, colloquium dirigam ad Deum, juxta rei occasionem.

Post finitum discursum jam dictum super omnibus præceptis, *accusando me in illis, et petendo gratiam* et auxilium *ad emendandum me in posterum, debet terminari colloquio ad Deum Dominum nostrum juxta subjectam materiam* [4].

Idem orandi modus circa mortalia.

Secundo, similem orationis Modum prosequemur circa mortalia peccata, post additionem, et præparatoriam oratio-

Secundo, super peccatis mortalibus.

Circa septem *peccata mortalia, post additionem* [*supra dictam*] *fiat oratio præ-*

4. *Juxta subjectam materiam.* — Intellige : pro ratione qua me reperero me habuisse in observatione præceptorum, v. g. *gratias agendo*, ubi per Dei misericordiam ab alicujus præcepti violatione præservatum me fuisse invenero; *dolendo* de iis in quibus deliqui; *petendo gratiam et auxilium* in futurum ad servanda præsertim ea præcepta, quæ transgrediendi periculum majus imminere mihi in mea præsenti conditione intelligam; *excitando* me ad odium quam maximum hujusmodi peccatorum.

nem, sicut fecimus in præceptis. Nihil enim utrobique varium occurrit, nisi quod ad materiam attinet, cum præcepta quidem servanda sint, peccata vero devitanda. Cetera eadem sunt, fietque itidem colloquium.

Sciendum est, peccatorum vitiorumque notitiam juvari per contrariorum actuum et habituum considerationem. Quapropter per gratiam divinam et piam quamlibet exercitationem laborandum est unicuique, ut virtutes sibi paret, mortalibus peccatis septem oppositas.

TERTIO, circa tres animæ potentias idem sequitur progressus, per additionem, orationem, et discussionem singularum, cum colloquio ad finem, faciendus.

QUARTO, circa quinque sensus corporis, nulla re mutata, præter materiam.

paratoria, modo jam dicto, solum mutando, quod materia hic est de peccatis, quæ evitanda sunt, et prius erat de præceptis, quæ sunt servanda; et similiter servetur ordo et regula jam dicta, et colloquium.

Ad melius cognoscendas culpas commissas in peccatis mortalibus, considerentur eorum contraria: atque ita ad melius vitanda ea [*peccata*], proponat et curet ille [*qui hunc orandi Modum adhibet*] sanctis exercitiis *acquirere* et possidere *septem virtutes illis* [*peccatis*] *contrarias.*

Peccatorum notitiam quid juvet.

TERTIO, super potentiis animæ.

Circa tres potentias animæ, servetur idem ordo, et regula, quæ in præceptis, faciendo suam additionem, orationem præparatoriam, *et colloquium.*

Circa tres animæ potentias.

QUARTO, super quinque sensibus corporis.

Circa quinque sen-

Circa sensus quinque corporis.

Ubi subnotandum est, quod si quis optet, in sensuum suorum usu, Christum imitari, debet in oratione præparatoria seipsum super hoc Deo commendare, factæque sensuum singulorum examinationi, Dominicam orationem subjicere; si vero similem affectet beatæ Virginis Mariæ imitationem, ei se commendet, tamquam a Filio id impetraturæ, et salutationem Angelicam, dum sensus excutit, identidem recitet.

sus corporis servabitur semper idem ordo, mutando materiam illorum.

Qui *vult imitari in usu sensuum suorum* Christum *Dominum nostrum, commendet se in oratione præparatoria* suæ divinæ Majestati; *et post consideratum unumquemque sensum, dicat unum* Ave Maria, vel *unum* Pater noster; *et qui voluerit imitari in usu sensuum Dominam nostram,* in oratione præparatoria *se commendet illi,* ut sibi obtineat gratiam a Filio suo ac Domino ad hoc ipsum; *et,* post consideratum unumquemque sensum, *dicat unum* Ave Maria.

Secundus orandi modus

ex vocum orationis singularum perpensa significatione.

Secundus Modus orandi

est [*sive fit*] contemplando *significationem singularum vocum orationis* [*illius, circa quam hic Modus orandi exercetur*].

ADDITIO ea dem, quæ superius, it prævia.

Oratio præparatoria personæ congruet, ad quam dirigitur.

EADEM Additio, quæ fuit in primo Modo orandi, erit in hoc secundo.

Oratio præparatoria fiet conformiter personæ ad quam dirigitur oratio [circa quam hic Modus orandi exercetur].

Oratio præp.

SECUNDUS orandi Modus est, ut flexis genibus, vel sedendo (pro habitudine corporis, et animi devotione), oculis vel clausis, vel defixis in partem unam, neque huc et illuc motis, precationem Dominicam a principio recitemus, et in prima voce, quæ est, *Pater*, meditationis figamus pedem, quam-

SECUNDUS Modus orandi est, ut ille *[qui hunc Modum vult adhibere]*, *genibus flexis* 5, *vel sedens, prout magis [ad hoc vel illud] dispositum se reperit, et prout magis eum devotio comitatur, tenendo oculos clausos, vel defixos in unum locum, neque huc illuc eos movendo*, dicat, Pa-

2 Orandi modus qualis.

5. *Genibus flexis, vel sedens.* -- Quod supra notavimus (n. 2.), ubi de *præparatione* orationi præmittenda agebatur, idem hoc loco notare juvat : scilicet ista duo, quæ hic a S P. dicuntur de *corporis situ* adhibendo, *pro animi vel corporis dispositione*, tanquam medio ad finem ; itemque de *oculis*, in oratione vel *claudendis* vel *defigendis in unum locum, neque huc illuc movendis*, ad omnis orationis bonum successum valere plurimum. Ne quis forte ea nonnisi in hoc secundo orandi Modo adhibenda sibi existimet,

diu, circa eam variæ nobis significationes, similitudines, spirituales gustus, et aliæ commotiones devotæ incident; et ita deinceps per singula ejusdem, vel alterius orationis verba factitabimus.

1. Regula in 2. modo orandi.

Regulæ tres circa hæc servandæ. Prima, ut in tali precationis ter, *et* consistat in consideratione *hujus vocis tamdiu, quamdiu* invenit [6] *significationes* [*varias*], *comparationes* [7], *gustum, et consolationem* in considerationibus pertinentibus ad talem vocem: *et eodem modo faciat in quavis voce orationis Dominicæ, vel alterius orationis cujuscumque, quam* [*assumere*] *voluerit ad orandum hoc Modo.*

Prima *regula est, quod* [*qui sic orat*], *persistet hoc modo u-*

6. *Invenit.* — Ita autographum. Exprimitur applicatio adhibenda in quærendo. Verbum *incident*, quod habet vulgata versio, hanc ideam quærendi, id est conatus adhibendi et applicationis, non exprimit, quam omnino requirit S. P., et insinuat etiam voce illa *consideratione*, semel atque iterum hoc loco usurpata

7. *Comparationes.* — Comparationes seu similitudines, si quæ in oratione quærenti se offerant, solent esse utilissimæ, non solum ad gustum spiritus, sed etiam ad efficaciam spiritualis profectus. Itaque fere videmus eas fuisse Sanctis, maxime orationi deditis, familiarissimas. Quin etiam consuetum videtur Divino Spiritui, per eas potissimum animam illustrare ac docere. Nec leviter debet in illis transcurri, sed omnis ratio similitudinis cum objecto quod consideramus, quam fieri poterit, accuratissime persequenda. — Hoc item, quod de comparationibus ac similitudinibus, dicimus ad omnem orationem mentalem pertinere intelligendum est.

cujuslibet ruminatione, horæ spatium insumamus; quo expleto, *Ave Maria*, *Credo*, *Anima* CHRISTI, et *Salve Regina*, semel juxta communem morem, vel mente sola. vel etiam voce, percurrantur.

SECUNDA est, quod si orantibus hoc Modo nobis, in una voce, vel duabus, meditatio affluat et interna simul delectatio; postponenda erit transcurrendi cura, licet hora tota prætereat: qua elapsa, reliquum orationis cursim recitetur.

TERTIA, ut quando ita contigerit meditandæ voci uni, aut pauculis, horam impendisse, postridie recitato breviter eo, quod excussum fuit, ad sequentis verbi considerationem pergamus.

nam horam in tota oratione Dominica; *qua* [*oratione*] *expleta, dicet unum* Ave Maria, Credo, Anima CHRISTI, *et* Salve Regina, *voce vel mente, modo* solito.

SECUNDA *regula est quod si ille, qui* contemplatur orationem Dominicam, inveniat *in una voce, vel in duabus*, tam bonam materiam cogitandi, *et gustum et consolationem, non curet progredi ulterius, etiamsi terminetur hora* in eo quod invenit; *qua finita, dicet reliquum* orationis Dominicæ *modo* solito. 2. Regula.

TERTIA *est, quod si in una voce, vel duabus* orationis Dominicæ *immoratus fuerit una hora* integra, *alio die*, quando volet redire ad [*eamdem*] orationem, *dicat supradictam vocem, vel duas illas*, modo solito, *et in voce, quæ sequitur* immediate, incipiat 3. Regula.

Quid in fine Orationis.

POST excussam vero ad hunc modum Dominicam precationem totam, succedet salutatio Angelica; deinde alia oratio, ut sine interruptione hæc orandi exercitatio procedat.

Colloquium.

Ad hæc, oratione qualibet sic completa, personam illam, ad quam pertinebat, paucis compellabimus, virtutem aliquam aut gratiam petentes, qua maxime indigere nos senserimus.

contemplari, eo modo quo dictum est in regula secunda.

ADVERTENDUM *est quod, finita oratione Dominica, intra* unum vel multos dies, *debet fieri idem circa salutationem Angelicam et postea* circa reliquas orationes, *ita ut* per aliquod tempus semper *se exerceat circa unam ex illis.*

Altera nota est, quod finita oratione, convertendo se ad personam ad quam directa fuit illa oratio, paucis verbis, petat virtutes vel gratias, *quibus sentiat magis se indigere.*

Tertius orandi modus	Tertius Modus orandi
per quamdam vocum et temporum commensurationem.	*erit* per [*sive, ad*] mensuram [*sive, in numerum, ad modum rhythmi*] [8].

8 *Per (ad) mensuram (sive, numerum, ad modum rhythmi).* In autographo hispanico, *por compas;* quæ expressio, cum de aliis mensuræ speciebus, tum præsertim de illa adhibetur, qua in musico concentu, rhythmo, metro, pulsu, temporum spatia ac soni, temporibus respondentes, rite atque *in numerum* distribuuntur. Metaphora hæc, ba arte

ADDITIO ab utraque superiore nihil differt.

Oratio præparatoria fiet sicut in secundo Modo.

TERTIUS hic orandi Modus in eo consistit, ut inter singulas respirandi vices singula Dominicæ alteriusve orationis verba transmittamus, expensa interim, vel significatione prolatæ vocis, vel personæ ad quam oratio spectat, dignitate, vel mea ipsius vilitate, vel utriusque postremo differentia. Eodem procedendum modo in verbis reliquis. Addendæ quoque orationes supra memoratæ, *Ave*, *Credo*, etc.

ADDITIO erit eadem quæ fuit in primo et secundo Modo orandi.

Oratio præp.

Oratio præparatoria erit sicut in secundo Modo orandi.

3. Orandi modus.

TERTIUS Modus orandi est, quod ad quemlibet anhelitum, seu [ad quamlibet] respirationem orandum est [*oretur*] mentaliter, *dicendo unam vocem orationis Dominicæ, vel alterius orationis quæ recitetur*, ita ut una sola vox dicatur inter unum anhelitum et alterum; et, dum durabit tempus ab uno anhelitu ad alterum, *attendatur* præcipue *ad significationem talis vocis, vel ad personam ad quam recitat* [*oratio dirigitur*], *vel ad vilitatem sui ipsius, vel*

---

musica deducta, cum hoc orationis Modo ideam copulat harmoniæ cujusdam sacræ, in qua respirationibus singulis piæ cogitationes et affectus ex æquo respondent, et *cor et caro exultant in Deum vivum*.

ad differentiam inter tantam altitudinem [illius personæ] et tantam vilitatem propriam; et eadem forma et regula procedet in reliquis vocibus orationis Dominicæ; et ceteras orationes, scilicet: Ave Maria, Anima CHRISTI, Credo, et Salve Regina, *dicet* more consueto.

Regula prior pro 3 modo orandi.

REGULÆ duæ huc spectantes. Prior, ut, finita juxta hunc orandi Modum precatione Dominica, sumatur aliis diebus vel horis Angelica salutatio, simili respirationum intervallo tractanda, cum aliis orationibus, usitato more recitandis.

PRIMA *regula est, quod altero die, vel alia hora qua* [*sic*] *orare velit, dicat* Ave Maria, ad mensuram; *et ceteras orationes more consueto*, et ita consequenter [9] procedendo per ceteras,

Posterior.

POSTERIOR, ut, qui hunc orandi Modum exercere cupit diutius,

SECUNDA *est, quod qui voluerit* plus immorari [10] *in orando*

9. *Et ita consequenter*, etc — Intellige, si primum hoc tertio orandi Modo se exercuerit circa *Pater noster*, secundo circa *Ave Maria*, tertio idem faciat circa *Anima* CHRISTI : atque ita porro circa ceteras orationes. — Supponitur vero in hac regula, singulis vicibus nonnisi singulas orationes hoc modo pertractari, cum post singulas ita pertractatas, reliquæ *more consueto* recitandæ dicantur.

10. *Plus immorari*. — Id est, plus temporis im-

ad eum applicet precationes omnes supradictas, aut earum partes, et paria anhelituum ac vocum interstitia observet

ad mensuram potest dicere *omnes supradictas orationes, vel partem illarum, servando eumdem ordinem anhelitus* ad mensuram, *prout declaratum est.*

pendere quam quod requiratur ad unicam orationem hoc tertio orandi Modo decurrendam.

Vitae D. N. Jesu Christi mysteria.

Mysteria vitae Christi Domini nostri.

Notandum.

NOTANDUM est primitus, omnia sequentium Mysteriorum verba, quæ includuntur parenthesi, ex ipsis Evangeliis deprompta esse, non item cetera. Ad hæc, in unoquoque Mysterio, semper, aut fere, poni puncta tria, ut expeditior sit contemplatio, quo est distinctior.

NOTANDUM est in omnibus Mysteriis sequentibus, omnia verba quæ sunt inclusa intra parenthesin esse ex ipso Evangelio non item ea quæ sunt extra [parenthesin]; et in quovis Mysterio, pro maxima parte invenient [qui meditaturi sunt] tria puncta ad meditandum et *contemplandum in illis* majori cum facilitate.

De annuntiata B. Mariae Virgini Christi incarnatione

de qua Luc. I.

PRIMO, quomodo Angelus Gabriel, beatam Virginem salutans, divini Verbi conceptionem ei nuntiavit : « *Ingressus Angelus ad eam dixit : Ave , gratia plena*, etc. *Ecce concipies in utero, et paries Filium*, etc. »

SECUNDO, confirmat Angelus id quod prædixerat, adducto exemplo, de sancti Joannis Baptistæ conceptione admiranda : « *Et ecce Elisabeth cognata tua, et ipsa concepit filium in senectute sua*, etc. »

TERTIO, respondet Angelo Virgo sancta : « *Ecce ancilla Domini ; fiat mihi secundum verbum tuum.* »

De annuntiatione Dominae nostrae

scribit S. Lucas cap. I. *litt. C. D.*

PRIMUM punctum est, quod Angelus S. Gabriel, salutans Dominam nostram, ei nuntiavit conceptionem CHRISTI *Domini nostri : « Ingressus Angelus ad eam dixit : Ave, gratia plena, concipies in utero, et paries Filium. »*

Ang. salutans Virg. Verbi conceptionem nuntiat.

SECUNDUM, *confirmat Angelus ea, quæ dixerat Dominæ nostræ, nuntiando conceptionem S. Joannis Baptistæ dicens illi : « Et ecce Elisabeth cognata tua, et ipsa concepit filium in senectute sua... »*

Confirmat exemplo Joan. Bapt.

TERTIUM, *respondet Angelo Domina nostra : « Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. »*

Maria respondet Angelo.

De Maria Elisabeth cognatam suam visitante

ut habetur Luc. I.

Maria invisit Elisabeth.

PRIMO, quomodo invisit Maria Elisabeth, ac S. Joannes in utero existens sensit Mariæ salutationem, et gestiit : « *Ut audivit salutationem Mariæ Elisabeth, exultavit infans in utero ejus ; et repleta est Spiritu sancto Elisabeth, et exclamavit voce magna, et dixit : Benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui.* »

Virgo in canticum prorumpit.

SECUNDO, beata Virgo in hoc canticum præ lætitia prorupit : « *Magnificat anima mea Dominum*, etc. »

Quamdiu apud Elisabeth mansit.

TERTIO, « *Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus, et reversa est in domum suam.* »

De visitatione Dominae nostrae ad Elisabeth

agit S. Lucas cap. I. *litt. D.*

PRIMO, *cum Domina nostra visitasset Elisabeth, S. Joannes Baptista existens in utero matris suæ, sensit visitationem quam fecit Domina nostra :* « *Et ut audivit salutationem Mariæ Elisabeth, exultavit infans in utero ejus ; et repleta est Spiritu sancto Elisabeth, et exclamavit voce magna, et dixit : Benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui.* »

SECUNDO, *Domina nostra cantat canticum, dicens :* « *Magnificat anima mea Dominum.* »

TERTIO, « *Mansit Maria cum illa quasi mensibus tribus ; et reversa est in domum suam.* »

De Christi nativitate

Luc. II.

PRIMO, beata Maria cum Joseph sponso suo e Nazareth proficiscitur Bethlehem : « *Ascendit autem et Joseph a Galilæa*, etc. *in Bethlehem*, etc., *ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore prægnante.* »

SECUNDO, « *Peperit Filium suum primogenitum, et pannis eum involvit, et reclinavit eum in præsepio.* »

TERTIO, eo tempore « *Facta est cum Angelo multitudo militiæ cælestis, laudantium Deum, et dicentium : Gloria in altissimis Deo*, etc. »

De nativitate Christi Domini nostri

agit S. Lucas cap. II. *litt. A. B.*

PRIMO, Domina nostra et sponsus ejus Joseph eunt a Nazareth in Bethlehem : « Ascendit Joseph a Galilæa in Bethlehem, ut profiteretur subjectionem Cæsari *cum Maria desponsata sibi uxore prægnante.* »

E Nazareth Bethlehem proficiscitur.

SECUNDO « *Peperit Filium suum primogenitum, et pannis eum involvit, et reclinavit eum in præsepio.* »

Filium parit.

TERTIO, « *Facta est multitudo militiæ cælestis, dicentium : Gloria in altissimis Deo.* »

Angeli lætantur.

De pastoribus
Luc. II.

Nuntiatur Pastoribus.

PRIMO, Pastoribus revelatur CHRISTI Natìvitas per Angelum : « *Evangelizo vobis gaudium magnum*, etc. *Quia natus est vobis hodie Salvator*, etc. »

Pastorum adoratio.

SECUNDO, Pastores properant in Bethlehem : « *Et venerunt festinantes ; et invenerunt Mariam, et Joseph, et Infantem positum in præsepio.* »

Pastores Deum glorificant.

TERTIO, « *Et reversi sunt Pastores glorificantes et laudantes Deum*, etc. »

De pastoribus
scribit S. Lucas cap. II. *litt. B. C.*

PRIMO, *Nativitas* CHRISTI *Domini nostri manifestatur Pastoribus per Angelum* : « *Evangelizo vobis gaudium magnum, quia natus est vobis hodie Salvator.* »

SECUNDO, *Pastores eunt in Bethlehem* : « *Venerunt festinantes, et invenerunt Mariam, et Joseph, et Infantem positum in præsepio.* »

TERTIO, « *Reversi sunt Pastores glorificantes et laudantes Deum.* »

De Circumcisione
Luc. II.

Circumciditur.

PRIMO, circúmcisus est Puer.

Vocatur JESUS.

SECUNDO, « *Vocatum est nomen ejus* JESUS, *quod vocatum est ab Angelo, prius-*

De Circumcisione
scribit S. Lucas cap. II. *litt. C.*

PRIMO, *circumciderunt puerum* JESUM.

SECUNDO, « *Vocatum est nomen ejus* JESUS, *quod vocatum est ab Angelo prius-*

quam in utero conciperetur. »

TERTIO, redditus est Matri Puer, quæ illi compatiebatur de sanguinis visa effusione.

quam in utero conciperetur. »

TERTIO, *reddunt Puerum Matri suæ, quæ compatiebatur de sanguine, qui de* Filio suo *exibat* [*fundebatur*].

Redditur Puer Matri.

De tribus Magis regibus

Matth. II.

PRIMO, tres Magi Reges ad puerum JESUM adorandum venerunt, stella duce, ita attestantes : « *Vidimus enim stellam ejus in Oriente, et venimus adorare eum.* »

SECUNDO, « *Procidentes adoraverunt eum. et apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera. aurum, thus, et myrrham.* »

TERTIO, « *Responso accepto in somnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversi sunt in regionem suam.* »

De tribus regibus Magis

scribit S. Matthæus cap. II. *litt. A.*

PRIMO, tres Reges Magi stellam sequentes ducem, venerunt ad adorandum JESUM, *dicentes :* « *Vidimus stellam ejus in Oriente, et venimus adorare eum.* »

Magorum adventus.

SECUNDO, *adoraverunt eum, et obtulerunt ei munera :* « *Procidentes adoraverunt eum, et... obtulerunt ei munera, aurum, thus, et myrrham.* »

Eorumdem adoratio

TERTIO, « *Responso accepto in somnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversi sunt in regionem suam.* »

Per aliam viam revertuntur.

De purificatione B. Virginis et pueri Jesu praesentatione

Luc. II.

Jesu pueri præsentatio.

PRIMO, detulerunt Puerum in Templum, ut præsentarent eum Deo, tamquam primogenitum, offerentes pro eo consuetum munus, « *Par turturum, aut duos pullos columbarum.* »

Simeonis Prophetia.

SECUNDO, Simeon veniens eadem hora in Templum, « *Accepit eum in ulnas suas, et benedixit Deum, et dixit: Nunc dimittis servum tuum, Domine,* etc. »

Annæ Prophetia.

TERTIO, Anna « *Superveniens confitebatur Domino, et loquebatur de illo omnibus, qui exspectabant redemptionem Israel.* »

De purificatione Dominae nostrae et praesentatione pueri Jesu

scribit S. Luc. Cap. II. *litt. C.*

PRIMO, deferunt *puerum* JESUM *ad Templum ut* præsentetur *Domino, tamquam primogenitus, et* offerunt *pro eo* « *Par turturum, aut duos pullos columbarum.* »

SECUNDO, *Simeon veniens ad Templum,* « *Accepit eum in ulnas suas* » *dicens:* « *Nunc dimittis servum tuum, Domine, in pace.* »

TERTIO, *Anna* « *Superveniens confitebatur Domino, et loquebatur de illo omnibus, qui exspectabant redemptionem Israel.* »

De fuga in Ægyptum

Matth. II.

QUIMO, volens Herodes puerulum JESUM interficere, occidi fecit Innocentes, præmonito Joseph per Angelum, ut in Ægyptum profugeret : « *Surge, et accipe Puerum et Matrem ejus, et fuge in Ægyptum.* »

SECUNDO, iter corripuit Joseph Ægyptum versus : « *Qui consurgens, nocte*, etc., *secessit in Ægyptum.* »

TERTIO, « *Et erat ibi usque ad obitum Herodis.* »

De fuga in Ægyptum

scribit S. Matth. cap. II. *litt. C.*

QUIMO, Herodes volebat occidere puerum JESUM, *itaque occidit Innocentes; et ante illorum cædem Angelus monuit Joseph, ut fugeret in Ægyptum ;* « *Surge, et accipe Puerum et Matrem ejus, et fuge in Ægyptum.* »

SECUNDO, *profectus est Ægyptum versus :* « *Qui consurgens, nocte, secessit in Ægyptum.* »

TERTIO, « *Erat ibi usque ad obitum Herodis.* »

Innocentum occisio.

Jesu fuga in Ægyptum.

Quamdiu ibi fuit.

De reditu ab Ægypto

Matth. II.

QUIMO, admonetur Joseph ab Angelo, ut in terram Israel re-

Quomodo Christus Dominus noster rediit ex Ægypto

scribit S. Matth. cap. II. *litt. D.*

QUIMO, Angelus monet Joseph, ut revertatur in Israel : « *Sur-*

Ab Ægypto revertitur.

vertatur : « *Surge, et accipe Puerum et Matrem ejus, et vade in terram Israel.* »

Ejus iter.

SECUNDO, « *Qui consurgens*, etc., *venit in terram Israel.* »

Archelai tempore.

TERTIO, eo quod regnabat Archelaus filius Herodis in Judæa, recessit in Nazareth.

ge, et accipe Puerum et Matrem ejus, et vade in terram Israel. »

SECUNDO, « *Cossurgens venit in terram Israel.* »

TERTIO, *quia regnabat Archelaus, filius Herodis, in Judæa, refugit in Nazareth.*

De vita Domini ab anno aetatis suae duodecimo usque ad trigesimum

Luc. II.

De vita Christi Domini nostri ab anno aetatis duodecimo ad trigesimum

scribit S. Luc. cap. II. *litt. G.* [1].

CHRISTI obedientia.

PRIMO, quomodo subditus erat et obediens Parentibus.

PRIMO, erat obediens Parentibus suis : « *Proficiebat sapien-*

1. Cur S. P. hoc Mysterium præcedere voluerit, licet, ratione temporis, proxime sequens priorem locum postulet : vide *Præambulum ad considerandos status*, hebdomadæ secundæ die tertio, et ibi adnotata n. 39. Porro hoc Mysterium in duo divisum puncta, eo modo, quo hic damus, habetur in autographo hispanico. In antiqua tamen versione *ms.* distinctum est in tria puncta, eo plane ordine, quo in versione vulgata : atque hæc posterior divisio procul dubio fuit a S. P. approbata, unde etiam in hispanici textus editiones passim recepta est ; et ipsa materia primi puncti, prout hic proponitur,

SECUNDO, « *Proficiebat sapientia, et ætate, et gratia*, etc. »

TERTIO, videtur fabrilem artem exercuisse, cum dicat S. Marcus c. VI. « *Nonne hic est faber ?* »

tia, et ætate, et gratia. »

SECUNDO, *videtur exercitasse artem fabrilem, ut indicare [insinuare] videtur S. Marcus cap.* VI. « *Nonne hic est faber ?* »

Ejus profectus.

Artem fabrilem exercuit.

De ascensu in templum anno duodecimo

Luc. II.

PRIMO, natus JESUS annos duodecim, e Nazareth profectus est Hierosolymam.

SECUNDO, remansit illic nesciis Parentibus.

De adventu Christi in templum cum esset annorum duodecim

scribit S. Lucas cap. II. *litt. F. G.*

PRIMO, CHRISTUS *Dominus natus annos duodecim, ascendit a Nazareth in Hierusalem.*

SECUNDO, CHRISTUS *Dominus noster mansit in Hierusalem, et nesciverunt Parentes ejus.*

Hierosolymam profiscitur.

Remansit insciis parent.

duo distincta puncta continet : 1° *erat obediens* — 2° *proficiebat*,

Post triduum in Templo repertus.

TERTIO, post triduum invenerunt eum in Templo, sedentem inter Doctores, et ipse illis causam moræ percontantibusrespondit: « *Nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* »

TERTIO, *elapsis tribus diebus, invenerunt illum disputantem in Templo, et sedentem in medio Doctorum; et interrogantibus illum Parentibus suis,* ubi fuisset, *respondit:* « *Nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* »

De baptismo ejus

Matth. III.

Quomodo Christus baptizatus fuit

scribit S. Matth. cap. III, *litt.* C.

Ad Jordanem proficiscitur.

PRIMO, Matri valedicens, e Nazareth ad Jordanis flumen se contulit, ubi tunc Joannes baptizabat.

PRIMO, CHRISTUS *Dominus noster valedicto* benedictæ *Matri suæ, venit a Nazareth ad flumen Jordanem, ubi erat S. Joannes Baptista.*

A Joanne baptizatur.

SECUNDO, baptizatus est a Joanne, excusante se primum de indignitate, sed compulso his verbis: « *Sine modo; sic enim decet nos implere omnem justitiam.* »

SECUNDO, *S. Joannes baptizavit* CHRISTUM *Dominum nostrum; et volenti illi excusare se, reputando se indignum qui ipsum baptizaret, dicit* CHRISTUS: « *Sine modo; sic enim decet nos*

TERTIO, descendit Spiritus sanctus super eum, et vox de cœlo sic attestans : « *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* »

implere omnem justitiam. »

TERTIO, *descendit Spiritus sanctus super eum, et vox Patris de cœlo, attestans :* « *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* »

Spiritus Sancti descensus.

De tentatione Christi

Luc. IV et Matth. IV.

PRIMO, post baptismum secessit in desertum CHRISTUS, et ibi per dies quadraginta et totidem noctes jejunavit.

SECUNDO, ter ab inimico tentatus est ; « *Accedens tentator dixit ei : Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Mitte te deorsum. Hæc omnia dabo tibi, si cadens adoraveris me.* »

TERTIO, « *Angeli accesserunt, et ministrabant ei.* »

Quomodo Christus fuit tentatus

scribit S. Luc. cap. IV. *litt. A. et Matth, cap.* IV. *litt. A. B.*

PRIMO, postquam esset baptizatus, secessit in desertum, ubi jejunavit quadraginta dies et quadraginta noctes.

Secedit in desertum.

SECUNDO, *tentatus fuit ab inimico tribus vicibus :* « *Accedens tentator dixit ei : Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant: Mitte te deorsum : Hæc omnia dabo tibi, si cadens adoraveris me.* »

Ter tentatur.

TERTIO, « *Angeli accesserunt, et ministrabant ei.* »

Angelorum ministerium

De apostolorum vocatione

Qui ter vocati ad Apostolat.

PRIMO, videntur SS. Petrus et Andreas fuisse ter vocati : primum ad solam quamdam CHRISTI notitiam, *Joan.* I ; deinde ad sequelam solum temporaneam, cum animo revertendi ad piscationem, *Luc.* V ; ultimo ad perpetuam sequelam, *Matth.* IV, et *Marc.* I.

Quinam postea.

SECUNDO, vocavit filios Zebedæi, *Matth.* IV, et Philippum, *Joan.* I, et Matthæum, *Matth.* IX.

Demum reliqui

TERTIO, vocati sunt reliqui, licet de quorumdam vocatione, et de ordine vocationum, expresse mentio non fiat in Evangelio.

Tria expendenda hic.

TRIA hic expendenda sunt :

De vocatione apostolorum

PRIMO, videntur ter vocati fuisse S. Petrus, et S. Andreas : primum ad quamdam notitiam, id constat ex S. Joanne cap. I *; secundo ad sequendum* aliquo modo CHRISTUM, *cum proposito revertendi* ad possidenda ea quæ reliquerant, *ut dicit S. Luc. cap.* V ; *tertio, ad sequendum in perpetuum* CHRISTUM *Dominum nostrum, S. Matth., cap.* IV, et *S. Marc., cap.* I.

SECUNDO, *vocavit*[2] *Philippum, ut habetur cap.* I, *S. Joannis*, et *Matthæum, ut ipse Matthæus dicit cap.* IX.

TERTIO, *vocavit ceteros Apostolos, de quorum particulari vocatione Evangelium non facit mentionem.*

ET ETIAM alia *tria* consideranda sunt :

2. Recte hoc loco versio vulgata ponit *filios Zebedæi*, ex Evangelio *S. Matth.* IV, licet hoc in autogr. non habeatur.

Primum, quomodo erant Apostoli abjectæ conditionis.

Secundo, ad quantam fuerint dignitatem, et quam suaviter vocati.

Tertio, quibus gratiæ donis, supra omnes veteris Testamenti Patres, novique Sanctos evecti sint.

Primo, quomodo Apostoli erant rudis *et abjectæ conditionis.*

Secundo, dignitas, ad quam fuere tam suaviter vocati.

Tertio, dona et *gratiæ, quibus fuere elevati supra omnes Patres novi et veteris Testamenti.*

De primo Christi miraculo facto in nuptiis.

Joan. II.

PRIMO, invitatus fuit CHRISTUS cum Discipulis suis ad nuptias.

SECUNDO, deficere vinum Mater commonuit : « *Vinum non habent.* » Et ministris dixit : « *Quodcumque dixerit vobis, facite.* »

TERTIO, aquam in vinum Dominus convertit : « *Et manifestavit gloriam suam, et crediderunt in eum discipuli ejus.* »

De primo miraculo facto in nuptiis Canae Galilaeae

scribit S. Joan. cap. II. *litt. B.*

PRIMO, fuit invitatus CHRISTUS *Dominus noster cum suis Discipulis ad nuptias.*

Invitatur ad nuptias.

SECUNDO, *Mater indicat Filio defectum vini, dicens :* « *Vinum non habent.* » *Et mandavit ministris :* « *Quodcumque dixerit vobis, facite.* »

De vini defectu monetur a Matre.

TERTIO, *convertit aquam in vinum :* « *Et manifestavit gloriam suam : et crediderunt in eum Discipuli ejus.* »

Vini miraculum.

De fugatis e templo negotiatoribus prima vice

Joan. II.

Vendentes ejiciuntur.

PRIMO, ejecit de Templo vendentes illic et ementes, facto ex funiculis flagello.

Mensæ evertuntur.

SECUNDO, « *Nummulariorum effudit æs, et mensas subvertit.* »

Columbæ auferuntur.

TERTIO, vendentibus columbas mansuete inquit: « *Auferte ista hinc, et nolite facere domum Patris mei domum negotiationis.* »

Quomodo Christus Dominus noster ejecit e templo eos qui vendebant

scribit S. Joan. cap. II. *litt. C.*

PRIMO, *ejecit* omnes *eos qui vendebant e Templo, flagello facto ex funibus.*

SECUNDO, *evertit mensas et pecunias nummulariorum* divitum [3], *qui erant in Templo.*

TERTIO, pauperibus *qui vendebant columbas, mansuete dixit:* « *Auferte ista hinc, et nolite facere domum Patris mei domum negotiationis.* »

3 Notatu dignissima sunt epitheta *divitum* et *pauperum*, a S. P. pie simul et probabiliter meditante adjecta, quibus rationem insinuat, cur Dominus diverso modo egerit; cum illis severe, cum his mitius.

De sermone Christi habito in monte

Matth. V.

PRIMO, ad dilectos suos Discipulos octo CHRISTUS Beatitudinis genera exposuit. Beati pauperes spiritu : Mites : Qui lugent : Qui esuriunt et sitiunt justitiam : Misericordes : Mundo corde : Pacifici : Qui persecutionem patiuntur.

SECUNDO, eos exhortatur, ut acceptis donis seu talentis utantur recte : « *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in Cælis est.* »

TERTIO, ostendit non solvere se legem, sed implere, explicatis præceptis de vitando homicidio, furto, fornicatione, perjurio, et diligendis quoque inimicis : « *Ego autem dico vobis : Diligite*

De sermone quem fecit Christus in monte

scribit S. Matth. cap. V. litt. A. B.

PRIMO, ad dilectos suos discipulos separatim *loquitur de octo Beatitudinibus :* « *Beati pauperes spiritu, mites, misericordes, qui lugent, qui esuriunt et sitiunt justitiam, mundo corde, pacifici, et qui persecutionem patiuntur.* »

Sermo octo Beatitud.

SECUNDO, *hortatur illos, ut utantur bene suis talentis :* « *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in Cælis est.* »

Sermo de talentorum usu.

TERTIO, *se ostendit non transgressorem legis, sed consummatorem, explicans præceptum de non occidendo, non mœchando, non pejerando, et de diligendis inimicis :* « *Ego dico vobis : Di-*

Sermo de præceptis.

inimicos vestros, benefacite iis qui oderunt vos. »

ligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos. »

De sedata Maris tempestate

Matth. VIII.

Oritur tempestas.

QUIMO, dormiente CHRISTO coorta est in mari vehemens tempestas.

De fidei levitate arguuntur discipuli.

SECUNDO, excitarunt a somno eum territi Discipuli, quos de fidei levitate arguit : « *Quid timidi estis, modicæ fidei?* »

Fit ejus imperio maris tranquillitas.

TERTIO, ventis et mari præcepit, ut conquiescerent, et facta est statim tranquillitas : unde obstupentes homines dicebant : « *Qualis est hic, quia venti et mare obediunt ei?* »

Quomodo Christus sedavit Maris tempestatem

scribit S. Matth. cap. VIII. *litt. C.*

QUIMO, dum CHRISTUS *Dominus noster dormiebat in mari, facta est magna tempestas.*

SECUNDO, *Discipuli ejus territi excitarunt eum, quos ob exiguam fidem quam habebant reprehendit, dicens illis : « Quid timidi estis, modicæ fidei? »*

TERTIO, *præcepit ventis, et mari, ut cessarent : et ita illis cessantibus factum est tranquillum mare, de quo mirabantur homines, dicentes : « Qualis est hic, quia venti et mare obediunt ei? »*

De ambulatione super aquas

Matth. XIV.

PRIMO, cum in monte adhuc esset CHRISTUS, Discipulis in naviculam abire jussis, et « *Dimissa turba, ascendit in montem solus orare.* »

SECUNDO, cum agitaretur noctu navicula, eo ipse venit, ambulans super aquas, unde perterrefacti Discipuli phantasma esse judicabant.

TERTIO, postquam dixerat ad eos : « *Ego sum, nolite timere;* » S. Petrus accedendi petiit facultatem, et gradiendo super aquas, ob subortum metum mergi cœpit, quem increpans Dominus de modica fide, naviculam intravit, et cessavit ventus.

Quomodo Christus ambulabat super mare

scribit S. Matth. cap. XIV. litt C.

PRIMO, cum CHRISTUS *Dominus noster esset in monte, jussit discipulos abire in naviculam; et dimissa turba, cœpit orationem facere solus.* Orat in monte solus

SECUNDO, navicula jactabatur fluctibus, ad quam CHRISTUS *venit ambulans super aquam; et Discipuli putabant phantasma esse.* Phantasma noctu putatur.

TERTIO, dicente illis CHRISTO : « *Ego sum, nolite timere,* » *S. Petrus* ejus jussu *venit ad illum, ambulans super aquam, qui dubitans cœpit mergi : sed* CHRISTUS *Dominus noster illum* liberavit, *et reprehendit eum de modica ejus fide, ac postea* intrante illo *in naviculam, cessavit ventus.* Petrus mergi cœpit.

De Missis ad praedicandum apostolis

Matth. X.

Dat potestatem dæmonia ejiciendi.

PRIMO, discipulis JESUS convocatis dedit potestatem ejiciendi dæmonia ex hominibus, et omne morborum genus sanandi.

Prudentiam et patientiam docet.

SECUNDO, prudentiam eos docuit, et patientiam : « *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ.* »

Profectionis modus.

TERTIO, profectionis exponit modum : « *Gratis accepistis, gratis date : nolite possidere aurum, neque argentum.* » Ad hæc, materiam prædicationis expressit : « *Euntes autem prædicate, dicentes : quia appropinquavit regnum Cælorum.* »

Quomodo apostoli fuere missi ad praedicandum

scribit S. Matth. cap. X. *litt. A. B.*

PRIMO *vocat* CHRISTUS dilectos *suos Discipulos, et dat illis potestatem ejiciendi dæmonia ex hominum* corporibus, *et curandi omnes infirmitates.*

SECUNDO, instruit *illos* de *prudentia et patientia :* « *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ.* »

TERTIO, *tradit illis modum eundi :* « *Nolite possidere aurum, neque argentum: gratis accepistis, gratis date,* » *Deditque eis materiam prædicandi :* « *Euntes prædicate, dicentes : quia appropinquavit regnum Cælorum.* »

De conversione Magdalenae

Luc. VII.

PRIMO, CHRISTO accumbente mensæ in Pharisæi domo, ingressa est mulier, quæ fuerat in civitate peccatrix (sive (*) Maria Magdalena soror Marthæ fuerit, sive alia), deferens alabastrinum vas, unguento plenum.

SECUNDO, stans retro cœpit pedes ejus rigare lachrymis, et capillis suis abstergere, deosculari, et ungere.

TERTIO, criminatam eam a Pharisæo defendit CHRISTUS, et ad ipsum ait : « *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* « Et ad ipsam deinceps : « *Fides tua te salvam fecit, vade in pace.* »

De conversione Magdalenae

scribit S. Luc. cap. VII, *litt. E. F. G.*

Magdalenæ accessio ad JESUM.

PRIMO intrat *Magdalena ubi* CHRISTUS *Dominus noster accumbit mensæ in domo Pharisæi, quæ ferebat vas alabastri, plenum unguento.*

Ungit et abstergit.

SECUNDO, *stans* pone Dominum circa pedes ejus, *lachrymis cœpit eos rigare, et capillis capitis sui eos* tergebat, *et* osculabatur *pedes ejus, et unguento eos* ungebat.

Defenditur a CHRISTO.

TERTIO, *cum Pharisæus accusasset Magdalenam,* CHRISTUS *loquitur in ejus defensionem, dicens :* « *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* » *Et dixit ad mulierem :* « *Fides tua te salvam fecit, vade in pace.* »

(*) *De Conversione Magdalenæ. In autographo non habentur verba illa :* Sive Maria Magdalena soror Marthæ fuerit, sive alia.

De quinque millium hominum refectione

Matth. XIV.

Rogant JESUM ut dimittat turbas.

QUIMO, rogabant JESUM Discipuli, ut dimitteret astantes turbas.

Multiplicatio panis.

SECUNDO, ipse afferri jussit, quos habebant panes, eosque præmissa benedictione frangens, Discipulis porrexit, turbis hominum discumbere jussis, apponendos.

Turbæ saturatæ.

TERTIO, comederunt, et saturati sunt, et superaverunt cophini duodecim.

Quomodo Christus Dominus noster dedit ad manducandum quinque millibus hominum

scribit S. Matth. cap. XIV. *litt. B. C.*

QUIMO, *Discipuli*, cum jam sero fieret, rogant CHRISTUM, *ut* dimittat *multitudinem hominum, qui cum ipso erant.*

SECUNDO. CHRISTUS *Dominus noster mandavit* [*Discipulis*] *ut* sibi *afferrent panes et* jussit *ut* [*turbæ*] discumberent, *et* benedixit, *et* fregit, *et* dedit Discipulis suis panes illos. et Discipuli multitudini.

TERTIO, « *Manducaverunt et saturati sunt, et tulerunt reliquias duodecim cophinos.* »

De transfiguratione Christi.

Matth. XVII.

PRIMO, assumptis JESUS charissimis tribus discipulis, Petro, Joanne, et Jacobo, « *Transfiguratus est ante eos : resplenduit facies ejus sicut sol, vestimenta autem ejus facta sunt alba sicut nix.* »

SECUNDO loquebatur cum Moyse, et Elia.

TERTIO, rogante Petro, ut fierent ibi tria tabernacula, insonuit vox de cœlo : « *Hic est Filius meus dilectus*, etc., *ipsum audite.* » Unde consternati Discipuli, proni collapsi sunt, quos tangendo CHRISTUS dixit : « *Surgite, et nolite timere*, etc. *Nemini dixeritis visionem, donec Filius hominis a mortuis resurgat.* »

De transfiguratione Christi

scribit S. Matth., cap. XVII, *litt. A. B.*

Transfiguratio JESU CHRISTI.

PRIMO, assumens comites CHRISTUS *Dominus noster dilectos suos discipulos Petrum, Jacobum, et Joannem, transfiguratus est, et resplenduit facies ejus sicut sol, vestimenta autem ejus sicut nix.*

Coram Moyse, et Elia.

SECUNDO, *loquebatur cum Moyse et Elia.*

Patris vox e cœlo delapsa.

TERTIO, dicente *S. Petro ut facerent tria tabernacula, sonuit vox de cælo, quæ dicebat : « Hic est Filius meus dilectus ; ipsum audite. » Quam vocem cum audissent Discipuli ejus, præ timore ceciderunt in facies suas ; et* CHRISTUS *Dominus noster tetigit eos, et dixit illis : « Surgite, et nolite timere. Nemini dixeritis visionem, donec Filius hominis a mortuis resurgat. »*

De Lazari suscitatione

Joan. XI.

Biduum exspectat.

PRIMO, audito CHRISTUS nuntio de Lazari ægrotatione, per biduum subsistit, ut evidentius foret miraculum.

Sororum fides.

SECUNDO, antequam suscitet mortuum, utriusque sororis fidem exstimulat : « *Ego sum resurrectio et vita : qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet.* »

Lazari suscitatio.

TERTIO, collacrymatus, ac precatus prius, suscitavit illum : fuit autem, quo usus est, suscitandi modus per mandatum : « *Lazare, veni foras.* »

De resurrectione Lazari

Joan. XI, *litt. A. B. C. D.*

PRIMO, certiorem faciunt CHRISTUM *Dominum nostrum* Martha *et* Maria *de infirmitate Lazari, qua cognita, substitit, per duos dies, ut miraculum esset evidentius.*

SECUNDO, *antequam eum resuscitet,* petit [*exigit*] ab una et ab altera ut credant, *dicens :* « *Ego sum resurrectio et vita : qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, vivet.* »

TERTIO, *eum resuscitat postquam lachrymatus esset, et orationem fecisset ; et modus eum resuscitandi fuit, jubendo :* « *Lazare, veni foras.* »

De coena apud Bethaniam

Matth. XXVI.

PRIMO, cœnabat CHRISTUS in domo Simonis leprosi, et pariter Lazarus.

SECUNDO, effudit Maria unguentum super caput ejus.

TERTIO, obmurmurat Judas : « *Ut quid perditio hæc ?* » Denuo vero excusat CHRISTUS Magdalenam : « *Quid molesti estis huic mulieri ? opus enim bonum operata est in me.* »

De coena in Bethania

Matth. cap. XXVI, *litt. A.*

PRIMO, Dominus cœnat *in domo Simonis leprosi, simul cum Lazaro.*

Cœna apud Simonem.

SECUNDO, effundit *Maria unguentum super caput* CHRISTI.

Unguenti effusio.

TERTIO, *murmurat Judas, dicens :* « *Ut quid perditio hæc unguenti ?* » *Sed ille excusat denuo Magdalenam, dicens :* « *Quid molesti estis huic mulieri ? Opus enim bonum operata est in me.* »

Judæ obmurmuratio

De die palmarum

Matth. XXI.

PRIMO, præcepit Dominus adduci asinam, et pullum : « *Solvite, et adducite mihi : et si quis vobis aliquid dixerit, dicite quia Dominus his*

Dominica palmarum

Matth. cap. XXI, *litt. A. B.*

PRIMO, Dominus mittit [*Discipulos*] *ut adducant asinam et pullum, dicens :* « *Solvite, et adducite mihi : et si quis vobis aliquid dixerit,*

Asinæ et pulli adductio.

opus habet, et confestim dimittet eos. »

Asinam conscendit.

SECUNDO, asinam, conscendit, Apostolorum vestibus instratam.

Populus occurrit venienti.

TERTIO, excepturus eum populus, cum veniret obviam, vestimentis suis, et ramis arborum sternebat viam et canebat : « *Hosanna, Filio David, benedictus qui venit in nomine Domini : Hosanna in altissimis.* »

dicite quia Dominus his opus habet, et confestim dimittet eos. »

SECUNDO, *conscendit asinam, coopertam vestimentis Apostolorum.*

TERTIO, *exeunt ad excipiendum illum, sternentes in via vestimenta sua, et ramos arborum, et dicentes : « Hosanna, Filio David, benedictus qui venit in nomine Domini : Hosanna in altissimis.* »

De praedicatione in templo

Luc. XXI.

Docet in Templo.

PRIMO, docebat quotidie in Templo.

Redit in Bethaniam.

SECUNDO, finita prædicatione, in Bethaniam redibat, nemine apud Hierosolymam ipsum excipiente.

De praedicatione in templo

Luc., cap. XIX, *litt. G.*

PRIMO, erat quotidie docens in Templo.

SECUNDO, *finita prædicatione,* quia non erat qui *eum exciperet Hierosolymis redibat in Bethaniam.*

De coena ultima

Matth. XXVI, et Joan. XIII.

PRIMO, comedit cum Discipulis Paschalem agnum, eosque de imminente sua morte præmonuit : « *Amen dico vobis, quia unus vestrum me traditurus est.* »

SECUNDO, lavit eorum, Judæ quoque ipsius, pedes, incipiens a Petro, qui ad majestatem CHRISTI, et indignitatem suam respiciens, sese opponebat : « *Domine, tu mihi lavas pedes ?* » Ignarus scilicet præberi a Domino exemplum humilitatis, ita postea declarante : « *Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita et vos faciatis.* »

TERTIO, sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum instituit, in signum summæ dilectionis, his verbis

De coena [ultima]

Matth., XXVI, *Joan.* XIII, *litt. A.*

PRIMO, comedit agnum Paschalem cum suis duodecim Apostolis, *quibus prædixit mortem suam :* « *Amen dico vobis, quia unus vestrum me traditurus est.* »

Agnus paschalis.

SECUNDO, *lavit pedes Discipulorum suorum, etiam* [*ipsius*] *Judæ, incipiens a S. Petro, qui considerans majestatem* Domini, *et suam* propriam vilitatem, nolens consentire, *dicebat :* « *Domine, tu mihi lavas pedes ?* » *Sed S. Petrus nesciebat, eum in hoc præbere exemplum humilitatis, et ideo* [JESUS] *dixit :* « *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita et vos faciatis.* »

Pedum lotio.

TERTIO, *instituit sanctissimum* Sacrificium *Eucharistiæ, in* maximum *signum sui amoris, dicens :* « *Ac-*

Eucharistiæ institutio.

utens : « *Accipite et comedite*, etc. » Expleta autem cœna, Judas ad vendendum illum egressus est.

cipite et comedite. » *Finita cœna, Judas exit ad vendendum* CHRISTUM Dominum nostrum.

De mysteriis post coenam et in horto gestis

Matth. XXVI, et Marc. XIV.

Ad Oliveti montem pergit cum suis.

QUIMO, peracta cœna, et hymno dicto, profectus est CHRISTUS ad Oliveti montem cum Discipulis suis undecim, metu plenis ; et octo remanere jussit Gethsemani : « *Sedete hic, donec vadam illuc, et orem.* »

Ter orat.

SECUNDO, ductis secum tribus, Petro, Jacobo, Joanne, oravit ter dicens : « *Pater mi, si possibile est,*

De mysteriis factis a coena [4] usque ad hortum inclusive

Matth. XXVI, *et Marc.* XIV.

QUIMO, Dominus finita cœna, et cantans hymnum, profectus est ad montem Oliveti cum suis Discipulis metu plenis; et relinquens octo in Gethsemani, dicens : « *Sedete hic, donec vadam illuc, et orem.* »

SECUNDO, *assumptis comitibus S. Petro, S. Jacobo, et S. Joanne, oravit ter ad Dominum, dicens :*

4. *A cœna usque ad hortum inclusive.* — Observa in omnibus hisce mysteriis Dominicæ passionis peculiari modo indicari a S. P. patientis Domini *itinera*, quod item supra notavimus, in heb. III, die 2, n. 5.

transeat a me calix iste; verumtamen non sicut ego nolo, sed sicut tu. » Et in agonia existens prolixius orabat.

TERTIO, cum eo timoris redigi se passus fuisset, ut diceret : « *Tristis est anima mea usque ad mortem,* » etiam sanguinem sudavit copiosum, teste Luca : « *Factus est sudor ejus sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.* » Unde conjicere licet, vestimenta ejus jam tum fuisse madefacta cruore.

« *Pater mi, si possibile est transeat a me calix iste : verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu.* » *Et existens in agonia orabat prolixius.*

TERTIO, *in tantum timorem* venit, *ut diceret :* « *Tristis est anima mea usque ad mortem,* » *et sudavit sanguinem* tam *copiosum*, ut dicat *S. Lucas :* « *Factus est sudor ejus sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.* » Id quod jam supponit *vestimenta esse* [*fuisse*] plena *sanguine.*

Sanguinem sudat.

Cap. 22

De comprehensione Christi et traductione ad Annae domum

Matth. XXVI ; Luc. XXII ; Marc. XIV ; Joan. XVIII.

PRIMO, permisit se Dominus osculo a Juda tradi, et quasi latronem comprehen-

De mysteriis factis ab horto usque ab domum Annae inclusive

Matth. XXVI ; *Luc.* XXII ; *Marc.* XIV.

PRIMO, Dominus osculandum *se permittit Judæ, et comprehendi ut latronem*

Osculum Judæ.

di : « *Tamquam ad latronem existis cum gladiis ac fustibus comprehendere me : Quotidie apud vos sedebam docens in Templo, et non me tenuistis.* » Ipsoque interrogante : « *Quem quæritis ?* » corruerunt in terram inimici omnes.

Servi auriculæ abscissio.

SECUNDO, servum Pontificis percutienti Petro ait : « *Mitte gladium tuum in vaginam ;* » et sanavit servum.

CHRISTUS capitur et deseritur.

TERTIO, captus, et a Discipulis relictus, ad Annæ domum pertrahitur, ubi a Petro paulo post secuto, semel negatus est, et alapam accepit a ministro quodam objiciente : « *Sic respondes Pontifici ?* »

[*a satellitibus*], *quibus dixit :* « *Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me : quotidie apud vos sedebam docens in Templo, et non me tenuistis.* » *Et dicente eo :* « *Quem quæritis ?* » *ceciderunt in terram inimici.*

SECUNDO, *S. Petrus vulneravit quemdam servum Pontificis, cui mansuetus Dominus dixit :* « *Converte gladium tuum in locum suum ;* » *et sanavit* vulnus *servi.*

TERTIO, *derelictus a suis Discipulis, pertrahitur ad Annam, ubi S. Petrus, qui eum secutus erat* a longe, *eum negavit semel ; et* CHRISTO *data fuit alapa* [*a ministro*] *dicente illi :* « *Sic respondes Pontifici ?* »

De gestis postea in domo Caiphae

Matth. XXVI.

PRIMO, abducitur ligatus CHRISTUS ab Anna in domum Caiphæ, ubi Petrus rursum eum bis negavit, atque respiciente ipsum Domino, « *Egressus foras flevit amare.* »

SECUNDO, permansit ligatus tota illa nocte.

TERTIO, circumstantes eum satellites illudebant, vexabant, et velata facie colaphis cædebant, interrogantes: « *Prophetiza nobis*, CHRISTE, *quis est qui te percussit?* » ac modis aliis blasphemabant.

De mysteriis factis a domo Annae usque ad domum Caiphae inclusive

PRIMO, illum pertrahunt ligatum a domo Annæ ad domum Caiphæ, ubi S. Petrus eum bis negavit, et respectus a Domino « Egressus foras flevit amare. »

Ab Anna ad Caipham ductus a Petro negatur.

SECUNDO, *mansit* JESUS *tota illa nocte ligatus.*

Nocte manet ligatus.

TERTIO, præterea ii, qui tenebant eum captivum, *illudebant ei, et* percutiebant eum, *et* velabant ei faciem, *et* dabant ei alapas, *et* interrogabant *eum: « Prophetiza nobis, quis est qui te percussit? » et similia blasphemabant contra illum.*

Illuditur, et vexatur a satellitibus.

De Christi apud Pilatum accusatione

Matth. XXVI ; Luc. XXIII; Marc. XV et Joan. XVIII.

Coram Pilato accusatur.

PRIMO traducitur deinceps ad Pilatum CHRISTUS et coram eo a Judæis calumniose accusatur : « *Hunc invenimus subvertentem gentem nostram, et prohibentem tributa dare Cæsari.* »

Causam non invenit.

SECUNDO, eo semel atque iterum examinato retulit Pilatus : « *Ego nullam invenio in eo causam.* »

Barabbæ postponitur.

TERTIO, Barabbæ latronis, quam CHRISTI JESU, liberationem malle se Judæi proclamarunt : « *Non hunc, sed Barabbam.* »

De mysteriis factis a domo Caiphae usque ad [domum] Pilati inclusive

Matth. XXVI ; *Luc.* XXIII, *Marc.* XV.

PRIMO, *pertrahunt eum* omnis multitudo Judæorum *ad Pilatum, et coram illo eum accusant, dicentes :* « *Hunc invenimus subvertentem gentem nostram, et prohibentem tributa dare Cæsari.* »

SECUNDO, *postquam Pilatus eum semel et iterum examinasset, ait Pilatus :* « *Ego nullam invenio in eo causam.* »

TERTIO, ei prælatus fuit Barabbas latro : « *Clamaverunt omnes dicentes : Non hunc, sed Barabbam.* »

De transmisso Christo ad Herodem

Luc. XXIII.

PRIMO, transmisit Pilatus CHRISTUM ad Herodem, æstimans quod esset Galilæus.

SECUNDO, Herodi poscenti curiosa, nihil penitus respondit, licet a Judæis valide accusaretur.

TERTIO, ab Herode cum suo exercitu spretus fuit, atque veste alba indutus.

De mysteriis factis a domo Pilati usque ad [domum] Herodis

PRIMO, Pilatus misit JESUM *[utpote] Galilæum ad Herodem*, Tetrarcham Galilææ. Ad Herodem mittitur.

SECUNDO, *Herodes*, curiosus, *interrogavit eum* multum, *et ille nihil ei respondit, licet Scribæ et Sacerdotes* constanter *eum accusarent.* Herodi non respondit.

TERTIO, *Herodes eum sprevit cum exercitu suo, induens eum veste alba.* Alba veste spernitur.

De reversione ab Herode ad Pilatum

Matth. XXVII ; Luc. XXIII ; Marc. XV ; et Joan. XIX.

PRIMO, CHRISTUM remisit ad Pilatum Herodes, et ambo ea ipsa die, cum prius ini-

De mysteriis factis a domo Herodis usque ad [domum] Pilati

Matth. XXVII ; *Luc.* XXIII ; *Marc.* XV ; *et Joan.* XIX.

PRIMO, Herodes remittit eum ad Pilatum, ob quam causam *facti sunt amici*, Remittitur ad Pilatum.

mici essent, sibi invicem reconciliati sunt.

Flagellatur, coronatur, et purpura illuditur.

SECUNDO, JESUM flagellis cædi jussit Pilatus ; milites eumdem spinis coronarunt, atque purpura induerunt, deinde irridentes dicebant : « *Ave, Rex Judæorum ;* » et colaphos simul impingebant.

Pontifices conclamant : Crucifige.

TERTIO, « *Exivit ergo* JESUS *portans coronam spineam, et purpureum vestimentum ;* » et Pilatus dicit illis: « *Ecce Homo.* » Pontifices vero conclamabant : « *Crucifige, crucifige eum.* »

cum prius essent inimici.

SECUNDO, apprehendit JESUM *Pilatus, et* flagellavit *eum : et milites* fecerunt coronam de spinis, *et* posuerunt eam super caput ejus ; *et* vestierunt eum purpura, *et* veniebant ad eum, *et dicebant : « Ave, Rex Judæorum ; » et dabant ei alapas.*

TERTIO, eduxit eum foras in conspectum omnium : « *Exivit ergo* JESUS *portans coronam spineam, et purpureum vestimentum, » et dixit eis Pilatus : « Ecce Homo ; » et* cum vidissent eum *Pontifices clamabant, dicentes : « Crucifige, crucifige eum. »*

De condemnatione et crucifixione Jesu Christi

Joan. XIX.

Morte damnatur.

PRIMO, sedens pro tribunali Pilatus CHRISTUM judicavit, et tra-

De mysteriis factis a domo Pilati usque ad crucem inclusive.

Joan. XIX. *litt. D.*

PRIMO, Pilatus sedens ut judex, *tradidit illis* JESUM, *ut*

didit crucifigendum posteaquam negantes eum Judæi suum Regem esse, dixerunt : « *Non habemus Regem, nisi Cæsarem.* »

SECUNDO, bajulavit CHRISTUS crucem suam, donec ob virium defectum, Simon quidam Cyrenæus illam post eum ferre compulsus est.

TERTIO, inter duos latrones crucifixus fuit, adscripto titulo : « JESUS *Nazarenus, Rex Judæorum.* »

eum crucifigerent, postquam illum Judæi negassent [*esse suum*] *Regem, dicentes:* « *Non habemus Regem, nisi Cæsarem.* »

SECUNDO, *portabat crucem humeris suis, et cum non posset eam portare, coactus fuit Simon Cyrenæus ut illam portaret post* JESUM. Crucem bajulat.

TERTIO, *crucifixerunt eum* in medio *duorum latronum, ponentes hunc titulum:* « JESUS *Nazarenus, Rex Judæorum.* » Inter latrones crucifigitur.

De mysteriis in cruce factis

Matth. XXVII : Luc. XXIII ; Joan. XIX.

PRIMO, blasphemias pertulit in cruce : « *Vah, qui destruis*

De mysteriis factis in Cruce [5]

Joan. XIX, *litt. E, F, G.*

PRIMO, locutus est septem verba in cruce : oravit pro iis, qui eum In cruce blasphematur.

5. *De Mysteriis in cruce.* — Magnum hic notatur discrimen inter vulgatam versionem et autographum. In illa servatur fere ordo historiæ ; in autographo contra, historiæ serie prætermissa, ordo rerum contemplandarum *accommodatus* videtur ad commendatam toties a S. P. considerationem *personarum*, *verborum*, *actionum*, et, in tertia hebdomada, *eorum quæ* Dominus *patitur*. In primo puncto videmus *personam*, JESUM ejusque *verba*, et *ea quæ patitur*.

Templum Dei, etc. *Descende de cruce.* » Et divisa sunt vestimenta ejus.

Septem CHRISTI verba.

SECUNDO, effatus est Dominus in cruce verba septem : Orans videlicet pro crucifigentibus : Latroni parcens : Matrem et Joannem sibi mutuo crucifigebant [6] : *veniam dedit latroni ; commendavit S. Joannem Matri suæ, et S. Joanni Matrem; dixit alta voce :* « *Sitio* [7], » *et dederunt ei* fel et *acetum ;* dixit *: se esse derelictum ; dixit :* « *Consummatum est;* » dixit : « *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.* »

SECUNDO, *sol obscuratus fuit, petræ scissæ, sepulchra aperta, velum Templi divisum in duas partes a summo usque deorsum.*

In secundo *inanimata*, quæ, veluti *personificata*, suo modo *dolent*, et dolorem suum *loquuntur*. In tertio *inimicos* CHRISTI, eorumque *verba* et *actiones*. Porro in aperto CHRISTI latere merito hæc desinit contemplatio, et in transfixo JESU corde conquiescit. In corde, — *doloris* et *amoris* pelago. — Hi duo affectus in corde Salvatoris dominati sunt in tota vita mortali, et in his passionis mysteriis præcipue elucent, — et incomparabiliter majores fuerunt in Corde, quam in omnibus iis, quæ exterius in Vita et in Passione tanquam signis quibusdam manifestavit.

6. Ita, in ipso actu crucifixionis, ut innuit S. Lucas, qui solus Evangelistarum hoc Domini verbum commemorat.

7. Videtur ex S. Joanne verbum hoc : *Sitio*, prolatum a Domino ultimo loco ante istud : *Consummatum est.* — Actus ergo ille obedientiæ, *cum accepit acetum, ut scriptura impleretur*, ultimus fuit, post quem dixit : *Consummatum est. Derelictum* se dixisse videtur, postquam Matrem ipsam, quæ sola sibi supererat in terris, quodammodo abdicavit.

commendans : Exclamans : « *Sitio,* » quando aceto eum potaverunt : et deinde se a Patre dicens derelictum : postea : « *Consummatum est;* » ac postremo : « *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.* »

TERTIO, sol obscuratus est ipso expirante, et petræ scissæ sunt, aperta quoque monumenta, et velum Templi a summo ad infimam usque partem scissum, et latus lancea confossum aquam et sanguinem effudit.

TERTIO, *blasphemant illum, dicentes : « Vah, qui destruis Templum Dei, descende de cruce ; » fuerunt divisa vestimenta ejus ; percussum lancea latus ejus* manavit *aqua et sanguine.*

Natura CHRISTO morienti compatitur.

De mysterio sepulturae

Ibidem.

QUIMO, de cruce sublatus est mortuus Dominus per Joseph atque Nicodemum, in conspectu ipso Matris afflictissimæ.

De mysteriis factis a cruce usque ad sepulchrum inclusive

Ibidem.

QUIMO, fuit depositus *de Cruce per Joseph et Nicodemum, in conspectu Matris suæ dolorosæ.*

De cruce deponitur.

Sepelitur.

Custodia sepulcri.

SECUNDO, delatum est ad sepulchrum corpus unctum et inclusum.

TERTIO, adhibiti sunt inibi custodes.

SECUNDO, *fuit delatum corpus ad sepulchrum, et unctum, et sepultum.*

TERTIO, positi *fuere custodes.*

De Christi resurrectione et apparitione prima.

Matri apparet.

PRIMUM, apparuit Dominus Matri suæ postquam resurrexit, cum dicat Scriptura, quod apparuit multis. Licet enim nominatim illam non exprimat, id nobis tamen relinquit pro certo, tanquam intellectum habentibus ; ne alioquin jure audiamus illud : « *Adhuc et vos sine intellectu estis ?* »

De resurrectione Christi Domini nostri, de prima ejus apparitione

PRIMO, apparuit Virgini Mariæ : quod licet non dicatur in Scriptura, habetur pro dicto, cum dicat eum apparuisse tam multis aliis ; *quia Scriptura supponit nos habere intellectum, sicut scriptum est :* « *Adhuc et vos sine intellectu estis ?* »

De secunda apparitione

Marc. XVI.

QUIMO, summo mane ad monumentum profectæ sunt Maria Magdalena, Jacobi, et Salome, inter se dicentes : « *Quis revolvet nobis lapidem de ostio monumenti ?* »

SECUNDO, viderunt lapidem revolutum, et Angeli dictum audierunt : « JESUM *quæritis Nazarenum crucifixum. Surrexit, non est hic.* »

TERTIO, apparuit Mariæ Magdalenæ, quæ, illis digressis, juxta sepulchrum restiterat.

De secunda apparitione

Mart. XVI. *litt. E.*

Mulieres ad monumentum.

QUIMO, eunt *valde mane Maria Magdalene, Jacobi, et Salome ad monumentum, dicentes :* « *Quis revolvet nobis lapidem ab ostio monumenti?* »

Angeli responsum.

SECUNDO, vident *lapidem revolutum, et* Angelum qui dicit : « JESUM *quæritis Nazarenum. Surrexit, non est hic.* »

Magdalenæ apparuit.

TERTIO, *apparuit Mariæ quæ remansit juxta sepulchrum, postquam abivissent* ceteræ.

De apparitione tertia

Matth. ult.

QUIMO, redibant a monumento mulieres cum timore simul et gaudio ingenti, ut

De tertia apparitione

S. Matth. ult. cap.

Mulierum reditus ex monumento.

QUIMO, exeunt *istæ* Mariæ *e monumento cum timore et gaudio magno*, volentes *an-*

narrarent Discipulis, quidquid de Domini Resurrectione intellexerant.

Eis apparet.

SECUNDO, apparens eis in via CHRISTUS, ait : « *Avete ;* » et illæ accedentes, ac prostratæ ad pedes ejus, ipsum adorarunt.

Eas affatur.

TERTIO, affatus est illas Dominus : « *Nolite timere. Ite, nuntiate fratribus meis, ut eant in Galilæam : ibi me videbunt.* »

nuntiare discipulis Resurrectionem *Domini.*

SECUNDO, CHRISTUS *Dominus noster illis apparuit in via, dicens illis :* « *Avete ;* » *et illæ accesserunt, et prostraverunt se ad ejus pedes, et adorarunt eum.*

TERTIO, JESUS *dicit illis :* « *Nolite timere. Ite, nuntiate fratribus meis, ut eant in Galilæam ibi me videbunt.* »

De apparitione quarta

Luc. ult.

Petrus currit ad Monumentum.

PRIMO, audita Petrus ex mulieribus CHRISTI Resurrectione, cucurrit ad monumentum.

Videt linteamina.

SECUNDO, introgressus, sola vidit linteamina, quibus fuerat involutum corpus.

De quarta apparitione

S. Luc, cap ult. litt. B.

PRIMO, cum audisset ex mulieribus CHRISTUM *resurrexisse, ivit* cito *S. Petrus ad monumentum.*

SECUNDO, *intrans in monumentum, vidit sola linteamina, quibus coopertum fuit corpus* CHRISTI Domini nostri, et nihil aliud.

TERTIO, cogitanti super his Petro CHRISTUS se ostendit, unde dicebant Apostoli : « *Surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni.* »

TERTIO, *cogitanti S. Petro de his rebus apparuit* CHRISTUS ; *et propterea dicebant Apostoli :* « *Surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni.* »

Petro apparet CHRISTUS.

De apparitione quinta

Ibidem.

QUINTO, duobus Discipulis deinceps apparuit, cum irent in Emmaus, et de ipso colloquerentur.

SECUNDO, redarguit eorum incredulitatem, et mysteria Passionis atque Resurrectionis ipsis exposuit : « *O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus, quæ locuti sunt Prophetæ. Nonne hæc oportuit pati* CHRISTUM, *et ita intrare in gloriam suam?* »

TERTIO, rogatus cum eis mansit, fractoque ipsis pane disparuit : qui subito in Hierusalem reversi nuntiaverunt Aposto-

De quinta apparitione

ult. cap. S. Lucæ.

QUINTO, apparet *Discipulis, qui ibant in Emmaus, loquentes de* CHRISTO.

Euntibus in Emmaus apparet.

SECUNDO, *reprehendit illos*, ostendens per Scripturas, quod CHRISTUS debebat mori et resurgere : « *O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus, quæ locuti sunt Prophetæ. Nonne hæc oportuit pati* CHRISTUM, *et ita intrare in gloriam suam?* »

Incredulitas redarguitur.

TERTIO, *ad preces illorum* remanet ibi, et fuit cum illis, donec data ipsis communione *disparuit ; et ipsi revertentes dixerunt*

Rogatus cum eis mansit.

lis, quomodo vidissent eum, et in fractione panis agnovissent.

Discipulis, *quomodo cognovissent eum* in communione.

De apparitione sexta

Joan. XX.

De sexta apparitione

Joan. cap. XX. *litt. E. F.*

Discipuli congregati.

PRIMO, Discipuli omnes, præter Thomam, domi congregati erant propter Judæorum metum.

PRIMO, Discipuli erant congregati « Propter metum Judæorum, » excepto S. Thoma.

Januis clausis ingreditur.

SECUNDO, ingressus januis clausis CHRISTUS « *Stetit in medio, et dixit eis : Pax vobis.* »

SECUNDO, apparuit *illis* JESUS, *cum essent januæ clausæ : et* stans in medio illorum *dicit* : « *Pax vobis.* »

Dat eis Spiritum sanctum

TERTIO, Spiritum sanctum eis dedit, et ait : « *Accipite Spiritum sanctum ; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, etc. »

TERTIO, *dat illis Spiritum sanctum, dicens illis : « Accipite Spiritum sanctum ; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. »*

De apparitione septima

Ibidem.

De septima apparitione

Joan. XX. *litt. G.*

Thomæ incredulitas.

PRIMO, S. Thomas, cum apparitioni prædictæ non interfuisset,

PRIMO, sanctus Thomas incredulus, *quia aberat ab appa-*

protestatus erat; « *Nisi videro*, etc., *non credam.* »

SECUNDO, post dies octo, iterum clausis januis obtulit se videndum CHRISTUS, et Thomæ dixit : « *Infer digitum tuum huc, et vide*, etc. *et noli esse incredulus, sed fidelis.* »

TERTIO, exclamavit Thomas : « *Dominus meus, et Deus meus,* » cui subintulit CHRISTUS : « *Beati qui non viderunt, et crediderunt.* »

ritione præcedente, dicit : « Nisi videro... non credam. »

SECUNDO, apparet illis JESUS *inde post dies octo, cum essent januæ clausæ, et dicit S. Thomæ : « Infer digitum tuum huc, et vide.... et noli esse incredulus, sed fidelis. »*

TERTIO, *S. Thomas* credidit, *dicens : « Dominus meus, et Deus meus » : cui ait* CHRISTUS : « *Beati qui non viderunt, et crediderunt.* »

Appa ret eiden CHRIS- TUS

Thomæ exclamatio.

De apparitione octava

Joan. ult.

PRIMO, palam se denuo fecit CHRISTUS piscantibus septem Discipulis, qui cum tota nocte nil cepissent, jactum ad mandatum ejus rete : « *Jam non valebant illud trahere præ multitudine piscium.* »

SECUNDO, per id miraculum, agnoscens

De octava apparitione

Joan, cap. ult., litt. A. B.

PRIMO, JESUS apparet *septem ex suis Discipulis piscantibus, qui tota nocte nihil prendiderant ; et jacientes rete ad ejus mandatum « Non valebant illud trahere præ multitudine piscium ».*

SECUNDO, *per hoc miraculum, S. Joan-*

Septem discipulis apparet.

CHRISTUS a discipulis agnoscitur.

eum Joannes, ait Petro : « *Dominus est;* » qui confestim desiliens in mare, ad CHRISTUM accessit.

Suas oves commendat.

TERTIO, dedit eis, ut comederent panem et piscem. Postea Petro, an se diligeret, ter interrogato, suum ovile commendavit : « *Pasce oves meas.* »

nes illum cognovit, et dixit S. Petro : « Dominus est; » qui projecit se in mare, et venit ad CHRISTUM.

TERTIO, *dedit illis ad comedendum* [8] *partem piscis assi et favum mellis; et commendavit oves* [*suas*] *S. Petro, examinato primum tribus vicibus de caritate, et dicit illi « Pasce oves meas. »*

De apparitione nona

Marc. ult.

Ad Thabor montem

PRIMO, ex Domini mandato abeunt Discipuli ad montem Thabor.

Eis apparet.

SECUNDO, iis apparens ille inquit : « *Data est mihi omnis potestas in cælo, et in terra.* »

De nona apparitione

Matth. cap. ult., litt. D.

PRIMO, Discipuli ex mandato Domini eunt ad montem Thabor.

SECUNDO, CHRISTUS *illis apparet, et dicit : « Data est mihi omnis potestas in cælo, et in terra. »*

8. *Partem piscis assi et favum mellis.* — Ita in autographo. Quæ verba, cum in Evangelio ad aliam apparitionem pertineant, dicendum est, Sancto Patri memoriter puncta hæc scribenti illud evenisse, quod non raro etiam SS. Patribus verba Scripturæ ex memoria referentibus accidisse nemo ignorat.

TERTIO, mittens eos ad prædicandum per universum orbem, sic mandavit : *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.* »

TERTIO, *misit eos per totum mundum. ad prædicandum, dicens :* « *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.* »

Mittit ad prædicandum.

De apparitione decima

I Cor. XV.

DEINDE *visus est plus quam quingentis fratribus simul.* »

De decima apparitione

In Ep. I. ad Corinth. cap. XV, *litt. B.*

DEINDE *visus est plus quam quingentis fratribus simul.* »

Apparet plus quam quingentis.

De apparitione undecima

Ibidem.

APPARUIT deinde Jacobo.

De undecima apparitione

In Ep. I. ad Corinth. cap. XV, *litt. B.*

DEINDE *visus est Jacobo.* »

De apparitione duodecima

Apparuisse Josepho ab Arimathæa legitur.

APPARUISSE CHRISTUM etiam Josepho ab Arimathia, legitur in hagiographis quibusdam : et verisimile est, atque meditatu pium.

De duodecima apparitione

APPARUIT Josepho ab Arimathea, ut pie cogitatur meditando, et legitur in vita Sanctorum.

De apparitione decima tertia

I Cor. XV.

Apparuit et Paulo.

APPARUIT et beato Paulo post Ascen sionem : « *Novissime autem omnium tamquam abortivo visus est et mihi,* » inquit ipse. Apparuit etiam Patribus in Limbo, quoad animam, et postquam inde educti sunt.

Passim discipulis apparebat.

Denique, resumpto corpore, apparebat passim Discipulis, et cum eis crebro versabatur.

De decima tertia apparitione

Ep. I. ad Corinth., cap XV, *litt. B.*

APPARUIT S. Paulo post Ascensionem : « Novissime tanquam abortivo visus est mihi. » Apparuit etiam in anima Patribus sanctis Limbi, et postquam [*eos inde*] eduxisset, et corpus iterum assumpsisset, *multis vicibus apparuit Discipulis, et* conversabatur *cum illis.*

De ascensione Christi

Act. I.

POSTQUAM jam per dies quadraginta multoties se CHRISTUS Discipulis suis vivum exhibuisset « *In multis argumentis*, etc., *loquens eis de Regno Dei* », misit eos Hierosolymam, ut promissum sibi Spiritum sanctum illic expectarent.

SECUNDO, eduxit eos ad Oliveti montem : « *Et videntibus illis elevatus est, et nubes suscepit eum ab oculis eorum.* »

TERTIO, iisdem in cœlum suspicientibus dictum est per duos illos viros in vestibus albis assistentes, quos Angelos fuisse credimus : « *Viri Galilæi quid statis aspicientes in cœlum? Hic* JESUS, *qui assumptus est a vobis in cœlum, sic*

De ascensione Christi Domini nostri

Act. I, *litt. A. B.*

PRIMO, *postquam per spatium quadraginta dierum apparuisset Apostolis*, faciens [*præbens*] multa argumenta et signa, *et loquens de Regno Dei*, mandavit *illis, ut in Jerusalem promissum Spiritum sanctum expectarent.*

Post dies quadraginta eos mittit Hierosolymam.

SECUNDO, *eduxit illos ad montem Oliveti, et in præsentia eorum elevatus est, et nubes sustulit eum ab oculis eorum.*

Educit ad montem Oliveti.

TERTIO, *aspicientibus illis in cœlum, dicunt illis* Angeli : « *Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum? Hic* JESUS, *qui assumptus est a vobis in cœlum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum* [9]. »

Eisdem suspicientibus in cœlum angeli apparent.

9. Quam opportune terminatur ultima Contemplatio de gloriosis CHRISTI mysteriis illa admoni-

veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. »

tione Angelorum : *Viri Galilæi, quid statis....?* et futuri judicii commemoratione ! Scilicet, ut nos, illud judicium prospicientes, contemplationis suavitate non contenti, ad *opera* CHRISTO digna nos accingamus.

Regulae aliquot ad motus animæ, quos diversi excitant spiritus, discernendos, ut boni solum admittantur, et pellantur mali. Advertendum est, quod potissimum conveniunt Exercitiis primæ hebdomadæ.

Regulae *ad* sentiendum *et cognoscendum* aliquo modo [1] varias motiones, quæ in anima *excitantur; bonas, ut suscipiantur; malas, ut rejiciantur. Suntque magis propriæ* [*sive, convenientes istæ* [*Regulæ*] *pro prima hebdomada.*

Conveniunt præcipue 1. Hebd.

De his qui facile peccant mortaliter.

PRIMA Regula est, quod illis, qui facile peccant lethaliter, et peccatum peccato ad-

PRIMA Regula : in illis, qui eunt [*ruunt*] *a peccato mortali in peccatum mortale,*

1. *Ad sentiendum et cognoscendum aliquo modo.* — Notatu dignum est ex autographo : 1° Regulas istas non tantum ad *discernendos* animi motus inservire, sed etiam ad illos *sentiendos*, sive observandos. Quam multi enim sunt, qui motus animæ suæ ne *sentiunt* quidem, id est, non attendunt, non observant. Ut ergo ad illos reddamur attenti, Regulæ istæ mirifice juvant. 2° Dicitur : *ad sentiendum et cognoscendum aliquo modo. — Aliquo modo, aliqua ratione*, per sequentes Regulas, motus animi dignosci possunt, ne scilicet solas hasce Regulas sufficere existimemus, cum non modo alteræ deinde subtiliores ab ipso S. P. nostro tradantur, verum etiam singulari lumine divino et gratia opus sit ; quod donum *Discretio spirituum* vocatur. — Nemo vero sibi ad propriam directionem Regulas sufficere existimet solas, absque directoris ductu.

Ceterum in hisce Regulis, omnes variationes ex autographo diligenter velim observari, quamvis nullam adnotationem subjiciamus. Magis enim hic, quam usquam alias, textus S. P. ex autographo

dunt, fere solet inimicus noster illecebras carnis et sensuum delectationes objicere, ut eos teneat peccatis plenos, ac semper cumulum adaugeat. Spiritus vero bonus e contrario, conscientiam illorum pungit assidue, et per synderesis, rationisque officium a peccando deterret.

solet communiter inimicus proponere eis delicias apparentes [2], efficiendo ut imaginentur *delectationes et voluptates sensuales, quo magis illos conservet et* adaugeat [*promoveat*] *in suis* vitiis et *peccatis; in quibus personis bonus spiritus* utitur modo contrario, *pungendo illos, et remordendo illis conscientias per synderesin rationis.*

De his qui se a peccatis abstinent.

Secunda, quod aliis hominibus, qui se a vitiis et peccatis purgandos curant sol-

Secunda: *in illis, qui* intense procedunt *in purgandis suis peccatis, et in servitio*

clarior redditur; id quod etiam in hoc argumento de discernendis spiritibus momenti est majoris fortasse, quam usquam alias.

2. *Apparentes.* — Nonnisi *apparentes* delicias proponere potest, ipse miserrimus: et *inimicus* cum sit, odio flagrans in humanam naturam, non vult nec potest velle, nisi quo noceat vel animæ, vel corpori, vel utrique; quod si quid delectabile objiciat, bonum illud apparens est, vanum, fucatum, fallax, et certo certius, ad malum animæ inferendum, bonum illud qualecumque dirigitur. Vide dicta ad annot. 7. ex 20. n. 15. Exponuntur in his duabus primis Regulis media, quibus utitur tum malus angelus, tum bonus, contraria pro fine quem uterque intendit contrarium, et pro dispositione cujusque hominis pariter contraria. — Adverte tamen, poni a S. P. duo extrema, nempe exemplum peccatoris *perditissimi* in prima regula, *ferventis* pœnitentis vel justi in secunda. Ergo ubi de *tepido* agitur, magna discretione opus est in applicandis hisce regulis. Vid. dicta supra n. 1.

licite, et in obsequii divini studio magis ac magis in dies promovent, immittit spiritus malignus molestias, scrupulos, tristitias, rationes falsas, et alias id genus perturbationes, quibus profectum illum impediat. Spiritui autem bono ex opposito, proprium consuetumque est recte agentibus animum ac vires addere, consolari, devotionis lachrymas ciere, illustrare mentem, et tranquillitatem dare, sublatis obstaculis omnibus, ut expeditius alacriusque per opera bona semper ultra tendant.

TERTIA, quod spiritualis proprie consolatio, tunc esse noscitur, quando per internam quamdam motionem exardescit anima in amorem Creatoris sui, nec jam Dei Domini nostri de bono in melius ascendendo, obtinet modus contrarius ei qui in prima Regula [*notatus est*] : *tunc enim proprium est mali spiritus*, mordere, tristitia afficere, *et ponere impedimenta*, inquietam reddendo [*animam*] *per falsas rationes, ne pergat ulterius. Et proprium boni* [*spiritus est*], *dare animum et vires, consolationes, lachrymas, inspirationes, et quietem* [*animi*], facilia reddendo [*omnia*], *et removendo omnia impedimenta, ut* in bene operando *procedat ulterius.*

Spiritualis consolatio quando dignoscitur.

TERTIA : de *consolatione spirituali.* Voco [*dico, nomino*] *consolationem, quando in anima* excitatur [3] *motio* aliqua *interior, qua* inflammari incipit *anima* in amore

3. *Excitatur — inflammari incipit.* — In autographo quædam videtur exprimi gradatio, quam utcunque conservare studuimus. *Excitatur*, hispanice : *se causa* (*causatur*) *motio aliqua, cum qua* seu *per quam*, hisp. *viene la anima a inflammarse* (*venit anima ad inflammandum se*).

creaturam ullam, nisi propter ipsum, potest diligere. Quando etiam lachrymæ funduntur, amorem illum provocantes, sive ex dolore de peccatis profluant, sive ex meditatione Passionis CHRISTI, sive alia ex causa qualibet, in Dei cultum et honorem recte ordinata. Postremo, consolatio quoque dici potest, fidei, spei, et charitatis quodlibet augmentum ; item lætitia omnis, quæ animam ad cœlestium rerum meditationem, ad studium salutis, ad quietem et pacem cum Domino habendam, solet incitare.

sui Creatoris ac Domini : et consequenter, *quando* [*anima*] *nullam rem creatam super faciem terræ amare potest* in se ipsa, sed [*solummodo*] *in Creatore omnium illarum. Item quando fundit* [4] *lachrymas, moventes ad amorem Domini sui, sive sit ob dolorem de suis peccatis, sive de Passione* CHRISTI *Domini nostri, sive de aliis* rebus *directe ordinatis in ejus servitium et laudem. Denique, voco consolationem, omne augmentum* spei, fidei, et charitatis, *et omnem lætitiam internam, quæ* vocat et attrahit [*hominem*] ad res cœlestes, *et ad propriam salutem animæ suæ ;* reddendo illam quietam, *et pacificando illam* in *suo Creatore* ac Domino.

Quando spiritualis desolatio.

QUARTA, quod spiritualis e contra desolatio vocari debet quævis animæ obtenebratio, conturbatio, insti-

QUARTA : de desolatione spirituali. *Voco desolationem* omne [*quod est*] *contrarium* tertiæ Regu-

4. *Fundit.* — Hisp. *lança.* i. e. *ejicit* — exprimitur *vis lachrymarum erumpentium.*

gatio ad res infimas seu terrenas : omnis denique inquietudo et agitatio, sive tentatio trahens in diffidentiam de salute, et spem, charitatemque expellens ; unde se anima tristari, tepescere, ac torpere sentit, et de ipsius Dei Creatoris sui clementia prope desperare. Sicut enim consolationi opponitur desolatio, ita etiam quæ ab utraque oriuntur cogitationes, sunt inter se prorsus oppositæ.

læ [*dictis in tertia Regula*] : *ut, obtenebrationem animæ, turbationem in illa, motionem ad res infimas ac terrenas, inquietudinem variarum agitationum et tentationum, moventem ad diffidentiam, sine spe, sine amore ; cum se reperiat* [*anima*] *totam pigram, tepidam, tristem et* veluti separatam a Creatore ac Domino suo : *quia sicut consolatio contraria est desolationi, eodem modo cogitationes, quæ oriuntur ex consolatione, contrariæ sunt cogitationibus, quæ oriuntur ex desolatione.*

QUINTA, quod tempore desolationis nihil deliberandum, aut innovandum est circa propositum animi, aut vitæ statum : sed in eis perseverandum, quæ fuerant prius constituta, puta, præcedente die, vel hora

QUINTA : *tempore desolationis* nunquam mutatio facienda *est, sed standum* firmiter et constanter *in propositis ac determinatione, in qua erat* [*homo*] *die* præcedente ejusmodi desolationem [5] *vel in determi-*

Tempore desolationis nihil deliberandum.

5. *Die præcedente ejusmodi desolationem.* — Ita ex autographo clarius exprimitur, nunquam in desolatione mutari debere concepta *prius* proposita : *prius*, inquam ; id est, non modo ea quæ *in conso-*

consolationis (*). Quemadmodum enim dum fruitur quis consolatione illa, quam diximus, non proprio suo, sed boni spiritus instinctu, regitur ; ita, observante sibi desolatione, agitur a malo spiritu, cujus instigatione nihil umquam recte conficitur.

Remedia contra desolationem.

SEXTA, quod tametsi desolatione affectus homo, priora sua consilia minime debet immutare ; expediet tamen provide-*natione in qua erat in præcedenti consolatione ; quia sicut in consolatione nos magis ducit, et* consilio suo *dirigit bonus spiritus, ita in desolatione malus ; cujus consiliis* non possumus *invenire viam* [*deduci*] *ad recte quid decernendum.*

SEXTA : *licet in desolatione non debeamus mutare priora proposita,* valde [*tamen*] *juvat* intense mutare [6] se [*sive, mo-*

(*) *In quinta Regula de discretione spirituum, verba illa :* Quemadmodum enim dum fruitur quis, *usque ad finem; ita commodius verti possunt ex autographo.* Quemadmodum enim in consolatione bonus spiritus nos magis regit ac dirigit, ita in desolatione malus, cujus instigatione et consiliis nihil rectum decernere possumus.

latione sensibili, sed quæ *prius*, ante desolationem, *in animi quiete* statuta fuerant.

6. *Valde juvat intense mutare se*, etc. — Ergo, consilia quidem prius concepta mutanda non sunt, sed mutanda ratio se ipsum tractandi, et hæc mutatio *intense* facienda est *contra ipsam desolationem*, et talis mutatio *valde* juvat ad desolationem vincendam. Porro, in quo consistere ista mutatio debeat, distincte docemur a S. P. : scilicet, ut v. g. 1° *magis insistamus orationi et meditationi ;* 2° *multum* nos, conscientiam nostram, actus nostros, nostraque omnia *examinemus ;* 3° *amplius* aliquid et abundantius suscipiamus in exercendis pœnitentiæ operibus modo aliquo nobis, nostroque statui, nostræ complexioni accommodato seu convenienti. In triplici hoc exercitio *orationis examinis*, et *pœnitentiæ* torpere nos facit desolatio. Ergo *contraria contrariis curanda.* — Utinam, quæ hic B P. *valde* proficua

ri, et augeri ea, quæ contra desolationis impulsum tendunt ; qualia sunt, insistere orationi, [et meditationi], cum discussione sui, ac pœnitentiæ aliquid assumere.

SEPTIMA, quod quamdiu premimur desolatione, cogitandum est, nos interim relinqui a Domino nobis ipsis, probationis causa, ut per naturales quoque vires insultibus inimici nostri ob sistamus. Id quod possumus haud dubie (*), assistente nobis jugiter præsidio divino, licet tunc nequaquam sentiatur, eo quod fervorem pristinum charitatis Dominus subtraxerit, relicta nihilominus

dum agendi, ut pugnemus] contra ipsam desolationem : v. g. insistendo magis *orationi*, meditationi, multum [*nos*] *examinando, et* extendendo nos *magis* [*amplius quid agendo*] in aliquo convenienti modo faciendi pœnitentiam.

Quid cogitandum tempore desolationis.

SEPTIMA : ille qui est *in desolatione, consideret, quomodo Dominus ipsum reliquit, probationis gratia, in suis potentiis naturalibus, ut resistat* variis agitationibus et tentationibus *inimici : potest enim* [*resistere*] *cum auxilio divino, quod semper ipsi manet, licet* aperte *illud non sentiat* [*sibi adesse*] *quia Dominus subtraxit ipsi* multum suum favorem, magnum amorem [*sensibilem*], *et* gratiam in-

(*) *In septima Regula de discretione spirituum circa medium :* Assistente nobis jugiter præsidio divino, licet tunc nequaquam sentiatur. *In autographo sic habetur :* Assistente nobis præsidio divino, quod semper manet ; licet tunc nequaquam sentiatur.

esse dicit in desolatione, diligenter a nobis in usum deducerentur, dum desolatione premimur ! Notanda illa: *intense... magis... multum... extendendo nos magis...* quæ, in vulgata versione omissa, ex autographo restituimus.

gratia, quæ ad bene operandum et ad consequendam salutem satis esse queat.

Juvat maxime patientia.

OCTAVA, quod hominem tentatione pulsatum, mire juvat patientiæ servandæ studium, ut quæ vexationibus hujusmodi proprie opponitur, et e diametro resistit. Accersenda etiam spes est, et cogitatio adfuturæ brevi consolationis : si præsertim per sanctos conatus in sexta Regula signatos, desolationis impetus frangatur.

Tres desolationis causæ.

NONA, quod causæ desolationis tres sunt tensam. *manente tamen ipsa gratia quæ* sufficiat [7] *ad salutem æternam.*

OCTAVA : *ille qui est in desolatione,* [*in eo*] laboret *ut persistat in patientia, quæ est contraria vexationibus quæ sibi ingruunt; et* cogitet *se cito esse consolandum :* adhibendo diligentias [8] [*sive conatus*] *contra ejusmodi desolationem, prout dictum est in sexta Regula.*

NONA : *tres causæ sunt præcipuæ, ob*

---

7. *Quæ sufficiat.* - Ita ex autographo. Non modo *quæ satis esse queat ;* sed *quæ* vere *satis sit*, vere *sufficiat*, ad tentationes vincendas. Neque vero intelligitur hic *gratia sufficiens* eo sensu, quo a theologis dicitur per oppositionem ad *gratiam efficacem.* – Satis patet ex dictis in posteriore parte hujus Regulæ, non excludi a S. Patre, sed omnino etiam subintelligi *gratiam*, licet minus copiosam, ubi in priori parte Regulæ hominem relinqui dicebat *in suis potentiis naturalibus ; naturalibus* id est *ordinariis*, gratia supernaturali minime exclusa.

8. *Adhibendo diligentias* (sive conatus). — Tò *præsertim* quod legitur in vulgata versione, abest in autographo. Et vero sancti illi conatus, de quibus in Regula sexta, *omnino* adhibendi in desolatione, si *spem* fundatam quærimus *adfuturæ brevi consolationis.*

præcipuæ. Prima, quia propter nostram in spiritualibus studiis seu exercitiis tepiditatem atque acediam, consolatione divina merito privamur. Secunda, ut probemur quinam sumus, et quomodo in Dei servitium et honorem, absque præsente quodam consolationum, donorumque spiritualium stipendio nosmet impendimus. Tertia, ut certi plane simus nostrarum virium non esse, vel acquirere, vel retinere fervorem devotionis, vehementiam amoris, abundantiam lachrymarum, aut aliam quamlibet internam consolationem ; sed omnia hæc gratuita esse Dei dona, quæ si vendicemus nobis ut propria, superbiæ et vanæ gloriæ crimen, non sine salutis gravi periculo, incursuri sumus.

quas desolatos nos reperimus. Prima est, quia sumus tepidi, et pigri seu negligentes in exercitiis nostris spiritualibus ; atque ita ob culpas nostras elongatur *spiritualis consolatio a nobis. Secunda, ut probet nos* [*Dominus*] quantum valeamus, *et quousque* procedamus *in ejus servitio et laude, absque* tanto *stipendio consolationum, et* magnarum [*specialium*] *gratiarum. Tertia, ut det nobis* veram notitiam et cognitionem, qua intime sentiamus, *non esse ex nobis acquirere vel retinere magnam devotionem, amorem intensum, lachrymas, neque ullam aliam consolationem spiritualem ; sed totum esse donum et gratiam Dei Domini nostri : et* ne in aliena domo nidum ponamus [9], *efferendo*

9 *Ne in aliena domo nidum ponamus.* — Locutio proverbialis, alludit ad nidificationem hirundinis : antiqua versio *ms.* legit in hisp. pro *casa*, quæ vera est lectio, *cosa*, et sic expressit *ut in nulla re aliena quiescamus.* — Sensus est, ne, quod alienum est,

intellectum nostrum in aliquam *superbiam, vel vanam gloriam, attribuendo nobis ipsis devotionem vel ceteras partes spiritualis consolationis.*

Tempore consolationis quid prospiciendum.

DECIMA, quod fruenti homini consolatione, prospiciendum est, quo se pacto gerere poterit, desolatione deinceps occurrente: ut jam inde acrimoniam et robur animi mature comparet, ad impetum ejus reprimendum.

DECIMA: *ille, qui est in consolatione*, cogitet *quomodo se habebit in desolatione, quæ postea* [*ei*] *superveniet, sumendo* novas vires pro illo tempore.

Consolatione affluente se deprimat.

UNDECIMA, ut ille idem, affluente consolatione, seipsum deprimat, ac vilifaciat quantum potest, reputando secum, quam

UNDECIMA: *ille, qui* est *in consolatione*, procuret *humiliare sese atque deprimere quantum potest, cogitando quam parum*

---

nobis ut proprium usurpemus, atque ita securitatem capiamus ibi, ubi capienda non est; ut qui *in aliena domo* sibi habitationem figeret, exturbandus scilicet inde, cum domino domus visum fuerit. — Notatu dignum est, in autographo non *superbiæ crimen* dici, nec simpliciter *superbiam*, sed lenissime *aliquam superbiam;* quo intelligamus, vel levem *aliquam* superbiam, vel exiguam *aliquam* complacentiam Deo vehementer displicere, et ob ejusmodi levem etiam complacentiam non raro nos cœlesti consolatione merito privari. Et vero illud maxime omnium in consolatione timendum atque cavendum, ne evanescamus, neve securitatem capiamus, vanam semper et inanem; nisi in *sola* Domini *misericordia* confidamus, eique *soli* omnia bona nostra accepta referamus.

imbellis, quamque ignavus esse apparebit, desolatione impugnante, nisi per gratiæ et consolationis divinæ opem cito sublevetur. Contra vero ille, quem desolatio molestat, aestimare debet cum Dei gratia, se posse plurimum, facileque adversarios suos omnes devicturum esse, dummodo in Dei virtute collocet spem suam, et animum suum corroboret.

valeat tempore desolationis, sine illa tali *gratia seu consolatione. E contrario cogitet ille qui* est *in desolatione, se posse multum cum gratia* quæ sufficit ad resistendum *omnibus suis inimicis*, sumendo vires in Creatore ac Domino suo.

DUODECIMA, quod hostis noster naturam, et morem muliebrem refert, quoad imbecillitatem virium, et animi pervicaciam. Nam sicut femina cum viro rixans, si hunc conspexerit,

DUODECIMA : *inimicus* [*noster*] *facit se* [*exhibet se, gerit se*] *ut femina, in quantum est* [*ipse*] debilis per vim [*i. e. si reprimatur*], *et* fortis per voluntatem [*malitiam, et rabiem*] [10].

Quomodo cum hoste nostro confligendum.

10. *Debilis* etc. -- Notatu valde digna sunt ista duo epitheta contraria inter se, et tamen verissima imago, quæ dæmonis naturam egregie depingit. *Debilis per vim*, hisp. *por fuerza*, ital. *per forza*, *s. suo malgrado ;* scilicet quod, licet valeat viribus, reprimi tamen possit, et sic *per vim* et invitus ac maxime nolens *debilis* reddatur ; voluntate tamen prava ac nocendi cupiditate *fortis*. Plane ut improba femina. Quod in vulgata versione dicitur : *quoad imbecillitatem virium*, nisi subintelligatur quod vires ejus per generosam resistentiam frangantur, verum sensum non exprimit. Quis enim belluam illam *viribus* per se *imbecillem* dicat ? Vid. not. mox sequentem, n. 11.

erecto et constanti vultu sibi obsistere, abjicit illico ànimum, ac terga vertit ; sin vero timidum fugacemque esse animadverterit, in extremam surgit audaciam, et in illum ferociter invadit : itidem consuevit dæmon animo et robore plane destitui, quoties spiritualem athletam, corde imperterrito, ac fronte ardua tentationibus videt reluctari ; sin autem trepidet, ad primos impetus sustinendos, et quasi animum despondeat, nulla est bestia super terram inimico illo tunc efferatior, acrior et pertinacior in hominem, ut cum pernicie nostrâ, malignæ obstinatæque mentis suæ desiderium adimpleat.

Nam sicut proprium est feminæ, dum rixatur cum aliquo viro, perdere animum capiendo fugam, quando homo ei os impavidum ostendit; et e contrario si vir incipit fugere perdendo animum, ira, vindicta, *et* ferocia *feminæ est valde magna, et prorsus* sine mensura [*extrema*]. *Eodem modo proprium est inimici* [*nostri*], *viribus destitui et animum perdere* [in fugam vertentibus se tentationibus ejus], *quando ille* qui se exercet in rebus spitualibus, *os impavidum opponit tentationibus inimici*, faciendo oppositum e diametro [*id est contrarium omnino ei, quod ipse per suas tentationes prætendit*] [11]. *Et e contrario, si qui se*

11. Hoc loco in versione antiqua *ms.* inseritur : *ideo ait Paulus : Resistite diabolo, et fugiet a vobis.* Itemque in fine hujus duodecimæ Regulæ : *ideo recte dicit Job de dæmone : Non est potestas super terram quæ comparetur illi.* - Quæ quidem in autographo hispanico non habentur; admissa tamen fuere a S. P. in illa versione, qua ipse uti consueverat. Et sane hi textus doctrinam hac Regula contentam egregie confirmant.

exercet incipit *timere, et perdere animum in patiendis tentationibus, non est bestia adeo efferata super faciem terræ, ut* [*est*] *inimicus humanæ naturæ* in prosecutione perversæ suæ intentionis, *cum* adeo magna [*maxima*] malitia.

DECIMA TERTIA, quod idem inimicus noster morem insequitur nequissimi cujuspiam amatoris, qui puellam honestorum parentum filiam, vel uxorem viri alicujus probi volens seducere, summopere procurat, ut verba et consilia sua occulta sint; nilque reformidat magis ac ægre fert, quam si puella patri suo, vel uxor marito, illa patefaciat, cum sciat hoc pacto de votis et conatibus suis actum esse. Ad eumdem modum obnixe satagit diabolus, ut anima, quam circumvenire cupit ac perdere, fraudulentas suas suggestiones teneat secretas. Indignatur vero maxime, et gravissime cru-

DECIMA TERTIA: *sic etiam se gerit, ut vanus* [*falsus*] *amator*, in quantum vult esse secretus et non detegi. *Nam sicut* [*talis*] *homo vanus* [*falsus*], *qui loquens ad malum finem allicit* [*sollicitat*] *filiam aliquam alicujus boni patris, vel uxorem boni mariti, vult ut verba sua et suasiones sint secretæ: et contra displicet ei summopere, quando filia patri, vel uxor marito detegit vana* [*fallacia*] *ejus verba, et intentionem pravam: quia facile colligit, fore ut non possit rem inceptam ad finem perducere. Eodem modo, quando inimicus naturæ humanæ ingerit animæ* justæ *suas fraudes et*

Exemplum nequam amatoris in dæmone.

ciatur, si cui vel confessionem audienti, vel spirituali homini molimina sua detegantur, a quibus ita excidere se funditus intelligit.

Exemplum belli ducis in dæmone.

Decima quarta, quod solet etiam adversarius imitari aliquem belli ducem, qui obsessam arcem expugnare, atque deprædari cupiens, explorata prius natura et munitione loci, debiliorem partem aggreditur. Sic nimirum et ille circuit animam, et callide inquirit, quarumnam virtutum præsidiis, moralium scilicet, aut theologicarum, ipsa vel munita, vel destituta sit: *suasiones*, vult ac desiderat, ut recipiantur et teneantur in secreto: *sed quando* [*illa*] *eas detegit bono suo confessario, vel alteri personæ spirituali, quæ cognoscat ejus* fraudes *ac* malitias, *valde ei displicet; quia* [*hinc*] *infert fore ut non possit malitiam suam, quam inchoarat, perficere, cum detectæ sint fraudes suæ manifestæ.*

Decima quarta: *sic etiam* [*gerit se*] *ut* belli dux [12], *ad vincendum ac deprædandum id quod desiderat. Nam, sicut belli dux et* caput exercitus, *castra ponendo et explorando vires ac dispositionem arcis alicujus, eam impugnat ex parte debiliori: eodem modo, inimicus humanæ naturæ*, circumiens *explorat* omni ex parte *virtutes* omnes *nostras theologicas*, cardinales, *et*

12. *Belli dux*, — et infra, *caput exercitus*. — Duobus hisce locis habetur in autographo vox *caudillo*, quæ etiam de *duce latronum* usurpari solet; ut notavimus in contempl. de duobus Vexillis. n. 50.

eaque potissimum parte machinis omnibus admotis irruit, ac subvertere nos sperat, quam in nobis minus ceteris firmatam, custoditamque esse præviderit.

morales ; et qua parte nos reperit debiliores, et egentiores pro nostra æterna salute, *ea parte nos impugnat, et procurat nos expugnare.*

Regulae aliae

utiles ad pleniorem spirituum discretionem, et secundæ hebdomadæ potissimum convenientes.

QUARIMA est, quod proprium est Dei, et Angeli cujusque boni, veram infundere spiritualem lætitiam animæ, quam movent, sublata tristitia et perturbatione omni, quam ingessit dæmon : cum hic e contrario, sophisticis argumentis quibusdam, veri spe-

Regulae

ad eumdem effectum *cum majori discretione spirituum, et conducunt* [*conveniunt*] magis [1] *pro secunda hebdomada.*

QUARIMA : proprium est Dei et Angelorum ejus, in suis motionibus dare veram lætitiam et gaudium spirituale, removendo omnem tristitiam et turbationem, quam inimicus inducit ; cujus proprium est militare [*pugnare*] *contra ejusmodi lætitiam* [2],

Vera spiritualis lætitia a quo.

1. *Magis.* — *Magis* conveniunt, vel convenire solent ; non ita ut omnino semper et exclusive secundæ hebdomadæ conveniant. Pendet enim hoc non tam ex hebdomada Exercitiorum, in qua quis versatur, quam ex animæ dispositione et habitu. Vide dicta ad Annot. decimam inter 20, n. 17.

2. *Contra ejusmodi lætitiam.* — Lætitia spiri-

ciem præ se ferentibus, lætitiam illam in anima repertam oppugnare soleat.

Animæ consolatio, nulla præcedente causa, solius Dei est propria.

SECUNDA, solius est Dei, consolari animam, nulla præcedente consolationis causa, cum sit hoc proprium Creatoris, suam ingredi creaturam, et illam in amorem sui totam convertere, trahere, et mutare. Causam vero præcedere nullam tunc dicimus, quando nec sensibus, nec intellectui, neque voluntati nostræ quidquam objectum est, quod ejusmodi consolationem causare ex se possit.

et consolationem spiritualem, *adducendo* rationes apparentes, subtilitates, *et* assiduas fallacias.

SECUNDA : *solius est Dei* Domini nostri *dare consolationem animæ sine causa præcedente : quia proprium est Creatoris* [*animam*] intrare, egredi [3], facere motionem in illa, *trahendo illam totam in amorem* suæ divinæ Majestatis. *Dico : sine causa*, [*id est sine*] *ullo prævio sensu, vel cognitione alicujus objecti, per quod illa talis* [*ejusmodi*] *consolatio adveniat* [*animæ*] per ejus [*proprios*] actus

tualis cum sit ad animæ profectum utilissima, nil mirum si dæmon hanc lætitiam impugnare, animamque Deo deditam turbare quibuscumque possit artibus conetur. Inimicus enim cum sit, animam, quam *ad malum pertrahere* se tam facile posse non sperat, saltem *impedire a profectu*, vel saltem *vexare* et affligere tentat ; proque odio isto suo etiam *vexare* in primis contentus est, non sine spe *impediendi* hac ratione majus bonum, ac tandem etiam *pertrahendi* animam ad *malum*. — Patet agi de anima qualis describitur in secunda ex prioribus Regulis *ad spiritus dignoscendos*.

3. *Intrare, egredi*. — Ita ex autographo. Intellige, *uti* Creatorem *anima* sibi dedita *in propria domo*. Quæ similitudo adhibetur etiam infra in Reg. 7.

Tertia, quoties præcessit consolationis causa, auctor ejus potest existere tam malus Angelus, quam bonus, sed ad fines tendunt contrarios : bonus quidem, ut anima in boni cognitione et operatione magis proficiat ; malus autem, ut male agat illa et pereat.

intellectus et voluntatis.

Tertia : *cum* [*s. præcedente*] *causa potest consolari animam æque Angelus bonus ac malus, ad fines* [*tamen*] *contrarios : bonus Angelus* ad profectum animæ, ut crescat et ascendat de bono ad melius [5] ; *et malus angelus* ad contrarium, et deinceps *ut trahat illam ad perversam suam intentionem et malitiam.*

Quando præcessit consolationis causa, quis auctor?

4. *Per ejus* (proprios) *actus intellectus et voluntatis.* — Hæc ultima verba hujus Regulæ, ex autographo, tollere videntur ambiguitatem illam, vel potius inexplicabilem obscuritatem, quam versio vulgata præ se ferre quibusdam visa est, ac si *nec sensibus, nec intellectui, nec voluntati* quidquam *objectum esset :* hoc enim posito, quid erit, de quo anima consolationem concipiat? Et quidem τὸ *voluntati* plane deest in autographo, neque admitti posse hoc loco videtur. — Omnino igitur, et intellectui, et maxime voluntati objectum aliquod adsit necesse est ; sed non ita aut cognitum, aut ratiocinatione comprehensum, ut *talis* inde consolatio, *per ejus* (proprios) *actus intellectus et voluntatis*, oriri in anima potuerit — Innuitur id quidem in vulgata versione illis verbis : *ejusmodi* consolationem *causare* ex se ; multo tamen clarius ex autographo exprimitur. In versione vero *ms.* hoc loco habetur sequens citatio : *B. Thomas*, 1. 2. *q.* 9, *art.* 6 et *q.* 10, *art.* 4 quibus locis Doctor Angelicus agit de motione voluntatis, movente Deo.

5. *Ut crescat et ascendat de bono ad melius*, etc — Supponit S. P. hoc loco hominem, qui consola-

Mos dæmonis qualis.

QUARTA, id moris est spiritui maligno, ut in lucis Angelum transfigurans sèse, cognitis piis animæ votis, primum obsecundet, mox inde ad perversa sua desideria illam alliciat. Simulat etenim ab initio bonas sanctasque hominis cogitationes sequi et fovere ; at deinde in occultas fallaciarum suarum pedicas paulatim tractum illaqueat.

QUARTA: *proprium est angeli mali, qui in Angelum lucis* se transfigurat, intrare cum anima devota [*i. e. incipere, suggerendo cogitationes animæ devotæ conformes*], *et* exire secum ipso [*i. e. finire, suggerendo suas*]; *scilicet,* [*solet*] *inducere cogitatus bonos et sanctos,* conformiter [*ad dispositionem*] *talis animæ justæ ; ac dein paulatim procurat* pervenire ad finem suum, *trahendo* [*inducendo*] *animam in suas fraudes occultas ac* perversas intentiones [6].

---

tionem accipit, esse actu in bono statu : cui proin bonus Angelus consolationem ingerit, ut ad *meliora* proficiat, malus contra, ut ad *minus bonum*, vel etiam *ad malum* declinet.

6. Hæc quarta Regula summi est momenti, uti et quæ proxime sequitur quinta, ne decipiamur specie boni, et a vero bono divellamur. Nulla enim est virtus, ad quam ferri majori studio animam aliquam contingat, quin dæmon, id animadvertens, continuo tentet specie ipsius illius virtutis, sive per excessum, sive alio artificio, animam vexare, impedire, perdere. Cogita v. g. quam multos *zelus* indiscretus, quam multos *devotio* inordinata perdidit, vel certe impedivit, et perdit vel impedit quotidie, fallente scilicet dæmone ; cujus tamen fallacias anima vere *humilis*, et præsertim *obediens* facile vitabit Parum enim proficit inimicus extrinsecus agens, nisi domesticus *amor proprius* in eamdem ruinam conspiret.

Sedulo cogitationes excutiendæ.

QUINTA, sedulo et accurate excutiendæ sunt cogitationes nostræ, circa principium, medium, et finem suum ; quæ tria si recte se habeant, Angeli boni argumentum est, cogitationes illas suggerentis ; sin autem per discursum mentis aliquid offertur, vel sequitur, quod ex se malum sit, vel avocet a bono, vel ad minus bonum impellat, quam anima prius quærendo sequi decrevisset, vel animam ipsam defatiget, angat, ac perturbet, sublata, quæ prius aderat, quiete, pace, et tranquillitate ; evidens tunc erit indicium, auctorem esse cogitationis ejusmodi spiritum malignum, utpote utilitati [et saluti] nostræ sem-

QUINTA : *debemus valde attendere ad discursum* [*s. seriem*] *cogitationum ; etsi principium, medium, et finis*, [*si, inquam, tria hæc*] *sint* omnia bona, tendentia ad omne bonum [*s. ad id quod omnino bonum sit*] [7], *signum est boni Angeli ; sed si in discursu* [*in serie*] *cogitationum, quas suggerit, desinat in rem aliquam malam, vel distractivam, vel minus bonam, quam ea quæ anima prius sibi proposuerat facienda ; vel ipsam* debilitet, vel *inquietam reddat*, vel *conturbet animam, auferendo illi suam pacem, tranquillitatem, et quietem quam prius habebat, clarum signum est procedere* [*cogitationes illas*] *a*

7. *Sint omnia bona, tendentia ad id quod omnino bonum sit.* — *Omnia*, quæ in principio, medio et fine diligenter discussis, deprehendantur et *bona sint* necesse est, et *nonnisi ad bonum inclinent.* Duo hæc distincta sunt, et per oppositum ex consequentibus clarius intelliguntur. Nota præsertim, signum mali spiritus esse, si cogitationes illæ animam *inquietam* reddunt vel *conturbant.* Quantumvis ergo boni speciem habeant, inquietudo illa et conturbatio illas tibi saltem suspectas reddat.

per adversantem.

Quando deprehenditur hostis, quid faciendum?

SEXTA, quoties contingit in aliqua suggestione deprehendi hostem ex cauda sua serpentina, id est, fine malo, quem semper nobis insinuare studet; tunc plurimum juvat, revolvere discursum totum, et notare, quid ab initio prætexuerit bonæ cogitationis, et quomodo præcedentem spiritualis gustus suavitatem, animi serenitatem sensim amovere, ac venenum suum infundere tentarit; ut per hujusmodi experimentum cognitæ illius fraudes, facilius deinceps caveantur.

Diversitas utriusque spiritus.

SEPTIMA, eorum, qui promovent in bono salutis, animis se insinuat uterque spiritus diverso modo : bonus

malo spiritu, inimico nostri profectus ac salutis æternæ [8].

SEXTA : *quando inimicus humanæ naturæ fuerit deprehensus* et cognitus *ex cauda sua serpentina*, et *fine malo ad quem inducit, utile est ei, qui fuit ab eo tentatus, considerare postea discursum* [*sive seriem*] *bonarum cogitationum, quas sibi suggessit, et principium illarum, et quomodo paulatim procuraverit ut ipsum* descendere [*excidere*] faceret *a suavitate illa et lætitia spirituali, in qua erat*, donec illum deduceret ad depravatam suam intentionem ; *ut istiusmodi experientia cognita* et notata, *caveat sibi in posterum ab ejus consuetis fraudibus.*

SEPTIMA : *in iis, qui procedunt de bono in melius, bonus Angelus tangit talem animam dulciter, levi-*

8. *Ac salutis æternæ.* — Ex autographo, periculum indicatur non modo amittendæ majoris perfectionis, verum etiam *salutis æternæ* ubi ab illusionibus dæmonis homo non caveat.

quidem leniter, placide, ac suaviter, sicut aquæ stilla in spongiam illabens ; malus vero duriter, implacide, et violenter, cum strepitu quodam, sicut imber decidens in petram : illis autem, qui in dies tendunt in deterius, oppositum prorsus usuvenit. Cujus sane diversitatis ratio est, quatenus Angelo utrilibet similis est vel dissimilis animæ ipsius dispositio. Si enim contrariam sibi eam alteruter spiritus invenerit, cum strepitu et pulsu, qui facile adverti queat, ei se conjungit ; si conformem vero, tamquam in propriam et apertam domum subit cum quiete.

ter, et suaviter, ut gutta aquæ quæ intrat in spongiam ; et malus [*angelus*] *tangit* [*eam*] *acute, et cum sonitu et inquietudine, ut quum aquæ gutta decidit super petram : eos autem, qui procedunt de malo in pejus, tangunt supradicti spiritus modo contrario. Cujus rei causa est, quod dispositio animæ sit dictis Angelis contraria, vel similis : quando enim est contraria,* intrant [*spiritus*] [9] *cum strepitu et sensationibus, ita ut percipi facile possit* [*eorum accessus*] ; *quando autem est similis, intrat* [*spiritus*] *cum silentio, tamquam in propriam domum, et aperta porta.*

Octava, quoties sine prævia illa causa consolatio nobis adest, quamvis ei, tam-

Octava : *quando consolatio est sine causa, licet ei non* insit *fraus, cum a solo Deo*

Quando est consolatio sine prævia causa, quid faciendum?

9. *Intrant* (spiritus). — Quod hoc loco habet vulgata versio : *ei se conjungit*, plus dicere videtur, quam quod significandum est. Cum enim agatur solum de spiritus cujusvis *motione* ; si spiritus dicatur animæ *se conjungere*, indicari videretur non *motio* tantum, sed etiam animæ *consensus* ; de quo quidem hic sermo non est.

quam divinitus immissæ, ut supra dictum est, nihil fallaciæ subesse possit ; debemus tamen attente ac sollicite distinguere præsens consolationis tempus a proximo sequente, in quo anima fervet adhuc, et favoris divini nuper accepti sentit reliquias. Nam posteriore hoc tempore, frequenter accidit, ut vel ex habitu, discursu et judicio proprio, vel ex boni aut mali spiritus instinctu, aliqua sentiamus, vel deliberemus, quæ cum ab ipso Deo citra medium non emanent, solerti indigent discussione, priusquam recipiant assensum, vel in opus veniant.

Domino nostro [*tunc*] *procedat, ut dictum est* [*Reg.* 2.] ; *tamen* persona spiritualis, cui dat Deus talem consolationem, debet multa cum vigilantia *et attentione* considerare *ac discernere* proprium *tempus* actualis *ejusmodi consolationis a sequenti* [*tempore*], *in quo anima remanet fervens, et favorem* [*divinum*] *ac reliquias consolationis præteritæ etiamnum sentit : quia sæpe in hoc secundo tempore per suum proprium discursum* ex habitibus [*suis*], *et* ex consequentiis [*habitorum*] conceptuum *et* judiciorum [*vel ex judiciis propriis*], *sive per bonum spiritum sive per malum, format* varia proposita *et* consilia, *quæ non dantur immediate a Deo Domino nostro ; ac proinde* valde bene discutiantur *necesse est, antequam iis* integer *assensus tribuatur, et deducantur ad effectum.*

Regulae nonnullae in distribuendis eleemosynis servandæ.

PRIMA, si quid erogare libeat in homines genere vel amicitia conjunctos, erga quos sentitur proclivior affectus, attendendæ erunt Regulæ quatuor quas ex parte circa Electiones commemoravimus. Earum itaque prima hæc est, ut affectus erga tales meus, recta proveniat ex amore Dei : quem certe amorem debeo sentire in me, ut radicem esse et causam cujuscumque meæ affectionis ergo cognatos et amicos omnes ; ac operam dare, ut in hoc

In ministerio distribuendi [1]

eleemosynas debent servari sequentes Regulæ.

PRIMA : si facio distributionem parentibus, vel amicis, vel personis, quas amo, quatuor [ista] consideranda mihi erunt, de quibus dictum est ex parte in materia Electionis. Primum est, ut amor ille qui me movet, meque facit dare eleemosynam, descendat desursum *ex amore Dei Domini nostri ; ita ut sentiam primum in me amorem, quem* plus minusve *habeo erga tales personas, esse propter Deum, et ut* in causa, ob quam eas magis amo, relu-

Quando erogatur in conjunctos quæ servanda ?

1. *In Ministerio distribuendi.* — Notatu valde dignus est hic loquendi modus S. P. N., quo eleemosynarum distributio *Ministerium* appellatur ; ut proin, qui eas distribuunt, *ministros* se esse intelligant : quod cum generatim verissimum est, tum maxime, ubi de reditibus Ecclesiasticorum beneficiorum distribuendis agitur.

præsenti negotio præcipua ea ratio elucescat.

Quid, si quis alter me consuleret, faciendum.

SECUNDA, ut (*) considerem, si quis alter, cui parem mecum statum, seu perfectionis gradum optem, me consulat super negotio istiusmodi, quam ego illi erogationis faciendæ dictaturus sim rationem. Hac igitur et me uti par est.

Quid, si vitæ exitus instaret?

TERTIA, ut cogitem, si mihi vitæ nunc exitus instaret, quid in hac re egisse vellem ceat Deus.

SECUNDA :— *volo proponere mihi hominem aliquem, quem numquam viderim, neque cognoverim : et cum* [*s. posito quod*] *ego desiderem omnem ejus perfectionem* in *ministerio, et statu quem habet, eo modo quo vellem eum tenere* medium *in suo modo distribuendi* [*eleemosynas*], *ad majorem gloriam Dei Domini nostri, et majorem perfectionem animæ suæ ; eo ipso modo ego faciens*, nec plus nec minus, *servabo* regulam et mensuram, *quam alteri vellem, et* [*quam*] judico esse *talem*, [*qualis convenit majori Dei gloriæ et animæ perfectioni*].

TERTIA : *volo considerare, ac si essem in articulo mortis*, formam et mensuram,

(*) *In secunda Regula pro distribuendis elcemosynis.* Secunda, ut considerem, *etc. usque ad finem. Hæc Regula in autographo sic habetur :* Secunda, ut considerem, si quis alter esset mihi plane ignotus, cui tamen pro hoc ministerio, et ipsius statu omnem perfectionis gradum exoptem, quam ego illum in hac distributione rationem sequi vellem ad majorem Dei gloriam, et animæ suæ perfectionem, hac ipsa eadem mihi utendum esse.

potissimum. Ita ergo agendum in præsentia decernam.

quam tunc vellem tenuisse in officio meæ administrationis; et juxta illam [formam et mensuram] me dirigendo, eam servare in actibus meæ distributionis.

QUARTA, ut prospiciam similiter, quid mallem in die judicii a me fuisse super his transactum. Id quod et nunc citra dubium præeligam.

QUARTA: *considerando qualem me inventurus sim [quo animo sim futurus] in die Judicii, cogitare* bene *quomodo tunc optaturus sim me usum esse* hoc officio et munere ministerii hujus; *et regulam, quam tunc optarem tenuisse, eamdem nunc tenere.*

Quid mallem in die judicii?

QUINTA, ut quoties ad personas, mihi humano aliquo vinculo conjunctas, affectum meum sentio magis inclinare, Regulas quatuor prædictas sedulo expendam, et juxta eas examinem affectum; nihil de eleemosyna, seu distributione facienda cogitans, donec ab

QUINTA: *quando quis sentit se inclinatum et affectum erga aliquas personas, quibus vult distribuere,* se detineat [*s. expectet*] *ac ruminet bene quatuor Regulas supradictas, examinando et* probando *suam affectionem ope illarum [Regularum]* [2]; neque det *eleemosy-*

Quid quando ad conjunctos inclinatur?

2. *Ope illarum (Regularum).* — hisp. *con ellas*, posset etiam referri ad personas, ita ut sensus sit: *probando affectionem suam erga* illas *personas*, scil. an purus sit et bene ordinatus ille affectus.

animo, si quid non rectum inest, removero.

Quid servandum pro rebus ecclesiasticis.

SEXTA, quamvis facultates divino cultui, et usui Ecclesiastico dicatæ, citra culpam assumi possint distribuendæ ab eo, qui ad hoc ministerium sit vocatus; cum tamen plurimis, in determinanda propriis suis sumptibus justa portione, soleat de excessu scrupulus incidere, operæ pretium est, juxta regulas superiores, vitæ suæ statum recte disponere.

Optima ratio distribuendi.

SEPTIMA, propter rationes dictas, et alias plerasque in administrandis iis, quæ ad propriam personam, conditionem, domum aut familiam pertinent, optimum ac securissimum est unicuique, distributionis curam subeunti, ut suæ subtrahat commoditati, quantum po-

nam, donec conformiter ad illas [*Regulas*] *suam inordinatam affectionem* omnino *removerit et* abjecerit.

SEXTA: *quamvis nulla sit culpa in assumendis* bonis Dei Domini nostri *ad ea distribuenda, quando quis vocatus est a* Deo Domino nostro *ad tale ministerium; tamen* in [*determinanda*] *quantitate, quam debet sumere et applicare sibi ipsi, ex iis* quæ habet, ut det aliis, dubium [*timor*] *est de* culpa *et excessu: proinde* [*qui in ejusmodi est ministerio*] reformare se *potest in vita sua et statu, per Regulas supradictas.*

SEPTIMA: *propter rationes jam dictas, et alias* multas, semper [*tanto*] *melius est et securius in eo, quod ad propriam personam et statum domus* [*v. familiæ*] *pertinet; quanto magis se* [*quis*] *restrinxerit et* [*sibi*] *diminuerit, et quanto propius accesserit ad summum* nostrum *Pon-*

test, ac se ipsum proxime conformet ad exemplar Domini nostri JESU CHRISTI summi Pontificis: quandoquidem in tertio etiam Carthaginensi Concilio in quo interfuit S. Augustinus, decretum fuit, supellectilem Episcopi vilem ac pauperem debere esse. Hoc idem in quolibet statu seu vitæ genere provideri convenit, habita interim ratione personarum, et statuum ipsorum: sicut in matrimonio exemplum præbent S. Joachimus et S. Anna, qui divisis per annos singulos facultatibus suis in tres partes, pauperibus unam erogabant, alteram dicabant in Templi et divini cultus ministerium, tertiam postremo necessitati suæ reservabant.

tificem, exemplar et regulam nostram, qui est CHRISTUS *Dominus noster: juxta quam doctrinam tertium Concilium Carthaginense* [*cui interfuit S. Augustinus*] *decernit et* mandat, *ut supellex Episcopi* sit *vilis et pauper. Idem debet considerari in omnibus vivendi modis* [*s. statibus*], *habita ratione conditionis et status personarum*, servataque proportione *quemadmodum in matrimonio habemus exemplum Sancti Joachim et Sanctæ Annæ, qui dividentes facultates suas* [*s. reditus*] *in tres partes, primam dabant pauperibus; secundam ministerio et servitio Templi: tertiam sumebant ad* sustentationem *suam et* suæ familiæ.

Quædam notatu digna

de scrupulis, quos animæ dæmon injicit, dignoscendis.

Scrupulus improprie.

PRIMUM, vulgo scrupulum appellant, quando ex proprio liberi arbitrii motu et judicio, aliquid concludimus peccatum esse, cum peccatum non sit; veluti si quis animadvertens se crucem, ex paleis humi figuratam, in transitu calcasse, crimini sibi vertat. Hoc autem non scrupulus proprie, sed judicium potius erroneum vocari debet.

Scrupulus proprie qualis.

SECUNDUM, scrupulus proprie dicendus est, quoties post calcatam crucem ejusmodi, vel post cogitationem, loquelam, aut operationem aliquam, oboritur nobis extrin-

Ad sentiendos et dignoscendos

scrupulos et suasiones *inimici nostri, juvant Notæ sequentes.*

PRIMA: appellant vulgo scrupulum, illud quod procedit ex nostro proprio judicio et libertate; scilicet, quando ego libere judico [*mihi formo judicium*] *esse peccatum, quod peccatum non est; sicut accidit, ut aliquis, postquam calcavit incidenter crucem ex paleis* [*formatam*], judicet suo proprio judicio *se peccasse. Atque hoc est proprie judicium erroneum, non verus scrupulus.*

SECUNDA: *postquam calcavi illam crucem, vel postquam cogitavi, vel dixi, vel feci aliquid aliud, venit mihi extrinsecus cogitatio, me peccasse, et ex altera*

secus peccati admissi suspicio. Et quamvis altera ex parte veniat in mentem, nos minime peccasse, ambiguitatem tamen quamdam, atque animi perturbationem sentimus, a dæmone videlicet obtrusam.

TERTIUM, prior scrupuli species, improprie sic dicti, prorsus abhorrenda est ut erroris plena. Posterior vero, per tempus aliquod (dum præsertim recens est vitæ melioris institutio), animam rebus spiritualibus vacantem, non parum juvat; cum eam mirum in modum purget, atque ab omni peccati specimine abducat, juxta illud Divi Gregorii: *Bonarum mentium est, ibi culpam agnoscere, ubi culpa non est.*

QUARTUM, callide observare solet inimicus, qualisnam sit animæ cujusvis conscientia, crassiorne, an delicatior; et si quam invenit delicatam, *parte mihi videtur quod non peccaverim;* tamen *sentio in hoc turbationem, scilicet,* in quantum dubito [*s. timeo de peccato*], et in quantum non dubito: *istud est proprie scrupulus, et* tentatio *quam inimicus ingerit.*

TERTIA: *primus ille scrupulus primæ Notæ est valde abhorrendus, quia* totus *est error; sed secundus Notæ secundæ, per aliquod spatium temporis, non parum prodest animæ,* quæ se dat *spiritualibus exercitiis;* immo *magnopere purgat* et mundat *talem animam,* separando illam valde *ab omni specie* [*apparentia*] *peccati, juxta illud Gregorii:* Bonarum mentium est, ibi culpam cognoscere, ubi culpa nulla est.

Prior species scrupuli improprie dicti, fugienda.

Quando juvet scrupuli posterior species.

QUARTA: *inimicus valde observat sitne anima* crassa, *an* delicata: *et si est delicata, procurat illam reddere magis delicatam* ad extremum us-

Dæmonis calliditas in conscientia observanda.

multo quoque delicatiorem efficere nititur, et in extremum quemdam redigere anxietatis gradum, ut sic misere turbatam, a profectu spirituali tandem dejiciat. Puta, si animam noverit, quæ peccato nulli consentiat, mortali, sive veniali, immo ne umbram quidem (ut sic dicamus) voluntarii peccati sustinere queat; tunc, quoniam non potest veram peccati rationem illi objicere, eo satagit adducere, ut peccatum sibi esse credat, quod revera non est, cujusmodi est, de verbo aliquo, vel cogitatiuncula repentina. Crassam e diverso animam, seu conscientiam, reddere crassiorem studet, ut quæ negligebat prius venialia peccata, mortalia quoque nunc parum curet, ac in dies minus respiciat.

que, *quo facilius eam turbet ac* profliget [1] [*confundat*]: *v. g. si videt animam aliquam non admittere in se peccatum*, [*nec*] *mortale, nec veniale, nec speciem* [*apparentiam*] *ullam peccati deliberati; tunc inimicus, cum non possit efficere ut illa cadat in aliquid quod speciem habeat peccati, procurat efficere ut ipsa* judicet [*esse*] *peccatum, ubi peccatum non est, ut in aliquo verbo, vel cogitatione* minima. *Si anima est crassa, inimicus procurat illam reddere magis crassam; v. g. si prius nihili faciebat peccata venialia, procurabit ut* [*jam*] *mortalia parvi pendat; et* si prius [*peccata*] curabat aliquantum, [*procurabit*] *ut* [*ea*] *nunc* multo minus *vel* ommino non *curet.*

1. *Profliget* (confundat). — Verbum hispanicum *desbaratar*, bellicum est, et confusionem illam ac perturbationem exprimit, quæ solet accidere, cum excercitus ab hoste victore *funditur.*

QUINTUM, ut anima progredi valeat in via spirituali, ad illius partis oppositum tendat necesse est, in quam inimicus tentat pertrahere : ut si laxiorem iste conscientiam facere adnititur, faciat illa strictiorem ; aut relaxet contra, si dæmon nimium velit restringere. Sic enim continget, vitatis extremæ utriusque partis periculis, animam ipsam in medio quodam quieto et securo statu jugiter manere.

QUINTA : *anima* quæ desiderat *proficere in vita spirituali*, semper *debet procedere modo contrario* [*ei*] *quo procedit inimicus : scilicet, si inimicus tentat crassiorem reddere animam*, [*ipsa*] *procuret reddere se delicatiorem ; similiter, si inimicus procurat ipsam attenuare* [*delicatiorem reddere*] *ut* in extremum *deducat, anima procuret* solide se firmare in medio[2], *ut omnino quietam se reddat.*

Ut nitendum contra scrupulos.

SEXTUM : quotiescumque homini, dicere aut agere aliquid volenti, quod ab Ec-

SEXTA : *quando talis anima* bona *vult dicere, vel operari aliquid intra Ecclesiam,*

Cum vana gloria pulsatur.

2. *Solide se firmare in medio.* — Ita ex autographuo : ubi notatu dignum est, non poni a S. Patre, quod in vulgata versione legitur : *relaxet contra.* Licet enim hoc videatur sequi ex generali propositione S. P. in initio hujus Regulæ, tamen id hoc loco in applicatione ejusdem Regulæ non dicit : sed potius vult animam, quam dæmon in anxietates conjicere tentat, *in medio* firmiter ac *solide* consistere. — Et vero, qui *relaxat* conscientiam, cum eam *dæmon* quærit *nimium restringere*, si ultra *medium* in ea relaxanda se dissolvat, gravissimum incurrit periculum, ne in illud ipsum malum impingat, quo inimicus eam per illas ipsas angustias conatur tandem pertrahere ; id quod etiam tristis plurimorum scrupulosorum comprobat experientia.

clesiæ usu, vel Majorum nostrorum sensu non dissonat, quodque tendit in Dei gloriam obviat extrinsecus suggestio dissuadens, ne dicat aut agat illud propositum, adducta vel vanæ gloriæ, vel mali alterius cujusvis fucata quadam ratione ; tunc ad Deum elevanda mens est : sique appareat, ad ejus gloriam spectare dictum aut factum ejusmodi, vel certe contrarium non esse, tendendum recta erit adversus talem cogitationem, atque obstrepenti nobis inimico respondendum cum Divo Bernardo : *Nec propter te cæpi, nec propter te finiam.*

intra intelligentiam Majorum nostrorum, quod sit in gloriam Dei Domini nostri, et venit [*ingruit*] *ipsi* cogitatio aliqua, vel tentatio extrinsecus, *ut ne dicat, neve operetur illud, adducendo ei* rationes apparentes *vanæ gloriæ, vel alterius* [*mali*], etc. ; *tunc* debet *elevare mentem ad* suum Creatorem *et* Dominum ; *et si videat* [*illud*] *esse ejus debiti servitii, vel saltem non* [*esse*] *contra* [*ejus obsequium*], *debet* facere [*procedere*] per diametrum [*recta*] *contra illam tentationem, juxta Bernardum eidem respondentem :* Nec propter te incepi, nec propter te finiam.

Regulae aliquot servandae	Ad sentiendum
ut cum orthodoxa Ecclesia [vere] sentiamus.	*vere*, sicut debemus, *in Ecclesia Militante, serventur Regulæ sequentes.*
PRIMA : sublato proprio omni judicio, tenendus est semper paratus promptusque animus, ad obediendum veræ CHRISTI Sponsæ, ac sanctæ Matri nostræ, quæ est orthodoxa, catholica et hierarchica Ecclesia.	*PRIMA : de posito omni judicio [proprio], debemus tenere animum paratum et promptum ad obediendum in omnibus veræ Sponsæ* CHRISTI Domini nostri, *quæ est nostra sancta Mater Ecclesia hierarchica* [1].
SECUNDA : laudare convenit solitam fieri Sacerdoti confessionem peccatorum, et Eucharistiæ sacræ sumptionem annuam ut minimum ; cum sit laudabilius octavo quoque die, aut semel saltem in mense quo-	SECUNDA : *laudare [commendare] confessionem, [quæ fit] Sacerdoti, et susceptionem sanctissimi Sacramenti semel in anno, et* multo magis *quovis mense, et* multo melius *octavo quoque die, cum conditio-*

Animi promptitudo.

Laus frequentiæ Sacramentorum.

1. *Quæ est nostra sancta Mater Ecclesia hierarchica.* — Antiqua versio *ms.* qua, ut sæpe memoravimus, S. P. N. usus est, ita habet : *Hæc autem est sancta Mater Ecclesia Hierarchica quæ Romana est.*

libet, servatis interim conditionibus debitis, Sacramentum ipsum suscipere.

Commendatio Sacrorum, et cantus Ecclesiastici.

TERTIA : commendare CHRISTI fidelibus, ut frequenter ac devote Missæ sacrum seu sacrificium audiant : item cantus Ecclesiasticos, psalmos et prolixas preces, in Templis vel extra Templa recitandas ; tempora etiam probare determinata officiis divinis et precationibus quibuscumque, ut sunt quas vocamus Horas canonicas.

Commendatio religiosi status.

QUARTA : laudare plurimum Religionum status, atque cælibatum seu virginitatem matrimonio præferre.

Commendatio votorum, et perfectionis religiosæ.

QUINTA : comprobare vota Religiosorum de servanda castitate, paupertate, obedientiaque perpetua, cum aliis perfectionis et supererogationis operibus. Ubi obiter notandum est,

nibus requisitis ac debitis.

TERTIA : *laudare* [*commendare*] *Missæ auditionem* frequentem : *item cantus, psalmos, et longas orationes in Templo et extra illud : item* [*laudare*] *horas ordinatas tempore destinato ad omne officium divinum, et ad omnem orationem, et omnes Horas canonicas.*

QUARTA : *laudare multum Religiones, virginitatem et continentiam, et* non adeo [*non tantum laudare*] *matrimonium*, quantum ullum ex istis [*prædictis statibus*].

QUINTA : *laudare vota Religionis, obedientiæ, paupertatis, castitatis, et aliarum perfectionum supererogationis. Et advertendum est, quod, cum votum sit circa res quæ propius accedunt*

quod, cum voti ratio ad ea pertineat, quæ ad perfectionem ducunt vitæ christianæ, de aliis, quæ ab ipsa perfectione potius avertunt, ut de negotiatione vel matrimonio, votum numquam emittendum sit.

[*attingunt*] *ad perfectionem Evangelicam, in iis quæ ab illa elongantur* [*recedunt*], *non debet fieri votum: v. g. de negotiatione exercenda, vel de matrimonio ineundo*, etc.

SEXTA : laudare præterea reliquias, venerationem et invocationem Sanctorum ; item stationes, peregrinationesque pias, indulgentias, jubilæa, candelas in Templis accendi solitas, et reliqua hujusmodi pietatis ac devotionis nostræ adminicula.

SEXTA : *laudare reliquias* Sanctorum *præstando illis* [*reliquiis*] *venerationem, et faciendo orationem, ad illos* [*Sanctos*] *; laudando stationes, peregrinationes, indulgentias, jubilæa*, cruciatas, *et candelas accensas in Ecclesiis.*

Commendatio reliquiarum, stationum, etc.

SEPTIMA : extollere abstinentiæ ac jejuniorum usum, ut quadragesimæ, quatuor temporum, vigiliarum, sextæ feriæ, sabbati, aliorumque pro devotione susceptorum ; item spontaneas afflictiones sui, quas pœnitentias dicimus, non internas solum, sed etiam externas.

SEPTIMA : *laudare* statuta [*Ecclesiæ*] *circa jejunia et abstinentias, ut quadragesimæ, quatuor temporum, vigiliarum, feriæ sextæ, et sabbati ; item pœnitentias, non solum internas, sed etiam externas.*

Commendatio jejuniorum, et pœnitentiarum.

OCTAVA : laudare insuper Templorum exstructiones, atque ornamenta, nec non

OCTAVA : *laudare ornamenta, et ædificia Ecclesiarum, item imagines, easque ve-*

Commendatio templorum et imaginum.

imagines, tamquam propter id quod repræsentant, jure optimo venerandas.

Commendatio præceptorum Ecclesiasticorum.

NONA : confirmare maxime omnia Ecclesiæ præcepta, nec impugnare ullo modo ; sed contra impugnantes quæsitis undique rationibus prompte defendere.

Approbatio Patrum decretorum, etc.

DECIMA : Patrum etiam, seu Superiorum decreta, mandata, traditiones, ritus et mores studiose probare. Licet autem non reperiatur ubique ea, quæ deberet esse, morum integritas ; si quis tamen, vel in publica concione, vel in populari commercio, ipsis obloquitur, generat potius damna et scandala, quam aliquid afferat remedii aut utilitatis : cum nihil aliud sequatur, nisi exasperatio et obtrectatio populi adversus Principes et Pastores suos. Temperandum est igitur ab isto invectivarum genere. Verumtamen, sicut damnosum est, Primates

nerari secundum *id quod repræsentant.*

NONA : laudare denique *omnia præcepta Ecclesiæ*, animum gerendo promptum *ad quærendas rationes in ejus* [*v. eorum*] *defensionem, et nullo modo in ejus* [*v. eorum*] *impugnationem.*

DECIMA : *debemus esse* magis prompti *ad probandum* et laudandum *tam statuta, commendationes, quam mores nostrorum Majorum* [*i. e. Superiorum, quam ad reprehendendum*]; *quia, etiamsi aliquando ea non sint,* vel non essent *talia* [*i. e. quæ laude digna sint, tamen*] *loqui contra illa, sive prædicando in publico, sive* sermonem habendo *coram personis vulgaribus* [*ex vulgo*], *generaret potius murmurationes et scandalum, quam utilitatem ; atque ita indignaretur populus contra Majores suos, sive temporales, sive spirituales. Itaque* [*v. ve-*

ipsos absentes apud populum allatrare, atque proscindere; ita rursus privatim admonere eos, qui si velint mederi huic malo possunt, operæ pretium videtur fore.

UNDECIMA: doctrinam sacram plurimi facere, tum eam quæ Positiva dici solet, tum quæ Scholastica. Sicut enim sanctis Doctoribus antiquis Hieronymo, Augustino, Gregorio, et consimilibus, scopus fuit, ad amorem et cultum Dei amplectendum, animos movere; ita peculiare est B. Thomæ, Bonaventuræ, Magistro sententiarum, et aliis recentioribus Theologis, dogmata ad salutem necessaria exactius tradere, atque definire, prout convenit suis temporibus, et posteris, ad errores hæresum confutandos Siquidem Doctores hujusmodi, ut sunt tempore posteriores, non solum Scripturæ sacræ intelligentia *rumtamen*] *sicut damnosum est, male loqui ad plebem de Majoribus absentibus; ita* potest utile esse *loqui de malis* [*eorum*] *moribus ad illas ipsas personas, quæ possunt iis remedium adferre.*

UNDECIMA: laudare *doctrinam Positivam et Scholasticam: quia sicut* magis proprium *est Doctorum* positivorum, *ut Sancti Hieronymi, S. Augustini, et S. Gregorii, etc., movere affectus ad amandum* in omnibus [*omnino*] *Deum Diminum nostrum, eique serviendum; ita est* magis proprium *Scholasticorum, ut S. Thomæ, S. Bonaventuræ, et Magistri sententiarum, etc., res ad salutem æternam necessarias definire* vel declarare *pro nostris temporibus, et ad magis impugnandum,* et declarandum *omnes errores, et omnes* fallacias: *puta Doctores scholastici, cum sint recentiores, non solum*

Doctrinæ sacræ, tum positivæ, tum scholasticæ commendatio.

prædíti sunt, et veterum auctorum juvantur scriptis: sed etiam cum influxu divini luminis, Conciliorum sanctionibus, decretis et variis Ecclesiæ sanctæ constitutionibus, ad salutis nostræ subsidium feliciter utuntur.

proficiunt [*fructuose utuntur*] *vera intelligentia sacræ Scripturæ, et positivorum ac sanctorum Doctorum* [*scriptis*], *sed etiam ipsi illuminati cum sint, et illustrati virtute divina, juvantur* [*auxilium sumunt*] *a Conciliis, canonibus, et constitutionibus sanctæ nostræ Matris Ecclesiæ.*

Vitanda cum Sanctis comparatio.

DUODECIMA; culpabilis est ac vitanda hominum, qui adhuc in terra vivunt (quantumvis laudabilium), comparatio cum Sanctis et Beatis, dicendo: iste est doctior S. Augustino: ille est alter S. Franciscus: æqualis est Paulo sanctitate, aut aliqua virtute, non est inferior, etc.

DUODECIMA: *debemus cavere a faciendis comparationibus inter nos qui adhuc vivimus et Beatos vita functos; quandoquidem* non parum in hoc erratur, *v. g. cum dicitur: iste plus scit quam S. Augustinus; est alter vel major quam S. Franciscus; est alter S. Paulus virtute, sanctitate, etc.*

Ecclesiæ definitioni prompta submissio.

DECIMA TERTIA: denique ut ipsi Ecclesiæ Catholicæ omnino unanimes, conformesque simus, si quid quod oculis nostris apparet album, nigrum illa esse definierit, debemus itidem, quod nigrum sit pronuntia-

DECIMA TERTIA, *ut in omnibus veritatem assequamur* [*ne in ulla re erremus*], *debemus* semper [*fixum*] *tenere, ut album* quod ego video, credam *esse nigrum, si Ecclesia hierarchica ita illud* [*esse*] *definiat: creden-*

re. Indubitate namque credendum est, eumdem esse Domini nostri JESU CHRISTI, et Ecclesiæ orthodoxæ, Sponsæ ejus, spiritum, per quem gubernamur, ac dirigimur ad salutem; neque alium esse Deum, qui olim tradidit Decalogi præcepta, et qui nunc temporis Ecclesiam hierarchicam instruit atque regit.

DECIMA QUARTA: advertendum quoque est, quamquam verissimum sit, nemini contingere salutem, nisi prædestinato; circumspecte tamen super hoc loquendum esse, ne forte gratiam seu prædestinationem Dei nimis extendentes, liberi arbitrii vires, et operum bonorum merita excludere velle videamur; vel e converso, ne plus æquo *do inter* CHRISTUM *Dominum nostrum, Sponsum, et Ecclesiam ejus Sponsam, eumdem esse spiritum, qui nos gubernat et regit ad salutem animarum nostrarum; quia per eumdem spiritum, et Dominum nostrum, qui dedit decem mandata, regitur et gubernatur* sancta nostra Mater *Ecclesia.*

Ut de prædestinatione loquendum.

DECIMA QUARTA; *licet verissimum sit, neminem posse salvari,* quin *sit prædestinatus,* et quin habeat fidem et gratiam; [*tamen*] *valde attendendum est in modo loquendi et disserendi de his omnibus* [2].

2. *De his omnibus.* — Nil aliud habetur in autographo hispanico. In antiqua tamen versione *ms.* leguntur addita verba, quæ sequuntur: *ne dum plurimum prædestinationi et gratiæ tribuamus, vires et conatus liberi arbitrii infringamus; vel dum nimium extollimus liberi arbitrii vires, gratiæ* JESU CHRISTI *derogemus.*

hisce tribuentes, illis interim derogemus.

Vitandus de prædestinatione sermo frequens.

DECIMA QUINTA : similem ob causam frequens de prædestinatione sermo habendus non est ; sique incidat nonnunquam, ita temperari decet, ut nulla plebi audienti detur occasio erroris, ac dicendi; si de salute mea, vel damnatione jam definitum est, sive male, sive bene agam, aliter evenire non potest ; unde solent multi opera bona negligere, et alia subsidia salutis.

DECIMA QUINTA ; *non debemus loqui multum de prædestinatione* per modum consuetudinis [3]; *sed, si* aliquo modo *et* interdum *sermo de illa habebitur, ita habeatur, ut plebs non veniat in errorem aliquem, ut quandoque solet, dicendo : si debeo salvari vel damnari, jam determinatum est, et propter mea bona vel mala opera, jam non potest aliud evenire ; et inde torpescentes negligunt opera, quæ conducunt ad salutem,* et profectum spiritualem animarum suarum.

Caute de fide dicendum.

DECIMA SEXTA : accidit etiam non raro, ut ex immodica fidei prædicatione et laude, adjecta distinctione aut explicatione nulla, ansam arripiat populus torpescendi circa bona quælibet opera, quæ fidem præeunt

DECIMA SEXTA ; *eadem ratione advertendum est, ne multum loquendo de fide,* et cum multa intensione, *sine ulla distinctione et declaratione,* occasio detur *plebi torpescendi et* pigritandi *in operando, sive ante fidem*

3. *Per modum consuetudinis.* — Potest fortasse verti ; *ordinarie.* Ceterum antiqua versio *ms.* ita habet : *ex usu et consuetudine.*

aut sequuntur charitatis nexu efformatam.

DECIMA SEPTIMA: neque itidem prædicandæ et inculcandæ gratiæ Dei usque adeo insistendum fuerit, ut serpere inde possit auditorum animis lethalis error, negata liberi arbitrii nostri facultate. De gratia ergo ipsa diffuse quidem loqui fas est, Deo aspirante; sed quatenus in gloriam ejus uberiorem redundat, idque juxta modum convenientem. nostris præsertim temporibus, tam periculosis; ne et liberi arbitrii usus, et operum bonorum efficacia tollatur.

DECIMA OCTAVA: quamvis summe laudabile sit atque utile, ex dilectione pura inservire Deo, nihilominus tamen valde commendandus est Majestatis divinæ timor. Neque porro is timor solum, quem filialem appellamus, qui pius est ac sanctus maxime, verum etiam alter, servilis dictus. Quippe qui

charitate formatam, sive post.

DECIMA SEPTIMA: *item non debemus loqui tam copiose insistendo tantopere gratiæ, ut* generetur venenum [*falsum dictamen*]quo tollatur libertas. *Itaque* de fide et *gratia potest sermo haberi* quantum fieri potest, *cum auxilio divino, ad majorem laudem* divinæ suæ Majestatis; *sed non ita*, neque iis modis, *maxime in nostris temporibus tam periculosis, ut opera et liberum arbitrium* capiant detrimentum aliquod, vel pro nihilo habeantur.

Ut de gratia loquendum.

DECIMA OCTAVA: *licet* supra omnia æstimandum *sit servire* multum *Deo Domino nostro ex puro amore; [tamen] debemus multum laudare timorem suæ divinæ Majestatis: quia non solum timor filialis est respia et* sanctissima, *sed etiam timor servilis, ubi* [*si*] quid aliud melius et utilius homo

Timores laudabiles.

homini utilis est admodum, et sæpenumero necessarius, ut a mortali peccato, quando incidere contingit, resurgere prompte studeamus; a quo dum erimus immunes atque alieni, facilius patebit ascensus ad timorem illum filialem Deo penitus acceptum, qui nobis cum ipso Deo unionem amoris præstat et conservat.

non assequatur, *juvat multum ad* emergendum *e peccato mortali; et postquam ex hoc emersit* [*quis*], *facile pervenit ad timorem filialem, qui totus* [*s. omnino*] *acceptus et gratus est Deo Domino nostro, quia est* simul [*inseparabiliter conjunctus*] cum amore Divino.

Nota.

In antiqua versione *ms.* sic legitur hoc loco: *Laus Deo. Scripta fuerunt ista Exercitia Anno Domini* 1541. *Die nono Julii, Romæ.* Ex quo patet, cum versio ista *ms.* hispanico autographo, quale nunc habemus, omnino respondeat, jam illo anno, probabiliter vero etiam multo ante, Exercitia Sancti Patris eadem omnino fuisse, eademque mansisse semper, nullo verbo addito, nullo mutato.

DIRECTORIUM

IN

Exercitia Spiritualia

S. P. N. Ignatii.

Praefatio ad lectorem.

DIRECTORIUM EXERCITIORUM SPIRITUALIUM *ante aliquot annos typis excusum, eo consilio ad Provincias missum fuit, ut, antequam suprema manus operi imponeretur, usus atque experientia docerent, an aliquid addi, aut detrahi, vel etiam commodius dici posse videretur; atque in hunc finem omnes monuimus, ut, si alicui tale quidpiam occurreret, per suos Superiores ad R. P. N. Generalem Romam mitteret. Cum autem quædam a nonnullis observata, ac Romam transmissa fuissent; iis omnibus in quinta Congregatione generali a Deputatis Patribus ad Directorium recognoscendum diligenter atque exacte discussis, iterumque a R. P. N. Patribusque Assistentibus accurate perpensis; ad hunc tandem modum Directorium accommodari posse visum est: speramusque laborem hunc non solum probatum iri, sed etiam iis, qui spiritualia Exercitia tradituri sunt, valde utilem fore. Reliquum est, ut hac occasione Nostri (ut plenius ad Provinciales communibus litteris scriptum est) in posterum ad Exercitia spiritualia frequentanda studiosius incumbant, et aliis etiam majori cum utilitate tradere studeant. Datum Romæ, Kalendis Octobris. M. D. XCIX.*

Mandato R. P. N. Generalis

JACOBUS DOMINICUS,

Secretarius.

Directorium in Exercitia spiritualia S. P. N. Ignatii.

Prooemium.

DE DIGNITATE ET UTILITATE EXERCITIORUM, ET DE NECESSITATE DIRECTORII.

Instrumenta salutis.

Const. p. 4. c. VIII. §. 5.; p. 7. c. IV. § 8.

1. INTER alia instrumenta, quæ DEUS, pro sua bonitate ac clementia, Societati nostræ, tum ad propriam, tum ad proximorum salutem perfectionemque procurandam largiri dignatus est, non postremum locum habent spiritualia Exercitia.

Documenta ex unctione Spiritus sancti.

2. HÆC enim sunt spiritualia quædam documenta, quæ, ut in hujus libri præfatione dicitur, non tam ex libris, quam ex unctione Spiritus sancti, et ex interna experientia et usu, noster in CHRISTO B. P. IGNATIUS composuit. Hæc sunt lumina, quæ ei Dominus in ipso primo conversionis fervore inspiravit, ac deinde in omni progressu ejus virtutis et sanctitatis semper confirmavit.

Necessaria ad bene orandum directio.

3. QUEMADMODUM igitur Dominus DEUS ideam totam Societatis nostræ, tum exteriorem, tum etiam quæ ad interiorem virtutum formam pertineret, ei tamquam Capiti et

Fundatori communicavit ; ita etiam cum oratio et communicatio cum DEO sit tanti momenti, ut magna ex parte religiosa observantia, ac spiritualis profectus ex ea pendeat ; plurimum referebat habere hanc methodum et directionem ad orationem faciendam ab eodem Capite nostro, quam nos quoque omnes sequeremur, et præ oculis semper habere conaremur.

Usus Exercitiorum magnopere a S. P. N. commendatus.

4. ATQUE hæc causa est, cur ipse B. P. N. IGNATIUS in omni sermone, ut accepimus, et vero praxi ipsa tantopere Nostris commendare soleret usum horum Exercitiorum : ac in Constitutionibus quoque tam crebro eorum mentionem faciat, et præsertim Parte IV, cap. VIII, § 5, ubi dicitur, omnes operam dare debere, ut in hoc armorum spiritualium genere tractando, quod tantopere conferre cernitur ad DEI obsequium, dexteritatem habeant. Exstat etiam ejus epistola ad sacerdotem quemdam, Mionam nomine, qui Parisiis fuerat ejus confessarius, in qua satis manifeste ostendit, quid ille sentiret de his Exercitiis. Monet enim eum, atque etiam instanter rogat, ut ea faciat diligenter : et si fecerit, promittit ei magnam utilitatem spiritualem, tum in se ipso, tum ad alios quam plurimos juvandos; idque verbis valde gravibus, et significantibus.

Ab aliis eorum commendatio.

5. IDEM vero testimonium dederunt alii, et plurimi, et quidem insignes viri, et doctrina, et virtute, et rerum humanarum experientia, ac præcipue etiam spiritualium peritia : qui cum hæc Exercitia re ipsa experti essent, ita ea probarunt, ut illorum usu, majorem quam sperare ausi essent, suarum animarum fructum se consecutos esse, tum verbo, tum scripto libenter prædicarent.

Auctoritate.

6. SED præ omnibus est auctoritas Sedis

Pontificia approbata.

Apostolicæ, quæ, diligenti examine doctorum virorum præmisso, hæc Exercitia approbavit anno M. D. XLVIII. *ut pietate et sanctitate plena* (hæc enim sunt ejus verba) *et ad ædificationem spiritualemque fidelium profectum valde utilia.*

Utilitas eorum maxima, multorum experientia comprobata.

7. POSTREMO est etiam ipsa experientia ingentis ac prope incredibilis utilitatis, quæ ex his Exercitiis faciendis subsequi solet. Primum enim plurimi ex Nostris, præsertim primis temporibus, hoc modo spiritum vocationis acceperunt, ut vere dici possit, Societatem nostram hoc maxime medio et initio coaluisse, et postea incrementum accepisse. Deinde plurimi etiam alii relicto mundo alios religiosos ordines ingressi sunt : multi jam ingressi, egregie reformati sunt ; nec singuli tantum sed sæpe integra cœnobia. Complures etiam in sæculo ipso cum ita vitiis addicti essent, ut nullo modo neque cohortationibus, neque concionibus avelli possent, hoc uno sese converterunt, et ad meliorem vitam constanter ducendam revocarunt. Denique negari non potest, quin valde magnus fructus in omni hominum genere, et statu, et conditione effectus sit ; et ubi eorum usus magis viget, ibi etiam multo major morum reformatio cernitur.

Exercitiorum præcipui fructus.

8. NEC debet aliquis mirari, quod tanti effectus consequantur, et quidem non admodum longo tempore, addo etiam, non adeo magno labore. Nam cum DEI voluntas sit sanctificatio nostra, ut ait Apostolus, et ideo Bonitas illa immensa semper parata sit sua dona effundere super creaturam suam ; sine dubio, si ipsamet non poneret impedimentum, sed potius se ipsam disponeret, facile ac brevi magnas a DEO gratias consequeretur. Hoc igitur faciunt hæc Exercitia, et sane valde efficaciter,

I. *Thess.* IV. 3

ut animam disponant ad hæc dona accipienda. Primum enim removent eam ab omni aliarum rerum ac negotiorum occupatione, et quasi ad solitudinem quamdam ducunt, ut et DEUS ad ejus cor loquatur, et ipsa faciat quod dicitur in Psalmo : *Vacate, et videte, quoniam ego sum* DEUS. Deinde vero posito statim ante oculos ultimo hominis fine, nempe æterna beatitudine, ostendunt primum, quantum hactenus aberraverit, et ita peccatorum dolorem, et odium ingenerant ; deinde virtutum pulchritudinem aperiunt, et CHRISTI Domini exemplo ad ejus imitationem accendunt. Denique etiam modum tradunt totius vitæ ex DEI regula ac voluntate reformandæ, sive status ipse mutandus sit, sive non mutandus, verum in melius corrigendus.

Psalm. XLV. 11.

9. CUM ergo horum Exercitiorum tantæ sint utilitates, tantusque fructus, facile appareret, quam eorum usus Nostris omnibus commendatus esse debeat ; si præsertim illud addamus, quod cum humilitate cognoscere possumus, et certe etiam debemus, hoc totum quodcumque est, nempe peculiarem hanc instructionem, ac modum meditandi, et peculiaria hæc documenta tam utilia, tamque solida, esse præclarum quoddam donum ac munus a DEO datum Societati nostræ. Quare cum id DEUS nobis donarit, et ideo donarit ut uteremur, non est dubium, quin hoc ipsum excitare omnes debeat, ut avidius utamur, nec talem thesaurum absconditum et quasi defossum inutiliter teneamus.

Nostris eorum usus commendatur.

10. VERUM quam utilis est hic Exercitiorum usus, quem dicimus, tam etiam est necessarium aliquam methodum habere iis tradendis : tum quia non omnes eamdem peritiam aut dexteritatem habere possunt, tum quia non omnia hoc Exercitiorum spiritualium libro

Methodus necessaria in Exercitiis tradendis.

comprehendi potuerunt, (et ideo sunt in eo aliqua paulo obscuriora, quod ad praxim attinet), tum denique etiam, ut servetur a Nostris omnibus uniformitas, et non suo quisque ingenio et placito Exercitia interpretetur, ex qua re novi ac varii subinde modi introducerentur.

Congr. primæ gener. auctoritate Directorium confectum.

11. HAS igitur ob causas Congregatio prima generalis inter alia, quæ necessaria judicavit ad proximos juvandos, et nostros operarios dirigendos, hoc etiam constituit Tit. 6, Decr. 28. ut conficeretur Directorium tradendorum Exercitiorum, ejusque rei curam Generali Præposito commendavit.

Antiquioribus Patribus discutiendum datur.

12. IN quo cum aliqui Patres diligenter laborassent, vel pro sua devotione, vel Superiorum jussu, visum est P. N. Claudio Aquavivæ, tum hunc eorum laborem, tum etiam quæ nonnulli alii adumbraverant, quibusdam antiquioribus Patribus in Societate mittere, ut ea viderent, et judicium de iis ferrent, et præterea si quid occurreret, quod addi posset, id scriptis mandarent. Ex quorum omnium sententiis ac judiciis, ea quæ ad nostrum propositum accommodatiora visa sunt, in hoc Directorium selecta, et suis locis digesta sunt, ad DEI Domini gloriam, et Societatis nostræ, proximorumque spiritualem profectum.

Caput j.

DO INDUCENDI SINT HOMINES AD EXERCITIA.

In aliis excitandum desiderium. *P.* 4. c. VIII. *lit. E.*

DICITUR in nostris Constitutionibus, cum Exercitiorum ratio redditur, non solum id agi debere, ut aliis satisfiat; sed etiam ut in ·siderium excitetur, ut eisdem juvari Ex quo apparet, oportere hoc esse propositum, ut quotquot possunt ad Exercitia suaviter inducant: quoniam aritas et zelus animarum nos movere ad desiderandam et procurandam salutem et perfectionem, eadem etiam ·re debet ad eam rem, quæ adeo apta, efficax est ad illud utrumque in eis lum.

Discrete et modeste fiat.

r tamen opus prudentia, ut id discrete ·ste fiat, nempe tempore et loco con- sine molestia, aut offensione; et ·m cavendo, ne suspicio præbeatur, religiosum statum trahere velimus. ·unc autem modum prudentem et cautum invitandi ad Exercitia, suggeret sua cuique prudentia, et Spiritus sancti unctio, quæ, ut in aliis, ita in hoc diriget et juvabit suos operarios.

Quinam modus tenendus.

3. B. P. N. IGNATIUS ita sentiebat, et monebat, optimum modum esse in confessione, non importune, atque ex abrupto, sed aliqua commoda occasione, vel e re nata, vel dextre accersita: aut etiam extra confessionem, cum cernitur aliquis non adeo contentus statu suo, sive propter aliquem scrupulum intrinsecum, sive propter molestiam extrinsecam, ut si non bene ei succedant negotia, vel si non bene a suis tractetur, vel ob aliam similem causam.

Interdum etiam optima est commoditas ex ipsis vitiis aut lapsibus alicujus, cum præsertim aliquo DEI lumine afflatus ea cognoscit, et dolet, et cupit emendationem. Tunc enim sæpe opportunum est, proponere ei hoc quasi remedium ejus infirmitatis.

Exercitiorum fructus indicandi.

4. QUÆCUMQUE vero occasio accipiatur, indicandi sunt magni fructus, qui ex his Exercitiis consequi solent: pax et quies animæ, lumen interius et cognitio ad bonam gubernationem totius vitæ quocumque in statu.

Exempla eorum, qui fecerunt, proponenda.

5. JUVAT etiam, proponere aliqua exempla aliquorum, qui ea fecerint cum fructu, ita ut postea valde contenti fuerint, ipsaque morum mutatione testati sint, quantum in eis profecerint; et ad hoc etiam confert indicare consolationes spirituales, et gustus, quos habuerunt, nimirum ne labore deterreantur. Verum in his exemplis commemorandis abstinendum esset ab iis, qui religionem ingressi sunt (vel certe hoc postremum tacendum) et ii potius narrandi, qui in melius mutati in sæculo manserunt, quoniam facile fieri potest, ut quem hortari volumus, idem sibi timeat, et ideo refugiat Exercitia.

Omnibus necessaria.

6. IMO vero hæc ipsa opinio eripienda esset hominibus, ut putent solis religiosis, aut iis qui religiosi fieri volunt, convenire Exercitia. Nam cum omnes egeant gratia DEI, non solum religiosi, sed etiam sæculares, propter pericula in quibus assidue vivunt, ideo ipsi quoque debent ea adjumenta quærere, ex quibus ad hanc gratiam hauriendam quam maxime disponantur.

Qualis mens S. P. N. et quibus danda Exercitia.

7. NOTANDUM est tamen, si loquamur de integris et plenis Exercitiis, eam fuisse B. P. IGNATII sententiam, ut non omnibus passim darentur, sed selectis tantum, et qui habiles ad majora viderentur. Quod ita esse aperte

videmus ex quadam instructione, quæ conscripta dicitur ipso dictante, quæ sic habet: *Non mihi videtur expedire quemquam hortari ad facienda Exercitia, nisi has conditiones, vel saltem præcipuas habeat. Primo, ut ejusmodi sit, qui sperari possit valde utilis futurus domui* DEI, *si ad ejus obsequium vocatus fuerit. Secundo, si nondum habeat ejusmodi talenta jam acquisita artium ac scientiarum, quæ hoc præ se ferunt, saltem ut ejus ætatis atque ingenii sit, ut ad ea aliquando pervenire posse videatur. Tertio, ut liberum sit ei de se ipso statuere, etiam quoad statum perfectionis amplectendum, si* DEO *placeret eum vocare. Quarto, ut ad spiritualia affectus videatur, habitumque corporis honestum ac decentem habeat. Quinto, ut non ita alicui rei sit addictus, ut ab ea difficulter videatur posse dimoveri, et ad eam æqualitatem perduci, quæ requiritur ad hoc negotium animæ cum* DEO *recte tractandum; ac quanto magis quisque dubius est de vitæ suæ rationibus, et cupidus sciendi, quid facere debeat de sua persona. Denique quanto aptior ad Ecclesiam juvandam, tanto etiam magis, simpliciter loquendo, idoneus erit ad Exercitia facienda. Qui vero has conditiones non haberent, vel qui matrimonio juncti fuerint, aut alioquin inhabiles, non debent iis tradi Exercitia omnia, maxime si alii aptiores ea peterent, vel Nostri aliis occupationibus distinerentur. Possent tamen dari eis aliquæ meditationes primæ Hebdomadæ, idque, si fieri possit, in ipsis eorum domibus, hortando eos, ut in aliqua remotiori domus parte se colligant, unde non nisi ad Missam et Vesperas egrediantur, aut quando ad meditationes accipiendas veniunt. Hisque addi poterunt, si ita videatur, aliqua Exercitia, ut triplex modus orandi, et similia.* Hæc B. P. IGNA-

TIUS; quæ eadem, licet paulo brevius, habentur etiam in Const. Part. VII, cap. IV, lit. F.

Caput ij.

QUOMODO DISPOSITUS ESSE DEBEAT, QUI AD EXERCITIA FACIENDA ACCEDIT.

Exercitia aggressurus, eorum necessitatem intelligat.

1. QUI ad exercitia agenda aggreditur, primo eniti debet, ut intelligat quanta sit res, quam aggreditur; nempe quæ non solum ad animam pertineat, sed ita pertineat, ut si modo ea diligenter præstet quæ debet, jacturus sit fundamenta spiritualis sui profectus, quæ deinde tota ejus vita usui futura sint. Ex quo intelligat, quantam * alacritatem, et diligentiam, et fortitudinem etiam, ad tantum opus, tantumque negotium afferre debeat. Itaque statuat ipse secum viriliter agere, et omnia impedimenta divinæ gratiæ rejicere, et omnes animi sui vires intendere, ut huic gratiæ cooperetur, et se ad eam recipiendam quam poterit optime disponat.

* *Annot.* 5. *ex viginti.*

* *Annot.* 20. A curis et negotiis segregatio.

2. * HANC ob causam ab omnibus aliis negotiis domesticis prius se expediat, vel certe ea aliis interim committat, ac toto tempore omne sibi amicorum ac familiarium, immo etiam nuntiorum aut litterarum commercium interdicat. Hæc enim mentem implere solent variis cogitationibus, quæ deinde magnopere distrahunt, et conceptum, si quis est, fervorem restinguunt. Immo vero omnem etiam aliam cogitationem de quavis alia re excludere curet, perinde ac si nullum aliud negotium in hoc mundo haberet.

Cum spe aggrediatur.

3. HABEAT deinde magnam spem in Domini bonitate et liberalitate, qui cum etiam errantes requirat, et fugientes sequatur, multo magis qui ad se bono animo accedunt recipiet, et complectetur. Quare confidat in illa infinita clementia, quæ cum pium illud desiderium dederit, dabit etiam gratiam ac vires exsequendi bene ac fructuose : siquidem ejus voluntas est sanctificatio nostra.

Qualis finis.

4. INTER cætera vero, ita etiam animo constitutus esse debet, ut libenter et avide Exercitia hæc aggrediatur, non tam ut spirituali dulcedine fruatur, quam ut DEI voluntatem de se intelligat, suumque affectum a terrenis omnibus avellat, et eum in suo Creatore collocet. Illud vero maxime necessarium, ut, præter hoc desiderium proficiendi in spiritu, sit etiam bene resignatus in beneplacito DEI in iis, in quibus adhuc liber est : itaque animo paratus sit, ut quidquid a DEO cognoverit faciendum esse, omnino exsequi decreverit.

Quomodo aggrediatur Exercitia.

5. QUARE non debet quisquam deliberationem aliquam secum afferre, a qua dimoveri nolit. Deinde non debet etiam modum ac terminum ipse ponere DEI donis, ita ut usque ad quosdam limites se illuminari ac juvari velit, non autem amplius. Nam, præterquam quod valde indecens est, ut creatura hoc modo agat cum suo Creatore, valde etiam sibi ipsi nocet : primum, quia se ipsum privat illis majoribus donis, quæ DEUS fortasse daturus erat ; deinde, quia illa ipsa illiberalitas, et restrictio, et ingratitudo in DEUM meretur ut ne ea quidem accipiat, quæ vellet accipere. Quare debet potius animi sinum dilatare, ut quam maxime possit, sese cum DEO conjungere, et quam maxime ab eo ditari et locupletari thesauris istis cœlestibus desideret. Atque hæc quidem observanda sunt ei erga DEUM.

Qualiter se gerat circa dantem Exercitia

6. ERGA eum vero qui daturus est Exercitia, ita se gerere debet, ut eum accipiat ut magistrum et ducem hujus itineris dubii et periculosi : et ideo, etiamsi alioqui prudens sit vel doctus et in rebus agendis exercitatus, tamen pro hoc tempore non confidat suæ prudentiæ vel doctrinæ, sed totum sese committat huic suo duci, ac, quemadmodum ait Apostolus : *Stultus fiat, ut sit sapiens;* illudque Beati Petri monitum exsequatur : *Sicut modo geniti infantes, sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem.* Itaque instructorem suum ita intueatur, tamquam DEI instrumentum ad hoc sibi missum, ut eum dirigat et perducat per eam viam, quæ ad vitam ducit. Quam ob causam cum omni reverentia, et alacritate, et confidentia excipere debebit quæ ei proponet.

I. *Cor.* III. 18. I. *Petr.* II. 2.

Nihil celandum.

7. PRÆTEREA nihil eum celet, nihil dissimulet, sed sincere totum cor suum ei patefaciat, et candide referat quomodo singulæ meditationes successerint, quas in eis vel extra eas reliquo tempore consolationes, desolationes, lumina, vel bona desideria senserit. Denique obediat ei in omnibus perfecte, neque alias meditationes aut alium ordinem teneat, quam ille præscripserit; idemque in pœnitentiis et corporis castigationibus : et in summa, hoc sibi persuadeat, quo diligentius et exactius illius ductum sequetur, eo aptiorem fore ad DEI gratiam largius accipiendam; quia illa humilitas et illa simplicitas valde DEO placet, et cum talibus est ejus sermocinatio. Hæc igitur necessaria quidem sunt, ut plenior fructus eliciatur.

Quæ proponenda facienti Exercitia.

8. SED tamen, si is qui tradet exercitia timeret, ne si omnia proponat Exercitia facturo, fortasse eum deterrerent ac retraherent; melius esset, vel aliqua tantum horum proponere ab initio, vel non admodum exaggerare : sed,

si postea cum gustu spirituali eum affici viderit, magisque capacem ad hæc portanda, tunc eum paulatim excitare ad Exercitia peragenda cum omni perfectione.

Caput iij.

DE QUIBUS MONENDUS SIT EXERCITIA INGREDIENS, ET DE TEMPORE MEDITANDI.

1. SUNT etiam alia, de quibus monendus est qui facit Exercitia; sed quia hæc continentur in Annotationibus, vel regulis scriptis in libro Exercitiorum, non est quod hic repetantur. Hoc tamen de iis addendum, debere eum omnem diligentiam ponere in eis observandis; quoniam, quo diligentior in hoc fuerit, eo citius et uberius inveniet fructum spiritualem, qui quæritur. Exacta observatio.

2. ILLUD etiam in particulari attingi potest, non debere eum legere nisi scripta, quæ ei traduntur, nec libros habere in cubiculo, ut occasio legendi præcidatur. præter Breviarium, si sacerdos sit, aut Officium B. Virginis. Si tamen instructori videbitur, posset in prima Hebdomada legere librum Gersonis de Imitatione CHRISTI, in secunda aliquid ex Evangeliis et Sanctorum vita, ut dicitur in Annotationibus post primam meditationem secundæ Hebdomadæ. Sed has vitas Sanctorum oporteret esse selectas, et valde accommodatas ei qui facit Exercitia ; ut, si esset uxoratus, oporteret ei tradere vitam alicujus, qui sancte vixisset in sæculo : similiter in religiosis, et in aliis similibus. Quare is labor et diligentia esse deberet instructoris in idoneis seligendis. Quos libros habeat et legat.

Quæ mysteria legenda.

3. PORRO in Evangeliis non debet legere nisi illud mysterium, quod eadem hora vel die est meditaturus, ut habetur in primo Notand. post quintam contempl. 2. Hebdomadæ.

Qui libri, si tædium surrepat.

4. TAMEN si post factam meditationem tædio affici videretur, ac potius tempus perdere; posset etiam, ut dictum est, addi aliquis alius liber, ut, prima Hebdomada, Dionysius Carthusianus de quatuor novissimis, Confessiones S. Augustini, aut similes; hoc advertendo, ut non solum boni et utiles sint, verum etiam apti et opportuni ad gignendum illum affectum, qui eo tempore in Exercitiis quæritur, ut contritionem, vel timorem, vel DEI amorem. Quin etiam monendus est et docendus, ut ipsam lectionem dirigat ad meditationem, nimirum non legendo cursim, aviditate sciendi et videndi nova, sed immorando, et perpendendo accurate ea quæ legit, et intrando in eosdem affectus.

Quæ scribenda.

5. QUOD de legendo dicitur, idem de scribendo dicendum. Nihil enim aliud scribi debet præter ea, quæ pertinent ad orationem, nempe puncta aliqua, quæ Dominus communicaverit in meditatione, vel etiam extra meditationem: quæ tamen brevissime notanda sunt, non diffuse per modum sermonis. Hæc autem puncta possunt esse duplicis generis: vel practica, quæ pertinent ad agendum, ut sunt desideria quædam, aut firmæ deliberationes faciendi aliquid; vel quæ pertinent ad cognoscendum, ut sunt quædam veritates, aut lumina circa aliquam materiam, ut alicujus virtutis v. g. humilitatis, contemptus mundi, patientiæ, etc., vel etiam in aliqua materia meditationis, ut Incarnationis, vel Passionis Domini, et similia; ejusmodi præsertim, quæ sint quasi axiomata quædam, et viam aperiant ad bene percipiendas et meditandas illas materias.

Lectionis et scriptionis moderatio.

6. Sed illud cavendum, ne vel legendi vel scribendi dulcedine ita se quispiam distineri sinat, ut tempus eripiatur meditationi, aut etiam præparationi ad meditationem. Semper enim aliquanto ante meditationem debet omnia relinquere, et omnino suam cogitationem convertere ad puncta illius exercitii, quod jam instat. Addo etiam, cavendum hoc quoque, ne nimis legendo aut scribendo defatigetur animus, et quasi vires ejus exhauriantur : oportet enim salvam semper relinqui meditationem, et cætera omnia huic uni servire.

Quot horis orandum, * *Ex 2. Hebd. Notand. 2. et 3. post Exercitia primæ diei*, p. 143 *et ex 3. Hebd. post 2. contempl. Notand. 2.* p. 209

7 Qui Exercitia exacte facere volunt, viresque idoneas habent, iis * quinque horæ meditandi quotidie præscribi solent : prima, circa mediam noctem, quod tempus propter quietem, ac profundum silentium valde aptum est meditationi ; secunda, sub auroram ; tertia, paulo ante prandium ; quarta, post meridiem ; quinta, sub vesperam : et post uniuscujusque horæ meditationem quadrans etiam ad examen præcedentis meditationis.

Quibuscum dispensandum.

8. Cum aliis, qui debilioris sunt valetudinis, vel tam exactum modum servare non possunt, dispensari poterit de hora mediæ noctis, ita tamen ut quinque horæ maneant, aut etiam pauciores, si instructor ita expedire judicaverit. Ut vero plures sint quam quinque, raro continget ut expediat. Nam cum nimis continuantur hæc Exercitia mentis, ita retundi solet, ut obtusior etiam reddatur intellectus, et voluntas minus efficax.

Caput iv.

DE LOCO EXERCITIIS IDONEO, ET DE QUIBUSDAM PARTICULARIBUS.

Locus Exercitiorum.

1. LOCUS ad facienda Exercitia non est dubium quin debeat esse remotus ab hominum concursu et aspectu etiam, maxime familiarium. Ita enim monet B. P. N. IGNATIUS Annot. ultima, ubi etiam tres ejus rei commemorat utilitates. Quare si Exercitia susceptorus alibi tam commode et tam fructuose non potest, et Superiori ita videatur, poterit excipi domi nostræ, sed in aliquo cubiculo, quod sit quam maxime separatum ab aliis cubiculis et officinis domesticis, ut quam minime videat vel audiat quæ a Nostris fiunt.

Expensæ a quibus faciendæ.

2. QUOD vero ad expensas attinet, cum ille in domum nostram venerit, consulatur Superior : ad cujus prudentiam pertinebit, ita omnia moderari, ut neque domus nimium gravetur, neque contra occasione domus non gravandæ minuatur numerus eorum qui Exercitia facere possunt. Videntur autem communiter nec recusandæ, si offerantur, præsertim a ditioribus; nec, si non offerantur, requirendæ. Absit vero semper quidquid in eo genere sordidum aut indecorum videri possit.

Qualis is qui inserviat exercitanti.

3. IN HOC loco præter instructorem debet etiam esse qui ei inserviat, et necessaria ad victum deferat. Hunc autem oportet esse fidelem, discretum, taciturnum, quique sua modestia et humilitatis ac devotionis exemplo ædificet. Nihil autem loquetur, nisi de iis, quæ ad victum, aut cubiculum, et ministerium suum pertineant, idque paucissimis, omnia semper ad instructorem rejiciendo, quem

etiam de singulis certiorem faciet, nec rem ullam ei deferet, etiam postulatus, nisi illo consulto.

4. COMPONET lectum, et cubiculum verret opportuno tempore, quod fere erit tempore Missæ. Cætera etiam, quæ opus erit, munda et apta afferet, præ se ferendo semper magnam charitatem et diligentiam : atque inter alia meminerit etiam pro ipso orare quotidie.

Lectum componet, etc.

5. ALIQUANDO etiam profuit huic ministerio eum deputare, qui notus aut familiaris esset exercitanti, idque juvat non solum ad consolationem quamdam ipsius, sed etiam ad provectum spiritualem, quoniam aliqui interdum confidentius se aperiunt amicis hujusmodi, quam ipsi instructori, si eum numquam antea norant. Sed hoc totum pendere debet ex judicio ejus, qui tradit Exercitia, ut videat quatenus hic progredi debeat, quid loqui, et quomodo. Debet enim uti eo tamquam instrumento suo, juxta id quod intelliget convenire ad majorem utilitatem exercitantis.

Interdum notus deputandus.

6. QUOD ad victum attinet, quærendum est ab eo, quid sibi parari velit, idque ei afferendum, quod ille petierit.

De victu.

7. PRÆTER hunc qui ei ministrat, ut plurimum non debet ab aliis visitari. Nam de sæcularibus quidem nulla est dubitatio; nisi aliqua necessitas urgeret. Ex Nostris autem aliquis mitti posset, cum vel qui facit Exercitia id peteret ab instructore, vel instructor etiam, illo non petente, ita judicaret ad ejus consolationem vel profectum.

An et a quibus visitandus.

8. QUICUMQUE autem est, cavere debet ut nullus nisi utilis sermo habeatur ac de rebus spiritualibus, nulla tamen significatione, quod eum ad hunc vel illum vitæ statum impellere velit, præsertim vero ad Societatem. Nam præterquam quod vocatio debet esse libera

Qui sermones miscendi.

et a DEO venire, ipsi etiam qui in hac deliberatione versantur, si id intelligant aut suspicentur, eo magis retrahi solent : et contra, ut experientia sæpe ostendit, eo magis incitari, cum in Nostris nullam talem cupiditatem animadvertunt.

Caput 6.

QUALIS ESSE, ET QUID FACERE DEBEAT, QUI EXERCITIA TRADIT.

Qualis sit Exercitiorum magister.

1. QUOD ad illum attinet, qui Exercitia traditurus est, illud primum a B. P. N. IGNATIO IV. Part. cap. 8. § 5, præcipitur, ut prius ea in se ipso sit expertus, ut rationem eorum reddere possit, et dexteritatem in iis tradendis habere. Quod ut facilius assequatur (ut ibidem dicitur in declaratione), prius quibusdam tradere deberet, in quibus minor esset jactura, si quid erretur, ut, verbi gratia, junioribus aut iis, qui non ingressuri sunt electionem de vitæ statu. Deinde etiam proderit conferre suum modum procedendi cum aliquo magis exercitato, bene adnotando quid magis vel minus convenire deprehenderit. Itaque hoc primum et præcipuum esse debet, ut sit bene versatus in rebus spiritualibus, et nominatim in his Exercitiis.

Ejus partes.

2. PRÆTEREA sit prudens et discretus parcus et moderatus, consideratus in sermone. * Sit etiam suavis, potius quam austerus, maxime cum iis, qui tentationes, vel etiam desolationes aut ariditates et tædia patiuntur, quos consolari, animare et erigere debet opportunis consiliis, et precibus tum suis tum

* *Annot. 7. ex 20.*

aliorum. Expedit etiam ut gratus ei sit, qui facit Exercitia, quoniam hoc modo magis ei confidet, seque magis aperiet.

Auctoritas cum maturitate servanda.

3 PORRO in agendo cum ipso meminerit auctoritatem quamdam semper retinere, servata quadam maturitate, et gravitate, eoque etiam magis, quo is qui in Exercitiis versatur, major ipse fuerit. Hoc enim valde expedit ad ejus spiritualem profectum, ut locum et personam Magistri, ut vere est, tueatur; etsi hæc auctoritas temperata esse debet humilitate religiosa, quæ eluceat in omnibus ejus dictis et factis ita, ut ne vestigium quidem ullius vanitatis conspiciatur. Sed in hoc CHRISTUM imitari debet, qui, cum forma esset omnis modestiæ, tamen, sicut scriptum est: *Erat docens tamquam potestatem habens.* Itaque cum omni libertate officium suum exsequi debebit, tum docendo, tum monendo, tum dirigendo ubi quippiam curvum aut distortum esse viderit.

Matth. VII. 29 *et Marc.* I. 22.

Deo referendum, si quid fructus.

4. CAVEAT, cum bonum aliquem effectum viderit in iis, qui se exercent, quidquam suæ industriæ aut peritiæ tribuere, cum hi omnes effectus gratiæ sint a solo DEO; et consilia extrinsecus adhibita (præterquam quod si bona sunt, ab eodem DEO sunt) tantam vim habeant, et tantum operentur, quantum concurrit et cooperatur DEUS. Ex altera tamen parte multum confidat in Domino, et ab eo speret certum auxilium tum sibi, tum ei qui facit Exercitia.

Sinat DEUM de sua creatura disponere.

5. ILLUD autem valde observandum, ut nihil de suo apponat, sed, cum ejusmodi consilia debeant ex Divina inspiratione suscipi, caveat ne indiscreto zelo conetur aliquid ei suadere: sed sinat DEUM de sua creatura disponere juxta placitum bonitatis suæ. * Quod ut melius et facilius in opere præstet, servet se in

* *Annot.* 15. *ex* 20.

animo plane indifferentem, et in nihil aliud ejus voluntas feratur, nisi ut sanctissimum DEI beneplacitum in anima illa plene et perfecte compleatur; et ipse tantum in eo laboret, ut, qui se exercet, id investigare sciat, et sciat se a dæmonis deceptionibus expedire, quibus homines retardare solet.

Perspecta sit conditio Exercitia facientis.

6. CURET etiam perspectum habere eum, qui facit Exercitia, non tantum quoad statum et conditionem, si nobilis sit vel plebeius, doctus, vel indoctus, etc., sed etiam quoad peculiares quasdam partes, ut si simplex vel prudens sit, provectus in rebus spiritualibus, an adhuc rudis ac novus, si intelligens et capax an vero hebetior et tardior. Nam cum diversis diverso modo agendum est, ut rudioribus sunt res explicatius proponendæ, aliis autem brevius, etc.

Perspectum habeat librum Exercitiorum.

7. ILLUD autem in primis necessarium est, ut, qui Exercitia traditurus est, totum librum Exercitiorum perlegerit, eumque præ manibus habeat, et præsertim Annotationes et Regulas. Neque sufficit cursim ea videre, sed omnia accurate, immo singulas pene voces expendere oportet, quoniam quædam sunt in iis brevissime dicta, quæ magnum pondus habent, et ignorata aut præterita damnum afferunt. Itaque tum antea accurate ea vidisse oportebit, tum vero in dandis Exercitiis relegenda erunt accuratius, præsertim quæ pertinent ad illud tempus, in quo tum versatur ille qui suscipit.

Prius ipse meditetur.

8. JUVABIT etiam ut singula Exercitia, antequam ea tradat, aliquantulum ipse meditetur, si fieri poterit, ut melius imprimat alteri.

Caput vj.

DE VISITANDO EO QUI EXERCETUR.

1. CŒPTIS Exercitiis, sit diligens in visitando suis temporibus eo qui exercetur. Videtur autem expedire, ut quotidie semel eum adeat, neque tamen sæpius, nisi aliqua occurreret necessitas, ut aliquando accidit prima Hebdomada propter rei novitatem, aut secunda propter difficultatem electionis. Quoties visitandus.

2. IMMO cum aliquibus hominibus gravibus, et bene introductis in spiritu et devotione posset etiam aliquando esse utilius, ut aliquis dies omitteretur. De tempore autem eum visitandi videat ipse quod sit commodius et aptius. Ex natura quidem sua videtur matutinum, quia tunc animus est magis dispositus ad res percipiendas et penetrandas. Quamquam sub vesperam solet esse major necessitas, quia tunc interdum magis crescunt tentationes et desolationes, quia animus est minus aptus ad contemplandum, et ideo interdum incidit in morositatem quamdam, et magis est expositus tentationibus. Quando non visitandus.

3. VIDEAT etiam instructor, an aliquando ex peculiari causa expediat, ut statim a prandio vel a cœna ipse vel aliquis alius maturus et discretus, ab eo designandus, cum eo qui est in Exercitiis maneat ad honestam recreationem. An quis pro recreatione designandus.

Caput vij.

DE EXIGENDA RATIONE MEDITATIONIS.

Quomodo interrogandus.

1. EGITUR quodcumque tempus elegerit ad eum invisendum, cum ad ipsum venerit, interrogabit quomodo se habuerit ab ea hora, qua illum postremo vidit, et præsertim in meditatione, nimirum: quem modum tenuit in meditando, quos mentis discursus, quas voluntatis motiones habuerit, quas consolationes senserit, et in quibus punctis.

Quid, si consolationes abundent.

2. SI bene procedit, et consolationibus abundat, non valde laudare oportet, ne sibi complaceat, sed primum doceat quomodo solidum fructum ex illis consolationibus elicere debeat. Nam, si nihil aliud fiat, abeunte illo suavi sensu, qui fere non diu durare solet, nullus fructus remaneret. Quare instruendus est ut eas consolationes dirigat ad morum emendationem vitæque totius institutionem; quia ut scriptum est: *Non auditores legis justi sunt apud* DEUM, *sed factores legis justificabuntur*. Atque hic etiam monendus est * ut breviter in scripto ponat notabiliores consolationes, et lumina, desideria quoque et firmas deliberationes faciendi aliquid, quoniam proderunt multum alio tempore, cum ea non habebit.

Rom. II. 13

* *Annot.* 20.

Disponendus pro tempore desolationis.

3. DEINDE vero præparet illum ad tempus desolationis et ariditatis, quæ solet frequenter contingere, ne deinde, cum contigerit, imparatus sit. Atque hoc tempore, cum res bene succedit, non oportet diu cum ipso remanere, sed sinendum ut Creator cum creatura sua, et hæc vicissim cum illo transigat; nisi necessarium videretur ad eum vel dirigendum, vel

etiam recreandum, si nimis absorptus esset cogitationibus illis.

4. CONTRA vero, si exercitans aridus sit et desolatus, aut distractus in meditando, percunctari debet quomodo se gesserit in meditatione, et nominatim quomodo observarit Additiones, et, si in aliqua remissum invenerit, moneat et instruat.

Quid cum abundat desolatio. *Annot.* 6. *ex* 20.

5. APERIAT etiam ei viam ad meditationem, attingendo et quasi indicando aliquos conceptus, quos deinde ipse cogitatione prosequatur.

Viam meditationis aperiat.

6. HORTETUR ad patientiam et longanimitatem, ne se obrui sinat tædio, ac propter molestiam et laborem avertatur ab oratione; quia si fortiter cum spe ac fiducia perseveret pulsare ad ostium misericordiæ divinæ, non poterit non aperire, juxta illud: * *Si moram fecerit, exspecta illum, quia veniens veniet, et non tardabit.*

Ad quæ hortandus. *Annot.* 13. *ex* 20. * *Habac.* II. 3.

7. MONEAT etiam optimum remedium consequendi a DEO devotionem esse, ut humilietur sub potenti manu DEI, et se subjiciat ac resignet ejus divinæ voluntati: sæpe enim illa displicentia et amaritudo, non tam venit ex fervore, quam ex tacita quadam superbia, qua homo confidit in sua diligentia, vel quia in eo etiam vellet excellere; aut ex amore proprio, qui amat consolationem. Quare hoc omnino observandum est, ut, cum fecerit quod in se est, cetera permittat divinæ voluntati et charitati, et confidat quod illa ipsa ariditas ideo permittitur a DEO, quia sibi sic expedit. Et hic ipse affectus humilitatis et subjectionis erga DEUM sæpe magis efficax est ut concedat gratiam bene orandi.

Modus consequendi devotionem. *Annot.* 7 *ex* 20. *Reg.* 8. *ad motus animi discernendos.*

8. IN primis autem caveat instructor ne unquam det ei occasionem suspicandi quod minus bonam opinionem de se habeat, etiamsi

Nulla detur suspicandi occasio.

non ita se bene gesserit: sed ostendat illi semper se bene sperare, et sua spe etiam illi animum ac spem addat.

Caput viij.

DE PROPONENDA MEDITATIONE.

Quomodo proponenda puncta meditationis. *Annot. 2. ex 20.*

1. IN proponendis punctis meditationum non oportebit ea valde exaggerare, aut etiam ita enucleare, ut, qui meditatur, ipse nihil novi per se invenire possit, aut certe ægre. Experientia enim docet magis omnes delectari et moveri etiam iis, quæ per se inveniunt. Et ideo satis erit quasi digito indicare venam, quam deinde sibi quisque effodiat Si tamen essent aliqui parum capaces, iis possent paulo magis declarari.

Meditationes dentur scriptæ.

2. IPSÆ autem meditationes dari solent in scriptis, ne fatigetur memoria exercitantis, quod solet impedire devotionem, cum vires omnes sint integræ reservandæ intellectui et voluntati.

Præcavenda capitis læsio.

3. DENIQUE inter alia, quæ instructor attendere debet, est etiam illud, ne, qui exercetur, caput lædat nimia attentione orandi. Est enim magnum hujus periculum tum tempore desolationis, quo anima magis comiti solet quasi adverso flumine, tum etiam consolationis, cum se totam dat propitiis ventis. Quare non sufficit monere de moderatione servanda: nam cum ii, qui Exercitia faciunt, ut plurimum sint rudes et novi in meditando, non ita possunt cognoscere quid sibi nociturum est; sed oportet interrogare quem modum servent in elevanda mente in DEUM, et in ea retinenda in DEO, et nominatim in compositione loci; ac si appareat eos sibi vim facere, docendi

sunt de modo ac ratione cogitandi suaviter de divinis; primo, quia alioquin durari non potest, et impeditur meditatio; deinde etiam, quia solidus fructus consistit in cognitione illarum veritatum et voluntatis motione, quæ procedunt ex lumine intimo, non autem in hac attentione violenta, aut in coactitiis illis lachrymis, quas merito irridet Cassianus; postremo, quia hoc negotium orationis, etiamsi nostram quoque cooperationem exigat, majori tamen ex parte pendet a DEO et est donum DEI; quare ad hoc potius se anima disponere debet per humilitatem et puritatem, quam confidere in sua præparatione et industria. *Coll. 9.*

4. RELIQUA, quæ in universum monendus esset instructor, fere continentur in libro Exercitiorum, partim in meditationibus ipsis, partim in Annotationibus, partim etiam in Regulis illis discernendi spiritus, quæ sunt valde utiles, et quasi lucem præferunt in omni hoc itinere spirituali, tum prima Hebdomada, tum omnibus sequentibus. Et ideo iterum repetendum quod supra attigimus, debere hunc librum admodum familiarem esse instructori, ejusque memoriam renovandam eo tempore, quo Exercitia traduntur, quia, quoties eum leget, toties novum lumen et intelligentiam hauriet. De quibus in universum monendus instructor.

5. IN quo etiam admonendus est, etiamsi ex una parte omnem ejus ordinem, ac methodum, et particularia documenta exacte servare debeat, et quo exactius servabit, eo magis concurret Dominus; tamen ex altera parte multa permitti ejus prudentiæ, pro varietate vel personarum quæ faciunt Exercitia, vel spirituum quibus agitantur, ut vel ista Exercitia moderari, vel etiam aliqua alia præsenti earum necessitati opportuna præscribere possit, ut aperte dicitur Annot. 17 et 18 ex primis; et alibi. Quando mutare liceat ordinem ac methodum.

Caput IV.

DE VARIIS HOMINUM GENERIBUS, QUIBUS DARI POSSUNT EXERCITIA.

Duæ classes exercitantium. Prima.

1. QUIBUS Exercitia dari possunt, in universum in duas classes dividi posse videntur. Alii enim sunt, qui omnes illas conditiones habent, quas cap. 1, diximus requiri, ut integra Exercitia peragant; et de his nihil hic in particulari dicendum est: ad eos enim pertinent omnia, quæ toto hoc Directorio dicentur, maxime si de totius vitæ statu deliberare velint.

Secunda.

2. ALII igitur sunt, quibus non sunt tradenda plena Exercitia, vel quia jam in statu sunt, ut matrimonio vincti, et alii, quibus ob alias causas non expedit dari electionem; vel quia propter negotia publica aliasve occupationes tempus aut locum non habent, ut sunt magistratus, et quidam aliquando nobiles, aut patresfamilias, et similes; vel quia non aliam utilitatem quærunt ex Exercitiis, quam ut generalem confessionem faciant, et ad reliquam vitam bene dirigendam instruantur; vel quia non admodum capaces sunt, ut sunt rudes et illitterati, qui tamen juvandi sunt juxta eorum captum.

Quid, si sint Religiosi.

3. IGITUR quod attinet ad Religiosos, (non agimus hic de Nostris, quia de his separatim agemus capite sequenti), si antea nullum mentalis orationis usum habuerunt, eadem est ratio, quod ad eos instruendos attinet, quæ alterius cujusvis sæcularis, maxime si antea laxiorem et liberiorem vitam duxissent. Tunc enim diligenter exercendi essent prima Hebdomada, ut habeant cognitionem et contritionem suorum peccatorum, tum quæ in sæculo,

tum quæ in Religione commisissent, quia hoc est fundamentum ad reformationem et correctionem totius vitæ. Si vero antea etiam dediti fuissent orationi mentali et devotioni, tunc prima Hebdomada brevius percurri poterit, ut diligentius immorentur in meditatione vitæ CHRISTI.

Finis Religiosorum in Exercitiis.

4. ILLUD vero in prima Hebdomada et deinceps præcipue curandum erit, ut in sua vocatione confirmentur, et sibi persuadeant, hanc viam sibi constitutam esse ad beatitudinem consequendam, ut Regulas sui Ordinis plurimi faciant, et eas quam diligentissime observent, et ad suum Institutum quam maxime afficiantur; ut causas intelligant, quare adhuc minus profecerint, et ad hunc finem meditationes et examina dirigant: quod ab initio explicandum erit, et deinde semper continuandum.

Zelus proximos juvandi.

5. DENIQUE etiam ut zelum concipiant juvandi alios, sive proximos juxta suum Institutum, sive etiam fratres ejusdem Instituti, et exemplo et opere.

Quid de electione.

6. ELECTIO status non est eis danda, sed tamen juvabit tradere regulas et instructiones ejus, ut possint deinde alios juvare, vel etiam de rebus occurrentibus deliberare eodem modo, quo infra dicetur de hominibus Societatis.

An liber communicandus.

7. QUIN etiam, finitis Exercitiis, posset eis magno tamen cum delectu et spe fructus, nec sine facultate Provincialis, communicari liber, si ipsi cuperent et eo bene usuri viderentur: et denique doceri etiam possent de modo tradendi aliis Exercitia.

Magna utilitas Exercitiorum in Religiosis.

8. CETERUM sciant Nostri vix fructuosius operam poni posse, quam cum Religiosis, quoniam non in ipsis tantum fructus ille residet, sed ordinarie manat ad alios; primum quidem ad eorum fratres, qui ipsorum exem-

plo juvari possunt, deinde etiam ad sæculares, quorum animas illi tractant. Et ideo, licet omnibus Religiosis utilia semper sint Exercitia, tamen iis maxime, a quibus vel ratione officii, vel alterius ejusmodi causæ, utilitas in alios derivari potest, ut sunt Magistri Novitiorum, Superiores, Baccalaurei, Concionatores, et alii ejusmodi. Quo fiet sæpe, ut, uno reformato, alii multi reformentur : idque commodius est, quam ut nos ipsi id per nos præstemus, ne videamur velle esse aliarum Religionum reformatores, quod solet esse odiosum.

Quid, si sint conjugati.

9. Si sint conjugati aut patresfamilias, dirigenda erunt Exercitia ad eum finem, ut juxta divina præcepta familiam regant, liberos et servos instruant ; præterea ut reditibus et facultatibus juste ac pie et sobrie utantur, et eleemosynas faciant pro viribus suis, neque excedant in sumptibus, aliaque similia, de quibus agitur in libro Exercitiorum in fine secundæ Hebdomadæ. Hi autem effectus, quos diximus, plerumque solent in anima consequi ex meditationibus ipsis, quamquam alterius materiæ : quoniam, cum vere timor vel amor Dei ingeneratus fuerit, facile etiam reliqua vita tota reformatur. Sed tamen, si instructori videretur propriam aliquam directionem de his dare, vel extra orationem, vel in ipsa oratione per aliquam meditationem, posset etiam hoc fieri. Quod idem intelligimus de aliis quoque hominum generibus, de quibus statim dicemus.

Annot. 17. *ex* 20.

Quid, si sint Ecclesiastici.

10 Si sint Ecclesiastici, ita erunt instituendi in Exercitiis, ut cognoscant quantam virtutem exigat ille status, eamque acquirere cupiant, et doleant si non hactenus habuerint. Quare ita dirigendi sunt, ut vitia et pravos affectus exuere decernant, et contrariis se virtutibus ornare ; quæ Ecclesiastico homini

necessariæ sunt ; ut semper meminerint, se divino cultui et Ecclesiæ ministerio dicatos et consecratos esse, ideoque munus suum implere satagant ; ut etiam beneficiorum proventus recte dispensare, et in eos usus, quos oportet, erogare studeant ; denique ut etiam zelum DEI habeant, et pro animarum salute juxta vires, et talentum, et officium elaborent.

Quid cum sunt magnates viri.

11. SI sint magnates, aut magistratum aliquem gerant, iis quoque debebunt sua præcepta et documenta tradi, ut justitiam administrent, ut avaritiam et superbiam fugiant, ut pauperes subl-vent, ut se DEI ministros in illo opere esse sentiant, ut semper DEI timorem atque honorem omnibus rebus præponant, et alia, quæ instructor sua prudentia per se videre poterit, et ad ea dirigere eum, quem instruit.

Quid de valde occupatis. *Annot.* 19. *ex* 20.

12. QUOD si ejusmodi homines propter publica negotia quæ gerunt, vel ob alias honestas causas, non poterunt omnino vacare Exercitiis, oportebit accipere quod possunt, ut scilicet aliquas saltem horas quotidie meditationi tribuant. Et tunc etiam poterunt manere in domo sua, ita ut instructor adeat ad ipsos suis temporibus : quod aliquando melius esse posset, quam ut ipsi domum nostram veniant ad instructorem, præsertim cum sunt personæ illustriores, quia sic facilius res celatur.

Locus remotus pro Exercitiis *Annot.* 20.

13 ILLUD tamen longe utilius, si possent in aliquod prædium, aut cœnobium secedere, ut fecit B. P. N IGNATIUS in monte Cassinate. In ipsis autem Exercitiis ita procedendum erit, ut res ac tempus postulabit. Nam, si minus temporis spatium quotidie impendant meditationi, eo magis proroganda erit prima Hebdomada, et confessio generalis, et

reliqua. Si vero plures horas meditando insumant, poterunt ista omnia celerius expediri, ut magis vel minus accedatur ad consuetam formam Exercitiorum.

His quando electiones dandæ.

14. His autem electiones non sunt dandæ, nisi forte deliberare vellent de officio vel dignitate aliqua suscipienda vel deponenda, aut etiam de vitæ statu iis, quibus integrum est. Monendi autem sunt ut saltem horis illis, quibus meditationi vacant, ab omnibus aliarum rerum cogitationibus se expediant quantum fieri potest.

De rudibus et illitteratis.

15. Si sint rudes et illitterati, non erit multum temporis cum eis insumendum, nec tradenda sunt eis integra Exercitia, sed servandus est modus, qui indicatur in Annot. 18 ex viginti.

De feminis.

16. Ad hoc autem caput pertinent etiam feminæ, quarum aliquæ interdum expetunt Exercitia, atque ideo cum iis idem modus servari debet, qui cum rudibus, nisi esset aliqua tam bono judicio et ita capax rerum spiritualium, tantumque otii domi haberet, ut exacte omnia aut majorem partem facere possit : tunc enim nihil impediret etiam hæc fieri Sed illud observari deberet, quod prudentiæ est, ut ipsæ in ecclesiam nostram veniant ad accipiendas meditationes ; et ita caute procedatur, ne ulla suspicio aut scandalum sequatur. Quam etiam ob causam fortasse expediet ut non dentur meditationes in scriptis, sed voce, ne homines existiment aliquas esse epistolas. Quod si scripto utendum erit, fiat omnino discrete.

Caput x.

DE MODO TRADENDI NOSTRIS EXERCITIA.

1. QUOD ad Nostros attinet, primum quidem iis, qui Societatem ingrediuntur, omnino debent dari Exercitia omnia integra, et juxta formam in libro præscriptam. Cum enim hoc sit unum ex experimentis, quod B. P. N. IGNATIUS requirit, requiritur etiam ut fiant plane ut jacent, excepta tamen electione, idque singulas meditationes singulis pagellis descriptas quotidie afferendo: neque enim liber ipse dari debet hac prima vice.

Pro Societatem ingredientibus.

Exam. c. IV. § 10.

2. PRÆTEREA in progressu temporis, cum contigerit ut se colligant ad facienda Exercitia, debebunt hæc ipsa aliquoties, ut bis vel ter, facere, si non integre saltem ea quæ sunt primæ Hebdomadæ, et aliquot meditationes ex sequentibus, ut de regno CHRISTI, Incarnatione, Tentatione Domini, Institutione Sanctissimi Sacramenti, Passione, et illa quæ est de amore excitando, prout opportunum fuerit et tempus concesserit.

Pro jam provectis.

3. QUOD propterea faciendum est, quia, cum deinde Exercitia aliis daturi sint, omnino oportet ut ipsi ea prius bene nota et perspecta sibi fecerint. Quam etiam ob causam oportet, ut præter meditationes bene intelligant ac teneant usum quarumdam regularum, et annotationum, v. g Annotationes viginti initio libri Exercitiorum positas, Examina, Additiones decem in fine primæ Hebdomadæ, Regulas electionum, discretionis spirituum, et alia ejusmodi. Et ideo legere debebunt librum et bene intelligere, ac, de quo dubitabunt, quærere ab eo, qui eis tradit Exercitia.

Causa Nostros exercendi in Exercitiis.

Const. P. IV. c. VIII. § 5.

Quid, post repetitiones.

4. CETERUM postquam ea, ut dictum est, aliquando fecerint, et repetierint, reliquo deinde tempore dum nondum ita exercitati erunt in usu meditationum, etsi in quotidianis meditationibus potest quisque pro sua devotione vel necessitate ea meditari, quæ Dominus suggesserit, ex Evangelio, Scripturis, vel alia (re tamen pro securiore directione ac utilitate majore cum Præfecto rerum spiritualium aut cum Superiore communicata); tamen cum agitur de tempore aliquo certo meditationibus et secessioni tribuendo, quod nos communiter Exercitiorum vocabulo appellamus, quia fere expedit ab aliqua purgatione inchoare, convenit ut aliqua Exercitia purgativa non prætermittant, ut de morte et de peccatis, præsertim reflectendo ad ea, quæ in religione admiserint.

Ne dentur alia Exercitia scripta.

5. NEQUE tamen expedit dare in scriptis Exercitia ista accommodata religioso statui, ut Exercitia B. P. N. IGNATII integra, uti sunt, conserventur, nulla re addita vel transformata; ac præterea quia etiam ipsi majorem sine dubio gustum et motum sentient ex iis, quæ ipsimet invenerint, quam quæ ab alio ita minute enucleata acceperint. Sed tamen instructor potest aliquam instructionem aut lucem dare, et tamquam in via ponere, monendo eum, qui exercetur, ut ipse sibi applicare consuescat; ut v. g. in Fundamento, postquam cogitaverit finem hominis actuet hunc finem in eo statu in quo nunc est, ut, quoniam jam non potest esse indifferens ad divitias et paupertatem, applicet hanc indifferentiam ad eas materias quæ occurrunt in Societate; et sic de aliis.

Exercitia 1. Hebdomadæ cum Nostris.

6. NOTANDUM est etiam, primam Hebdomadam debere in Nostris, si semel exacte Exercitia fecerint, ordinarie satis brevi tem-

pore expediri, ita ut etiam interdum minori spatio quam tridui, vel etiam aliquando bidui expediri possit, si ita videatur, ut gradus fiat ad secundam Hebdomadam, in qua, ut plurimum, diutius immorandum est. Quare hoc potissimum ex institutoris judicio pendere debebit; qui, si viderit aliquem majore purgatione indigere, poterit et debebit eum diutius in ea retinere, ante omnia conando, ut eum inducat ad desiderandam sui ipsius reformationem perfectam. *Annot. 4. ex 20.*

7. MATERIA autem, circa quam hæc reformatio versari debet, hæc fere est: passiones non bene domitæ; mali habitus; perversæ inclinationes, ut ad honorem et æstimationem propriam, vel propriam voluntatem, ad corporis commoditates, etc.; tentationes ab extrinseco provenientes, præsertim vehementes et crebræ; deinde etiam ministeria Societatis, ut concionari, audire confessiones, habere scholam; denique omnes actiones, quas aliquis componere et ordinare velit, ut comedere, dormire, studere, agere cum externis vel cum Nostris, et alia. Materia reformationis quæ.

8. QUARE hoc primum curari debet in eo, qui facit Exercitia, ut quam maximam sui ipsius acquirat cognitionem, percurrendo tempus anteactum, et occupationem vel officia; et in iis perpendendo tum multitudinem defectuum suorum, tum etiam gravitatem ratione status et obligationis, tum denique etiam considerando causas, et origines, et radices eorum vitiorum. Sui cognitio in primis necessaria.

9. AD quam etiam reformationem valde utile est ut in fine primæ Hebdomadæ fiat confessio generalis de toto tempore Religionis, non quidem semper, quoties Exercitia repetuntur, sed cum aliquis peculiariter motus a DEO vellet instituere novam vitam, seque per- Pro spirituali reformatione confessio generalis utilis.

fectius reformare. Hoc enim usu compertum est magnopere multis profuisse, et valde juvisse ad cognitionem sui, et emendationem.

Quando aliæ meditationes addendæ.

10. QUOD si viderit instructor eum, qui exercetur, hac ratione juvandum ad eum finem consequendum, qui intenditur; poterit etiam aliquas meditationes statui cujusque vel necessitati præsenti accommodatas addere, ut de beneficio vocationis, de tribus votis, de causis cur vota renoventur, et de ipsa formula votorum nostrorum, de divinis beneficiis, de periculo tepiditatis, et hujusmodi. Interdum etiam ex Summario Constitutionum, præsertim ex præcipuis regulis, quibus religiosa fere perfectio continetur, ut 11. et 17. et similes; et in universum eæ sint materiæ, quæ ad timorem et amorem DEI, ad sui ipsius odium, virtutis studium, rerum visibilium contemptum æternarum desiderium, atque charitatis ardorem augendum pertinent.

Modus meditandi pro parum instructis.

11. Ad faciliorem etiam introductionem eorum, quibus vel non est facultas, vel non vacat per se invenire, poterit via aperiri ad mysteria vitæ et passionis Domini, si nonnullæ veritates theologicæ proponantur, v. g. cum de Incarnatione agitur, si causæ ejus et fructus explicentur; aut cum de Passione, si causæ acerbitatis ejus; si etiam insinuentur modi eam meditandi, v. g. ad compatiendum, ad imitandum, ad admirationem; et sic de aliis.

Quid, cum provectioribus.

12. POSTREMO, qui sunt jam provectiores in rebus spiritualibus, et meditando magis exercitati, de quibus Part. VI. cap. III, § 1. iis, si interdum ad spiritum colligendum et fervorem hauriendum se recipiunt, vel ad aliquod opus aggrediendum, ut missionem aut aliquid ejusmodi, cum nec eadem sit omnium dispositio nec una mensura, non videtur

quidquam præscribendum circa materiam: sed possunt ea meditari, quæ sibi utilia putaverint ad eum finem consequendum, quem intendunt. Credendum est enim quod ex notitia, quam ex Exercitiis B. P. N. IGNATII antea jam habebant, et ex unctione Spiritus adjuti, inoffenso pede, immo magna cum utilitate per hanc viam current.

13 QUOD attinet ad electionem status, ea non est Nostris danda in Exercitiis. De electione autem negotii aut actionis alicujus consultare non est proprium Exercitiorum; sed potest fieri etiam extra Exercitia omni tempore et occasione: et ideo in hac etiam diligenter instruendi sunt Nostri, ut sciant bene uti regulis eligendi ad indagandam DEI voluntatem, et beneplacitum, ut cum Superiores debent statuere de re aliqua dubia, maxime si non possint cum suis consultare, ut dicitur 16. regula Provincialis; et denique in rebus omnibus, quas coram DEO constituere ac definire oporteat, semper admodum juvat illa praxis, quæ in eligendo præscribitur, de qua infra prolixius agemus, et inde peti poterunt, quæ Nostros juvare possint ad intelligendam DEI voluntatem in omni ejusmodi re, juxta cujusque rei qualitatem.

Electio Nostris minime danda.

Caput xj.

DE PRIMA HEBDOMADA IN UNIVERSUM.

4. OMNIA hæc Exercitia a B. P. N. IGNATIO in quatuor Hebdomadas distributa sunt. Quæ quidem Hebdomadæ non tam numero dierum, quam materiæ genere distinguuntur: et ideo non necesse est ut septem vel octo

Exercitia in 4. Hebdomadas distributa. *Annot.* 4 *ex* 20.

dierum circulus in singulis consumatur, sed sufficit ut illi affectus vel fructus inveniantur, qui in unaquaque exquiruntur.

Quid singulæ Hebdomadæ contineant.

2. PRIMA continet considerationem peccatorum, ut eorum fœditatem cognoscamus vereque detestemur cum dolore et satisfactione convenienti. Secunda proponit vitam CHRISTI, ad excitandum in nobis desiderium ac studium eam imitandi: quam imitationem ut melius perficiamus, proponitur etiam modus eligendi vel vitæ statum, qui sit maxime ex voluntate DEI; vel, si jam eligi non possit, dantur quædam monita ad eum, in quo quisque sit, reformandum. Tertia continet passionem CHRISTI, qua miseratio, dolor, confusio generatur, et illud imitationis desiderium una cum DEI amore vehementius inflammatur. Quarta demum est de resurrectione CHRISTI, ejusque gloriosis apparitionibus, et de beneficiis Divinis, et similibus, quæ pertinent ad DEI amorem in nobis excitandum.

In 1. Hebdomada sunt media animæ purgandæ.

3. IGITUR in hac prima Hebdomada proponuntur media, quæ ad animam purgandam per contritionem et confessionem pertinent, et ad veram pœnitentiam in nobis gignendam juvare possunt. Quare huc omnia dirigere debet, qui facit Exercitia, ut peccati malitiam suamque abjectionem et vilitatem agnoscat, eamque ex animo intime sentiat. Quam ob causam expediret ut hoc tempore, si sacerdos sit, ex hoc spiritu humilitatis abstineat a quotidiana celebratione (nisi devotio, aut profectus spiritualis, aut aliqua obligatio ad id impellat), ut postea, generali confessione peracta, majori cum præparatione, fiducia ac reverentia ad Sacrificium altaris redeat.

1. Hebdomada, cum sit basis ce-

4. NOTANDUM etiam hanc primam Hebdomadam esse fundamentum ac basim ceterarum, et ideo numquam prætermitti debere.

Unde, etiam si quis alia Exercitia hujus Hebdomadæ, aut etiam omnia integra fecisset, et denuo ea repetere vellet, tamen hinc incipiendum esset, quamvis brevius expediri posset.

terarum, numquam omittenda.

5. IGITUR postquam aliquis in eum locum venerit, ubi Exercitiis vacaturus est, ea ipsa die debet instructor ad eum adire, et, priusquam tradat Fundamentum, debet ei explicare aliquas ex Annotationibus, nempe primam et quintam, et ex decima septima illam admonitionem de animo aperiendo, item ex vigesima id quod dicitur de utilitate secessus in loco separato. Quod etiam opportunitatem ei dabit, ut eum moneat de iis, quæ supra cap. 2. diximus eum esse monendum, cum ea tamen dexteritate, quam ibi diximus, nempe ut non omnia simul, sed quantum prudentia dictabit.

Quid ante Exercitia faciendum.

6. ANNOTATIO autem illa ante Fundamentum, quæ incipit: *In primis ut per hujusmodi, etc.*, expediet magis hoc tempore ut non proponatur ita in genere, quando quis incipit Exercitia, sed in discursu Exercitiorum, si quid dubium vel obscurum occurrat, aut ob aliquam ejus, qui exercetur, diffidentiam videatur opportunum, tunc ei explicari poterit.

De 1. Annotatione ante Fundamentum.

Caput xij.

DE FUNDAMENTO.

1. PRIMUS ingressus in hanc primam Hebdomadam fit per considerationem ultimi finis: quæ consideratio ideo dicitur Fundamentum, quia est basis totius ædificii moralis et spiritualis.

De consideratione ultimi finis sive Fundamenti.

Dividi potest in tres partes.

2. POTEST autem dividi in tres partes : primo in finem, propter quem homo creatus est ; secundo in media ad consequendum hunc finem ; tertio in difficultatem eligendi hoc vel illud medium, cum ignoremus quid magis aptum sit ad hujus finis consecutionem ; omnis autem error in hac parte non possit esse non damnosus et periculosus. Ex quo nascetur etiam quartum, ut homo ponat se in illa omnimoda indifferentia et æquilibrio.

Indifferentia magni momenti.

3. HÆC autem indifferentia est maximi momenti ; et admonendus est. qui se exercet, quanto altius hoc fundamentum jecerit, tanto firmius futurum ædificium ; idque etiam indicavit B. P. N. IGNATIUS Annot. decima quinta et decima sexta ex viginti.

Meditatio Fund. ne videatur aridior, juvanda.

4. IN danda hac meditatione, maxime quia nonnullis, cum nondum assueverint orationi, videri potest aridior, addi poterunt aliquæ excursiones ad meditandum. ut in eo quod dicitur creatum esse hominem, potest simul cogitari, a DEO esse creatum de nihilo, et simul quot et quanta in creatione habuerit, et præterea quomodo semper ab illo in esse conservetur.

Quis scopus hujus meditationis.

5. SED horum consideratio non tam dirigenda est ad gratitudinem, ut fit cum considerantur beneficia DEI, verum ad scopum hujus Fundamenti, nempe quod illa omnia a DEO data sint, ut perveniremus ad illum ultimum finem. Unde etiam potest homo in hac meditatione reflectere cogitationem ad se ipsum, quomodo hactenus habuerit se ad finem et ad media, quantum aberraverit, quod creaturis abusus sit, quæ illi adjumento esse debuerunt ; ut jam quasi in generali jaciat fundamenta ad cognoscendam deformitatem vitæ suæ, quod postea uberius et magis particulariter faciet in meditatione peccatorum.

6. In meditatione hujus Fundamenti liber Exercitiorum non præscribit certas horas, ut fit in Exercitiis sequentibus; sed, ut facili initio inchoemus, unusquisque pro viribus et pro devotione sua ad id tempus sibi assumat; vel, si opus sit, instructor ei præscribat.

Tempus hujus meditationis quale.

7. Debet autem curare ut cognitio hujus veritatis, quæ in Fundamento tractatur, quam maxime menti infigatur: quoniam, ut fundamentum fabricæ totam ipsam sustinet, ita hæc veritas influit in omnia Exercitia et præsertim in ipsam electionem status, quæ tota fere hinc pendet. Et ideo quo melius hæc meditatio successerit, eo etiam melius reliqua succedent.

Firmiter animo hæreat hæc meditatio.

Caput xiij.

DE DUPLICI EXAMINE.

1. DUM durat meditatio Fundamenti debet instructor exercitantem aliquoties visitare, et semper ei aliquid novi in scriptis afferre, quia sic videtur quodammodo levari tædium et melius etiam percipi quæ singula proponuntur.

Quid faciendum instructori tempore hujus meditationis.

2. Igitur in primo congressu post datum Fundamentum datur examen particulare, in quo tradendo significandum est in quovis homine unum aut alterum vitium sive peccatum esse solere præcipuum, et quod in eo sit quasi causa et radix aliorum.

Examen particulare quando dandum.

3. Et licet in aliquo plura essent præcipua, expedire tamen ut unum deligatur, ad quod exstirpandum toti incumbamus, ut, eo superato, ad aliud et aliud deinceps peculiarem hunc conatum et studium transferamus.

Vitiorum exstirpatio.

Perutile examen particulare.

4. HUIC igitur rei serviet examen particulare, cujus usus, etsi post peracta Exercitia esse debet toto vitæ tempore, nunc tamen inchoatur, tum ut aliqua ejus peritia acquiratur, tum etiam quia hoc examine uti oportet circa Exercitia et eorum Additiones.

Hujus examinis usus commendandus. *Cassian. Coll.* 5. c. XIV.

5. EST autem multum commendandus hujus examinis usus propter magnam ejus utilitatem, præsertim ad consequendam animi puritatem, ut docet Cassianus Collat. 5. et S. Bernardus sæpe. Itaque in fine Exercitiorum, cum discedenti dantur præcepta vitæ bene instituendæ, hoc in primis inculcandum est. Additiones autem illæ quatuor dictandæne sint an verbo tantum explicandæ, prudentiæ instructoris relinquatur.

Quando, et quomodo dandum examen generale.

6. DEINDE eadem die et sequenti datur examen generale et quotidianum. Non autem datur per modum meditationis, sed instructionis cujusdam, et ut homo incipiat aperire oculos ad cognoscenda peccata vitæ præteritæ.

Aliunde petendæ species peccatorum.

7. QUOD vero attinet ad examen generale, non est dubium quin aliæ etiam multæ sint peccatorum species quæ hic non ponuntur; sed vel hic ea tantum peccata attinguntur, quæ frequentius accidunt, reliqua autem peti possunt ab aliis auctoribus, qui ex professo de hoc agunt; vel hoc examen pro iis tantum conscriptum est, qui jam paulo magis spirituales sunt, et ab aliis gravioribus peccatis abstinent, in hæc autem frequentius incidere solent. Itaque non fuit mens B. P. N. IGNATII tam brevi tractatione omnia peccata comprehendere, sed tantum, ut dictum est, pios animos admonere de iis, quæ frequentiora sunt.

Examen quotidianum.

8. PORRO examen quotidianum, quod quinque puncta complectitur, dictetur prout jacet.

Ad illud autem faciendum juvat illa lux, quam præbet examen generale per illam distinctionem peccatorum, quæ fiunt cogitatione, locutione, et opere.

Caput xiv.

DE PRIMO EXERCITIO PRIMÆ HEBDOMADÆ.

1. CIRCA ordinem tradendi Exercitia, sequendus est is, qui ponitur in ipso libro Exercitiorum, nempe ut prima hora fiat Exercitium trium potentiarum; secunda autem peccatorum; tertia vero et quarta repetitiones utriusque: si autem addatur etiam quinta hora, fiat de Inferno. Sin fiant tantum quatuor horæ, hoc Exercitium de Inferno differendum erit in diem sequentem: quo eodem die possunt dari etiam alia Exercitia de morte, de judicio, cum suis repetitionibus. Tertio die proponenda erit eadem materia, sed cum aliquibus novis punctis, ut in materia peccati, proponendo effectus, quos facit in animo, aut aliquid ejusmodi; sic enim tollitur tædium, et materiæ profundius penetrantur.

Quis ordo in tradendis Exercitiis.

2. PORRO primum Exercitium illud est, quod appellatur trium potentiarum, non quia in aliis etiam non exerceantur hæ tres potentiæ; sed voluit B. P. N. IGNATIUS in hoc quasi aditu et principio omnium Exercitiorum viam monstrare, quæ in meditando tenenda est, nempe: ut per memoriam adjuvaretur ratio ad discurrendum sive ratiocinandum; per discursum autem excitaretur voluntas et affectus; idque actuare voluit in materia peccati, quæ prima occurrebat ad meditandum.

1m Exercitium trium potentiarum.

Quid in 1° Exercitio explicandum.

3. ITAQUE in hoc primo Exercitio sunt singillatim explicanda, Exercitia sumenti, omnia quæ in sequentibus Exercitiis futura sunt usui: quis scilicet modus servandus ut cum attentione et sine capitis læsione perseverari possit; et quomodo se animus colligere, collectumque tenere debeat; et, quod licet adhibendus sit intellectus ad cogitandum, major tamen habenda est cura affectus et interioris gustus, quam ut multi conceptus, quantumvis pulchri et acuti, formentur, et alia ejusmodi.

Præludia quænam sint declaranda.

4. HIC etiam declaranda sunt præludia, quorum usus præscribitur in omnibus Exercitiis; et in primis quid sit compositio loci, quæ nihil aliud est, quam fingere sibi et quasi videre oculis imaginationis locum illum, in quo res, quam meditamur, gesta est: ut stabulum in quo CHRISTUS natus est, aut cænaculum grande stratum, in quo Apostolorum pedes lavit, aut montem in quo passus est.

Ad quid juvat loci compositio.

5. HAC enim loci compositione valde juvamur ad attentionem et motionem animæ, quæ hoc modo, quasi alligata phantasia rei illi certæ, alligatur ipsa quoque quodammodo ne evagetur; aut, si quando divertat, habet ad manum, quo se facile colligat, et revocet in situm illum suum, in quo se ab initio composuit. Unde S. Bonaventura in proœmio de Vita CHRISTI: *Tu*, inquit, *si fructum ex his sumere cupis, ita te præsentem exhibeas his, quæ per Dominum* JESUM CHRISTUM *dicta et facta narrantur, ac si tuis auribus audires et oculis ea videres, toto mentis affectu diligenter, delectabiliter et morose, omnibus aliis curis et sollicitudinibus tunc omissis.*

In quo locum habeat.

6. ATQUE hoc quidem locum habet in meditatione rerum corporearum: nam in rebus incorporeis, ut est peccatum et similia, alia quædam est instituenda compositio loci, de

qua dicitur satis clare in libro Exercitiorum in Exercitio trium potentiarum.

7. DENIQUE in hac loci repræsentatione vitandum est diligenter ne nimis in ea fabricanda immoremur, vel nimiam vim capiti faciamus; quia non consistit in ea fructus præcipuus meditationis, sed est tantum via et instrumentum ad ipsum fructum. Nec est dubium quin aliqui majorem in hac re habeant facilitatem, in quibus videlicet acrior est vis potentiæ imaginativæ. Alii vero, quibus hoc difficilius est, non ita laborare debent, ut caput obtundant, quo ipsam meditationem impedirent.

Quid in compositione loci vitandum.

Caput xv.

DE ALIIS EXERCITIIS PRIMÆ HEBDOMADÆ.

1. IN secundo Exercitio, in primo puncto monendus est exercitans, ne descendat ad examinanda peccata singillatim, ut fieri solet cum quis se ad confessionem parat; hoc enim postea facturus est extra meditationem: sed hoc tempore in genere tantum proponat sibi sua peccata, eorumque multitudinem et magnitudinem, ut concipiat confusionem et dolorem. Ad hoc autem confert percurrere loca, negotia et personas, ut hic dicitur.

In 2° Exercitio de quo monendus exercitans.

2. TERTIUM et quartum Exercitium constat ex repetitione primi et secundi. Harum autem repetitionum usus est valde utilis; sæpe enim fit, ut cum ejusmodi materiæ primum cogitantur, intellectus pascatur illa rerum novitate, ac curiositate quadam; postea vero, cum speculationem moderamur, magis aperitur via internis affectibus, in quibus potissimum con-

Quis usus repetitionum Exercitiorum.

sistit fructus. Quare in his repetitionibus vitandi sunt longi discursus, sed tantum proponere sibi oportet et quasi percurrere, quæ prius meditati sumus, et in iis immorandum voluntate et affectu : et hæc etiam est causa, cur plura hic colloquia sint, quam in prioribus Exercitiis.

Intelligentia tertii Exercitii primæ Hebdomadæ.

3. QUOD autem dicitur in libro Exercit. in 3° Exercitio 1æ Hebdomadæ, repetitionem hanc faciendam de iis, in quibus antea majorem consolationem aut desolationem senserimus ; ita intelligendum est, ut præcipue repeti debeant ea, quæ lumen aut fervorem attulerunt ; sed etiam expedit illa puncta repetere, in quibus ariditatem sensimus : quia sæpe contingit ut deinde in ipsis majorem consolationis copiam sentiamus. Immo etiam bis repeti potest idem, si magna sentitur consolatio aut alius bonus et spiritualis affectus, et hoc potissimum in prima Hebdomada.

Præter quinque, alia possunt addi.

4. PRÆTER quinque hæc Exercitia B. P. N. IGNATII, possunt addi alia, ut in fine quinti Exercitii dicitur, ut de aliis peccati pœnis, de morte, de judicio, vel de aliis cruciatibus inferni : et quidem hæc rarissime omittenda videntur, quia multum habent momenti ut avocetur animus ab inordinato amore rerum harum visibilium, et in his meditationibus concipit anima timorem sanctum Domini, ut pariat spiritum salutis.

Quando facienda colloquia.

5. IN fine cujuslibet Exercitii semper fieri debet colloquium, ut in libro Exercitiorum præscribitur : nec tamen prohibetur quin juxta cujusque devotionem etiam in principio et in medio alia colloquia et petitiones fieri possint ; immo etiam aliquando expedit. Proprius tamen locus est in fine, cum anima ex meditatione magis elevatam se sentit : illa enim sunt aptissima colloquia, quæ for-

mantur ex affectu interiori varia, ut ipse affectus varius est.

Varii modi agendi cum DEO.

6. INTERDUM enim homo agit cum DEO ut filius cum patre ; interdum, ut servus cum domino ; modo, ut amicus cum amico ; modo etiam, ut reus cum judice ; aliquando etiam petens aliquod donum ; aliquando gratias agens de beneficiis acceptis ; alias accusando se ipsum ; alias communicando cum eo familiariter.

Intelligentia tertiæ Annotationis ex 20.

7. IN quo notandum quod dicitur in tertia Annotatione ex viginti, hæc colloquia, quando fiunt cum DEO aut cum Sanctis, requirere majorem reverentiam, quam ipsas meditationes et speculationes. In particulari vero colloquium secundum ad CHRISTUM, ut impetret a Patre, explicandum erit rudioribus, hoc intelligi, non ut est DEUS, sed ut homo mediator et advocatus, ut interpellet pro nobis.

Additiones 1mo Hebdomadæ quando dandæ.

8 ADDITIONES, quæ in libro Exercitiorum ponuntur in fine primæ Hebdomadæ, dandæ sunt pridie quam incipiantur Exercitia (nempe meditatio, quæ dicitur trium potentiarum, et reliquæ) quia in iis agitur de multis, quæ adjuvant meditationem. Decima tamen additio posset differri in sequentem diem, quia non est adeo necessarium ut detur illo die. Deinde sequentibus diebus dandæ sunt reliquæ Additiones et regulæ de discernendis spiritibus quæ conveniunt primæ Hebdomadæ, et quæ convenire videbuntur exercitanti : quas tamen non erit semper necesse scripto dare, sed id instructoris judicio permittitur

Additiones exacte servandæ.

9. HÆ Additiones curandum est ut exacte serventur, quia ex ipsis valde pendet fructus spiritualis Exercitiorum : quamquam ex altera parte caveri etiam debet omnis excessus, et habenda est ratio personarum et complexio-

num, ut, si qui essent natura melancholici, non debent nimium coarctari, immo potius dilatandus est eis animus; et idem de personis imbecillioris valetudinis, et insuetis ad hos labores: et ideo opus est prudentia et discretione. Experientia enim ostendit quibusdam profuisse quod eis concederetur aliqua laxitas in his regulis servandis; aliis autem profuit severitas et rigor, semper tamen mixtus suavitate.

Caput xvj.

DE CONFESSIONE GENERALI.

Quando ad generalem confessionem excitandus.

1. SIVE qui se excercet, versetur in primis quinque Exercitiis, sive alia adjungantur, cum jam id satis consecutus videbitur, quod in hac Hebdomada ut finis proponitur nimirum cognitionem intimam peccatorum, et veram contritionem, et ad id serio conatus, et divinæ gratiæ cooperatus tam per Exercitia, quam per Additiones judicabitur; moneri debet ut se ad generalem confessionem disponat. Et nisi instructori nimium fatigatus videatur, poterit adhuc pergere in meditando per unam aut alteram horam aliquid, quod ad compunctionem peccatorum faciat, vel, si id magis expedire judicetur, aliquid legendo ad eum finem.

Indicandæ utilitates confessionis generalis.

2. UT autem hoc diligentius et accuratius faciat, indicandum est ei quantæ sint utilitates hujus confessionis generalis, de quibus utilitatibus agitur in ipso libro Exercitiorum post examen generale. Quod si nulla alia esset, hoc certe satis esse deberet, quod experimur homines plerumque aut sine examine sufficienti

aut sine debito dolore, nullo vel valde infirmo melioris vitæ proposito, ad confessionem accedere, ac propterea ad consequendam pacem conscientiæ, et ad tollendos scrupulos, qui, si non antea, saltem in puncto mortis animam excruciare et in periculum salutis æternæ adducere solent, multum prodest semel se ab omnibus anteactæ vitæ peccatis abluere.

Quæ diligentia servanda in hujusmodi confessione.

3. QUAM etiam ob causam, etsi cavendum est a nimia anxietate in facienda hac confessione, ne semper deinde maneant scrupuli ac reliquiæ, ut quibusdam contingit; tamen ex altera parte studendum et conandum est, ut ita diligenter atque accurate fiat, ut postea secura esse possit anima se fecisse quod in se erat: nam sine hoc numquam frui poterit illa pace animi et tranquillitate conscientiæ, quam diximus. Ideo, præter proprium studium et diligentiam ipsius qui Exercitia suscipit, juvandus est etiam aliqua via et methodo, nempe directorio aliquo ad bene confitendum, cujusmodi jam multa exstant bona et apta, si opus fuerit, et pro cujusque indigentia.

Quibus Navarri Summa legenda.

4. ALIQUANDO etiam, præsertim insignioribus hominibus, proderit dare legendam Summam Navarri ubi agit de statibus, ut attente considerent quæ ad suum statum pertinent. Sic enim melius videbunt in quibus defecerint, quæ si Nostri per se proponerent, fortasse non tantam iis fidem haberent, et possent putare eos esse nimios in urgendis conscientiis.

Cui facienda confessio generalis.

5. HANC generalem confessionem, ut plurimum, magis expedit non fieri ei, qui tradit Exercitia: si tamen, qui suscipit, ei confiteri mallet pro sua devotione vel sacerdotum penuria, aut aliæ causæ ita exigerent, nihil impediret quin etiam ipsi fieri posset.

Caput xvij.

DE FINE PRIMÆ HEBDOMADÆ.

Primæ Hebdomadæ tempus quando contrahendum, aut prorogandum. *Annot.* 4 *ex* 20.

1. QUONIAM, ut supra dictum est, Exercitiorum Hebdomadæ non dierum spatio definiuntur, sed ex effectu, qui in eis prætenditur; ideo hujus primæ Hebdomadæ tempus vel contrahi vel prorogari poterit, prout citius vel tardius quisque contritionem, devotionem vel meditandi modum assecutus fuerit. Alii enim celerius, alii serius eo perveniunt. Illud tamen notandum, eos homines, qui multum proficiunt in via spiritus, et qui jam ab aliquo tempore sacramenta frequentant, aut qui multum cupiunt statuere de modo vitæ suæ, in quo magis DEO Domino servire possint, non esse diu detinendos in hac prima Hebdomada. Immo, si fieri possit, quatuor aut quinque diebus absolvere eam debent. Contra vero faciendum in iis, qui non ita dispositi sunt Hi enim, ut peccata sua defleant, et ut peccati turpitudinem ac fœditatem agnoscant, debent diutius in his exerceri, mutando subinde rationem victus somnique et alia genera pœnitentiæ, ut habetur in Exercitiis Notabili tertio post Additiones primæ Hebdomadæ.

2. QUI, absolutis Exercitiis primæ Hebdomadæ, ad reliqua progressurus est, postquam generaliter confessus fuerit et communionem sumpserit, saltem per unum diem vacare debet ab illo labore tam intenso meditandi. Interim tamen posset in mente versare parabolam illam filii prodigi, applicando eam ad seipsum, aut aliquid ejusmodi Porro ad communionem est ita etiam disponendus, ut ad eam accedat cum reverentia, et fide, et gustu, et ob eam

causam danda est ei aliqua meditatio ad hoc apta.

Caput xviij.

DE SECUNDA HEBDOMADA : ET PRIMO DE FINE QUI IN EA PRÆTENDITUR.

1. FINIS et scopus, qui Exercitiis omnibus primæ Hebdomadæ præfixus est, hic præcipue est, cognoscere quod erravimus ab ea via, quæ nos ducere debebat ad ultimum illum finem, cujus causa creati sumus ; et consequenter dolere de tali et tanto errore, et concipere intensum desiderium redeundi in illam viam, et in ea semper perseverandi.

Scopus Exercitiorum 1ae Hebdomadæ.

2. IN hac autem secunda Hebdomada finis est proponere sibi CHRISTUM Dominum ac Salvatorem nostrum, ut veram viam, juxta illud, quod ipse dixit : *Ego sum via, veritas, et vita ;* et : *Nemo venit ad Patrem nisi per me.*

Finis secundæ.

Joann. XIV, 6.

Ipse enim est exemplar a Patre hominibus propositum, cujus imitatione emendemus et componamus mores nostros corruptos, et dirigamus pedes nostros in viam pacis. Quare, cum CHRISTI vita sit perfectissima, et ipsa idea virtutis et sanctitatis, sequitur ut, quo vita nostra propius ad eam imitatione accesserit, ipsa quoque perfectior sit, immo et propius accedat ad ultimum finem suum, ideoque eo etiam felicior sit.

3. PROPTER hanc causam hæc secunda Hebdomada respondet viæ illuminativæ, quia CHRISTUS est sol justitiæ, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum ; et ad hoc venit, ut illuminaret sedentes in

2a Hebdomada respondet viæ illuminativæ.

tenebris et umbra mortis. Et quoniam peccata et pravæ affectiones obtenebrant animam, eamque impediunt et retrahunt a CHRISTI imitatione, ideo hæc prius eradicanda ex corde erant primis illis Exercitiis et meditationibus.

Quænam dispositio in facientibus Exercitia requirebatur a S. P. N.

4. DISPOSITIO, quam B. P. N. IGNATIUS requirebat in iis, qui facturi essent Exercitia hujus Hebdomadæ, est, ut ostendant fervorem ac desiderium progrediendi ulterius ad deliberandum de statu vitæ. Quare, qui hoc nollet vel tepide vellet, etiamsi cuperet progredi in meditationibus, melius esset eum differre ad unum aut alterum mensem. Hoc enim negotium ejusmodi est, ut, nisi cum fervore spiritus suscipiatur, non possit habere bonum successum: requirit enim magnum et fortem et constantem animum, qui ex augmento devotionis proveniat.

Quando quis non est admodum capax.

5. VERUM est, quod si quis esset, a quo nihil magnum sperari posset, quia non esset admodum capax, vel impeditus esset statu matrimonii, posset pro ejus captu aliquid addi de sequentibus Hebdomadis, ut dirigatur in statu, in quo est, ad bene vivendum in eo.

Cum fame relinquendi.

6. CETEROS autem melius est relinquere cum fame ut sciant adhuc sibi restare aliquid, quod faciant. Contingit enim sæpe, ut hac dilatione experientia ipsa apertius eis detegat suas necessitates et infirmitates; quod facit, ut deinde ardentiores et magis dispositi redeant.

Caput xix.

DE PRIMIS QUATUOR EXERCITIIS SECUNDÆ HEBDOMADÆ.

1. PRIMUM Exercitium in hac secunda Hebdomada est de Regno CHRISTI, quod tamen non computatur inter meditationes, quia prima est de Incarnatione Domini. Est igitur quasi fundamentum quoddam, aut proœmium totius hujus tractatus, et summa ac compendium vitæ et operum CHRISTI Domini in eo negotio, quod ei commiserat Pater, de quo Isaias: *Opus ejus coram illo.* Et ipse Dominus: *Opus quod dedisti mihi, ut faciam.* Et addit quidnam id esset: *Clarificavi te super terram manifestavi nomen tuum hominibus.* Vocat autem omnes homines in societatem tanti et tam gloriosi operis, unumquemque juxta suum gradum. Ex quo jam incipit apparere diversitas graduum in imitatione CHRISTI.

Primum Exercitium 2æ Hebdomadæ quid sit.

Isai. LXII. 11. *Joann.* XVII. 4. et 6.

2. DISPOSITIO autem, quæ requiritur in anima ejus, qui facit Exercitia, hæc est, ut, quantum est ex sua parte, tendat in id, quod perfectius est, si Dominus dederit gratiam et vires. Unde aperte colligitur ex hoc jam loco animam incipere præparari et disponi ad electionem status, quæ postea suo loco expressius proponetur. Sic enim mirabili quodam artificio Spiritus sancti hic anima excitatur ad perfectionem, ut deinde hanc eamdem perfectionem eliciat et indaget in omnibus sequentibus meditationibus, Incarnationis, Nativitatis, et aliarum; et ita perfectionis semina, quæ hic sparguntur, per illas deinde meditationes latenter crescant et promoveantur, donec in tempore electionis suum

Quæ dispositio necessaria.

fructum ferant. Atque hoc bene notandum est instructori pro sua directione, non quod de hoc monere debeat exercitantem, sed potius sinat res ipsas per se in ejus anima operari vimque suam exercere.

Cui danda hæc meditatio.

3. NEQUE hoc tamen impedit, quin hæc meditatio, sicut etiam quæ deinde sequitur de duobus Vexillis, tradi possit etiam, iis qui non sunt facturi electionem, quoniam etiam hi ea juvari possunt : siquidem in genere tantum agunt de iis, quæ ad majorem DEI gloriam ab unoquoque fieri possunt in DEI obsequio pro cujusque capacitate.

Quare in secunda Hebdomada addatur 1^m^ præludium.

4. IN hac secunda Hebdomada notandum est addi hic unum præludium. Nam cum in prima Hebdomada primum præludium sit constitutio loci, hic ante constitutionem loci ponitur quædam repræsentatio historiæ seu mysterii quod meditandum occurrit. Hoc autem non ita intelligendum est, ut tunc immorari debeamus in meditando illo mysterio ; sic enim nihil differret præludium a meditatione ; sed ita est accipiendum, ut in primo illo præludio proponatur historia generatim et quasi tota in communi, ut sciatur materia, de qua tunc cogitandum est, et anima incipiat in ea actuari et ad eam elevari : deinde vero in ipsa meditatione incipiat in singulis ejus partibus immorari, easque ponderare et penetrare. Ut cum quis conjicit oculos in tabulam aliquam pictam, in qua sit varietas rerum pictarum, prius unico intuitu omnia confuse cernit, et scit quid in ea tabula contineatur ; postea vero figit oculos in singulis particularibus rebus, quæ ibi pictæ sunt, easque singillatim melius et accuratius perpendit.

Unde sumenda puncta

5. QUOD autem attinet ad puncta harum meditationum, sumenda erunt in fine libelli Exercitiorum, ubi mysteria vitæ CHRISTI or-

dine posita sunt, distincta fere singula tribus punctis : etsi simplicioribus, qui ea non legerint aut legere non possint in Evangeliis, explicatius tradi oportebit, addita brevi declaratione, ut dicitur 2ª Annotatione ex 20. Unde, quod in meditatione Incarnationis et Nativitatis etiam dicitur de contemplandis personis et earum verbis et operibus, intelligi debet referendo ad illam, quam diximus, distributionem, quæ in fine libri ponitur, nempe cogitando hæc in singulis punctis, ut occurrunt ordine suo; non autem quod necessarium sit omnes prius personas totius mysterii, deinde omnia verba ejusdem, ac demum opera separatim meditari ; hoc enim, præsertim in quibusdam meditationibus, pareret confusionem.

harum meditationum.

6. QUARE hoc tantum voluit B. P. N. IGNATIUS, regulam dare in singulis punctis, quo meditantis intentio ferri debeat, primum quidem in ipsas personas, quæ in illo puncto occurrunt, tum ad verba, si prius verba, ad facta, si prius occurrant facta. Et ita, absoluto uno puncto, transeatur ad aliud, eumdem ordinem in eo servando.

Cur meditatio in punctis.

7. CETERUM, etsi hic tantum mentio fit de his tribus, non tamen prohibetur quin possint etiam addi alia puncta, ut v. g., cogitationes et affectus personarum interiores, tum etiam virtutes, et præterea modus et finis mysteriorum quæ occurrunt, causa item et effectus, tempus, et reliquæ circumstantiæ, ut fecundior sit meditatio, et major ejus fructus.

Alia præterea addi possunt puncta.

Caput xx.

DE QUINTO EXERCITIO SECUNDÆ HEBDOMADÆ QUOD EST APPLICATIO SENSUUM.

De 5°. Exercitio, videlicet de applicatione sensuum.

1. EXERCITIUM quintum, quod est applicatio sensuum, est facile valde et utile, imaginando nos videre personas et audire verba aut strepitum si qui fit, vel tangere aut osculari sive loca sive personas, quod tamen fieri debet cum omni reverentia, et modestia, ac timore. Olfactum B. P. N. IGNATIUS refert ad odorandam fragrantiam animæ ex donis DEI, et gustum ad gustandam ejus dulcedinem, quod utrumque significat præsentiam quamdam rei vel personarum, quas meditamur, cum gustu et amore earum tenero.

Intelligentia illius Notandi, post meditat. de Incarn. et Nativit. faciendam esse applicationem sensuum.

2. QUOD autem hic dicitur, facta meditatione Incarnationis et Nativitatis, faciendam deinde separatim hanc applicationem sensuum, intelligendum est, idem deinceps fieri debere in reliquis meditationibus vitæ CHRISTI. Quod non ita accipiendum est, quasi hanc applicationem debeamus habere sejunctam ab omni materia meditationis, sed ut præcipuus scopus circa mysterii considerationem sit sensuum applicatio.

In quo differt applicatio sensuum a meditatione.

3 DIFFERT autem applicatio ista sensuum a meditatione, quoniam meditatio est magis intellectualis, et magis versatur in ratiocinatione, et omnino est altior; discurrit enim per causas illorum mysteriorum et effecta et in eis investigat attributa DEI, ut bonitatem, sapientiam, charitatem et reliqua. At vero applicatio non discurrit, sed tantum inhæret in illis sensibilibus, ut in aspectu, et auditu, et

reliquis ejusmodi, quibus fruitur et delectatur cum profectu spirituali.

Ejus duplex utilitas.

4. Est autem ejus duplex utilitas: interdum enim cum anima non potest profundiora speculari, dum in his immoratur, paulatim disponitur et elevatur ad illa altiora; interdum autem contra, anima jam impinguata, fervens devotione ex cognitione illorum mysteriorum altiorum, descendens deinde ad hæc sensibilia, in omnibus invenit pastum, et consolationem, et fructum ex abundantia amoris, qui facit ut minima quæque ac vel ipsi nutus magni fiant, et materiam amoris et consolationis præbeant.

Unde sumenda Christi mysteria.

5. In mysteriis Christi tradendis debet instructor ea desumere ex ipso libro Exercitiorum in fine, ubi, ut dictum est, descripta sunt cum suis punctis. Quare, qui magis versati sunt in meditando, iis satis erit dictare vel dare in scriptis puncta ut ibi habentur, admonendo ut semper eamdem formam teneant, quam prima die. Cum aliis autem minus versatis oportebit ad particularia magis descendere, accommodando præludia ad materiam, et introducendo eos, ut sciant sibi proponere personas cum suis circumstantiis, tum earum verba et facta, etc.

Caput xxj.

DE MEDITATIONUM HORIS, LECTIONE SPIRITUALI, ET EO, QUI EXERCETUR, VISITANDO.

Exercitanti quando danda relaxatio.

1. Si, qui se exercet, fatigatus videatur, immo, etiamsi non adeo fatigatus sit, tamen, ut melius durare possit, expedit ut detur illi aliqua relaxatio in horis meditandi; et tunc omitti

Ex Notabili in

die 2ª 2ᵉ Hebd.

poterit meditatio, quæ fit media nocte, et retineri aliæ quatuor horæ.

De lectione in 2ª Hebdomada.

2. POTEST etiam in hac Hebdomada et sequentibus post absolutas meditationes reliquo tempore legi aliquis liber, sed ejusmodi, qui pietatem potius nutriat, quam intellectum novitatibus exerceat, ut sunt aliqua ex operibus S. Bernardi, vel Gerson de Imitatione CHRISTI, vel Granata. Si vero liber hic contineret aliquem tractatum de CHRISTI mysteriis, non expediret ut ea legerentur, de quibus postea faciendæ sunt meditationes, sed de quibus jam factæ sunt, vel quæ eo die sunt faciendæ.

Ex Notab. 1º 2ᵉ Hebd. post meditat. 1ᵉ diei

Quando visitandus.

3. QUOD attinet ad visitandum eum, qui exercetur, semel saltem esset visitandus in die, excepto tempore electionis, quo tempore solent incidere frequentiores desolationes et perplexitates, quæ crebriorem visitationem requirunt.

Caput xxij.

DE ELECTIONE, QUANTI MOMENTI SIT, ET QUIS ORDO IN HAC MATERIA SERVANDUS.

Electionis difficultas.

1. IN omnibus Exercitiis nullus est difficilior locus, aut qui majorem dexteritatem et discretionem spiritualem requirat, quam electionis ; quoniam hoc tempus expositum est diversis motibus animi et sæpe etiam erroribus, cum homo non solum a malo vincatur, sed plerumque etiam boni et recti imagine fallatur.

Attendenda electionis necessi-

2. IN hac ergo materia illud ante omnia intelligendum videtur et ante oculos tenendum, quanti referat eligere statum vitæ. Nam si homo, ut rationalis, debet omnino suis ac-

tionibus ponere finem congruentem rationi, Christianus autem debet omnia opera sua dirigere ad finem supernaturalem ; si hæc ergo in singulis actibus fieri debent, quanto magis in capiendo statu, ex quo scilicet consequuntur fere omnia opera vitæ nostræ, ita ut, si finis ipsius status sit vitiosus, ea etiam quæ ad finem consequuntur oporteat esse vitiosa ?

3. DEINDE, ut in corpore animantis plura sunt membra, neque omnia membra sunt oculus aut omnia pedes, ut ait S. Paulus, ita in hoc corpore Ecclesiæ oportet esse varios gradus et status. Hujus autem divisionis et partitionis auctor est Spiritus sanctus, ad quem pertinet singulis suum locum tribuere. Unde Apostolus eodem loco : *Divisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus : et divisiones ministrationum sunt, idem autem Dominus : et divisiones operationum sunt, idem vero* DEUS *qui operatur omnia in omnibus.* Ex quo constat, ut famuli a suo domino, suo quisque operi ac muneri destinantur, sic homines a DEO : ac proinde non debere hominem impedire in seipso id, quod DEUS in eo et de eo agere vult ; sed oportere ut ei fideliter serviat in quacumque re ejus Majestas voluerit.

4. ACCEDIT etiam propria utilitas, eaque magna, quoniam pertinet ad salutem æternam. Nam, etsi DEUS nemini negat auxilium necessarium ad salutem, tamen non est dubium quin iis multo abundantius gratiam suam et lumen atque opem communicet, qui non se in aliquem vitæ statum ex libito suo intruserunt, sed eum elegerunt, quem præmissa diligenti consideratione putarunt esse juxta divinum beneplacitum.

5. DENIQUE, si nos in tanta re nostro judicio ac placito gubernare velimus, facile in maximos et maxime perniciosos errores inci-

tra, sequenda voluntas.

demus; si vero DEI voluntatem executi fuerimus ille, ut Pater et Creator noster, nihil de nobis statuet quod nobis utile et salutare non sit, immo vero etiam aptum et accommodatum nobis; quoniam ipse noscit figmentum nostrum.

Hæc omnia suggerenda.

6. HÆC igitur et alia in hanc sententiam, non solum instructori utilia erunt, ut in hoc negotio magnum studium adhibeat; sed multo magis ei, qui facit exercitia, ut videat quo animo aggredi debeat rem adeo necessariam.

Partitio sequentium capitum.

7. IGITUR, ut in hoc tractando aliquis ordo servetur, primo dicemus quales esse debeant, qui ad electionem admittuntur; secundo, quales ii, qui eos dirigunt; tertio, quæ sint res, de quibus est electio; quarto, quæ in ea regulæ servandæ; quinto, quis sit ordo et praxis electionis faciendæ.

Caput xviij.

QUALES ESSE DEBEANT, QUI AD ELECTIONEM ADMITTUNTUR.

Quinam ad electionem admittendi.

1. CIRCA primum, apertum est non omnes esse admittendos ad electionem status. Qui enim jam tenent statum determinatum, ut conjugati aut Religiosi, non debent de hoc agere, sed tantum juvari debent ut in suo quisque statu ad perfectionem tendat pro mensura gratiæ, quam ei Dominus DEUS concedet. Qui autem adhuc statum non habent, non tamen omnibus indifferenter dari debet electio, ut habetur in septima parte Const. cap. IV. litt. F., ubi dicitur, quod non nisi paucis, iisque hujusmodi, ut ex eorum profectu non vulgaris ad DEI gloriam fructus speretur. Igitur qui vel incapaces essent hujus perfec-

tionis, cujusmodi sunt leves natura et inconstantes, quos in primis explorare oportebit nec ullo modo admittere ad electionem, aut quos constet habere passiones quasdam indomitas aut malos habitus, qui videantur incorrigibiles, non essent admittendi, nisi tam certa signa essent peculiaris cujusdam gratiæ, ut hæc omnia suppleret.

2. SECUNDO, præter naturam et mores aptos, requiritur etiam ut ille, cui datur electio, eam ipse desideret et petat. Et hoc omnino necessarium est ; et nullo modo alioquin dari debet, multo autem minus ingeri et obtrudi non cupienti. Nam præterquam quod, qui sic affectus est, omnia, quæ ei dicentur, cum suspicione accipiet et ideo iis juvari non poterit ; est etiam ea causa, quod in electione facienda multæ et magnæ incidunt difficultates, etiam cum voluntas bona et fervens est : quare multo erunt majores, cum voluntas languet, et ideo numquam eas superare poterit.

3. TERTIO, valde expedit, ut, qui ingreditur electionem, studeat esse liber ab omni affectu inordinato et plane ad omnia indifferens, ad hoc vero unum inclinatus, ut sanctum DEI beneplacitum sequatur, quodcumque illud esse cognoverit. Quare, si cerneretur eum nimis propendere ad divitias, minus autem ad paupertatem, non esset bene dispositus, nec sperandus esset bonus exitus in electione. Ille enim affectus aversus a via perfectiori et ad imperfectiorem conversus, intellectum traheret ad excogitandas rationes tali affectui consentaneas. Ac cum, ut dici solet, quidquid recipitur recipiatur ad modum recipientis, facile fieret, ut existimaret illam esse DEI voluntatem, quæ est ipsius voluntas. Oportet igitur ut perveniat ad tertium gradum humilitatis, qui ponitur in libro Exercitiorum, aut

saltem ad secundum, cui comparando serviunt meditationes de Vexillis, et de tribus Classibus et aliæ, de quibus infra dicetur; et ideo esset in iis meditationibus diutius retinendus, ut paulatim disponatur ad hoc æquilibrium animi, partim conando propria diligentia, partim id a DEO petendo ferventibus orationibus. Quod si ad hanc resignationem et indifferentiam non pervenerit, tota tractatio de modo eligendi relinquenda est. Et tunc, si ita expedire videbitur, procedendum in reliquis Exercitiis faciendis, ut, si fieri potest, per ea ad majorem maturitatem perducatur, vel post breve tempus finis eis imponendus.

Quænam optima dispositio ad electionem.

4. QUARTO, omnium optima est illa dispositio, ut non modo non magis propendeat ad terrena retinenda, sed, quoad fieri potest, voluntatem suam semper inflectere conetur ad id, quod perfectius est. Nam licet re ipsa non id electurus sit, quia fortasse DEUS eum non vocat ad talem statum, tamen nihil ei nocebit, immo plurimum proderit tale desiderium, ac proinde in his Exercitiis semper proponitur via perfectior, tamquam magis optanda et a DEO petenda. In quo valde notanda est sententia quædam B. P. N. IGNATII, quæ inventa est in quodam ejus scripto, ubi ita ait: Debere instructorem ita disponere eum qui est in Exercitiis, ut omnino resignatus sit, tam ad consilia sequenda, quam ad præcepta; immo vero, quantum in ipso est, magis inclinatus sit ad consilia, si id majus DEI obsequium fuerit. Et addit: Majora utique signa requiri ad statuendum quod ea sit DEI voluntas, ut quis in eo statu maneat, in quo satis sit servare præcepta, quam ut viam consiliorum ingrediatur: quia Dominus tam aperte ad consilia exhortatus est; at vero in illo statu magna ostendit esse pericula.

5. ULTIMA est ea dispositio, quam idem B. P. N. IGNATIUS eodem loco præcipit, nempe: ut qui facit electionem colligat se totum intra se, et toto tempore, quo durat hæc deliberatio, claudat sensus, claudat animum omnibus aliis rebus, nihilque velit videre aut audire, quod non de sursum sit. Quibus verbis duo indicantur: primum, ut anima non sinat se distrahi ad alias cogitationes, sed hoc unum agat, et huic uni intenta sit, ceteris omnibus negotiis a se rejectis. Alterum est, ut in hac deliberatione non admittat rationes, quæ non sint e cœlo, id est, nullas admittat, quæ sapiant carnem et sanguinem aut aliquid humanum ac terrenum, quia omnia manare debent ex uno illo principio, quod est desiderium gloriæ DEI et exsequendi ejus voluntatem. Hic enim est verus ille sumptus ad ædificandam turrim, de qua est in Evangelio; et hoc magnam animæ fiduciam affert quod DEUS non sinet eam decipi: quia cum eum in toto corde et in veritate quærat, numquam se DEUS ab ea avertet, cujus scilicet tanta est bonitas et amor in suam creaturam, ut etiam occurrat sæpe non quærentibus. Quod licet ita sit, et ea sit perfecta electio, ad quam solius DEI amor impellit; tamen, si præcipuus quidem esset amor DEI, sed præter illum aliquid etiam accederet, quod eodem inclinaret, modo non repugnans DEI legi ac voluntati, et ex sua natura bonum, ut puta consolatio propria et quies spiritualis, ratio valetudinis, aut aliquid ejusmodi, non propterea improbanda esset electio. Hæc tamen oporteret semper minus esse præcipua, et minus præcipue movere, et hæc ipsa ad DEI amorem referri.

Caput xvii.

QUALIS ESSE DEBEAT, QUI DIRIGIT ELECTURUM.

Officium dirigentis electurum.

1. CIRCA secundum, officium ejus, qui tradit Exercitia, in hoc particulari negotio est cooperari motioni divinæ, eamque non præire, sed sequi; et ad hoc disponere animam ejus, qui facit Exercitia, removendo impedimenta, nempe errores, dolos, affectiones atque inclinationes inordinatas. Non debet eum movere vel ad unam vel ad aliam partem, ut dicitur in 15ª Annotat. ex prioribus. Etsi enim ex natura sua licitum est, ac meritorium etiam, hortari ad perfectiora; tamen, ut ejusmodi deliberationes solidius fiant et sine ulla humana persuasione, multo melius est permittere ut solus DEUS cum sua creatura tractet, nec aliquis tertius intercedat: et hoc maxime in Exercitiis, ubi se anima ad hoc ipsum disponit. Ratio hujus est, quia electio tantæ rei, ut est status vitæ, non debet niti persuasione aut inductione humana, sed sola DEI voluntate; alioqui metuendum esset illud, quod Dominus dixit: *Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus cœlestis, eradicabitur.* *Matth.* xv. 13. Et cum in ejusmodi via, per se ardua et deinde dæmonum invidiæ exposita, sine dubio securæ sint multæ tentationes ac difficultates: non potest ullum auxilium ac sublevatio exspectari ab homine, qui nos induxit, nisi levemus oculos nostros in cœlum, et dicere possimus: Dominus solus dux meus fuit; *Philipp.* ii. 13 quoniam juxta Apostolum sperandum est Eum, qui dedit velle, daturum etiam perficere, et confirmaturum usque in finem.

2. Ex quo colligitur eum, qui dirigit in hac electione, debere ipsum quoque suo modo indifferentem esse, ut fideliter peragat opus, quod ei commissum et creditum est, idque tantum respiciat et cupiat, ut Dei voluntas et beneplacitum compleatur, nihil apponens de suo spiritu proprio : hoc enim est immittere falcem in messem Dei. Et præterea posset aliquando præbere materiam tentationum exercitanti, quia maneret semper aperta dæmoni hæc porta, suggerendi quod hominis instinctu ad Religionem inductus esset. Persuadeat autem sibi illud tutum fore ac sine periculo, quod indagaverit juxta regulas sanæ electionis. Tantum diligens sit in sublevando ac dirigendo quem Dominus ejus curæ ac fidei commisit.

Indifferentia etiam dirigentis electurum. *Annot.* 15ª *ex* 20.

3 Vigilet in detegendis fraudibus et paralogismis dæmonis, quoniam ex falsis principiis, qualia ille suggeret, sequetur non nisi falsa conclusio.

Ejusdem vigilantia.

4. Animadvertat etiam contingere sæpe ut quis ingrediatur in electionem cum optima dispositione, et tamen in ipso articulo eligendi insurgat in ipso aliquis sinister affectus, qui omnia perturbet, et suffocet bonum semen : et ideo cautus sit et industrius ad hæc omnia tum providenda, tum præcavenda.

Ut debet ingredi in electionem.

Caput rrb.

Quæ sint res, de quibus est electio.

Electio sit de re bona. *Ex introductione ad eligendarum rerum notitiam.*

1. CIRCA tertium, illud certum est rem omnem, quæ sub electionem cadat, oportere esse bonam, sive sit negotium aliquod particulare, sive status totius vitæ.

Electio status.

2. ELECTIO autem status versatur circa duo : sitne manendum in præceptis, an progrediendum ad consilia.

Si consilia sequenda, quid agendum.

3. SI consilia sequenda, num in Religione, an extra eam. Quamquam enim vix jam extra Religionem servari possunt, tamen potest esse talis natura, ut non sit valde idonea ad communitatem vitæ et obedientiam, et tamen possit servare paupertatem et castitatem.

Si in Religionem ingrediendum, quænam eligenda.

4. TERTIO, si in Religione, restat etiam in particulari, quis Ordo eligendus ; quia alios vocat Dominus ad majorem solitudinem, alios ad juvandos proximos, et ipsa naturalis complexio vel corporis vel etiam animæ alia alii Instituto aptior est.

Temporis electio.

5. QUARTO, electa peculiari Religione, deliberatur etiam de tempore et de modo id exsequendi.

Quid cavendum in electione Religionis.

6. IN eligenda hac autem vel illa Religione cavendum est, primo, ne eligatur aliqua jam corrupta, vel in qua non vigeat observantia. Secundo, inter illas ipsas, in quibus viget observantia, præferenda est ea, cujus Institutum sit perfectius : in quo dijudicando est optima doctrina S. Thomæ II. 2. quæst. 118. art. 6. et habenda est maxime ratio personæ, non solum juxta vires et propensionem, sed etiam juxta dotes et talenta quæ habet, propter majus DEI obsequium.

Difficultas vocationem exsequendi.

7. IN tempore autem exsequendi divinam vocationem est interdum peculiaris difficultas ; quoniam in his, quæ repugnant sensui, solet humana infirmitas procrastinare quantum potest, et causas morarum innectere, seque ipsam decipere, quærendo rationes differendi. Quare optimum est hanc ipsam difficultatem profligare in Exercitiis, et cogitare quod ait S. Ambrosius : *Nescit tarda molimina Spiritus Sancti gratia.* Imitanda est etiam promp-

titudo Apostolorum, relictis statim retibus et patre; valetque illa ratio: Si aliquando, cur non modo? et si non modo, fortasse numquam. Nunc enim recens est DEI motio, et ejus auxilium, postea vero facile fieri potest, et fit quotidie, ut refrigescat hic spiritus, et sic multo difficilius erit resistere pugnæ carnis et diaboli. Et hæc de electione consiliorum.

Quid, si eligat servare præcepta.

8. SI quis vero eligat servare præcepta, restat adhuc consultandum, in quo statu, aut in qua ratione vivendi ea servet: quæ singula discutienda sunt, ut eo melius et cum majori luce vita instituatur.

In aliis particularibus utendum iisdem regulis.

9. DENIQUE in aliis particularibus negotiis, ut in suscipienda aliqua re vel non suscipienda, utendum est his iisdem regulis, sumendo scilicet eam partem ipsarum, quæ sufficit pro qualitate rei. Modus autem seu regula etiam in his omnibus particularibus actionibus est omnia metiri ex DEI honore, nullo habito respectu ad proprias commoditates, maxime temporales, ut intentio semper in DEUM recta sit, nec inflectatur ob aliquid terrenum.

Caput xxvj.

DE TEMPORE TRIPLICI AD ELECTIONEM RECTE FACIENDAM.

Tria tempora electionis.

1. CIRCA quartum, declaranda sunt tantum tempora electionis faciendæ, quæ habentur in libro Exercitiorum: nam, his bene cognitis, nihil fere aliud desiderari posse videtur. Tempora autem dicuntur, quia cum tales anima motiones sentit, quales ibi describuntur, tunc aptum est tempus et opportunum

electioni. Ac de primo quidem tempore pauca sunt dicenda, cum scilicet adeo clare constat de DEI voluntate, ut ne dubitari quidem de ea possit, pro cujus exemplo ponitur vocatio Matthæi et Pauli. Et, quamvis jam non contingant ejusmodi vocationes ita miraculosæ, tamen et legimus et videmus quasdam, quæ quodammodo ad eas videntur accedere, tanta claritate et satisfactione spiritus, tamque certa illustratione divinæ voluntatis, ut ne in has quidem videatur cadere posse dubitatio. Sed hæc vocatio nimis extraordinaria est, nec cadit sub regulam, et ideo nec a DEO petenda aut exspectanda est: et ob hanc etiam causam, cum tam raro accidat, non multum est in hujus primi temporis consideratione insistendum, et obiter dumtaxat declarandum ei, qui facit Exercitia.

Secundum tempus magis ordinarium.

2. SECUNDUM igitur tempus est magis ordinarium; cum scilicet animus inspirationibus et motionibus internis agitur, iisque tam efficacibus, ut sine ullo intellectus discursu, aut fere nullo, voluntas feratur ad DEI servitutem et ad perfectionem.

Tertium tempus.

3. TERTIUM tempus est, cum intellectus ratiocinando, et ponderando rationes pro una et altera parte, veritatem clarius aspicit, et veluti lumen voluntati præfert, ut voluntas id demum eligat, quod omnibus perpensis melius fuerit judicatum.

Caput xxvij.

COMPARATIO SECUNDI TEMPORIS FACIENDÆ ELECTIONIS CUM TERTIO.

1. ITAQUE, etiamsi hæ duæ potentiæ animæ ita conjunctæ sint, ut una sine altera in eligendo operari non possit ; est tamen hæc differentia, quod in primo et secundo tempore voluntas præcedit, intellectus vero sequitur, et ab ea trahitur sine ullo suo discursu aut cunctatione ; in tertio autem præcedit intellectus ipse, tamque multas rationes voluntati proponit, ut eam exstimulet et impellat in eam partem, quam judicat meliorem. Et quidem, hoc supposito, quod motio illa sit immediate a DEO, sine dubio excellentior via est et altior, cum voluntas divinitus illustrata præcedit ac trahit intellectum ; quia etiam Aristoteles, ut refert S. Thomas, ita ait : Illis qui moventur secundum instinctum divinum, non expedire consiliari secundum rationem humanam, quia moventur a meliori principio quam sit humana ratio. Sed posterior via, nempe per ratiocinationem et discursum, est securior et tutior.

Differentia voluntatis et intellectus in electione.

2. PRO notitia autem primi et secundi temporis, quando scilicet, ut dictum est, anima afflatu divino permovetur, declarandum est exercenti se quid sit consolatio et quid desolatio, de qua utraque agitur in tertia et quarta regula discernendi spiritus.

Quid in 1° et 2° tempore.

3. HÆC autem consolatio non est habitus, sed veluti spiritualis passio data supernaturaliter, cujus natura est ut, dum præsens est, facile exerceantur actus virtutis, immo cum

Quid sit consolatio.

delectatione et gustu et cum inflammatione affectus : contra vero facit ut opera carnis desipiant, et insuavia videantur. Ejus partes vel modi varii sunt : ut pax et quies quædam interior, gaudium spirituale, lumen et clarior cognitio rerum divinarum, lachrymæ, mentis elevatio in DEUM, spes in DEO fixa, sensus rerum æternarum, conversio ad cœlestia, calor sancti amoris, et si qui sunt similes alii effectus vel affectus, qui sunt omnes a spiritu bono.

Quid desolatio.

4. DESOLATIO contra est tristitia, perturbatio animi, spes in rebus vel personis, amor rerum inferiorum, ariditas, depressio et evagatio mentis in res hujus mundi, quæ sunt omnia a spiritu malo.

Quæ observanda in his temporibus electionem facturo.

5. HOC igitur posito, ad cognoscendum utra ex duabus partibus, de quibus consultatur, magis placeat DEO, debet homo in se ipso notare et animadvertere, quando sentit consolationem, ad quam partem eum inclinet consolatio et tranquillitas animæ : et contra desolatio, cum eam sentit, ad quam partem eum magis inclinet. Et cum his temporibus contrariis videat se moveri ad contrarios effectus, debet pro certo habere nasci id ex principiis contrariis. Proprium enim est spiritus mali invadere animam tempore desolationis, eamque obruere pusillanimitate, et tristitia, et torpore : contra vero proprium est boni spiritus afferre animæ lætitiam, et tempore lætitiæ cum ea tractare et in eam influere. Uterque enim dat ex eo quod habet et quo abundat, ut constat ex regulis discretionis spirituum, præsertim quæ huic secundæ Hebdomadæ conveniunt, quæ valde opportunæ sunt hoc tempore, et sine illis fere ambulabitur in tenebris.

6. EST etiam altera quædam praxis hujus

rei, quam ponit B. P. N. IGNATIUS illa similitudine ejus, qui præsentat Principi suo genus aliquod cibi, ut exploret quam ei arrideat. Sic anima cum profunda humilitate, et ferventi amore, ac desiderio gratificandi DEO, offerat ei diversis temporibus modo unam modo alteram rem, observans quænam ex illis a DEO magis accipiatur et admittatur, dicens semper : Domine, quid me vis facere ? Quod non solum ore aut leviori mentis affectu, sed toto corde, et multis cordibus, si tot haberet, ei dicendum et sentiendum est.

Similitudo S. P. N. IGNATII.

7. PORRO inter alia indicia divinæ voluntatis vocantis ad statum perfectiorem illud est optimum, si anima sentit sibi promitti tantum pecuniæ spiritualis, quantum necesse sit ad ædificandam hanc turrim evangelicæ perfectionis ; id est, si sentit labores hujus vitæ, qui aliis ita graves videntur et ipsimet antea ita videri solebant, nunc leviores et faciliores reddi sic, ut voluntaria paupertas, vel abnegatio propriæ voluntatis, castitatis observantia, et reliquarum virtutum exercitatio, jam non adeo gravis ei videatur, ut de se ipso scribit S. Augustinus in libris Confessionum. Secundum est indicium, si hæ cogitationes pergunt semper movere ad bonum. Satanas enim, licet ab initio dissimulet, in progressu tamen non potest diu se celare, quin incipiat depromere suum venenum.

Optimum signum DEI vocantis ad perfectionem.

8. DENIQUE de ejusmodi signis boni vel mali spiritus optime et valde dilucide agitur in regulis discretionis spirituum posterioribus libri Exercitiorum : agit etiam Gerson in libro de Probatione spirituum, et S. Bonaventura de Processu relig. cap. 18.

De signis boni et mali spiritus.

9. ATQUE hæc hactenus de primo et secundo tempore electionis : in quo, si ita constet de divina voluntate, ut anima plane confirmetur

Quando ad 3^m tempus

progrediendum.

et stabiliatur, nec desideret majorem certitudinem, potest hic conquiescere: sin vero non sufficiat, poterit progredi ad tertium tempus.

Caput xxviij.

DE MODO PRIORE ET POSTERIORE BONÆ ELECTIONIS FACIENDÆ.

Quot modis tempus 3^m^ distinguatur.

1. TERTIUM tempus in libello Exercitiorum duobus modis distinguitur, qui vocantur modus prior et modus posterior bonæ electionis: prior sex punctis, posterior quatuor regulis continetur. Si ergo in priori non fiat electio, veniendum est ad posteriorem, qui est ultimus modus, qui in hac materia tradi possit.

Quid in his modis eligendi requiratur.

2. PRO his autem duobus modis bene eligendi, sicut etiam omni tempore quo durat electio, requiritur tranquillitas animæ, quoniam tempore turbationis non est locus electioni, cum scriptum sit Eccles. II. 2.: *Ne festines in tempore obductionis.* Quare, qui hanc tranquillitatem in se non sentiret, satius esset ut progrediatur in meditationibus, donec tempestas deferveat et redeat serenitas, quoniam, dum turbida est aqua, nihil in ea perspici potest.

Posita animi tranquillitate, quid faciendum.

3. SUPPOSITA ergo hac tranquillitate, proponenda sunt ex una parte commoda, ex altera parte incommoda provenientia ex ea re, de qua agitur, et singula bene æstimanda et examinanda, ut videatur quænam præponderent.

Rationes unde petendæ.

4. TANTUM illud observandum et actuandum hic, quod supra attigimus, nempe has rationes, quæ ad deliberationem adhibentur, debere omnes proficisci ex illo principio divini obsequii; nec admittendos esse in hac con-

sultatione respectus humanos, aut terrenas cogitationes.

5. NOTANDUM est etiam, quod hi duo modi quibus tertium tempus distinguitur, non solum tunc adhibendi sunt, cum in secundo tempore nihil conclusum est; sed, etiam si facta sit electio, confert ad eam magis confirmandam et stabiliendam. Si enim anima certa esset quod illa motio secundi temporis esset a DEO, sine dubio nihil ei esset amplius requirendum : sed, quia satanas transfigurat se aliquando in angelum lucis, ideo hæc generalis regula esse debet : valde periculosum esse, cum homo vult se gubernare tantum per motus voluntatis et sensus quosdam interiores, non adhibendo considerationem debitam. Et ideo probatio et examen fieri debet per lumen; quia, ut dicit Apostolus : *Omne quod manifestatur, lumen est.* Hoc autem lumen post lumen fidei est etiam ipsa humana ratio, adjuta tamen et illuminata lumine fidei, quæ ipsa quoque a DEO est; et non potest unum repugnare alteri, quia necessarium est ut verum vero consonum sit.

Electio 3i temporis alias confirmat.

II. *Cor.* XI. 14.

Eph. V. 13.

6. ITAQUE hoc etiam signum est spiritus mali, quando refugit hoc examen, quia amat tenebras, et non vult venire ad lucem, ut non arguantur opera ejus. Hanc igitur ob causam hic modus eligendi securior est, quia ratio, fide illuminata et Ecclesiæ Catholicæ doctrina instructa, suo officio fungitur; et, cum totas vires suas et quidquid potest exponat in inquirenda DEI voluntate, fideliter facit quod in ipsa est.

Aliud signum mali spiritus.

Joann. III. 20. *Ex reg.* 13a *ad motus animi discernendos.*

7. SI vero ad has rationes adjungatur etiam experientia, quam quis habeat suæ infirmitatis, ut manifeste sentiat salutem suam in sæculo exponi magno discrimini, non est dubium quin securius etiam res procedat.

Experientia suæ infirmitatis.

Majus animæ lumen.

8. QUOD si præterea rationes istæ confirmentur per aliqua signa secundi temporis, quæ superius diximus, nempe pacis, consolationis et gustuum, tum vero anima majorem etiam satisfactionem et claritatem accipit.

Quid si 2° tempore fit inclinatio

9. QUÆRET aliquis, quid faciendum sit, si forte contingat ut secundo tempore in aliquam rem inclinemur, tertio vero tempore in alteram contrariam vel dissimilem. Respondemus esse diligenter rem examinandam per regulas discernendi spiritus et per rectam rationem, et æstimandum pondus rerum moventium utroque modo. Quod si constaret clare quod ratio adstipuletur electioni tertii temporis, securius est eam sequi, quia non est certum an motio illa secundi temporis sit a DEO, et tunc maxime cum ratio aliud suadet. Contra vero, si rationes, quæ tertio tempore movent, essent debiles, motiones autem secundi temporis bene examinatæ juxta regulas videntur esse a DEO, et recta ratio eis non repugnat, tota electio secundi temporis est præferenda : licet enim prius clare non constaret per eam de DEI voluntate, tamen, rebus melius agitatis et discussis, accedente rationis testimònio potest fieri ut constet.

Caput VIII.

DE PRAXI ET ORDINE ELECTIONIS.

Praxis electionis.

1. ESTAT nunc ultimum, nempe tota praxis et ordo proponendi electionem, et manuducendi eum, qui facit Exercitia. In primis igitur hoc valde notandum est, quod etiam supra indicanius, jam tum ab initio hujus secundæ

Hebdomadæ incipere disponi animam per meditationem illam de Regno CHRISTI, quæ mentem erigit a terrenis et fluxis ad Salvatoris imitationem desiderandam: quæ quidem dispositio alenda est semper deinceps in eo, qui se exercet, excitando eum et dirigendo ad id, quod perfectius est, per reliquas meditationes, ut Nativitatis, Circumcisionis, et alias, in quibus ita instruendus est, ut concipiat desiderium assimilandi se Filio DEI, et præterea quam maximam possit erga eum gratitudinem, qui tanta nobis dedit, et tanta pro nobis fecit. In hac autem contemplatione de Regno CHRISTI, existimandum non est verba illa: *Attestans coram infinita bonitate tua, etc.*, voti vim habere, cum Annotatione 14ª ex 20. sit peculiaris admonitio, ne quis, vacans Exercitiis, voto se facile obstringat.

2. DEINDE quarto vel quinto die inchoantur meditationes ele tionis per illud Exercitium pueri JESU, cum remansit in templo, in quo, ut dicitur in libro Exercitiorum, cœpit dare exemplum hujus Evangelicæ perfectionis, quando, patre putativo et naturali matre relictis, voluit occupari in iis, quæ æterni Patris essent.

4ª vel 5ª die inchoanda meditatio electionis. *Prælud. circa election. statuum.*

3. IGITUR ad disponendam animam electioni faciendæ, post hanc meditationem datur primo Exercitium duorum Vexillorum, deinde eodem die meditatio de tribus hominum Classibus, quæ ad hoc tendit, ut juxta eas, qui in Exercitiis est, se examinet, et cognoscat affectum suum erga res mundanas; et, si in prima vel secunda classe se deprehenderit, conetur sibi vim facere, ut se transferat in tertiam.

Exercitans disponendus ad electionem.

4. AD majorem autem intelligentiam harum trium classium, notandum est hoc in omnibus supponi: modum illum, quo pecunia illa

Pro intelligentia majori trium classium

acquisita est, non esse illicitum, ita ut obliget ad restitutionem. Nam alioquin non posset homo indifferens esse ad eam retinendam vel relinquendam, quod tamen dicitur in tertia classe. Est ergo hic modus, ut quando, v. g., aliquis ex nimio studio lucri, vel ex aliquo alio affectu humano et vitioso negotiatur.

Alia notanda.

5. SECUNDO, notandum primam et secundam classem ita inter se differre, quod utraque habet quidem voluntatem quamdam infirmam et remissam exuendi affectum ad rem illam; sed prima classis nulla umquam adhibet media, nec cogitat de mediis; secunda vero aliquid amplius facit, quia adhibet quidem aliqua media, sed quæ ipsi placent, non autem juxta DEI voluntatem ac beneplacitum; et ideo videtur sibi parata omnia alia facere, præter illud, ut privetur re illa quam amat. Tertia porro ad hoc etiam parata est, si DEO ita placeat, idque tantum inquirit, an placeat.

Finis meditationis 3. classium.

6. ET sic patet totam hanc meditationem eo tendere, ut ostendat animæ quam turpe et perversum sit, si non solum exuere nolit inordinatas cupiditates, sed si velit quidem eas exuere, sed eo modo velit, quo ipsi libeat, et se non resignat in manibus DEI. Ex quo apparet illam esse voluntatem admodum debilem, quia vere vult et non vult.

Aliæ quoque similitudines effingendæ.

7. UNDE, quia res hæc tanti momenti est, præsertim ad disponendam animam electioni jam vicinæ, posset etiam, qui Exercitia sumit, ad majorem claritatem, præter hanc similitudinem trium mercatorum, effingere sibi alias similitudines ejusdem tenoris, ut, v. g., si essent tres ægroti, qui sanari quidem omnes cupiunt, sed primus nolit adhibere medicinas ullas propter earum amaritudinem, nec abscissionem propter dolorem. Secundus velit

quidem adhibere, sed quas ipse probet ac judicet, non eas quæ aptæ sunt ejus morbo, ut, v. g., si nollet abstinere a vino, aut similibus. Tertius denique se totum medico permittat, ut et diætam imperet, et urat, et secet ipsa etiam membra, si opus sit.

Quandonam electionem facturo proponendi tres gradus humilitatis.

8. PORRO simul cum his duabus meditationibus, quas diximus, nempe de duobus Vexillis et de tribus Classibus, vel, si ita melius videatur, sequenti die, post meditationem de transitu CHRISTI a Nazareth, et de ejus Baptismo, proponuntur electionem facturo tres gradus humilitatis, ut, quemadmodum dicitur in libro Exercitiorum, toto die eos animo verset : simul tamen unum vel duo mysteria vitæ CHRISTI eodem die, sicut in reliquis diebus, meditanda sunt. Nam hi tres gradus non dantur pro certa hora alicujus meditationis, cum non contineant nisi unum punctum præcipuum, scilicet desiderium attingendi tertium illum gradum humilitatis, quod toto die mente revolvendum est extra meditationem, immo etiam in meditatione opportuno tempore, adhibito triplici illo colloquio de Vexillis, ut ibidem dicitur.

Caput rrr.

DE IPSA ELECTIONE JUXTA RATIONEM SECUNDI TEMPORIS.

Præludium electionis declarandum.

1. HIS peractis, accedendum jam propius est ad electionem, et in primis declarandum præludium electionum, quod fere coincidit cum fundamento posito ante Exercitia : et ideo, qui bene illud meditatus fuerit, nullam in hoc habebit difficultatem.

Exploranda exercentis voluntas.

2. INTERIM instructor exploret voluntatem exercentis se, an habeat indifferentiam, de cujus necessitate supra locuti sumus; et, si magis propendere ad imperfectiorem statum animadverterit, explicet ei illud Notabile, quod est in Exercitiis post tres Classes, ut scilicet, qui sentit affectum repugnantem paupertati reali, petat a DEO ut ipsum potius inclinet in illam partem. Cujus ratio est, quia virga incurva flectenda est in contrariam partem, ut deinde, manens in medio, fiat recta: quod præsertim locum habet in hac materia, cum illa pars sit securior, et hoc nihil impediat vel DEI voluntatem vel libertatem nostram. Hoc ergo supposito, pergendum est in meditationibus mysteriorum CHRISTI, quæ sunt in libro Exercitiorum, et simul vacandum electioni; ad quam dirigendam danda sunt tria illa tempora recte eligendi, voce vel scripto, ut magis videbitur instructori.

Quomodo electio peragenda. *Ex 3° temp. bonæ elect.*

3. ELECTIO autem ita peragenda est, non ut electurus meditetur tria illa tempora toto tempore meditationis; sed post peractam unamquamque meditationem, vel in aliqua ejus parte, cum animus jam quietus est, tunc tempus proprium est agendi et ratiocinandi circa rem propositam. Et ideo diligenter curandum est ut meditationes, quemadmodum diximus, de CHRISTI vita diligenter fiant suo tempore. Nam si quis, omissis suis meditationibus, vellet se totum dare cogitationi de electione status, non bene faceret, idque ei damnum afferret: quia per meditationes anima corroboratur, et illuminatur, et elevatur a terrenis, unde fit aptior ad DEI voluntatem et cognoscendam et amplectendam, et ad superanda omnia impedimenta: et contra, si cessaret a meditando, obscurior fieret et infirmior.

4 QUARE, ut dictum est, dandum est suum tempus meditationi divinarum rerum, quæ pro varietate mysteriorum occurrunt; et suum deinde tempus electioni, ne, si anima tota occupetur in hoc negotio, hæc una cogitatio exsugat et exhauriat quodammodo succum et florem devotionis, et ita reddatur languidior.

Miscenda electioni meditatio.

5. QUOD si adhuc magis in particulari quæratur quomodo hoc faciendum sit, dicendum quod, si in secundo tempore eligendi versetur, debet, qui deliberat, sine ulla sua ratiocinatione aut discursu adhibito, dum facit meditationem aut colloquia, et in summa, dum constitutus est ante DEUM, proponere oculis mentis suæ viam consiliorum, et observare an sentiat in anima sua motus aliquos consolationis aut desolationis. Deinde proponere sibi viam mandatorum, et hoc idem circa eam observare.

Peculiaris modus in electione tenendus

6. NEC est ad hoc necessaria particularis meditatio, ut paulo ante dictum est, sed sufficit hoc facere dum versatur in meditationibus et orationibus consuetis. Et hoc idem faciat extra tempus meditationis, proponendo hoc modo dicto, et observando motus prædictos; nihil discurrendo per se, sed tantum audiendo vocem Domini, et se ad eam audiendam et ad modum illum accipiendum disponendo quantum poterit; maxime renovando sæpe resignationem et desiderium cognoscendi divinum beneplacitum, et hoc semper curando, ut cesset omnis propria voluntas aut inclinatio.

Non est necessaria particularis meditatio.

7. CUM autem venerit instructor, exigat ab eo rationem hujusmodi motionum; et, si boni vel mali spiritus signa deprehendat, utatur regulis de discernendis spiritibus, sed iis præcipue quæ secundæ Hebdomadæ conveniunt; et declaret ei quantum satis esse

Exigenda ratio motionum exercitantis.

judicabit ad ipsum dirigendum, vel erigendum si opus fuerit. Et, si bene procedere hac via videbit, alia meditatione proposita hortetur ut eamdem viam teneat circa electionem propositam, ut experiatur an durent eædem motiones, an aliæ contrariæ succedant; quod si contrariæ occurrerint, conetur discernere per prædictas regulas quæ sint bonæ, quæ malæ.

Caput xxxj.

DE ELECTIONE JUXTA PRIOREM ET POSTERIOREM MODUM.

Quid, si hoc 2° tempore non conficitur electio.

1. SI hoc secundo tempore non conficitur electio, quia qui exercetur nullam notatu dignam motionem in se sentit, vel sentit in utramque partem; adhibendi sunt modi tertii temporis, prior et posterior, qui declarandi erunt, ut, cum priori modo aliquid constituerit, idem deinde expendat posteriori; et, si idem resultet ex utroque, id bonum signum est bonæ electionis.

Una detur meditatio tertio tempore.

2. HOC autem tertio tempore poterit dari una tantum meditatio ex iis, quæ secunda Hebdomada proponuntur, cum sua repetitione, ut reliquum tempus impendatur electioni. Idque videtur innui in libro Exercitiorum per exemplum contemplationis Baptismi, quæ ponitur quinta die. Quamquam, cum hoc non præcipiatur, credi potest quod permittitur instructori ut unam vel duas in die det meditationes, ut viderit exercitanti magis profuturum, pro difficultate quam sentiat, et prout indigeat tempore ad faciendam hanc discussionem.

3. MONENDUS etiam erit ut notet scripto rationes, quæ se offerunt pro utraque parte, idque seorsim. Nam rationes omnes cujusque partis simul collectæ magis veritatem ostendunt, et majorem vim habent ad movendum. Has vero cum instructore conferre debebit, ut ab eo melius dirigi possit.

Notet scripto rationes.

4. PORRO illud etiam cavendum instructori, ne in hoc negotio, per se tam difficili et laborioso, nimis obruat exercitantem, nec semper eum stimulet et fatiget; quin potius sinendus est aliquando respirare, ne semper affligatur, aut absorbeatur tristitia aut tædio, et desperatione abjiciat se ipsum. Quod tunc maxime metuendum est, cum præter propriam infirmitatem et repugnantiam carnis, accedunt etiam dæmonum impugnationes; difficile est enim relevare ejusmodi cor, cum semel conciderit.

Non obruendus exercitantis animus.

5. IMO vero, etiam si quis cerneretur minus prompte respondere divinæ voluntati, nec se vincere ut deberet, sustinendus tamen patienter esset, et expectandum, ut paulatim et quasi pedetentim superet obices illi oppositos. Et in hoc etiam imitandus mos divinæ bonitatis, cui cooperamur, quæ omnia suaviter disponit, et longanimiter exspectat animæ moras in veniendo ad eum.

Ut sustinendus qui non prompte vocationi divinæ respondet.

6. DENIQUE hoc etiam advertendum, quidquid eliget secundo vel tertio tempore, ne votum ullum emittat, ut dicitur Annot. decima quarta, et præsertim in secundo tempore. Sæpe enim in illo calore vel consolatione fiunt vota, quæ deinde displicent. Et hoc præsertim servandum cum iis, qui natura sunt ferventi et præcipiti, vel parum stabili. Sed tamen si electio facta esset maturo consilio, ut cum magna claritate et indiciis haud obscuris divinæ vocationis, præsertim si ætas

Tempore electionis nullum votum emittendum.

aut natura hominis non esset suspecta, et hic suam electionem voto firmare cuperet, ut se melius muniret contra oppugnationes carnis et mundi et satanæ; non potest instructor nec debet ejus devotionem impedire, sicut nec ad id ulla ratione impellere.

Caput xxxij.

DE ORATIONE POST FACTAM ELECTIONEM.

Quid post electionem factam peragendum.

1. ULTIMUM est in hac electione id quod in libello Exercitiorum ponitur in ultimo puncto, ut homo post conclusam electionem ad orationem se conferat. Quo tempore si senserit mentem suam confirmari in electione jam facta, sentiendo in se motiones aliquas vel illustrationes desuper immissas, ita ut DEUS approbare videatur quod factum est, et promittere vires ad exsequendum; id est optimum indicium, et haberi debet tamquam sigillum totius electionis.

Quid, cum electio a malo spiritu tentatur.

2. SI vero motiones, vel affectus vel illustrationes intellectus ejusmodi essent, quæ infirmarent electionem factam; et, examinatæ juxta regulas supra positas, viderentur a malo spiritu, vel saltem essent dubiæ, non est mutanda electio.

Quid, si sit a bono spiritu.

3. SI autem clare appareret esse a bono spiritu, signum est discursum non fuisse bonum, et electionem denuo faciendam.

Quid, si in oratione nihil notabile acciderit.

4. QUOD si in hac oratione nihil in utramvis partem notabile accideret, nec in affectu nec in intellectu, et voluntas eligentis in suo proposito perseverat; non est electio in dubium revocanda, sed ita putandum est voluisse DEUM per discursum rationis voluntatem suam inveniri.

Caput xxxiij.

QUID AGENDUM INSTRUCTORI, CUM SENTIT EUM, QUI ELECTIONEM FACIT, HALLUCINARI.

Quid, cum exercens hallucinatur.

1. SETERUM illud quoque interdum contingere solet, ut, Exercitia sumens, hallucinetur in electione facienda; et licet DEUS illum vocet ad vitam perfectiorem, ipse tamen, vel propter dæmonis deceptionem vel propter propriam infirmitatem, imperfectiorem eligat, idque a Spiritu sancto esse putet, nec ab eo dimoveri possit.

Erigendus est.

2. TUNC igitur prudentiæ est ut instructor non multum reluctetur (quod frustra faceret), sed neque ex altera parte confirmet electionem factam, ac potius ostendat sibi non valde satisfecisse, sed sperare quod progressu temporis Dominus ei clarius indicabit voluntatem suam, et sic eum relinquat aliquantum dubium et incertum de tali electione. Deinde etiam instruat quomodo disponere se debeat, ne aditum claudat divinæ luci.

Multi extra Exercitia I veritatem agnoverunt.

3. SÆPE enim experientia monstravit quosdam, qui ipso conflictu Exercitiorum succubuerant, deinde extra Exercitia commodius veritatem agnovisse, idque ex iisdem principiis, quæ hauserant in ipsis Exercitiis: sive quia dæmon acrius oppugnat in illo articulo electionis; sive quod natura ipsa (præsertim in iis qui timidiores sunt et pusillanimes), ut in illa quasi agonia quodammodo opprimitur et suffocatur, ita, cum deinde quodammodo respirat, est melius disposita ad ratiocinandum et percipiendum lumen DEI; sive denique, quia experientia deinde cognoverunt

se non eam vitam posse in sæculo tenere, quam fortasse in Exercitiis vel ipsi sibi finxerant vel eis dæmon persuaserat.

Caput xxxiv.

DE IIS, QUI JAM STATUM HABENT.

Methodus reformationis vitæ.

1. POST tractationem de electione ponitur a B. P. N. methodus quædam de emendatione seu reformatione vitæ; quæ doctrina maximi momenti est pro iis, qui jam sunt in statu immutabili, vel saltem quos DEUS non vocat ad mutationem status. Per hanc enim reformationem tolluntur multi abusus, qui, etiamsi non sint peccata, saltem sunt origo multorum malorum.

Fructus hujus doctrinæ.

2. HAC vero doctrina id agitur, ut multi, qui jam uxorem et familiam habent, licet in sæculo maneant, suo tamen modo perfectionem sectentur, ad quam nos quoque invitare et perducere eos debemus ex vocatione nostra, itaque passim jubent Constitutiones nostræ. Nec est dubium quin, si proximos juvare conaremur ac dirigere ad hanc formulam quæ hic expressa est, valde insignis fructus sequeretur. Itaque hoc omnibus operariis Societatis valde commendatum esse deberet.

Quis modus tenendus in juvandis firmum statum habentibus.

3. CUM his igitur hunc modum tenere oportet, ut, præter Exercitia ordinaria de mysteriis vitæ CHRISTI, dentur etiam illa de duobus Vexillis, et tribus hominum Classibus, imo etiam Præludium electionum. Hæc enim, licet non adeo necessaria sint, ut iis qui de toto vitæ statu deliberaturi sunt, non potest tamen dubitari quin valde sint utilia ut animentur

ad eam perfectionem, cujus ipsorum saltem status ac conditio est capax.

4. CETERUM secundus modus eligendi non valde ad hoc negotium pertinet, sed potius tertius modus, ejusque membrum utrumque. Res autem instituenda ita est, ut singula puncta discutiantur, v. g. de familia vel de expensis : et, post deliberationem factam de uno puncto, transeatur ad aliud : in singulis autem majus vel minus tempus insumatur, ut fuerit negotii gravitas vel difficultas. Aliquando enim una hora aut etiam plures in uno puncto insumendæ erunt, aliquando autem plura puncta in una hora concludentur.

Tertius modus eligendi iis utilior.

Caput xxxv.

DE TERTIA HEBDOMADA.

1. IN tertia Hebdomada stabilitur et confirmatur electio vitæ melioris jam facta et voluntas serviendi DEO, proposito tanto et tali exemplo, nempe passione Domini et Salvatoris nostri. In ea enim omnes ejus virtutes multo insignius atque excellentius elucent, et efficacius nos invitant ad sui imitationem. Itaque magnus hic thesaurus reconditus est. Unde videmus Sanctos omnes in hac potissimum parte se exercuisse, ut apparet ex libris, quos scriptos reliquerunt. Et ideo in hoc etiam oportet meditantem diligenter instrui, quoniam hic esse deberet ordinarius animæ cibus.

In 3ª Hebdomada stabilitur vitæ melioris electio.

2. ORDO et discursus harum meditationum est idem, qui in præterita Hebdomada, nempe intuendo personas, dicta et opera. Debet tamen, iis præsertim qui non adeo sunt exer-

Idem ordo harum meditatio-

num qui in 2ª Hebdomada.

citati, aperiri via in hac materia per illa puncta, quæ communiter tradi solent quis patiatur, quid patiatur, a quibus, et propter quos.

Quomodo in compositione loci quis se statuat. *Gal.* II. 20.

3. In compositione loci debet, qui meditatur, ita se constituere, quasi præsens esset mysterio illi dum ageretur ; et quidem ac si gestum esset propter se solum, juxta formam illam Apostoli : *Qui dilexit me, et tradidit semetipsum pro me.* Itaque debet anima ita se respicere, quasi ipsa causa fuerit tantorum dolorum et ignominiarum, quas Dei Filius perpessus est ; deinde videre, quidquid bonorum spiritualium, quidquid gratiæ, et quod ab æternis malis liberata sit, quod æterna bona se consecuturam speret, hæc omnia ex Christi meritis sibi provenisse ; immo etiam considerare Christum, dum illa pateretur, habuisse ante oculos et nos et nostra peccata in particulari omnia, et pro iis orasse, eorumque remissionem et gratiam nobis impetrasse.

Affectus curandi.

4. Quamquam autem affectus compassionis est valde bonus, debetque et peti cum instantia, et desiderari cum humilitate, et excipi cum gratia ; debent tamen simul etiam curari alii affectus, qui sunt utiliores ad profectum nostrum spiritualem.

1º Odium peccati.

5. Primus autem est, quanta res sit offendere Deum, quando ad satisfaciendum ei divina Sapientia dignum putavit adhibere ipsum Filii sui sanguinem et vitam. Ex quo etiam nascitur summum odium peccati, quod præsertim ab illa justitia tam severis pœnis vindicetur ; quia, si hoc in viridi, quid in arido?

2º Cognitio Bonitatis Dei.

6. Secundo cognoscenda et veneranda est Bonitas et Sapientia Dei infinita, quæ tam aptum medium invenit, ut hominum corda, amore suo liquefacta, ad se attraheret, juxta

Apostolum : *Commendat charitatem suam* DEUS *in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus*, etc. *Rom.* v. 8.

7. TERTIO, hic etiam confirmatur spes nostra, quia, ut ait S. Augustinus : Qui dedit quod plus est, nempe Unigeniti sui sanguinem, dabit et gloriam æternam, quæ minus est sine dubio. Et ideo hic CHRISTI sanguis tenendus ut arrha et pignus tum divini amoris, tum futuræ beatitudinis. 3° Spei confirmatio.

8. QUARTO, et omnium maxime, inflammatur amor in DEUM, consideratione tantæ bonitatis et tanti beneficii nobis dati, et dati tali modo. 4° Amor in DEUM.

9. QUINTO, sic etiam animantur omnes ad perfectam imitationem, ut ait S. Petrus : CHRISTUS *passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.* Turpe enim esset, et intolerabile, cum ille, ut nos pro nostra ipsorum salute doceret, non dedignatus sit tam humilia perpeti, si nos, quorum salus agitur, recusemus. 5° Inflammatio ad imitationem CHRISTI I *Petr.* II. 21.

10. DENIQUE, potest etiam et debet concipi magnus zelus animarum, quas videlicet DEUS tanti æstimavit, et tanto affectu amavit, et tam magno pretio emit. 6° Zelus animarum.

11. JUVAT etiam habere in promptu hac Hebdomada aliquas sententias Sacræ Scripturæ ad Domini passionem pertinentes, ex Psalmis vel ex Prophetis, et maxime ex Isaïa, vel etiam ex Evangeliis aut ex epistolis Pauli ; quæ vel magnitudinem dolorum ac cruciatuum CHRISTI Domini indicent, vel ejus bonitatem aut effectus mirabiles in hominum reparatione ; quæ extra meditationem valde proderunt ad cor excitandum, et etiam ad tollendam nescio quam satietatem, quæ subrepere solet ex continuatione earumdem rerum. Hæc autem loca Scripturæ poterit Usurpandæ aptæ sententiæ e S. Scriptura.

instructor colligere, vel ab alio jam collecta suppeditare : sunt enim multa et passim occurrunt.

Cetera quærenda ex libello Exercitiorum. Regulæ victus.

12. CETERA, quæ ad hanc Hebdomadam pertinent, scripta sunt in libro Exercitiorum clare et distincte in meditationibus et additionibus. In particulari autem, quæ in fine hujus Hebdomadæ traduntur de regulis ad victum temperandum, non est quod scripta dentur, sed verbo tantum explicentur, tum ob alias causas, tum quia non omnibus eodem modo proponendæ sunt, sed adhibita discretione pro cujusque complexione et viribus, tam corporis quam animi.

Quando eæ proponendæ.

13. NOTANDUM etiam, quod hæ regulæ non solum proponi debent hac Hebdomada, sed antea etiam aliquo opportuno tempore : saltem, si tamen prius factum non est, hic declarentur. Fortasse enim in hunc locum dilatæ sunt, ne prioribus Hebdomadis nimis oneretur is, qui in Exercitiis versatur, tot documentis extra ipsas meditationes. In hac autem Hebdomada multo pauciora sunt ejusmodi documenta, et sic magis vacabit instructori ea explicare. Expedit enim ut semper aliquid novi afferat cum illum, cui tradit Exercitia, invisit.

Caput xxvi.

DE QUARTA HEBDOMADA.

Quarta Hebdomada respondet viæ unitivæ.

1. QUARTA Hebdomada videtur respondere viæ unitivæ : tota enim exercetur in amore DEI et desiderio æternitatis, cujus tamquam exemplar proponitur resurrectio CHRISTI, eaque gaudia, quæ etiam in hoc mundo eam

consecuta sunt. Possent etiam hic addi aliquæ meditationes de gloria paradisi, et de futura justorum felicitate, cujus pignus accepimus in hoc mysterio resurrectionis CHRISTI : quia juxta Apostolum, DEUS nos etiam conresuscitavit et consedere fecit cum illo. Quare eo magis excitari debemus ad contemnenda terrena, et cœlestia appetenda, juxta illud ejusdem : *Si consurrexistis cum* CHRISTO, *quæ sursum sunt quærite ; quæ sursum sunt sapite*, etc.

Ephes. II. 6.

Coloss. III. 1.

2. EXERCITIUM de amore DEI est valde aptum ad amorem nostrum in DEUM excitandum, et continet quatuor puncta fecundissima, et quæ magnam materiam suppeditant ad meditandum. Potest autem duobus modis fieri : primo iisdem diebus cum aliis mysteriis Resurrectionis, ita ut secundo die postquam cœpta sint mysteria Resurrectionis incipiatur etiam hæc meditatio de amando DEO ; eique quotidie una aut altera hora tribuatur, distincta a meditatione illorum mysteriorum. Alter modus est, ut absolvantur prius omnia illa mysteria, et deinde integer dies, aut duo dies huic uni meditationi assignentur.

Exercitium de amore DEI.

3. EST autem bene notandum et declarandum hanc meditationem aggredienti, quod in ea dicitur : amorem magis pendere ex operibus, quam ex verbis, et consistere in mutua quadam facultatum et omnium rerum communicatione. Per hoc enim intelligere debet, non sufficere sibi teneriorem quemdam affectum, quem in se sentiat, neque eo contentum esse debere. Verum est enim quod ait S. Gregorius : *Probatio amoris, exhibitio est operis ;* et *Amor ubi est, magna operatur ; et ubi operari renuit, amor non est.* Nec aliud occurrit circa hanc quartam Hebdomadam.

Quid advertendum hanc meditationem facienti.

Caput xxxvij.

DE TRIBUS MODIS ORANDI.

Documenta utilia. Tres modi orandi.

1. POST Exercitia adduntur aliqua documenta aptissima et valde utilia profectui spirituali. Primo autem loco ponuntur tres modi orandi, non ut omnes qui jam Exercitia peregerint, in eis exerceantur (nam hoc non necessarium est), sed ponuntur ad complementum doctrinæ, et propter rudiores et minus capaces, qui scilicet non ita possunt habere perpetuos discursus in oratione, ut diutius hæreant in una materia. Unde in Constit. part. VII, c. IV, lit. F. dicitur: Exercitia plena non nisi paucis; primam Hebdomadam cum his tribus modis orandi, pluribus communicari posse.

Primus modus: Discurrere circa præcepta Dei, *etc.*

2. PRIMUS ergo modus, est discurrendo circa præcepta DEI aut Ecclesiæ, et circa septem peccata capitalia, et tres potentias animæ, et quinque sensus: et hoc non tam speculative, quam practice, v. g. cogitando in præceptis quomodo male ea servaverit, et proponendo in posterum melius servare, et sic de reliquis.

Primus modus, pro capacioribus.

3. SI vero hæ materiæ paulo altius elevandæ essent, et exercitans capacior esset, hic modus præscribi posset. In præceptis consideretur, primo, præceptum ipsum in se quam sit bonum, et justum, et sanctum. Secundo, quam utilis ejus observantia. Tertio, quomodo antea observatum sit; et, si bene sit observatum, agendo gratias DEO; sin contra, dolendo, et petendo veniam. Quarto, proponendo in posterum perfectam et exactam observantiam, et petendo ad hoc gratiam per colloquium.

Quo finito, si non expleta sit hora, transeatur ad aliud præceptum eodem ordine.

Circa peccata.

4. In peccatis, primo videndo singula, quam mala sint, et quam juste prohibita. Secundo, quantum noceant, si non fugiantur. Tertio, quomodo adhuc fugerit, vel in posterum decreverit fugere.

Circa sensus.

5. In potentiis et sensibus cogitari potest, primo, quam nobiles et quam nobis utiles sint singulæ, ut v. g. intellectus, et deinceps aliæ. Secundo, ad quem finem datæ. Tertio, quomodo iis usus sit Christus vel Beatissima Virgo. Quarto, quomodo nos usi simus, et dolendo quod male, etc. Et idem de aliis potentiis et sensibus singillatim, et inter alia etiam de facultate loquendi, de virtute motiva et similibus.

Quid advertendum in hoc modo.

6. Est tamen advertendum, dum cogitamus quomodo usi simus his potentiis, vel, in meditandis præceptis, quam male ea servaverimus, et maxime in meditandis peccatis, non ita debere institui meditationem, quasi examinare velimus conscientiam, ut fit cum nos præparamus ad confessionem, vel etiam velimus de industria elicere contritionem (hoc enim pertinet ad primam Hebdomadam), sed hic principalis intentio est cogitare ipsas materias, ex occasione autem fit reflexio ad nos ipsos: et ideo in generali tantum debet fieri hæc reflexio, non multum descendendo ad particularia peccata.

Hoc genus orandi a S. Xaverio commendatum.

7. Hoc orandi genus dicitur B. P. Franciscus Xaverius commendare solitus omnibus animabus, quas tractabat, ita ut etiam pœnitentiæ loco injungere soleret ut mane et vespere aliquod tempus huic impenderent.

Quamdiu immorandum in

8. Quamvis autem in libro Exercitiorum dicatur tanto spatio esse immorandum, quo Oratio Dominica ter recitari possit; tamen, si

his meditationibus.

quis in aliquo gustum inveniret vel utilitatem aliquam spiritualem, deberet ibi hærere diutius, etiamsi non posset absolvere omnia præcepta, juxta id quod dicitur in quarta Addit. ad finem primæ Hebdomadæ.

Quid in secundo modo orandi notandum.

9. In secundo modo orandi notandum est cum una vox non facit sensum, plures debere conjungi, ut: *Qui es in cælis*, aut *Sanctificetur nomen tuum*. Aliæ sunt voces, quæ solæ præbent materiam meditationis, ut *Pater* vel *Noster*.

Orationes jaculatoriæ.

10. Quod autem hic dicitur de his orationibus, idem intelligendum est de aliquibus Scripturæ locis, ac præsertim Psalmis, e quibus aliqui eligi possunt, vel Psalmi toti vel eorum versiculi, qui uberrime pascunt et intellectum et affectum.

Quamdiu in modis orandi persistendum.

11. Notandum est etiam, cum, qui facit Exercitia, bene procedit in hoc orandi modo, ita ut eum satis tenere videatur, non esse necessarium ut multum in eo procedat, quia sufficit ut didicerit modum, quo deinde in posterum uti sciat. Quod idem intelligendum est de primo modo, nisi quod, cum ille habeat aliquanto majorem varietatem, utile erit ut faciat unum Exercitium circa præcepta, aliud circa peccata, aliud circa potentias animæ, aliud circa sensus, etc.

Tertius modus orandi.

12. Tertius modus orandi ita intelligendus est, ut in considerandis singulis vocibus alicujus orationis tantum tempus insumamus, quantum communiter una respiratio durare solet. Quod si quis pro sua devotione amplius morari vellet, poterit quidem; sed tunc potius ad secundum orandi modum pertinebit, quam ad hunc tertium. Juvat autem hic modus ut assuescamus facere orationem vocalem cum attentione et devotione debita, ut servemus illud Apostoli: *Orabo spiritu, orabo et mente.*

I. *Cor.* XIV. 15.

Quare hoc Exercitium est valde utile iis, qui obligati sunt ad horas canonicas vel ad alias orationes vocales.

13. QUAMVIS autem hi tres modi orandi hic tradantur, non existimandum est excludi alios modos, quos Spiritus Sanctus docere solet, et quos viri in spiritu exercitati secundum experientiam et secundum rationem et doctrinam sanam habere solent; vel quos quisque sibi utiles ad suum profectum ipso usu deprehenderit. Quod idem etiam de Nostris ipsis intelligendum est, accedente tamen semper approbatione et consensu Superioris, vel Præfecti spiritualis, quibus quisque patefacere modum debet, quem in orando tenet, eoque magis si paulum discedat ab ordinario modo. Ceterum tres hi modi, non solum alius aliis aptior erit pro personarum varietate; sed etiam persona eadem, pro varia dispositione animi vel corporis, aptior erit modo ad unum, modo ad alium, ut v. g., cum aliquis est fatigatus vel male habet, non erit bene dispositus ad longiorem meditationem et mentis excursum, et tunc magis juvabitur secundo vel tertio modo. Quod intelligendum est non solum in hac quarta Hebdomada, sed reliquo omni tempore.

Non excluduntur alii modi orandi.

Caput xxxviij.

DE REGULIS TRADENDIS.

1. REGULÆ, quæ additæ sunt in fine Exercitiorum, non ideo positæ sunt, ut omnibus proponantur; sed ut quisque eguerit, vel etiam desideraverit pro sua devotione.

Cur positæ regulæ in fine Exercitiorum.

De eleemosynarum distributione.

2. QUARE illæ, quæ agunt de distributione eleemosynarum, non debebunt dari nisi iis qui locupletes sunt, et qui solent aut possunt eleemosynas facere. Similiter quæ agunt de scrupulis, non est cur dentur iis, qui nullis scrupulis agitantur.

Regulæ ad Catholicam doctrinam pertinentes.

3. ILLÆ item, quæ ad catholicam doctrinam pertinent, quamvis ad omnium pietatem confirmandam et fovendam valeant, iis tamen potissimum, qui in locis vel cum personis suspectis versantur; secundo loco omnibus etiam Operariis et iis, qui verbum DEI tractant, tradendæ sunt; quia directe pugnant contra sensa et dicta hæreticorum nostri temporis.

Caput xxxix.

BREVIS EXPLICATIO NONNULLORUM, QUÆ IN DIRECTORIO DE TRIBUS VIIS ATTINGUNTUR.

De viis purgativa, illuminativa, et unitiva.

1. QUONIAM in hoc Directorio et in Exercitiis tradendis fit mentio viæ purgativæ, illuminativæ et unitivæ; et quod his respondent ordine suo hæ quatuor Hebdomadæ; ideo visum est pro majori notitia hujus rei aliquid addere. Non enim hoc ita accipiendum est, ut intelligatur aliquis, peracta prima Hebdomada, perfecte et plene purgatus; peracta autem secunda et tertia, perfecte illuminatus; et denique, absoluta etiam quarta, pervenisse ad plenam unionem cum DEO. Hæc enim omnia indigent diuturno tempore, studio et exercitatione in exstirpandis vitiis, in passionibus edomandis, et in virtutibus acquirendis.

1ª Hebdomada

2. VERUM hoc indicatur, primam Hebdomadam proportione quadam respondere viæ

purgativæ : quoniam in ea nihil aliud agitur, quam ut peccata præterita recogitentur et ponderentur, et concipiatur de iis quam maximus dolor et contritio, et timor æternæ pœnæ ; ex quibus fiat, ut animus abstrahatur ab amore omnis rei terrenæ, et fundetur in odio et detestatione peccati. Quæ omnia pertinent ad purgationem animæ.

respondet viæ purgativæ.

3. SIMILITER in secunda et tertia Hebdomada, considerando exemplum Domini Salvatoris tum in vita tum in passione, et omnes virtutes, quæ in eo tamquam in idea fulserunt, nos quoque discimus in quo consistat salus et perfectio hominis, et quæ via sit ad æternam beatitudinem consequendam. Et præterea, cum anima purgata fuerit, fit habilis et apta ad recipiendas illustrationes divinas, et illapsum et influxum illius interni luminis ; simulque gignitur in anima vigor quidam ejiciens omnem concupiscentiam, eamque ferventem faciens ad patiendam paupertatem, contemptum et omnem asperitatem, et excutiens omnem negligentiam ; et disponens ad exsequenda bona opera vigilanter et strenue.

2ª et 3ª Hebdomada partim purgativæ, partim illuminativæ.

4. DENIQUE in quarta Hebdomada, primum ob resurrectionem et ascensionem Domini, in qua simul etiam meditari possimus futuram nostram gloriam, quoniam, ut ait Paulus, si CHRISTUS resurrexit, et nos resurgemus ; deinde vero ex meditatione ad amorem in nobis excitandum, quæ multiplex est, et varia puncta ac materias complectitur, efficitur ut anima uniatur DEO per amorem, qui concipitur meditando bonitatem DEI et ejus beneficia, et quantum nostra causa egerit atque pertulerit ; tum etiam per desiderium cœlestis gloriæ, per considerationem præsentiæ DEI in omni re et in omni loco, gaudendo de ejus perfectionibus, et optando placere ei

4ª Hebdomada respondet unitivæ

soli, idque propter ipsum solum ; et nunc eum laudando, nunc magnificando, nunc admirando ejus altitudinem, et aliis similibus, quæ, ut ante diximus, respondent viæ unitivæ.

Ratio duplex cur hæ 4. Hebdomadæ respondere dicantur tribus viis.

5. HÆC igitur est ratio duplex, cur dicatur has quatuor Hebdomadas respondere his tribus viis : primum propter materias, quæ in earum quaque tractantur, pertinentes ad has vias ; et quia in eis jaciuntur initia singularum, quæ deinde oportet prosequi cum tempore et cum studio, si velimus ad aliquam earum perfectionem pervenire : deinde etiam quia discitur modus ac methodus, quam deinde servare debemus in prosequenda unaquaque harum viarum.

An semper in una permanendum, an ad priores redeundum.

6. EX his ergo sequitur quod, etiam si quis aliquem gustum aut speciem hujus viæ unitivæ in quarta Hebdomada habuit, non propterea debet assidue in ea hærere, sed debet redire ad priores vias et sese diu et ordinarie continere, tum in passionum mortificatione, tum in virtutum exercitatione, et in aliis ejusmodi studiis consentaneis utrique viæ : etsi nihil impedit, immo etiam sæpe evenit, ut, dum aliquis versatur in una via, sentiat interdum aliquos affectus pertinentes ad aliam viam ; nec sunt rejiciendi, modo, ut dictum est, non exerceantur ordinarie ante tempus.

Unde pendet mensura fructus.

7. HOC enim negotium non ex spatio temporis, sed ex mensura profectus pendet. Nam si quis temere aspirare vellet ad illam viam unitivam, esset magna confusio, quæ impediret omnino profectum spiritualem, et insuper etiam esset res exposita periculis et illusionibus. Faceret enim perinde, ac si quis ex infima schola transire vellet ad primam, non transeundo per medias ; aut si ex infimis gradibus scalarum saltu trajicere vellet ad summos,

relictis iis, qui sunt interjecti. Sic igitur, antequam aliquis exerceat se ex professo in via hac, quam diximus, unitiva, oportet ut bene purgatus sit exercitiis viæ purgativæ, et deinde etiam bene profecerit in via illuminativa. Ex hujus enim defectu provenit, ut multi non ambulantes, sed saltantes in via Domini, post multum tempus diversosque labores, vacui virtutibus inveniantur, impatientes et iracundi, et cum aliis ejusmodi imperfectionibus.

8. IMMO hic gradus ad altiorem viam, non tam ex electione nostra et voluntate ac conatu pendet, quam ex directione Spiritus Sancti, cujus mos est ascensiones istas in anima disponere, ut eat de virtute in virtutem : in quo tamen ad certiorem directionem et ad præcavendos errores, qui contingere possunt, consulendus est Pater spiritualis, qui animam gubernat, et cum ejus consilio in omnibus procedendum.

Pendet ex electione Spiritus sancti.

Caput xl.

QUÆ COMMENDANDA SUNT EI, QUI ABSOLVIT EXERCITIA.

1. EAT, qui ex loco calido ad locum frigidum egreditur, facile fieri potest, ut cito frigefiat, nisi diligentem curam adhibeat retinendi calorem ; ita qui, Exercitiis peractis, redit ad communem vitam et conversationem, nihil est facilius, quam ut fervorem ac lumen conceptum brevissimo tempore perdat ; præsertim quia, quidquid boni acquisivit, nondum est confirmatum per modum habitus, sed est tamquam passio quædam, quæ facile remitti-

Monita cum ab Exercitiis prodierit.

tur, vel etiam tota amittitur. Quod cum contingit, omnis fructus et omnis labor Exercitiorum evanescit.

Quid ei primum commendandum.

2. QUARE hoc primum commendandum est ei, qui Exercitia absolvit, ut magni æstimet hoc principium et quasi fundamentum vitæ bonæ et spiritualis, quod per DEI gratiam jecit in Exercitiis ; idque a DEO accipiat tamquam beneficium, et quidem maximum : et omnia lumina, omnem cognitionem quam in Exercitiis acquisivit, credat sibi a Domino DEO donata peculiari quodam amore, et ut talia ea conservare et tueri studeat. Præterea timorem concipiat, ne si deinceps non vixerit ut intellexerit esse vivendum, gravius a DEO puniatur ob ingratitudinem : et quia, scienti bonum et non facienti, majus judicium est ipsi.

Quid secundo loco.

3. SECUNDO loco, intelligat se adhuc aliud nihil fecisse, nisi quod bonum semen in ejus anima a DEO seminatum est. Unde, nisi hoc semen foveatur, et excolatur, et ad maturitatem perducatur ut det fructum in tempore suo, per se quidem aut nihil aut parum est. Itaque hoc primum cavere debet, ne ejusmodi semen, vel a volucribus, id est, a dæmonibus rapiatur, vel a spinis suffocetur, nempe a cogitationibus et cupiditatibus terrenis et vitiosis. Ideoque non solum peccata, sed etiam eorum occasiones evitet, et illa præsertim, ad quæ ante Exercitia inclinatus fuit : nam contra hæc potissimum se armare debet, quia facillime recidere potest.

Ad quid tertio hortandus.

4. TERTIO, hortandus est ad conservandam et alendam devotionem jam conceptam piis et spiritualibus exercitationibus; inter quas hæc potissimum commendari poterunt. Primo, ut conservet usum meditandi quotidie per dimidiatam horam aut etiam integram, si fieri

poterit. Secundo, ut singulis diebus faciat examen conscientiæ per quartam horæ partem. Tertio, ut octavo quoque die confiteatur et communicet. Quarto, eligat aliquem Confessarium stabilem, eumque accipiat ut ducem hujus spiritualis itineris, et cum eo tractet omnia, quæ ad suam animam pertinent. Quinto, legat sæpe pios libros, et habeat bonorum hominum conversationem, malorum autem fugiat summopere. Sexto, curet proficere quotidie in virtutibus, præsertim in humilitate, patientia et charitate. Et in summa, nitatur ipse quoque ad eam summam perfectionem, quam in suo statu et juxta mensuram divinæ gratiæ acquirere poterit.

Præter generalia monita, sunt alia peculiaria.

5. HÆC autem sunt fere generalia monita, quæ omnibus dari poterunt. Alia sunt deinde, quæ juxta cujusque professionem aut statum, aut particularem indigentiam addi poterunt ; immo hæc ipsa augeri et intendi ex majori aliquorum devotione et progressu spirituali. Quod facile advertet bonus et prudens instructor, adjutus gratia et lumine Domini et Salvatoris nostri DEI, cui sit gloria et honor in sæcula. Amen.

R. P. Claudii Aquavivae

Societatis Jesu Praepositi Generalis

INDUSTRIÆ

AD

curandos animae morbos.

Ad Superiores Societatis.

CUM satis perspectum esset R. P. N. quanti ad divinum obsequium, Societatis utilitatem, et auxilium animarum intersit superiores idoneis ad recte gubernandum præceptis institutisque abundare; varias subinde in eo genere Ordinationes ac monita suggessit, prout occasiones et tempora postulabant. Sed cum impensius hujus rei necessitates ac momenta secum perpenderet, videretque non posse unumquemque, quantam par esset, experientiam lucemque rerum consequi, præsertim ob crebras mutationes, quæ peracto triennio fieri nunc debent; operæ pretium ac prope necessarium duxit ad peculiarem aliquam Institutionem descendere; cum certum sit nullam esse artem, in qua periculosius et graviore aliorum malo peccetur, quam in hac, quæ ad spiritualem curam pertinet animarum. Quare, cum meminisset a P. Polanco Beati Patris Nostri mandato atque ductu, ad usum doctrinamque operariorum nostrorum, qui in missionibus versantur, Instructiones quasdam editas olim fuisse, Industriasque appellatas; haud abs re, quin multo etiam congruentius fore existimavit, si Industriæ item aliquæ, ad rectam gubernationem ducentes, Societatis Superioribus traderentur. Quo factum est, ut, pro singulari desiderio, quod ei Dominus indidit, felicis progressus atque augmenti Societatis subsecivis inter assiduas occupationes suas intervallis hasce Industrias in illorum gratiam dictarit. Quæ cum Patribus Assistentibus aliisque nonnullis, qui eas viderunt, probatæ adeo fuissent, ut non mediocrem iis uti scientibus utilitatem allaturæ viderentur, e re futurum judicatum est, si universæ Societati communicarentur,

eæque typis excusæ, quales nunc mittuntur, quo plura et emendatiora essent exemplaria. Faxit divina bonitas, ut res tota eum fructum sortiatur, quem R. P. N. sibi proposuit, et quem enixe omnes optamus. Datum Romæ, 15 Aprilis 1600.

Mandato R. P. N. Generalis,
BERNARDUS DE ANGELIS,
Secretarius Societatis Jesu.

R. P. Claudii Aquavivae

Societatis Jesu Praepositi Generalis

INDUSTRIÆ

pro Superioribus ejusdem Societatis, ad curandos animæ morbos.

Prooemium.

ANIMARUM curatio quanto præstantior et difficilior est, quam corporum, tanto majorem a nobis exigit et sollicitudinem et peritiam. Et anxietates quidem ac pericula hujus muneris non videmus tantum, sed et prædicamus et plangimus, quicumque sub hoc onere laborantes ingemiscimus. Verum an æquali studio contendamus, ut industria pervigili et infatigabili charitate Susceptos nostros optatæ sanitati reddamus, hoc nobis magnopere perpendendum, et ut id præstemus in primis curandum est. Et mihi quidem frequentior quædam et attentior meditatio, et experientia diuturnior certissime persuasit, plurimos ad salutem reduci posse, si paterna quadam et plena amoris ac fiduciæ patientia res agatur; quos ex neglecta

Animarum curatio quanto præstantior, tanto difficilior.

Plurimorum sanatio fit per patientiam.

aut perfunctoria medicina vel incorrigibiles excludimus vel toleramus incorrectos. Quamobrem non inutile visum est futurum, si, quæ sedula observatione tot annorum spatio deprehendi, in quibus me vel alios peccasse animadverti, quæ recte, quæ secus acta essent, adnotando, quid profuisse, quid contra nocuisse cognoverim, ea quibusdam quasi medicis præceptis quam brevissime planissimeque digererem. Sic enim fieret, ut et iis, qui in gubernatione, id est, arte hujus spiritualis medicinæ non adeo versati sunt, plurimum lucis et adjumenti adferretur; et eorum, qui ex unctione Sancti Spiritus, lectione Sanctorum et experientia iis auxiliis non egerent memoria non leviter juvaretur, et voluntas ac studium vehementius excitaretur.

Medicinæ spiritualis præcepta.

Caput j.

DE IIS, QUÆ NECESSARIA SUNT AD CURATIONEM RECTE FACIENDAM.

Cogitanda Superioris obligatio.

1. T autem recte et cum utilitate morborum curatio fiat, plura necessaria sunt, quæ vel medicum ipsum vel infirmum spectant, quæ breviter attingentur. Et ante omnia unum illud ob oculos versandum assidue, qua obligatione DEO nos in hujus muneris susceptione obstrinxerimus, ut (juxta Prophetam vel potius ipsius Domini vocem) quod infirmum est consolidemus, etc. Unde egregie B. Basilius, cum quæsisset, qua animi affectione Superior aliorum curam suscipere debet, respondet: *Ut, qui sauciis multis ministrat, et saniem de singulis illorum vulneribus abstergit, et pro natura uniuscujusque mali remedia ei*

Ezech. XXXIV.

Reg. fus. disput. resp. 30

adhibet accommodata, munere illo neutiquam ad animi elationem uti consuevit, sed ad demissionem potius et sollicitudinem, et majorem quamdam curam; itidem ac multo etiam magis is, cui totius Fratrum societatis sanandæ provincia est delegata, perinde ut qui omnium minister sit et rationem de unoquoque illorum redditurus, sic secum agitare animo et eontendere anxie debet. Hæc D. Basilius. Assidua quippe industria et vigilantia opus est, nec abs re apud Cassianum e corporali medicina translato vocabulo, hi, quos spiritualiter curandos suscipimus, *Suscepti* nostri vocantur, quasi quos in nostram fidem susceperimus nostrumque periculum. Videat ergo Superior, quasi rationem DEO redditurus, quid faciat, quid caveat: hoc enim revera valde excitandi sumus, ne putemus nos innocentes, cum nihil committimus.

Superior est spiritualis medicus.

Ad Hebr. XIII.

Lib. X. c. VII. Spiritualiter infirmi *Suscepti* dicuntur.

2. HOC veluti fundamento posito, sciens quia Domini est salus, et illius spiritu lux et vita et bona omnia in cordibus fidelium procreantur, non suæ prudentiæ aut diligentiæ innitatur, sed ad orationem per se et per alios confugiat: nihil enim exterior correptio operatur, nisi interior loquatur excitator. Quamobrem D. Gregorius de eo, qui præest et alios ad DEUM compellere studet: *Tantæ charitatis*, inquit, *esse debet, ut instanti desiderio non petitor, sed petitio esse sentiatur: salutem quippe fidelium tam instanter debet appetere, ut ex usu interni gustus omnem motum cordis in affectum ducat supplicationis.* Et B. Job, ut Cassianus annotavit, quotidiana pro filiorum purificatione sacrificium Domino DEO offerebat, non tam sibi eos, quam DEO susceptos ac familiares cupiens exhiberi.

Ad orationem confugiendum. *Psalm.* III.

In I. *Reg. lib.* V. c. 3.

Job. I. *Collat.* VI. c. 10

3. RECOGITET magno et fidenti animo, quamvis verissimum sit quod S. Leo monuit,

Perpendat nihil

esse incurabile. *Reg. fus. disput. resp.* 10. *Hexam. Homil.* 5.

antiquorum morborum difficilem ac tardam esse curationem ; nihilominus certissimum esse quod docuit S. Basilius, nihil esse in rerum natura, quod diligentia non corrigatur, neque vitium esse adeo grave, quod DEI timore non pervincatur. Quin etiam idem alibi naturalium rerum exemplo probat, multo magis quæ ex voluntate oriuntur vitia posse emendari. Cum enim narrasset punicas acidas amygdalasque amaras agricolarum cura in dulces verti posse, si pinguem ex pino cuneum per mediam medullam adactum susceperint, infert : *Nemo igitur in vitio constitutus homo de se ipso desperare velit, haud nescius agriculturam stirpium qualitates mutare ; curam autem ac studium in consequendis virtutibus animi omnes vincere morbos superareque posse.* Non igitur dejiciendus animus, neque ex rei difficultate, aut morbi magnitudine, vel nostrarum virium imbecillitate metienda res est, sed in verbo Domini cum patientia et spe ad curationem accedendum.

Difficultas ex infirmi voluntate quomodo curanda.

4. SED illud præcipue difficultatem parit, quod, cum in morbis corporis is maxime morbum cognoscat et sentiat, qui patitur ; isque omnium maxime sanari cupiat, medicum accersat, et desiderio sanitatis nullum, quamvis amarum atque ingratum, refugiat medicamentum ; in anima contra omnino evenit, ut infirmus præ omnibus morbum ignoret, medicum refugiat, et curationem difficile admittat. Verum in eo præcipua curationis industria debet elaborare, ut ille morbum agnoscat. Cui primo suadendum, quod D. Basilius docet, peritos medicos habere signa quædam latentium morborum, qui interdum alios et ipsum infirmum latent : quare illis potius credendum, cum præsertim superbia et amor proprius in

Agnoscendus est morbus. *Reg. Brev. Resp.* 28.

infirmitatibus nostris agnoscendis gravissime impediant. Deinde ad examina diligentiora perurgendus, tum signa quædam illi indicanda, quæ negare non potest, quamquam talis morbi signa esse non novit vel non advertit. Postremo hortandus serio ad orationem, quippe ex defectu luminis et sensus spiritualis id provenit. Videat quam longe sit a salute, qui nec morbum agnoscit : proinde, si non sentit, credat ; neque enim ut in corporibus, si morbo illo carentes pharmacum aliquod sumamus, nocet potius, ita etiam in animo evenit ; cum actus mortificationis et abnegationis sui ipsius fructus et virium incremento carere non possint. Sumat e Scripturis (juxta Basilii consilium) et speculum, unde videat fœditatem mali, v. g. iracundiæ, superbiæ, detractionis, etc., et morbo suo convenientia medicamenta. Dicito, inquit, hic meus est morbus : ut is, qui ad medicum accesserit et variis contenta tabellis pharmaca viderit, considerat, quid sibi conveniat ; ita faciendum suadet et illi, sed multo magis, ut, medico ipso commonstrante et morbum certius agnoscat et medicamentum securius assumat. Et sane de voluntate, et desiderio qualicumque sanitatis ambigendum non est. Quis enim ita sit amens aut deploratus, præsertim qui sæculo relicto Religioni se devovit, ut sanari non cupiat? Sed deest efficacia, quæ medicamenta, quamvis amara, suscipere compellat. Itaque prudenti medico id curandum, ut partim ipsius ostensione morbi, partim captata opportunitate, partim etiam agendi facilitate et communicatione suavi, denique medicamentorum lenitate, vel ipsorum propria vel condimentis aliis adscita, variatis etiam interdum applicandis, difficultates hujusmodi omnes accurate, sed patienter

Modus indagandi morbum.

Homil. in aliquot Scripturæ locos, 6.

Superioris dexteritas difficultates superat.

tamen, leniat. Nec desperandum, quin, humorum sensim cruditate mitescente, incipiat minus respuere medicamenta, quæ horrebat. Interim autem dum respuit (quoniam voluntatis vitium est, quæ mutari potest) sciat Superior hoc ipsum ad medicum pertinere, laborare, ut ille velit : quæ difficultas si semel sublata vel certe temperata fuerit, videbit quotidie magna cum animi lætitia sanitatis et roboris incrementa.

In Superiore novem requiruntur, quæ aromatum nomine explicantur. *Serm.* II. *in Resur. ad Abbates.*

5. Hæc ad Fratris bonum ut efficaciter præstare possit, omnino necesse est, ut emat aromata, id est, ut habere studeat quæ ex parte ipsius requiruntur. Hæc autem egregie sub typo aromatum explicat D. Bernardus. Sunt, inquit, aromata mentis, linguæ et manus. Et mentis quidem sunt tria : compassionis affectus, rectitudinis zelus, discretionis spiritus. Habeat, inquit, mens nostra spiritum discretionis, ut miscens apte temporibus tempora, opportune æmulari, et nihilominus ignoscere queat. Linguæ item tria : modestia in increpando, copia in exhortando, efficacia in persuadendo. Manus etiam, id est in exemplo, tria : continentia in carne ab omni voluptate, misericordia in fratre, patientia in pietate. Quæ videnda diligenter apud eum Sermone ad Abbates, nam hic tantum satis fuerit attigisse. At quam necessaria sunt Superiori ad utilem correctionem, tam vigilanter quærenda, nisi frustrari velimus.

Medicamentorum congruitas.

6. His porro præsidiis instructus, manum operi admoveat, et medicamenta apponat congruentia pro cujusque morbi qualitate, contraria scilicet contrariis curans, ut nostra Constitutio docet de superbia; et aliis pravis animæ propensionibus; et accurate S. Basilius : Inanem gloriam, inquit, abjectioribus exercitiis imponendis; futilem et otiosam lo-

Reg. fus. disput. resp. 51.

quacitatem, silentio ; immodicum somnum, vigilia et exercitiis orationum ; segnitiem corporis, laboribus imponendis gravioribus ; edacitatem indecoram, jejunio ; murmurationem, a reliquis segregatione, etc. Sed id semper studeat, ut hæc omnia, non tam quasi a Superiore profecta, quam a se ipso suscepta infirmus accipiat. Qui sibi persuadeat, si strenue rem aggrediatur, atque ut decet eum, qui serio sanari velit, fore, ut citius se relevari sentiat, quam putarat, et quod de sapientiæ fructibus Sapiens dixit, experientia comprobet : *In opere enim illius exiguum laborabis, et cito edes de generationibus illius.* Videat tamen sapiens medicus, ut opportuno tempore id faciat, et imitetur corporis medicos. Nam S. Gregorius Siagrio Episcopo postquam dixisset, illos medicamenta quædam recenti adhuc confectione formata non offerre infirmo, nisi opportunitate temporis macerentur, subdit : *Nam si immature quis dederit, dubium non est, quin sit causa periculi res salutis.* Nec tamen propterea ab omni medicamento abstineat, sed, ut iidem illi faciunt, adhibeat aliqua leniora et a quibus infirmus non ita abhorreat ; addat abstinentiam a rebus nonnullis, injiciat subinde majorem sanitatis cupiditatem : denique dilatio quædam, et pia moderatio sit hæc intermissio, non curæ neglectus, quod maxime nocet. Sunt enim plerique Superiores, qui quod videant subditum esse minus dispositum, non tam in opportuniora tempora differunt medicinam, quam negligunt. Sed de his in sequentibus.

Eccli. VI. 20.

Opportunitas.

Lib. VII. *Epist.* 110

7. CAVEAT autem diligenter, ne, specie quadam suavitatis deceptus aut naturali quadam timiditate, abstineat a curatione ; sed intelligat et subinde recogitet, se tunc magis diligere infirmum, majorique erga illum suavi-

Ne decipiatur, si putet se amare infirmum,

cum specie suavitatis medicamenta non adhibet. *Libr.* XIII. *Moral.*

tate uti, si, ut loquitur Sanctus Gregorius, non parcens parcat : *Quia*, inquit, *dum correptionis verbum non distulit, citius hunc a culpa liberavit : libere enim arguens non pepercit, sed in eo quod correxit, pepercit.* Quid enim hac misericordiæ specie crudelius, qua fit, ut et morbi augeantur et incrudescant, et, qui lenissime curari poterant, jam indigeant ferro, et aliis membris contagium vel periculum creetur, et toti corpori nostra socordia noceatur? Nec terreatur, si quando amariora videri possint infirmo, quæ sunt applicanda ; quia non tam illius sensus, quam salus exquiritur. *Etenim sectio vel ustio salutaris*, Cassianus inquit, *quæ illis, qui ulcerum contagione putrefacti sunt, pie infertur a medico, mala a tolerantibus creditur : nec equo calcar, nec emendatio suavis est delinquenti.* Quin etiam, addit Beatus Gregorius, futurum, ut illi ipsi, cui amara fuit ad tempus aliqua prohibitio, postmodum ex ipsa animi utilitate dulcescat, si, unde inimicus superare potuit, superetur. Sed ut sint amara infirmo medicamenta, qui curat tamen, et facit quod suum est, quodque prætermittere sine culpa non potest, et ex charitate facit ac desiderio salutis illius, quem alioqui contristat invitus, et in oculis Patris cuncta videntis, ejus filio consulit, quem curandum ab eo suscepit.

Collat. VI. c. 6.

Libr. VII. *Epist.* CXII.

Quæ perpendenda antequam curationem aggrediatur. *Libr.* XXIX. *Moral.* c. XIV.

8. SED antequam infirmum aggrediatur, curationem adhibiturus, meditetur attentius et perpendat diligenter qualitatem morbi, corporis complexionem, et, ut S. Gregorius loquitur, conspersionem, id est, an sanguineus et hilaris, an melancholicus et tristis, an cholericus et præceps, an lentus sit et remissus. Deinde tempus, quo duravit infirmitas ; tum quæ remedia fuerint applicata ; quid profuisse, quid nocuisse deprehensum sit ; quinam

ex domesticis juvare curationem, qui contra possint impedire, ut ex iis omnibus juvari commode possit.

Superior se ipsum examinet, et humiliet, quo fructuosius corrigat. *Libr.* XXIII. *Moral.* c. VIII.

9. SED ante omnia examinet Superior se ipsum, tum ut sese humiliet et majori confusione et suavitate id faciat ; tum ut hoc modo talis fiat, quo Dominus ad filii sanitatem aptiore et expeditiore uti valeat instrumento. Quod faciendum omnino suadet Sanctus Gregorius : *Consideremus*, inquit, *quia aut tales sumus, quales nonnullos corrigimus ; aut tales aliquando fuimus, etsi jam divina gratia operante non sumus : ut tanto temperantius humili corde corrigamus, quanto nosmetipsos verius in his quos emendamus, agnoscimus.* Hoc autem dici non potest quantum vel ad meritum, vel ad modum correctionis momenti habeat.

Morborum spiritualium genera, de quibus agitur, sexdecim.

10. MORBORUM porro spiritualium genera, sexdecim veluti capitibus comprehendere placuit ; quibus singulis commoda medicamenta indicantur. Curavimus autem primum, quod in medicis præcipue laudatur, ut facilioribus et suavioribus uteremur pharmacis, et quæ salutem non tam acrimonia promitterent, quam suavitate præstarent. Deinde ut non aliunde aut non longe petitis, sed iis ipsis veluti simplicibus, ut vocant, quæ in domesticis hortis, id est, nostris Constitutionibus enascuntur. Et quoniam Superiorum plerique et viri alii graves flagitarunt aliquando et nunc denuo instantius urgent, ut de suavitate et fortitudine in gubernatione conjungendis aliquid explicaremus (putant enim nonnulli, id fieri vix posse ; quod suavitas in laxitatem, et fortitudo plerumque, aliquorum vitio, degeneret in rigorem), de hoc etiam proprio capite brevissime aliquid censuimus attingendum, cum cetera omnia medicamenta, nisi hæc duo prudenter

conjungantur, aut suavitate aut efficacia, id est, fructu ipso correctionis omnino sint caritura. Utinam ad majorem DEI gloriam, et Societatis utilitatem cedant.

Caput ij.

DE SUAVITATE ET EFFICACIA IN GUBERNATIONE CONJUNGENDIS.

Ratio spirituales viros gubernandi fortis et suavis.

1. RATIONEM gubernandi (eos præsertim, qui voluntarium sese DEO sacrificium obtulere, et spontanei ac spiritu alacres per mortificationis quidem et abnegationis studium, ad perfectionis plenitudinem dirigendi et urgendi sunt), fortem ac suavem debere esse, non modo constans sanctorum Patrum ubique docet auctoritas, sed nostræ etiam Constitutiones, beatique Patris nostri et monita et exempla copiose docent. Verum qua ratione practice hæc duo conjungi possint, hoc fatentur multi se facile non videre. Si enim summo jure agatur cum subditis, ut, qui perfectionis viam profitentur, nihil omittant eorum, quæ spiritualis perfectio postulat, vix fieri posse videtur (cum caro et humana fragilitas spiritus desideria non valeat æquis passibus consectari), quin is regendi modus, ab optimo quidem zelo profectus, non tamen secundum scientiam, ut qui humanæ imbecillitatis obliviscatur, asper et plane intolerabilis evadat. Rursum, si humanæ infirmitatis imbecillitatem intueamur, et iis, quæ caro concupiscit adversus spiritum, fraternæ compassionis prætextu facile assentiamur ; quis non videt (quoniam, ut Scriptura loquitur, *alluvione paulatim terra consumitur*) futurum, ut tepidos atque

Difficilis harum praxis.

Rom. x, 2.

Gal. v, 17.

Job. xiv. 19.

carnales homines habeamus, in quibus non tam abnegationis et crucis (quod tamen religiosam vitam esse, et S. Basilius pulchre docuit et ceteri omnes spirituales magistri, a CHRISTO Domino prima veritate edocti, tradiderunt) quam sensualitatis et propriæ voluntatis spiritum nutriamus? Quid igitur faciendum Superiori, ne vel fortitudo in asperitatem, vel suavitas in languorem et relaxationem degeneret? Hoc, quantum experientia et observatione deprehendere potui, brevissime explicabo. Quod ut dilucide fieret et paucis, illa mihi methodus commodissima visa est, si capita quædam attingerem, ad quæ omnis fere gubernandi asperitas et durities reducitur; itemque nonnulla, ex quibus contra omnis laxitas derivatur; ac denique, si, quomodo, facta extremorum comparatione, medium tenendum sit, indicarem.

Matth. XVI, 24. *Luc.* IX, 23.

Quid Superiori præstandum, ut utramque assequatur.

2. QUÆ igitur gubernationem insuavem reddunt et asperam, hæc fere sunt. Primum, in rebus injungendis, si res ipsa, quæ imponitur, gravis sit et importabilis; quod nonnumquam ex Superioris, vel discretionis inopia, vel tenuitate judicii poterit evenire. Secundum, quod frequentius continget, si res non sit illa quidem in se ardua, sed is, cui injungitur, corporis aut animæ viribus ad id oneris ferendum destituatur. Tertium, si, quidquid illud sit, quod injungitur, id fiat verbis asperioribus modoque despotico, præsertim vero, si suspicari quis possit, id ab aliquo immoderato Superioris affectu proficisci. Quartum, si urgeatur exsecutio eo tempore, quo subditus non est probe dispositus, nec detur illi tempus et auxilia, ut se ipse disponat. Quintum, si tam graviora quam leviora eodem omnia exigantur ardore; immo aliquando leviora etiam majore, quod consona sint peculiaribus qui-

Insuavis gubernationis capita.

Rei injunctæ impossibilitas.

Defectus virium.

Modus asper injungendi.

Exsecutio tempore non opportuno.

Levis et gravis eadem exactio.

Subditus inauditus.

Superior suspiciosus.

Mala de subdito opinio.

Si nulla compassio. *Gal.* VI, 1.

Æquivoca Superioris oblocutio.

Difficultas indulgendi.

Rigida interpretatio.

Remissæ gubernationis capita.

Minorum neglectus.

Regularum negligentia.

busdam sensibus ejus, qui gubernat. Sextum, si omnes subditi rationes et excusationes primo statim aspectu tamquam tentationes, eo benigne non audito, rejiciantur. Septimum, si se suspiciosum Superior ostendat, et ita affectum erga aliquem, ut putet subditus nulla in re se posse illi satisfacere. Octavum, si malam de subdito opinionem præ se ferat, ut omnia in deteriorem partem interpretetur, quod revera summopere affligit. Nonum, si perfectionem Instituti et Regularum spectans Superior, nec se ipsum considerans, nesciat compati infirmitatibus, sed defectus exaggeret cum errata deprehendit: in rebus vero injungendis, non tamquam rationalem et volentem filium, sed tamquam inanime instrumentum movere videatur. Decimum, si ita loquatur aut jubeat aliquid, ut æquivoce atque obscure dicat, et quasi studio nolit intelligi, quo semper ei liberum sit subditum arguere: hoc enim mirum est quantopere subditos pungat. Undecimum, si neget fere quæ petuntur: est enim habenda ratio rei quæ petitur, ejus qui petit, ædificationis externorum et Nostrorum, denique ejus qui petit utilitatis. Duodecimum et postremum, si, quæ dubia sunt, semper scrupulosius et rigidius interpretetur.

3. CONTRA vero quæ debilem remissamque gubernationem faciunt, ad hæc reduci possunt. Primum, si tantum magna, et quæ scandalo sint, curentur; et ea demum sentiantur a Superiore, cetera vero passim negligantur. Secundum, si observatio Regularum, vel multitudinis earum prætextu, vel suavitate phrasis Patris nostri, minus accurate urgeatur. Tertium, si quæ injunguntur facienda, ob exiguam subditi repugnantiam, vel aliorum intercessiones, immutentur facile et præter-

mittantur. Quartum, si ex frequenti aliquorum transgressione, assuescat Superior quasi minus mala judicare, quæ mala esse perspexerit. Quintum, si judicat quidem et improbat, sed, ne contristet aut contra se crabrones excitet, non monet aut corripit delinquentem. In quo sane illud D. Gregorii pertimescendum: *Cum mala corrigi loquendo possunt, silentium consensum esse pertimescat.* Sextum, si ad consolationem particularium, ne murmurent, vel ob auctoritatem aliquorum, vel ob suas amicitias, vel ob privatos respectus ea facile concedat, quæ vel illis vel communi ædificationi non satis conveniant. Septimum, si ad evitandas amaritudines aliquas errantis cujusque vel alterius, nec investigat errata, nec corrigit, nec quæ necessaria sunt adhibet, præsertim ad cautelam. Octavum, si prætextu humilitatis et mansuetudinis permittat se negligi, et contemni quæ dicit. Nonum, si ex naturali timiditate vel respectu aliquo ita perfunctorie et frigide monet, ut nihil delinquentem moveat, quasi admonitione illa id tantum voluerit, ut officio functus coram DEO videatur, seque ipsum liberet scrupulo prætermissæ correctionis. Decimum et postremum, si, contentus monitis, cum ostenderit sibi errata displicere, putet se jam satisfecisse, nec rebus ipsis efficaciter medeatur, et quasi Heli arbitretur se omnia perfecisse, si dicat: *Non est bona fama quam ego audio*, etc.

Nimia indulgentia.

Libr. X. *Moral.* c. IV.

I. *Reg.* II 24.

4. EX his facile apparere potest, in quo sit asperitas, in quo item debilitas et relaxatio: quid in utroque extremo cavendum, ne duri nimis aut plus quam oportet molles inveniamur. Nec difficile erit videre, quomodo efficacia cum suavitate conjungi debeat, ut et fortes in fine consequendo, et suaves in modo et ratione

Unde appareant asperitas et laxitas.

assequendi simus. In rebus enim vel concedendis vel negandis, in correctionibus et reprehensionibus adhibendis, in puniendis erratis, in rebus injungendis, in subditis ad virtutem et perfectionem promovendis, atque ad altiora provehendis, spectandæ sunt personæ et vires corporis et animi, considerandæ opportunitates, exhortationes adhibendæ, charitas in primis cum zelo præ se ferenda, longanimitas et patientia proroganda; nec tamen propterea permittendum, ut subditi ad impunitatem aspirent, ut ea faciant quæ volunt, quæ nolunt omittant, ut propriis inclinationibus satisfaciant, ut contra Superiorum jussa et judicia agere et sapere assuescant, ut Regulas consilia reputent, quæ si faciant, bene faciant, sin autem, nihil mali: hæc enim tolerare non est suavitatis sed languoris; neque hoc modo bono Societatis, immo ne ipsorum quidem, quibuscum ita agitur, ulla ratione consulitur. Non igitur Superiores arbitrentur se suaves in gubernatione esse cum ita agunt, sed remissos ac debiles. Nec sibi contra, cum asperi sunt, quasi de disciplinæ zelo blandiantur. Subditi vero studium et zelum perfectionis religiosæque disciplinæ perpetuo promovendæ, rigoris et asperitatis nomine non appellent; nec talem exigant suavitatem, quæ noxia potius indulgentia sit: sed intelligant multa sibi neganda, si eorum perfectionem impediant; plurima contra votum injungenda, si ad DEI gloriam et commune bonum pertineant; correctiones et pœnitentias ei, qui dirigi et emendari cupit, non esse aversandas; nec medicum censendum suavem, qui ex neglectu curationis permittit, ne infirmum offendat, morbos cum periculo crescere. Denique Superiorum indulgentiam arguere nos tepiditatis, Serenus (quem speculum nominis

Quomodo hæ duæ conjungendæ.

Quid Superior.

Quid subditus.

sui Cassianus appellat in collatione de Mobilitate animæ) apposite admodum refert : cujus Patris verba, quia magnum revera horrorem hujus indulgentiæ ac perniciosæ lenitatis ingerunt, adscribenda putavi. *In tantum enim, inquit, teporem videmus corruisse nonnullos, ut necesse sit etiam remissioribus monitis appalpari, modo ne, desertis cellulis suis, ad perniciosiores inquietudines revolvantur, et circumeuntes ac vagi crassioribus (ut ita dixerim) vitiis implicentur: magnusque fructus ab eis obtinere credatur, si solummodo se, etiam cum qualibet ignavia, valeant in solitudine continere, ac pro ingenti remedio soleat eis a senioribus dici: Sedete in cellulis vestris, et quantum libitum fuerit manducate et bibite, atque dormite, dummodo in eis jugiter perduretis.* Itaque invigilent in ea re Superiores, et præsertim Provinciales, ut contraria sententia exterminetur, utpote Societati et cuicumque religiosæ familiæ modis omnibus perniciosa : non enim in eo suavitas posita est, ut voluntati et desideriis subditorum in omnibus obsequamur ; sed sciant suavitatem in eo sitam esse, si, ut diximus, in objurgationibus v. g. nihil asperum, aut iracundum, aut perturbatum appareat ; sed paterna gravitas, pia quædam compassio et dulcedo quædam, sed vivida tamen et efficax, eluceat ; si a puniente non tam voluntas humiliandi et castigandi, quam necessitas quædam ex zelo boni communis, et utilitate ipsius etiam qui punitur, aliquid extorsisse videatur ; si negemus quod negandum est, quasi cum quodam doloris sensu, parati concedere quando et quod expedire videbitur ; si imperfectiones ita emendari velimus, non quasi nimium emungentes, ne sanguinem eliciamus, verum quasi exactores quidem, benigni tamen, qui

Coll. VII. c. XXIII.

Quæ opinio abolenda.

In quo suavitas sit posita.

Prov. XXX.

non veluti vincendi studio, sed in bonum Societatis atque adeo ipsius subditi id velimus, ac si cum ipso in unum conspiremus ad victoriam de tentatore reportandam; si jubentes circumspecte, et amanter, DEI gloriam et subditorum lucra, non aliud quippiam nos quærere ostendamus; si quod hodie non præstatur, patienter in crastinum exspectemus, ita tamen, ut semper exspectatio finem spectet, et media applicet accurate; siquidem quod ex inopia spiritus a subdito obtinere non valemus, nulla ratione efficacius aut suavius consequi poterimus, quam si ille diligens sui scrutator et spiritualis evaserit; si denique ita in visceribus charitatis cum subditis agamus, ut et suas tentationes in nostrum veluti matris sinum facile deponant, et vicissim correctiones nostras, sive quæcumque a nobis proficiscuntur, tamquam ab amore profecta, repugnante licet sensu, animo tamen non exacerbato, suscipiant. Quod et B. P. N. docuit, cum nona parte Constitut. severitatem cum benignitate et mansuetudine ita miscendam docet, ut nec se flecti Superior sinat ab eo, quod DEO ac Domino nostro gratius fore judicaverit, et tamen filiis, ut convenit, compati noverit, eo modo se gerendo, ut etiam qui reprehenduntur vel corriguntur, quamvis secundum inferiorem hominem, quod agitur, displiceat; agnoscant nihilominus quod recte in Domino et cum charitate ille suum officium faciat.

Cap. II. § 4. Quomodo miscenda cum benignitate severitas.

Caput iij.

ARIDITAS ET DISTRACTIO IN ORATIONE, ET IN REBUS DEVOTIONIS DESOLATIO.

1. MULTA examinanda sunt et diligentius investiganda, ut pro ratione morbi medicina possit applicari. Examinandum itaque primo, an sit continua, an interpolata. Si interpolata, an duret longo tempore, vel brevi. Si tantum in oratione matutina, an etiam in spiritualibus exercitiis die noctuque quasi perpetua sit. Videndum unde proveniat : perpendendum, distractiones unde nascantur, an ex quadam naturali instabilitate et volubilitate naturæ, quæ nesciat quasi quieta consistere ; an ex desideriis et inordinato affectu erga aliquid, quod subinde recurrit et animum pulsat, mentemque ad se importune revocat ; an ex occasione aliqua temporaria tunc exorta ; an ex defectu discursus et inopia materiæ, ex qua, cum non habeat mens quo sustentetur, in varia diffluit ; an ex negligenti custodia sensuum, unde imagines oriuntur ; an ex otiositate, levitate, scurrilitate et hujusmodi, quæ animam ad exteriora revocant et levem ac fere puerilem reddunt ; an ex nimia occupatione, quæ spiritum quasi suffocat ; an denique ex diuturna quadam probatione et subtractione internæ visitationis. Hæc enim omnia et hujusmodi alia inquirenda sunt ; nec enim omnium vel hominum vel morborum una curandi ratio esse potest. Et quidem de causis et remediis inquietæ atque impuræ orationis multa, tum apud D. Gregorium plurimis in locis, tum apud Cassianum collatione Abbatis Isaac de Oratione, spiritualis medicus

Aridi-tas multipliciter exami-nanda.

Causæ aridita-tis.

Gregor. Cassian. Collat. IX.

invenire poterit ; licet nonnulla sint, quæ pure contemplativis et anachoretis magis conveniant, cujusmodi Nostris proponere aut adhibere prudentia et discretio non permittit.

Quando provenit ex naturæ instabilitate.

2. An autem ex naturali illa naturæ instabilitate proveniat, inde colligi poterit, si sit continua, si a tempore Novitiatus, si per plures annos duraverit. Deinde si sine causa vel occasione ex parte infirmi. Si adhibuit remedia, nec profecit. Si hæc remedia non inconstanter aut ad tempus breve, sed perseveranti adhibuit diligentia. Quod si sit ejusmodi, animandus erit ad tolerantiam, ut magna longanimitate et constanti studio virtutibus incumbat veris solidisque (ut Constitutio loquitur), et curet in via divini servitii progressum facere : suppleat frequentioribus et ferventioribus jaculatoriis, paupertatem suam spirituali quadam mendicitate (de qua egregie Gerson), piissimo Patri et Deo, Sanctisque omnibus commendans. Lectione sacra non fusa et longiore utatur, sed brevi, et meditatione atque attentione pervigili. Discurrat per varia puncta Rosarii, vitæ et passionis Domini, gratias agendo, petendo, proponendo cum confusione imitationem, offerendo illa pro se æterno Patri : in qua passionis meditatione, si pie et perseveranter pulsaverit, inveniet procul dubio maximam lucem pro intellectu, et solidam stabilitatem pro affectu, cum tamen a nobis non sint in nobis viæ nostræ aliud, quam tenebræ et lubricum. Si duret longo tempore, ut in quotidianis meditationibus et exercitationibus ariditatem et distractiones patiatur, hortandus est ad majorem secessionem et spiritualia exercitia per aliquot hebdomadas : plurimum enim conducit ad quietem animæ comparandam assiduitas illa meditandi et legendi, animumque mirifice

Quomodo animandus.

III. *p. c.* 1 § 10 *et* 4. *p. c.* IV. § 8. *et* 10. *p.* § 2.

Tom. III. *de Mendicitate spirituali.*

Psalm. XXXIV.

Quid si longo tempore duret ariditas.

revocat ab evagationibus, ut experientia sæpissime docuit. In his autem Exercitiis illustrationes et proposita annotare et aliquid excerpere, quo, his absolutis, utatur sive ad virtutum exercitia sive ad mentis elevationem et conjunctionem cum DEO, plurimum proderit. Si tantum hoc in matutina oratione senserit, potest interdum fieri vel ex gravitate capitis, aut alia hujusmodi affectione, ut eo tempore minus aptus ad meditandum inveniatur vel ex diuturna attentione, quam non valet per integram horam continuare: tunc dividenda erit, ut diversis temporibus fiat vel commutanda ratio temporis (quod tamen considerate admodum, et non leviter concedatur), supplendum interdiu iteratis intentionibus et elevationibus: excitet se psalmorum versiculis, nunc ad compunctionem, nunc ad humilitatem, nunc ad petitiones, nunc ad laudes: denique efformet se ad varios affectus, prout major necessitas aut sensus animi suggeret.

Quid si in matutina oratione acciderit.

3. SI provenit ex inordinato affectu et desiderio erga aliquid, hic laborandum fortiter et assidue, ut radix aut evellatur aut certe mortificetur et exsiccetur, ne germinet. Occasiones ex tempore ortæ facile vitari poterunt, non enim ex aliquo peculiari affectu aut inclinatione proficiscuntur: itaque et facilius caventur, et non ita animum afficiunt, nec difficile abiguntur: tantum cautela non desit, et mediocris attentio et custodia sui.

Cum provenit ex inordinato affectu.

4. SI ex defectu discursus, et inopia materiæ, primo præparet puncta diligenter, legat meditationes de ea materia, (lectio enim mirum in modum juvat), doceatur extendere puncta in vita et passione Domini, considerando Quis, Quid, Pro quibus, Quanto amore, Quo fructu passus; attendendo personas,

Cum ex inopia materiæ.

verba, opera et cetera; reflectendo ad se, comparando, opponendo celsitudinem parvitati, pietatem ingratitudini, et alia hujusmodi, quæ ingentem præbent meditandi et discurrendi materiam. Denique semper habeat in promptu puncta aliqua abundantius, ut, si in uno non potest, sistat in alio.

Quid si ex negligentia.

5. Si ex negligenti custodia, adhibeat diligentiorem, examinet se accuratius, caveat ab iis, quæ lædere possunt: certum est enim illud Cassiani Collatione citata: *Quidquid ante orationis horam anima nostra conceperit, necesse est ut orantibus nobis per ingestionem recordationis nobis occurrat. Quamobrem quales orantes volumus inveniri, tales nos ante orationis tempus præparare debemus.* Hæc ille.

Coll. IX. c. III.

Si ex otio et scurrilitate.

6. Si ex otio et scurrilitate, fugiat nugas, elevat interdiu mentem, et visitet Sanctissimum Sacramentum, salutet Domini plagas, saltem semel Orationem Dominicam recitando, vel imaginem B. Virginis cum Ave vel Salve Regina; petat instanter, adhibitis intercessoribus, communicet omnia frequentius cum rerum spiritualium Præfecto; meminerit quod Cassianus sapienter docuit: *Licet enim impossibile sit mentem non interpellari cogitationibus, est tamen*, inquit, *nostrum magna ex parte, ut cogitationum qualitas emendetur, et vel sanctæ et spirituales in cordibus nostris, vel terrenæ carnalesque concrescant. Ideo namque frequens et jugis adhibetur lectio Scripturarum, ut exinde nobis spiritualis memoriæ præbeatur occasio.* Denique monendus accurate, ut serio fugiat ab inani quadam persuasione et noxio loquendi modo eorum, qui, cum nullam vel exiguam in custodia sensuum curam adhibeant, libereque et laxe nimis in omnibus agant, in spiritualium procuratione tepidi sint et segniores; suam tamen spiritus

Coll. I c. XVII.

Quid maxime fugiendum.

ariditatem, et distractiones in oratione, et quasi quamdam insensibilitatem in interioribus adscribunt divinæ probationi, quæ illos, ut quidam loquuntur, a lacte abstractos ad panem et solidum cibum, erudiat, quasi grandiores. Ceterum recogitet potius, quid S. Gregorius contra ejusmodi homines dicat : *Nam per contemplationem rimari cælestia volumus, qui non solum cordis, sed etiam corporis custodiam non habemus. Et quidem sæpe indecenter aspicimus, otiosa audimus, superflua loquimur, somnum, cibum, non ad refectionem corporis habemus, sed ad usum delectationis. Itaque, cum discutere ambigua volumus, superna conspicere, tenebras nostras deserere, internæ dulcedinis saporem gustare, ab illius secreto tanto dignius repellimur, quanto munitionis nostræ fortitudines negligentius dissipamus : jamque nobis tanto est ascendere difficilius, quanto ad nosmetipsos relapsi, in altitudinem custodiæ erigere non curavimus cordis munitiones.* Diligenter igitur examen adhibendum est, et venialia etiam atque minuta cavenda, nam et illa non leviter impediunt. Quocirca idem Sanctus egregie monet : *Quia sine peccato*, inquit, *electi etiam viri esse non possunt, quid restat nisi ut a peccatis, quibus eos humana fragilitas maculare non desinit, evacuari quotidie conentur ? Nam qui quotidie non exhaurit quod delinquit, etsi minima sunt peccata quæ congerit, paulatim anima repletur, atque ei merito auferunt fructum internæ saturitatis.*

In I. *Reg.* c. 1. *in illa verba :* Et ascendebat vir ille statutis diebus.

Examen adhibendum.

S. Greg. libr. II. c. II. in I. *Reg. in illa verba :* Famelici saturati sunt.

7. Si ex nimiis occupationibus, studiose caveat non necessarias, nec proximis utiles. Subtrahat aliquid voluntariis relaxationibus, suffuretur e mediis occupationibus aliquid temporis, vel brevissimi, ad mentem elevandam in Deum, se circumspiciendum ; curet habere

Quid, cum ex nimiis occupationibus.

mentem liberam, et juxta S. Bernardi consilium non se tradat negotiis, sed accommodet: petat a Superiore moderationem aliquam in actione, et ad breve tempus omnimodam etiam cessationem, redibit enim postea alacrior et utilior.

Si ex subtractione divina.

8. POSTREMO, si ex divina dispensatione et subtractione, tunc animandus ad patientiam et suaviter fovendus, ne animo dejiciatur: sed curet primum se ipsum coram DEO humiliare, sibi hujus subtractionis causam adscribere, non placere sibi, sed accusare semetipsum, quoties in se vel ad modicum tepere gratiam senserit. *In veritate enim didici*, S. Bern. inquit, *nihil æque efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam si omni tempore coram* DEO *inveniaris non altum sapere, sed timere.* Hujus autem subtractionis effectus et signa ponit idem Sanctus: *Exaruit*, inquit, *cor meum, coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua; nec compungi ad lacrymas queo: tanta est duritia cordis. Non sapit psalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes solitas non invenio. Ubi illa inebriatio spiritus? Ubi mentis serenitas, et pax et gaudium in Spiritu sancto?* Causam autem hic Pater refert ad superbiam, sive quæ fuit, sive quæ futura esset, nisi ita humiliaremur. At S. Bonaventura, de Processu Religionis, quinque affert hujus sterilitatis et subtractæ devotionis causas. Prima est, inquit, humiliationis. Secunda, purgationis, quia minus purgatus fuit, minus studiosus in devotione quærenda, vel minus gratus in accepta. Tertia, eruditionis, ut intelligat id non a se suisque meritis, sed a DEI gratia et liberalitate pendere. Quarta, ex indiscreto impetu et conatu cordis, quo quasi libertas mentis obruitur, et devotio veluti

Serm. LIV. *in Cant.*

S. Bern. ibid. Psalm. CXVIII. 142.

Proc. VII. § 21.

Quinque causæ subtractæ devotionis ex S. Bonaventura.

per violentam extorsionem exprimendo quæritur. Quinta ratio, meritum majoris gratiæ, et gloriæ, dum desiderium non impletum affligendo purgat animam, et patientia desolationis et humilis sufferentia mœroris, quasi lima, reddit animam clariorem, et magis susceptibilem divini splendoris. Hæc ille. Sed Gerson Cancellarius copiosius, quamvis brevissime, decem et septem ponit hujus subtractionis causas. Prima est, quam posuimus ex beato Bernardo, quem citat, id est, ad superbiam retundendam vel cavendam. Secunda, ad desiderium vehementius inflammandum. Tertia, ad cognitionem propriæ fragilitatis, ut homo sibi vilescat. Quarta, ut induat viscera pietatis super aliorum desolatione. Quinta, ad satisfactionem per dolorem illum sensibilem, quem patitur. Sexta, ut qui possunt alios juvare, non ita se dedant internis consolationibus, ut a charitatis negotiis et aliis juvandis retrahantur. Septima, ut experientia per hanc tentationem edoctus, virtutes ceteras et melius discat et efficaciter doceat. Octava, ne deserat homo pro hac dulcedine DEI jussa. Nona, ad punitionem venialium, tamquam si pater tristiorem filio faciem ostendat, ut in omni custodia et modestia reddatur diligentior. Decima, ut intelligat homo non haberi hoc per propriam industriam, neque volentis, aut currentis esse, sed miserentis DEI. Undecima, ad purgationem maris spiritualis, quod ex nimia quiete sordes contrahere solet, quas exagitatio commotioque depellit. Duodecima, ut innotescat, si gratis anima timeat DEUM, si parata est absque stipendio consolationum et suavitatum suo Imperatori deservire. Decima tertia, ne incipiat dona DEI pro ipso diligere, iis adhærens, iisque se oblectans, cum tamen Pater indulgentissimus hæc dispensa-

De Myst. Theolog. pract. Consid. vel industria 6.

Decem et septem ex Gersone.

Rom. IX. 16.

torie subtrahat, ut pomum aut cibum, parans interim hæreditatem et regnum. Decima quarta, interdum ad conservationem corporis et virium, ne in lachrymis, gemitibus et dulcedine sensibili tabescat et deficiat. Decima quinta, ut provocet DEUS, sicut aquila pullos ad volandum, ut mater filium ad horam relinquit, quo instantius ille clamet, accuratius quærat, arctius stringat, et illa vicissim blandiatur suavius. Decima sexta, ad exercendam patientiam, quia sic affici, non est sine magna tribulatione et anxietate. Decima septima et postrema, ut vel hinc conjiciat anima, quantæ futura esset amaritudinis perpetua separatio, si tantilla subtractio sic afficit. Ceterum in hac subtractione, qua Dominus privatione consolationis, ut ait sanctus Diadochus, intemperantiam nostræ voluntatis castigat, ut nos virtutis et vitii differentiam doceat, illud semper tenendum est, ut idem ait, ut cum dolore, humilitate ac decenti subjectione speremus semper de divina pietate; hoc enim habere solet recessio gratiæ ad erudiendum.

Deut. XXXII. 11.

Quid in hac subtractione nobis præstandum. *Diad.* c. LXXXVII.

9. SED in his omnibus illud curandum diligenter, quod Theodorus apud Cassianum ponit, ut simus ambidextri, id est, ut prosperis et adversis spiritualibus successibus ad anteriora semper progrediamur; ut, sive ferventes spiritu et a terrenis sublimati ac spiritualibus meditationibus pasti, sive cum, omni spirituali fervore subtracto, quodam tepore atque mœrore tepescimus, cum intolerabili quodam tetroque fastidio universa sordent instrumenta virtutum, utraque quasi manu ad victoriam utamur. Unde subdit: *Quisquis igitur in illis, quæ dextræ partis esse prædiximus, minime fuerit subintrante gloria vanitatis elatus; et in istis, quæ sinis-*

Curandum in primis, ut simus ambidextri. *Coll.* VI. c. X.

træ partis sunt, viriliter dimicans, nulla desperatione conciderit; ac potius de contrariis arma quædam patientiæ ad exercitium virtutis assumpserit: utraque manu utetur pro dextra, et in utroque actu triumphator effectus, tam de sinistro statu, quam de dextro palmam victoriæ consequetur.

Caput iv.

LANGUOR ET DEBILITAS IN SPIRITU, ET VIRTUTIBUS.

HOC morbo laboranti, quasi somno gravi oppresso, remedia excitantia applicanda.

Remedia hujus morbi excitantia.

1. PRIMO enim illud insonandum est, quod certe vel profunde dormientem excitat: *Nescit homo, utrum amore an odio dignus sit.* Terribilis est, inquit B. Bernardus, locus iste, et totius expers quietis. Totus inhorrui, si quando in eum raptus sum, illam apud me replicans cum tremore sententiam: Quis scit, si est dignus amore an odio? Et cum hæc cogitatio vel sanctissimos viros, et quasi columnas in Ecclesia compulerit ad tremorem, quid nobis faciendum, qui ex multis responsum mortis in nobis habemus, si non aliquantulum ex quibusdam conjecturis et indiciis nostræ salutis recreemur? An quia Religionem ingressi sumus, omnia tuta arbitramur? Fallitur nimis ista persuasio, et periculose decipitur. Certe D. Gregorius aliquos asserit veluti duces, currentes aliis viam perfectionis ostendere, qui tamen in foveam cadentes, suo malo sequentes cautiores reddant et humiliores. Non ergo languide et tepide agendum, sed ardenter et strenue.

Eccle. IX.

Serm. XXIII. in *Cant.*

Qualem esse oporteat religiosam animam. *Serm.* XXXIX. *in Cant.*

2. OSTENDENDUM illi qualem oporteat esse animam religiosam. *Quanta*, inquit D. Bernardus, *in affectionibus ordinatio, quanta in moribus disciplina, quanta in orationibus armatura, quantum in actionibus robur, quantus in zelo terror, quanta denique ipsi cum hoste congressuum assiduitas, numerositas triumphorum?* Hæc attendens seque melioribus parans, se ipsum arguat, et quasi sæcularis adhuc conversationis hominem damnet.

Miseria hujus status.

3. OSTENDENDA illi miseria status hujus, quomodo quasi hectica febri laboret, qua cum quotidie magis tabescat et conficiatur, quo plus ea laborabit, minus illam sentiet.

Pericula indicanda.

4. INDICANDA pericula: facile enim consentiet tentationibus, si concutiatur, ut qui non sit fixus in DEO, sed quasi pendulus, et in actibus vix faciet aliquid præclarum vel sua vocatione dignum; et tandem exponitur periculo deserendæ vocationis. *Quam multos enim*, inquit S. Bernardus, *videmus et plangimus, Fratres, qui, dummodo maneat habitus et tonsura, salva sibi omnia arbitrantur, non considerantes miseri, quemadmodum ingratitudinis vermis, interiora corrodens, ob hoc tantum corticem, quem vident, transforare dissimulet, ne forte recogitent et erubescant, ipsaque verecundia emendentur. Qui sic interdum in nonnullis consumpta esse interiora universa præsumit, ut non vereatur ad ea, quæ foris apparent, venenatum ducere caput: nisi forte quos videmus manifeste apostatare a* DEO, *repente fieri pessimos arbitramur, et non magis paulatim defecisse, cum comederint alieni robur eorum, et nescierunt.* Sed egregie idem rem omnem, quasi oculis, subjicit his verbis: *Hoc frigus si semel animum, animæ quidem (ut assolet) incuria, spiritu dormitante, pervaserit, ac nemine deinde (quod absit) inhi-*

Serm. contra pessimum vitium ingratitudinis.

Oseæ VII, 9.

S. Bern. Serm. LXIII *in Cant.*

bente, ad interiora ejus pervenerit, descenderit in viscera cordis et sinum mentis, concusserit affectiones, occupaverit consilii semitas, perturbaverit judicii lumen, libertatem adduxerit spiritus; mox (ut in corpore solet evenire febricitantibus), subit quidam animi rigor, et vigor lentescit, languor fingitur virium, horror austeritatis intenditur, timor sollicitat paupertatis, contrahitur animus, subtrahitur gratia, protrahitur longitudo vitæ, sopitur ratio, spiritus extinguitur, defervescit novitius fervor, ingravescit tepor fastidiosus, refrigescit fraterna charitas, blanditur voluptas, fallit securitas, revocat consuetudo. Quid plura? Dissimulatur lex, abdicatur jus, fas proscribitur, derelinquitur timor Domini. Dantur postremo impudentiæ manus, præsumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpissimus, plenus ille ignominia et confusione, saltus de excelso in abyssum, de pavimento in sterquilinium, de solio in cloacam, de cælo in cœnum, de claustro in sæculum, de paradiso in infernum. Hactenus ille.

Languor, frigus animæ.

5. INTELLIGAT, sicut in naturalibus in formis remissis plurimum esse admixtum contrarii, nec repugnare aliquid esse calidum, quod multum habeat frigiditatis; ita in hac tepiditate et languore plurima esse admixta vitia, plurimas imperfectiones, etiam in iis ipsis virtutibus, quas habere videmur: v. g. blandimur nobis de obedientia, quod in plurimis obediamus, atque affectum quemdam erga virtutem hanc nobis habere videamur: tamen, si obedientia remissa sit et languida, plurimos actus elicimus inobedientiæ, innumeras imperfectiones ex defectu circumstantiarum et diligentiæ ac fervoris in iis ipsis actibus, in quibus nobis de obedientia blandimur. Idem de castitate, patientia, zelo animarum, ac cete-

In tepiditate sunt multa vitia.

ris. Atque ita, sicut habemus in altero, unde DEUM laudemus atque confortemur; ita non deest in altero, unde gemamus. Et hoc sane diligentissime perpendendum, quo quasi stimulo ad perfectionem excitemur.

Examen hujus languoris.

6. EXAMINET, an languor hic et debilitas, sicut in corporalibus contingit, proveniat ex redundantia malorum humorum: ut, si habet fines particulares, et se ipsum quærit; evacuandi humores, alioqui frustra nititur. Si ex defectu alimenti, videat quo modo frequentet sacramenta, meditationes, orationes et spiritualia: perpendat quomodo non nutriatur, examinet diligenter et cognoscere satagat. Nam iis non refici, impinguari et roborari, satis per se malum est, et aliquid indicat subesse, quod accurate investigandum, et diligenter sit emendandum.

Frequens communio.

7. DISPENSETUR, ut frequentius confiteatur et communicet; ita tamen, ut ad præparationem aliquid ei peculiare injungatur, ne, si id etiam ex consuetudine faciat, augeatur potius morbus, ut solet, quam minuatur.

Plus oret.

8. ASSIGNETUR illi plus temporis, saltem horæ quadrans, orationi vel piæ alicui et utili lectioni; ad quam accedat non segniter, sed studiose, quasi ad medicinam, quam ex desiderio sanitatis, cum desiderio suscipiat. Nec verendum, ne breve illud spatium litterarum studiis aut aliis exercitationibus aliquid detrahat; sed cogitandum potius cetera omnia languescere, nisi spiritus roboretur.

Legat vitas Sanctorum.

9. LEGAT Sanctorum vitas sibi aptas: plurimumque proderunt ad id domesticæ, ut B. P. N. IGNATII, Xaverii et aliorum. Legat autem non percurrendo, sed ad spiritus exercitationem.

Per Exercitia et per

10. SI renovatio votorum adhuc longius absit, valde conducet, si præmissis exercitiis

spiritualibus per aliquot dies, et diligenti confessione vel ab ingressu in Societatem, vel ab eo tempore, quo sic ægrotare cœpit, renovet ipse secreto sua vota cum desiderio quasi denuo incipiendi, illud apud se constanter statuens et subinde repetens : *Et nunc quæ est exspectatio mea? nonne Dominus? et substantia mea apud te est.* Et illud : *Dixi : Nunc cœpi; hæc mutatio dexteræ Excelsi.*

confessionem generalem se renovet.

Psalm. XXXVIII. 8.

Psalm. LXXVI. 11.

11. ACCIPIAT unam aut alteram virtutem congruam, in quarum actibus sese studiose exerceat : et, si nulla eo die detur occasio, saltem in examine petat virtutes illas a DEO, et sese paratum cum desiderio offerat.

Exercitatio in aliquibus virtutibus.

12. MORTIFICET se, negando sibi nonnulla, etiamsi levia, ut excitet spiritum contra carnem, et proprias voluntates ac desideria vel in iis resecare consuescat.

Adhibenda mortificatio, etiam in levibus.

13. CONVENIAT cum Superiore eumque obsecret, ut etiam nolentem et querulum mortificet, urgeat et exstimulet ; cum eodemque frequenter communicet, et speret de Domini bonitate.

Roget Superiorem ut se mortificet.

14. DEMUM habeat semper præ oculis quod apud Cassianum Serenus egregie docuit : cum enim attulisset a Scripturis juxta septuaginta Interpretes : *In omni sollicito inest amplius; at, qui suavis et sine dolore est, in egestate erit;* et iterum : *Vir in laboribus laborat sibi, et vim facit perditioni suæ;* nec non etiam : *Regnum cœlorum vim patitur, et violenti rapiunt illud;* subdit : *Nulla namque virtus sine labore perficitur; nec ulli possibile est ad istam, quam cupitis, stabilitatem mentis sine ingenti cordis contritione conscendere : Homo enim ad laborem nascitur.*

Cassiani documentum præ oculis habeat.

Coll. VII. c. VI.

Prov. XIV.

Ibid. XVI. 26.

Matth. XI. 12.

Job. V. 7.

Caput 6.

DEFECTUS OBEDIENTIÆ.

Pulchritudo obedientiæ et necessitas. *In epistola de Obedientia.*

1. OSTENDENDA illi obedientiæ pulchritudo, necessitas, animi tranquillitas, meritum, professio in Societate, quam peculiarem suorum notam B. P. N. esse voluit: denique hoc esse præ ceteris votis, ut Sancti et Doctores tradunt, quod vere faciat Religiosum.

Legat accurate epistolam B. P. N.

2. UT diligenter et serio legat per aliquot dies ejus epistolam de Obedientia; ibi tamquam in speculo suas maculas intueatur; ibi, quantum a vera obedientia absit, inspiciat et defleat, confundatur et erubescat, et excitetur ad meliora.

Meditatio de hac virtute.

3. UT meditationes aliquot appositas de ea re per plures dies habeat, ut in copiosa admodum materia, de qua plurima meditari licet, quæ a Præfecto rerum spiritualium suggerenda, et a Scripturis atque a Sanctis Patribus petenda erunt: et quæ breviter primo puncto attigimus, magna cum humilitate dilatari possunt, præsertim si adduntur aliqua puncta de iis, quæ juvare aut retardare possunt.

Exempla Sanctorum sibi colligat.

4. UT colligat sibi aliqua exempla Sanctorum in hac virtute, quæ ad manum habeat, quibus se subinde objurget et reprehendat.

Examinet causas repugnantiæ.

5. UT examinet diligenter, et cum Superiore et Præfecto spirituali conferat, in quo rerum genere majorem sentiat animi repugnantiam; et ea unde oriatur, an ex superbia, vanitate, pigritia, affectu inordinato ad studia vel quævis alia, proprio aliquo fine et desiderio: ut ibi medicinam admoveat.

DEUM in Supe-

6. UT constanter applicet animum, DEUM

in Superiore cognoscat, nec humanis rationibus et discursibus det locum : quod malum cum sensim in animum irrepat, mirum est quomodo omnem obedientiæ simplicitatem, alacritatem, promptitudinem, denique perfectionem omnem exhauriat. Unde vigilanter advertat, ut, quoties tale aliquid suggeritur animo, veluti venenum quam citissime expellat.

riore agnoscat.

7. INCESSANTER a Domino hanc virtutem petat, et in examine tam communi quam particulari præcipuam ejus rei curam gerat.

Examine et oratione a DEO petat.

8. PRODERIT si Superior aliquando jubeat, ut se per biduum aut triduum paret ad aliquid incertum faciendum, quod forte contra ejus voluntatem et sensum erit, ita tamen, ut animo statuat numquam positive se in contrarium consensurum.

Animi præparatio ad quodvis faciendum.

9. NUMQUAM aliquid proponat, quin duo illa præmittat, a B. P. N. præscripta, orationem et resignationem : quod si hanc non sentiat, saltem desideret et petat a Domino, statuatque se etiam renitentem facturum ; paulatim enim (ut ait S. Macarius Ægyptius), dulcescet ipsa virtus, ad quam veluti reluctantem nunc se adigit.

In proponendo, præviæ sint oratio et resignatio. *Const.* III. p. c. II. § 1. *Serm.* XIX.

10. INJUNGAT ei Superior frequenter leviora, et in quibus novit eum non habere difficultatem, ut sic assuescat ad alterius jussum aliquid facere : post factum collaudet, addat animum, etc.

Quomodo in levioribus assuescat.

11. ALIQUANDO sumat aliquod certum, in quo magnam ille habeat difficultatem, dicatque, ut ad id faciendum per biduum aut triduum se præparet, ut ex communi consensu id faciat. Ubi fecerit, si alacriter tulerit, recreet et animet, docens eo exemplo fore, ut omnia sint faciliora ; si gravate, laudet patientiam, promittat victoriam, fore ut facilius vin-

Exercendus per biduum in difficilibus.

cat, atque paulatim hac exercitatione robustior evadat.

Interdum pie condescendendum.

12. ALIQUANDO pie condescendat Superior, ut id prætermittat, ad quod gravem sentit repugnantiam: sed ita paterne, ut intelligat ille fuisse piam dispensationem et suavem condescensionem, tantum ut proficiat et crescat, et ut, robustior factus, possit alacriter portare quod modo non potest. Interim tamen, licet Superior ex parte sua id faciat, sciat tamen se sibi meritum et vires imminuisse, quas auxisset, si, se magno animo vicisset.

Monendus per familiares.

13. MONEAT eum Superior per Præfectum spiritualem, et alios probatos viros, si quos ille habeat familiares, et quibus ipse confidit.

Quid, si desit voluntas in infirmo.

14. QUOD si desit voluntas curationis in infirmo, ut medicamenta respuat, tunc primo acrius erit exstimulandus, et causticis, ut aiunt, utendum, ut intelligat se malo in statu et valde periculoso versari, nec posse propinquare sanitati, qui a remediis abhorreat. Secundo, orandum pro eo diligenter a tota Domo, tamquam pro eo, qui periculose admodum laborat. Tertio, monendus Provincialis. Sed sperandum est, si suscipiatur curatio modo prædicto, paucos futuros adeo rebelles.

Caput vj.

EFFUSIO AD EXTERIORA.

CONSIDERANDUM, an id proveniat ex quadam inquieta et mobili natura : tunc enim, licet ea reprimenda sit et dirigenda, tamen revera vix assurget, ut fiat homo interior atque collectus, nisi singulari gratia præveniatur, et ipse studiose et valide naturam domet, et actibus frequenter validisque se comprimat. Hic autem occupandus erit ex obedientia in negotiis utilibus et piis ; coercendus, ne in alia dilabatur et diffluat : prudentis enim est apte uti ingeniis hominum ad bonum. Monendus, ut interrumpat aliquando perpetuitatem actionis, et, si nihil aliud, quiescat saltem in cubiculo, legens aliquid spirituale, vel recitans Psalmos aut Rosarium, vel examinans conscientiam, ita ut omnino abstineat ab exterioribus. Monendus, ut subinde dirigat intentionem, examinet defectus, qui frequenter in talibus subrepere solent, loquacitatis, curiositatis, impatientiæ, nugatoriarum narrationum, adulationis, vanitatis, murmurationum, judiciorum et hujusmodi. Ex his cautior fiat et humilior, misereatur sui ipsius et apud se vilescat, qui, quasi doctus diligere trituram, vel ad altiora non assurgit, vel mox recidit. Studeat ex hac confusione in obedientia esse promptior, in injuriis tolerantior, in officiis abjectioribus devotior, in aliorum infirmitatibus magis compatiens, in mortificationibus carnis ferventior : denique compenset aliis officiis et exercitiis quod in hoc minus habet. Si vero nascatur potius ex quadam interiori ariditate, qui, cum spiritualia et interna non

Causæ ex quibus proveniat.

Occupandus in utilibus negotiis.

De quibus monendus.

Oseæ. x. 11.

Quid, si nascatur

ex interiori ariditate.

gustet, quærit in exterioribus solatia, alia via incedendum est.

Restringendæ vagationes.

1. RESTRINGENDÆ occasiones vagationis, multa negotia etiam utilia aliis demandando.

A visitationibus abstinendum.

2. A VISITATIONIBUS non per unam aut alteram hebdomadam, sed per aliquot menses omnino abstineat, ut assuescat vel invitus domi sese continere.

Regula de non alloquendo externos.

3. OMNINO servet regulam, ne accedat ad colloquia externorum, nisi jussu Superioris a janitore vocatus.

Sese frequentius colligat.

4. HIS jam contrariis remotis, incipiat frequentius ad cor redire, examen conscientiæ brevissime, sed frequenter faciat, se ad se intus revocans, mentem ad DEUM elevans, et vel unico suspirio dicat cum confusione : *Vide, Domine, humilitatem meam et laborem meum.*

Psalm. XXIV. 18.

Lectio pia.

5. PRÆFIGAT sibi certum tempus ad piam lectionem, saltem bis in die, qua vires reparet.

Rosarii recitatio.

6. UNAM aut alteram decadem Rosarii divisam per totum diem recitet, petendo, proponendo et compungendo, desiderando, gratias agendo, etc. Bonum aliquem spiritualem affectum, si non ubertim sponte fluentem, saltem humilitate et assidua quasi retractatione exprimat.

Versiculi prompti ad excitandum affectum.

7. HABEAT ad manum expedite versiculos aliquot e Scripturis, qui compunctionem excitent, quos sibi colligat, vel ab alio collectos memoriter discat : v. g. *Super custodiam meam stabo, et figam gradum super munitionem, et contemplabor, ut videam quid dicatur mihi, et quid respondeam ad arguentem me.* Item : *Sicut aqua effusus sum.* Et illud : *Fili mi, ne effluas.* Et illud : *Spiritus Sanctus disciplinæ effugiet fictum, et auferet se a cogitatio-*

Habac. II. 1.

Psalm. XXI. 15.

nibus, quæ sunt sine intellectu. Et illud : *Qui minoratur actu, sapientiam percipiet ;* et innumera hujusmodi, quæ cum aliquo desiderio subinde jaculetur.

Prov. III. 21. *juxta LXX.* *Sap.* I 5. *Eccli.* XXXVIII. 25.

8. EXERCITIA spiritualia, etiamsi ægre contineri possit, per plures dies faciat.

Exercitia.

9. ANTEQUAM negotia aggrediatur, colligat sese, dicatque cum S. Bernardo : *Ubicumque fueris, tuus esto : noli te tradere, sed accommodare.* Ubi vero perfecerit, redeat ad se statim, et negotia, quoad poterit, aliquantula quiete interrumpat : nam vel tantillum sedere in via, vires fesso reparat ; nec est omnium, inter strepitus viarum et negotiorum, DEO sibique esse præsentem.

Collectio ante negotia.

10. UBI impetus ad aliquid agendum impellit, hoc ipso aliqua morula se detineat, ut assuescat non sequi statim animi impulsus.

Impetus reprimendus.

11. POSTREMO intelligat, nisi vim sibi inferat, seque quibusdam quasi catenis vinciat, etiamsi natura et consuetudo reluctetur, omnino nihil promoturum : sed, si id faciet, paulatim dulcescet illi DEUS, et spiritualium atque internorum tractatio reddetur quotidie facilior. Morbus enim acediæ et evagationis nulla alia re magis exaggeratur, ut Cassianus, et experientia docet, quam si cedamus.

Vim sibi inferat.

Caput vij.

AMOR EXCELLENTIÆ ET HONORIS.

Morbi leviores signa gravioris.

1. INTELLIGAT infirmus ante omnia, sicut in morbis corporalibus contingit, ut levissimum sit aliquando symptoma, si per se spectetur, quod tamen valde timendum est, si advertatur unde proveniat; ita erumpentia quædam signa vanitatis, amoris excellentiæ, et hujusmodi, quæ interdum a nobis parvi fiunt, indicare non levem superbiæ morbum. Ea autem cum duplex ponatur a Sanctis, præcipue vero a Cassiano lib. 12. de Instit. hæc, de qua nunc agimus, valde carnalis est et crassa.

Cassian.

Quales fructus superbiæ.

2. ANIMADVERTAT amarissimos inde oriri fructus, eosque frequentes, quibus miseram animam cibari sæpius in die contingit; in rebus enim obedientiæ, ubi aliquid non est speciosum, magnam inveniet difficultatem in illatis molestiis; et, si quid contingat (quod frequenter accidit), in quo non videatur magni fieri, impatientia et tristitia maxima obruetur; in ministeriis, nisi ab omnibus collaudetur, animum despondebit. Contra efferetur, ceteros despiciet, et fiet intolerabilis, si pro voto laudetur; opera quæ faciet, sæpissime intentionis impuritas maculabit; multa prætermittet ex tumore bona, quæ alioqui faceret; directionem et exhortationem non admittet; unionem fraternam sæpissime lædet; in culpæ cognitionem numquam consentiet: at ubi est defensio peccatorum, quid boni sperandum? Legat diligenter Cassianum dicto libro XII, cap. 29. *De signis superbiæ;* immo accurate et cum meditatione non semel totum librum

duodecimum, et præcedentem, qui est de Cenodoxia, et inveniet tam causas morbi, quam remedia egregie descripta.

Remedia per meditationem.

3. MEDITATIONES de humilitate, ejus pulchritudine, utilitate, necessitate; item de superbiæ fœditate, iniquitate, damnis, etc., non perfunctorie, sed adhibita diligenti exercitatione, per aliquot dies aggrediatur: certoque apud se statuat, non esse hujus morbi curam levem aut facilem. Petat itaque a Domino assiduis, tum suis, tum aliorum precibus, sanitatem.

Per examen.

4. UBI viderit per examen fructus malos pestiferæ hujus radicis, recurrat statim ad eam, ibique se reprehendat, ibi gemat, nec umquam alteri causæ, præsertim aliorum culpæ, defectum tribuat.

In quibus se exerceat. *Exam.* c. IV. § 28.

5. CONTRARIIS operibus constanter insistat: in humilioribus exerceatur, non modo officiis domesticis culinæ, etc., quæ juvant quidem, et ad impetrationem conferunt; sed multo maxime in iis functionibus, ad quas minus afficitur, et quæ ab aliis minus suspiciuntur; et, si detur optio, eligat semper humiliora.

Remedia a sensu magis abhorrentia sequatur. *Ibidem.*

6. PROPONAT Superiori ea media suscipienda, a quibus sensus magis abhorret; et sciat, si curari serio velit, sibi contra se cum Superiore conspirandum, ut et ipse sibi vim inferat, et Superior variis mortificationibus et humiliationibus, quasi conjunctis copiis, eum juvet.

Publicæ reprehensiones in hac re utiles.

7. CAPITULA, seu publicas reprehensiones, non ad externam tantum speciem et, ut dici solet, pro forma, sed ad humiliandum, et vere confundendum apposita petat. Dentur aliquando non petenti, immo nec cogitanti (de quo tamen, antequam fiat, cum illo statuisse oportet), ut cum majore præparatione et fructu suscipiat.

Æmulos præcipue colat.

8. Si quis est domi, cum quo peculiaris ratio aliqua æmulationis subsit, hunc præcipue colat; sed ab eo contra, juxta præscriptum Superioris, quasi ex composito, in specie exteriori contemnatur.

Reticere sua.

9. Numquam sua narret, etiam prætextu ædificationis: quod enim sanis cibus esse potest, infirmo nocet; nec est infirmorum, ut in hujusmodi narrationibus Dei gloriam, non suam quærant.

Quid in hac re tenendum. *Isai.* XIV. 22. *Psalm.* XVII. 38.

10. In hoc præcipuo hoste debellando illud tenendum est, ut sine intermissione eum persequatur, semperque faciat contrarios aliquot actus, dicens cum Scriptura: *Perdam Babylonis nomen, et reliquias, et germen, et progeniem.* Et item: *Persequar inimicos meos, et comprehendam illos: et non convertar, donec deficiant.*

Viriliter decertandum.

11. Postremo intelligat, nisi viriliter decertet, non modo futurum se quotidie erga hostem hunc debiliorem, sed etiam paulatim morbum ipsum minus cogniturum, ita ut cum fiat assidue magis superbus et gloriæ cupidus, videatur sibi semper humilior et sanctior: hæc enim est morbi hujusmodi natura, hic lethargus.

Caput viij.

INCLINATIO AD SENSUALITATES ET AMICITIAS.

Natura hujus morbi.

MORBUS hic crassior et magis carnalis est; nec adeo difficilis curationis, modo mediocri aliqua cautela sese curet ægrotus.

Religioso homi-

1. Itaque intelligat, hanc Religioso homine, qui crucifixus esse debet, valde indignam

esse, et vilem ac turpem agendi rationem, ut sic confundatur, et reputet se omnibus viliorem. ne indignus.

2. NUMQUAM admittat, multo minus quærat in victu, vestitu vel recreationibus aliquid singulare : et, si ab externis offeratur, rejiciat ; vel, si justis ex causis recusari non possit, ad Superiorem pro infirmis referat. Singularia vitet.

3 EXTRA tempora prandii et cœnæ, etiamsi maxime se affici sentiat, nihil sumat : nam servare aliquid apud se, etiam Superiore consentiente, sumendum pro libito, probandum non est ; nec etiam ædificat dispensatorem aut aliquem alium fratrem ea de causa interpellare. Temperantia illi pernecessaria.

4. DE iis, quæ domi dantur, pane, vino, carnibus, memor paupertatis et mortificationis, numquam conqueratur, sed curet semper optare viliora : et, si quando tale aliquid subrepserit, agat potius DEO gratias pro qualicumque sanctæ paupertatis experimento. Querelas vitet.

5. NE, carnem nutriens, contra se imprudens exacuat, memor sit, ad interiores meditationes et virtutis actus addere etiam corporales afflictiones, disciplinas et alias pœnitentias : petat eas et statas habeat ; nec, imprudenter sibi blandiens, putet, quod magna certamina non sentiat, se hujusmodi rerum usu et exercitatione non egere. Corporalis afflictio addenda.

6. SILENTIUM diligentissime servare studeat : vix enim credi potest, quantum hæc disciplina silentii conferat sive ad vitandas innumeras maculas, quas ex inordinata locutione contrahimus ; sive ad libertatem quamdam, quæ sensualitatem nutrit, coercendam. Experiatur, et intelliget. Silentium.

7. SI quando, labore et fatigatione urgente, aliquid cessationis fuerit necessarium, non quærat colloquia, non alios advocet, non Quid, cum cessandum est.

circulos cogat; sed poterit solus per aliquod temporis spatium, in horto vel alibi ambulans, elevare ad DEUM mentem versiculis Psalmorum, vel hymno aliquo, non quidem per modum intensæ orationis, sed ad relaxationem et spiritum recreandum, gratias agendo, petendo, desiderando. Quibus si quis exercitatus fuerit, inveniet innumeros spirituales affectus, qui facile quasi de corde profluent; quibus non solum elevari spiritum, sed corpus etiam a labore sentiet recreari. Quod si aliqui id non experiantur, intelligant inde potius provenire, quod terrenas consolatiunculas consectentur, et otiosis narrationibus atque colloquiis delectentur.

Quid, cum ad externos vocatur.

8. CUM ad exteros vocatur, vel eos invisit, proponat et peculiari provisione statuat cavere a facetiis, nugis, novis vel audiendis vel narrandis; et, si incidant, pio aliquo colloquio interrumpat, captata ex iis quæ dicuntur occasione.

Peculiares affectus vincendi.

9. SI peculiari aliquo affectu, etiam naturali, et veluti sympathia affici se erga aliquem sentiat, curet statim initio omnem extraordinariam communicationem abrumpere, et communi tantum charitate illum amplecti (vix enim dici potest quanta incommoda oblocutionum, detractionum, querelarum, delationum, suspicionum, inimicitiarum, conventiculorum, munusculorum et similium ex singulari et extraordinaria communicatione oriantur): sed omnes uno spiritu complectatur.

Orationis studium.

10. POSTREMO orationi et rebus internis plus se dedat: gustato enim spiritu, desipient nugæ istæ.

Hic de tentationibus contra castitatem aliquid esset attingendum, quibus non est dubium, quin tales infirmi frequenter pulsentur,

licet interdum attendere vel dissimulent vel negligant ; sed et morbi ipsius periculum, et lapsus gravitas, et ignominia et pleraque alia infirmos ad medicinam exstimulant. Sed quo pacto orationibus et jejuniis, pœnitentiis, occasionum fuga, humilitate, manifestatione tentationum, lectionis instantia, occupationibus sanctis, frequentia sacramentorum, et plurimis aliis remediis occurrendum sit, pleni sunt libri Sanctorum. Qua diversitate item curandi infirmi sint, si morbus incipiat ab anima per suggestiones, et redundet in corpus ; vel contra, si ex carnis petulantia redundet in animam ; quomodo, si cogitationes turpes importunæ vel in phantasia pullulent ex malis habitibus vel fiant immissiones per angelos malos; quanta discretione discernendum; quæ curatio adhibenda ; hæc peti possunt a plurimis Doctoribus, qui ea de re copiose scripserunt, præsertim vero Sancto Bonaventura tract *De puritate conscientiæ*, cap. XII. et *De reformatione mentis*, parte II. cap. XXII. Gersone Cancellario *De exercitiis discret. simpl.* De *malarum cogitationum causis atque remediis*, cap. III et alibi sparsim.

Quid, cum carnis tentatione pulsatur.

Bonaventura, tract. de puritate conscientiæ, et de reformatione mentis, c. XXII.

Gerson, de exercitiis discret. simpl. c. III.

Caput ir.

PROFUNDITAS ET DEFECTUS CLARITATIS.

1. PRIMO monendus diligenter, ut discutiat et dispiciat attentius semetipsum : nam tenebræ hujuscemodi, quibus se celari quis cupit, fere conjunctæ esse solent cum tenebris interioribus, ita ut in anima illa nec claritas propriæ cognitionis, neque lux quædam in agendis, nec splendor divinorum soleat ap-

Conscientia primum discutienda.

parere, sed revera tenebricosa omnia et confusa, ita ut nec divinarum inspirationum et actionum motiones pacatæ sentiantur, nec pulchritudo virtutum sine magna nebula et fumo, immo etiam caligantibus oculis omnino cernatur.

Quanti fecerint Sancti Patres.

2. PERPENDAT quanti fecerint semper Sancti Patres hanc animi sinceritatem et claritatem in agendo cum Superiore et Rectore spirituali; quam multa exstent exempla; quid S. Basilius, Reg. fus. disput. resp. 46. ubi citat illud Proverb. 18. *Qui non medetur sibi ipsi frater est sua opera dissipantis*, juxta LXX., nostra editio habet : *Qui mollis et dissolutus est in opere suo*, etc., quid Cassianus, quid B. P. N., quid denique omnes, qui de perfectione scripserunt, senserint.

Collat. II.

Ostium diaboli est profunditas.

3. SCIAT nullo alio vitio ita aperiri ostium Satanæ, qui est spiritus tenebrarum, qui cum ejusmodi anima pro suo arbitratu sine ullo interpellatore libere agit, et multa facile persuadet ; nec ullo alio vitio ita remediis omnibus occludi aditum : quare, se ipsum aperiendo, tentationes facile vincet, quibus tacendo succumbet.

Ratio tacendi mala est.

4. SI nihil aliud, ratio ipsa, qua tacetur, mala est et suspecta. Aut enim superbia prohibet, ne defectu manifestato vilior reputetur; aut negligit manifestare se, quia putat sine ullo duce suam sibi prudentiam sufficere, quod etiam arrogantiæ et superbiæ est ; aut humano aliquo fine sibi proposito veretur, ne hæc manifestatio sibi ad eum consequendum impedimento sit. Denique. si mediocriter se examinet, inveniet statim radicem ejus rei non bonam.

Superiori fit amabilior et cha-

5. INSTRUENDUS est, non solum hoc nomine non futurum eum Superiori minus charum, immo contra multo chariorem: nam non modo

actus ipse manifestationis virtutis est, sed humilitas, quam hoc facto ille ostendit, desiderium curationis, fiducia cum Superiore, spes ipsa sanitatis, nescio quo, sed miro tamen modo longe amabiliorem Superiori reddunt, quam ipse defectus opinionem minuat: cum præsertim culpa in eo, qui se candide manifestat et juvari desiderat, non tam ut culpa, quam ut infirmitas (quæ compassionem magis movet quam indignationem), a Superiore spectetur.

rior, se manifestans.

6. AD hoc vehementer juvat, si Superior juxta Regulas crebro et magna charitatis significatione cum eo agat; ut opinio amoris, in Superiorem fiduciam generet, consuetudo minuat pudorem, et suavitas agendi erigat pusillanimitatem

Superior eum lucretur: quomodo. *Reg.* 25. *Rect. et* 26. *Præp.*

7. JUVERIT, si captata prudenter occasione, defectus aliquos, in quibus ille majori pudore suffunditur, de aliis nonnullis (tacito eorum nomine, nisi essent illi jam Sancti, et res narraretur in libris) ad exemplum adducat; addens diuturnitatem morbi, pugnæ difficultates, modum victoriæ, vel alia, quæ ad rem facient, eumque exstimulent ad vires concipiendas.

Similis defectus exempla.

8. CUM ab aliis manifestatur, monendus suaviter, addendi stimuli, quare meritum sese manifestandi passus sit sibi præripi, cum etiam secundum hominem, qui se manifestat, minorem sentiat pudorem. Interdum, prudenter, culpam extenuando, doceat non fuisse causam, cur tantopere rem celatam esse voluerit. Interdum, docendo, hanc occultationem auxisse culpam per se non magnam. Interdum, addendo, ut videat quid mali faciat vel pusillanimitas, vel propria æstimatio: quia, quod sola manifestatione facile fuisset curatum, jam factum est alicujus momenti, unde ne-

Quid quando ab aliis manifestatur.

cesse sit petere, inquirere, examinare et hujusmodi.

Crebra conscientiæ redditio.

9. HORTANDUS, ut crebrius, etiam sine magna necessitate, conscientiam suam et defectus aperiat; quo sic assuescat, et quotidie levius inveniet, et melius habebit. Addendum, si surreptio, vel mala consuetudo potuit culpam elicere, voluntate quasi dormitante, cur ipsa voluntas volens et vigilans non eliciat pro imperio longe facilius confessionem?

Pericula ex profunditate.

10. MONENDUS, si non videt, ut credat saltem, si non valde constanter contra se pugnet et vincat, fore ut in dies deterius habeat: nam et plura et diu tacita manifestare, majorem adfert confusionem, et tacendi habitus contrahitur, et tenebræ augentur, et conscientia sensim obduratur.

Lectio et meditatio similium.

11. POSTREMO proderit legere hujus rei documenta et exempla, meditari pericula eorum, qui ita vixerint: contra, serenitatem, meritum, conscientiæ tranquillitatem, et innumera bona eorum, qui, confusione calcata, sese manifestarunt, et dirigendos spirituali Patri tradiderunt. Denique perpendat apud se, an fuerit umquam aliquis sanitatis cupidus, qui morbum celaverit; an quis ita demens, qui, cum possit Patri spirituum DEO, omnia perspicue videnti, humili sua accusatione reconciliari, malit se cum confusione abscondere. Vere insania falsa.

Psalm. XXXIX. 5.

Caput x.

IRACUNDIA, IMPATIENTIA, VEL AVERSIO A FRATRIBUS.

1. SI fuerint aversiones diuturnæ, primo monendus erit amanter, sed serio, quam hoc indignum sit Christiano homine, nedum Religioso, qui inter fratres vivens, unius moris et cordis cum ceteris esse debet. Et ut recogitet ex humilitatis defectu impatientiam nasci; ideo factum alterius, quo succensus videtur, non tam fuisse causam commotionis, quam manifestationem veritatis occultæ. Videnda quæ pulcherrime disputat Cassianus Collat. 18. cap. 13, 14. 15. et 16.

Quando fuerint aversiones diuturnæ.

Cassian.

2. EXSTIMULANDUS per confessarium, nec sicut in ceteris imperfectionibus tolerandus diutius, quin efficaciter semel se vincat, et, deposita omni amaritudine, conjungatur fratri; sciens nec orationes nec actiones ceteras tales esse posse, quales oportet, nisi hoc diligenter fuerit emendatum.

Per confessarium reconciliandus quam primum.

3. CURET Superior, ut cum fratre quam primum redeat in gratiam, nec ulla ratione permittat, si quando id contingat, ut signa communia salutationum, colloquiorum, et officiorum, et hujusmodi sibi invicem negent; quod ne in militibus quidem contubernalibus toleratur; nec ulla excusatione aut dissimulatione id permittendum, tum quia grave est, tum quia magis dissensiones nutrit et domi scandalum.

Per Superiorem reconcilietur quam primum.

4. SUPERIOR alloquatur etiam illum, cui offensus est, ut is, quamvis nulla sua culpa ab illo ita tractetur, vincat tamen in bono

Superior quomodo alloquatur offen-

sum. *Rom.* XII, 21.

malum, humiliet sese, adeat primus, blande hominem alloquatur, provocet modis omnibus ad charitatem. Denique ipse Superior vel alius sit mediator, ut omnino et absque mora res componatur.

Omnino tollenda amaritudinis causa.

5. NON admittat Superior, quod frigide dici solet, se per DEI gratiam nihil mali illi velle, non sentire in animo rancorem; tantum non posse illum libenter videre, non cum illo ex animo agere; diversitatem complexionis, morum dissonantiam non permittere, ut placide convivere possint. Hæc omnia refellenda sunt tamquam a nobis aliena, et excusationes in peccatis, atque amaritudinis germina a pessima radice profecta: nec ferendum, ut, diutius venenum in pectore servantes, gravius afficiamur. Erimus enim in tenebris, et ira multa audebit: *Non enim erubescit in tenebris* (ait S. Augustinus) *cum super eam sol occiderit.* Luce quippe charitatis et unitatis vel exstincta vel passionum et mali affectus nebulis et caligine præpedita, deteriora contingent in animo, sive in alterius sive in proprium detrimentum, quam quæ in corpore solent in tenebris ambulanti.

Ad Profuturum epist. CXLIX.

Charitatis signa peculiaria mutuo exhibenda.

6. EFFICIAT, ut peculiaria signa charitatis exhibeat ei, cui offensus est, cum illo amanter agendo; si quid potest, pro illo præstando; si infirmus fuerit, sæpius visitando, illi inserviendo, etiam sensu reluctante. Denique urgeat, ne plus patiatur in suo pectore virulentum indignationis affectum, quam CHRISTI dulcedinem regnare. Idem agat cum altero, ita ut mutuis officiis charitas certet: sic enim, DEO juvante, sanabitur. Quod si alter in alterum rejiciat culpam, docendus quod Cassianus docuit, ubi agit de spiritu tristitiæ. Quæ, quoniam egregie rem attingunt, et paucis graviterque illam explicant, placuit etiam hic adscri-

Quid, cum alter alteri culpam imputat.

bere. Sic itaque habet : *Ideoque creator omnium* DEUS *opificii sui curationem præ omnibus noscens, et quia non in aliis, sed in nobismetipsis offensionum radices causæque consisterent; non deserenda præcipit fratrum consortia, nec vitare eos, quos læsos a nobis, vel a quibus nos arbitramur offensos, sed deliniri jubet; sciens perfectionem cordis non tam separatione hominum, quam patientiæ virtute conquiri : quæ firme possessa, sicut potest nos, etiam cum iis, qui oderunt pacem, pacificos conservare, ita, si parata non fuerit, ab his quoque, qui perfecti ac meliores nobis sunt, facit jugiter dissidere. Occasiones enim commotionum, ob quas eos, quibus jungimur, deserere festinamus, in conversatione humana deesse non poterunt: et idcirco tristitiæ causas, ob quas a prioribus separamur, non evadimus, sed mutamus. Procurandum itaque nobis, ut nostra potius emendare vitia, et mores corrigere festinemus : quæ procul dubio si fuerint emendata, non dicam cum hominibus, sed etiam cum feris et belluis facillime nobis conveniet, secundum illud, quod in libro B. Job dicitur : Bestiæ terræ pacatæ erunt tibi : extrinsecus quippe venientia non verebimur offendicula, nec ulla poterunt scandala nobis deforis inferri, si in nobismetipsis intus radices eorum receptæ insertæque non fuerint. Pax enim multa diligentibus legem tuam, et non est illis scandalum.* Hactenus ille. Videnda etiam quæ libro VIII. de spiritu iræ ponit, præsertim a cap. VIII. usque ad XV. Legendus idem Collatione 16. Abbatis Joseph de Amicitia, per totam, præsertim vero cap. XV. XVI. et XVII. usque ad finem. Ex qua tamen Collatione in cap. XXVII, nullo modo prætermittenda duxi pulcherrima atque efficacissima verba, quibus locum illum Apostoli

Cassian. L. IX. c. VII. et VIII.

Psalm. CX IX. 7.

Job. V. 23.

Psalm. CXVIII. 165.

Videnda quæ lib. VIII. de spiritu iræ ponit.

Rom. XII. 19.

explicat: *Date locum iræ: Hoc est*, inquit, *non sint corda vestra sic impatientiæ et pusillanimitatis angustiis coarctata, ut violentam commotionis procellam, cum irruerit, sustinere non possint: sed dilatamini in cordibus vestris, suscipientes adversos iracundiæ fluctus in illis extentis sinibus charitatis, quæ omnia suffert, omnia sustinet. Et ita mens vestra amplitudine longanimitatis ac patientiæ dilatata, habeat in se consiliorum salutares recessus, in quibus receptus quodammodo atque diffusus teterrimus iracundiæ fumus, protinus evanescat.* Hæc de aversione et ira diuturna.

I. *Cor.* XIII. 7.

Quid, si fuerint subitaneæ hæ passiones.

7. SI vero fuerint impatientia et ira vel excandescentia subita, quæ frequenter contingunt, sed statim evanescunt, docendus erit occasiones antevertere, quibus se novit accendi, et paratus atque munitus accedat: cumque ebullire ferventiores spiritus senserit, saltem per aliquod spatium sileat. Vix enim credi potest, si verba affluere incipiant, quam difficile coerceantur, et quam animus excandescat: contra, si contineantur, facile sedatur et conquiescit.

Monendi domestici, ut vitent contentiones.

8. MONEAT Superior domesticos, quos expedit, ut cum viderint illum iratum, vitent omnino contentiones, et suaviter colloquia declinent, vel prudenter ad alia transeant: alioqui excitantur rixæ, et commotione vehementius irritata, in ea prorumpitur aliquando, quæ, etiam cum ira deferbuerit, facile emendari non possint.

Superior severe iratum ne excipiat. *Prov.* XV, 1.

9. CUM ad ipsum Superiorem iratus accesserit et verba effuderit, qualia turgentes animo solent, caveat diligentissime, ne illum severe excipiat, sed molli responsione iram frangat. Super omnia autem videat, ne verba aliqua arripiat et exaggeret, quæ ille incondita

protulit : v. g. Quid est hoc? Quid dixisti? Itane Superiori? An oblitus es cum quo loquaris? Non meministi te esse Religiosum? et hujusmodi cetera. Hæc enim tunc vehementer accendunt, et alioqui satis per se exacerbatum exasperant : sed suaviter ad orationem hortetur, monens ut redeat ad ipsum, quem inveniet sui amantissimum ; sperare se, ubi perturbatio illa humana conquieverit, fore ut omnia bene componantur. Ubi deferbuerit spiritus, et redierit quietus, tunc paterne corrigat. Ita tamen, ut, etsi illius culpæ et commotionis turpitudo illi ostendatur, tamen animatus semper ad emendationem et bona spe ille recedat. Novimus enim aliquos, præ vehementia usque ad pallorem et tremorem affectos, etiam dimissionem a Societate in illo fervore petiisse ; deinde placidea Superiore placatos, rediisse non solum pœnitentes erratí sui et humiliores, sed etiam quietiores et promptiores, quam ante commotionem fuissent.

Superior ne turbetur.

10. CAVEAT in primis, ne ipse vicissim, ut fieri potest, offensus verbis, incipiat etiam turbari, et perturbato animo verba verbis rependere : hoc enim pessimum esset et perniciosum ; sed, si quid contra se jactet, non magis moveatur contra illum, quam soleat mater inserviens contra filium phrenesi laborantem, cujus dicta vel facta compassionem ei potius et lachrymas teneritudinis, quam stomachum movent.

Quid Superiori faciendum, si in hoc deliquerit.

11. EFFICIAT, ut quoties in hoc errare contigerit, assumat ille sibi levem aliquam pœnam, quam cum primum solvat : hoc enim facile et leve medicamentum, tum ex humilitate, tum ex aliqua interruptione illius turbidi affectus, tum ex impetratione divini respectus et misericordiæ, non levis esse momenti, si perseveraverit, experietur.

Particularis examinis usus

12. TANDEM addat examen particulare, adhibeat peculiares orationes, petat publicas reprehensiones et pœnitentias : si enim constanter egerit, non modo sanabitur, sed mutabitur in mansuetum, tractabilem et patientem.

Caput xj.

LAXITAS IN OBSERVATIONE REGULARUM, ET CONSCIENTIA MINIME TIMORATA.

Meditari cur omnia reliquerit.

1. MONENDUS, ut consideret quo fine tanto apparatu relinquendi omnia, parentes, bona, honores, etc. seipsum alieno subjecit imperio ; nimirum ut ad perfectionem et cordis puritatem tenderet. Quare ergo post tot labores et egregia facta ita desipit in minoribus, ut ex ista laxitate illud non apprehendat, ob quod solum apprehendendum tanta præstitit? Multa possunt adferri exempla, ut hæc stultitia manifestetur.

Aliud est ex subreptione, aliud facile delinquere.

2. INTELLIGAT, aliud esse ex subreptione in multis delinquere, sed in virtutibus tamen strenue se exercere, tentationibus resistere, proponere meliora frequenter, ad perfectionem adspirare, nihil negligere ; ubi erraverit, statim teneritudine conscientiæ compungi, surgere alacriorem, jacturam levem majori fervoris atque virtutum lucro resarcire : aliud vero esse id, quod ipse facit, facile delinquere, nullo metu stimulari, ubi manifeste mortale non suspicatur, leviter contemnere, ex imperfectione non solum non assurgere ad meliora, sed de una in aliam quasi sponte volutari. Itaque ne sibi blandiatur, ad insipientiam sibi

usurpans illud, quod similes solent : *In multis offendimus omnes ;* et, *Septies in die cadet justus ;* hæc enim gemitibus potius digna sunt, quam ut ita quasi levi joco dicantur.

Jac. III. 2. *Prov.* XXIV. 16.

3. NISI caveat serio ab hac tepiditate, videat ne cadat in profundum. Solet enim ista DEO vomitum provocare. Legatque Cassianum Collat. 4. de Concupiscentia carnis, cap. 19. lib. 4. de Instit. renunt. cap. 34. ubi egregie docet, quod experientia compertum est in plurimis, hujusmodi homines magno in periculo versari. Quod si etiam in graviora non cadant, Domino miserante, tamen nihil præclarum ad DEI gloriam, nihil ad proximorum utilitatem vel societatis ædificationem ab iis posse expectari. Et, si nihil aliud, certe vita ipsa tepidorum valde misera est et intolerabilis, et, ut S. Bernardus loquitur, plena miseriæ et doloris, et, inferno plane proxima, umbra mortis jure censetur. Videnda quæ idem Sanctus egregie docuit in hæc verba : Sunt iterum multi inter nos, etc. et serm. 6. ibid. : Contra sane invenire est homines pusillanimes et remissos, etc.

ut S. Greg. in c. 1. *Reg.* c. XV. *et Cass. in Coll.* XXII. c. XIII.

Tepiditatis effectus. *Apoc.* III, 16.

S. Bern. Serm. III. *et* VI. *de Ascens.*

4. VIDEAT qui ejusmodi est, et inspiciat profundius intra se, quæ signa habeat proficientis jam, ut S. Bonaventura loquitur, roboratæ charitatis, qui post abrenuntiationem, et tantum temporis in hac via consumptum, certe plura deberet habere. Quis sensus filialis et casti amoris cor ejus pungat, ut tanto Patri, talique Sponso timeat displicere? Hæ divitiæ salutis, hic thesaurus juxta Isaïam. De quo timore Cassianus pulcherrime : *Vel tenuem*, inquit, *amoris formidat offensam, atque in omnibus non solum actibus, verum etiam verbis attonita semper pietate distenditur, ne erga se quantulumcumque fervor dilectionis illius intepescat.* Hæc ille. Plangat igitur sub reli-

Profectum in spiritu examinet.

De itiner. ætern. 4 *Dist.* 4. *art.* 3.

Isai. XXXIII. *Cassian. Coll.* XI. c. XIII.

gioso habitu animum sæcularem, exsurgatque velociter.

Quanto merito se privet.

5. QUOT præclaras merendi actiones et quot obedientiæ, virtutum actus sibi permittat elabi ; nec dubitet se in dies majores mentis tenebras, et pertinaciorem conscientiæ duritiem incursurum.

Semper perfectionis habenda ratio.

6. NUMQUAM in electione eorum, quæ agere intendit, perpendat tantum, an hoc mortale sit, necne ; sed assuescat potius considerare, an hoc majoris sit perfectionis, et an magis DEO placeat, an illum vel leviter contristet : quale enim signum est amoris, illo modo agere cum DEO ? aut quis ferat filium dicentem : Revera diligo patrem ; sed citra lethalia vulnera, et mortem, quidquid ei injuriarum et molestiarum inferre potero, faciam omnia sine respectu ullo et liberrime ; nec tantillum curo, magis an minus ei placeam, modo me hæreditate non privet, vel morte puniat.

Qualiter juvandus.

7. ETSI aliquando pro transgressione Regularum et nimia libertate bonum est ei etiam pœnitentias injungere ; sciat tamen Superior hac medicina numquam tales ad sanitatem mentemque reduci. Quare, qui hoc morbo laborat, excipiendus erit serio, et secreto ac graviter arguendus, ut de statu vitæ suæ diligenter deliberet, se ipsum intra se colligat, oblationem perpendat, ac si denuo de Societatis ingressu cogitaret.

Quid, cum in re gravi peccat.

8. CUM in aliqua re graviore deliquerit, puta dando vel accipiendo vel hujusmodi, et quantitas fuerit alicujus momenti, etiamsi revera non pervenerit ad mortale ; tamen perurgendus erit de periculo et dubio, ne mortale admiserit ; et ita terrendus, ut videat quam verum sit illud : *Qui spernit modica, paulatim decidet.* S litteras acceperit vel mi-

Eccli. XIX. I.

serit inscio Superiore, graviter objurgandus: Videat quo tendat, caveat insidias Satanæ; non suadere illum ista, quæ laxis leviora videntur, nisi ut pertrahat ad graviora. Si de aliquo murmuraverit, vel denique aliquid paulo gravius admiserit; ibi, paterne quidem, sed valde serio monendus, et pœnitentiæ, capitula et alia addenda, sed præcipua tamen vis, ut dictum est, in privata admonitione ponenda. Si nonnullis res innotuit, coram illis etiam, si ita expedit, erit arguendus, ut saltem erubescat, sciatque se sub jugo Domini esse.

Associandus alicui spirituali viro.

9. ASSIGNETUR ei aliquis contubernalis, vel in officio collega, cujus exemplo et observantia confundatur et incitetur; cujus colloquiis, data occasione, accendatur. Hæc enim interdum magis movent et pudore afficiunt, quam consulto adhibitæ correptiones.

Exercendus serio in Spiritualibus Exercitiis.

10 DENIQUE collectio ad interiora, Spiritualia Exercitia, meditationes de perfectione, seria et non perfunctoria examina, etiam particularia, et quidquid ad spiritum instaurandum confert, huic proderit. Et quoniam infirmitas hæc valde similis et conjuncta est secundæ, id est, languori spirituali, quæ dicuntur in quarto capite fere plurima huic etiam prodesse valde poterunt.

Caput xij.

IMAGINATIO INFIRMITATIS, ASPIRARE AD QUIETEM, RECUSARE MINISTERIA.

Non facile damnandus.

ANTE omnia Superiori cavendum, ne, cum aliquis, alioqui vir bonus et qui aliquando cum ædificatione laboravit, infirmitatem prætendit et a laboribus se excusat, facile eum damnet

quasi imaginativum et fugitantem labores: hoc enim vehementer contristat, et sæpe revera duritiem sapit, non credere affirmanti. Sed si ex medicorum relatu et nonnullis signis deprehendat aliquid esse admixtum imaginationis et otii, tunc caute procedendum.

Compatiendum sic affecto.

1. ITAQUE etiam sic affecto magnum ostendat compassionis affectum, consulat medicos, et deinde eos secreto interroget. Et quidem initio bonum erit, si infirmus a medicis ipsis animetur bona spe recuperandæ cito sanitatis; deinde ab Infirmario, et aliis domesticis: tum suscipienda est illius cura diligenter per aliquot dies, illique spes facienda, fore ut brevi melius habeat, ita ut paulatim ipsemet hanc cogitationem deponat, asseratque se jam melius habere; quod non semel in nonnullis contigit.

Quid, cum infirmitas non apparet.

2. SI pergat, et infirmitas non appareat, sed prætexat ille defectum quemdam virium, et magnam capitis fatigationem, et hujusmodi alia, in quibus se diu fuisse affirmet; tunc major etiam piæ compassionis affectus ostendendus, addendaque illa, quæ ipsemet putet fore sibi utilitati, puta deambulatio frequentior, particularitas aliqua parvi momenti in cibo, potu, somno, etc. Ubi vero per aliquot dies ita fuerit cum charitate et suavitate tractatus, ut facile sibi persuaserit Superiorem ex charitate agere; expedit illi proponere, an non vita illa otiosa molesta illi sit et melancholiam generet? Affirmabit sine dubio. Interrogandus, quid ergo cuperet, quid putaret fieri posse quod juvaret? Inveniet aliquas relaxationes et recreationes extraordinarias: ex iis aliquæ rejiciendæ, sed cum significatione compassionis, tamquam impedientes aliorum occupationes et ministeria, videbit enim etiam aliorum habendam esse rationem;

nonnullæ bono aliquo colore, præsertim tamquam ipsi minus commodæ declinandæ; aliquæ, licet non necessariæ, pia quadam indulgentia concedendæ.

Alia remedia adhibenda.

3. CURANDUM contra quam in vere indigentibus fieri debet, ne alii conversationibus et confabulationibus ejus otiositatem nutriant; sed relinquatur solus, ut, vel fastidio victus, legat aliquid vel faciat, et ab otio incipiat abhorrere.

Aliæ dentur occupationes,

4. INTERROGETUR, quid magis sibi nocere experiatur, quod genus occupationum molestius ferat. Dicet duo vel tria: abstineatur ab illis, inveniantur aliæ occupationes, quibus sensim vel ad levandum tædium vel ad minuendum fastidium non invitus occupetur; vix enim fatebitur se ad omnia inutilem.

et quas ferre posset.

5. PETATUR contra, quænam illi videantur posse sine magno sui detrimento ab eo attingi: et illa experiatur, videat quomodo succedant, animetur, detur aliquis adjutor, minuatur consuetæ tempus occupationis; si non potest per duas horas, occupetur per unam; si a confessionibus abhorret, interrogetur an in studio concionum, an in docenda doctrina christiana, an in aliquo exteriorum officio possit occupari, et paulatim eo deducendus, ut aliquid aggrediatur.

Post aliquod tempus urgendus suaviter.

6. UBI aliquod tempus effluxerit, poterit suaviter moneri, ut videat, ne, cum plura forte præstare possit, privet se, Societatem et proximum eo fructu, qui ex illius laboribus colligi posset. Negabit: urgendus suaviter, ut tentet saltem ad breve tempus.

Quid, post longanimitatem.

7. PAULATIM vero, post exhibitam compassionem et longanimitatem, ex temporis spatio et experientia magis habebitur unde possit acrius exstimulari et moveri; ne, etiamsi vera sit secundum rem debilitas, habeat

forte aliquid imaginationis admixtum: adferenda autem erunt exempla; fuerunt enim Patres maturi, pii et graves, qui hujusmodi morbo laborarunt, qui postea credentes medicis, sola obedientia curati sunt. Nec defuit, qui ex apprehensione tenaciori putaret se homicidam futurum sui, si medicis in victu et cura ejus, quam prætendebat, infirmitatis, obtemperaret. Asserebat enim se tam evidenter de vita periclitari, si medicis acquiesceret, ut nulla ratione id, salva conscientia, posset: quem cum Superior, adhibitis etiam Theologis, juberet securum esse et deponere scrupulum, quem in se susciperet, acquievit tandem, et, DEO juvante, curatus est.

Obloquia ceterorum coercenda.

8. SED et illud animadvertat Superior, ne domi obloquantur aliqui contra illum, ne morbum tristitia exaggerent; neque contra ita ostendant se credere, ut illum in sua imaginatione confirment: sed semper ita loquantur et sentire se ostendant, illum esse virum talem, cui credere debent; fore tamen, ut animatus plus possit; adhibeat curationem, credatque medicis, Superiori acquiescat, sibique persuadeat, occupationibus moderatis magis excitari, et juvari naturam, quam opprimi. Quid faciet, cum otio marcescet? erit sibi ipsi gravis: et alia, quæ in hanc sententiam cum modestia et significatione compassionis adferre utiliter poterunt.

Cœli mutatio.

9. POSTREMO, si aeris mutatio tamquam utilis ab ipso apprehenderetur, Provinciali significandum, quam etiam medici valde commendent, polliceanturque ex hac mutatione fore omnino, ut vires reparet. Sunt enim melancholici in impressionibus et apprehensionibus mirabiles: et fieri posset (quod non semel contigit) ut, nulla vere facta in corpore mutatione, existimaret se ex illa loci muta-

tione plane restitutum, et aggrederetur magna. Si vero sit in loco, unde etiam difficile avellatur, tunc medici urgeant magis loci mutationem, et forte statim dicet se melius habere ubi est, et incipiet aliquid facere, ne cogatur inde discedere, ubi libenter habitat. Hæ sunt infirmitates humanæ, tolerandæ patienter et curandæ suaviter.

Caput xiij.

TENTATIO CONTRA INSTITUTUM, ET ALIQUOT REGULAS QUÆ NON PLACENT.

MORBUS hic plane periculosus est et valde curatu difficilis, præsertim in antiquioribus. Itaque investigandus est diligenter, et detegendus solerter, et accurate curandus. Solent enim hujusmodi homines morbum alte celare, et nisi occasio aliqua quasi non advertentibus aliquid extorqueat, vix se prodent, nisi cum iis, quos potuerint subodorari ejusdem esse sententiæ.

Hujus morbi difficultas.

1. ANTE omnia igitur tamquam pro graviter et periculose ægrotante orationes indicendæ domesticis, tum cura ejus infirmi suscipienda diligentissime.

Oratione juvandus.

2. CURETUR itaque in primis, ut sese confidenter aperiat, dicatque quibus in rebus Instituti tentationem patiatur ; an fuerit illa diuturna, qua occasione orta, quibus accidentibus aucta ; an dubia sua cum aliquo communicaverit, præsertim Superiore ; quomodo et in quibus ei satisfactum ; quid nunc est, quod eum maxime angat, ne dubitet se sincere manifestare. Forte enim aliqua eum affligunt, quia falso apprehendit ; forte quia modum illa tractandi non intelligit (id enim multis

Hortandus ad se aperiendum Superiori.

contingit, qui non tam veris quam animo conceptis et apprehensis difficultatibus in rebus torquentur hujusmodi) ; nec dubitet DEO adjutore posse, si demonstretur, spinam evelli, quæ pungit occulta : non esse eum vel solum vel primum, qui talia passus sit. Sed quoniam non omnes Superiores eam habent Instituti notitiam aut prudentiam, ut satisfacere possint, et occurrentes objectiones sive intellectu illarum rerum sive praxi commode diluere ; omnino expedit, nisi esset Rector maximi Collegii vir prudens, gravis, et in his versatus, eum infirmum ad Provincialem mittere.

Detegenda morbi gravitas.

3. UBI aperuerit ille morbum, dicet forte ea, in quibus fere tales impingere solent ; scilicet, non probari sibi diversitatem graduum, Professionis dilationem, tam amplam Superiorum potestatem, reddere rationem conscientiæ, manifestationem defectuum et ceterorum per quemlibet qui extra confessionem ea sciret. Hic ergo Superior aggrediatur hominem, ponatque ei ob oculos morbi gravitatem, ut sciat, nisi diligenter curetur, non magis eum futurum in Societate quietum, vel forte etiam perseveraturum, quam si Carthusianus aliquis v. g. moraretur inter Franciscanos, cujus Religionis nullam sensit, aut adhuc sentit vocationem. Itaque accingat se ad opus, dicatque primo, an hæc omnia intellexerit biennio novitiatus, an in tot renovationibus votorum. Respondebit haud dubie se vidisse, sed tunc non bene percepisse, postea autem apertis oculis plenius perspexisse. Sane videat, ne nunc male apertos habeat, sicut primi parentes ad videndum suam confusionem. Vere enim carnis prudentia ad male videndum ejus aperuit oculos, quos innocentia felicius clauserat, aperiendos ad ea, quæ sunt Spiritus DEI. Et certe ita contingit, ut remoto

Docendus de singulis.

Gen. III, 7.

lumine Sancti Spiritus, et vocationis, quæ omnia in suis, verisque coloribus apprehenderat, nunc, resumpta lucerna carnalis et naturalis intelligentiæ, non eodem modo videat. Quare hoc potius deflendum, resumendumque primum lumen : *Nam prudentia carnis mors est ;* et in lucerna propriæ naturæ, quæ semper se ipsam quærit, quæ mortificationis, abnegationis et perfectionis sunt, pulchra et lucida, uti sunt, apparere non poterunt : quippe cum Apostolus animalem hominem asserat, ea quæ sunt Spiritus DEI, percipere non posse, quia stultitia est illi. Et vere ac sapienter a Piammone dictum est apud Cassianum : *Nunquam rationem veritatis intrabit, quisquis a discussione cœperit eruditi : quia videns eum inimicus suo, potius quam Patrum judicio, confidentem, facile in id usque propellit, ut etiam illa, quæ maxime utilia ac saluberrima sunt, superflua ei videantur et noxia. Atque ita præsumptioni ejus callidus hostis illudit, ut, irrationabilibus definitionibus suis pertinaciter inhærendo, hoc solummodo sibi sanctum esse persuadeat, quod rectum atque justissimum suæ tantum obstinationis errore censuerit.*

Rom. VIII. 6.

II. *Cor.* I.

Cassian. Collat. XVIII. c. III.

4. OSTENDENDUM, fere hæc omnia non esse in Societate nova, usurpata esse a sanctissimis Religionum Fundatoribus, et antiquissimis Patribus: adducenda loca Sanctorum, Basilii, Benedicti, Augustini, Pachomii, Cassiani. Quod si quibus minus probantur, ii perfectionem Institutorum, et religiosæ exercitationis imperfectorum hominum moribus et desideriis metiuntur, ut, quadam veluti Lesbia regula, non pulchrum et rectum, sed deforme potius et distortum, si non ruinosum plane construant ædificium.

Ostendendum non esse nova in Societate.

5. ADDENDUM, fuisse hæc sæpius, non solum

A Congregat.

Gener. et a Summis Pontificibus approbata.

a Societate universa in Generalibus Congregationibus, atque a tam multis Patribus doctrina et religione præstantibus examinata, sed etiam Summorum Pontificum, et Sanctæ Sedis Apostolicæ jussu non semel diligentissime perpensa. Et nuper Sixti V. fel. rec., qui nonnullis Theologis, et gravissimis Cardinalibus cum examinanda dedisset, illique, nostris responsis auditis et scripto traditis etiam accurate examinatis, ad Pontificem retulissent, nihil plane ille immutavit. Immo vero Gregorius XIV sanctæ mem. qui ei successit, amplissimo diplomate ea explicavit et confirmavit.

Investigandæ radices.

6. EXAMINET radices, unde hæc displicentia oriatur, et inveniet nonnullis in rebus esse ex falsa intelligentia. Hæc declaranda, et abigendæ tenebræ, quæ mox disparebunt. In nonnullis plane ex malo affectu, superbiæ v. g., non placet diversitas graduum, quia vult esse Professus ; non manifestatio conscientiæ, quia esse vellet occultus ; non deferri ab aliis, quia nollet opinionem minui. Denique percurrat singula, et hoc ipso se judicet, quo videt, unde proveniat. Illud etiam consideret si radices maneant inquietudinis, nihil referre, an hoc vel illo objecto turbemur. Satis enim apparet in aliis Religionibus, ubi nonnulla, quæ apud nos sunt, non habentur, plurimos esse plusquam male contentos, alios manifeste apostatare : itaque non hæc, quæ illi displicent, in causa sunt ; sed radix ipsa interior, quæ si sanetur, salva erunt omnia. Quod in nonnullis manifeste constat, qui cum turbati multa ex iis improbarint, ubi collecto spiritu conspicere potuerunt, tranquillo animo usque ad finem perseverarunt.

Promissio facta DEO,

7. DICAT sibi ipsi, quoties, Beatissima Virgine et Angelis testibus, hæc DEO promi-

serit, an non cum Societate pactum inierit, firmans etiam scriptura, se contentum esse omnia servare; an nunc liceat in re tam gravi promissis non stare, sine quibus numquam fuisset in Societatem admissus, ut post tot annorum spatia renuat, seque affirmet quietum esse non posse? et pactum cum Societate.

8. SUAVITER docendus, (quod certe manifestissime demonstrari potest), quantopere hæc valeant ad spiritualis vitæ profectum et omnimodam abnegationem, quam, si mentiri nolit, in sua vocatione quæsivit. Percurrendum per singula, et ita eorum omnium speciositas et pulchritudo elucidanda erit, ut ejus animum suo splendore alliciant. Quod certe possunt mirifice, ut in iis apparet, qui, gratia vocationis illustrati, ea perspiciunt in lumine DEI. Quantum valeant.

9. DICET forte, non tam hæc in Instituto et legibus IGNATII, quam in praxi displicere ei, quod male a Superioribus practicentur. Sed primo injuriam irrogat sanctissimo Fundatori: an enim ille non vidit eas leges hominibus, et pro hominibus, et ab hominibus administrandas se tradere? Vidit utique, nec ignoravit posse interdum errari; sed rursus, posse sancte tractari. At ejusmodi leges condere, quæ Angelis, non hominibus conveniant, hominis fuisset minime prudentis, nec DEI spiritu pleni, quales Religionum Fundatores esse oportet. Quod si non leges illas, quasi usu ipso minime faciles et commodas accuset, sed aliquorum Superiorum praxim, jam non Institutum, sed personæ displicent; de quibus alia ratio est, et in quibus, retenta Instituti puritate, emendari possunt quæ desiderantur. Secundo, cur tam multi viri gravissimi et doctissimi sunt, qui integritatem hujus administrandæ legis collaudant, et DEO gratias hoc nomine Solvuntur objectiones contra Institutum.

agunt, cur et ipsi hæc mala non vident? Cur ipsemet infirmus, si de sua causa non ageretur, tam oculatus non esset? At in propria causa et in se judicando, quam proclive est falli! Deinde hortandus, ut dicat in particulari: et in singulis ei satisfieri poterit, nisi malit protervire; modo illud statuat, quod negare non poterit, judicium de sufficientia, talentis, virtutibus, non modo in iis, qui se plane totos DEO et Religioni tradiderunt, sed ne in sæcularibus quidem cujuscumque status, non posse esse penes eum, de quo agitur. Ad cetera omnia facillima est responsio.

Spiritualibus exercitiis juvandus.

10. HORTANDUS, ut, præmissis aliquot exercitiis spiritualibus, præsertim de beneficio vocationis et obligatione ad perfectionem, paret se ad generalem confessionem: benigne animandus; difficultates molliendæ; non omnes futuras quas suspicatur; sed, ut in rebus humanis contingit, ex decem vix duæ orientur; se etiam paratum ad illum juvandum et consolandum. Denique ostendat revera multa apprehendi difficilia a longe, quæ re ipsa non ita sunt. Se etiam pro sua virili amanter explanaturum, ubi potuerit.

Interdicendum ne aliis communicet.

11. PROHIBEATUR omnino, ne hos conceptus cum aliquo communicet, tum propter privatam suam utilitatem, tum etiam propter communem. Quod si tamen faceret, vel inquietum post hæc omnia se ostenderet, Præpositus Generalis tempestive monendus erit.

Caput xiv.

TENTATIO CONTRA SUPERIOREM, CUM AVERSIONE ET DIFFIDENTIA.

1. ANTE omnia tollenda quædam tentatio est ab ipso Superiore, ne putet hujus infirmitatis culpam totam esse in infirmo : debet enim credere, posse etiam in se ipso non exiguam esse partem, et, si non committendo aliquid, quod etiam interdum evenit, saltem omittendo : vel, si in re non peccavit, potuit forte in modo peccare. Existimet ergo etiam se debitorem esse, examinet causas, et corrigat quod in se est, memor præcipue illius sententiæ D. Gregorii ad Bononem Abbatem: *In correctione hunc esse ordinem noveris observandum, ut personas diligas, et vitia persequaris.* Et quod paulo post addit : *Sic vulnus debes abscindere, ut non possis ulcerare quod sanum est : ne si, plus quam res exigit, ferrum impresseris, noceas cui prodesse festinas.*

Quid in se disquirat Superior.

Libr. IX. *Ep.* VIII.

2. CUM videat infirmum a se aversum sanari non posse, nec medicamenta admittere, nisi suspicionem deponat ; faciendum omnino, quod idem Sanctus Pater monuit, ut pastores dilectionem suam, quasi quamdam viam faciant, per quam corda audientium ad amorem Conditoris sui introducant. Difficile quippe est, ut quamlibet recta denuntians prædicator, qui non diligitur, audiatur. Ergo quæcumque monita, quæcumque remedia adhibeantur, nihil illi proderunt : immo interdum nocent magis, quia putat ille ea omnia non ab amore, sed aliunde proficisci.

Quæ via tenenda a subdito hanc suspicionem tollendi.

Pastor. p. II. c. VIII.

3. ITAQUE si quid murmuret, aut conqueratur

Superior ferat

subditi imperfectiones.

contra illum; factus velut homo non audiens, caveat diligentissime, ne aut cum eo, qui detulit, aut cum alio quopiam ita loquatur, ut ostendat se etiam vulneratum, aut ita rem exaggeret, ut dicat hæc tolerari non posse, omnino illum severe castigandum, non esse tales dignos, qui in Societate retineantur, et hujusmodi alia. Sed cum mansuetudine semper illud potius: Doleo bonum fratrem in hæc prorupisse præsertim cum Superioris personam teneo; cuperem omnino suspiciones has evellere ex ipsius animo; ex passione vehementi ista dixit; compatior illius infirmitati, cum præsertim hæc, quia in alios redundant et scandalum pariunt, aliquo remedio indigeant; oremus pro illo; videamus quid consilii capiendum; sanare eum potius, quam humiliare cupio.

Spiritu charitatis juvandus.

Serm. LXIII. *in Cant.*

Cant. II.

4. AGGREDIATUR eum in spiritu charitatis, capiens hoc modo vulpeculam, id est, detractorem, et capiat Domino, hoc est, lucretur in lenitate fratrem suum in CHRISTO. Qua de re cum egregie dicat S. Bernardus, verba illius, ut aptissima, apponam. Explicans enim verba illa Canticorum: *Capite nobis vulpes parvulas*, hæc attexit: *Pessima vulpes occultus detractor; sed non minus nequam, adulator blandus. Cavebit sapiens ab his. Dabit operam sane, quod in ipso est, capere illos qui talia agunt; sed capere beneficiis atque obsequiis monitisque salutaribus, et orationibus pro his ad* DEUM. *Non cessabit istiusmodi carbones ignis congerere super caput maledici, et item super adulatoris, quousque (si fieri potest) et illi invidiam, et isti simulationem de corde tollat, faciens mandatum Sponsi dicentis: Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas. An non tibi captus ille videtur, qui, suffusus ora rubore, quippe proprium erubescens judicium,*

Rom. XII, 20.

ipse suæ confusionis et pœnitudinis testis est, sive quod oderit hominem amore dignissimum, sive quod dilexerit tantum verbo et lingua eum, a quo se diligi opere et veritate vel sero expertus est? Captus plane, et captus Domino, secundum quod nominatim ipse expressit: Capite, inquiens, nobis. Utinam ego omnes adversantes mihi sine causa ita capere possim, ut CHRISTO *eos vel restituam, vel acquiram.* I. *Joan.* III, 18.

5. DE murmurationibus et aliis, quæ ipsum Superiorem attingunt, melius est si per alium moneatur, præsertim Confessarium, et Præfectum spiritualium, a quo paterne ostendatur illi macula et aliorum offensio; interdum a Ministro; nonnunquam etiam, si ipse aderit, a Provinciali valde serio, indicando scandalum et culpæ gravitatem. Ipse vero Superior multa, quæ ad se pertinent, ostendat se nescire. Si enim intelligat is, qui offendit, illa ad Superioris notitiam pervenisse, vix poterit sibi persuadere Superiorem non esse propterea exulceratum et erga se male affectum. De murmurationibus contra Superiorem per alium monendus.

6. INTERDUM Provincialis, ipse Rectoris Admonitor, spiritualium Præfectus, vel aliquis ex gravioribus, cui præsertim tentatus confideret, indicent illi hanc opinionem, vere ex falsa apprehensione conceptam, majoris esse damni, quam ille putet: hanc nisi deponat, eum futurum semper inquietum: obedientiam numquam esse posse, qualem DEUS et Constitutiones exigunt. Si Superior non taceat, monita salutaria verti ei in venenum; si taceat, quotidie in deteriora lapsurum: videat quid agat, et sibi consulat. Offerat præterea, qui tentatum sic juvare aggressus est, se cum Superiore acturum efficaciter, ut illum amanter amplectatur; sperare se non futurum hoc difficile, quod noverit bonam Superioris voluntatem erga illum, quam signis et verbis sibi A gravioribus patribus juvandus.

frequenter ostenderit. Proinde cum egerit, se relaturum. Agat, deinde magis confirmet, animet ut omnino per se adeat Superiorem, eique penitus aperiat vulnus, manifestet suspiciones omnes, omnes querelas; polliceri se libenter illum audiendum, atque, omnino disjectis umbris, fore omnia lucida et pacata. Sed ille non facile ad id adducetur, objiciens Superioris erga se aversionem cognitam, duritiam, verborum asperitatem, denique verendum, ne congressus hic accendat potius, quam extinguat humores. Non ideo cessandum, sed sæpius is erit urgendus, ut saltem vocatus eat, modo revera Superior se ad dulcedinem composuerit.

Quomodo se gerat Superior in colloquio.

7. Ubi ventum fuerit ad colloquium, invitet eum Superior hilari fronte, ut omnia aperiat, quia alioqui numquam pacem inveniet: polliceatur fructum, promittat se, si quid revera in eo desideretur, facile mutaturum, quia non alio animo, quam ex charitate fecit. Si quid vero ex sinistris et falsis imaginationibus ortum habeat, se dilucide ostensurum, etiam adhibitis testibus, ipsum falli. Deinde sinat eum motus animi sui aperire, licet verbis incompositis et acerbioribus; nec tam illa attendat, quam infirmitatem. Ubi se aperuerit, excipiat eum suavissime, incipiat docere in singulis, in hoc et illo penitus eum falli. Dicat quæ fecerit contra pro illo, citet in hoc aut illo facto testes talem vel talem; si in hac vel illa re aliquid negavit petenti, non potuisse aliud fieri. Si injunxit pœnitentias, non fuisse nisi ordinarias. Si exploravit, vel aliquid de illo voluit sciscitari, fuisse conscientia coactum propter ea, quæ referebantur; quæ, licet facile non crederet, tenebatur tamen ut pastor quærere. Si ostendit in nonnullis minorem fiduciam, quod non ei hæc aut illa injunxerit, vel fuisse quia externi alium

petebant nominatim, vel quia genus illud negotiorum ob naturam ejus et præsentem statum minime crederetur illius spiritui profuturum ; vel quia Nostri vel externi offendebantur ejus agendi modo. Polliceri se omnem charitatem, omnem fiduciam ; incipiat ipse mutare modum, et videbit quanta illum Superior charitate complectatur. De his autem, in quibus mutare debet, melius esse ut redeat, commodius auditurus ; longiorem fuisse sermonem ; interim oret uterque, et veniat ipse animatus ut audiat, nam ex amore fore omnia. Non minus quippe diligit charitas, cum monet et objurgat, quam cum blanditur ac fovet : sperare in posterum omnia meliora. Hæc omnia fiant tanquam a patre, blande et amanter : et omnino caveat Superior disputationes et altercationes ; hoc enim minuit auctoritatem, et gignit majores amaritudines. Addat præterea super omnia (si forte contigerit eum aliqua contra ipsum Superiorem dixisse, quæ putet relata Superioris ipsius animum pupugisse) ut sibi certissime persuadeat nihil in ejus animo propterea amaritudinis resedisse : immo se tanto magis a Superiore diligi, a quo impensiora charitatis signa experietur ; quique nullam aliam hujus dilectionis compensationem petit, nisi ut se ille in posterum sincerum fratrem exhibeat, et cum magna fiducia tamquam ad patrem accedat ; fore sine dubio, ut ejus fiduciæ Superioris facta respondeant.

Post de gravioribus monendus.

8. Ubi cœperit remitti febris ardor, moneat illum de gravioribus, excusans tamen, quoad potest, vel aliquam imprudentiam vel intentionem ejus. Inculcet aliorum offensionem, Nostrorum et externorum, qui sæpe conquesti sunt. Commemoret aliqua bona quæ fecit, addens cur maculam inferat, cur multa bona impediat, quæ præstare posset.

Admisceat aliqua leviora errata, quæ ostendat se nihili facere ; doceat tamen quam facile et quanta cum laude ac merito illa vitare potuisset.

Hortetur ut Superiorem frequentius adeat.

9. INJUNGAT, ut deinceps frequentius eum adeat, hoc enim sibi futurum gratissimum ; communicatio enim nutriet fiduciam et amorem ; non dubitet se diligi, ut filium charissimum ; utinam paterent corda, sic enim evanescerent cuncta, quæ hanc suspicionem et diffidentiam ingenerant : et ne putet se verbo et lingua tantum diligi, experiatur, ut videat se diligi etiam opere et veritate ; proponat quæ cupit. Si possit sine majore incommodo, concedat Superior alacriter ; si habeat difficultatem in iis concedendis, tunc, infirmo præmonito, communicet cum Admonitore vel Consultore ; qui si annuat nec manifestum sit incommodum, concedet ; si neget, excusabitur, quia aliorum etiam judicio permittendum non erit. Si per aliquem, cui magis fidat, velit agere cum Superiore, poterit initio indulgere ; interdum tamen si res ejusmodi sit, ut concedi debeat, significandum interpreti, ut is, qui petit, Superiorem adeat, Superiorem sine dubio facturum quod petitur.

I. *Joan.* III, 18.

Quomodo credenda quæ referuntur.

10. ETSI vigilandum est Superiori, cum iis maxime, qui majori indigent cura ; videat tamen cum hoc infirmo quæ et quibus de eo credat : audiat quidem, sed perpendat omnia ; proclive enim est, ut de eo, qui non recte ambulat, de quo putant Superiorem non habere optimam opinionem, esseque inter eos vicissim aliquam offensionem, multa ad eum deferantur non ita explorata, interdum etiam exaggerata. De iis, si absque diligenti cautela infirmus moneatur, mirum quantopere noceat, quantopere hinc morbus crescat ; quantam occasionem sumat is, de quo agitur, infirman-

di cetera, quæ objiciuntur; accusandi Superiorem nimiæ credulitatis, quam etiam ex amaro affectu erga se proficisci et credet et prædicabit.

Ut se gerat, cum defectus deferuntur.

11. HOC ipsum ei, cum arguitur, prædicendum, hæc quidem esse delata, se tamen non facile credere quæ dicuntur: cupere proinde ab eo cuncta cognoscere, idque ne putet ille se ex præjudicio damnatum, quod caveat diligenter Superior, ne præ se ferat. Et quamvis alioqui de re constaret, audiat tamen antequam damnet; efficiatque, ut intelligat ille, sibique plane persuadeat (quamvis pro ratione sui officii et pro bono subditi atque communi, necessario audiat et investiget), tamen sibi gratius longe futurum, si innocens, quam si culpabilis inveniatur. Quis enim pater, qui, filii culpa vel infirmitate audita, non libentius inveniat unde gaudeat, quam unde puniat?

Ejus opera utendum et quo modo.

12. INJUNGAT illi aliqua, quæ sine magno detrimento poterit: mittat interdum, si id ille præstare poterit, ad concionandum, ad exhortationes monialium, ad negotium aliquod cum Prælato, vel aliquid aliud transigendum; ne arbitretur omnino sibi ex diffidentia ad omnia ostium occludi. Hæc tamen non ita ordinarie fient aut frequenter, ut incommoda incurrantur, vel familiaritatis cum principibus viris, vel quasi ejus personæ nimiæ approbationis, quæ postea Societati, si res non bene succedet, aliquando nocitura sit (nam hujusmodi homines solent interdum nostris contra nos armis et testimoniis pugnare), sed prudenter et per intervalla tantum, ne ille putet se penitus abjectum. Postea, ubi rationem reddiderit rei gestæ, laudandus erit et animandus; hæc enim valde conciliant animum, et suspiciones evellunt.

Omnia Superio-

13. POSTREMO nihil prætermittat per se,

ri tentanda.

et per alios idoneos, quod ad eximendas suspiciones et gignendam amoris sui opinionem facere possit: certus, nisi hoc fecerit, nulla medicamentorum genera profutura: memineritque sententiæ D. Gregorii, quam sanctus ille Pater, et ex longa experientia didicerat, et ex Sacris Litteris exemplo confirmat Apostoli; qui, objurgaturus graviter Corinthios ita eos ante laudavit, ut post plurimas laudes intulerit: *Ita ut nihil vobis desit in ulla gratia.* Sed, ut Sanctus hic ait, *prius superborum brachia studuit per blandimentorum vincula religare, ut postmodum potuisset vulnus superbiæ ferro correptionis incidere. Erant profecto in Corinthiis et quæ laudari debuissent, erant et quæ argui. Peritus itaque medicus prius sana membra, quæ circa vulnus erant, laudando palpavit, et postmodum putridum sinum vulneris feriendo transfixit.* Hactenus beatus Gregorius.

I. *Cor.* I, 7. *Libr.* XXIV. *Moral.* c. IX.

Caput XV.

SÆCULARITAS ET AULICISMUS INSINUANS IN FAMILIARITATES ET GRATIAM EXTERNORUM.

Quam faciem induat aulicismus.

MORBUS hic in Societate et intra et extra periculosus est, et istis, qui eum patiuntur, et nobis fere nescientibus paulatim subintrat, specie quidem lucrifaciendi Principes, Prælatos, Magnates, conciliandi ad divinum obsequium hujusmodi homines Societati, juvandi proximos, etc.; sed revera quærimus interdum nos ipsos, et paulatim ad sæcularia deflectimus. Quare diligenter prævenienda sunt mala, et initiis occurrendum.

1. ATTENDENDA igitur signa, quibus dignosci morbus hic possit. Ea autem, inter cetera, non obscure illum indicant, si quis frequentius illos adeat; si, cum abstinet, sentit desiderium præsentiæ et congressus illorum; si eorum rebus et negotiis, tamquam propriis, se affici sentiat; si libenter amplectatur negotia sæcularia; si, Superiore inscio, tractet; si hujusmodi Principes et Magnates sibi, non Societati conciliet; si observantia et obedientia incipiant illi sordescere; si Societatis ministeria, et quæ minus speciosa videntur, leviora putet; si se factum arbitretur ad magna; si paupertatem nostram incipiat moleste ferre, quod commoditates et curiosiora requirat; si Nostrorum conversationem, præsertim simplicium, aspernetur; si Superiorem hæc monentem, quasi malevolum et invidum iniquius ferat. Hæc enim et hujusmodi si adsint, quidquid decepta et deceptrix illius intentio huic polliceatur, certum est morbum illius animum occupare.

Signa aulicismi.

2. INDICANDA erunt ei pericula. Nam obedientia, fraterna unio, simplicitas religiosa, devotio et conjunctio cum Deo, amor erga Societatem, zelus animarum et plurimæ aliæ virtutes manifeste periclitantur. Vix enim credi potest quam hic homo immutetur; et brevi, cum minime sentiet, inveniet et dolebit se alium. Unde in quinta Generali Congregatione tam serio ea de re actum est, ut videre est canone 12. et 13. qui maxime servandi.

Indicanda pericula.

3. AVELLENDI hujusmodi homines tempestive bono aliquo nomine; quia si incipiant altiores radices extendere, non poterunt sine magna Principum offensione divelli. Quare Superiores locales moneant tempestive Provinciales; qui, si videant difficultatem, consulant Generalem. Denique non sint Supe-

Statim amovendi hujusmodi homines.

riores hac in re negligentes, si consultum Societati volunt.

Quid, quando se excusant.

4. Si excusant se, quod Principes urgeant, hortandi serio, ut ipsi tamquam sua sponte fila præcidant; quod si voluerint, haud dubie suaviter id facient: tantum caveant, ne videantur, cum contra sentiant et cupiant, idcirco id facere, quia Superiores volunt, et quia hoc nomine ab hominibus Societatis male excipiantur. Si enim hoc modo fiat, nocet potius causæ et Societati, quam prosit, et Principum animos valde exulcerat. Quo fit, ut hæc eo modo pertractare, hominis sit nec obedientis, nec Societatem amantis, cum hæc incommoda manifeste videat.

Occupandi in ministeriis.

5. Occupandi erunt diligenter in ministeriis, tum quod in his fructuosius proximis, tutius sibi, et majori cum Societatis ædificatione versentur, tum ne tempus suppetat hujusmodi visitationibus et inutilibus colloquiis. Visitationes etiam interdum diserte negandæ, ut in Instructionibus cavetur impressis.

Publice reprehendendi.

6. Publicæ etiam in refectorio reprehensiones monebunt eos religiosæ humilitatis, ut aulicismum quoquo modo interrumpant: quare circumspecte et opportune suo tempore adhibendæ.

Monendi de periculis.

7. Monendi subinde rem esse plenam invidiæ apud externos, Societatem hoc nomine male audire, conflari multorum in nos odium, inter Nostros etiam nescio quid inæqualitatis offendere: hortandi, ut prudenter declinent; suggerant nonnullis in rebus Principibus ipsis aliquos alios Nostros vel externos, prout res feret, ne videantur Nostri omnia movere.

Etiam externis denegandi.

8. Externis, qui vel sua sponte, vel etiam ab hujusmodi Nostris missi, Superiorem urgent, ut illis hoc vel illud negotium demandet,

modeste negent, prætexentes Principis ipsius offensionem, Societatis decreta, negotii sæcularitatem, aliorum odium, et hujusmodi multa, quæ impediunt ne Superior possit hoc probare, si id illi faciant; tantum abest, ut possit injungere.

9. POSTREMO, quoniam morbus mixtus est ex effusione ad exteriora, et amore excellentiæ, de quibus diximus cap. VI et VII, applicet Superior pleraque remedia ex illis, et Generalem admoneat.

Generalis quoque monendus.

Caput xvj.

PERTINACIA ET DURITIES JUDICII CUM CONTENTIONE.

1. SI fuerit in speculativis, adhibeat Superior judicium aliquorum doctorum. Et, ubi is fuerit diligenter auditus, imponat ei silentium juxta obligationem Constitutionum, nec sinat longius progredi; alioqui nec pauca nec parva sequuntur incommoda.

In speculativis adhibendi doctores. *Examen* c. III. §§ 10 *et* 11.

2. IN practicis, moneat illum hoc fere nasci ex superbia, qua velit aliis videri doctior vel superior, et nesciat cedere; vel ex tenuitate judicii, quod non apprehendit, saltem non esse in rebus moralibus tantam evidentiam, ut non modo sit habenda ratio etiam judicii aliorum, sed etiam prudentiores, proprio confisi judicio, decepti pravissime fuerint.

In practicis de quibus monendi.

3. DOCEAT esse interdum quæstiones de nugis et rumoribus, qui narrantur: quam vero indignum sit Religioso homine de iis certare, et charitatem lædere, facile quivis intelligit.

Nugas interdum esse doceat.

4. MONENDUS quod Cassianus ait: sicut inter carnales de terrenis substantiis, ita inter

Hortandus ad Cassia-

num legendum *Cassian. Coll.* XVI. *a c.* VI *usque ad* XII.

spirituales pro diversitate intellectuum oriri discordiam. Legat proinde diligenter egregiam ejus loci doctrinam, præsertim a cap. VI. usque ad XII. Si vero sit Coadjutor, dicat illi Superior vel Præfectus aliqua in hanc sententiam.

Communia remedia adhibenda.

5. ADHIBEAT remedia communia orationis et examinis particularis, assumendo levem aliquam pœnitentiam, quoties in leviora inciderit.

Non abeant impune.

6. NE contentiones hujusmodi permittantur impune, dentur reprehensiones publicæ in refectorio cum admonitionibus, quæ alios etiam juvent. Et si Minister, vel aliquis Pater ex gravioribus adesset, cum hæc contingunt, posset commode sermonem ad alia transferre, et fratrem opportune monere.

Quomodo juvandus non emendatus.

7. SI quis monitus non emendaretur; assignandi essent maturiores et magis spirituales, cum quibus in recreatione ageret, ne ibi contenderet.

Quid, cum res est cum Superiore.

8. SI res fuerit cum Superiore, jam defectus est obedientiæ; proinde adhibenda remedia quæ in quinto capite.

Caput xvij.

PERTURBATIO PACIS, ET SEMINATIO DISCORDIARUM ET JURGIORUM.

Morbi gravitas consideranda.

1. ANTE omnia plurimum proderit, si gravitas morbi, quæ a plurimis parvipenditur, diligenter ab infirmo, nec semel aut perfunctorie perpendatur. Consideret itaque quam multa, quam gravia, quam exaggerate de peccatis linguæ Scripturæ Sacræ loquantur: nam, præter ea, quæ D. Jacobus Apostolus tam gravi-

Jac. III.

ter tertio capite suæ Epistolæ posuit (ut linguam appellet universitatem iniquitatis, et asserat maculare totum corpus, et inflammare rotam nativitatis nostræ, inflammatam a gehenna), in libris Proverbiorum et Ecclesiastæ frequentissime de eo monemur : et potest quisque multa sibi loca conquirere, quibus veluti stimulis sese pungat. Sed certe Ecclesiastici 28, tam multa mala narrantur, ut mirum sit, si quis ea legat, et non contremiscat. *Eccli.* XXVIII.

2. Ex Sanctorum exemplis et eorum dictis ejusdem morbi gravitas perpendi potest. Mirum enim est quantopere linguæ lapsum et formidaverint ipsi, et aliis formidandum ostenderint. Mira sunt quæ sibi injunxerunt, quæ fecerunt, quæ pertulerunt, ut linguam domare possent. Sed his describendis non est hic locus. Ceterum illud valde perpendendum, quod D. Basilius, cum de spiritualium morborum curatione agit, quomodo contraria contrariis curanda sint, murmurationem gravissime punit, separatione videlicet ab aliis, et ut nemo ex fratribus cum ipso in opere esse velit. Quin etiam addit in detestationem tanti mali, ut opus, quod ille laboravit, cum aliis ne misceatur; et, quod magis mirandum est, postquam ille humiliter pœnitentiam egerit, et eo morbo liberatus fuerit, admitti quidem posse tunc illud opus, sed ne tunc quidem in usum fratrum erogandum, verum in alium aliquem, propter rationem supra allatam, quam attulit Interrogat. 29, quod ex admissione ejusmodi operis, non sinatur ille advertere quantis in malis versetur. Indicat quippe hic Sanctus Pater ita terrendum hominem, ita confundendum, ita sui facti turpitudinem edocendum, ut vel ex eo, quod ne labores quidem illius recipiantur, intelligat ubi jaceat. Quod totum certe sine suspiriis legi non potest. Sed mirum

Exempla Sanctorum perpendenda.

S. Basil. Reg. fus. disput. Interrog. 51.

Ibidem. Interrog. 29.

Tom. V. *Serm. de laude* DEI.

est quanto cum animi sensu S. Chrysostomus damnet et deploret hoc vitium, ut et abundantissimos lachrymarum fontes ex oculis laxare cupiat; nec tamen ullum fore luctum tantæ, ut ipse loquitur, tragœdiæ condignum putet. Mirum est quam subtiliter tanti criminis naturam, causas, malitiam, signa, indignitatem, damna, remedia describat. Si naturam spectes; nihil aliud hoc esse, ait, quam sibi invicem insurgere, in seipsos morsus laniatusque convertere, in suam carnem voracitatem exercere, sagittas verborum in fratres, immo acriora sagittis vulnera infligere, gladium denique in animam ipsam acuere. Si causas, cupiditatem et invidiam notat, et eas quidem mendacio fallaciæque subnixas. Si malitiam, fratricidio et sacrilegio comparat: fratricidio quidem, cum fraternam societatem usque ad charitatis interitum lædat; quod cædis instar a Caïno factæ tanto est iniquius, quanto consanguinitas ipsa sublimior: sacrilegio autem, cum ipsum CHRISTI corpus quodammodo violetur. *Intelligas*, inquit, *cum in fratrem contumeliam dixeris*, CHRISTI *te membrum vituperasse.* Si signa; *Possunt*, inquit, in vobis *hæc recognosci, cum quisque proximi auribus verba insusurrat, obticeturque statim, si quis propius accedat, et de medio tollitur acceptus sermo.* Et paulo post: *Unde complures*, inquit, *reperies gentili potius quam Christiano se credere.* Si indignitatem, eo magis, inquit, queror vos sub eodem tecto, templo, pastore, tot rebus ad concordiam provocantibus, discordes tamen et seditiosos existere. Si damna, primo sequi, ait, charitatis interitum, deinde consequenter DEUM e medio quodammodo profugere: ut enim, ubi duo vel tres congregantur in nomine ipsius, ibi est in medio eorum; ita cum duo vel tres in pacis eversio-

Ejus vitii natura.

Causæ.

Malitia.

Signa.

Indignitas.

Damna.

Matth. XVIII, 20.

nem conveniunt, ibi medius esse recusat. Tertio, fraternum nomen, quo nihil dulcius aut charius, tenue admodum et exile relinqui, ac prope extingui. Prostremo, a nobis ipsis animarum quasi civile exitium induci. *Si enim*, inquit, *fuerimus in nos semper armati, nulla erit dæmonum industria ad nostrum exitium necessaria.* Si denique remedia, suadet, ut divinæ Eucharistiæ mensam revereamur, ubi pacis victima Christus apponitur; ut injuria etiam lacessiti, toleremus tamen et ingemiscamus, non quidem injuriæ gratia, sed ob eam inferentis interitum; et ad extremum, ut fructum, qui ex injuriarum tolerantia nascitur, cogitemus. Has omnes hujus Patris sententias libuit in pauca colligere, cum necesse minime fuerit tam longum hic illius sermonem referre, quem tamen utilissimum erit perlegere; illudque in primis perpendere, apud quos dicat. Si enim tam graviter ferebat ista vir sanctissimus in iis, qui sola Christiani nominis societate conjuncti erant, quid de illis existimandum, qui arctissimo præterea religiosæ charitatis et unitatis vinculo adstricti sunt? Sed prætereunda non sunt quæ D. Bernardus in eamdem fere sententiam egregie dixit. Ac sermone quidem 29, in Cantica: *Proinde*, inquit, *dilectissimi, pacem habete ad vos, et nolite lædere invicem, non facto, non verbo*, etc. Legatur locus. Et sermone 24. in illud: *Recti diligunt te; Videas ambulare seorsum*, etc. ubi conventicula et detractiones graphice describit. Sed sermone de triplici custodia, manus, linguæ et cordis, ita rem exaggerat, ut dicat: *Nec vero ejusmodi linguam, ipso etiam mucrone, quo Dominicum latus confossum est, crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quoque* CHRISTI *corpus, et membrum de membro, nec*

Remedia.

S. Bern. Serm. XXIX. *in Cant.*

Cant. 1, 3. *S. Bern. Serm.* XXIV.

Idem. Serm. de triplici custodia.

jam exanime fodit, sed facit exanime fodiendo. Ipsis quoque nocentior est spinis, quas illi tam sublimi capiti furor militaris imposuit; seu etiam clavis ferreis, quos sanctissimis manibus illis et pedibus consummatio Judaicæ iniquitatis infixit. Nisi enim hujus, quod nunc pungitur et transfoditur, corporis sui vitam illius vitæ corporis prætulisset, numquam illud pro isto mortis injuriæ, crucis ignominiæ tradidisset. Et D. Augustinus vehementer matrem collaudat, quod numquam alteri de altera proderet, nisi quod ad eas reconciliandas valeret. Aitque se experientia doctum, turbarum et miseriarum, quas lingua excitat, non parvum hoc bonum æstimare. Et subdit: *Animo humano parum esse debere inimicitias hominum nec excitare, nec augere male loquendo, nisi eas etiam extinguere bene loquendo studuerit.* Quid igitur Religiosis faciendum?

S. Aug. libr. IX. Confess. c. IX.

Intelligitur gravitas ex damno proximi.

3. Ex damno et perturbatione eorum quibuscum vivunt, morbi gravitas intelligitur: evertunt enim pacem animorum, tranquillitatem, obedientiam; et ministeria etiam ac fructum in proximis, opinione Nostrorum quoquo pacto diminuta, non leviter impediunt. Nec solùm eo tempore, quo loquuntur, et iis personis, cum quibus agunt, nocent; sed lædunt plurimos etiam absentes, et post multos annos, quia rumores et suspiciones in alios et alios derivantur. Nec in ea domo, ubi quis est, tantum ejus amori et opinioni detrahitur, sed manat per Provinciam, immo per Provincias, ubi post multos annos longissime positus inveniat ille a se abalienatos animos eorum, quibus nec nocuit umquam, neque convixit. Quod si obedientia illum præfecerit, miseri subditi ex præjudicio, et sinistra illa opinione, et conqueruntur ipsi et torquent Superiorem,

ut nec fiducia, nec reverentia, nec amor in iis locum habere possit; ut merito in ejusmodi detractores, qui venenum tam late diffundunt, illud Scripturæ aptari possit: *Væ qui potum dat amico suo, mittens fel suum et inebrians, ut aspiciat nuditatem ejus.* Quod de hac re egregie explicat B. Ephrem. Etiam maxime juvat, si attendatur facilitas incurrendi hoc peccatum ex linguæ volubilitate; quo enim facilius peccatum aliquod incurritur, eo diligentior ibi custodia adhibenda est. Et certe, si quis gravem aliquam infirmitatem corporis ex linguæ lapsu accerseret, quam vigilans esset et quam cautus! Et tamen in animæ periculo dormitamus. Immo vero in re levissima, si quis ex defectu linguæ in pronuntiatione alicujus dictionis errare soleret, quod eam recte proferre non posset; si huic publice agendum esset, quam caute dictionem illam vitaret, ne linguæ vitium prodere cogeretur! Quanto ergo magis illæ cavendæ sunt voces in quibus lingua gravius peccat, nec tam corporis, quam mentis vitium manifestat? Cum illud culpa careat, hoc neque culpa non levi, nec pœna carere possit.

Hab. II, 15. *Serm. de vita spirit.* n. 39. *tom.* I.

4. INTELLIGANT non esse ad excusationem satis, si id non ex intentione faciant, et formali studio detrahendi aut Societati aut aliis; quia ex natura rei eadem sequuntur mala, quocumque tandem animo illud dictum fuerit: nec Societati et aliis minus propterea incommodi evenire; quia, cum sciat se facile labi, debuisset attentius custodiam ponere ori suo; sicut et qui, vim vini et potus expertus, iterum inebriatur, non excusatur a culpa, quia debuisset potuissetque cavere.

Non satis est bona intentio.

Psalm. CXLI.

5. SI erga aliquem sentiat se esse male affectum, de eo rebusque illius ne loquatur, nisi oratione et præparatione præmissa; nam

Quid, si se male affectum sentiat.

Matth. XII, 34, 35. facile ex abundantia cordis os loquitur, et de malo thesauro non profert bona.

Statim lapsus Superiori aperiendus. 6. Si quando labatur, ipse ultro sese Superiori, vel Confessario statim deferat; et caveat ne ea nocte cubitum eat, priusquam confessione se abluerit: tum ut, si forte mortale subsit, in peccato ne dormiat; tum, etiamsi non esset, facilius veniam impetret et medicinam. Quod si faciet, maximum sine dubio præsidium sentiet.

Vitanda quæ sunt in causa. 7. Fugiat, tamquam venenum, eorum colloquia et conversationes, cum quibus errare solet; nec de rebus ad alios pertinentibus, maxime vero ad gubernationem, nisi valde circumspecte et paratus loquatur, etiamsi forte leve id, quod dicitur, sibi videatur, nec quidquam mali suspicetur.

Graviter objurgandus. 8. Ubi in eo erraverit, excipiatur a Superiore gravi aliqua objurgatione, et commemoratione aliquorum, quæ hic dicuntur. Crescit enim morbus hic, si quis alius, ex indulgentia et defectu correctionis, ultra quam credi possit. Mulctetur interdum pro qualitate culpæ; nam et Salomon admonet: *Mulctato pestilente, sapientior erit parvulus.* Si tamen contra personam ipsius Superioris fuerit murmuratio, servanda erunt quæ dicta de tentatione contra Superiorem cap. XIV. numeris 5. et 6.

Prov. XXI, 11.

Quid, si res non erit puca. 9. Nisi res fuerit valde publica, et scandalum potius ob dissimulationem nascatur, non erit de hujusmodi in publica reprehensione et parva mensa reprehendendus, nisi forte in genere de inordinata et indisciplinata locutione et murmuratione. Sed monendus diserte id publice non fieri, quia valde scandalizaret, si sciretur hoc eum dixisse; ideo graviorem arbitretur culpam. Bonum tamen erit, si is coram quibus dixit se humiliet, dicta retractet, culpam dicat, et de scandalo veniam petat.

10. REFERRE alteri de altero quod charitatem lædat, non perniciosum tantum, sed diabolicum arbitretur; et recordetur quomodo Constitutiones hujusmodi homines appellent, videlicet pestem; quid in eos statuant, id est, ut separentur vel a Domo, vel etiam a Societate. Nec dissimilem sententiam tulit S. Basilius, ubi ait: *Qui detrahit fratri, vel detrahentem auscultat et tolerat, qua hic animadversione dignus est?* respondet: *Exterminandi a reliquorum societate ambo: Detrahentem enim secreto proximo suo, hunc persequebar. Et alibi dictum est: Detrahentem nolito libenter audire, ne sustollaris.* Et addit Interrogatione sequenti: *Si vero Antistiti etiam detraxerit, quo pacto cum illo nos geremus?* Respondet: *Manifestum est hoc quoque judicium ex ira* DEI *adversus Mariam, quando detraxit Moysi, cujus peccatum, ne ipso quidem Moyse deprecante, inultum dimisit* Deus. Et de hujusmodi videtur dixisse Salomon: *Ejice derisorem* (sive *pestilentem*, eadem quippe vox est) *et exibit cum eo jurgium.* Nisi enim serio tales emendentur, jurgia et dissensiones procul dubio deesse non poterunt.

Relationes contra alterum perniciosæ. *P.* VIII. c. 1. § 5. *S. Basil. reg. brev. reg.* XXVI.

Psalm. c. 5.

Num. XXII.

Prov. XXII, 10.

11. INVESTIGET ipse infirmus diligenter hujus morbi causas. Sunt enim qui detrahunt ex aliqua aversione in alium concepta, de quo dulciter quasi loqui nesciunt. Sunt qui ex quadam vanitate aliis detrahunt, alios judicant, et de omnibus decernunt, probantes, improbantes, quasi soli sapientes. Sunt qui ex invidia et aliorum factis detrahunt, et, ut ait S. Hieronymus, aliorum lucra sua damna reputant. Sunt qui animo Superiorem taxandi, quod hunc vel illum præponat, quod fere ex eadem invidiæ et superbiæ radice prodit. Hic autem invidiæ morbus, qui mortiferi basilici

Ab infirmo causæ investigandæ.

morsus est, quam sit periculosus et ad curandum difficilis, egregie docet Cassianus Collat. XVIII, cap. ult. quod diligentissime perlegendum est. Ex his atque aliis hujusmodi cum detractionis vitium oriatur, ibi medicinam apponat, ubi viderit esse hujusmodi infirmitatis pestiferam, sed feracem valde radicem.

Cassian. Collat. XVIII. *cap. ult.*

12. VIDEAT quam miserum sit, cum cetera Religionis onera portet, exponere se tam probabili periculo perdendi frequenter omnia, si incidat in mortale, quod in hujusmodi facile est. Quod si DEUM graviter offendere, immo vel suggerentem Satanam sustinere, non modo Religioso, sed christiano homine indignum est; quid censendum, si ea omni custodia non vitemus, ex quibus id facile consequetur? Revera tremendum. Sed quos minus hæc sollicitudo pungit et urit, retineat saltem laborum et meritorum jactura, difficultas pœnitentiæ, et labor resurgendi.

Periculum, cui se exponit.

13. AD examen particulare cum aliqua pœnitentia, quoties ceciderit, orationes et lachrymas serio confugiat, sciens, quod ad periculum cadendi et aliorum damnum attinet, periculosius se hoc morbo, quam contra castitatem tentari; et tamen ex ista tentatione quomodo humiliatur, quomodo omnia tentat, non omittit disciplinas, orationes, sacramentorum frequentiam! In lingua vero, quasi nullum esset periculum gravioris casus, tam facile prolabimur. Evellendus omnino hic error ab animo, et diligenter periculum præcavendum.

Examen particulare, et alia id genus.

14. VIDEAT attentius, quam odiosus fiat omnibus, qui in eadem Domo versantur, forte etiam illis ipsis apud quos loquitur. Sed parum est. Quid, si gravius illud addatur, quod Apostolus ait: *Detractores* DEO *odibiles?* Quid miserum magis, quam DEO et hominibus esse

Odiosus fit omnibus.

Rom. I, 30.

odiosum ? Et *postea in ore suo* hujusmodi miserabiles *complacebunt !*

Psalm. XLVIII. 14.

15. POSTREMO servet Superior quæ habentur in Responsione ad quamdam Congregationem Provincialem anni 1590, quæ sic habet: Primum quidem occasiones captare debebunt (id est, Superiores) in domesticis exhortationibus, quæ ad Nostros haberi solent, ac serio inculcare quantopere hoc vitium conscientiæ, pietati ac paci noceat. Secundo, ut præter communes syndicos, nonnulli occulti adhibeantur, qui in particulari de hoc vitio referant ; et ut delinquentibus in eo, vèl pœnitentiæ injungantur publicæ, vel correctiones secretæ, prout res tulerit, adhibeantur. Tertio, Confessarii pœnitentes serio moneant in his graviter peccari posse. Et, si quidem detractio fuerit mortalis, referat ad Superiorem, juxta Ordinationem decimam quartam ex viginti duabus quas Kalend. Augusti 1590, ad Provincias misimus. Si tamen casus mortalis non fuerit, moneant illum serio, pœnitentiamque injungant, ac remedia tum particularis examinis, tum alia proponant. Possunt etiam eos in privatis colloquiis extra confessionem monere, ut a consuetudine eorum, si quos noverint aut viderint in hoc vitium impingere, diligenter caveant. Quarto, quoniam non raro multam præbet occasionem hujusmodi querelis et obmurmurationibus scire quid in Consultationibus dictum aut determinatum sit ; ratio habeatur quam diligentissime, ut Consultores servent secretum juxta officii sui regulam. Quinto, plurimum nocet, si Admonitor et Consultores ita cum accedentibus et contristatis agant, ut, spe illos fovendi et juvandi, ea de Superioribus dicant, ut dolentium querelas approbare, atque idem quod illi de Superioribus sentire videantur. Hoc enim modo etiam contra illorum intentionem

Superiori servanda responsa ad Romanam Congr.

Vid. hic Ord. Gen. c. v. *Cas.*

foventur querelæ et murmurationes, et confirmantur magis. Sed ita accedentes amanter excipiant et patienter audiant, ut Superiorum auctoritatem et amorem servent. Non enim deerit modus consolandi eos, qui in amaritudine sunt, etiam operam suam apud Superiorem promittendo, modo charitas et prudentia, ac necessaria in verbis circumspectio non desit. Sexto, moneantur inter Nostros selectiores nonnulli, qui, si quid tale in Nostrorum Collegiis viderint irrepere, id impedire sermonemque divertere curent, vel meliores interponendo sermones, vel suaviter et amanter dicendo non esse tutum simile quid proferre. Septimo, intelligant etiam Nostri tum in exhortationibus tum a Confessariis et serio doceantur, in detractione et murmuratione facile esse lethale peccatum. Et quamvis in particulari ex circumstantiis fieri possit, ut culpa non eo pertingat, tamen ex natura rei, si non semper mortaliter, fere tamen graviter peccari: exempli gratia, cum malam de Prælatis opinionem subditorum animis per hujusmodi verba inserimus, vel bonam evellimus, aut quovis modo ipsos a Prælatis alienamus; cum obedientiæ vires et simplicitatem enervamus; cum dissidia, simultates, et animorum aversiones inter fratres seminamus; cum communem pacem, tranquillitatem et Regularum disciplinam perturbamus. Qua de re B. Bernardus pulchre sic ait, de Religione loquens: *Proditores fiunt, quicumque in hoc Domini castrum inimicos ejus introducere moliuntur, quales sunt utique detractores,* DEO *odibiles; qui discordias seminant, nutriunt scandala inter fratres. Sicut enim in pace factus est locus Domini, sic in discordia locum fieri diabolo manifestum est. Non miremini, fratres, si durius loqui videor, quia veritas neminem*

S. Bern. Serm. III. *de Dedic. Eccles. Rom.* I, 30. *Psalm.* LXXV, 2.

REGULÆ

Societatis Jesu.

dimittendi fuerint, qui tamen, in nonnullis anxie nimis et scrupulose agentes, finem numquam faciebant confessionibus generalibus, facultatibus petendis, et hujusmodi. Quod ideo dicendum fuit, ne tales homines semper foveantur, et eorum conscientiæ dilatentur, sicut cum scrupulosis agendum ; sed ut discrete in iis tantum juventur lenitate et indulgentia, in quibus indigent ; in ceteris moneantur de laxitate, et ut videant hæc inter se non cohærere ; quinimo contingere posse, ut ex nimia negligentia et socordia hos scrupulos permittantur incurrere. Evigilent itaque cum fervore; animandi tamen cum dexteritate, prout ratio docebit.

REGULÆ

Societatis Jesu.

Summarium earum Constitutionum [1],

QUÆ AD SPIRITUALEM NOSTRORUM INSTITUTIONEM PERTINENT, ET AB OMNIBUS OBSERVANDÆ SUNT.

Constitutionum necessitas.

1. QUAMVIS summa sapientia et bonitas DEI Creatoris nostri ac Domini sit, quæ conservatura est, gubernatura, atque promotura in suo sancto servitio hanc minimam Societatem JESU, ut eam dignata est inchoare ; ex parte vero nostra, interna charitatis et amoris illius lex, quam sanctus Spiritus scribere, et in cordibus imprimere solet, potius quam ullæ externæ Constitutiones, ad id adjutura sit ; quia tamen suavis dispositio Divinæ providentiæ suarum creaturarum cooperationem exigit, et quia CHRISTI Domini nostri Vicarius ita statuit, et sanctorum exempla, et ratio ipsa nos ita docet in Domino ; necessarium esse arbitramur Constitutiones conscribi, quæ juvent ad melius in via incepta Divini obsequii procedendum, juxta Instituti nostri rationem.

---

1. A Congr. Gen. XXVII recognitum.

Finis Societatis.

2. Finis hujus Societatis est, non solum saluti et perfectioni propriarum animarum cum Divina gratia vacare ; sed cum eadem impense in salutem et perfectionem proximorum incumbere.

Commoratio in quavis plaga.

3. Nostræ vocationis est diversa loca peragrare, et vitam agere in quavis mundi plaga, ubi majus Dei obsequium, et animarum auxilium speratur.

Ratio vivendi. Pœnitentiæ nullæ ordinariæ, sed quæ assumendæ.

4. Ratio vivendi in exterioribus, justas ob causas, majus Dei obsequium semper intuendo, communis est : nec ullas ordinarias pœnitentias vel corporis afflictiones ex obligatione subeundas habet ; sed illas assumere quivis poterit, quæ sibi videbuntur cum approbatione Superioris ad majorem sui spiritus profectum convenire ; et quas propter eumdem finem Superiores eis poterunt imponere.

Confessio generalis, sacramentorum usus, et examen conscientiæ.

5. Ipso initio sui in Societatem ingressus, debet quisque generalem totius vitæ confessionem facere, et post eam sacratissimum Christi Domini nostri corpus sumere : et sic sexto quoque mense eodem modo generaliter, ab ultima inchoando, confitebitur. Et omnes tam Professi, quam Coadjutores formati, semel singulis annis parati esse debebunt ad confessionem generalem, quæ ab ultima generali inchoetur, faciendam.

Examen conscientiæ.

6. Utantur quotidie omnes conscientiæ suæ examinatione consueta. Si sacerdotes non fuerint, confiteantur oportet et sanctissimum sacramentum, Eucharistiæ sumant octavo saltem quoque die ; immo frequentem, etiam quotidianam communionem commendatam sibi habeant ; et quisque suum stabilem habeat confessarium, cui ipsius conscientia prorsus aperta sit.

Unus omnium confessarius.

Proprio confes-

7. Qui autem alii quam suo confessario stabili confiteretur, ei plurimum in Do-

mino proderit postmodum, quantum recordari poterit, eidem suo confessario totam suam conscientiam aperire, ut nihil ignorando quod ad eam pertineat, melius in Domino possit eumdem juvare.

sario aperienda conscientia, si quis alteri confessus fuerit.

8. Unusquisque eorum qui Societatem ingrediuntur, consilium illud Christi sequendo : *Qui dimiserit patrem*, etc., existimet sibi patrem, matrem, fratres, et sorores, et quidquid in mundo habeat, relinquendum ; immo sibi dictum existimet verbum illud : *Qui non odit patrem et matrem, insuper et animam suam, non potest meus esse discipulus*. Et ita curandum ei est, ut omnem carnis affectum erga sanguine junctos exuat, ac illum in spiritualem convertat ; eosque diligat eo solum amore, quem ordinata charitas exigit, ut qui mundo ac proprio amori mortuus, Christo Domino nostro soli vivit, eumque loco parentum, fratrum, et rerum omnium habet.

Exuendus inordinatus sæculi affectus.

Amor parentum in spiritualem convertendus.

9. Ad majorem in spiritu profectum, et præcipue ad majorem submissionem et humilitatem propriam, contentus esse quisque debet, ut omnes errores et defectus ipsius, et res quæcumque, quæ notatæ in eo et observatæ fuerint, Superioribus per quemvis, qui extra confessionem eas acceperit, manifestentur.

Defectuum manifestatio.

10. Boni etiam omnes consulant ab aliis corrigi, et ad aliorum correctionem juvare, ac manifestare sese invicem sint parati, debito cum amore et charitate, ad majorem spiritus profectum ; præsertim ubi a Superiore, qui illorum curam gerit, fuerit ita præscriptum aut interrogatum ad majorem Dei gloriam.

Correctio mutua.

11. Diligenter animadvertant oportet (magnifaciendo, summique momenti id esse ducendo in conspectu Creatoris ac Domini

Rerum humanarumcontemptus.

nostri) quantopere juvet ac conferat ad vitæ spiritualis profectum ; omnino, et non ex parte abhorrere ab omnibus, quæ mundus amat et amplectitur ; et admittere et concupiscere totis viribus, quidquid CHRISTUS Dominus noster amavit et amplexus est. Quemadmodum enim mundani homines, qui ea, quæ mundi sunt, sequuntur, diligunt et quærunt magna cum diligentia honores, famam, magni nominis existimationem in terra, sicut mundus eos edocet ; sic qui procedunt in spiritu, et serio CHRISTUM Dominum nostrum sequuntur, amant et ardenter exoptant quæ iis omnino contraria sunt ; indui nimirum eadem veste ac insignibus Domini sui, pro ipsius amore ac reverentia : adeo ut, si sine offensione ulla Divinæ Majestatis, et absque proximi peccato foret, vellent contumelias, falsa testimonia, et injurias pati, ac stulti haberi et existimari (nulla tamen ad id per eos data occasione) eo quod exoptant assimilari, ac imitari aliquo modo Creatorem ac Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, ejusque vestibus et insignibus indui : quandoquidem illa ipse propter majorem profectum nostrum spiritualem induit, nobisque exemplum dedit, ut in omnibus, quoad ejus fieri poterit, Divina gratia adspirante, eum imitari et sequi, cum vera sit via, quæ ducit homines ad vitam, velimus.

Contraria iis, quæ mundi sunt, amplectenda.

12. UT melius ad hunc perfectionis gradum in spirituali vita tam pretiosum perveniatur, majus ac impensius studium cujusque sit, quærere in Domino majorem sui abnegationem, et continuam in rebus omnibus quoad poterit, mortificationem.

Abnegatio in rebus omnibus quærenda.

13. IN exercendis officiis abjectis et humilibus promptius ea suscipi convenit, a quibus sensus magis abhorrebit : si quidem

Officia humilia promptius sus-

injunctum fuerit, ut in eis se exerceat.

cipienda.

14. ANTEVERTERE oportet tentationes, adhibitis earum contrariis : ut cum quis animadvertitur ad superbiam esse propensus, exerceri is debet in rebus abjectioribus, quæ ad humiliandum ipsum utiles futuræ videantur : et sic de aliis pravis animæ propensionibus.

Tentationes antevertendæ adhibitis contrariis.

15. OMNES constanti animo incumbamus, ut nihil perfectionis, quod Divina gratia consequi possimus, in absoluta omnium Constitutionum observatione, nostrique Instituti peculiari ratione adimplenda, prætermittamus.

In absoluta Constitutionum observatione nil prætermittendum.

16. OMNES, qui se Societati addixerunt, in virtutum solidarum ac perfectarum, et spiritualium rerum studium incumbant : ac in hujusmodi majus momentum, quam in doctrina, vel aliis donis naturalibus et humanis constitutum esse ducant : illa enim interiora sunt, ex quibus efficaciam ad exteriora permanare ad finem nobis propositum oportet.

Perfectionis solidarumque virtutum studium.

17. OMNES rectam habere intentionem studeant, non solum circa vitæ suæ statum, verum etiam circa res omnes particulares ; id semper in eis sincere spectantes, ut serviant et placeant Divinæ bonitati propter seipsam, et propter charitatem, et eximia beneficia, quibus prævenit nos, potius quam ob timorem pœnarum, vel spem præmiorum (quamvis hinc etiam juvari debeant), et in omnibus quærant DEUM, exuentes se, quantum fieri potest, amore omnium creaturarum, ut affectum universum in ipsarum Creatorem conferant, eum in omnibus creaturis amando, et omnes in eo, juxta sanctissimam ac Divinam ipsius voluntatem.

Recta intentio in rebus omnibus.

18. IN concionibus domesticis de iis crebro tractent, quæ ad sui abnegationem, et

Quid in concioni-

bus domesticis tractandum.

in virtutibus profectum, et omnimodam perfectionem attinent ; ad ea se invicem exhortando, et præcipue ad unionem, et charitatem fraternam.

Munera in quibus magis exercetur humilitas et charitas, obeunda.

19. MAGNOPERE conferet, devote, quoad fieri poterit, ea munera obire, in quibus magis exercetur humilitas et charitas. Et in universum loquendo, quanto aliquis se arctius DEO adstrinxerit, et liberaliorem erga summam majestatem se præstiterit, tanto eum in se liberaliorem etiam experietur, et ipse in dies magis idoneus erit ad gratias, et dona spiritualia uberiora recipienda.

Cura interioris hominis spiritualis.

20. POSTQUAM aliquis in corpus Societatis cooptatus fuerit in aliquo gradu, ad alium progredi curare non debet,sed in suo perfici, et obsequio DEI et gloriæ sese impendere.

Studium devotionis.

21. OMNES suum tempus rebus spiritualibus impendant, et devotioni quærendæ pro mensura gratiæ DEI ipsis communicatæ insistant.

Ab illusionibus cavendum.

22. AB illusionibus dæmonis in suis spiritualibus exercitationibus caveant, et se contra omnes tentationes tueantur : simul rationes sciant, quæ adhiberi possint, ut eas superent : et ad veras solidasque virtutes consequendas insistant, sive plures adsint visitationes spirituales sive pauciores : curent vero semper in via Divini servitii progressum facere.

Paupertas diligenda, et conservanda.

23. PAUPERTAS, ut murus religionis firmus, diligenda, et in sua puritate conservanda est, quantum Divina gratia aspirante fieri poterit.

Ejus aliqui effectus experiendi.

24. DILIGANT omnes paupertatem, ut matrem, et juxta mensuram sanctæ discretionis suis temporibus ejus effectus aliquos experiantur : nullaque re tamquam propria utantur : paratique sint ad mendicandum

ostiatim, quando vel obedientia, vel necessitas id exiget.

Vilissima optanda.

25. Victus, vestitus, et lecti ratio erit ut pauperibus accommodata : et unusquisque sibi persuadeat, quod quæ vilissima erunt ex iis, quæ domi sunt, ei tribuentur, propter ipsius majorem abnegationem et spiritualem profectum.

Dari mutuo vel dispensari nil potest inscio Superiore.

26. Intelligant omnes, quod mutuo dare, vel accipere, vel dispensare quidquam de iis, quæ domi sunt, minime possunt, nisi Superior conscius consensum præstiterit.

Nihil pro ministeriis accipiendum.

27. Omnes, qui sub obedientia sunt Societatis, meminerint se gratis dare debere, quæ gratis acceperunt, nec postulando, nec admittendo stipendium vel eleemosynas ullas, quibus missæ, vel confessiones, vel prædicationes, vel quodvis aliud officium ex iis, quæ Societas juxta nostrum Institutum exercere potest, compensari videatur : ut sic majori cum libertate possit, et proximorum ædificatione in Divino servitio procedere.

Castitas.

28. Quæ ad votum castitatis pertinent, interpretatione non indigent, cum constet, quam sit perfecte observanda, nempe enitendo angelicam puritatem imitari et corporis et mentis nostræ munditia.

Sensuum custodia.

29. Omnes diligentissime curent portas sensuum suorum (oculorum præcipue, aurium, et linguæ) ab omni inordinatione custodire, ac se in pace et vera humilitate interna conservare, et eam in silentio, cum id observandum est, cum autem loquendum, in circumspectione et ædificatione verborum, et modestia vultus, ac maturitate incessus motuumque omnium, sine ullo impatientiæ, aut superbiæ signo exhibere : in omnibus rebus procurando atque optando potiores partes aliis deferre, omnes in ani-

Modestia.

mo suo tamquam sibi superiores ducendo, et exterius honorem ac reverentiam, quam exigit cujusque status, cum simplicitate et moderatione religiosa exhibendo : atque ita fiet, ut se mutuo considerantes in devotione crescant, Deumque Dominum nostrum laudent, quem quisque in alio, ut in illius imagine, agnoscere studeat.

Deus in aliis agnoscendus.

In refectione corporis temperantia et decentia.

30. In refectione corporis curandum est, ut temperantia, modestia, et decentia interius et exterius in omnibus observetur. Præmittatur benedictio, et sequatur actio gratiarum ; quas omnes agere debent cum ea, qua par est, devotione et reverentia. Et dum corpus edendo reficitur, sua etiam animæ refectio præbeatur.

Obedientia.

Superior loco Christi agnoscendus.

31. Expedit in primis ad profectum, et valde necessarium est, ut omnes perfectæ obedientiæ se dedant : Superiorem (quicumque ille sit) loco Christi Domini nostri agnoscentes, et interna reverentia et amore eum prosequentes : nec solum in executione externa eorum, quæ injungit, integre, prompte, fortiter, et cum humilitate debita, sine excusationibus obediant, licet difficilia et secundum sensualitatem repugnantia jubeat ; verum etiam conentur interius resignationem et veram abnegationem propriæ voluntatis et judicii habere, voluntatem ac judicium suum cum eo, quod Superior vult et sentit, in omnibus (ubi peccatum non cerneretur) omnino conformantes, proposita sibi voluntate ac judicio Superioris pro regula suæ voluntatis et judicii, quo exactius conformentur primæ ac summæ regulæ omnis bonæ voluntatis et judicii, quæ est æterna Bonitas et Sapientia.

Abnegatio voluntatis et judicii.

Omnia Superiori detegenda.

32. Iberam sui ipsorum, rerumque suarum dispositionem omnes cum vera obedientia Superiori relinquant, nihil ei clau-

sum, ne conscientiam quidem propriam, tenendo, non repugnando, non contradicendo nec ulla ratione judicium proprium ipsius judicio contrarium demonstrando : ut per unionem ejusdem sententiæ et voluntatis, atque per debitam submissionem, melius in Divino obsequio conserventur et progrediantur.

Obedientia perfectissime servanda.

33. Omnes obedientiam plurimum observare, et in ea excellere studeant, nec solum in rebus obligatoriis, sed etiam in aliis, licet nihil aliud, quam signum voluntatis Superioris sine ullo expresso præcepto videretur. Versari autem debet ob oculos Deus Creator ac Dominus noster, propter quem homini obedientia præstatur : et ut in spiritu amoris, et non cum perturbatione timoris procedatur, curandum est.

Ad Superioris vocem littera inchoata relinquenda. Obedientia omni ex parte perfecta.

34. Ad Superioris vocem perinde, ac si a Christo Domino egrederetur, quam promptissimi simus, re quavis, atque adeo littera a nobis inchoata, necdum perfecta, relicta.

35. Ad eum scopum vires omnes, ac intentionem in Domino convertamus, ut sancta obedientia tum in executione, tum in voluntate, tum in intellectu, sit in nobis semper omni ex parte perfecta ; cum magna celeritate, spirituali gaudio et perseverantia, quidquid nobis injunctum fuerit obeundo ; omnia justa esse nobis persuadendo ; omnem sententiam, ac judicium nostrum contrarium cæca quadam obedientia abnegando.

In obediendo, ut cadaver et baculus regi se sinant.

36. Quisque sibi persuadeat, quod qui sub obedientia vivunt, se ferri ac regi a Divina providentia per Superiores suos sinere debent perinde, ac si cadaver essent, quod quoquoversus ferri, et quacumque ratione tractari se sinit : vel similiter atque senis baculus, qui ubicumque et quacum-

que in re velit eo uti, qui eum manu tenet, ei inservit.

Pœnitentiæ implendæ.

37. ADIMPLERE quisque debet quasvis pœnitentias, quæ propter defectus et negligentiam suam, vel quidvis aliud fuerint injunctæ. Pœnitentias vero hujusmodi prompta voluntate quisque admittere deberet, cum vero emendationis et spiritualis profectus desiderio, etiamsi propter defectum non culpabilem injungerentur.

Etiam ob defectum non culpabilem injunctæ.

38. CUM aliquis ad ministeria culinæ obeunda ingreditur, vel ad eum juvandum, qui coquus est, eidem obedire cum magna humilitate in rebus omnibus ad ipsius officium pertinentibus debet. Atque valde necessarium est, ut omnes non solum Superiori Societatis, vel domus, sed etiam subordinatis officialibus, qui ex illo auctoritatem acceperunt, obediant : et assuescant non intueri, quis ille sit, cui obediunt, sed potius quis ille sit, propter quem, et cui in omnibus obediunt, qui est CHRISTUS Dominus.

Etiam subordinatis obediendum.

Litteræ ostendendæ.

39. SI aliquis ex iis, qui domi sunt, cuiquam scriberet, non nisi obtenta facultate, et litteris ei ostensis, quem Superior destinaverit, id faciet. Si ad eumdem litteræ mitterentur, ei primo reddentur, qui a Superiore fuerit constitutus ; qui eas lectas reddet, aut non reddet illi, ad quem sunt destinatæ, prout in Domino expedire ad majus ipsius bonum, et DEI gloriam existimabit.

Reddenda sui ratio, et quando.

40. QUICUMQUE hanc Societatem in Domino sequi volet, et in eadem ad majorem DEI gloriam manere, sub sigillo confessionis, vel secreti, vel quacumque ratione ei placuerit, et ad majorem ipsius consolationem fuerit, debet conscientiam suam magna cum humilitate et charitate manifestare, re nulla, qua Dominum universorum offenderit, celata ; et totius anteactæ vitæ

rationem integram, vel certe rerum majoris momenti Superiori, qui tum fuerit, Societatis, vel cui ex præpositis, vel aliis ex inferioribus ille injungeret, prout magis convenire videretur, reddat : et sexto quoque mense rationem hanc sui, ab ultima, quam reddiderit, incipiendo quisque reddet. Sic etiam videtur, quod Coadiutores formati et Professi singulis annis, vel crebrius, si Superiori videbitur, suæ conscientiæ rationem dicto modo ei reddant.

Tentatio nulla celanda.

41. Nullam debent celare tentationem, quam præfecto rerum spiritualium, vel confessario, vel Superiori non aperiant : immo vero totam animam suam illis integre manifestam esse, pergratum habeant : nec solum defectus aperiant, sed etiam pœnitentias, vel mortificationes, et devotiones, ac virtutes omnes, voluntate pura optantes ab illis dirigi, sicubi a rectitudine deflecterent ; nolentes suo proprio sensu duci, nisi conveniat cum judicio illorum, quos Christi Domini nostri loco habent.

Unio, et conformitas mutua.

42. Idem sapiamus, idem, quoad ejus fieri possit, dicamus omnes, juxta Apostolum. Doctrinæ igitur differentes non admittantur, nec verbo in concionibus publicis, nec scriptis libris ; qui quidem edi non poterunt in lucem sine approbatione atque consensu Præpositi Generalis. Immo et judiciorum de rebus agendis diversitas, quæ mater esse solet discordiæ, et inimica unionis voluntatum, quantum fieri potest, evitari debet. Unio vero et conformitas mutua diligentissime curanda est, nec quæ ei adversantur permittenda : quo juncti invicem fraternæ charitatis vinculo, melius et efficacius possint se Divino obsequio, et auxilio proximorum impendere.

Libri sine approbatione et consensu Generalis non imprimendi.

43. In Societate nec sit, nec sentiatur ani-

Animorum propensio.

morum propensio ad partem alterutram factionis, quæ esset fortassis inter catholicos : sed sit potius quidam universalis amor, qui partes omnes (licet sibi invicem contrariæ sint) in Domino nostro amplectatur.

Otium vitandum.

44. Omnes quamdiu corpore bene valent, in spiritualibus vel exterioribus habeant, in quo occupentur,ne otium malorum omnium origo, quoad ejus fieri possit, domi nostræ locum habeat.

Rerum sæcularium procuratione abstinendum.

45. Ut plenius possit Societas rebus spiritualibus juxta suum Institutum vacare, quoad ejus fieri poterit, a negotiis sæcularibus abstineat (qualia sunt testamentariorum, vel executorum, vel procuratorum rerum civilium, aut id genus officia), nec ea ullis precibus adducti obeunda suscipiant, vel in illis se occupari sinant.

Ratio habenda valetudinis.

46. Ut nimia sollicitudo in iis, quæ ad corpus pertinent, reprehensibilis est ; ita moderata tuendæ ad Divinum obsequium valetudinis ac virium corporis laude digna, et ab omnibus adhibenda est : et ea de causa cum animadverterint aliquid sibi nocere, vel aliud necessarium esse circa victum, vestitum, habitationem, officium, aut exercitationem, et sic de aliis rebus, admoneant omnes ea de re Superiorem, vel quem ad id Superior constituerit, duo interim observantes : Primum, ut antequam ad eum quid referant, se ad orandum recipiant, et post orationem, si senserint rem deferendam ad Superiorem, id faciant : Alterum, ut, cum verbo aut scripto brevi (ne excidat memoria) Superiori rem exposuerint, ei totam curam rei expositæ relinquant, et quidquid ille statuerit, optimum ducant : nec contendere, aut urgere per se, vel alium (sive concedatur quod petitur, sive non) pergant,

quandoquidem sibi persuadere debent, id magis expedire ad Divinum obsequium, ac suum majus bonum, quod Superiori, re intellecta, in Domino visum fuerit.

Exercitia mentalia externis interrumpenda.

47. Ut non expedit tanto labore corporali quemquam onerari, ut spiritus obruatur, et corpus detrimentum patiatur ; ita aliqua corporalis exercitatio, quæ utrumque juvet, omnibus communiter convenit, etiam illis, qui mentalibus exercitiis debent insistere : quæ quidem externis interrumpi deberent, et non continuari, nec sine mensura discretionis assumi.

Corporis castigatio non sit immoderata, et confessario aperienda.

48. Corporis castigatio immoderata esse non debet, nec indiscreta, in vigiliis et abstinentiis, et aliis pœnitentiis externis ac laboribus, quæ et nocumentum afferre, et majora bona impedire solent. Ideo suo confessario detegi ab unoquoque convenit, quidquid in hac parte faciat.

Æger etiam medicis et infirmariis obediat.

49. Ægritudinis tempore non solum observare unusquisque obedientiam magna cum puritate debet erga Superiores spirituales, ut ipsius animam regant ; sed cum eadem humilitate erga medicos corporales, et infirmarios, ut corpus ejus regant.

Ædificet adstantes.

50. Qui ægrotat, humilitatem et patientiam suam præ se ferendo, non minorem ædificationem, dum morbo laborat, iis qui ipsum invisent, et cum eo versabuntur et agent, quam dum valebat corpore, ad majorem Dei gloriam præstare curet, verbis piis et ad ædificationem facientibus utendo, quæ ostendant ægritudinem acceptari ut donum de manu Creatoris ac Domini nostri: quandoquidem non minus donum est, quam sanitas.

Quæ virtutes in moribundo.

51. Ut in vita universa, ita et multo magis in morte, unusquisque de Societate eniti et curare debet ut in ipso Deus ac Dominus

noster Jesus Christus glorificetur, ipsiusque beneplacitum impleatur et proximi ædificentur saltem exemplo patientiæ ac fortitudinis, cum fide viva ac spe et amore bonorum illorum æternorum, quæ nobis Christus Dominus noster tam incomparabilibus vitæ suæ temporalis laboribus et morte promeruit et acquisivit.

Pœnitentiæ petendæ.

52. Aliquoties singulis annis omnes a Superiore sibi pœnitentias injungi propter defectum observationis regularum petant, ut hæc cura indicium sit illius, quam de suo profectu spirituali in via Dei quisque habet.

Constitutiones ac regulæ observandæ et legendæ.

53. Omnes demum observationi Constitutionum studeant : ad quam easdem scire, saltem quæ ad quemlibet pertinent, necesse est. Quare legere vel audire easdem singulis mensibus oportebit.

Regulae Communes [1].

1. SINGULI præfinitum sibi tempus suæ conscientiæ bis quotidie examinandæ, orationi, meditationi, lectionique, impendant cum omni diligentia in Domino.

Examen conscientiæ, oratio, et lectio.

2. OMNES quotidie Sacro decenter intersint : et concionem, lectionemve sacram, cum in templo nostro habebitur, audiant, prout fert probata Provinciæ aut domus consuetudo.

Sacrum et concio.

3. SINGULI statutis temporibus confiteantur uni ex designatis confessariis, e quibus quisque stabilem elegat.

Confessio.

4. OMNES (qui Professi, aut formati Coadjutores non sunt) bis in anno sua vota renovabunt, præmissa confessione generali ; quo tempore rationem suæ conscientiæ reddent, et quoties etiam Superiori visum fuerit, juxta morem Societatis.

Quid in renovatione votorum.

5. IN abstinentia sextæ feriæ, Societatis consuetudo servetur.

Abstinentia.

6. NULLUS mortificationem publice faciat, nec concionetur, nisi Superiore approbante.

Mortificatio publica.

7. NEMO pecuniam apud se habeat : apud alium vero, nec pecuniam, nec quidquam aliud.

Pecunia.

8. LIBROS nemo habeat sine facultate : in iis vero, quibus uti licet, nec scribat quidquam, nec notam ullam imprimat.

Libri.

9. NEMO rem ullam ex domo, vel ex alterius cubiculo sibi usurpet, aut ab externo, quovis modo sibi, aut alii accipiat, sine Superioris licentia.

Nihil usurpandum.

1. A Congr. Gen. XXVII recognitae.

Lingua regionis addiscenda.

10. Ad majorem unionem eorum, qui in Societate vivunt, majusque auxilium eorum, apud quos habitant, singuli addiscant ejus regionis linguam, in qua resident, nisi forte ipsorum nativa illic esset utilior : salva tamen latini sermonis lege in iis, qui studiis dant operam.

Nihil obserandum.

11. Nullus ita cubiculum suum claudat, quin aperiri extrinsecus possit ; aut arcam, seu quidquam aliud habeat obseratum, absque Superioris facultate.

Vestitus decentia.

12. Nemo cubiculo egrediatur, nisi decenter vestitus.

Obedientiæ perfectio.

13. Signo campanæ constitutis horis audito, omnes statim vel imperfecta littera relicta, ad id, ad quod vocantur, se conferant.

Bibere aut comedere extra tempus non licet.

14. Nemo absque facultate Superioris cibum aut potum sumat apud externos, neque domi extra consueta tempora.

Quid male habenti agendum.

15. Qui male se habere præter solitum senserit, id infirmario, vel præfecto sanitatis, aut Superiori referat. Nemo vero medicinam ullam accipiat, aut medicum eligat, vel consulat, nisi approbante Superiore.

Lectus componendus. Mundandum cubiculum.

16. Singuli, etiam si sacerdotes sint, mane lectum et reliqua componant, et cubiculum mundent bis saltem in hebdomada, exceptis iis, qui ob occupationes majoris momenti, aut valetudinis causa, judicio Superioris sublevandi sunt.

Mundities.

17. Mundities, quæ et ad valetudinem et ad ædificationem confert, omnibus curæ sit, tam circa se ipsos, quam circa alia omnia.

Tentatio aliena aperienda.

18. Qui gravem tentationem alicujus noverit, Superiorem admoneat, ut ei ipse, pro paterna in suos cura ac providentia, convenienti remedio possit occurrere.

Quæ ad regimen

19. Quæ a Superioribus circa administrationem agenda sunt, nemo curiose ab aliis

exquirat, aut conjecturam faciendo de iis sermonem misceat : sed unusquisque sibi ac muneri suo attendens, quidquid de se atque aliis constituendum erit, tamquam de manu Dei exspectet.

spectant, non exquirenda.

20. Omnes caput aperiant suis Superioribus, et sacerdotibus ii, qui sacerdotes non sunt ; discipuli etiam suis præceptoribus. Unusquisque autem Superiores alloquatur magna cum reverentia : is vero, quem Superior alloquitur, aut reprehendit, humiliter et sine interpellatione audiat.

Caput quibus aperiendum.

21. Si cui a Superiore denegatum aliquid fuerit, alium Superiorem ne adeat super ea re, quin ei aperiat, quid sibi ab alio fuerit responsum, et quas ob causas negatum.

Re a Superiore denegata, quid cum alio agendum.

22. Cui fuerit alicujus rei cura commissa, si impedimentum aliquod intervenerit, mature admoneat aliquem ex Superioribus, ut provideat.

Occupatus Superiorem moneat.

23. Nemo, cum ex uno loco in alium proficiscitur, quidquam secum asportet sine facultate Superioris.

Nihil secum ferendum.

24. Extra tempora recreationi assignata, hac ratione silentium servandum est, ut nemo loquatur, nisi obiter et perpaucis, aut de rebus necessariis, præsertim in sacristia et refectorio ; in ecclesia vero, mensa, lectionibus, et disputationibus si quid privatim dicere necesse erit, brevissime, et submissa voce suggeratur.

Silentium ubi, et quando.

25. Nemo, præter eos qui a Superiore deputati fuerint, loquatur cum iis, qui in prima probatione versantur : excipiuntur tamen usitatæ salutationes, quas cum alii aliis obvii fiunt, charitas religiosa exigit.

Cum iis, qui sunt in prima probatione, non loquendum.

26. Omnes demissa voce, ut religiosos decet, loquantur : nullusque cum alio contendat ; sed si qua in re nobis est diversa sententia, eaque videtur manifestanda, ratio-

Modestia in loquendo.

nes modeste et cum charitate afferantur, eo animo, ut suus veritati sit locus, non ut in ea re superiores videantur.

Ægroti quomodo invisendi.

27. Qui facultate accepta ægrotos invisent, non solum demissa voce loquantur, sed tanta etiam moderatione, ut illis molesti non sint ; atque de iis agant, quæ et consolari ægrotos, circumstantesque ædificare in Domino possint.

Nationes omnes pari affectu amplectendæ.

28. Caveant sibi omnes ab illo affectu, quo aliæ de aliis nationibus sinistre sentire aut loqui solent : quin potius, et bene sentiant, et peculiari affectu diversas a sua nationes prosequantur in Domino : ac proinde nemo bella contentionesve inter nationes cum detrimento caritatis in colloquium inducat.

Quorum sit jubere et reprehendere. Alterius officium et locus.

29. Nemo præter eos, quibus per Superiorem licet, quidquam aliis jubeat, aliosve reprehendat.

30. In alterius officium nemo se ingerat : in locum vero alieno ministerio deputatum nullus ingrediatur sine facultate Superioris, aut præfecti illius loci, in rebus necessariis.

Alterius cubiculum quo modo ingredi liceat.

31. Nemo in alienum cubiculum ingrediatur, sine generali aut speciali Superioris facultate ; quod si aliquis intus sit, non prius aperiat ostium, quam post pulsum audiat, « *Ingredere* » ; et tamdiu aperta sit janua, quamdiu intus una fuerint, prout fert probata cujusque Provinciæ consuetudo.

Tactus mutuus.

32. Ut ea, quæ religiosos decet, gravitas et modestia retineatur, nemo alium etiam joco tangat, præterquam in signum charitatis amplexando, cum quis aut abit, aut redit peregre.

Amplexus.

Aperire caput in mensa.

33. Nemo dum mensæ accumbit, cuiquam ex Nostris, præterquam ei Superiori, qui præest toti domui, caput aperiat. Et cum

aliquid in mensa cuiquam deest, is qui illi assidet, admoneat eum qui ministrat.

Loqui cum externis.

34. Domi nemo loquatur cum externis, aut alios ad id vocet, sine facultate generali aut particulari Superioris.

Litteræ aut mandata.

35. Nemo cujusquam externi ad domesticum, aut domestici ad externum mandata deferat, aut litteras, inscio Superiore : sæculares autem rumores, qui foris audiuntur, ne temere et sine fructu narrentur.

Res domesticæ non referendæ.

36. Nemo, quæ domi acta vel agenda sunt, externis referat, nisi Superiori id probari intelligat ; libros vero ac scripta de rebus nostris, quæ aliis non destinantur, non nisi ex Superioris expresso consensu iis communicet.

Instructiones spirituales scriptæ, etc.

37. Nemo scriptas dabit aut mittet cuiquam externo vel domestico instructiones spirituales aut meditationes, nisi a Superiore id approbetur.

Consilium ab externis. Negotia.

38. Nemo ab externis consilium petat sine facultate Superioris.

39. Nemo cujusquam negotii, etiam pii, sine facultate Superioris curam suscipiat, nec ad id operam suam promittat, aut se propensum ostendat : sæcularia vero negotia, ut quæ sunt a nostro Instituto aliena, et vehementer a spiritualibus avocant, multo magis aversari convenit.

Proximus ad bonum promovendus.

40. Omnes pro ratione sui gradus, data commoda occasione, enitantur piis colloquiis proximum ad meliora promovere, et consilio ac exhortatione ad bona opera, præsertim ad confessionem et frequentem communionem, excitare.

Cum socio egrediendum. Aperiendum quo, et ad

41. Nullus domo egrediatur, nisi quando, et cum quo socio Superiori visum fuerit.

42. Cum quis facultatem a Superiore petit aliquo eundi, simul etiam aperiat, quo, et cujus rei causa ire velit ; præsertim si Præ-

quid eundum, etc.

latus aut alius vir primarius conveniendus sit : eademque die referat eidem quid egerit, sicut ipsum velle intelliget, et res postulaverit.

Tintinnabulum januæ.

43. Ingressuri, egressurive domo, tintinnabulum nec vehementius, nec crebrius pulsent, quam par est. Nemo autem nisi consueta domus janua egrediatur, vel ingrediatur.

Nomina signanda.

44. Qui domo egrediuntur, signabunt sua nomina, quæ prope ostium domus in tabula descripta sunt, et admonebunt janitorem, quando sint reversuri.

Quando exeundum, redeundum. Ad Nostrorum domos divertendum.

45. Omnes ante noctem, qui foris sunt, se domum recipiant ; nec egredientur ante lucem sine facultate Superioris.

46. Cum quis iter faciens, transit per locum, ubi domus Societatis sit, ad aliud hospitium ne divertat ; ejusque, qui illic præest, obedientiæ subsit in omnibus, sicut et reliqui, qui in eadem domo commorantur. Quod si quis etiam ad negotia tractanda venerit, ea ex ejusdem consilio ac directione ad mentem proprii Superioris tractabit.

Lectio regularum.

47. Singuli has regulas, et officiorum suorum habeant, atque intelligant, easque legendo sibi faciant familiares. Regulæ autem communes singulis mensibus ad mensam legantur.

Monita Generalia.

QUÆ AD RELIGIOSAM NOSTRORUM DIRECTIONEM SPECTANT, ET AB OMNIBUS OBSERVANDA SUNT.

Examen

1. NULLUS, etiam sacerdos, vagetur mane extra cubiculum tempore examinis, nisi occupetur in templo. Sacerdotes vero, qui occupati non fuerint, faciant etiam ipsi examen, nisi forte paulo ante celebraverint, idque ante sacrum fecerint ; tunc enim horas recitare poterunt, vel aliter orare, sed in cubiculo. Diebus tamen festis, ac dominicis, ubi mane habita est concio, examen ex præscripto non fiet, ideoque signum non dabitur : ubi vero habita non fuerit, pulsabitur ad examen, ut fiat.

quando diebus festis faciendum.

2. NULLUS, vel etiam procuratorum, quibus Romam venire contigerit, externorum negotia suscipiat, vel in iis suam operam polliceatur sine facultate Provincialis : quam raro admodum, nec nisi gravioribus de causis concedet.

Externorum negotia nemo Romam petens suscipiat.

3. INTELLIGANT Nostri, non solum sacerdotibus quam accuratissime servandam esse regulam 18. de socio secum retinendo, cum ad confessiones feminarum audiendas, vel alia de causa eas adierint : videlicet quamdiu cum illis agendum erit, eo in loco socium esse oportere, unde videre eos, sed non, quæ secreta esse oportet, audire possit, quantum loci dispositio patietur ; sed alios quoque omnes, qui sacerdotes non fuerint, eadem lege teneri, sive ipsi mulieres invisant, sive alios ex Nostris comitentur : quin

Præsentia socii in visitandis mulieribus.

ut religiosæ honestati et ædificationi consulatur, conentur omnes in quorumcumque visitationibus, quamvis virorum, socium sui testem habere ; nisi personæ, quas invisunt, eæ fuerint, ut, nec per negotia ipsa, nec per urbanitatem, liceat una sibi esse cum socio. Ac proinde eos, qui socii munere funguntur, nosse oportet, ubi Domum redierint, Superiori significari oportere, quamvis non exposcenti, quæcumque contra Regulam et hanc Ordinationem acciderint.

Socii tenentur Superiori aperire, an servetur Ordinatio.

4. In litteris scribendis, non solum stricte servanda erit regula 39. Summarii, de non scribendis nisi obtenta facultate, et litteris ei ostensis, quem Superior destinaverit ; verum etiam curandum erit diligenter, ne de sæcularibus negotiis aut inutilibus, aut ab eo, qui scribit, alienis, litteræ quidquam contineant, cujusmodi essent : rumusculi, nuntii de rebus viro Religioso non consentaneis, quin etiam formæ quædam scribendi, et figuræ locutionesque sæcularem et aulicam consuetudinem olentes, inania officia et affectatæ assentatiunculæ, et id genus alia, quæ haud parum dedecent. Sed potius ita a Nostris scribatur, ut non res solum, sed ipse etiam scribendi modus ædificationi sit legenti.

Quomodo litteræ scribendæ.

5. Nemini, cum ad Generalem aut mediatos Superiores scribit, vel ab iisdem litteras accipit, licebit eas immediato Superiori ostendere. Quod si litteræ quid contineant, quod immediatum Superiorem nosse oportebit, id verbo, et non ex ipsis litteris significandum erit.

Litteræ Superiorum mediatorum ad subditos.

6. Litteræ, quæ negotia continent, solum ad Præpositum Generalem, et non ad alios, qui cum ipso agant, destinentur. Poterit tamen ad eos scribi, ut illa tractari et expediri curent. Quarum si nonnullæ Gene-

Litteræ negotia continentes.

ralis Procuratoris opera indigere videbuntur, adjecta exterius littera P. notentur.

Litteræ quæ *(soli)* inscribuntur.

7. Porro in litteris, quæ *(soli)* inscribuntur, duo erunt scribenti præstanda : alterum est, ut, quæ iis committuntur, ejus generis sint, quæ secreto opus habeant, nec cum aliis communicari postulent. Alterum, ut, cum hujusmodi secreta scribunt, si de rebus aliis scribendum sit, id seorsim faciant, aliis litteris ab eis sejunctis, quæ *(soli)* inscribendæ erunt.

Modus in eleemosynis petendis.

8. In eleemosynis petendis modum haberi oportet, ne nimii aut importuni simus ; alioquin fideles a nobis et a nostris ministeriis arcentur ; unde fructus spiritualis peribit, immo et temporalis.

Nihil accipiendum ad usum proprium.

9. Intelligant omnes, nemini Nostrorum licere, eo maxime titulo, quod cum Principibus, aliisque viris primariis amicissime agant vel eorum Confessarii sint, ad proprium usum ac dispositionem ab eis quidquam accipere ; nec ad id Superiores potestatem facere posse: eo minime impune abire permisso, qui hac in re defecisse deprehenderetur. Idemque omnino judicium esse debet de aliis Confessariis, Concionatoribus, Præceptoribus et similibus erga pœnitentes, devotos, consanguineos, et amicos, maxime vero de iis, qui in missionibus versantur. Quod si sponte aliquid offeratur aut quidpiam mittatur, id juxta regulam in communem usum accipiatur et dispensetur.

Quantitas contra votum.

10. Intelligant omnes, eam quantitatem, quæ furto sublata satis esset ad constituendum peccatum mortale contra septimum præceptum, sufficere ut peccasse adversus votum paupertatis judicetur, si quis e Nostris rem ut propriam vel usurpet vel alienet absque Superioris facultate.

11. Nemo in posterum cuivis externo,

Annuæ externis ne ostendantur.

quavis occasione, Societatis nostræ annuas communicet seu ostendat.

Nemo alteri patrocinetur.

12. PRÆTER eos, ad quorum officium aliqua ratione pertinet, ut sunt Consultores, Admonitores, Confessarii, nemo alterius cujuspiam e Nostris negotium cum Superiore tractandum et expediendum suscipiat ; nec ulla ratione eam curam intercedendi tamquam propriam sibi assumat : ut cum agitur de aliquo ad Societatem admittendo, vel ab ea dimittendo, vel in eadem retinendo, de quopiam ad hunc vel illum gradum promovendo, ad hæc vel illa studia applicando, et similibus. Quod si cuipiam aliquid ad alios spectans Superiori videretur proponendum, id non ratione amicitiæ et particularis affectus fiat, sed ob majus Societatis bonum, vel ob solidam consolationem ac spirituale ejus auxilium, cujus negotium agitur. Et tunc quidem, re prius Domino commendata, ac probe expensis rationibus, satis erit, si rem Superiori, vel Admonitori proponat. Atque ita rem tractandam suscipiet, ut minime appareat velle eam ad exitum omnino perducere : multoque minus cum Consultoribus aget, ut ad suam eos sententiam alliciat. Demum ita rem transigat, ut nec Superioribus vel ceteris permolestus sit ; sed totam ejus rei curam ita in eorum manibus relinquat, ut quidquid illi, perpensis undique rebus omnibus, in Domino statuerint, melius et divino obsequio magis consonum fore existimet.

De superflua pecunia in viaticis.

13. NOSTRIS iter agentibus, ut necessario viatico, debito cum amore et charitate, providendum erit, ita nulla ratione permittendum, ut pecunia illis detur ad superflua coemenda, et quæ religiosæ paupertati minime consonant, ut sunt curiosa et pretiosa : multoque minus ut ab externis seu consangui-

neis cum ædificationis jactura conquiratur.

14. Nulla ratione permittatur, ut Nostri apud se habeant secumve ferant quædam, quæ pauperibus, quales nos sumus, minime conveniant, ut sunt horologia rotata et affabre facta, imagines multi valoris, reliquiaria curiosa et pretiosa, aliaque id genus, quorum valor pretium vulgare excedit. Curiosa et pretiosa interdicuntur.

15. Nemo in libris, quos de Superiorum licentia apud se habet, inscribat *ad usum*, quod paupertatis perfectioni et puritati repugnat : sed in iis, quos de Superioris licentia externorum pecunia coemerit, ut ipse utatur (qui tamen ex uno in aliud Collegium asportandi non erunt), satis erit inscribere nomen Collegii vel Domus, cui sunt applicati. Libris propriis quomodo utendum.

16. Sciant omnes promissionem illam Societatem ingrediendi, formula votorum simplicium Scholasticorum expressam, votum esse peculiare, a tribus aliis distinctum, quo quis se obligat ad acceptandum gradum Professorum, vel Coadjutorum formatorum, prout Præposito Generali ad majus Dei obsequium fore videbitur. Promissio ingrediendi Societatem est votum.

17. Intellgiant verba illa regulæ Summarii : *nullaque re tamquam propria utantur*, sic esse accipienda, ut ii, qui tria vota substantialia emiserunt, non solum contra votum peccent, si re aliqua tamquam propria utantur ; sed si ii quoque, qui nondum se suis bonis abdicarunt, quacumque ratione de iis disponant, vel ea distribuant, aut iis se abdicent, cum absque Superioris voluntate id fecerint. Regulæ Summarii 24ª interpretatio.

18. Ut ab omni specie mali abstineamus, et querelis quoque ex falsis suspicionibus provenientibus, quoad ejus fieri poterit, occurramus ; præcipitur Nostris omnibus in virtute obedientiæ, et sub pœna inhabilita- Negotia Status sub censuris interdicuntur.

tis ad quævis officia et dignitates seu prælationes, vocisque tam activæ quam passivæ privationis, ne quispiam publicis et sæcularibus Principum negotiis, quæ ad rationem Status (ut vocant) pertinent, ulla ratione se immiscere; nec etiam, quantumvis per quoscumque requisitus aut rogatus, ejusmodi res politicas tractandi curam suscipere audeat vel præsumat.

Sæcularia quoque negotia prohibentur.

19. DILIGENTISSIME cavendum est, ne Nostri, cum detrimento spiritualis boni ac religiosæ disciplinæ jactura, sese in familiaritatem Principum insinuent: nec aliis negotiis sæcularibus, licet rerum particularium, ad consanguineos, amicos vel quosvis alios pertinentibus occupentur (nisi forte interdum judicio Superiorum charitas aliud suaderet), ut, a negotiis hujusmodi, tamquam a nobis alienis, abstinentes, intra Instituti nostri limites proximos juvare conemur.

Exercitia quotannis obeunda.

20. OMNES quotannis vacent spiritualibus Exercitiis obeundis per octo vel decem continuos dies.

Silentii regulæ interpretatio.

21. INTELLIGANT omnes oportet, quemadmodum dato signo ad finem recreationis statim conticendum est, ita, cum foras eundum erit, minime loqui licere intra urbem, ubi frequens est populus, juxta regulæ de silentio intellectum: et qui in refectorio vel in culina tempore primæ aut secundæ mensæ ministrant, noverint eamdem sibi legem esse servandam, quamvis secundæ recreationi iidem interesse poterunt.

Recreatio religiose transigenda.

22. STUDEANT omnes recreationis tempus religiose transigere, ne spiritus liberiore conversatione intepescat, plurimumque distrahatur; curentque rerum curiosarum ac ludicrarum narratiunculis amandatis, ea, quæ pios Religiosos decet, loqui assuescere:

quo fiet, ut, cum erit nobis cum externis agendum, ea colloquia miscere noverimus, quæ pietatem oleant, et audientes ædificent.

Instructio ad reddendam Conscientiae Rationem

JUXTA MOREM SOCIETATIS

Necessitas reddendi conscientiæ rationem.

INTELLIGANT singuli, dum rationem conscientiæ sunt reddituri, quanti momenti Pater Noster sanctæ memoriæ IGNATIUS id duxerit, ad majorem divinæ bonitatis gloriam ; ut subditi magis in spiritu cum gratia uberiori proficiant, ac tanto majore cum diligentia, amore et sollicitudine juvari, et a periculis conservari possint ; ut quæ in Examine et Constitutionibus toties commendantur, et § 40. Summarii Constitutionum præscribuntur de reddenda ratione conscientiæ exacte serventur. Proinde unusquisque magna cum puritate, sub sigillo confessionis aut secreti, aut quacumque ratione ei placuerit, et ad majorem ipsius consolationem fuerit, totam animam suam integre manifestam faciat, nullam rem celando, qua Dominum universorum offenderit post ultimam rationem redditam conscientiæ ; vel certe aperiat eos defectus, qui magis ab eo tempore gravant ipsius animam.

Capita rerum aperiendarum.

Capita vero, de quibus conscientiæ ratio reddi debet, hæc fere erunt ; ex quibus cum ea retulerint, quæ ad plenam sui manifestationem dicenda putaverint, petant a Superiore, ut eos interrogando juvet, ac suppleat, si quid esse judicet, quod ad majorem DEI gloriam, et suorum notitiam scire velit.

Circa vocationem.

1. AN vivat contentus juxta suam vocationem.

2. Quomodo se habeat circa obedientiam, etiam intellectus, paupertatem, castitatem, et usum aliarum virtutum ; et quarum præcipue studio intentus sit. — Vota ut observet.

3. An sentiat aliquas animi perturbationes aut tentationes molestas, et de facilitate, seu difficultate, et modo eis resistendi ; et ad quos affectus vel peccata sit magis propensus et incitatus. — An tentationes sentiat, et quomodo resistat.

4. An contra Constitutiones, vel regulam aliquam, vel ordinationem Superiorum firmum judicium habuerit, vel contra eam disputaverit. — An contra Constitutiones.

5. Quid sentiat de ipso Instituto Societatis, et mediis, quibus illa utitur ad suum finem consequendum ; et quem experiatur in se zelum animarum. — De Instituto, et zelo animarum.

6. Quomodo spiritualibus rebus sit affectus, quantum temporis orationi tribuat, et num vocali, an potius mentali juvetur, et utri plus temporis tribuat, et quem modum in orando teneat. — Ut orationi sit affectus.

7. Num in usu rerum spiritualium consolationem et devotionem habeat, an vero contra desolationem, ariditatem, et vagationem animi patiatur ; et quomodo in iis se gerat. — Consolatio, et desolatio.

8. De fructu quem ex communione, confessione, examine, præsertim particulari, et aliis exercitiis spiritualibus percipiat. — Fructus communionis, examinis, etc.

9. Num post ultimam rationem conscientiæ, quam reddidit, majorem an minorem fructum fecerit ; et quem animum experiatur ad perfectionem consequendam. — De fructu majori vel minori.

10. Quomodo observet quæ ex Constitutionibus et Regulis, tum communibus tum officii sui, ad eum pertinent. — Constitutionum observatio.

11. De mortificationibus, pœnitentiis, et aliis exercitationibus, quæ faciunt ad spiritus profectum ; et in specie de præparatio- — Mortificationes et pœnitentiæ.

ne ad injurias, et ad alia, quæ ad CHRISTI crucem pertinent, ferenda, atque eorum desiderio.

De sociis.

12. DE sociis, et quomodo ex eorum conversatione proficiat in Domino; et an alicui plus sit familiaris, quam aliis.

De affectu circa Superiores.

13. AN aversionem animi sentiat ab aliquo, et an offensus sit in aliquo a Superioribus, vel Officialibus, vel quavis alia persona, et quomodo sit affectus erga Superiores.

An tentationes alii intellexerint.

14. AN tentationes aliquas sit passus, quas alii intellexerint, præsertim circa vocationem.

Regulae modestiae.

1. IN conversatione Nostrorum illud in universum dici potest, ut in omnibus externis actionibus appareat in Nostris modestia et humilitas conjuncta cum religiosa maturitate: speciatim autem hæc observanda erunt:

Modestia, humilitas, et religiosa maturitas.

2. CAPUT huc illuc leviter non moveatur: sed cum gravitate, ubi opus erit; et, si opus non sit, teneatur rectum, cum moderata inflexione in partem anteriorem, ad neutrum latus deflectendo.

Caput leviter non movendum.

3. OCULOS demissos, ut plurimum, teneant: nec immoderate eos elevando, nec in hanc aut illam partem circumflectendo.

Oculi demissi.

4. INTER loquendum, cum hominibus præsertim alicujus auctoritatis, non defigatur aspectus in eorum vultus, sed potius sub oculos.

Inter loquendum.

5. RUGÆ in fronte, ac multo magis in naso, evitentur; ut serenitas exterius cernatur, quæ interioris sit indicium.

Rugæ evitentur.

6. LABIA nec nimis compressa, nec nimium diducta.

Labia.

7. TOTA facies hilaritatem potius præ se ferat, quam tristitiam aut alium minus moderatum affectum.

Hilaritas in facie.

8. VESTES sint mundæ, et cum religiosa decentia compositæ.

Vestes compositæ.

9. MANUS, si non in sustinenda veste occupentur, decenter quietæ teneantur.

Manus quietæ.

10. INCESSUS sit moderatus, sine notabili festinatione, nisi necessitas urgeret, in qua tamen, quantum poterit, decoris ratio habeatur.

Incessus moderatus.

Gestus et motus.

11. OMNES denique gestus ac motus ejusmodi sint, qui apud omnes ædificationem pariant.

Ordo simul incedendi.

12. SI plures simul erunt, ordinem præscriptum a Superiore, bini vel terni incedendo, servent.

Modestia in loquendo.

13. SI loquendum fuerit, meminerint modestiæ et ædificationis, tum in verbis, tum in ratione ac modo loquendi.

Regulae peregrinorum.

1. PERSUADEANT sibi, peregrinationis finem, non tam esse corporis defatigationem, et ut multum iter conficiant, quam ut ex ea fructum aliquem spiritualem percipiant: atque ex eo fine, et iter ipsum, et ceteros peregrinationis labores moderentur. Peregrinationis finis.

2. LITANIAS simul omnes quotidie in ipso itineris ingressu, vel Itinerarium dicant; nec orationem, et consueta examina prætermittant; et alias etiam Regulas observent, quantum ratio itineris permittet. Litaniæ vel Itinerarium.

3. STUDEANT frequenti oratione et meditatione comitem itineris sibi CHRISTUM facere, et colloquiis interdum piis et religiosis, ac lectione alicujus libri pii, molestias itineris levare poterunt. Quod si cum externis in via aut in hospitiis egerint, meminerint, pro ratione sui gradus, habita ratione temporis et personarum, sermones de rebus spiritualibus inducere, et fructum aliquem, quoad poterunt, efficere. In itinere meditatione et piis colloquiis subleventur.

4. ELEEMOSYNAS simpliciter pro CHRISTI amore petant; ut, omni spe illa abjecta, quam in pecuniis et rebus creatis habere possunt, integre, vera cum fide, et ardenti amore eam in suo Creatore ac Domino constituant; memores, a CHRISTO Domino Apostolos sine sacculo et pera missos, ipsum etiam Dominum non habuisse ubi caput reclinaret. Eleemosynas quomodo petent.

5. INDIGENTIA et penuria rerum corpori necessariarum probari exoptent, ut ad incommoditatem cibi somnive capiendi libenter assuefiant; injurias vero, illusiones et opprobria, quæ in itinere inferri contigerit, patien- Indigentiam, penuriam et injurias patienter ferant.

ter cum DEI gratia ferant, gaudeantque materiam præberi sibi imitandi aliquo modo CHRISTUM Dominum, ejusque vestibus atque insignibus seipsos induendi.

Debiles ut sublevandi.

6. QUI majoribus pollent ad viam peragendam viribus, eos, qui sunt infirmiores, subsequi et non præcedere debent, et iter cujusque diei horum debilium infirmitate commensuretur. Quod si quis viribus destitueretur, jumento aut alia ratione juvari debet: qua in re, non qualitatis personarum, sed necessitatis et charitatis fraternæ ratio est habenda.

Quid cum in morbum inciderint.

7. SI quis in morbum incideret, ita, ut ulterius progredi non posset, nec expediret reliquos ibi moram trahere, si vicinum esset Collegium aut Domus Societatis, eo esset æger (si modo morbus patiatur) deducendus: alioqui aliquis ex Nostris illi erit socius relinquendus, ut consolationi ei sit et auxilio: ægro autem viribus restituto, cœptum iter ambo prosequentur.

Invitati, verbis et exemplo hospites ædificent.

8. SI in via ab honesto et pio amico invitarentur, posset qui præest hospitalitatis beneficium admittere: tunc autem curare debent verbis et religioso exemplo hospites ædificatos in Domino relinquere.

Sobrietas, modestia, et ædificatio.

9. EJUSDEM ædificationis et exempli in omnibus hospitiis meminisse debent; sobrietatis etiam in mensa, et modestiæ in conversatione numquam obliviscantur.

Bonum exemplum.

10. CUM in itinere ad Collegia vel Domos Societatis divertent, studeant omnes bonum ædificationis odorem exemplo vitæ ac morum, Nostris relinquere. De rebus vero aut personis aliorum Collegiorum aut Domorum nihil loquantur aut tractent, nisi ad ædificationem.

In locis, ubi sint Nostri

11. SI transierint per locum ubi Domus aut Collegium Societatis sit, nihil ab externis,

nec pro se, nec pro aliis petant aut accipiant, sine facultate Superioris ejusdem Domus vel Collegii.

nil ab externis petendum.

12. OMNES alii, qui iter faciunt ex Nostris, equites aut pedites, has Regulas peregrinorum suo modo, quantum fieri potest, etiam servent: et tam peregrini quam reliqui, qui iter faciunt, patentes litteras sui Superioris habere curent.

Iter facientes has Regulas servent.

Regulæ Sacerdotum.

Disciplina religiosa.

1. QUÆ de disciplina religiosa in Regulis et Instituto nostro servanda omnibus proposita sunt, ea Sacerdotes, pro ratione sui gradus, sibi præcipue dicta existiment, et observent.

Officium divinum, ut recitandum.

2. DIVINUM officium nitantur attente, devote, et opportuno tempore recitare.

Quoties confitebuntur.

3. ITA vivere studeant, ut quotidie merito celebrare possint: ad idque conducet (quamvis ex Constitutione octavo, ut minimum, quoque die confiteri teneantur) sæpius in hebdomada confiteri.

Cæremoniæ in Missa servandæ.

4. CÆREMONIAS Missæ ex usu Romano accurate unusquisque observet, in eaque celebranda pronuntiationem, et quamcumque aliam exteriorem actionem ita moderetur, ut non minus aliorum ædificationi, quam propriæ devotioni serviat. Et ideo semihoram in faciendo Sacro nec multum excedat, neque ita brevis sit, ut illam non expleat.

Admoniti ad Sacrum statim ibunt.

5. QUI in summo altari Sacra facturi sunt, simul atque campanæ se vocantis pulsum audierint, vel admoniti fuerint, ad vestes sacerdotales induendas se conferant, ut in tempore exire ex sacristia possint.

Doctrina christiana sit illis curæ.

6. SALUTARE tradendæ doctrinæ christianæ ministerium pueris ac rudibus, quod a sui origine nostra Societas tanto affectu complexa est, pari omnes studio promovere curent.

Exercitiorum Spiritualium usus.

7. INTELLIGANT sibi ratione peculiari incumbere, ut Exercitiorum Spiritualium, quæ tantopere ad DEI obsequium conferre cernuntur, usum valde familiarem habeant; quo

et alios ad ea suscipienda adducere, et in eo tam utili armorum spiritualium genere tractando dexteritatem habere possint.

Auditionem confessionum magni faciant.

8. OMNES ii, quibus ex obedientia confessiones audiendi sanctum munus committitur, multum ad id affici studeant, et tamquam nostri Instituti valde proprium magni faciant.

Confessiones non nisi deputati audiant.

9. NEMO ad confessiones audiendas accedat, nisi a Superiore deputatus, et qui simul intelligat, quam facultatem ad hoc munus ab eo habeat.

Modum administrandi sacramenta addiscant.

10. MODUM ea sacramenta ministrandi, quæ Sacerdotes nostræ Societatis tractare possunt, perspectum omnes habeant, in eoque uniformes sint, quantum regionum varietas patietur: formam tamen et rationem absolvendi ab excommunicatione et aliis censuris et peccatis, eamdem omnes sequantur; attendantque, ne ex modo utendi facultatibus Societatis, Ordinarii et Parochi jure offendi possint.

Quæ ad confessionem spectant.

11. IN casibus conscientiæ, iisque præsertim qui ad censuras, casus reservatos et restitutiones pertinent, sese diligenter exerceant; earumque rerum compendia, et brevem interrogandi methodum, ac contra singulorum peccatorum species exempla et dicta Sanctorum, atque alia salutaria remedia comparare studeant.

Charitas et uniformitas doctrinæ.

12. CONFESSARII inter seipsos, et in modo procedendi cum pœnitentibus conformes esse curent: et, quantum restulerit, ita aliorum Confessariorum existimationi unusquisque consulat, ut omnes intelligant, mutuo charitatis et uniformis doctrinæ vinculo Societatis Confessarios in CHRISTO esse colligatos.

Parati sint cum vocantur.

13. VOCATI ad ecclesiam ad confessiones audiendas, statim cum animi alacritate eo se conferant; et quo major pœnitentium mul-

Confessiones tempore concionis.

titudo futura est, eo magis tempestive ab aliis occupationibus se expediant.

14. IN templo confessiones, dum concio fit vel sacra lectio, nemo audiat.

Modus in confessionibus audiendis.

15. CONFESSARII ita audiant pœnitentes, ut mutuum aspectum fugiant : sic enim attentius et liberius audient. Quod si locus non erit ejusmodi, ut tabula Confessarium a confitente dividat, manus interposita inter faciem propriam et confitentem, qui ad latus esse debet, id præstabit. Mulierum vero confessiones non audientur nisi ad crates, etiamsi sint puellulæ.

Quales cum mulieribus.

16. IN audiendis confessionibus, feminarum præsertim, severos potius se. quam familiares exhibeant : in universum tamen paterna quædam et spiritualis gravitas in eis eluceat.

Eas breviter expediant.

17. EOS, qui crebrius confitentur, maxime feminas, breviter expediant ; nec de rebus ad confessionem non pertinentibus in confessione loquantur : extra confessionem vero, si oportebit eas alloqui, id fiat in loco patenti ; nec longum sermonem misceant, et oculos modeste demissos habeant.

Socii præsentia.

18. QUANDO quis a Superiore mittetur ad confessiones feminarum audiendas, vel alia de causa eas adierit, socius, quem Superior ipsi designabit, quamdiu cum feminis Sacerdos loquetur, eo in loco erit, unde videre eos, sed non quæ secreta esse oportet audire possit, quantum loci dispositio patietur : quod si non pateretur, curet omnino Sacerdos, ne ostium sit clausum, nec locus obscurus.

Nullius curam suscipiat.

19. PARTICULAREM personarum, præsertim feminarum, curam nemo suscipiat : et quamvis Confessarius pro suo munere in vita spirituali pœnitentem instituat, nullius tamen obedientiam admittat.

Quid si alteri

20. SI quis uni confiteri solitus, ab eodem

alium confessarium adeundi facultatem petierit, vel, ea non petita, adierit id sibi gratum esse Confessarius benigne ostendat.

confiteri velint.

21. Ut sanitatis etiam ratio ad Dei gloriam habeatur, confessiones mane ad horam usque prandii tantum audiant; ita ut, cum signum primæ mensæ audietur, studeant se ita accommodare, ut ad secundam accedant: nisi forte pœnitentium necessitas aliud exigat.

Tempus audiendi confessiones.

22. Nemini aut petere aut accipere quidquam liceat, sive ab iis, quorum confessiones audiverit, sive ab aliis, quod vel in pauperes distribuat, vel alteri satisfactionis nomine restituat; nisi Superior, cum opus esset, secus faciendum judicaret.

Nil inscio Superiore petant.

23. Etsi vota ad perfectionis statum pertinentia, ut sancta, laudari debent, et circa ea Confessarii consilium, sed magna cum consideratione, dare possint; quia tamen non humanam, sed divinam vocationem requirunt, nemo ad ea emittenda quempiam inducat; verum ad orationem tales hortetur, ut, a Deo adjuti, vocationem suam melius intelligant et exsequantur.

Neminem ad emittenda vota inducant.

24. Si quos viderint ad Religionem propensos, non facile ad unam potius quam ad aliam, ad hoc quam ad illud Monasterium invitent; sed liberam illis suam electionem relinquant. Poterunt tamen petentibus consilium eas Religiones vel Monasteria proponere, quæ illis magis commoda in Domino judicaverint.

Quid cum propensis ad Religionem.

25. Nullus eis, quorum audit confessiones, certum vestimenti genus, hunc aut illum habitum vel colorem præscribat: tametsi omnes ad honestum et suo statui convenientem vestitum hortari possint.

Nulli habitum certum præscribat.

26. De frequenti sive etiam quotidiana fidelium communione, consilia sua vigenti

Communio fidelium.

Ecclesiae disciplinae accommodare debent et Decretis Apostolicae Sedis Sedulam autem praeparationem congruamque gratiarum actionem in Decreto SACRA TRIDENTINA SYNODUS commendatam ipsi quoque commendare ne omittant. (Conc. Trid. sess. XXV. decr. 10.)

Communio in Paschate

27. ADMONEAT eos qui sibi confitentur, a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis inclusive, eo tempore (nisi aliud consuetudo loci postulaverit) debere semel in sua parochia communicare; exceptis peregrinis, et iis qui facultatem haberent, et reliquis, quos jus excipit.

Quomodo cum moribundis se gerant.

28. QUI vocantur ad juvandos eos, qui morti vicini sunt, ea in promptu habeant, quae eo tempore, in quo tantum est momenti, usui esse possint, tamdiuque illis adsint, quamdiu sola necessitas postulabit. Ceterum, etsi, cum opus est, aegrotos ad condenda testamenta hortari conveniat, iis tamen conficiendis non assistant.

Regulae Concionatorum.

1. REGULÆ quæ Sacerdotibus propositæ sunt, eas sibi Concionatores in primis commendatas existiment, nec minore cura, quam ceteri, observent. — Sacerdotum Regulas observent.

2. MEMORES sint vocatos se esse ad reducendas animas suo Creatori: quod cum sit opus omnium difficillimum, summo studio media illa adhibeant quæ instrumentum cum DEO conjungunt: ejusmodi sunt solidæ virtutes, ac præcipue charitas, pura intentio divini servitii, familiaritas cum DEO in spiritualibus devotionis exercitiis, et zelus sincerus animarum ad gloriam divinæ Majestatis. — Media sibi conferentia ad id muneris.

3. ENITANTUR cum Dei gratia esse ceteris exemplo: ut non minus vita quam doctrina ad omnem virtutem proximos alliciant. — Sint ceteris exemplo.

4. LECTIONI Sacræ Scripturæ, ac Patrum præcipue incumbant. Conferet etiam, peculiari studio vidisse Evangelia toto anno currentia, et in eis ea, quæ usui esse possunt, adnotasse: itemque compendium fecisse explicationis rerum ad fidem et christianam vitam necessariarum; atque in communes locos redegisse omnia, quæ ad virtutum commendationem et peccatorum detestationem pertinent. — Sacræ Scripturæ et Patribus vacent.

5. CONFERET vidisse præceptiones, si quas de modo concionandi illi tradunt, qui bene hoc munus obierunt; bonos audisse Prædicatores, et in concionibus, domi, vel in aliis locis minus frequentibus, se exercuisse. — Quæ ad bene concionandum juvabunt.

6. OPTARE debent, ut admoneantur si quid in concione corrigendum videbitur iis, — Corrigi optent.

qui a Superiore ad id deputati fuerint ; et humili et grato animo id accipere.

Parati sint ad pueros et rudes instruendos.

7 ITA operam suam in celebrioribus concionibus libenter impendant, ut non minus se ad docendos pueros et alios rudes instruendos, faciles et paratos exhibeant.

Alii volenti concionari cedant.

8. SI quando occasio tulerit, ut alius eodem tempore concionari velit, quantum in ipsis erit, libenter cedant.

Utilitatem auditorum curabunt.

9. EA populo proponant, quæ ad captum et utilitatem auditorum erunt accommodata ; iisque insistant, quæ ad christianam institutionem, atque ad extirpanda vitia et virtutes inserendas valent : et a rerum subtilium curiosa tractatione se abstineant.

Quæ commendare debeant.

10. COMMENDARE debent Confessionis et Eucharistiæ frequentem usum, in bonis operibus profectum et perseverantiam, ecclesiasticarum cæremoniarum observationem, et cetera, quæ ad cultum divinum pertinent, eamque obedientiam, quæ Principibus et Prælatis, qui DEI in terris vices gerunt, exhibenda est.

Alia item commendanda.

11. COMMENDABUNT etiam peculiari ratione pœnitentiæ et misericordiæ opera, sanctarum precum et aliarum piarum devotionum exercitia, utilium librorum lectionem, et bonam filiorum educationem.

Neminem in particulari reprehendant.

12. CUM experientia doceat, et sanctæ memoriæ P. IGNATIUS scriptum reliquerit, nihil utilitatis percipi ex iis concionibus, in quibus Principes et Magistratus Reipublicæ, Prælati, et alii ecclesiastici in particulari reprehenduntur ; Concionatores nostri ab hujusmodi reprehensionibus abstineant.

Nec tacite Religiosos, etc.

13. CAVEANT, ne Religiosos aliorum Ordinum, quos revereri et observare debent, etiam tacite videantur reprehendere. Et quamvis Nostros ad majores in virtute progressus ex-

citare possint, præsertim in domesticis exhortationibus; reprehensionem tamen alicujus particularis, vel ipsius Societatis, ne attingant.

A dubiis et incertis abstineant.

14. NE rumoribus populi moveantur, ut nova et parum confirmata in publicum afferant; et multo minus ea populo proponant, quæ alioqui dubia et incerta sunt.

Modus res denuntiandi, etc.

15. CURENT, ut rationem et modum, quem observare debent in rebus populo denuntiandis, et certis pauperibus aliisque piis operibus commendandis, a Superiore accipiant.

Facetias et inutilia fugiant.

16. CAVEANT omnino, ne facetiis aut inutilium rerum narratione concionem contemptibilem faciant, iisve auditores ad risum moveant; vel contra, ut ad fletum excitent, spectanda aliqua populo proponant, a communi in Societate concionandi consuetudine aliena, nisi in aliquo peculiari casu ad communem ædificationem pertinere Superior, pro ratione loci, judicaret.

Dicenda præmeditabuntur.

17. EA quæ dicturi sunt, diligenti præmeditatione, et peculiari ad DEUM recursu (quatenus per tempus licebit) paranda erunt.

Arrogantiam et ostentationem fugiant.

18. CAVEANT arrogantiam et ostentationem in concione: humilitatemque, cui ex intimo cordis affectu studere debent, in omni actione præ se ferant. Quod si aliquid pro se aut Societate cogantur respondere, ea modestia satisfaciant, ut causam CHRISTI, non suam, agere videantur.

Motus animorum præcipue spectandus.

19. MODUS concionandi (qui a scholastico diversus esse debet), ita sit ad docendum comparatus, ut ad animorum motum præcipue dirigatur. Cumque quæstio aliqua earum, quæ ad fidem aut mores pertinent, modo aliquo tractanda erit, non ita exacte proponantur argumenta, quibus contraria pars confirmatur (nisi auditorium id postulet), ut simpliciores ipso proponendi modo offendi pos-

sint ; sed eo pacto res exponatur, ut illi ex data explicatione solutionem eorum, quæ sibi in mentem venerint, aut ab aliis audiverint, facile colligant.

Verborum lenocinia fugiant.

20. Ne sint affectati, aut verborum lenocinia sectentur : nec studio politioris sermonis eos libros habeant familiares, ex quorum lectione detrimentum in spiritu accipiant, et sæculare aliquid redoleant.

Ab exaggerationibus abstineant.

21. In laudibus et reprehensionibus a nimiis exaggerationibus et ab omni specie adulationis abstineant.

Modestia vocis et gestus.

22. Gestus corporis sit modestus, et in quo gravitas quædam religiosa præcipue eluceat : vocemque accommodent ad res, quas tractabunt ; proinde eam, ubi non est opus, ne præter modum extollant aut deprimant.

Horæ spatium ne excedant.

23. In concionibus et lectionibus templi, spatium horæ ne excedant.

De iis qui foris concionantur.

24. Qui in loca etiam remotiora concionaturi mittuntur, præter equum suum et socii, tertium pro sarcinis ne addant. Cumque extra Collegia concionantur, victum potius, quam pecuniam pro victu, accipiant : idque apud ecclesiasticum vel alium honestum civem, vel convenienti aliquo Religiosis loco. Sit vero victus tenuis et parcus, ut Religiosos decet. Viaticum porro non nisi necessarium pro solo itinere admittant.

Regulae eorum qui in missionibus versantur.

1. CUM scopus, ad quem tendit Societas, sit, varias mundi partes ex obedientia Summi Pontificis vel Superioris Societatis peragrando, verbum DEI prædicare, confessiones audire, et reliquis quibuscumque poterit mediis uti ad animas, divina aspirante gratia, juvandas ; quicumque in hujusmodi missionibus versantur, sibi persuadeant, rem maximi ponderis in Societate sibi commissam esse, atque ita se comparare studeant, ut apta Dei instrumenta ad rem tantam esse possint. Scopus Societatis.

2. QUIA vocationis nostræ est vitam agere in quavis mundi plaga, ubi majus DEI obsequium, et animarum auxilium speratur ; unusquisque paratus esse debet, ut in ea vineæ CHRISTI parte atque opere se exerceat, quod ipsi commissum fuerit, sive per varia loca discurrendo, sive in quibusdam continenter residendo. Indifferentia.

3. UNUSQUISQUE plenam in his ac liberam sui dispositionem Superiori, qui eum CHRISTI loco dirigit, relinquat : poterit tamen motus animi aut cogitationes, quæ in contrarium occurrunt, illi proponere, subjiciendo suum sentire et velle ei, quod ipse in Domino judicaverit. Libera sui dispositio.

4. EI, qui mittendus erit plurimum conveniet, ut intelligat a Superioribus scopum suæ missionis, et effectum, cujus gratia mittitur ; id quod in scriptis, si fieri potest, habere curabit. Finem missionis a Superiore intelligat.

5. CUM oppidatim missi fuerint ad fructi- Modus servan-

dus cum oppidatim mittuntur.

ficandum in agro Domini, dabunt operam, quoad fieri poterit, ut more pauperum Evangelium prædicent : proinde et pedites, vel in toto vel in parte, iter facient, si eos Superior id præstare posse judicaverit ; et ex eleemosynis, vel oblatis, vel cum ædificatione emendicatis, vivent, nisi alia ipsis a Superiore sustentationis ratio sit constituta.

Ad quos divertendum.

6. Si nullum eis a Superiore designatum fuerit hospitium, intelligant sibi ad aliquod hospitale, tamquam ad hospitium pauperum, esse divertendum, si tamen honestum id sit, atque ad exercenda ex eo ministeria Societatis accommodatum : alioqui convenientius erit, ut in domum pii alicujus et exemplaris ecclesiastici, aliumve ejusmodi locum se recipiant, in quo cum ædificatione manere possint.

Ordinarium primum adeant.

7. Cum ingressi fuerint loca ea, in quibus Ordinarii resident, eos quam primum adeant, suamque operam illis submisse offerant, et facultatem ad exercenda Societatis ministeria modeste ac religiose petant, eosque omnes tam ecclesiasticos, præcipue Parochos, quam sæculares, quorum auctoritate aut favore opus habent, benevolos sibi facere, studeant.

Agnoscant qui eos juvare possunt.

8. Cum eo pervenerint, ubi diutius immorari debent, prudenter ac mature operam dabunt, ut notitiam habeant probatorum virorum, et pietate ac rebus agendis insigniorum, quorum informatione vel auxilio juvari possint ad ministeria Societatis majore cum fructu animarum exercenda.

Orationes pro missionibus.

9. Qui in missione Superior erit, initio suscipiendorum operum, vel quando major subsidii necessitas cernitur (quod res magni momenti sint, vel difficultates graves incidant), applicabit curabitque applicari Missas et orationes, ut omnia cedant ad majorem Dei gloriam, et proximorum utilitatem.

10. Si iis, qui mittuntur, non fuerit injunctum, ut medio aliquo utantur limitato, quale esset vel legere, vel prædicare, etc., in iis tantum se exercebunt, quibus Societas uti solet juxta Constitutiones: conferre tamen illa cum eo Superiore, qui eis propior fuerit, semper erit securius. In quibus se exercebunt.

11. Media spiritualia, quibus juxta Institutum Societatis et beneplacitum Superioris uti poterunt, fere sunt: ministerium verbi Dei in prædicationibus, sacris lectionibus, privatisve exhortationibus et colloquiis; sacramentorum Confessionis et Eucharistiæ administratio, Exercitiorum Spiritualium traditio, dissidentium reconciliatio; casuum conscientiæ ad ecclesiasticos, eorumque officii magis privata explicatio, et christianæ doctrinæ ad pueros ac alios rudes publica declaratio. Quibus mediis spiritualibus utentur.

12. Corporalibus etiam pietatis operibus, quantum spiritualia permittent et vires patientur, incumbere poterunt, ut infirmos, præcipue in xenodochiis, per se vel per alios juvando, et pauperes ac in custodiis detentos, quatenus licebit, eodem modo sublevando. Corporalibus pietatis operibus vacandum.

13. Etsi certus ordo in nostris ministeriis exercendis præscribi non potest, plerumque tamen utilius erit et securius ab humilioribus inchoare, ut a doctrina Christiana pueris explicanda, ab ægrotis hospitalium invisendis, eorumque et aliorum magis indigentium confessionibus audiendis. Ab humilioribus ministeriis inchoandum.

14. Quamquam humana media non solum spernenda non sunt, sed etiam, cum opus est, prudenter et religiose adhibenda; divinis tamen et nostri Instituti magis propriis præcipue utendum est, in eisque magis fidendum, orandusque Deus, ut iis omnibus det eam efficaciam, quæ sit proposito fini consequendo necessaria. Divina media præcipue adhibenda.

Omnibus omnia fiant.

15. JUXTA eam charitatis regulam, qua se Apostolus omnia omnibus faciebat, ut omnes lucrifaceret, expediet nonnumquam, ut ingenio eorum, cum quibus agent, initio se attemperent (quatenus ratio et virtus ferent); ita tamen ut meminerint ad id tandem eos cum DEI gratia perducere, quod illis in Domino magis conferre judicabunt.

Animi magnitudo.

16. EAM animi magnitudinem et æquabilitatem retinere studeant, ut et prosperis successibus et adversis superiores sint; quo nullo eventu fracti, nec religiosæ modestiæ, nec sanctæ libertatis, nec bonæ de se conceptæ existimationis, quæ ad fructum colligendum necessaria est, quidquam amittant.

Quid, cum male affectis erga Societatem faciendum.

17. SI quos erga se aut Societatem male affectos esse intellexerint (præsertim non vulgaris auctoritatis homines), aut qui nostra ministeria impediant, non solum pro eis orabunt, sed etiam convenientem aliquam rationem inibunt, ut eos amicos aut saltem non adversarios faciant. Ad quam rem non parum conferet, si, data occasione, Instituti nostri rationem illis exponant, nullumque officii genus prætermittant, quo illos, cum opportunum fuerit, sincere ac religiose demereri et conciliare possint.

Alienis a nostro instituto ne se implicent.

18. SI quando Prælatum aliquem in visitanda diœcesi comitabuntur, nihil se in negotiis ad visitationem spectantibus, aliisve id genus ad jurisdictionem pertinentibus immisceant, sed iis tantum ministeriis attendant, quæ sunt nostri Instituti propria.

Nullam reformandi cleri curam admittant.

19. QUAMVIS optare debent, ut in sua quisque vocatione proficiat, æquumque est, ut pro suo munere ad eam rem omnes hortentur; nullam tamen reformandi Cleri aut Monialium, aliorumve Religiosorum curæ partem admittant; sic enim fiet, ut et munus suum sine

impedimento exsequi, et populum ad uberiorem fructum ex visitatione percipiendum sine offensione disponere possint.

Occasiones divini servitii non omittant.

20. CUM præter id quod eis fuerit peculiari ratione injunctum, res aliqua divini servitii se obtulerit, in qua possint sine detrimento suæ missionis suam operam ponere, opportunitatem quam DEUS ad eam dederit, quantum in eodem convenire judicabunt, e manibus elabi non sinent.

Excursiones facere licebit.

21. SI in locis designatis diutius residendum erit, locumque dederint præcipua negotia (quæ numquam propter alias occasiones, licet bonas, divini obsequii posthabebunt), excursiones aliquas facere, si eas cum fructu fore judicabunt, non erit inconveniens.

Congregationibus statuta non condent.

22. SINE facultate Superioris nulli Confraternitati Congregationive statuta condent, seu vetus illa sit, seu nova instituenda videatur. De nova autem instituenda, et quæ nullibi sit in usu, non prius agent, quam Superiorem consulant.

Quomodo cœpta constituant.

23. QUÆ DEO auctore perficient, ea, quantum licebit, ita constituant, ut stabilia sint, et diu durare possint. Quod facilius obtinebunt, si res convenienti ordine disponant, earumque bonum progressum iis commendent, quorum exemplo, auctoritate, studio et diligentia facile conservari et promoveri possint.

Quoties, et ad quem scribendum.

24. SCRIBENT ad eum, quem designaverit ille, a quo missi sunt, singulis hebdomadis, vel quoties ipsis fuerit constitutum; et, quantum fieri potest, totius successus eum certiorem reddant, quemadmodum personæ et negotia exegerint, ut consilio et aliis auxiliis juvari possint.

Propriæ perfectionis sint memores.

25. CUM propter nullas occupationes intermittendum sit propriæ perfectionis studium, diligenter animadvertant, ne, prætextu procu-

randæ aliorum salutis, propriæ perfectionis obliviscantur, ipsamque propriam salutem ea ratione in discrimen adducant; sed sæpe illud Domini mente revolvant: *Quid prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur?* sibique illud D. Pauli unusquisque dictum existimet: *Attende tibi et doctrinæ, insta in illis: hoc enim faciens, et te ipsum salvum facies, et eos qui te audiunt.*

Spiritualia in Collegiis consueta non imminuant.

26. HANC ob rem caveant, ne consueta in Collegiis ac Domibus orandi, et examinandæ conscientiæ exercitia imminuant, nisi si quando necessitas, aut in eventu aliquo charitas aliud faciendum postularet. Conversationem cum sæcularibus nimiam non habeant, aut incautam, aut quæ sæcularem sapiat; sed in omnibus se integritatis et gravitatis exemplum præbeant: atque in summa Regularum Societatis, sive earum quæ omnibus communes sunt, sive quæ ipsorum officii propriæ, quantum locus patitur, observationem non prætermittant.

Instructiones insuper observandæ.

27. PRÆTER hæc, si pro ratione diversarum regionum, et missionum qualitate, alia quædam a Superioribus constituenda videbuntur; ea, in peculiaribus instructionibus addita pari diligentia observanda erunt.

Regulae Scholasticorum Societatis.

1. ANIMI puritatem custodire, et rectam in studiis intentionem habere Scholastici nostri conentur, nihil aliud in his, quam divinam gloriam et animarum fructum quærentes; ad hunc enim scopum studia Societatis dirigun-tur; et in suis orationibus gratiam, ut in doctrina proficiant, crebro petant. Recta intentio.

2. SERIO et constanter ad studia animum adjiciant: utque cavendum sibi putent, ne fervore studiorum intepescat solidarum virtutum ac religiosæ vitæ amor, ita sibi vicissim persuadeant nihil gratius se DEO facturos in Collegiis, quam si cum ea intentione, de qua dictum est, studiis se diligenter impendant: et licet numquam ad exercenda ea, quæ didicerint, perveniant; illum tamen studendi laborem ex obedientia et charitate, ut par est, susceptum, opus esse magni meriti in conspectu divinæ et summæ Majestatis apud se statuant. Diligentia.

3. IIS Facultatibus singuli operam dabunt, eosque audient Præceptores, quos Superior assignabit. Indifferentia quoad Facultates.

4. SCHOLASTICI in audiendis lectionibus sint assidui, et in eis prævidendis diligentes, et postquam eas audierint, repetendis: in quibus repetitionibus, si quid erit, de quo ipsi dubitent, Magistrum adeant. Assiduitas.

5. EX lectionibus, quæ adnotatu digna erunt, in scripta referent, et postea, majori cum ordine digesta, transferant in libros papyraceos, quæ in posterum conservata velint. Adnotanda.

Disputationes publicæ.

6. INTERSINT Scholastici communibus scholarum, etiam externarum, ad quas accedunt, disputationibus; et doctrinæ specimen pariter ac modestiæ præbere curent.

Quotidianæ repetitiones.

7. QUOTIDIANIS disputationibus ac repetitionibus omnes intersint; et qui disputant, ei qui præest, religiose obediant.

Modestia eundo ad scholas.

8. CUM ad publicas scholas eundum erit, eant et redeant invicem associati, cum ea modestia interiori et exteriori, quæ ad sui et aliorum ædificationem conveniat.

Colloquia cum externis.

9. EORUM colloquia, qui cum scholasticis externis loquendi facultatem habuerint, sint solum de rebus ad litteras vel ad profectum spiritus pertinentibus, prout ad majorem DEI gloriam omnibus utilius fore judicabitur.

Latina lingua. Memoriæ et styli exercitatio.

10. OMNES quidem, sed præcipue Humaniorum Litterarum studiosi, latine loquantur, et memoriæ, quod a suis Magistris præscriptum fuerit, commendent, ac stylum in compositionibus diligenter exerceant.

Interruptio studiorum. Temporis divisio.

11. ULTRA duas horas nemo aut legendo aut scribendo labori incumbat, quin studium intermittat aliquantulo temporis intervallo. Præscriptam vero a Præfecto divisionem temporis servent diligenter universi, nec aliis quam ab eo sibi traditis utantur libris.

Privata scriptorum relectio.

12. HORIS privato studio attributis, qui superioribus Facultatibus vacant, domi relegant quæ scripserint in scholis, eaque curent intelligere, et intellecta sic examinent, ut ipsi sibi objiciant, et quæ objecerint solvant; quæ nequeunt, annotent ad interrogandum vel disputandum.

Quando adeundi Magistri.

13. SI Magistros studiorum causa convenire debent, horam certam a Superiore destinatam habeant, extra quam illorum cubicula sine peculiari facultate non adeant.

Epistola S. P. N. Ignatii de virtute obedientiæ.

IGNATIUS LOYOLA *Fratribus Societatis* JESU, *qui sunt in Lusitania, gratiam et amorem* CHRISTI *Domini sempiternum.*

1. MAGNAM animi voluptatem capio, Fratres in CHRISTO charissimi, cum affertur ad me, quam acri studio conatuque ad summam virtutis ac divini obsequii perfectionem enitamini; beneficio illius, qui vos, ut ad hoc vitæ institutum vocavit, sic in eodem pro sua clementia retinet dirigitque ad beatum finem, ad quem, qui sunt ab ipso electi, perveniunt.

2. ATQUE ego sane, cum vos omnibus donis ornamentisque spiritualibus perfectos, tum vero (quod alias ex me cognovistis), imprimis obedientiæ virtute præstantissimos esse cupio: idque, non solum ob eximia quædam ac singularia ejus bona, quæ tot tamque illustribus Sacrarum Litterarum testimoniis atque exemplis in Testamento æque Novo ac Veteri comprobantur; sed etiam, quod (ut est apud sanctum Gregorium): *obedientia sola virtus est, quæ virtutes ceteras menti inserit,*

insertasque custodit. Hæc dum floruerit, florebunt procul dubio reliquæ, edentque fructus, quales et ego in animis vestris exopto, et suo jure postulat is, qui humanum genus, neglectæ obedientiæ scelere afflictum ac perditum, salutari ipsemet obedientia reparavit, *factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.*

Obedientia maxime propria Societatis.

3. AB aliis Religiosis Ordinibus facilius patiamur superari nos jejuniis, vigiliis, et cetera victus cultusque asperitate, quam suo quique ritu ac disciplina sancte suscipiunt : vera quidem ac perfecta obedientia, abdicationeque voluntatis atque judicii maxime velim, Fratres charissimi, esse conspicuos, quicumque in hac Societate DEO Domino nostro deserviunt : ejusdemque Societatis veram germanamque sobolem hac quasi nota distingui, qui numquam intueantur personam ipsam, cui obediunt, sed in ea CHRISTUM Dominum, cujus causa obediunt. Siquidem Superiori, nec si prudentia, bonitate, ceterisve quibuslibet divinis donis ornatus instructusque sit, propterea obtemperandum est ; sed ob id solum, quod vices gerat DEI, ejusdemque auctoritate fungatur, qui dicit : *Qui vos audit, me audit ; et qui vos spernit, me spernit :* nec contra, sive consilio aut prudentia minus valeat, quidquam idcirco de obedientia remittendum, quatenus ille Superior est ; quando illius personam refert, cujus sapientia falli non potest, supplebitque ipse quidquid ministro defuerit, sive probitate, aliisque ornamentis careat. Siquidem disertis verbis CHRISTUS Dominus cum dixisset : *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ et Pharisæi*, protinus addidit : *Omnia ergo quæcumque dixerint vobis servate et facite ; secundum vero opera eorum nolite facere.*

Causa

4. QUOCIRCA sedulo vos in eam curam at-

que exercitationem incumbere cupio, ut CHRISTUM Dominum in Superiore quolibet agnoscere studeatis, in eoque divinæ Majestati reverentiam atque obedientiam summa cum religione præstare. Quod vobis minus mirum videbitur, si animadverteritis præceptum esse ab Apostolo, ut Superioribus, etiam sæcularibus ethnicisque, pareamus ut CHRISTO, ex quo omnis potestas bene instituta descendit ; sic enim scribit ille ad Ephesios : *Obedite dominis carnalibus cum timore et tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut* CHRISTO : *non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi* CHRISTI, *facientes voluntatem* DEI *ex animo, cum bona voluntate servientes, sicut Domino, et non hominibus.* Atque hinc existimare poteritis ipsi, cum se Religiosus quispiam regendum ac moderandum alteri tradidit, non solum ut Superiori, sed etiam nominatim ut CHRISTI partes agenti, quo illum loco apud animum suum habere, utrum ut hominem, an ut CHRISTI vicarium debeat intueri.

motiva obedientiæ.

5. JAM vero illud etiam vobis clare compertum esse ac in animis vestris penitus insidere vehementer cupio, infimam et valde imperfectam esse illam obedientiæ formam, quæ mandata dumtaxat opere exsequitur ; nec virtutis nomine dignam, nisi ad alterum gradum ascendat, qui voluntatem Superioris suam efficit, et cum ea ita concordet, ut, non solum in effectu exsecutio appareat, verum etiam in affectu consensio ; sicque idem velit uterque, idem nolit. Atque propterea in Sacris Litteris legimus : *Melior est obedientia, quam victimæ.* Siquidem (ut S. Gregorius docet) *Per victimas aliena caro, per obedientiam vero voluntas propria mactatur :* quæ quidem pars animi, quoniam est adeo præstans, sic

Mandatorum exsecutio : primus gradus obedientiæ.

Consensio in affectu : secundus gradus.

fit, ut ejus oblatio, Domino ac Creatori nostro per obedientiam facta, magni sit æstimanda.

6. QUANTO in errore, quamque periculoso versantur, non solum ii, qui in iis, quæ ad carnem et sanguinem pertinent, sed illi etiam, qui in rebus alioquin admodum sanctis ac spiritualibus, ut jejuniis, precationibus aliisve quibusvis pietatis operibus fas putant a præscripto Superioris ac voluntate discedere! Audiant quod sapienter adnotat Cassianus in Collatione Danielis Abbatis: *Unum sane*, inquit, *atque idem inobedientiæ genus est, vel propter operationis instantiam vel propter otii desiderium, senioris violare mandatum: tamque dispendiosum est pro somno, quam pro vigilantia, monasterii statuta convellere: tantum denique est Abbatis transire præceptum, ut legas; quantum, si contemnas, ut dormias.* Sancta fuit actio Marthæ, sancta contemplatio Magdalenæ, sancta pœnitentia et lachrymæ, quibus pedes CHRISTI Domini rigabantur: sed hæc omnia nimirum oportuit fieri in Bethania, quam vocem domum obedientiæ interpretantur, ut ea re, quemadmodum ait S. Bernardus, nobis significare voluisse Dominus videatur, *nec studium bonæ actionis, nec otium sanctæ contemplationis, nec lachrymam pœnitentis, extra Bethaniam illi accepta esse* potuisse.

7. QUOCIRCA voluntates vestras, Fratres charissimi, quoad ejus fieri potest, omnino deponite: libertatem Conditori vestro, quam vobis ipsemet elargitus est, in ejus ministris libere tradite ac dicate. Nolite exiguum vestri liberi arbitrii fructum putare, quod liceat vobis illud, a quo id accepistis, eidem per obedientiam plene reddere. Quod cum facitis, non modo non perditis ipsum, verum etiam augetis atque perficitis; quippe qui vestras

omnes voluntates certissima rectitudinis regula moderamini, voluntate divina, quam videlicet interpretatur is, qui vobis DEI nomine præsidet.

8. ITAQUE diligenter illud etiam cavendum est, ne Superioris ullo umquam tempore voluntatem (quam ducere pro divina debetis) ad vestram detorquere nitamini : id enim esset non vestram divinæ conformare, sed divinam vestræ voluntatis norma regere velle, ejusdem divinæ Sapientiæ ordinem invertentes. Sane quam magnus est error, et quidem eorum, quos amor sui obcæcavit, obedientes existimare sese, cum Superiorem ad id, quod ipsimet volunt, aliqua ratione pertraxerint ! Sanctum Bernardum in hac re præclare exercitatum audite : *Quisquis*, inquit, *vel aperte, vel occulte satagit, ut quod habet in voluntate, hoc ei spiritualis Pater injungat, ipse se seducit, si forte sibi quasi de obedientia blandiatur. Neque enim in ea re ipse Prælato, sed magis ei Prælatus obedit.* Quæ cum ita sint, quisquis ad obedientiæ virtutem velit pervenire, oportet ad hunc secundum obedientiæ gradum ascendat, ut Superioris, non solum jussa exsequatur, sed etiam ejus voluntatem suam faciat, seu potius suam exuat, ut divinam, a Superiore expositam, induat.

Submissio judicii : tertius gradus.

9. QUI vero se totum penitus immolare vult DEO, præter voluntatem, intelligentiam quoque (qui tertius et summus est gradus obedientiæ), offerat necesse est ; ut non solum idem velit, sed etiam ut idem sentiat quod Superior, ejusque judicio subjiciat suum, quoad potest devota voluntas intelligentiam inflectere. Quæ vis animi, tametsi non ea, qua voluntas pollet, libertate prædita est, atque ipsa natura fertur ejus assensus in id, quod sibi veri speciem præbet ; tamen multis in

rebus, in quibus videlicet cognitæ veritatis evidentia vim illi non infert, potest voluntatis pondere in hanc potius, quam in illam partem inclinari. Quæ res cum incidunt, debet, quisquis obedientiam profitetur, inclinare sese in sententiam Superioris. Etenim, cum obedientia sit quoddam holocaustum, quo totus homo sine ulla prorsus imminutione Conditori suo ac Domino per manus ministrorum in charitatis igne immolatur : cumque sit eadem renuntiatio quædam integra, per quam omni suo jure sponte decedit Religiosus, ut divinæ providentiæ Superioris ductu gubernandum ac possidendum ultro sese addicat ac mancipet ; negari non potest, quin obedientia comprehendat, non solum exsecutionem, ut imperata quis faciat, et voluntatem, ut libenter faciat ; sed etiam judicium, ut quæcumque Superior mandat ac sentit, eadem inferiori et recta et vera esse videantur ; quatenus, ut dixi, vi sua potest voluntas intelligentiam flectere

Necessitas tertii gradus obedientiæ.

10. UTINAM hanc mentis et judicii obedientiam ita et intelligerent homines et exercerent, ut grata DEO est, ac omnibus, qui in religione vivunt, necessaria ! Nam, ut in corporibus globisque cœlestibus, ut alius alium afficiat moveatque, requiritur, ut certa quadam convenientia et ordine inferior orbis superiori subjiciatur ; sic in hominibus, cum alter alterius auctoritate movetur. (quod per obedientiam fit), oportet, ut is, qui ab alterius nutu pendet, subserviat et obsecundet, ut virtus ab imperante ad eum derivetur et influat. Hæc autem obtemperandi obsecundandique ratio constare non potest, nisi voluntas ac judicium inferioris cum Superioris voluntate ac judicio congruat.

11. JAM vero, si finis et causa obedientiæ

spectatur, quemadmodum voluntas, ita et iudicium in eo, quod nobis convenit, decipi potest. Ergo, sicuti ne voluntas erret, cum Superioris voluntate conjungitur ; sic intelligentia, ne fallatur, ad Superioris intelligentiam conformanda est. *Ne innitaris prudentiæ tuæ*, Sacræ Litteræ monent : atque in rebus etiam humanis censent sapientes, vere prudentis esse sua ipsius prudentia minime fidere, præsertim in rebus suis, quarum homines animo perturbato fere boni judices esse non possunt. Quod si in rebus nostris alterius, etiam non Superioris, judicium atque consilium nostro anteponendum est, quanto magis ipsius Superioris, cui nos, ut DEI vicem gerenti ac divinæ voluntatis interpreti, moderandos tradidimus? In causis vero personisque spiritualibus eo major etiam cautio procul dubio est necessaria, quo gravius est spiritualis viæ periculum, cum sine frenis consilii discretionisve in ea decurritur. Qua de re commode Cassianus in Collatione Abbatis Mosis ait : *Vullo alio vitio tam præcipitem diabolus Monachum pertrahit, ac perducit ad mortem, quam cum eum, neglectis consiliis seniorum, suo judicio persuaserit definitionique confidere.*

12. PRÆTEREA, nisi hæc obedientia judicii existat, fieri non potest, ut vel consensus voluntatis, vel exsecutio talis sit, qualem esse oportet : natura enim ita comparatum est, ut animi nostri vires, quæ appetitivæ dicuntur, sequantur apprehensivas ; et nisi adhibita vi, voluntas, judicio repugnante, diu obtemperare non poterit. Quod si forte quis aliquo temporis spatio obediat per communem illam apprehensionem, qua censetur, perperam etiam præcipienti parendum esse ; certe id stabile ac fixum esse non potest : atque ita

perseverantia deficit, vel saltem obedientiæ perfectio, quæ in prompte et alacriter obediendo consistit : non enim ibi potest esse alacritas ac diligentia, ubi est animorum sententiarumque dissensio. Perit etiam exsequendi studium et celeritas, cum ambigitur expediat, necne, facere quod jubemur : perit celebris illa obedientiæ cæcæ simplicitas, cum apud nos ipsos in quæstionem vocamus, rectene præcipiatur, an secus ; atque etiam fortasse damnamus Superiorem, quod ea mandet, quæ nobis non ita jucunda sunt : perit humilitas, quoniam, etsi ex altera parte paremus, ex altera tamen nosmetipsos Superiori præferimus : perit in rebus arduis fortitudo : perit denique (ut summatim complectar) virtutis hujus vis omnis ac dignitas. Succedunt autem in eorum locum dolor, molestia, tarditas, lassitudo, obmurmurationes, excusationes, aliaque vitia non sane levia, quibus obedientiæ pretium ac meritum prorsus exstinguitur. Itaque Sanctus Bernardus, de iis, qui graviter ferunt imperata minus sibi suavia, sic ait : *Hæc si moleste cœperis sustinere, si dijudicare Prælatum, si murmurare in corde, etiam si exterius impleas quod jubetur, non est hæc virtus patientiæ, sed velamentum malitiæ.* Quod si pax et tranquillitas animi quæritur, certe hac non fruetur is, qui habet intra sese causam perturbationis atque tumultus, dissensionem videlicet judicii proprii ab obedientiæ lege.

13. ATQUE idcirco, tuendæ concordiæ causa, quæ societatis omnis est vinculum, tantopere hortatur Apostolus, ut id ipsum omnes sapiant et dicant : nimirum, ut, consentientibus et judiciis et voluntatibus, mutuo foveantur et conserventur. Jam si unum eumdemque oportet esse membrorum sensum et capitis ;

facile cernitur utrum sit æquius, caput membris, an membra capiti consentire. Atque ex his quidem, quæ dicta sunt hactenus, satis apparet obedientia judicii quam sit necessaria.

Excellentia tertii gradus obedientiæ.

14. QUAM vero sit eadem ipsa perfecta grataque Domino, inde primum ostenditur, quod per eam præstantissima pars hominis ac pretiosissima Domino consecratur. Deinde, quod obediens ita fit holocaustum vivum gratumque Majestati Divinæ, cum nihil suimet omnino retineat : postremo, quod magna est hujus certaminis difficultas ; frangit enim sese DEI causa obediens ipsemet, resistitque naturali propensioni, quæ omnibus hominibus insita est, ad suam complectendam sequendamque sententiam. Ex his igitur rebus efficitur, ut obedientia, tametsi proprie voluntatem perficere videatur, quippe quam reddit ad nutum Superioris promptam ac paratam ; nihilominus ad intelligentiam quoque ipsam, ut diximus, pertinere debeat, eamque inducere ad sentiendum id ipsum quod sentit Superior : sic enim fiet, ut, omnibus connixi viribus et voluntatis et intelligentiæ, ad exsecutionem celerem atque integram veniamus.

Media ad tertium obedientiæ gradum acquirendum.

15. VIDEOR mihi vos, Fratres charissimi, audire dicentes, de virtutis quidem hujusce necessitate jam non ambigere ; illud vero ut cognoscatis vehementer optare, quo pacto ad ejus perfectionem pervenire possitis. Huic ego quæstioni cum Sancto Leone ita respondeo : *Nihil arduum est humilibus, et nihil asperum mitibus :* modo non desit vobis humilitas, non desit mansuetudo, non utique deerit DEO benignitas ad vos adjuvandos, ut, quæ sibi promisistis, ea præstare possitis, animo non solum æquo, sed etiam libenti.

16. PRÆTEREA vobis tria nominatim pro-

pono, quæ ad obedientiam judicii comparandam multum juvant.

Primum medium.

Primum illud est, ut, quemadmodum initio dixi, non intueamini in persona Superioris hominem obnoxium erroribus atque miseriis, sed CHRISTUM ipsum, qui est sapientia summa, bonitas immensa, charitas infinita, qui nec decipi potest, nec vos vult ipse decipere. Et quoniam conscii vobismet estis, vos DEI amore jugum obedientiæ subiisse, ut in Superioris voluntate sequenda voluntatem divinam certius sequeremini ; nolite dubitare, quin pergat fidelissima Domini charitas, eorum ministerio, quos vobis præfecit, vos deinceps gubernare, et rectis itineribus ducere. Itaque Superioris vocem ac jussa, non secus ac CHRISTI vocem, excipite : siquidem Apostolus etiam scribens in hanc sententiam ad Colossenses, cum ad obtemperandum Præpositis subditos adhortatur, ait : *Quodcumque facitis, ex animo operamini, sicut Domino et non hominibus ; scientes, quod a Domino accipietis retributionem hæreditatis. Domino* CHRISTO *servite.* Sanctus vero Bernardus : *Sive* DEUS, inquit, *sive homo, vicarius* DEI, *mandatum quodcumque tradiderit, pari profecto obsequendum est cura, pari reverentia deferendum ; ubi tamen* DEO *contraria non præcipit homo.* Atque ita, si non hominem externis oculis, sed DEUM inspexeritis internis, haud sane grave fuerit vobis voluntates vestras atque judicia conformare ad eam regulam actionum vestrarum, quam ipsimet elegistis.

Secundum medium.

17. ALTERA est ratio, ut, quod Superior mandat vel sentit, defendere semper apud animos vestros studiose nitamini, improbare autem nequaquam. Atque ad eam ipsam rem proderit, bene animatos affectosque esse ad id omne, quod ipse jusserit : sic enim fiet, non

solum ut sine molestia, sed etiam ut cum voluptate lætitiaque pareatis: nam (ut est apud Sanctum Leonem) *non dura ibi necessitate servitur, ubi diligitur quod jubetur.*

Tertium medium.

18. POSTREMA subjiciendi judicii ratio est, cum facilior tutiorque, tum etiam apud sanctos Patres in more posita: ut statuatis vobiscum ipsi, quidquid Superior præcipit, ipsius DEI præceptum esse et voluntatem: atque, ut ad credenda, quæ Catholica fides proponit, toto animo assensuque vestro statim incumbitis; sic ad ea facienda, quæcumque Superior dixerit, cæco quodam impetu voluntatis, parendi cupidæ, sine ulla prorsus disquisitione feramini. Sic egisse credendus est Abraham, filium Isaac immolare jussus: sic Novi Testamenti tempore, aliqui e sanctis patribus iis, quos commemorat Cassianus, ut Joannes Abbas, qui, quod erat ei imperatum, non reputabat, utilene esset, an inutile; ut cum aridum lignum tanto ac tam diuturno labore per annum irrigavit: nec utrum fieri posset, necne; ut cum conatus est tam ex animo ingens saxum solus dimovere loco, quod ne multi quidem simul homines impellere potuissent. Quod obedientiæ genus ipsis interdum miraculis divinitus comprobatum videmus. Nam (ut alios taceam, quos ipsi non ignoratis), Maurus Sancti Benedicti discipulus, mandato Superioris lacum ingressus, nec mersus est: alius quidam, a Superiore jussus leænam ad se ducere, illam cepit, atque perduxit. Est igitur hæc ratio subjiciendi proprii judicii, ac sine ulla quæstione sanciendi et collaudandi apud se quodcumque Superior jusserit, non solum sanctis viris usitata, sed etiam perfectæ obedientiæ studiosis imitanda omnibus in rebus, quæ cum peccato manifesto conjunctæ non sunt.

19. NEC tamen idcirco vetamini, si quid forte vobis occurrat a Superioris sententia diversum, idque vobis (consulto suppliciter Domino), exponendum videatur, quominus id ad Superiorem referre possitis. Verum in hac re, ne vos amor vestri judiciumque decipiat, illa cautio est adhibenda, ut animo sitis et ante et post relationem æquissimo, non solum quod pertinet ad eam rem, de qua agitur, vel suscipiendam vel deponendam; sed etiam ad approbandum rectiusque putandum quidquid Superiori placuerit.

Subordinatio in obedientia observanda.

20. ATQUE hæc, quæ de obedientia diximus, æque privatis erga proximos Superiores; atque Rectoribus Præpositisque localibus erga Provinciales; Provincialibus erga Generalem; Generali denique erga illum, quem DEUS ipsi præfecit, nempe suum in terris Vicarium, observanda sunt; sic ut et ordinum perfecta distinctio, ac proinde pax retineatur et charitas, sine qua nec Societatis nostræ nec alterius cujuslibet sodalitii posset recta gubernatio conservari. Nimirum hoc modo Providentia illa Divina disponit omnia suaviter, infima per media, media per summa, suos ad fines cuncta perducens. Hinc illa videlicet in Angelis unius hierarchiæ ad aliam subordinata series; hinc et cœlestium, et aliorum omnium, quæ cientur, corporum certis locis ac sedibus inter sese apta connexio, quorum conversiones ac motus ab uno movente supremo gradatim omnes usque ad infimos rite proveniunt. Idem in terris, cum in omni civitate bonis instituta legibus, tum vero in hierarchia ecclesiastica cernitur, cujus omnia membra et functiones ab uno generali CHRISTI Domini nostri Vicario derivantur: et quo accuratius hæc dispositio et collocatio custoditur, eo rectior est gubernatio et melior.

Contra vero hujus ordinis negligentia quam gravia incommoda multis hominum societatibus importentur, nemo non videt. Atque idcirco in ha:, cujus mihi nonnullam procurationem ac curam Dominus tradidit, tam diligenter hanc virtutem exerceri vigereque percupio, quasi in ea Societatis nostræ bonum ac salus universa consistat.

Hortatio ad obedientiam sectandam.

21. QUÆ cum ita sint, ut, unde exorsa est, ibidem terminetur epistola; vos ego per CHRISTUM Dominum nostrum obtestor, qui sese nobis non modo præceptorem, sed etiam exemplar præbuit obedientiæ, ut ad eam virtutem toto pectore incumbatis; et, gloriosæ victoriæ appetentes atque avidi, vosmetipsos superare, id est excelsiorem et difficiliorem animi partem, voluntatem dico atque judicium, expugnare et subjicere studeatis: quo DEI Domini nostri solida veraque cognitio atque amor vestros ad se animos penitus trahat, totoque vitæ hujus et quasi peregrinationis curriculo usque eo gubernet ac regat, dum vos demum, aliosque complures vestra opera exemploque adjutos, ad ultimum et felicissimum finem, nimirum ad beatitudinem sempiternam perducat. Vestris ad DEUM precibus me valde commendo Roma, VII. Kalend. Aprilis, Millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio.

Selectae S. Patris Nostri Ignatii Sententiae.

I. ECCLESIÆ catholicæ ita conformes esse debemus, ut, si quid quod oculis nostris apparet album, nigrum illa esse definierit, debemus itidem quod nigrum sit pronuntiare.

II. HÆC prima sit agendorum regula : sic DEO fide, quasi rerum successus omnis a te, nihil a DEO penderet : ita tamen iis operam omnem admove, quasi tu nihil, DEUS omnia solus sit facturus.

III. VINEÆ Domini operarii altero tantum pede terræ insistere, altero ad iter urgendum sublevato esse debent.

IV. QUI inviti ac dissentientes, actu tamen jussa præsidum exsequuntur, inter vilissima mancipia sunt numerandi.

V. QUI voluntate solum obediunt, repugnante ratione, uno tantum pede in religione versantur.

VI. VOLO et Nolo non habitant in nostra domo.

VII. QUIDQUID in secreto loqueris, ita profer ac si toti hominum communitati loquereris.

VIII. RES plena periculi est uno omnes calle cogere velle ad perfectionem : quam varia quamque multiplicia sint Spiritus Sancti dona talis non intelligit.

IX. AGENDA prævidere, et acta in censuram vocare, sunt fidissimæ recte agendi regulæ.

X. PLURIS facienda est propriæ voluntatis abnegatio, quam mortuorum suscitatio.

XI. ILLE Religiosi nomen implere se credat qui interne non solum a sæculo liber fuerit, sed etiam a seipso.

XII. MULTO ardentius insistendum homini interiori domando quam corpori, et frangendis animi motibus quam ossibus.

XIII. DIFFICILIUS est spiritum comprimere, quam carnem affligere.

XIV. DEBENT nobis corporis excusationes semper esse suspectæ; quippe fugam laboris ficta debilitate virium prætexere soliti.

XV. TEMPESTAS absque nostra culpa in nos sæviens, est quædam futuri et secuturi brevi proventus significatio.

XVI. EXPERIENTIA docere solet quod, ubi multæ sunt contradictiones, ibi major speratur fructus.

XVII. NON mutat mores cœli mutatio: nisi se imperfectus deserat, vix erit alibi quam istic melior.

XVIII. PLUS plerumque latet periculi in minimis peccatis contemnendis, quam in maximis.

XIX. IMPUGNATURUS hominem dæmon, primum circumspicit qua parte debilior, quave neglectior sit; eo machinas admovet, illic impressionem facit.

XX. VEL unicum impedivisse peccatum, pro omnibus etiam istius vitæ laboribus et curis satis magnum impensæ operæ pretium est.

XXI. QUI se errasse comperit, non cadat animo; etiam errores prosunt ad sanitatem.

XXII. MALUS ipse facile alios suspectos habet; ut qui vertigine laborat credit omnia commoveri.

XXIII. MENSURA profectus ex vultu, gestibus, naturæ facilitate, aut amore solitudinis male sumitur, cum a vi quam sibi quisque infert, sit desumenda.

XXIV. MAGNA in proficiendo utilitas est amicum habuisse cui defectuum tuorum te monere sit indultum.

XXV. AD quem virtutis gradum piger per

multos annos non potest pervenire, eo brevi diligens mirabiliter volat.

XXVI. VINCE te ipsum : si enim te viceris, splendidiorem in cœlo, quam alii qui mitiori sunt ingenio, coronam adipisceris.

XXVII. QUEM tanta quanta vos serviendi DEO obligatio devincit, vulgari labore et famulatu non est contentus.

XXVIII. NEGLIGENTIA et tepiditas mœstos pariunt semper ignavo labores.

XXIX. *(Ad Tironem.)* EGO ridere, fili mi, te volo, esseque in Domino hilarem ; nullam habet Religiosus mœrendi causam, multas vero gaudendi ; ut semper sis lætus et hilaris, esto humilis semper et semper obediens.

XXX. CUM nullo mortalium, licet pessimo, de rebus DEI sermo miscetur, quin plurimum inde lucrum referatur.

XXXI. NON habetur recreatio ut non noceat studium post cœnam, verum etiam ut fratres agant inter se, sermones conferant, noscant et ament ; id est quod accendit et fovet charitatem.

XXXII. TRIA sunt indubia religiosæ domus rite institutæ indicia : si clausura, si munditia, si lex silentii exacte observetur.

XXXIII. RELIGIONEM ingressurus sciat non fore sibi perpetuam et quietam illic sedem, nisi pede conjunctim utroque, voluntate nimirum et judicio, limen transiliat

XXXIV. UNIVERSUM mel quod colligi potest a floribus hujus mundi, tantam non habet dulcedinem quantam habet Domini JESU fel et acetum.

XXXV. NEMO plus agit quam qui unum agit.

XXXVI. EX tepore pariter et fervore nimio, morbi animi proficiscuntur.

XXXVII. CONATUS conatu, consuetudine consuetudo, quasi clavus clavo retundatur.

Regulae quaedam B. P. N. Ignatii a P. Andrea Frusio versibus conscriptae.

Hæc documenta suis IGNATIUS *edit alumnis,*
Ut methodo parva commoda magna parent.

1. NULLI vel minimo quavis ratione repugnes;
   Cedere te potius quam superare juvet.
2. OBSEQUIUM studeas præstare per omnia cæcum,
   Judiciumque libens subjice cuique tuum.
3. NE vitia inspicias aliena et visa recondas;
   Sed propria incuses, atque patere velis.
4. QUIDQUID agas, dicas, mediteris, prospice primum
   Proximo an expediat, complaceatque DEO.
5. SIT tua spiritui libertas semper, et illam
   Nec persona potens, causa nec ulla gravet.
6. NEC facili jungas tibi consuetudine cunctos;
   Spiritus et ratio quemlibet ante probent.
7. EXERCE assidue pia mente et corpore facta.
   Sis populo ut demens; sic sapis ipse DEO.

FAC *matutino, vespertinoque revolvas*
Hæc studio; et lectum dum petis, adde preces.

Summa et Scopus nostrarum Constitutionum.

HOMINES mundo crucifixos et quibus mundus ipse sit crucifixus vitæ nostræ ratio nos esse postulat; homines, inquam, novos, qui suis se affectibus exuerint ut CHRISTUM induerent, sibi mortuos ut justitiæ viverent; qui, ut Divus Paulus ait, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu Sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, se DEI ministros exhibeant; et per arma justitiæ, a dextris et a sinistris, per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam, per prospera denique et adversa, magnis itineribus ad cœlestem patriam et ipsi contendant, et alios etiam quacumque possunt ope studioque compellant, maximam DEI gloriam semper intuentes.

Formula votorum simplicium.

OMNIPOTENS sempiterne DEUS, Ego *N.*, licet undecumque divino tuo conspectu indignissimus, fretus tamen pietate ac misericordia tua infinita, et impulsus tibi serviendi desiderio, voveo coram sacratissima Virgine MARIA, et Curia tua cœlesti universa, divinæ Majestati tuæ, Paupertatem, Castitatem et Obedientiam perpetuam in Societate JESU : et promitto eamdem Societatem me ingressurum, ut vitam in ea perpetuo degam, omnia intelligendo juxta ipsius Societatis Constitutiones. A tua ergo immensa bonitate et clementia per JESU CHRISTI sanguinem peto suppliciter, ut hoc holocaustum in odorem suavitatis admittere digneris, et, ut largitus es ad hoc desiderandum et offerendum, sic etiam ad explendum gratiam uberem largiaris.

Romæ (vel alibi), tali loco, die, mense et anno.

Catalogus Missarum et Orationum quae Nostris praescribuntur ordinarie.

Singulis annis.

	Sacerd.	*Non Sacerd.*	
Initio anni	1 Missa	3 Coronæ	pro Societate.
	1 Missa	1 Corona	— Fund. Benef. viv. et def.
Die 12ª Martis	1 Missa	Communio	— Canoniz. S. P. Ignatii, S. Fr. Xav.
7ª Augusti	1 Missa	Comm. Corona	— Restitut. Societate.
27ª Septemb.	1 Missa	Comm. Corona	— Fundata Societate.
1ª die libera Nov.	1 Missa	Comm. Corona	— Defunctis Sociis.

Singulis mensibus.

Init mensis	1 Missa	1 Corona	pro Societate.
	1 Missa	1 Corona	— Fund. Benef. viv. et def.
	1 Missa	1 Corona	— Ind. et Idol.
	1 Missa	1 Corona	— Septemtr. et Hæret.
	Aliæ orationes		— iisdem.

Singulis hebdomadis.

In decursu	1 Missa	1 Corona	pro Def. extra Prov.
	1 Missa	1 Corona	— Adm R P. Generali
	Aliæ orationes		— iisdem.
		7 Pat. 7 Ave	— Societate.
		7 Pat. 7 Ave	— Benef. domus viv., def.
Designatis, 1 per 10 Sacerd.	1 Missa		pro Societate.
	1 Missa		— Benef. domus viv., def.
	1 Missa	1 Corona	— Fundat. domus, vel si desit.
			— pro Benef. domus in qua 20 NN.

Post unius NN. obitum.

In domo	3 Missæ	3 Comm. 3 Coronæ	pro Defuncto
In Provincia	2 Missæ	2 Comm. 2 Coronæ	— ibid.

APPENDIX.

De Ratione Meditandi.

Praenotanda.

In primis necessaria *Oratio*,

ILLUD ante omnia statuendum, artem meditandi pertinere ad scientiam sanctorum, ejusque esse partem haud exiguam, quæ quidem scientia sanctorum multo minus præceptis ac doctrinis hominum constat, quam Spiritus Sancti unctione, ac bonæ voluntatis desiderio. Quare in primis istud hic monendum, ut quicumque vere cupit cum fructu meditari, gratiam hanc ipsam assidue petat: *Domine, doce nos orare.... doce meditari. Spiritus Sancti unctio docet nos de omnibus. Ille postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Quod si *nemo potest dicere: Dominus* JESUS, *nisi in Spiritu Sancto*, quis horam totam meditationi rerum divinarum cum ardenti affectu impendere poterit, et cum fructu, nisi eodem Spiritu Sancto præveniente et adjuvante? Hæc ergo prima sit ad recte meditandum via ut gratiam, scientiam meditandi *ardenter* a Domino petamus. Ardenter, inquam, quia donum est valde pretiosum, nobis omnino necessarium; ut vere dici possit, scire meditari ac meditari fructuose, tantum valere Jesuitæ, quantum valet pretiosissimum donum Vocatio, et in vocatione Perseverantia. Quod si pauper magna alacritate illud opificium disceret, cujus exercitio haud dubie se speraret ditandum, quanto nos desiderio illud petere, quanto studio ad illud incumbere exercitium necesse est, quo paupertatem nostram et miserias, non corporis sed animæ multo graviores, depellere debemus? Itaque cum oratione conatum serium ex nostra parte adhibeamus. Nec enim expectandum ut Deus nobiscum faciat miracula, et donum nobis meditandi, nullis ex nostra parte adhibitis mediis, infundat. His itaque præmissis, ac jam supponens verum proficiendi in virtute desiderium, sine quo utique incassum cadent omnia, breviter ea attingam, quæ nos ex nostra parte adferre

ex *ardenti desiderio* profecta,

cum *studio proprio* et *conatu* conjuncta.

possumus, ut donum meditandi, divina adspirante gratia, consequamur.

Sunt alia ante meditationem servanda, alia in ipsa meditatione, alia post. Quæ ante servanda sunt, sub præparationis nomine continentur. De hac ergo primo agamus.

Caput primum.

DE SERVANDIS ANTE MEDITATIONEM.

Præparatio duplex:

PRÆPARATIO duplex statui solet, *remota* et *proxima*. De remota præparatione jam aliqua diximus. Illud enim verum ac sincerum proficiendi desiderium, quod omnino illi necessarium esse innuimus, qui fructuose meditari cupiat, vel solum est optima ad meditationem præparatio. Ut tamen clarius rem exponam, aliquid etiam magis in particulari de hac remota præparatione dicendum.

remota, quæ submovet *obstacula*, qualia sunt: *superbia*,

Remota igitur præparatio ad meditandum, nihil est aliud, nisi animi talis comparatio, quæ ad recte meditandum disponit, removendo scilicet, *obstacula* et *adjumenta* adhibendo. *Obstacula* quæ sint, novimus satis. Obstaculum meditandi est superbia et vana sui æstimatio: nam *cum simplicibus* et humilibus *sermocinatio Domini*. Dominus *humilia respicit, et alta a longe cognoscit*. Obstaculum est hypocrisis et cupiditas alium se simulandi quam revera sit: *Spiritus enim disciplinæ Sanctus effugiet fictum*. Obstacula sunt peccata omnia, in quibus hæret anima: *quoniam in malevolam animam non introibit sapientia* illa cœlestis, *nec habitabit in corpore subdito peccatis;* (quo loco cum peculiariter corporis labes exprimatur, haud obscure innuitur, peccata ac defectus contra virtutem angelicam, gravissimum ponere gratiis Spiritus Sancti impedimentum). Obstaculum item valde magnum est, animi per diem dissipatio et negligens custodia sensuum. Nec enim fieri potest, ut bene, devote meditetur, cujus imaginatio plena est nugis; aut ut is mentem habeat in oratione collectam, qui alias non officii sui ratione probabili, sed ob curiositatem suam, immodestiam, ceteraque vitia, semper est dissipatus. Hæc ergo ac similia obstacula, meditari fructuose cupienti, sunt serio removenda. Adhibenda vero *adjumenta*

hypocrisis,

quævis peccata,

dissipatio animi;

non alia fere nisi exercitia earum virtutum quæ illis obstaculis sunt contrariæ, humilitatis, simplicitatis in agendo, custodiæ sensuum, etc. Hæ enim sunt, quæ et animam reddunt quietam, adeoque aptam ad meditandum ; ac simul divinas attrahunt gratias. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt :* illi sunt, super quos Deus *vultum suum illuminare* in oratione solet. Nec omittenda hic mortificatio quæ quasi pretium est, quo a Deo donum meditandi emimus. Ita enim fere contingere videmus, ut qui magis mortificationi studeant, majorem habeant in oratione gustum, et contra. Deus scilicet illud nobis libenter concedit, quod nos videt tanto studio desiderare, ut etiam pelle propria, et quibusvis factis sacrificiis, emere velle videamur. - Fateor equidem, hanc animi dispositionem, quam ut remotam præparationem ad meditandum pono, ipsam jam esse talem, quæ usum orationis, et jam perceptum ex ea fructum videatur supponere. Sed habet tamen hæc dispositio varios gradus. Initia certe horum omnium habere debet quilibet meditans. Desiderium quidem verum proficiendi omnibus utique, etiam primis tironibus, inesse debet ; is enim et non alius esse debet finis, ob quem ad Societatem omnes venimus.

et adhibet *adjumenta* generalia, quæ sunt : *virtutes contrariæ, mortificatio;*

Jam vero quod attinet ad *præparationem proximam*, hæc, ex S. P. N. Ignatii doctrina, ista fere complectitur :

et *proxima* ex Addit. S. P. N.

Ut pridie materia meditationis matutinæ legatur, vel audiatur attente, observando scilicet, qui fructus meditanti pro ejus animæ statu, ex ista meditatione sit decerpendus ;

pridie,

Ut jam in lecto decumbens, ante somnum breviter eamdem materiam recolat ;

ante somnum,

Ut mane expergefactus primam cogitationem de futura meditatione suscipiat ;

mane.

Ut inter lavandum, et eundum, eadem cogitet, ac sensa futuræ meditationi conformia foveat ;

Ut demum ad ipsam meditationem quieto animo ac sedato accedat, et immediate antequam incipiat « per tantillum tempus, quo percurri Oratio Dominica posset (verba sunt S. Patris), animo sursum elevato, consideret Dominum JESUM, ut præsentem, et spectantem quidnam acturus sit. » Cogitet, coram quo versetur, ad quem sit locuturus, ac proin, *priusquam in genua provolvatur*, Deum sibi viva fide præsentem proponat, suaque omnia intime perspicientem. Dico, *priusquam in genua pro-*

N. B. *Add. tertia* primæ *hebdomadæ.*

volvatur; nam hæc viva præsentis Dei apprehensio, non post orationem præparatoriam, quasi præludii loco, sed ante illam, quemadmodum ante omnem orationem haberi debet. Quod ideo instantius hoc loco notavi, quod illud frequenter a multis non observari videtur, qui repente scilicet et quasi tumultuarie, non cogitantes quid sint acturi, in genua sese abjiciunt.

Hæc omnia et singula momenti sunt magni, ut adeo, qui omnia servet, multum; qui pauca, parum; qui nil horum adhibeat, nil se perfecturum merito sibi persuadere possit: *Ante orationem præpara animam tuam, et noli esse quasi homo qui tentat Deum.* Hæc a S. P. N. Ignatio ante meditationem facienda præscribuntur, eaque etiam ipse, licet jam orandi habitu præditus singulari, ac sublimi dono contemplationis donatus, nunquam tamen omisit. Multo itaque magis nos, qui parum sumus in hoc exercitio versati, et alioqui nimium quantum distrahi ac dissipari solemus, præparationem hujusmodi, omnesque ejus partes adhibere studiose convenit. — Hinc vero apparet, ut etiam illud obiter moneam, cur tantopere nobis inculcari soleat, ut strictum silentium ac severam modestiam vesperi præsertim ante somnum, et mane ante meditationem servemus; quia scilicet omnis in hoc genere defectus, istis temporibus commissus, magnum habet in meditationem influxum, et impedire eam plurimum potest, tum ratione dissipationis, in quam se anima conjicit per hujusmodi imperfectiones, tum ratione subtractionis divinæ gratiæ, in pœnam talium infidelitatum.

In *visitatione SSmi.*

Posset etiam illud proximæ præparationis loco addi, ut mane in visitatione Sanctissimi ipsam meditationem, quam mox facturi sumus, præsenti Domino commendemus, ac Virginis Matris, aliorumque Sanctorum Patronorum opem ac intercessionem ad illam horam imploremus.

Caput secundum.

DE SERVANDIS IN IPSA MEDITATIONE.

Meditatio ipsa tres habet partes.

HABET meditatio ipsa tres partes, seu tria tempora, initium, medium et finem, seu *ingressum, progressum, egressum.* Aliquid dicendum de singulis.

I. — De initio seu ingressu.

Per initium seu ingressum intelligitur quidquid in meditatione ipsam materiam meditandi seu puncta præcedit. Sunt autem sequentia :

Ingressus fit :

1° Adoratur Deus humillime, procidendo in genua, nisi aliqua corporis infirmitas impediat, in quo casu curandum, ut tanto major sit interna reverentia. — Hic primus est actus meditantis, qui ut fiat intimo cordis affectu, præcessisse debet illa quam in præparatione proxima dicebamus, consideratio, quidnam acturus sim, et coram quo Domino sim constitutus. Viva ergo fide meditans, ac si apertum supra se videret cœlum, in eoque Deum in immensa Majestate, innumeris SS. Angelorum et hominum turmis circumdatum, qui cum universa Curia sua cœlesti in ipsum oculos habeat defixos ut videat, quid sit facturus, et quomodo oraturus ; hac, inquam, viva fide in genua se abjiciat, et quanta possit maxima devotione consuetam *orationem præparatoriam* recitet.

1° *Adoratione*,

2° *Oratio præparatoria* communis ante omnem meditationem. Continere illa solet, præter *adorationis* actum, id est agnitionem Divinæ Majestatis suique nihili, etiam *dolorem* ac deprecationem de *peccatis*, merito omni semper orationi præmittendam, tum *oblationem* sui suarumque potentiarum ad meditandum, ac *petitionem* divini auxilii ad bene orandum. — Hos ergo actus, non magis ore quam corde, eliciamus curandum est. — At nunquam hæc oratio prætermittenda, etiamsi quis forte aliquo casu impeditus serius paulo ad meditationem veniat.

2° *Oratione præparatoria.*

3° Fiant ea, quæ S. P. vocat *Præludia*. Adhibenda saltem duo :

3° *Præludiis.*

Primum Præludium fit ad imaginationem aliquantum juvandam, et ad amovendas facilius distractiones. Vocatur a S. P. compositio loci, ut scilicet meditans sibi rem ipsam, de qua meditaturus est, quasi ob oculos ponat : v. g. si de CHRISTO crucifixo meditaturus est, cogitet, se esse in monte Calvariæ, ac videre ibi CHRISTUM JESUM in cruce suffixum, vulneribus obsitum, sanguine undique manantem, inter duos latrones medium ; stante sub cruce B. V. Matre, cum Joanne, Magdalena, paucisque aliis piis mulieribus. Reliqua innumerabilis turba impiorum fere est, irridentium, blasphemantium, etc. Si de CHRISTI nativitate, rem ob oculos ponat, quemadmo-

Præludium primum : Aliud *in rebus sensibilibus*,

dum solet depingi ; v. g. stabulum desertum ac ventis pervium, in aliquo angulo illius præsepe, in quo Divinus Infans, involutus pannis, jacet ac vagit ; adstant B. V. et S. Joseph, et, si ita meditatio requirit, aliquot pastores, etc.

Atque in his quidem ac similibus materiis, compositio loci magni solet esse usus, si bene fiat ; quia imaginationem certo alicui objecto affigit, ne tam facile evagetur ; quod si in decursu meditationis evagari eam contingat, recurrendum denuo ad formatam in præludio repræsentationem ; ut solent illi, qui rem aliquam inspicere accurate volunt, qui, si quando oculos aliquo casu vel rumore avocati ad alia converterunt, mox, ubi se collegerint, ad rem, quam inspectandam sumpserant, se referunt.

N. B. Illud autem hic attente observandum, in talibus materiis, non debere meditantem proponere sibi rem illam, ut depictam in tabula, neque etiam ut a multis jam sæculis gestam ; sed ita, ac si ipse rem coram se agi videret in præsenti, ac si adesset in Bethlehemitico stabulo, in monte Calvariæ, omniaque oculis suis spectaret, auribus audiret, resque illæ nunc actu fierent.

Aliud *in materiis incorporeis.* Si vero res meditanda oculis proprie videri nequeat, v. g. peccatum, vel virtus, vel aliud quid non corporeum, non tanti solet esse adjumenti hoc præludium, nisi quis vivam valde imaginationem habeat. Aliqua tamen compositio loci adhiberi poterit; et v. g. de peccato meditaturi, poterimus, ut ait S. P. Ignatius, per imaginationem cernere animam nostram in corpore isto velut in carcere constrictam, hominem quoque ipsum inter bruta animalia exulantem ; vel v. g. peccatum nobis proponere sub figura alicujus teterrimi et horribilis monstri ; vel ejus effectus, ut inferni ignes peccatori paratos, hominem sub dæmonis potestate, catenis constrictum ac jamjam in illud tormentorum barathrum præcipitandum, etc. Ita aliæ, atque aliæ possunt adhiberi imagines, pro ratione materiæ. Determinandæ autem sunt hujusmodi imagines seu præludia pridie in præparatione meditationis, nec diversæ simul imagines assumendæ, nec multum in illis quærendis seu excogitandis laborandum. Si nihil facile occurrat, præludium hoc primum in sola recordatione materiæ, de qua meditandum erit, consistet.

Aliud *in sententia meditanda.* Denique si materia meditationis est aliqua sententia CHRISTI Domini, præludium primum erit sistere se inter discipulos CHRISTI aliosve auditores et sententiam

illam tamquam ex ore Divini Magistri excipere. Pariter si alia aliqua verba Scripturæ Sacræ meditanda fuerint, oportebit primo præludio audire ea, quasi ex ore illius Sacri Scriptoris, cujus illa sunt, vel audire ea, quasi cœlitus ad meditantem delapsa, et ad ipsum peculiari modo directa. Et sic de ceteris.

Secundum Præludium nil aliud est, nisi postulatio gratiæ, non jam generaliter ad bene faciendam meditationem (id enim in oratione præparatoria petitur); sed in particulari ad obtinendum illum fructum, qui in illa meditatione propositus est. Petenda fere duo, *illustratio* intellectus, et *motio* voluntatis, ut et cognoscamus et velimus; v. g. si de peccato meditatio est futura, petemus gratiam, qua et cognoscamus quantum malum sit peccatum, et voluntate illud serio detestemur ac horreamus. Habetur passim aliqua formula petitionis ad tres Personas Divinas in hoc præludio secundo adhibendæ; addendum tantum in quavis meditatione id, quod illi meditationi singulariter convenit.

Præludium secundum: Petitio gratiæ *particularis duplicis.*

In meditando de aliqua historia, præscribit S. P. ut ante duo prædicta præludia primum breviter tota historiæ meditandæ series in memoriam revocetur, tum fiat compositio loci; ac tandem petitio gratiæ. — Itaque erunt tunc præludia tria.

In *historiis* præludia tria.

Ceterum totus hic ingressus meditationis, nempe: adoratio, oratio præparatoria, præludia regulariter non plus temporis occupare debent, quam minuta 4 aut 5 ad summum.

II. — De medio seu progressu.

Medium seu progressus complectitur ipsum veluti corpus meditationis, nempe ipsa puncta, quorum communiter bina vel terna, aut etiam plura parata habere oportet. In his itaque punctis perpendendis, ruminandis, et in quærendo in illis fructu spirituali, proprie ipsa consistit meditatio. De divisione punctorum nihil hic dico, cum aliunde proponantur semper puncta, vel ex libro aut scripto determinata habeantur. Sed qua ratione materia meditationis sit dilatanda, quomodo animus circa veritatem, in punctis meditationis propositam, occupari, ac in illa detineri debeat, quomodo quærendus sit ac decerpendus ex quolibet puncto fructus, quomodo sit res applicanda ad præsentem animæ statum; de his scilicet aliquid jam hoc loco dicendum.

Progressus fit applicatione trium potentiarum.

Ergo ex mente ac doctrina S. P. N. Ignatii meditatio consistit in applicatione trium potentiarum, videlicet : *memoriæ*, *intellectus* ac *voluntatis ;* quæ facultates animæ si rite omnes applicentur, bona fiet meditatio. Applicandæ autem sunt omnes tres in quovis puncto ; ut unum etiam punctum potest esse materia sufficiens meditationis.

§ 1. Quomodo memoria exercenda ?

Memoria quomodo applicanda,

Primo ergo memoria sibi denuo revocat rem meditationi propositam, ita fere, prout in præludio primo fieri debuit ; cum hoc tamen discrimine : 1° Quod non jam universa materia, ut in præludio, sed illa solum pars, quæ in puncto isto proponitur, est revocanda. 2° Quod fieri debet hæc repræsentatio multo accuratius et fusius plerumque, quam in præludio : v. g. si meditationi proposita est sententia ; in præludio proponebamus nobis solum, ac si hanc sententiam ex ore Domini vel cœlitus nobis ipsis dici audiremus. — At vero hic in meditatione, ita applicanda erit memoria, ut et audiam illam sententiam mihi dici, et attente mihi proponam, quisnam ille sit, qui hoc dicat ? et quidnam dicat ? attenta bene cujuslibet vocis significatione. Ita demum hæc prima applicatio memoriæ parabit viam reflexionibus, quas mox intellectus facere debebit. Item, si meditationis materia sit res gesta ; non totam illam, ut in præludio, sed partem ejus unam, in isto puncto tractandam, revocare in memoriam debeo : neque solum revocare, sed etiam circumstantias, quæ illi insunt, attente considerare, mihique proponere, quæstiones mihi faciendo : *quis ? quid ? ubi ? quibus auxiliis ? cur ? quomodo ? quando ?* etc. Hæ enim quæstiones hoc loco potius agitandæ ; cum intellectus applicatio magis ratiocinari debeat ad practicum ex hujusmodi circumstantiis, prius bene observatis, fructum colligendum.

in *sententia*,

in *re gesta*,

Exempla : 1° In meditatione *sententiæ*. *Præludium primum.*

Exemplum in utroque genere, in sententia scilicet, et in re gesta, subjicio :

Sit meditationis materia illa sententia Domini Jesu : *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur : animæ vero suæ detrimentum patiatur ?*

Præludium primum : « Proponam mihi ob oculos Do« minum meum, turba discipulorum circumdatum, ac « statuam meipsum inter illos, ac si Dominum audirem « dicentem etiam ad me : *Quid prodest*, etc. »

Memoria vero sic applicabitur :

Memoria : Quis?

Dicit ergo CHRISTUS JESUS... qui est æterna sapientia, et æterna veritas... missus de cœlo Magister salutis... qui non vult me frustra terrere aut angere, sed salvare... Hic ergo JESUS dicit : « *Quid prodest ?* « id est, nihil prodest... homini cuicumque... *si mun-* « *dum universum lucretur*... etiamsi solus totum « mundum, et omnes ejus divitias... honores... vo- « luptates... etiamsi hæc omnia solus obtineat... *si* « *animæ suæ*... immortalis et æternæ... *detrimentum* « *patiatur*... si animam suam perdat per peccatum in « damnationem æternam? Ita est... ita dicit JESUS « CHRISTUS : credo, quia est ille æterna, infallibilis ve- « ritas.... nihil prosunt.... nihil proderunt homini « omnia mundi bona... omnis ejus gloria... omnes « ejus deliciæ... nihil homini proderunt, si animam « perdat... Ita dicit JESUS CHRISTUS. Et certe! Nam « totus mundus transit... sed anima non transit... « anima æternum manet, ut sit felix... vel infelix in « æternum... Transit mundus... et omnis ejus gloria... « et omnes ejus jucunditates... et omnes ejus divitiæ.. « transeunt ista omnia... veniet aliquando horum om- « nium finis ; et certe tunc nihil proderit his aliquando « fuisse fruitum... cum jam ultra non durabunt... « Quod si quis fortuna in mundo gaudeat prosperrima... « per annos 10... 30... 40..! Rara hæc felicitas.... pau- « cissimis contingit !.. Et tamen etiamsi alicui ita con- « tingat... quid prodest, si animam perdat?.. Trans- « ibunt isti anni omnes... veniet finis... Sed anima « erit semper.. vel salus ei obtinget... vel damnatio... « Sed huic felicitati vel infelicitati animæ... nun- « quam... nunquam veniet finis... Ergo... vere... « quid prodest homini, si mundum universum lucretur, « animæ vero suæ detrimentum patiatur ? »

Quid dicit?

Credis hoc?

Cur etiam ita est?

Fateor equidem quæ ultimo loco posita sunt (in inquirenda aliqua ratione dicti) posse videri potius pertinere ad exercitium intellectus. — Sed parum refert. — Hic ita positum est, ut intellectui remaneat sola applicatio veritatis generalis ad se suumque statum. — Certe applicationem memoriæ cum applicatione intellectus quodam modo commisceri, nihil vetat. — Quin etiam ipsa voluntas sese hic exercere in affectus aliquos potest.

2° Exemplum in meditatione *rei gestæ.*

Exemplum applicandæ memoriæ in re gesta sit sequens. Apponam etiam hic primum Præludium, ut utriusque discrimen appareat.

Sit meditandus CHRISTUS crucifixus : P. 1. Quid patiatur Dominus in corpore ; P. 2. Quid patiatur in honore ; P. 3. Quid patiatur in anima. — Hic patet, præludium fore, quod totam rem breviter complectatur contra vero memoriæ applicationem esse restringendam ad illud punctum quod meditandum veniet. Itaque.

Præludium primum.

Præludium primum : « Sistam me præsentem in « monte Calvariæ, et ponam mihi ob oculos CHRISTUM « Dominum, pendentem in cruce, viventem adhuc, inter « duos latrones, medium, defluente copioso sanguine. « Videbo etiam innumerabilis populi multitudinem, « qui fere omnes Dominum deridentes ac blasphemant, « quorum furibundos vultus aspiciam, ac murmura et « clamores audiam. Inter hæc agonizans JESUS clamat : « Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me ? » Hoc præludium, ut patet, omnia tria puncta compendio complectitur.

Memoria :

Jam vero in applicatione memoriæ, unum solum sumetur, omissis iis, quæ ad illud punctum, non pertinent, v. g. :

Quid ?

P. 1. *Quid patiatur Dominus in corpore.* « Pendet « Dominus in cruce. O quantos patitur dolores. . . quam « atrocia tormenta !. . Totum corpus vulneribus in san- « guine est obsitum. . . Vere *non est ei species, neque « decor. . . a planta pedis usque ad verticem capitis non « est in eo sanitas.* . . omnia membra, heu ! quam acerbe « cruciantur ! Caput spinis perforatum. . . aculei fron- « tem penetrarunt. . . totumque caput cinxerunt. . . « Oculi suffusi sanguine. . . tota facies contusa ac « livida. . . Os cruciatum felle. . . pectus, dorsum, la- « tera, brachia, crura, flagris horrendum in modum dila- « cerata. . . pluribus in locis, avulsa carne, nuda ossa « conspiciuntur. . . manus ac pedes clavis tremendo « cruciatu confixi. . . et ex istis horrendis vulneribus. . . « ex læsis ac pertusis nervis, pendet jam una, altera,

Quis ?

« tertia hora, vivus !. . Quam immania tormenta !. . Hæc « talia ac tanta patitur JESUS CHRISTUS. . . innocens, « sanctus, impollutus, bonus. . quin immo innocentia, « sanctitas, bonitas ipsa. . . Deus et homo. . . Salvator « generis humani. . . infinito amore dignus !. . Ille, qui « gaudium est Angelorum, et in quem cœlestes illi « spiritus desiderant prospicere. . . hic ita tractatur ab

Quibus ? Cur ?

« hominibus. . . sic permittente ac disponente æterno « Patre !. . Cur autem ista ? Non utique pro suis pecca-

« tis. . . quia nulla habet, qui numquam peccavit, sed « neque peccare potuit ; sed pro peccatis totius generis « humani... pro meis... pro meis (etiam istis et istis) « peccatis. . . hic tanta JESUS patitur !.. Patitur autem « tanta, licet et innocens ipse. . . tamen in silentio, sine « querela, et non solum sine odio in eos, qui tantorum « cruciatuum ipsi sunt causa et auctores, sed cum « summo eorum amore.. Hæc omnia ita revera se « habent ! ita docet Fides divina ; ita ego credo, credo « indubitanter ; quia sic docet fides, innixa revelationi « ac verbo Dei, infallibilis et æternæ veritatis. »

Quomodo?

Hoc fere modo applicabitur memoria. In qua quidem re applicanda diutius immorari non est necesse, cum fere, quidquid ad memoriam pertinet, in libris meditationum proponi soleat ; licet a meditante extendendum semper et accurate recolendum, non obiter : nam hæc memoriæ applicatio est quasi fundamentum, in quo reflexiones et affectus reliquæ meditationis fundantur, vel quasi semen et radix, unde reflexiones et affectus oriantur necesse est. Nisi vero hæc applicatio memoriæ attente fiat, multæ etiam reflexiones salutares interibunt. — Illud etiam merito hic observandum, quod passim commendari solet : ut scilicet, ubi fieri potest, in hac memoriæ applicatione exerceatur actus fidei circa veritatem vel historiam propositam. Sic enim reflexiones deinceps fient solidiores, majoremque vim habebunt ad voluntatis motionem. Itaque in utroque exemplo, quod modo adferebam, actum fidei subjunxi vel interposui.

Applicatio ista memoriæ *accurate* facienda,

adjecto plerumque *actu fidei.*

§ 2. QUOMODO APPLICANDUS INTELLECTUS ?

Quomodo applicandus *Intellectus?*

Postquam res meditanda, per *Memoriam*, eo fere modo quo diximus, menti proposita fuerit, sequentur actus *Intellectus*, cujus partes nimirum sunt : varias facere reflexiones super iis veritatibus, quas memoria proposuit ; applicare illas ad se suamque necessitatem ; conclusiones practicas inde deducere ; earum motiva ponderare ; et considerare quomodo secundum istas veritates, aut hactenus se gesserit, aut gerere in posterum debeat. Hæc omnia præstabit intellectus, neque magna ad hæc doctrina opus est ; quilibet, etiam simplex et indoctus, nullo negotio de his omnibus ratiocinari secum ipse poterit, divina gratia adspirante. Non enim requiruntur hic extraordinarii conceptus, doctæ animadversiones sed practicæ applicationes ac sim-

plices discursus. Commodissimum est, quod passim suadetur, et omnium etiam simplicissimorum captui accommodatum; percurrere scilicet sibique ipsi proponere simplices quasdam quæstiones, ad quas respondere facile quivis poterit, modo mentem applicare serio voluerit. Hæ quæstiones proponi fere solent sequentes: *Quid de hoc* (quod meditandum proponitur, vel quod memoria pertractavi) *est considerandum? Quæ conclusio practica inde deducenda? Quænam motiva ad hanc servandam inducunt? Quomodo hanc doctrinam ego hactenus observavi? Quid mihi in posterum faciendum? Quale impedimentum removendum? Quale medium eligendum?* — De singulis harum quæstionum seu reflexionum aliquid dicamus.

Quæ sibi *quæstiones* a quoque proponendæ?

1° *Quid de hoc est considerandum.*

Quid de hoc est considerandum?

Ad hanc quæstionem, insistendum est uni alicui veritati, quæ in puncto illo continetur. Non unam, sed plures veritates offert non raro unum idemque punctum. Harum itaque veritatum primo unam, dein alteram, et si quæ plures insunt, quasque singillatim meditans sumet discutiendas, sibique applicabit. Sic v. g. in sententia, quam supra posuimus: *Quid prodest homini* etc., saltem duo consideranda se offerunt: nempe, 1° universum mundum lucrari, vanum esse ac nullum solidum bonum; 2° animæ detrimentum, vel lucrum, esse momenti vere summi, in quo sita omnis hominis felicitas, vel infelicitas. — Pariter in puncto illo de CHRISTI crucifixi doloribus, plura occurrunt ponderanda, et applicanda; tot certe, quot fuere quæstiones in memoriæ applicatione tractatæ: v. g. *Quid? Quis? Quare? Quomodo?* etc. Singulæ enim singulas continent reflexiones, quas meditans salutariter facere, sibique applicare potest. Itaque primam ex illis reflexionibus assumens, faciet super illa sibi ipsi quæstiones reliquas: *Quæ conclusio practica hinc deducenda?* etc... Idem postea faciet in secunda reflexione, idem in tertia, et sic deinceps.

2° *Quæ doctrina practica inde concludenda.*

Quæ conclusio practica inde deducenda?

Hic inspicit meditans, quid ergo sibi faciendum sit, cum res, quam considerat, ita se habeat? Quomodo ergo mores juxta hanc veritatem instituere debeat? v. g. ex sententia illa: *Quid prodest homini*, prima reflexio erat: *universum mundum lucrari, vanum est ac nullum*

solidum bonum. Si jam quæro : *Quæ conclusio practica hinc deducenda ?* Unusquisque certe facile responsum inveniet, nempe : « Ergo universus mundus contemnen- « dus est cum omnibus suis divitiis, et honoribus, et « deliciis ; siquidem universum mundum cum omnibus « his lucratum esse quemquam, nihil proderit ! Ergo « nec pro universo mundo obtinendo, nec pro omnibus « ejus divitiis, honoribus, deliciis, quidquam detrimenti « in anima suscipere debeo. Multo vero minus pro « parvo aliquo bono temporali, pro vana aliqua gloriola, « aut humanæ laudis appetentia, pro aliqua sensuum « voluptate Deum offendere, et animam periculo expo- « nere debeo. »

Hoc vero loco illud summi momenti observandum documentum est, ut quisque meditans singillatim hoc loco illam deducat conclusionem, quæ ipsius statui sit accommodata. *Primo* enim, generalis conclusio communiter manet absque effectu. Ut si quis in exemplo proposito hanc solum deducat conclusionem : Ergo totus mundus contemnendus est, et ad particularia non descendat. Hujusmodi conclusiones non immerito comparantur explosionibus tormentorum, in nullum certum scopum directis, quæ hostem non lædunt, muros non subruunt. Sic etiam generales conclusiones, sine applicatione ad particularia, hostes animæ non infringunt, passiones in ordinem non redigunt, difficultatum muros non applanant, sed vere, ut ita dicam, aerem verberant. *Deinde* non sufficit etiam ad particularia descendere ; sed quisque ei particulari conclusioni insistere debet, quæ sibi conveniat, et applicare veritatem practicam ad rem illam, quæ sibi vel peccatorum ac defectuum causa, vel impedimentum in servitio divino sit, v. g. in exemplo, quod tractamus, conclusionem generalem : *Ergo universus mundus contemnendus est ; Ergo nec pro universo mundo quidquam faciendum, quod animæ noceat ; Ergo potius totius mundi facienda est jactura quam anima periculo exponenda ;* hanc, inquam, conclusionem generalem, alii aliter statui suo suæque necessitati applicare debent. Qui vanæ gloriæ cupiditate laborat, ita debet concludere : « Si universus mundus contemnendus « est ; quanto magis ego vanam illam gloriolam, quæ « mea bona opera corrumpit, et gravissimum mihi « damnum in anima affert, contemnere debeo. Si habe- « rem omnem totius mundi gloriam, si laudarer ac « summe prædicarer ab omnibus hominibus, nil mihi

Duo observanda : 1° Conclusio ne sit *generalis sed particularis ;*

2° Sit meditantis *statui accommodata.*

Exempla ;

Unum exemplum.

« prodesset; quanto minus proderit, si unus aut alter, « si pauci illi, quibuscum vivo, me laudent, magni « faciant, etc. » et descendendum hic etiam ad illas actiones, quas vana gloria ipsi sæpius inficit, ad illa peccata ac defectus, quæ ex vanæ gloriæ cupiditate committit, ut : si propter eam aliquando simulat, si defectus suos tegit, excusat, prætextis etiam mendaciolis elevat, etc. Hisce particularibus rebus applicare debet illud : *quid prodest ?* — Qui vero sensualitate laborat, gulositate, commodorum quæsitione sæpius labitur, ita secum ratiocinetur : « Si nec universus mundus « tantum valet, ut quis pro illo detrimentum suscipiat « in anima, et si nec pro toto mundo cum omnibus suis « voluptatibus peccandum est, multo certe minus pro « uno alterove commodo, pro bolo aliquo, qui momento « guttur pertransit, violandæ sunt regulæ, ac damnum « in anima suscipiendum ; et si nil mihi prodesset, et si « omnibus fruerer mundi deliciis, quanto minus prode- « rit in tantula voluptate sibi indulgere ; et si totus con- « temnendus est mundus, et omnes ejus deliciæ, quanto « magis illa miserabilis satisfactio gulæ ac sensualitatis, « etc. ; » descendendo hic etiam ad eas res in particulari, in quibus per sensualitatem, gulam, etc. peccata ac defectus committere frequentius accidit. — Qui aliquam invenit in vita Religiosa difficultatem, cui aliqua res nimis videtur gravis, nimis repugnans, nimis molesta, ita ut fors etiam vita Religiosa propter illam videatur insipida, etc , eamdem veritatem ita sibi applicare debebit : « Universi etiam mundi jactura potius facienda « est, ex sententia Jesu Christi, quam anima periculo « exponenda ; quanto magis hæc et illa difficultas po- « tius subeunda mihi alacriter est, quam ut pretiosissi- « mum donum vocationis meæ, et assecurationem meæ « beatitudinis perdam.? Quid enim mihi proderit, hanc « et illam molestiam fugisse, hanc et illam crucem evi- « tasse, hanc et illam rem, quæ meæ naturæ displicet, « evasisse, si in anima mea detrimentum capiam, si « vocationem, si salutem perdam, ac postea per totam « æternitatem ferre cogar acerbissima, etc.? » descendendo pariter ad eas in particulari difficultates, quæ sæpius occurrunt, sæpius ipsum turbant, ac displicentiam movent. — Sic itaque unam eamdemque veritatem, alii aliter sibi pro sua necessitate applicare debent ; et ex una eademque generali conclusione, conclusiones particulares suo statui accommodatas deducere. —

Alterum exemplum.

Tertium exemplum.

Porro, hoc monitum tanti est momenti, ut asseveranter dici possit, ab hujus observatione vel neglectu maxime omnem fructum meditationis pendere.

3° Quænam motiva ad conclusionem servandam inducunt?

Motiva varia:

Motiva seu incitamenta ad faciendum id quod in meditatione cognoscimus esse faciendum, hic consideranda sunt ac ruminanda, ut solida fiant melioris vitæ proposita. Voluntas nostra sequitur intellectum. Si intellectus motiva rei non capit, voluntas parum ad illam afficitur.

Jam vero motiva seu incitamenta ad fugiendum vitium, ad sectandam virtutem, ad difficultates ac molestias generose superandas, sunt *decens*, *utile*, *jucundum*, *facile*, *necessarium*, et si qua sunt alia, quæ ad aliquid movere atque incitare animum possunt. Hæc motiva, vel omnia, vel certe eorum aliqua ad materiam quam meditamur, ad conclusionem practicam, quam deduximus, sunt applicanda.

Decens.

Decens significat rem esse honestam et convenientem. Cogitet hic meditans, quid *hominem* ratione præditum, quid *Christianum*, quid *Religiosum*, quid *Socium* JESU facere deceat? amplissima hic et fortissima inveniet motiva. Nostris volvendus quotidie, immo assidue, esset titulus *Socii* JESU, qui solus titulus gravissimum habet ad movendum pondus. Nam quod vitium, quem defectum etiam levem, non decet fugere eum qui *Socius* JESU velit dici et esse? Quam virtutem, immo vero quam perfectionem ac sanctitatem non decet sectari eum qui *Socius* JESU esse velit, JESU, inquam, exemplaris omnis virtutis et sanctitatis? Quam item difficultatem, quam molestiam, immo vero quam afflictionem, etiam gravissimam, quæ tormenta, quos contemptus non decet generose superare ac tolerare eum, qui *Socius* sit JESU, ejusque *Crucifixi*? Vere hic titulus *Socii* JESU, vel solus rite ponderatus, sufficere potest ad animam convincendam, ac vehementissime, Dei adspirante gratia, impellendam. Præbebit semper hic titulus uberrimum fontem piarum cogitationum, et affectuum humilitatis, ac desiderii ad meliora adspirandi.

Utile.

Utile, complectitur commoda spiritualia, quæ observatio doctrinæ illius practicæ mihi afferet. Spiritualia, inquam, commoda, quæ animæ bonum spectant et æternitatem; nam alia non sunt supernaturalia, adeoque vana

N. B.

motiva. Itaque non ista hic perpendenda sunt commoda: v. g. pœnitentias evitabo, superioribus satisfaciam, fratribus placebo, et alia similia; nam talia motiva, et per se vitiosa sunt, et ad vitia æque ac ad virtutes inducere possunt: hypocritas certe efformabunt potius, quam veræ virtutis studiosos. Posset fors aliquando aliquid horum adjungi ad alia motiva supernaturalia, sed semper valde hoc parce, ne tam levibus fundamentis nostra virtus innitatur. Commoda ergo supernaturalia ponderanda sunt: v. g. si hanc doctrinam observavero, vitabo multa peccata ac defectus, cavebo multos morsus conscientiæ ac perturbationes, et pœnas tam multas in purgatorio olim luendas non contraham; habebo pacem conscientiæ, multos actus virtutis faciam, pro quorum singulis gratiam mihi apud Deum augebo, et merita pro futura vita, ita ut dives fiam coram Domino; attraham benedictionem divinam etiam super munera mea; fiam aptum gloriæ divinæ instrumentum, etc. Innumera possunt hic cogitari commoda, vera, solida, supernaturalia, quæ in omni practica conclusione inesse solent, et ex quibus quisque iis potest magis insistere, quibus se sentit magis moveri. Duo illa generalia teneantur semper: quæ mala spiritualia evitabo? quæ bona consequar mihi, et aliis? — Nam, ut dicit Scriptura: *Qui diligit iniquitatem odit animam suam. Timentis* vero *Dominum beata est anima ejus... et omnia, quæcumque faciet, prosperabuntur.*

Jucundum.

Jucundum, illud est: Quantum gaudebo, si hanc doctrinam observabo? Neque enim tristis est vita, ad normam divinæ voluntatis exacta; immo, si est in hac lachrymarum valle aliqua veri gaudii pars, est certe in anima, quæ DEO studiose famulatur: *Israel, si attendisses mandata mea, facta fuisset sicut flumen pax tua, et jucunditas tua sicut gurgites maris.* De impiis vero: *contritio et infelicitas in viis eorum, et viam pacis non cognoverunt.* Hæc et similia, quæ omnium etiam Sanctorum experientia comprobantur, tamquam solida motiva ad virtutem ac perfectionem sectandam, animæ suæ proponere quisque poterit.

Facile.

Facile, cum Dominus JESUS jugum suum suave esse, et onus suum leve dicat, et universaliter promittat requiem animæ illis, qui jugum suum tollant super se; est hoc certe verum, et verum esse etiam ego sentiam, si tollam jugum Domini super me, totam videlicet ejus legem Evangelicam conando observare quam exactis-

sume : nam hoc est *tollere jugum illud* super se, et veluti humeris suis imponere. Qui vero aliqua tantum servare, et non omnia intendit, hic jugum Domini una veluti manu volens portare, gravabitur, et non erit illi onus leve. Si quis itaque onus hoc Domini grave sentit, non aliunde hoc est, nisi quia totum illud super se non tollit, et quia non est mitis et humilis corde ; nam hæc duo requirit Dominus. — *Mandata ejus gravia non sunt.* — *Ambulavimus vias difficiles*, aiunt impii, *lassati sumus in via iniquitatis.* — Quæ etiam cum proportione verissima sunt in Religiosis, qui non habent spiritum vocationis suæ, spiritum humilitatis, obedientiæ, etc. Gravius multo est, superbiam in corde fovere, propriam voluntatem mordicus tenere, etc., quam hæc ipsa vitia abnegare, quæ dum abnegamus, debilitamus et occidimus illos serpentes, qui in nobis vivunt, et omnium tristitiarum, et pœnarum interiorum causæ sunt, dum ad primam occasionem adversitatis alicujus mordent et cruciant. — Quid vero, si consideretur gloria cœlestis ? quam facilia debent nobis videri omnia, quæ mercedem æternum duraturam obtinebunt : *Leve est mihi omne onus, quod fero, propter magnum illud bonum, quod spero*, aiebat S. Franciscus seraphicus. — Hæc ergo et similia nobis proponamus, si terreri nos difficultatibus contingat Quamquam generosis animis potius ipsa difficultas motivum est, ad libenter rem aliquam aggrediendam, gaudentibus, si quid difficilioris operæ facere aut gravioris molestiæ ferre possint pro Eo, qui tanta pro ipsis fecit, et passus est, quique infinito amore dignus est ; pro quo si millies mortem acerbissimam subeant, parum se facturos merito existimarent.

« Tollite jugum meum super vos, et discite a me quia mitis sum et humilis corde.» En conditiones !

« Et invenietis requiem animabus vestris ; jugum enim meum suave est, et onus meum leve. » En promissa !

Necessarium, complectitur graves illas causas, ob quas debeo omnino practicam illam doctrinam observare, etiamsi nec utilis alias, nec jucunda esset, etiamsi vel difficillima mihi videretur. Scilicet, si non observem hanc doctrinam, infelix ero, vel saltem gravissimis me periculis exponam. Neque enim est res indifferens, facere vel non facere ea, quæ facienda cognovi ; sed est omnino necesse facere. S. Paulo necesse erat, esse zelosum Apostolum, ut ipse dicit : *necessitas enim mihi incumbit ; væ enim mihi est, si non evangelizavero.* Pari modo ego mihi dicere debeo : *Væ mihi*, si non fiam humilis ; *væ mihi*, si non fiam perfecte obediens ; *væ mihi*, si non contemnam res hujus mundi ; *væ mihi*, si non fiam mortificatus ; *væ mihi*, si non serio tendam ad

Necessarium.

perfectionem, etc. : quia hæ sunt obligationes status et vocationis meæ, quas si non coner explere, non salvabor, vel certe gravissimo periculo me exponam. Non relinquitur mihi ad libitum, si vivere volo Jesuita, esse bonum Religiosum, vel non : ut bene quidem faciam, si servem Regulas, et vocationem meam expleam ; nihil autem mali sit, si non servem, et non expleam ; sed omnino *necessitas mihi incumbit* servare, et implere : alioqui non possum esse securus, et *væ mihi!* Non faciam gratiam DEO, si ipsi religiose ac fideliter serviam ; adhuc etiam tum servus inutilis ero, et quod debeo facere, faciam ; sed injuriam ipsi facio, si non religiose, si non fideliter ipsi serviam. — Hoc necessitatis motivum verissimam habet rationem etiam in iis, quæ tantum videntur esse majoris perfectionis, si illa cognosco, et DEUS me ad illa impellit : nam etiam in his infidelitas, et inobedientia erga DEUM vocantem potest mihi gravissima attrahere mala, præsertim illud maximum : ut me DEUS, tamquam infidelem, et inobedientem deserat et abjiciat.

Hoc porro motivum, cum semper vim habet magnam ad determinandam voluntatem nostram, tum præsertim adhibendum est in rebus, quæ nobis difficiliores videntur, et quando animus præ ignavia ac difficultatum horrore torpet. Tunc vel maxime his veluti calcaribus pungendus ac stimulandus est, propositis pœnis divinis, pœnis purgatorii, inferni ; propositis minis DEI contra tepidos, quos ex ore suo evomere minitatur, etc., mortis item ac judicii horrore, etc.

Sic ergo tractatur illa quæstio : *Quæ motiva ad doctrinam illam practicam servandam inducunt ?* Accurate autem hæc quæstio agitanda, ut virtus nostra non sit quasi fortuita et casualis, dependens a circumstantiis variis, sed solida, in solidis motivis supernaturalibus, ab intellectu bene ponderatis fundata. — Exemplis porro hic subjungendis supersedeo. Satis enim fuse explicata videntur, quæ huc pertinebunt, ut facile possint ad varias materias applicari. — Sequitur itaque discutienda quæstio :

4°Quomodo hanc doctrinam ego hactenus observavi?

Examen status sui.

Hoc loco instituitur veluti examen, et requirimus a conscientia nostra, quomodo nos circa illam veritatem, quam meditamur, hactenus gesserimus ut si secundum illam hactenus egimus, Deo gratias agamus ; sin autem,

confundamur intime et erubescamus, ac prospiciamus nobis in futurum. Nequaquam vero facile credendum, si videamur nobis illam doctrinam bene observasse : nam in hoc nos amor proprius, et exigua nostri cognitio decipere aliquando solent, ut videamur nobis jam aliquam virtutem consecuti ; placet enim valde talis cogitatio. Accidit hoc præsertim incipientibus, qui dum aliquod sibi lumen circa aliquam doctrinam practicam habere videntur, et rationes ac motiva perspexerunt, dum occasio exercendæ illius virtutis nulla occurrit, credunt se illam jam assecutos, cum longissime absint ; id quod ipsi sæpe postmodum magno suo damno experientia discunt. Tendendum ergo semper hic ad nostram humiliationem et confusionem, condemnando nos ipsos, quod illam doctrinam non observaverimus, vel si aliquando observavimus, quod valde imperfecte, neque ita, ut a nobis gratiæ divinæ exigebant. — Descendendum etiam hic ad casus et occasiones particulares, ex quibus maxime virtutis nostræ, vel vitiorum habitus cognoscitur. Si quis enim ita generaliter ex se quærat : *an ego contempsi mundum ? vel saltem nunc illum contemno ?* forsan de præsenti facile sibi respondere posse videbitur : *contemno*. Sed quærat in particulari : « Quomodo « sit affectus, si rideatur, si humilietur, si contemnatur, « si minus affabiliter ab aliquo tractetur, si de defectibus « deferatur, vel reprehendatur? » fors aliter longe judicabit de se, ac vere vanum se adhuc et mundanum, adeoque non esse mundi contemptorem fateri debebit. Idemque fors censebit, ubi ex se quæsierit contrarium : v. g. « quomodo se gerat in bonis successibus ; quid « sentiat, cum laudatur, cum æstimationis signa sibi « exhibentur? etc. » in quibus occasionibus si adhuc gaudet, sibique placet, certe mundum nondum contemnit. — Eodem plane modo circa sensualitatem et carnis commoda ; eodem circa divitias vel bona temporalia ratiocinandum ; eodem denique circa omnes virtutes et vitia. De quibus si nos tantum generaliter, et quasi speculative examinemus, videmur nobis facile vitia superasse, vel virtutes consecuti ; at vero ad particularia descendentes, longe nos ab utroque illo bono abesse deprehendimus. — Fructus ergo in hac quæstione ille potissimum quærendus, ut ex vera nostri ipsorum cognitione, sincere coram DEO nos, et quam profundissime humiliemus, reprehendentes et condemnantes nosmetipsos.

N. B.

Tendere ad suam confusionem.

Descendendo ad particularia.

5° *Quid mihi in posterum faciendum?*

Quid in posterum?

Hic futuris prospicitur, et bona proposita, a voluntate dein amplectenda, intellectus inquirit. Descendendum pariter hic ad particulares casus, præsertim eos, qui majorem difficultatem facere videntur, quique sæpius occurrunt, et, ante omnia, qui hoc ipso die occurrent, vel certe occurrere possunt; ut nimirum dispiciamus nobiscum, quomodo nos in illis gerere debeamus, ut juxta veritatem cognitam agamus. Neque erit abs re, motiva prius considerata denuo sibi proponere, ut facilius sese voluntas ad generosam victoriam offerat. Non est, quod hic exemplum ponam, cum ex superius dictis satis ista clara esse debeant.

6° *Quale impedimentum removendum? Quale medium eligendum?*

Impedimenta et *media.*

Scilicet, quid me hactenus impedivit, quominus hanc doctrinam observarem? Quid me juvare poterit ad eamdem abhinc melius servandam? Difficile est hic aliquid generaliter præcipere, cum hæc impedimenta et media varia esse possint pro varietate materiæ, de qua aliquis meditatur, et magis etiam pro varia constitutione personæ meditantis. Uniuscujusque igitur erit, inspectis occasionibus, in quibus solet defectus aut peccata, de quibus meditatur, committere, tum secum diligenter inquirere: Unde tandem hoc proveniat? Quid ipsum ad ea committenda impellat? — Caveat porro, ne totum occasionibus adscribat. In subreptitiis quidem ac indeliberatis peccatis potissimum observandæ sunt occasiones, eæque vitandæ: ac propterea monemur, ut proposita nostra de vitandis peccatis indeliberatis, et quæ ex subreptione committi solent, versentur præsertim circa vitandas occasiones. Sed in aliis peccatis, quæ ex passionibus nostris oriuntur (exceptis peccatis carnis, quæ fuga sunt vitanda), non tam fuga occasionum, quam vigilantia super se, et generosa sui victoria opus est: v. g. iracundus, non debet existimare, impedimentum sibi ad mansuetudinem servandam esse hunc vel illum, qui sibi molestus sit, vel hunc et illum casum; nequaquam enim sic est; sed ipse sibi est causa; in se, in animo suo passionem portat: hanc mortificare debet, non occasiones fugere.

Impedimenta et

Ceterum, impedimenta generalia sunt ista tria præsertim: superbia, sensualitas, dissipatio animi. — His

contraria sunt tria media generalia : humilitas, victoria sui seu mortificatio, recollectio animi ; quibus appendicis loco, addi possunt, memoria Dei præsentis, actuum jaculatoriorum usus, frequens item recordatio motivorum, quæ in meditatione perspeximus, item communire animum singulari cura ante occasiones, in quibus novimus nos sæpe solere labi, etc. ; quæ omnia tamen ad unum ex illis tribus generalibus mediis referri possunt. *media generalia.*

Hæc in genere dicta de impedimentis ac mediis sufficiant. Uniuscujusque meditantis erit, se ipsum attente considerare, et invocato lumine cælesti, videre : Quid sibi in particulari sit impedimento ? Quid remedii adhibere possit ? Cognoscet hæc, si verum proficiendi desiderium habuerit ; illustrabit illum Dei gratia, consilium dabunt superiores et confessarii, ipsa etiam sana ratio, fide illustrata, docebit.

Per has igitur quæstiones, quas exposuimus, intellectus exercendus est ; qui si ad istas serio applicabitur, materia solida vix poterit deesse. — Postquam vero de una aliqua veritate, ex materia meditationis deducta, sic ratiocinatus fuerit, transibit ad alteram ; et hac similiter absoluta, ad tertiam ; et sic deinceps, ubique hasce quæstiones, vel omnes, vel certe aliquas earum agitando. — Jam de voluntatis exercitio.

§ 3. Quomodo voluntas applicanda ?

Voluntatis officium in meditatione duplex distingui potest : nempe *affectus* pios excitare, et resolutiones bonas seu *proposita* formare voluntas debet. Atque hæc duo sunt ita essentialia meditationi, ut sine his meditatio non sit futura oratio mentalis, quemadmodum esse debet, sed mera speculatio vel studium. *Voluntatis* officium duplex : *Affectus* et *Proposita.*

1° *Affectus.*

Primum itaque, quod agere voluntas debet, est excitare *affectus* pios seu quosdam internos motus, internos actus variarum virtutum exercere. Hi affectus debent esse per totam meditationem sparsi, certe debent esse quam frequentissimi ; nam hi potissimum faciunt, ut meditatio vera oratio fiat. Ignis enim gratiæ et amoris divini, qui ardere in cordibus nostris, vel certe adesse necessario semper debet, in meditatione, per varias considerationes variam veluti materiam nacta, in flammas prorumpere pro ratione oblatæ materiæ debet : *In meditatione mea exardescet ignis.* — Occurrit in rei meditan- *Affectus* excitandi. Quando ? — Per totam meditationem.

dæ consideratione mirabile aliquid, qualia vere sunt omnia opera divina, prorumpat voluntas in *admirationis* affectum ; occurrit beneficium divinum, affectus erit *laudis, gratiarum actionis, amoris ;* occurrit effectus iræ divinæ, vel ejusdem minæ, affectus erumpet *timoris ;* et sic alii atque alii pro ratione materiæ. Versabit meditans sua peccata, suas miserias, non potest non oriri affectus *humiliationis, confusionis sui, doloris, deprecationis,* etc.

Quomodo? — Non tam ore, quam corde.

Si vero modus quæratur excitandi hujusmodi affectus, illud ante omnia sibi quisque persuadeat, non esse hic opus verbis pulchre compositis. Affectus non a lingua sunt, sed a corde ; neque est nobis necesse agere cum DEO, sicut cum hominibus qui sensa cordis nostri non intelligunt nisi verbis ea exponamus : *Orantes*, dicit Dominus JESUS, *nolite multum loqui, sicut ethnici ; putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur.* Videtur hoc monitum Domini JESU vel maxime orationi mentali convenire. Sunt enim, qui putent non esse posse affectus bonos, nisi pulchre et eloquenter compositis verbis efferantur ; quasi vero DEUM, ita ut homines, verborum pondere in suam partem pertrahere necesse esset. Qui certe gravissimus est error. *Hoc negotium*, inquit S. Augustinus, *plus gemitibus, quam sermonibus peragitur.* Et, si frequenter in Psalmis ac reliqua Scriptura mentio fit de *clamore* ad DEUM, non oris plerumque, sed cordis clamor per affectus ardentiores intelligitur. Sed hac de re multa præclare, more suo, P. Rodericius P. I. T. 5, c. 12. — Illud sufficiat hic monuisse, non esse cur solliciti simus, quibus verbis affectus nostros exprimamus, cum etiam solo corde, nullis adhibitis verbis, optime exprimi possint. — Fateor equidem affectus cordis juvari multum solere, si aliqua adhibeantur verba, in quibus ille affectus exprimatur. Sed non est necesse, ut ista verba sint aut exquisita aut multa : præstat immo, ut mihi quidem videtur, ut verba illa sint simplicia et brevia, at frequentius repetantur, volvantur mente diutius. — Si qua occurrunt verba, ad exprimendum affectum, desumpta vel ex Scriptura sacra, vel ex orationibus quibus uti solet Ecclesia, vel quibus Sanctum aliquem usum fuisse novimus, illa certe essent optima ; cum peculiarem habeant unctionem, et gratiora DEO esse necesse sit. — Fors aliquod exemplum adduxisse non erit abs re. Itaque :

Juvant aliquæ voces.

Exemplum.

Ad considerationem divinorum beneficiorum excitan-

dus affectus *gratitudinis:* quid simplicius, quam ut dicas cum Psalmista: O! *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?* Jam si inter hæc animo volvas, quis tu sis, quis DEUS, qui tibi benefacit: *Quid..* (ego) *retribuam Domino...* (tanto)... *pro omnibus, quæ retribuit mihi;* et ipsius etiam beneficii, vel beneficiorum Ejus revolvas magnitudinem, facile erit, diutius etiam eumdem affectum fovere, repetendo identidem eadem verba attente ac sedate: *Quid retribuam* (ego) *Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?*

Eidem affectui *gratitudinis* possunt etiam optime inservire illa verba patriarchæ Jacob, quæ pulcherrimam continent gratiarum actionem: *Minor ego sum*, Domine, *cunctis miserationibus tuis.* Continent enim intimam agnitionem propriæ vilitatis, ob quam homo indignus est quem DEUS tantus vel respiciat, et agnitionem impotentiæ, in qua sumus, vel pro minima DEI miseratione debitas agendi gratias: *Minor sum cunctis miserationibus tuis.*

Sic alia atque alia possunt adhiberi verba. Et si nullum aliud occurrat, dic: *O Deus meus, ago tibi gratias.* Sed dic ex corde, et bonus hic erit affectus gratitudinis. Non verba Deus respicit, sed cor.

Alterum exemplum.

Similiter ad considerationem propriæ vilitatis, excitandus affectus *humilitatis:* quid simplicius, quam ut dicas: *O vere ego undecumque divino conspectu tuo, Domine, indignissimus;* quid facilius, quam hæc verba volvendo: *ego... undecumque divino tuo conspectu....* recogitare causas, ob quas, talis cum sis, vere divinis oculis sis *indignissimus*, et humilitatis affectum hac ratione etiam diutius fovere?

Eidem affectui *humilitatis* servire possunt illa etiam ad mentem S. P. N. Ignatii: *Quid sum nisi saccus stercorum et esca vermium*, quoad corpus; quoad animam vero, *fœdissimum ulcus et apostema, unde tanta sanies peccatorum profluxit*, et adhuc profluere non cessat, quas sordes divini oculi semper intueri coguntur?

Vel ex Apocalypsi: *O vere ego miser, et miserabilis, et pauper, et cæcus, et nudus!* — Vel etiam si dicas nil aliud nisi: *O quam vilis sum et abominabilis!* habes affectum humilitatis. De verbis noli esse sollicitus, corde tantum istum sensum volve.

Praxis quædam utilis in hanc rem.

Possent nullo negotio plurimæ breves sententiæ ve ex Scripturis, vel ex precibus in Ecclesia usitatis, vel ex Sanctorum dictis colligi pro variis affectibus. Posset

immo unusquisque sibi tales sententias affectuosas colligere, sibique familiares reddere, volvendo eas frequenter in oratione, dum affectus aliquis, qui per talem sententiam exprimitur, excitandus est. Et profecto melius quisque sibi talia colligeret, quam ab aliis collecta acciperet, quia non omnia omnes æque movent, et alii in aliis sententiis majorem inveniunt affectum et gustum. Qui preces vocales attente dicunt, et attente legunt spiritualia, iis facillimum erit, sententias tales pro affectibus variis colligere, quas in meditatione suis locis volvant. — Sed sint sententiæ breves, vis earum bene ponderetur, ac familiares reddantur. — Multorum Sanctorum exemplis hæc praxis confirmatur.

Affectus fovendus.

Illa observatio hoc loco non est omittenda, quæ omnino est ad mentem S. P. N., ut si affectum aliquem in nobis excitatum sentimus, eumdem diutius foveamus, sine anxietate pergendi ad alia, quæ in eadem meditatione adhuc tractanda sunt ; sed in eodem pergamus affectu, donec nobis satisfaciamus : v. g. in affectu *humilitatis* et agnitionis tuæ vilitatis, tamdiu illud : *ego vere undecumque divino conspectu indignissimus*, aut aliam in hanc rem sententiam tamdiu volve animo, quamdiu cum intimo sensu aut gustu aliquo spirituali tua ista vilitas tibi ante oculos manet, et affectus ille ardet : etiamsi nil aliud tota meditationis hora faceres, optima esset meditatio. — Ubi senseris refrigescere affectum tuum, transibis ad ulteriorem considerationem materiæ meditandæ. — In affectibus tamen iis, qui non adeo humilitatem spectant ac sui depressionem, v. g. in affectibus *gaudii*, *fiduciæ*, etc., quamvis sancti possint esse, quia tamen magis sunt illusioni obnoxii, si in illis diutius hærere, aut etiam totam meditationis horam impendere contingeret, idque sæpius, res esset pro majori securitate cum P. Spirituali communicanda.

Etiam in applicatione memoriæ locus est affectibus.

Affectus ergo, ut diximus, per totam meditationem sparsi esse debent. Idque intelligendum tam de memoriæ, quam de intellectus applicatione : ubique enim convenire posse, immo naturaliter quasi oriri debere aliquos affectus, quisque facile sentiet, si attente consideret ea, quæ de utriusque potentiæ applicatione supra ordine dicta sunt. Ab ipso statim initio saltem affectus fidei elici potest, et vero etiam deberet, ut suo loco notavimus, v. g. dicendo intimo sensu : *Credo, quia docet fides ;* — vel : *Credo quia tu, o Æterna Veritas, dixisti ;* vel : *Credo, quia tu dixisti, Domine, qui non es quasi homo,*

ut mentiaris. Cœlum et terra transibunt; verba autem tua non transibunt. Ultimus modus, ut patet, serviet maxime, si meditanda sunt verba Domini JESU, aut alia DEI dicta ex Scripturis deprompta.

2° *Proposita.*

Proposita formanda,

Alterum, quod voluntas præstare debet in meditatione, est *proposita* bona formare in futurum. Id quod adeo essentiale est meditationi, præsertim in Societate nostra, cujus vita est activa, ut sine formatione bonorum propositorum meditatio non sit satisfactura fini suo. Nam finis ejus, præsertim in Societate, est non tantum unam horam impendere DEO per orationem, sed meditando animam purgare a vitiis, exornare virtutibus, vitam omnem emendare ac perficere, confirmare se in divino famulatu, munire se contra difficultates ac tentationes, actiones suas rite disponere ad eas perfecte obeundas, etc. ; quæ omnia non aliter fiunt in meditatione, nisi per *proposita* rite facta. Quia vero hæc res, ut vel ex iis, quæ modo diximus, patet, momenti est summi, necesse est aliqua hac super re accurate, quantum Divina Bonitas dederit, notare documenta.

præsertim post quamvis considerationem practicam,

1. Ubinam in meditatione proposita facienda sint, satis patet: nempe, *sub finem considerationis* cujusque doctrinæ practicæ ex meditationis materia deductæ, prout supra de applicatione intellectus dictum est. Inter quæstiones enim, quas meditans sibi facere debet, habetur etiam illa : *Quid mihi in posterum faciendum ?* Responsum ad hanc quæstionem continebit facienda proposita. Et eodem pertinet etiam quæstio sequens : *Quale impedimentum removendum ? Quale medium eligendum ?* — Ubi se voluntas resolvit ad ea facienda, quæ intellectus ad istas quæstiones facienda esse cognovit, hæc ipsa resolutio est *propositum*. Ceterum, hoc non impedit, quominus etiam in decursu meditationis, ubicumque se aliquid vel faciendum vel vitandum offeret, obiter etiam de hoc propositum concipi possit. Sed proprius locus propositorum, quæ tamquam solidus fructus meditationis quæruntur, est certe, ut diximus, sub finem quæstionum, quas sibi meditans in applicatione intellectus facere debet. — Fiunt autem istæ quæstiones, ut suo loco dictum est, in quolibet puncto : et si in primo puncto plures considerationes practicæ continentur, fiunt quæstiones ac proin etiam proposita circa quamlibet talem

considerationem practicam. — Res in exemplis ibidem positis unicuique facile patebit.

sint autem *practica*,

2. Proposita vero sint *practica*, scilicet talia, quæ vere ad vitæ emendationem et ad perfectionem efficacia sint. Intelligi hoc loco illud maxime velim, ne proposita sint de aliqua tantum devotiuncula exercenda : ut, si ex meditatione de morte non aliud propositum conciperes, nisi v. g. : *dicam quotidie pro agonizantibus* 1 *Pater et Ave : et, pro obtinenda mihi felici morte, quotidie talem orationem faciam ad B. V.* Bona quidem sunt et ista proposita, at sola non sufficiunt : sed, ut proposita vere ac solide sint practica, statue, quid tibi maxime vitandum sit, quod peccatum, qui defectus emendandi ; et pariter, quæ virtus maxime comparanda, ut ad felicem mortem te disponas ; quæ item passio mortificanda, et quomodo. — Talia proposita voco *practica*.

particularia

3. Non sint proposita *universalia*, sed *particularia*. Videri possunt, quæ supra dicta sunt ad quæstionem secundam : *Quæ doctrina practica inde concludenda ?* et ad quartam : *Quomodo hanc doctrinam ego hactenus observavi ?* Quæ enim ibi sunt posita, huc vel maxime conveniunt. — Illud hic addendum circa proposita, scilicet proposita duplici fere modo fieri particularia : 1° Si versentur circa particulares casus ; 2° Si aliquid particulare statuatur faciendum in casibus universalibus. — Exemplo rem breviter declaro. — Facis propositum : *patiens ero in omnibus adversis*. Hoc propositum est universale, adeoque nil valet, nisi forte pro hominibus valde spiritualibus et perfectis. Fac ergo ex universali proposito particulare ; id quod duplici modo fieri potest : 1° Si dicas : *patiens ero in his et in illis occasionibus*, exprimendo eas occasiones, in quibus sæpius te commoveri ad impatientiam nosti ; 2° Si dicas ita : *Si quid mihi adversi occurrerit, cogitabo : hoc parum est ad infernum, quem merui ;* vel : *hoc libenter feram pro amore* JESU *crucifixi*. — Utrovis modo, propositum erit particulare, adeoque bonum ; optimum vero erit, si unum idemque propositum utroque modo reddas particulare v. g. : *Patiens ero in his vel illis circumstantiis, cogitando : hoc parum est ad infernum, quem merui*, etc. — Sic enim in ipso proposito habebis medium illud observandi.

duplici modo,

pro *præsenti statu*,

4. Sint proposita *præsenti statui accommodata*. Vide, quæ dicta sunt ad quæstionem quintam : *Quid mihi in posterum faciendum ?* Quibus addendum hoc loco illud

est : ne scilicet proposita nostra se extendant ad tempus adhuc longe remotum, ut si Novitius vel Scholasticus juvenis faceret propositum : *Quando sacerdos ero, faciam hoc vel illud.* Talia enim proposita communiter sunt inutilia, quin etiam illusioni haud parum obnoxia. Spectent ergo proposita præsentem, aut saltem proxime instantem necessitatem.

etiam pro *præsenti die,*

5. Immo, quotidie *aliquid* statuatur *eo ipso die exsequendum* circa vitæ emendationem aut majorem perfectionem. Facile hoc fieri potest ab iis, qui bene excutiunt conscientiam suam in examinibus, et defectus suos, quos vel ipsi observarunt, vel de quibus eos superior admonuit, serio cupiunt emendare. — Quæ quis vere cordi habet, ea ipsi occurrunt per se, et ad eorum emendationem serviet ipsi omnis meditatio, qualiscumque fuerit meditationis materia. Sive enim de amore DEI, seu de minis ejus in peccatores ; seu de passione CHRISTI, seu de mysteriis ejus gloriosis meditetur ; seu de peccatis suis, seu de Sanctorum virtutibus ; semper illum conclusio practica deducet ad suum vitium debellandum. — Id vero vel maxime faciendum, si aliquo vitio vehementius urgemur, vel aliqua difficultate magis retardamur in famulatu divino ; tunc enim omnes quasi machinæ, ut ita dicam, omnia tormenta bellica eo, tanquam ad scopum, erunt dirigenda, ut victores evadamus. — Hinc satis etiam illud patet, meditationem frequenter debere coincidere cum materia examinis particularis ; ipsumque examen particulare plurimum debere juvari meditatione.

fundata in solidis motivis,

6. Sint proposita bene *fundata*, firmata motivis solidis. Erunt certe talia, si accurate tractetur illa quæstio tertia : *Quænam motiva ad hanc conclusionem practicam servandam inducunt ?* Vide, quæ ad hanc quæstionem supra dicta sunt. — Erratur sæpe in hoc, quod ubi primum videmus quid nobis faciendum sit, statim illud facere statuamus : laudabilis quidem hæc est voluntatis promptitudo ; sed sunt sæpe talia proposita, veluti domus sine fundamento super arenam positæ, quæ quovis vento tentationis aut difficultatis ingruentis convelluntur. Itaque, ut proposita sint solida, necesse est firma quædam eorum fundamenta ponere in veritatibus æternis sita, intellectum scilicet quam plenissime convincere de *necessitate*, *utilitate*, *æquitate*, etc. faciendæ vel vitandæ rei, de qua agitur. Nec semel tantum, aut raro talia motiva considerare oportet, quasi persua-

dendo sibi quod jam satis sciat motiva, cur ita facere necesse sit; sed sæpe hoc idem in meditatione revolvere, præsertim circa illam rem in qua maxime laboramus, ut in superbia nostra expugnanda, aut humilitate assequenda, aut alio quocumque vitio, quo magis premimur, aut virtute, qua magis indigemus. Frequenti eorumdem motivorum meditatione descendant illa profunde in cor, et si ad hæc dein accedunt frequentes actus, habitus virtutis acquiritur.

humilia,

7. Sint proposita *humillima*, plena diffidentiæ de se ipso. Defectus humilitatis in propositis primaria causa est, cur non serventur, præsertim in illis qui serio proposita faciunt et veram habent voluntatem Deo serviendi. In meditatione firmiter statuunt, se ita et ita acturos, in his et illis occasionibus; ac dum ita statuunt, perspectis præsertim motivis ita agendi, occulta quadam præsumptione putant certo se jam ita facturos; quin adeo impossibile ipsis videtur, aliter agere: et tamen ubi se primum occasio offert, plerumque deficiunt. Causa hujus rei est, non quod proposita non fuerint sincera, sed quod non humilia, quod sine diffidentia de se ipso suisque viribus, DEO scilicet et juste et misericorditer superbiam nostram humiliante. Oportet itaque, ut proposita facientes, simul timeamus nostram propriam inconstantiam et infirmitatem, totamque fiduciam ponamus in gratia et auxilio divino, quod humillime in propositis implorandum est, adhibita etiam et invocata intercessione B. V. Matris, Sanctorum Patronorum, S. Angeli Custodis, etc., dicendo v. g.: « Ita nunc quidem statuo, o mi « Deus!.. ita volo facere.. sed tamen nil horum « faciam, Domine, nisi tu adjuveris.. Novi jam satis, « jam nimis sæpe expertus sum meam propriam perversi- « tatem et inconstantiam, quam ut propositis meis fidere « possim. — In te, Domine, speravi, non confundar in « æternum. — Adjuva me gratia tua, ubi se hujus « propositi exsequendi occasio obtulerit: tunc mihi, « Domine, revoca in mentem veritatem, quam nunc per « gratiam tuam perspexi — confirma tunc voluntatem « meam. — Quid juvaret, Domine, quod me hac tua luce « illustraveris, ut cognoscam quid mihi faciendum sit, « si illam secutus non fuero! — O ergo adjuva me, Do- « mine, propter nomen sanctum tuum; per merita JESU « CHRISTI — per sanguinem ejus — per ejus Sacratissi- « mum Cor supplico. — Adeste mihi, o SS. mei Patroni, « — Tu præsertim, o Virgo SS. Mater Dei, et mea etiam

cum supplici *petitione auxilii.*

« Mater, quæ me jam tantis misericordiis tuis præve-« nisti — adesto mihi — impetra mihi. — Sancte mi « Angele Custos, loquere mihi ad cor, cum illa se occa-« sio obtulerit, et adjuva me... etc. » Porro hoc summi momenti monitum tanto accuratius discamus servare, quanto frequentius nostram infirmitatem et in bonis propositis inconstantiam experti sumus.

Ceterum, si voluntas ad bona proposita torpet, cogenda est, pugnando, vim inferendo, insistendo motivis, præsertim *necessitatis*, ut dictum est supra ad quæstionem tertiam : *Quænam motiva*, etc. ; et ferventius orandus Deus, ut animum humi jacentem erigat.

III. — De fine sive egressu.

Egressus fit :

Finiri solet meditatio, dicendo semel *Pater* et *Ave*. Verum non de isto egressu hic solum agimus. Ante hoc extremum debet aliquid præcedere, quod meditationem concludat.

Recapitulatione aliqua,

I. Esset valde consultum, ut si plura, ut communiter fit, proposita in decursu meditationis concepta essent, ea simul omnia sub finem colligerentur et confirmarentur. Quanquam enim hoc postea etiam in reflexione faciendum est, juvaret tamen multum hoc loco, ante ipsum meditationis finem in oratione illud facere. — Fructus inde, præter alios, hic existeret, ut ultima minuta meditationis essent ardentiora ; cum contra frequenter accidat, ut finis ille, ubi maxime fervere deberemus, misere frigeat. Tunc igitur certe, cum nos materia sub finem meditationis destituit, tunc, inquam, saltem hac quasi recapitulatione totius meditationis, omniumque propositorum utamur.

et *Colloquio.*

II. Saltem debet ante *Pater* et *Ave* præcedere oratio, qualem S. P. N. vocare solet *Colloquium*, directum ad Deum, vel ad Jesum Christum, vel ad B. V. aut alium Sanctum, prout fert meditationis materia. — In hoc colloquio :

1° Observa, quod supra dictum est de affectibus, non agi scilicet de verbis, sed de sensu cordis. Noli sollicitus esse, quibus modis, aut quibus vocibus tuum hoc colloquium instituas. Loquatur cor affectus.

2° Petenda in hoc colloquio gratia, ad proposita facta exsequenda suo tempore. (Exemplar habes *notato* 7. *ad proposita, ut sint humilia*). Complectetur autem omnia proposita, per decursum orationis facta, etiamsi singula non enumeres.

3° Poterit in hoc colloquio etiam alia petitio addi; v. g. de aliqua præsenti necessitate, seu propria, seu a Superioribus commendata precibus nostris, vel pro alio, pro quo orare intendamus, etc.

III. Loco consueti *Pater* et *Ave* potest etiam alia quævis oratio vocalis dici pro conclusione meditationis quod videtur omnino ad mentem S. P. N. Ignatii. Et interponi quidem inter *Pater* et *Ave* sæpe solet *Anima* CHRISTI; quod certe faciendum, ubi de mysteriis Domini JESU fuerit meditatio. — Si de Spiritu Sancto fuisset meditatio, conveniret concludere per *Veni Creator*, vel *Veni Sancte Spiritus*. — Si de beneficiis divinis, per *Te Deum laudamus*. — Si de aliquo Sancto, per orationem de Sancto illo vel ad Sanctum illum, si est aliqua ad manum. — Tamen *Pater* et *Ave* communiter de more subjungendum.

IV. Potest ultima illa oratio vocalis, si multiplex est, apte distribui intermixtis colloquiis. Modum non semel dat S. P. N. in *Pater*, *Anima* CHRISTI, et *Ave*. — 1° Petitur a B. V. Maria, ut gratiam, quam optamus, petat nobis a Filio suo D. N. J. C.; et subjungitur *Ave Maria*. — 2° Rogatur D. N. J. C. clementia, ut tanquam summus Mediator noster eamdem gratiam nobis petat a Patre suo, donetque eam ipse, si quidem *Ei data est omnis potestas in cœlo et in terra;* et subjungitur *Anima* CHRISTI. .. 3° Supplicatur Patri Æterno, per JESUM CHRISTUM et propter illum, ut illam gratiam concedat; et dicitur *Pater noster*, et sic meditatio concluditur.

Denique surgitur reverenter a consortio Domini, in ejusdem conspectu manendo. Cavenda vel maxime omnis dissipatio immediate post meditationem finitam. Si exeundum statim, summa habenda est cura modestiæ, ni fructum tota hora collectum momento velimus perdere. — Transeundum mox ad reflexionem, de qua pauca supersunt dicenda.

Caput tertium.

DE SERVANDIS POST MEDITATIONEM.

POST meditationem sequitur de more ex præscripto S. P. N. Ignatii examen, seu, ut dicere solemus, *Reflexio.* De qua prænotandum illud est, esse non modo utilissimam, sed omnino necessariam, tum ad artem meditandi addiscendam, tum ad fructum e meditatione facta colligendum. Vivitur quandoque diu in Religione, fit quotidie meditatio, et tamen adhuc ignoratur ars meditandi ; quia aut omnino non fit reflexio, aut male fit. Fit etiam quotidie meditatio, considerantur veritates æternæ, et ad illarum lumen concipiuntur proposita vitæ melioris ; et tamen vivunt semper in animo eædem passiones, hæretur in iisdem vitiis ac defectibus ; et hoc sæpe originem habet magna ex parte in neglectu reflexionis. Quæcumque S. P. N. ad fructuose meditandum præscripsit, horum sciamus nihil esse superfluum ; omnia ita secum invicem cohærent, ut annuli unius catenæ, quorum si vel unus eximatur aut rumpatur, catena vel omnino inepta fit ad usus suos, vel certe minus apta. — Nos vero, quibus utpote filiis Societatis, præcepta S. Patris non modo instructionis, sed etiam obligationis majoris vim habent, multo minus possumus sperare divinæ gratiæ in hac Sanctorum arte auxilium, si hac in parte officio nostro desimus, officio inquam, quod nobis et S. P. N. auctoritas, et instituti ratio, et consuetudo religiosa, verbo obedientia ipsa imponit. — Principium itaque nostrum sit, alte ab ipsis religiosæ vitæ exordiis animo impressum, reflexionem post meditationem non esse omittendam, sed etiamsi fors immediate post meditationem impediti fuerimus, serius licet, illam tamen omnino faciendam semper, omissis potius aliis precibus ac devotionibus, quas fors pro suo lubitu quis adsciverit, laudabiles quidem, sed minus necessarias, quam *Reflexionem.*

Reflexio necessaria, nunquam omittenda,

Reflexio hæc, licet a S. P. nostro ad solum examen de peracta meditatione videatur determinari, vix tamen ipsum hoc examen fieri posse videtur sine aliqua recapitulatione : quare statui solent duæ veluti partes reflexionis, nempe *examen* proprie dictum, et repetitio seu *recapitulatio* meditationis.

partes habet duas:

I. — Examen.

1° *Examen*

Igitur absoluta meditatione examinetur, quonam modo illa successerit. — Huc pertinebit inquirere, quomodo se gesserit tam circa *præparationem*, quam circa *meditationem* ipsam.

de *præparatione*,

Circa *præparationem*, v. g. an attente lecta, vel audita puncta vespere? An dein servata animi collectio? An materia meditationis revocata in memoriam post cubitum, ante somnum? An mane eadem materia primum revocata, exclusis aliis cogitationibus? An affectus materiæ huic conformis excitatus, tum sub tempus lotionis faciei ac manuum, tum sub transitum v. g. ad Sacellum, vel alio? An quies animi habita, præsertim immediate ante meditationem? An puncta, si minus relecta, saltem revocata in mentem? An, stando paulisper ante ipsum meditationis ingressum, cogitaverit, quid esset facturus, cum memoria præsentiæ divinæ? — Hæc fere circa præparationem.

de *meditatione* ipsa ejusque *ingressu*,

Circa *meditationem* ipsam, examinandus *ingressus*, *progressus*, *egressus*.

progressu,

1° *Ingressus*: v. g. qua reverentia, attentione, devotione facta oratio præparatoria? An præludia observata, præsertim secundum, petendo lumen et gratiam peculiarem pro materia meditationis?

2° *Progressus*: v. g. an bene applicatæ animi facultates? — *Memoria*, materiam attente ponderando? — *Intellectus*, ratiocinando per quæstiones: *Quid de hoc est considerandum? — Quæ doctrina practica?* etc. An motiva, *necessarium*, *utile*, *decens*, etc. bene perpensa? — *Voluntas*, an affectibus excitandis per meditationis decursum? An propositis vitæ melioris ac perfectionis serio exercitata? An propositis adjuncta humilis petitio auxilii? etc.

In his omnibus, an distractiones invadentes superatæ vel certe non admissæ? An tædium, quod fors insurgebat, devictum vel saltem contemptum? nec propterea cessatum ab applicando animo, ut melius poterat? An recursum ad præludium primum, si illud tale fuit, ut imaginationem vagam figere ac firmare in proposita materia potuisset? An ita applicatus animus, serio, in omnibus ac singulis punctis? etc.

egressu.

3° *Egressus*: v. g. an colloquium factum ardenter, cum petitione gratiæ? An torpor, quandoque in fine

maxime invadens, excussus? An reverenter finis meditationi impositus?

Denique, an ab initio ad finem usque pro viribus curaverit, ut responderet gratiæ divinæ? animus serio applicatus? corporis servatus debitus situs? reverentia interna et externa? non interrupta aut abrupta meditatio sine necessitate? aut si fuit talis necessitas, an servata saltem mentis quies et animi collectio? etc.

Neque est, quod quisquam terreatur hac tanta quæstionum pro examine multitudine, quæ etiam augeri adhuc multum possent. Modo sciat, quomodo sit meditandum, facile mox videbit in quo defecerit, propria conscientia indicante et accusante. Percurrendo meditationem per partes, ut diximus, *præparationem*, *ingressum*, *progressum*, *egressum*, vix poterit ipsum quidquam latere defectuum, quos commiserit.

Si male successerit meditatio, quid?

Si *male successerit* meditatio, ait S. P. N., inquiram *causas* cum *pœnitudine* et *emendationis* proposito. Causæ facile deprehendentur ex illis quæ modo diximus. Si tamen in his non inveniretur causa ulla mali successus, cogitetur de præparatione remota, de animi collectione per diem, de observatione regularum, de cordis munditie, de mortificationis studio, etc. Nam certum est, Deum sæpe defectus nostros extra orationem commissos in oratione punire; ut contra, fervorem in aliis rebus ad suum famulatum pertinentibus, in oratione sæpe largissime remuneratur. — Si nullam causam invenit mali successus, humiliet se tamen, putet esse causam occultam, sed ita tamen se humiliet, ut non sit propterea nimis anxius, resignata voluntate sua in Divinam. Ceterum observanda bene verba Sancti Patris: *inquiram causas cum pœnitudine*, et *emendationis proposito*. Hic scilicet primarius finis reflexionis, ut discamus meditari, et assuescamus bene meditari. Si hoc ergo faceremus quotidie, quod Sanctus Pater Noster hic præscribit, facile artem illam, divina opitulante gratia, acquireremus. — *Si bene successerit* meditatio, ait porro S. P., *gratias Deo agam, eumdem modum postea observaturus*, ut scilicet semper, ordine eodem, eadem mentis applicatione meditationem peragam.

II. — Recapitulatio.

2° *Recapitulatio.*

Hæc *Recapitulatio* est alterum, quod in Reflexione faciendum est præter examen meditationis, seu potius cum et in examine.

Repetitur scilicet animo tota meditationis peractæ series : quid 1., quid 2., quid 3. puncto fuerit propositum. Et dum hoc ordine defectus commissi inquiruntur, immo per se in memoriam recurrunt, revocatur simul : quæ in singulis punctis conclusiones practicæ deductæ sint ; quibus motivis confirmatæ ; quibus affectibus in animum receptæ ; quæ proposita concepta sint. — Sicubi peculiarem illustrationem habuit, si veritatem aliquam solito clarius perspexit, si qua veritas, aut dictum, aut motivum aliquod magis animum perculit ; hæc recolat, regustet, ruminet, ac sæpe deinceps recolenda, regustanda, ruminanda proponat ; proposita per decursum meditationis facta confirmet, et executionem pro tempore statuat, prævisis iterum, si fieri potest, occasionibus. Denique invocatur breviter auxilium divinum, pro fideli propositorum executione.

Debitum Reflexioni *tempus* tribuendum.

Hæc porro omnia, licet toto quadrante communiter non indigeant (nam et S. Pater dicit : *per quartam circiter horæ partem*), tamen aliquod temporis spatium dari sibi postulant, ut bene fiant : saltem medium quadrantem vel minuta 10. Bina vel terna minuta certe non sufficiunt. — Qui vero profectus spiritualis ac perfectionis vere studiosi sunt, eos utilitas summa talis *Reflexionis*, propria experientia comprobata, ad illam accurate faciendam excitabit. Erit ipsis *Reflexio* quasi messis fructuum, quos meditatio produxit, et qui sine Reflexione frustra interiisent. Quin adeo non raro accidet, ut gustum devotionis, quem frustra in ipsa meditatione quæsierint, reperiant in Reflexione; et, si in meditatione aridi, ac sine bonis desideriis ac propositis, seu culpa propria seu sine culpa permanserint, Reflexio omnia Deo dante suppleat ; et ibi bona proposita forment, non minus efficacia quam si in ipsa meditatione fecissent. Verum in hac tota re plus datur experiri, quam dicere aut scribere. Incredibilis est, et omnem captum superat Divina Bonitas, quæ aliquam serio adhibentibus curam adest gratiis suis, ut ad majorem in dies curam adhibendam animum sumant, et majoribus a Domino gratiis vicissim liberalius cumulentur.

Industria supererogatoria.

Addi potest ad Reflexionem *Industria*, qua multi magno cum fructu utuntur ad propositorum exsecutionem : scilicet eligunt conformem materiæ meditationis, suisque propositis, orationem aliquam jaculatoriam, quam sæpius per diem repetendo, et meditationem in memoriam revocant, et factorum propositorum convenienter remi-

niscuntur. Et si, ut suo loco dictum est, meditationis fructus ad examinis particularis materiam deductus fuit, patet facile, quantum hinc lucri spiritualis sit proventurum. Proposita nostra sæpe violamus, quia veritates, ad quarum lumen ea conceperamus, in mente nostra obscurantur vel evanescunt. Hoc ergo medium aliquod erit, ad conservandum hoc lumen in anima. Neque vero aliunde Sancti erant sancti, nisi quod lumina veritatum æternarum semper habentes sibi in mente præsentia, efficaciter his, divina opitulante gratia, excitarentur semper ad vitam juxta illas veritates in omnibus rebus instituendam.

Notanda scripto non solum *proposita*, sed et *lumina*.

Denique negligendum non est illud monitum, quod passim dari solet, et perfectionis studiosis est familiare : ut nimirum notentur scripto aliqua e meditationibus, deinceps identidem relegenda. — Notanda porro et *lumina* et *proposita*. Si sola notantur proposita, non addito aliquo ex motivis ob quæ concepta sint, communiter omni vi carebunt ad sui observationem urgendam. Notentur itaque in primis lumina, id est, illæ veritates bene perspectæ, illæ illustrationes, illæ bonæ cogitationes, illa motiva, quæ animum impulerunt ad talia formanda proposita. Hæc enim, ubi dein simul cum propositis, suis temporibus quisque perleget, efficacius ad fidelem eorum observationem excitabitur. Communiter tamen hæc omnia non multis verbis, sed breviter et clare notanda sunt. Neque omnia proposita sunt notanda, sed notabiliora, aut quorum se occasio non adeo quotidie offert. Quæ enim quotidianas actiones vel quotidianos defectus respiciunt, multo melius prompta statim exsecutione, et quotidiana praxi retinenda sunt, quam annotatione in scriptis. — Ceterum annotatio luminum et propositorum maxime omnium facienda Exercitiorum Spiritualium tempore : si quidem in illis, non unius dumtaxat alteriusve diei actiones disponendæ sunt, sed tota vitæ ratio, in totum annum, et in quibusdam rebus in totam vitam est componenda. Sed hoc veluti per transennam attigisse sufficiat.

Conclusio.

Nil jam superest, nisi ut illud repetam unde incepi, artem Meditandi esse scientiam Sanctorum, ac multo minus præceptis hominum constare, quam Spiritus Sancti unctione, ac piæ voluntatis desiderio. — Omnia hic tradita documenta etiamsi optime quis noverit, nil utique juvabit, nisi cum vero desiderio proficiendi adhibeantur, ut per se patet. Sed neque hoc ipsum proficiendi

desiderium, omniumque documentorum observatio proderit, nisi Spiritus Sancti accedat gratia.

Non enim est opus humanum, sed divinum. Nihil tamen dubitandum, quin misericors et infinite bonus DEUS volentibus sit adfuturus ; nam et ipsa hæc pia voluntas proficiendi in spiritu, magnum est DEI donum. — Utamur itaque industriis, prout possumus, cum divinæ gratiæ auxilio, et simul petamus frequenter a Domino: *Domine, doce me orare, doce meditari : da donum orationis. — Venient nobis omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius... Infinitus enim thesaurus est hominibus : quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitiæ DEI, propter disciplinæ dona commendati*

Index Exercitiorum.

LITTERÆ ENCYCLICÆ R. P. Joannis Roothaan de Spiritualium Exercitiorum studio et usu III
PROLOGUS. XXI
LITTERÆ APOSTOLICÆ Pauli III, quibus Exercitia approbantur, et commendantur XXVI
TESTIMONIA eorum, quibus Libri censura a Paulo III, commissa fuerat.. XXIX
MONITUM primæ Libri S. Patris editioni præmissum. XXX
ALTERUM MONITUM de emendationibus in nova editione anno 1596, textui vulgato subjectis XXXI

Exercitia Spiritualia.

ORATIO ANIMA CHRISTI 2
ANNOTATIONES XX.. 3
EXERCITIORUM TITULUS 37
ADMONITIO Quomodo accipienda alterius cujusvis sententia 37

Prima Hebdomada.

PRINCIPIUM ET FUNDAMENTUM 39
Fundamenti Explanatio 44
EXAMEN PARTICULARE et quotidianum, tria tempora continens.. 58
ADDITIONES quatuor Examinis particularis 61
EXAMEN CONSCIENTIÆ GENERALE 64
MODUS faciendi Examen generale, quinque punctis distinctus 73
CONFESSIONIS GENERALIS ET COMMUNIONIS usus 74
PRIMUM EXERCITIUM circa primum, secundum et tertium peccatum 76
SECUNDUM EXERCITIUM: De peccatis propriis.. .. 87
TERTIUM EXERCITIUM: Repetitio primi, et secundi 92
QUARTUM EXERCITIUM: Fit resumendo ipsum tertium 95
QUINTUM EXERCITIUM: De Inferno 96
ADDITIONES decem ad melius facienda Exercitia optato cum fructu 102

Secunda Hebdomada.

CONTEMPLATIO DE REGNO CHRISTI 113
Primæ Diei 1ª CONTEMPLATIO: De Incarnatione .. 124
2ª CONTEMPLATIO: De Nativitate.. 134
3ª CONTEMPLATIO: Repetitio 1ª et 2ª 138
4ª CONTEMPLATIO: Repetitio altera 1ª et 2ª .. 139
5ª CONTEMPLATIO: Applicatio sensuum . .. 140
NOTANDA quinque 140
Secundæ Diei CONTEMPLATIONES; De CHRISTI Præsentatione et Fuga in Ægyptum 147

NOTANDUM de numero Exercitiorum minuendo .. 147
Tertiæ Diei CONTEMPLATIONES: De vita CHRISTI in Nazareth ab anno 12. ad annum 30. et de ascensu CHRISTI in Templum 148
PRÆAMBULUM ad considerandos status 149
Quartæ Diei MEDITATIO de duobus Vexillis 153
MEDITATIO de Tribus Binariis seu Classibus .. 165
NOTANDUM: Quomodo extinguendus affectus inordinatus, et ad meliora inclinandus 171
Quintæ Diei CONTEMPLATIO: De CHRISTI transitu a Nazareth ad Jordanem, et ejus Baptismo.. .. 172
Sextæ Diei CONTEMPLATIO: De CHRISTO in deserto. 174
Septimæ Diei CONTEMPLATIO: De Apostolorum vocatione 174
Octavæ Diei CONTEMPLATIO: De CHRISTI sermone in monte 174
Nonæ Diei CONTEMPLATIO: De CHRISTI ambulatione super aquas.. 175
Decimæ Diei CONTEMPLATIO: De CHRISTO docente in Templo.. 175
Undecimæ Diei CONTEMPLATIO: De Lazari suscitatione 175
Duodecimæ Diei CONTEMPLATIO: De die Palmarum. 175
NOTANDA tria 176
TRES MODI HUMILITATIS.. 178
PRÆAMBULUM ad ELECTIONEM 184
INTRODUCTIO ad eligendarum rerum notitiam 186
DE TRIBUS TEMPORIBUS ad faciendam bonam Electionem.. 189
MODUS PRIOR sanæ bonæque Electionis faciendæ .. 191
MODUS POSTERIOR bene eligendi 195
DE EMENDATIONE et REFORMATIONE vitæ et status 198
MONITUM summi momenti ad spiritualem profectum in omnibus.. 199

Tertia Hebdomada.

Primæ Diei 1ª CONTEMPLATIO: De Cœna ultima .. 201
NOTANDUM circa Colloquia pro hac hebdomada 204
2ª CONTEMPLATIO: De Mysteriis post Cœnam, et in Horto gestis 206
NOTANDA quatuor 208
Secundæ Diei 1ª CONTEMPLATIO: De comprehensione CHRISTI, et traductione apud Annam 210
2ª CONTEMPLATIO: De traductione et gestis apud Caïpham 211
Tertiæ Diei 1ª CONTEMPLATIO: De traductione et gestis apud Pilatum 211
2ª CONTEMPLATIO: De traductione et gestis apud Herodem 211
Quartæ Diei 1ª CONTEMPLATIO: De reversione ab Herode, et parte gestorum apud Pilatum.. .. 211
2ª CONTEMPLATIO: De altera parte gestorum apud Pilatum 212
Quintæ Diei 1ª CONTEMPLATIO: De traductione in Calvarium, et crucifixio 212

2ª CONTEMPLATIO: De gestis in cruce, et de morte 212
Sextæ Diei 1ª CONTEMPLATIO: De depositione usque ad sepulturam 212
2ª CONTEMPLATIO: De sepultura, et de Matris desolatione 213
Septimæ Diei 1ª CONTEMPLATIO: De tota Passione simul.. 213
2ª CONTEMPLATIO: De eadem 213
NOTANDUM de Mysteriis Passionis extendendis, vel contrahendis 213
REGULÆ octo ad se ordinandum in victu. 216

Quarta Hebdomada.

1ª CONTEMPLATIO: De Resurrectione, et apparitione prima 222
NOTANDA quatuor 227
CONTEMPLATIO AD AMOREM SPIRITUALEM 233
MODI tres orandi: 1ᵘˢ MODUS: Ex mandatis, ex peccatis septem, et tribus animæ potentiis, et ex quinque sensibus consideratis 247
2ᵘˢ MODUS: Ex vocum orationis singularum perpensa significatione 252
REGULÆ tres circa hæc servandæ.. 254
3ᵘˢ MODUS: Per quamdam vocum et temporum commensurationem 256
REGULÆ duæ huc spectantes.. 258

Mysteria vitae D. N. J. C. 260

Pro ij Hebdomada.

De Annuntiatione et Incarnatione JESU CHRISTI .. 261
De Visitatione 262
De Nativitate CHRISTI 263
De Pastoribus 264
De Circumcisione 264
De Tribus Magis.. 265
De Purificatione et Præsentatione 266
De Fuga in Ægyptum 267
De Reditu ab Ægypto 267
De Vita CHRISTI in Nazareth 268
De Ascensu in Templum anno XII 269
De Baptismo.. 270
De Tentatione 271
De Vocatione Apostolorum 272
De Miraculo in nuptiis 273
De Negotiatoribus ejectis e Templo prima vice 274
De Sermone in monte 275
De Sedata tempestate 276
De Ambulatione super aquas 277
De Missione Apostolorum 278
De Conversione Magdalenæ.. 279
De Refectione quinque millium hominum 280

De Transfiguratione 281
De Lazari suscitatione 282
De Cœna apud Bethaniam 283
De Die Palmarum 283
De Prædicatione in Templo 284

Pro iij Hebdomada.

De Cœna ultima 285
De Mysteriis in Horto 286
De Comprehensione et Traductione ad Annam 287
De Gestis in domo Caïphæ 289
De Accusatione apud Pilatum 290
De Transmissione ad Herodem 291
De Reversione ad Pilatum 291
De Condemnatione et Crucifixione 292
De Mysteriis in Cruce 293
De Sepultura. 295

Pro iv Hebdomada.

De Resurrectione et Apparitione prima 296
De Apparitione secunda 297
De Apparitione tertia 297
De Apparitione quarta 298
De Apparitione quinta 299
De Apparitione sexta 300
De Apparitione septima 300
De Apparitione octava 301
De Apparitione nona 302
De Apparitione decima 303
De Apparitione undecima 303
De Apparitione duodecima 304
De Apparitione decimatertia 304
De Ascensione 305

Regulae aliquot:

AD MOTUS ANIMÆ DISCERNENDOS pro 1ª hebdomada 307
AD PLENIOREM SPIRITUUM DISCRETIONEM pro 2ª hebdomada 321
IN DISTRIBUENDIS ELEEMOSYNIS 329
DE SCRUPULIS dignoscendis 334
AD SENTIENDUM VERE CUM ECCLESIA 339

Index Notarum.

ADDITIO *omni omnino orationi præmittenda.* In 1. Mod. orandi *n.* 2. 248
et in 2. Modum *n.* 5 253
ADDITIONES *etc. non pro solo tempore Exercitiorum.* In 1. hebdomadam *n.* 30.. 102
APPLICATIO SENSUUM *suaviter facienda, et quam utilis.* In 2 hebdomadam *n.* 28 *et* 29 140
CHRISTI FAMULATUS. — *Quinam in eo insignes.* Ibid. *n.* 5 117
Societatis homines quales esse debeant in eodem. Ib. *n.* 5 120
et *n.* 7.. 121
COLLOQUII *usus.* In 3. hebdomadam *n.* 3 206
COMPARATIONUM *utilitas in oratione.* In 2. Modum orandi. *n.* 7 254
CONVERSIONIS *negotium quo ordine procedat.* In 1. hebdomadæ Exercitium 5. *n.* 26 97
CUPIDITAS *quam periculosa.* In 2. hebdomadam *n.* 55 158
DÆMON *inimicus naturæ humanæ.* In VII. Annotationem ex XX. *n.* 15 17
Ejus fraudes. In 2. hebdomadam *n.* 55.. 158
et in I. Regulam de Spiritibus *n.* 2.. 308
et *n.* 6.. 312
DESOLATUS *vel* TENTATUS *quomodo juvandus.* In VII Annotationem ex XX. *n.* 14.. 16
DIRECTOR — *Ejus discretio.* In I Annotationem ex XX. *n* 2.. 4
Eidem Exercitantis necessitas et proprius animæ status præ oculis habendus. In VIII. et X. Annotationes ex XX. *n.* 16.. 18
et *n.* 17.. 20
DISCRETIO *S. P. Ignatii imitanda.* In I. Annotationem ex XX. *n.* 1 *et* 2.. .. ..
Item in Præsupponendum *n.* 1 *et* 2.. 37
ELECTIONEM *facere cui liberum non est, non ideo infelicior.* In 2 hebdomadam *n.* 81.. 186
EXAMINIS *particularis materia.* In *Examen n.* 1 .. 58
EXERCITANTIS *indoles et conditio spectanda, si quid velit voto promittere.* In XIV. Annotationem ex XX. *n.* 20 23
EXERCITIA SPIRITUALIA — *Quid sint? et quis eorum scopus?* In I. Annot. ex XX. *n.* 2. 3. 4 *et* 5.. 4
Cura accipienda ab experto Directore? Ibid. *n.* 1 ..
Eorum efficacia, Ibid. *n.* 4.. 6
Ea facturo quid ante omnia explicandum sit? Ibid. *n.* 5 7
Eadem variis modis tradenda pro varietate personarum. In XVIII. Annotationem ex XX. *n.* 26 .. 28
Eorum fructus quaratione retardari soleat. In IV. Annotatione ex XX. *n.* 9.. 13

Fructus eorumdem qui præ cæteris intendendus? Ib. 14
FINIS — *Creationis cur* Principium *et* Fundamentum *dicatur a S. P. N.?* In I. Hebdomadam *n* 1 39
Hominis quis proximus, quis ultimus? In explanatione Fundamenti .. 48
Ad eumdem reliqua super terram qua ratione juvent? Ibid. .. 51
FRUCTUS *quomodo ex contemplatione colligendus?* In 2. hebdomadam *n* 16.. .. 130
GAUDERE *in* DOMINO *quid sit?* In 4. hebdom. *n* 4.. 224
GRATIA *postulanda distincte, eaque duplex.* In Examen *n.* 2.. .. 59
GRATIÆ *duplicis necessitas.* In explanat. Fundamenti sub init. .. 44
HOMO *post Adami lapsum qualis.* In 1. hebdomadæ Exercitium 1. *n.* 3 .. 78
Vilis et pravus. Ibid. Exercitium 2, *n.* 17 .. 89
INDIFFERENTIA *erga res creatas omnes.* In explanat. Fundam. .. 54
Quam late pateat, et quam sit difficilis. Ibid.. .. 57
INORDINATÆ AFFECTIONES — *Quæ?* In I. Annotationem ex XX. *n.* 4 .. 6
Item in XVI Annotationem *n.* 23 .. 25
Cur in primis tollendæ? In I. hebdomadam *n.* 23.. 93
INORDINATIO *nasci solet ex duplici principio.* In Regul. de Victu *n.* 1.. .. 216
INTELLECTUS *in Exercitiis convincendus.* In expl. Fundam. sub init. .. 44
LIBERALITAS *erga Deum quæ intelligatur?* In V. Annotationem ex XX. *n.* 10 .. 14
et 12 .. 15
MARIA V. BEATISSIMA *quam honoranda.* In 2. hebdomadam *n.* 14 ..
Ejus assensus Angelo datus quam heroicus fuerit. Ibid. *n.* 19 .. 132
MEDITATIONIS *puncta quomodo proponenda?* In II. Annotationem ex XX. *n.* 7. (1 *et* 3.) .. 9
Ejusdem historia ex mente S. P. quid dicatur? Ib. *n.* 7. (2.) .. 9
MISERICORDIÆ DIVINÆ *sensus non omittendus in terrore divinæ justitiæ.* In I. hebdom. Exercitium I *n.* 13 .. 85
Item Exercitium 5. *n.* 27 .. 98
MUNDUS *seu* HOMINES, *quales per peccatum.* In 2. hebdomadam *n.* 12 .. 127
et *n.* 13 .. 129
et *n.* 17 *et* 18 .. 131
MYSTERIORUM *contemplatio per personas, verba, opera, quomodo facienda?* In 2. hebdomad. *n.* 10. 125
OFFICIUM DIVINUM — *Industria in eo recitando.* In III. Annotationem ex XX. *n.* 8 .. 11
ORATIO *præparatoria.* In I. hebdom. Exercitium 1 *n.* 2 76
Reverentia in ea. In III. Annotat. ex XX. *n.* 8 .. 11
PAUPERTAS *spiritus summa quam necessaria.* In 2. hebdomadam *n.* 60 .. 162
PECCATOREM MAGNUM *se esse quisque sentire debet.* In I. hebdomadæ Exercitium 2 *n.* 15.. .. 88

Item *n.* 34.. 103
PECCATUM *vel unicum justa dominationis causa.* In 1. hebdomadæ Exercitium 1. *n.* 11 126
PLACEAT *quid vel displiceat nil refert.* In explanat. Fundam 57
PŒNITENTIÆ *exterioris usus nullo non tempore opportunus.* In 10. Additiones *n.* 36 109
POSSEVINUS *P. Antonius qua ratione integra Exercitia fecerit?* In XIX. Annotationem ex XX. *n.* 30.. 32
PRÆSENTIÆ DEI *actus quomodo exercendus?* In 10. Addit. *n.* 35 105
PUDORIS *sensus prima dispositio ad conversionem.* In 1. hebdomadæ Exercitium 1. *n.* 4 79
REPUGNANTIA *quomodo vincenda?* In 2. hebdom. *n.* 69 171
SENSUALITAS *et amor carnalis et mundanus, quid sit?* In II. hebdomadam *n.* 6.. 120
SERVIRE DEO *quid sit?* In explanatione Fundamenti 46
Unum necessarium. Ibid... 49
VICTORIA *sui finis proximus Exercitiorum.* In 2. hebdomadam *n.* 91 200
VIRTUS *minus petenda quam certamina.* In 2. hebdomad. *n.* 63.. 164
VOLUNTATEM DEI *ut et agnoscamus et exsequamur, quam studiose petendum.* In V. Annot. ex XX. *n.* 12 15

Index Directorii.

PROŒMIUM. De dignitate et utilitate Exercitiorum, et necessitate Directorii 352

CAP. I. Quomòdo inducendi sint homines ad Exercitia 357

CAP. II. Quomodo dispositus esse debeat, qui ad Exercitia facienda accedit 360

CAP. III. De quibus monendus sit Exercitia ingrediens, et de tempore meditandi 363

CAP. IV. De loco Exercitiis idoneo, et de quibusdam particularibus 366

CAP. V. Qualis esse, et quid facere debeat, qui Exercitia tradit 368

CAP. VI. De visitando eo qui exercetur.. 371

CAP. VII. De exigenda ratione meditationis.. .. 372

CAP. VIII. De proponenda meditatione 374

CAP. IX. De variis hominum generibus, quibus dari possunt Exercitia 376

CAP. X. De modo tradendi Nostris Exercitia .. 381

CAP. XI. De prima Hebdomada in universum .. 385

CAP. XII. De Fundamento 387

CAP. XIII. De duplici examine 389

CAP. XIV. De primo Exercitio primæ Hebdomadæ 391

CAP. XV. De aliis Exercitiis primæ Hebdomadæ 393

CAP. XVI. De confessione generali 396

CAP. XVII. De fine primæ hebdomadæ 398

CAP. XVIII. De secunda Hebdomada; et primo de fine, qui in ea prætenditur 399

CAP. XIX. De primis quatuor Exercitiis secundæ Hebdomadæ 401

CAP. XX. De quinto Exercitio secundæ Hebdomadæ, quod est, applicatio sensuum 404

CAP. XXI. De meditationum horis, lectione spirituali, et eo qui exercetur visitando.. 405

CAP. XXII. De electione, quanti momenti sit, et quis ordo in hac materia servandus.. 406

CAP. XXIII. Quales esse debeant, qui ad electionem admittuntur 408

CAP. XXIV. Qualis esse debeat, qui dirigit electurum.. 412

CAP. XXV. Quæ sint res, de quibus est electio .. 413

CAP. XXVI. De tempore triplici ad electionem recte faciendam 415

CAP. XXVII. Comparatio secundi temporis faciendæ electionis cum tertio; et fusior ejusdem secundi explicatio.. 417

CAP. XXVIII. De modo priore, et posteriore bonæ electionis faciendæ 420

CAP. XXIX. De praxi et ordine electionis 422

CAP. XXX. De ipsa electione juxta rationem secundi temporis.. 425
CAP. XXXI. De eadem electione juxta priorem, et posteriorem modum.. 428
CAP. XXXII. De oratione post factam electionem .. 430
CAP. XXXIII. Quid agendum instructori, cum sentit, eum, qui electionem facit, hallucinari.. 431
CAP. XXXIV. De iis qui jam statum habent 432
CAP. XXXV. De tertia Hebdomada.. 433
CAP. XXXVI. De quarta Hebdomada 436
CAP. XXXVII. De tribus modis orandi 438
CAP. XXXVIII. De Regulis tradendis.. 441
CAP. XXXIX. Brevis explicatio nonnullorum, quæ in Directorio de tribus viis attinguntur.. 442
CAP. XL. Quæ commendanda sunt ei, qui absolvit Exercitia.. 445

Index rerum in Directorio contentarum.

ADDITIO. Additiones omnes servandæ exacte. iij. 1. xv. 9.
Dentur discrete, habita ratione complexionis. xv. 9.
Additiones quæ ponuntur in fine primæ hebdomadæ, dandæ ante exercitia. xv. 8.
Additiones quatuor ad examen particulare, an dictandæ. xiiij. 5.
Additiones de discernendis spiritibus quando et quomodo dandæ. xv. 8.

AFFECTUS. Affectus major ratio habenda quam intellectus. xiv. 3.
Affectus motio excellentior via eligendi, sed periculosior quam discursus. xxvij. 1.
Affectus motio ratione probanda, et cur? xxviij. 5.
Affectus qui excitandi in meditanda passione. xxxv. 4.

AMOR. Amor in meditatione Passionis concipiendus. xxxv. 8.
In factis magis, quam in verbis consistit. xxxvj. 3.
Amoris divini meditatio aptissima. xxxvj. 2. Quomodo fiat. xxxvj. 2.

ANNOTATIO. Annotationes quænam ingredienti exercitia explicandæ. ij. 5.

APPLICATIO SENSUUM. *Vide* Sensuum applicatio.

ARIDITAS. Ariditatis tempore, quomodo juvandus, qui suscipit exercitia. vij. 4. Suavem se præbeat Instructor. v. 2.
Ariditati præparandus, qui suscipit exercitia. vij. 3.

ATTENTIO. Attentio orandi ne sit nimia. viij. 3. xiv. 3. 9.
Attentio violenta non est fructus orationis. viij. 3.

CHRISTUS DOMINUS. Christus Dominus Sol illuminans. xviij. 3. Particularia peccata habuit ante oculos. xxxv. 3.
Christi Domini vita, idea et exemplum reformandi vitam. xviij. 2.
Christum Dominum a Patre impetrare, ut homo est, rudibus explicetur. xv. 7. xix. 5.

CLASSIUM trium meditatio explicatur. xxix. 4. Quo tendat. xxxix. 6. Ægroti similitudine illustratur. xxix. 7.

COGNITIO. Cognitio peccatorum fundamentum ad reformationem vitæ. ix. 3.
Cognitio sui, quomodo acquirenda. x. 8.

COLLECTIO. Collectio sui perfecta explicatur. xxiij. 5.

COLLOQUIUM. Colloquium, quam personam suscipiat. xv. 6.
Fieri potest in principio etiam, et medio. xv. 5.
Colloquii proprius locus in fine cujuslibet exercitii. xv. 5.
Colloquia cum Deo et Sanctis majorem requirunt reverentiam, quam meditatio. xv. 7. Aptissima quæ varia fiunt pro vario affectu. xv. 5. Plura in repetitionibus fiunt, quia major affectus. xv. 2.

COMMUNIO. Ad communionem quomodo quis post confessionem generalem disponendus. xvij. 2.

Communionis usus post exercitia octavo quoque die habendus. xl. 4.
COMPOSITIO LOCI. Quid sit. xiv. 4. xxxv. 3. Juvat attentionem et motionem animi. xiv. 5.
Revocat imaginationem, si evagetur. xiv. 5.
Commendatur a S. Bonaventura. xiv. 5.
Non diutius fabricanda, nec vis imaginationi facienda. xiv. 7.
In rebus incorporeis qualis sit. xiv. 6.
CONFESSARIUS. Confessarius stabilis post exercitia, quasi dux eligendus. xl. 4.
CONFESSIO. Confessio generalis valde confert ad reformationem vitæ. x. 9. Ejus gratia quidam exercitia suscipiunt. ix. 2. Ejus utilitates. xvj. 2.
Ad eam quæ sit adhibenda diligentia. xvj. 3.
Eam facturus non omnem intermittat meditationem. xvj. 1.
Fere non expedit fieri cum eo, qui tradit exercitia. xvj. 5.
Facienda in fine primæ hebdomadæ. x. 9. xvj. 1.
Juvanda aliquo directorio. xvj. 3. Quandoque summa Navarri. xvj. 4. Postea parabola Filii prodigi versanda. xvij. 2. Uno die vacetur ab intenso studio orandi. xvij. 2.
Confessionis usus octavo quoque die post exercitia ineundus. xl. 4.
CONSILIA. Consilia Evangelica servari possunt etiam in sæculo. xxv. 3.
Consiliorum via cur pauciora requirat signa divinæ voluntatis, quam præceptorum. xxiij. 4.
Consilio patris spiritualis in omnibus procedendum. xxxix. 8.
CONSOLATIO. Consolatio spiritualis, quid sit, ei, qui se exercet, declarandum. xxvij. 2. Ejus effectus et modi. xxvij. 3.
Consolatione præsente virtutis actus facile exercentur. xxvij. 3.
Consolatio si affluat, bis id quod afficit, repeti potest. xv. 3.
Consolationes spirituales ad morum emendationem dirigendæ. vij. 2.
Consolatio quomodo notanda pro electione. xxvij. 5.
Consolationes spirituales scribendæ, vij. 2.
CONTRITIO. Fundamentum est ad reformationem vitæ. ix. 3.

DÆMON. Valde oppugnat electionem. xxxiij. 3. Tempore desolationis invadit. xxvij. 5.
DESOLATIO. Desolatio quid sit, exercenti se declarandum. xxvij. 2. Quomodo animadvertenda tempore electionis. xxvij. 5.
Desolationis tempore dæmon invadit. xxvij. 5. Longanimitas necessaria. vij. 6. Amaritudo quæ sentitur, interdum oritur ex amore proprio. vij. 7.
Desolationis remedia. vij. 4.
DEVOTIO. Devotio nutrienda. xl. 4.
Devotionis flos ne langueat, quid agendum. xxx. 4.
Devotioni deditis percurri poterit prima hebdomada. ix. 3.
DILATIO. Sæpe desiderium acuit. xviij. 6.
Procrastinari solet sensus in executione divinæ vocationis. xxv. 7.

DISCRETIO. Discretio requiritur in adhibendis additionibus primæ hebdomadæ. xv. 9. In electione tractanda. xxij. 1.
DISPOSITIO. Dispositio facturi exercitia. ij. *per totum.* Quæ esse debeat erga Deum. ij. 1, 5; xix. 2.
Quæ erga instructorem, ij. 6.
Desiderium proficiendi habeat. ij. 4.
Deliberationem fixam non afferat ad exercitia. ij. 5.
Omnibus negotiis et cogitationibus se expediat. ij. 2.
Fortitudinem afferat. ij. x.
Prudentiæ suæ non innitatur, ij. 6.
Dispositio ad exercitia secundæ hebdomadæ est fervor ex augmento devotionis. xviij. 4.
Dispositiones ad electionem faciendam. xxiij 1. Cum ipsa secunda hebdomada incipiunt. xxix. 1.
Matutino tempore animus magis dispositus ad orationem. vj. 2. Vespere crescunt tentationes, et animus minus aptus contemplationi. vj. 2.
DOMUS. Domi nostræ excipi possunt qui exercitia sumunt. iv. 1. Maneant separati ab aliis cubiculis. iv. 1.
Domi suæ poterit quis facere exercitia. ix. 12.

ECCLESIASTICI. Quomodo per exercitia dirigendi. ix. 10.
ELECTIO. Electionis difficilis locus, et discretione indigens. xxij. 1. Quanti momenti sit. xxij. 2. Pertinet ad salutem æternam. xxij. 4. Dicitur plantatio Patris Cœlestis. xxiv.
Electio status versatur circa consilia et præcepta. xxv. 2. Et circa tempus, ac modum, exequendæ vocationis. xxv. 7. Non danda Religiosis. ix. 6.
Electio magnum studium requirit, tam instructoris, quam ejus qui instruitur. xxij. 6.
Electio quibus danda. xxiij. 1. Paucis, unde magnus fructus speretur. xxiij. 1. Ingeri et obtrudi non debet non cupienti. xxiij. 2. Requirit indifferentiam. xxiij. 3. Quæ nisi adsit, potius relinquatur. xxiij. 3. Ideo inclinandus animus ad id quod perfectius et difficilius. xxiij. 3. xxx. 2.
Electio tuta, quæ fit juxta præscriptas regulas. xxiv. 2. Quomodo peragenda. xxx. 3. Non nostro placito facienda, sed Dei. xxij. 5. Nihil attendat, quod de sursum non sit. xxiij. 5. Non humana persuasione, sed divina voluntate nitatur. xxiv. 1.
Electio religionis particularis non ex complexione solum, sed ex talentis metienda. xxv. 6.
Electio ratione confirmetur. xxiij. 5. xxviij. 5. Et experientia sui. xxviij. 7.
Electio quando in dubium revocanda, et mutanda, xxxij. 2. Dubia quæ incidunt quomodo discutienda. xxxij. 2. xxxiij. *per totum.*
Electionis materia. xxv. 1.
Electionis faciendæ tria tempora, xxvj. 1. Secundum tempus quomodo differat a tertio; et utrum excellentius, aut tutius. xxvij. 1.
Electionis tempus tranquillitatem animi requirit. xxviij. 2.
Electionis meditationes quando inchoantur. xxix. 2.

Electionis praxis. xxix. 1.
Electionis tempore, non omittenda meditatio Vitæ Christi. xxx. 3. Una tantum, aut altera detur meditatio. xxxj. 2.
Electionis modus explicatur similitudine ejus qui aliquod genus cibi suo Principi offert. xxvij. 6.
In electionis articulo subitæ interdum perturbationes, xxiv. 4.
Electionis bonæ signum, et quasi sigillum. xxxj. 1. xxxij. 1.
Electionis regulæ particularibus negotiis applicandæ. xxv. 9. xxxiv. 4. Quæ fieri debet extra exercitia. x. 13.
Electionis regulas, tum maxime Superiores attendant, cum non est copia consultoris. x. 13.
Electioni quid afferat magnam fiduciam. xxiij. 5.
Electioni succedat oratio. xxxij. 1.
Ad electionem qui admittendi. xxiij. 1. Non leves natura, non habitibus malis obnoxii. xxiij. 1.
Electione diversa existente in tertio tempore, ab electione secundi, quid agendum. xxviij. 9.
Electurus conferat cum instructore rationes electionis. xxxj. 3. Votum non emittat, nisi caute. xxxj. 6. Respectus humanos deponat. xxviij. 4, xxiij. 5.
Electurum instructor non moveat ad unam potius, quam aliam partem. xxiv. 1.
EXAMEN. Examen particulare, quando, et quomodo explicandum. xiij. 2. Plurimum valet ad animi puritatem. xiij. 5. Absolventi exercitia inculcandum. xiij. 5.
Examen generale quando, et quomodo detur. xiij. 6. Cur non omnes peccatorum species contineat. xiij. 7.
Juvatur ab examine quotidiano. xiij. 8.
Examen quotidianum dictandum, ut jacet. xiij. 8.
Absolventi exercitia omnino retinendum. xl. 4.
EXERCITIA. Exercitia spiritualia, quid sint, et quomodo composita. *Proœm.* 2.
Quatuor hebdomadis continentur. xj. 1.
Sunt instrumentum ad propriam et proximorum salutem. *Proœm.* 1. Particulare donum a Deo Societati datum. *Proœm.* 6.
Quem modum servent, et cur tam facile ad vitam reformandam juvent. *Proœm.* 8.
A viris insignibus sunt commendata, et a Sede Apostolica approbata. *Proœm.* 5. 6.
Quibus hominum generibus danda sint. ix. 1.
Plena et integra non danda omnibus. j. 7. Tradenda etiam sæcularibus. j. 6. Et conjugatis, et quo fine. ix. 9.
Quomodo occupatis dentur. ix. 12. Et quomodo feminis. ix. 16.
Exercitia sunt unum experimentum Societatis. x. 1.
Danda plena et integra in Societatis ingressu. x. 1.
Ut sunt conserventur, nec transformentur accommodata religioso statui. x. 5.
Exercitia traduntur aliis Religiosis. ix. 3. Idque fructuose, præsertim per aliquem ex ipsis. ix. 8.
Exercitia duntaxat primæ hebdomadæ quibus danda, j. 7.
Eodem tradenda ordine quo ponuntur. xiv. 1.
Exercitiorum fructus. *Proœm.* 7.
Colligitur multo post ex seminibus, quæ in exercitiis jacta sunt. xl. 3.

Exercitiorum usum nostris commendabat S. P. N. Ignatius. *Proœm.* 4.
Exercitiorum desiderium in proximis excitandum, et ad ea suaviter adducendi. j. x. 3.
Exercitiorum liber exacte servari debet in iis tradendis. viij. 5.
Quoties legitur, novum lumen præbet. viij. 4.
Facienti exercitia prima vice non datur. x. 1.
Communicari potest Religiosis. ix. 7.
Exercitia facere qui soleant. j. 3. 6.
Exercitia facturus poterit excipi domi nostræ. iv. 1. vel domi suæ manere. ix. 12.
Victus ei paretur, ut petierit. iv. 6.
Quomodo dispositus esse debeat. ij. *Per totum ; vide* dispositio.
Exercitia faciens non visitetur a sæcularibus. iv. 7.
Non nimis ab instructore laudandus. vij. 2.
Monendus de annotationum observatione. iij. 1. Non tamen de omnibus simul. xj. 5.
Quid agere debeat, si prima hebdomada minus se dispositum sentiat. xvij. 1.
Exercitiis tractandis dexteritate opus est. *Proœm.* 4.
Exercitiis absolutis, quæ commendanda. xl. 2.
EXPENSÆ. Ab exercitia facientibus nec requirendæ, nec, si a ditioribus offerantur, recusandæ. iv. 2.
Expensarum causa non minuatur numerus eorum, qui Exercitia faciunt. iv. 2.
Nec quidquam fiat sordidum, et indecorum. iv. 2.
FEMINÆ. Feminis quomodo danda exercitia. ix. 16.
FERVOR, *et* FRUCTUS. Fervor, et fructus exercitiorum ne perdatur. xl. *Per totum.*
FUNDAMENTUM. Fundamentum quanti momenti sit, admonendus qui exercetur. xij. 3.
Ita dicitur, quia basis totius ædificii spiritualis. xij. 7.
Quot in partes dividatur. xij. 2.
Fundamenti veritas cognita influit in omnia exercitia. xij. 7.
Fundamentum quæ annotationes præcedant. xj. 5.
Quomodo declarandum inexpertis. xij. 4. Quomodo sibi applicent Nostri. x. 5.
Fundamentum non habet certas horas præscriptas. xii. 6.

GLORIA. Gloriæ divinæ desiderium est sumptus ad turrim Evangelicam. xxiij. 5. Ejus studium magnum affert animæ fiduciam. xxiij. 5.
Ejus intuitus vera regula electionis. xxv. 9.
Gloria Paradisi addi potest meditationibus quartæ hebdomadæ. xxxvj. 1, xxxix. 4.
GRADUS. Gradus tres humilitatis, quando proponantur. xxix. 8. Toto uno die versantur animo. xxix. 8.
Graduum in imitatione CHRISTI diversitas, incipit apparere in contemplatione de Regno CHRISTI. xix. 1.

HEBDOMADA. Hebdomadæ exercitiorum non tam numero dierum, quam materiæ genere distinguuntur. xj. 1,
Nec tam numero dierum, quam effectu metiendæ. xvij. 1, xxxix. 7.

Respondent tribus viis, purgativæ, illuminativæ, unitivæ. xxxix. 1.
Hebdomadis quatuor omnia exercitia continentur, xxxix. 1.
Hebdomadæ singulæ quid contineant. xj. 2.
HEBDOMADA PRIMA. Hebdomada prima, quem scopum habeat. xvij. 1, xix. 1.
Proroganda, quando non sequitur fructus, et quid aliud agendum. xvij. 1.
Brevius transigitur ab iis, qui sunt dediti rebus spiritualibus. ix. 3.
Hebdomada prima respondet viæ purgativæ. x. 6, xxxix. 2.
Continet considerationem peccatorum. xj. 2.
Magis, vel minus in ea immorandum, prout magis, vel minus necessaria purgatio. x. 6.
Hebdomada prima, tamquam basis, numquam omittenda. xj. 4.
Eodem ordine tradenda, quo ponitur. xiv. 1.
Quid agendum cum quatuor tantum horæ fiunt, xiv. 1.
Hebdomada prima, sacerdos exercitia faciens posset ob reverentiam a sacro abstinere. xj. 3.
HEBDOMADA SECUNDA. Hebdomada secunda respondet viæ illuminativæ. xviiij. 3.
Quem finem habeat. xviij. 1.
Quam dispositionem requirat. xviij. 4.
Ipso initio ad electionem disponit. xxix. 1.
Vitam CHRISTI Domini continet, et electionem, xj. 2.
Differenda, si desit fervor. xviij. 4.
Quatuor horas fatigatis præscribit. xxj. 1.
HEBDOMADA TERTIA. xxxv.
Continet Passionem CHRISTI Domini. xj. 2.
Qua meditatione stabilitur electio. xxxv. 1.
HEBDOMADA QUARTA. Hebdomada quarta respondet viæ unitivæ. xxxvj. 1.
Continet Resurrectionem, et beneficia ad excitandum amorem. *Ibid.*
Hebdomadæ quartæ addi possunt meditationes de gloria Paradisi. *Ibid.*
HORA. Horæ meditandi quotidie sunt quinque. iij. 7.
Præterquam forte hebdomada secunda. xxj. 1.
HUMILITAS. Humilitas qua quis se instructori subdit, valde Deo placet. ij. 7.
Humilitas remedium consequendæ devotionis, cum desolationem quis patitur. vij. 7. Disponit ad orationem. viij.
Humilitatis tertius gradus necessaria dispositio ad electionem. xxiij. 3.
Humilitatis tres gradus toto uno die revolvendi. xxix. 8.
Quando prorogantur. *Ibid.*

IGNATIUS. S. Quid senserit de exercitiis. *Proœm.* 4.
In Epistola ad P. Mionam, magnam ab eis utilitatem promittit. *Ibid.*
In Cassinatem ad exercitia secedit, ix. 13.
S. Ignatii sententia de indifferentia ad electionem necessaria. xxiij. 4.
ILLUMINATIVA VIA. Illusionibus patet, nisi cauti simus, aut si festinemus. xxxix. 7.

IMITATIO CHRISTI DOMINI. In ejus Passione præcipue quærenda *Ibid.*
Est reformatio vitæ nostræ. xviij. 2.
INDIFFERENTIA. In Fundamento quanti momenti sit ex sententia S. Ignatii. xij. 3.
Quomodo applicanda Nostris. x. 5.
Indifferentia qualis. xxij. 3.
Necessaria ad electionem. xxiij. 3, xxx. 6.
Diligentia et precibus acquiritur. xxx. 3.
Ad indifferentiam confert tertius et secundus gradus humilitatis. *Ibid.*
Indifferens esse debet tam eligens, quam instructor. xxiv. 2.
INFERNUS. Inferni meditatio, quando detur. xiv. 1.
INSTRUCTOR. Qualis esse debeat. v.
Non omnia initio proponat. ij. 8.
Seligat ei, qui facit exercitia, vitas Sanctorum et libros aptos. iij. 4.
Gravitatem humilitate temperet. v. 3.
Nihil industriæ suæ tribuat, sed in Deo confidat. v. 4.
Caveat ab indiscreto zelo, et sinat Deum disponere. v. 5.
Perspectum habeat eum, qui facit exercitia. v. 6.
Versatus sit in libro exercitiorum. v. 7, viij. 4.
Exercitia meditetur, quæ in dies tradit. v. 8.
Visitet suis temporibus eum, quem instruit. vj. 1.
De quibus interrogare debeat. vij. 1.
Tempore consolationis præparet ad ariditatem. vij. 3.
Bonam de altero præ se ferat opinionem. vij. 8.
Particularem directionem ad reformandam vitam dare potest. ix. 9.
Non transformet exercitia, ad religiosum statum accommodans. x. 5.
Lucem tamen det, quomodo inter meditandum accommodari possunt. *Ibid.*
Excitet desiderium perfectæ reformationis. x. 6.
Instructor quid attendere debeat in ordine ad electionem. xix. 2.
Magnum ad eam studium adhibeat. xxij. 6.
Ad quam indifferentiam disponat eum, qui est electurus. xxiij. 4.
Motionem divinam non præire debet, sed sequi. xxiv. 1.
Non debet movere ad unam, vel alteram partem. *Ibid.*
Debet removere in electione impedimenta et errores. xxiv. 1, 3.
Quid tempore electionis admonere debeat electurum. xxxvj. 3.
Motiones animi exigat, et ad regulas discretionis spirituum penset. xxx. 7.
Electurum non fatiget et obruat. xxxj. 4.
Toleret patienter, si eligens divinæ voluntati minus respondeat. xxxj. 5.
Quid faciat, si advertat eligentem decipi. xxxiij. 1.
Instructor suppeditet loca Sacræ Scripturæ, pro meditanda Passione. xxxv. 11.
Det monita accommodata ei, qui absolvit exercitia. xl. 5.
Instructoris prudentiæ multa permittuntur circa præscriptum ordinem. iv. 5.
Instructori omnia aperienda, et obediendum. iij. 7, 8.

INTELLECTUS. Intellectus etiam, et non sola voluntas in electionibus exercenda. xxvij. 1.
Major habenda est ratio affectus, quam conceptuum. xiv. 3.

JUDICIUM. Judicii, et mortis meditatio rarissime omittenda, xv. 4.
Avocat ab amore visibilium. *Ibid.*

LACHRYMÆ. Lachrymæ quædam violenter coactæ non sunt fructus orationis. viij. 3,
LECTIO. Lectio ad meditationem dirigenda. iij. 4.
Lectionis dulcedini non nimis indulgendum. iij. 6.
Qui libri legendi prima hebdomada. iij. 2, iij. 4.
Legere non debet, qui se exercet, nisi scripta tradita. iij. 2.
Legendus solum locus Evangelii ad præsentem meditationem. iij. 3.
Legendi potius libri, qui pietatem nutriant, quam qui intellectum exerceant. xxj. 2.
Legenda non sunt mysteria, de quibus postea meditationes faciendæ, sed de quibus jam factæ sunt, aut eodem die fient. *Ibid.*
Lectionis spiritualis usus post exercitia habendus. xl. 4.
LUMEN. Lumina spiritualia scribenda. vij. 2.
Lumen acquisitum in exercitiis maximi faciendum, et nisi illi cooperemur, timendum. xl. 2.

MAGISTRATUS, et MAGNATES. Quomodo dirigendi. ix. 11.
Quomodo faciant electionem. ix. 14.
MATRIMONIO JUNCTI. Ipsi etiam faciunt exercitia. j. 7.
Sed post primam hebdomadam pauca quædam. xviij. 5.
Non enim admittendi ad electionem. xxiij. 1.
MEDITATIO. Meditatio suaviter facienda. viij. 3.
Licet cooperationem nostram desideret, majori tamen ex parte pendet a Deo. *Ibid.*
In meditatione quomodo exerceantur potentiæ animæ. xiv. 2.
Meditandi modus per personas, verba et opera, quomodo intelligendus. xix. 5.
Nec excludit ceteras circumstantias. xix. 7.
Meditanda mysteria CHRISTI Domini ac si pro singulis gesta essent. xxxv. 3.
Meditatio fœcundior fit ex consideratione circumstantiarum, et quæ sint. xix. 7.
Meditationis puncta non nimis enucleanda. viij. 1.
Dentur in scriptis, ne fatigetur memoria. viij. 2.
Meditationis fructus in quo consistat. viij. 3.
Meditatio pueri JESU in templo tendit ad electionem consiliorum, xxix. 2.
Meditatio Passionis confirmat electionem. xxxiij. 1.
Est thesaurus reconditus. *Ibid.*
Sanctis familiaris. *Ibid.*
Ordinarius animæ cibus. *Ibid.*
Juvatur Scripturæ Sacræ sententiis. xxxv. 11.
Meditationi Passionis quæ via aperienda. xxxv. 2.

...
...
...

Orationis ne nimia sit attentio, et conatus. viij. 3, xiv. 3, 7.
Orationi deditis percurri poterit prima hebdomada. ix. 3.
Orationi insistendum tempore desolationis. vij. 6.
Orationem facturi non confidamus propriæ præparationi et industriæ. viii. 3.
Ad orationem disponunt humilitas et puritas. *Ibid.*
Orandi modi tres. xxxvij. 1.
Orandi modus primus. xxxvij. 2.
Orandi modus secundus. xxxvij. 9.
Orandi modus tertius. xxxvij. 12.
Orandi modi plures, prout Spiritus Sanctus docet. xxxvij. 13.
Judicio patris spiritualis probandi. *Ibid.*
Pro orantis dispositione variandi. *Ibid.*
Oratio vocalis tertio orandi modo juvatur. xxxvij. 12.

PASSIO. Passio Domini. *Vide* Meditatio Passionis.
Passiones obtenebrant animam. xviij. 3.
Passionibus obnoxii non admittendi ad electionem. xxiij. 1.
PATIENTIA. Tempore desolationis necessaria. vij. 6.
PECCATA. Peccata obtenebrant animam. xviij. 3.
Peccata non singillatim examinanda in secundo exercitio primæ hebdomadæ. xv. 1.
Peccatoris memoria juvatur consideratione locorum, negotiorum, personarum. xv. 1.
Vitia quædam cuique magis familiaria magisque oppugnanda. xiij. 2 *et* 3.
PERFECTIO. Perfectionem quisque in suo statu post exercitia sequatur. xl. 4.
PRÆCEPTA. Præceptorum via majora signa divinæ voluntatis requirit, quam consiliorum. xxiij. 4.
Præceptorum viam eligenti adhuc restat multa deliberatio. xxv. 8.
PRÆLUDIUM. Præludia declaranda in primo exercitio trium potentiarum. xiv. 4.
Præludium repræsentationis historiæ additur secunda hebdomada. xix. 4.
Quomodo differat a meditatione. *Ibid.*
Præludium electionis declarandum electuro. xxx. 1.
Coincidit cum fundamento. *Ibid.*
Potest tradi etiam non electuris. xxxiv. 3.
PRÆPARATIO. Præparationis et propriæ industriæ non nimis fidendum. viij. 3.
PROGRESSUS. Progressus cura post absoluta exercitia habeatur. xl. 4.
PURITAS. Puritas et humilitas disponunt ad orationem. viij. 3.

QUARTA HEBDOMADA. *Vide* Hebdomada quarta.

RATIO. Ratio lumen est probans, an affectus motio bona sit. xxviij. 5.
Rationes etiam humanæ ad electionem conferunt. xxiij. 5, xxviij. 5.
Ratiocinatio tutior ad eligendum via, quam motio affectus. xxviij. 6, xxvij. 1.
Rationes electionis scripto notandæ, xxxj. 31.

RECREATIO. Recreatio a prandio, et post cœnam ei, qui exercetur, permittetur. vj. 3.
REFORMATIO. Reformatio perfecta in prima hebdomada desideranda. x. 6.
In quibus versetur. x. 7. Fit imitatione vitæ CHRISTI. xviij. 2.
Iis maxime convenit, qui in statu sunt immutabili. xxxiv. 1.
Reformationis doctrina Societatis operariis commendata sit. xxxiv. 2.
Reformationis peculiarem formam dare potest instructor. ix. 9.
REGNI JESU CHRISTI CONTEMPLATIO. Non numeratur inter meditationes. xix. 1.
Et proœmium, et fundamentum vitæ CHRISTI meditandæ. *Ibid.*
Ostendit diversitatem graduum in imitatione CHRISTI. *Ibid.*
Disponit ad electionem status. xix. 2.
Mentem erigit a terrenis. xxix. 1.
Nullum continet votum. *Ibid.*
Tradenda etiam non electuris. xix. 3.
REGULA. Regulæ 11 et 17 Summarii, et Similes, quando meditandæ. x. 10.
Regulæ discretionis spirituum valde utiles. v. 5.
Regulæ electionis particularibus negotiis applicandæ. x. 13, xxv. 9.
Regulæ ad victum temperandum verbo tantum explicandæ. xxxv. 12.
Cum discretione proponendæ. xxxv. 12.
Ante tertiam hebdomadam dari possunt. xxxv. 13.
Regulæ quæ ponuntur post exercitia, non omnes omnibus tradendæ. xxxviij. 1.
RELIGIO. Religio alia aliis aptior xxv. 4.
Religio eligenda, in qua vigeat observantia. xxv. 6.
Præferenda, cujus institutum est perfectius. xxv. 9.
Quæ melior, ex S. Thoma. xxv. 6.
Religionis non danda suspicio ei, qui ad exercitia invitatur. j. 2, iv. 8.
RELIGIOSI. Religiosi suas regulas maxime faciant, et institutum adament. ix. 4.
Religiosi aliorum Ordinum doceri possunt modum dandi exercitia. ix. 7.
Religiosis communicari potest liber exercitiorum. *Ibid.*
Iis quomodo tradenda exercitia. ix. 3.
Iisdem non danda electio. xxiij. 1.
REPETITIO. Repetitionis usus, et utilitas in meditationibus. xv. 2.
Repetitiones affectu magis constant, quam longo discursu. *Ibid.* Affectus gratia, admittunt plura colloquia. *Ibid.*
Repetitio aliquibus punctis ad levandum tædium varietur. xiv. 1.
Repeti potest bis locus, qui magnam attulit consolationem. xv. 3.
Repetenda loca, ubi sensimus consolationem, quomodo intelligendum. *Ibid.*
RUDES. Rudibus non integra dentur exercitia. ix. 15, xviij. 5.

Iis meditationes explicandæ magis. xix. 5. xx. 5.
Proponendi post primam hebdomadam modi orandi. xxxvij. 1.
Explicetur CHRISTUM Dominum impetrare a Patre, ut Homo est. xv. 7.

SCRIBERE. Scribenda solum quæ pertinent ad orationem. iij. 5.
Scribendo, non tempus orationi, aut præparationi eripiat, nec defatigetur, qui est in exercitiis. iij. 6.
Scriptionis dulcedini non indulgendum. *Ibid.*
Scribendi notabiliores animi affectus. iij. 5. vij. 2.
SCRUPULUS. Scrupulos tollit confessio generalis. xvj. 3.
Scrupulosis tantum regulæ de scrupulis dandæ. xxxviij. 2.
SECUNDA HEBDOMADA. *Vide* Hebdomada secunda.
SENSUUM APPLICATIO. Quomodo exercenda. xx. 1.
Quomodo differat a meditatione. xx. 3.
Sensuum applicationis utilitas. xx. 4.
SERVIRE. Facienti exercitia inserviens qualis sit, et quid præstet. iv. 3.
SIGNUM. Signum mali spiritus. xxviij. 6.
Signum bonæ electionis. xxxj. 1, xxxij. 1.
Signum divinæ voluntatis. xxvij, 7.
SOCIETATIS JESU. Societatis totam ideam Deus B. P. Ignatio communicavit. *Proœm.* 3.
Societati a Deo data exercitia, ut instrumentum ad salutem. *Proœm.* 1.
Societatem ingredientibus integra dantur exercitia. x. 1.
SPES. Spes in Deo habenda aggredienti exercitia. ij. 3.
Spes divinæ misericordiæ excitanda tempore desolationis. vij. 6.
Spes nostra in Passione Domini erigitur. xxxv. 7.
SPIRITUS SANCTUS. Spiritus Sanctus auctor spirituum variorum, xxij. 3.
Disponit ascensiones usque ad viam illuminativam. xxxix. 8.
SPIRITUS. Spiritus boni, et mali proprietates. xxvij. 5.
STATUS. Status duplex, consiliorum, et præceptorum. xxv. 2.
Statum consequuntur omnia fere opera vitæ. xxij. 2.
Statum habentes ad electionem non admittendi. xxiij. 1.
Statuum variorum auctor Spiritus Sanctus. xxij. 3.
SUAVITAS. Suavitate rigor miscendus. xv. 9.
Suaviter cogitandum de divinis. viij. 3.
SUPERIOR. Superiores, cum non est consultandi facultas, regulas attendant electionis. x. 13.

TEMPUS. Tempus orandi quinque horæ quotidie. iij. 7.
Aut pauciores, si quis sit debilior. iij. 8.
Tempus exercitiorum prorogandum, cum pauciores quotidie horæ impenduntur; minuendum, cum plures. ix. 13.
Tempus hebdomadis assignatum, non dierum numero, sed materiæ genere definitur. xj. 1, xxxix. 7.
Tempora tria electionis faciendæ, xxvj.
Tempus primum electionis faciendæ quale. xxvj. 1.
Tempus secundum electionis. xxvj. 2.
Tempus tertium electionis, et quomodo differat a secundo, et utrum perfectius, aut tutius. xxvij. 1.

Tempus tertium electionis, cum duplici modo tradi potest etiam habentibus statum immutabilem. xxxiv. 4.
TERTIA HEBDOMADA. *Vide* Hebdomada tertia.
TRIUM CLASSIUM MEDITATIO. *Vide* Classium meditatio.
TRIUM POTENTIARUM EXERCITIUM. Cur ita dicatur, et quale sit. xiv. 2.

UNITIVA VIA. Præpropere suscepta patet illusionibus. xxxix. 7.
Illi quarta hebdomada respondet. xxxvj. 1.
Illam expertus redire debet ad alias. xxxix. 6.

VEXILLORUM MEDITATIO. Servit gradibus humilitatis comparandis. xxiij. 3.
Perducit ad indifferentiam, et disponit ad electionem. xxix. 3.
Potest dari etiam non facturis electionem. xix. 3.
VIÆ. Viæ purgativæ, illuminativæ, unitivæ respondent exercitia. xxxix.
Viæ tres spirituales non transiliendæ. xxxix. 7.
Viarum trium affectus nonnunquam permiscendi. xxxix. 6.
VISITATIO. Visitandus a Nostris non a sæcularibus, qui est in exercitiis. iv. 7.
Visitans eum, qui est in exercitiis, sermonem habeat de rebus spiritualibus, iv. 8.
Visitandus ab instructore, quando, et quomodo sit is qui exercetur. vj. 1, xij. 1, xxj. 3.
Visitans instructor tempore consolationis parum moretur. vij. 3.
VITA CHRISTI DOMINI. Quomodo meditanda. xx. 7.
Est idea virtutum. xxxix. 3, xviij. 2.
Vitæ CHRISTI imitatio est nostræ reformatio. xviij. 2.
Non intermittenda tempore electionis. xxx. 2.
Vitæ CHRISTI diutius immorandum iis, qui devotioni dediti sunt, ix. 3.
VITIA. Vitia quædam cuique magis familiaria, magisque oppugnanda. xiij. 3, xl. 3.
VOCATIO. Libera esse debet, et a Deo. iv. 8.
Vocationis exsecutio sub electionem cadit, et velox esse debet. xvij. 1.
VOLUNTAS. Voluntas sine intellectu non operatur recte ad electionem. *Ibid.*
Voluntas debilis se non perfecte resignans in manibus Dei. xxix. 6.
Voluntatis divinæ indicia. xxvij. 7.
Voluntatis divinæ exequendæ desiderium. xxiij. 5.
VOTUM. Votum non emittatur in contemplatione regni JESU CHRISTI. xxix. 1.

ZELUS. Zelus animarum in Passionis meditatione concipiendus. xxxv. 10.
Zelum juvandi alios Religiosi concipiant, cum faciunt exercitia. ix. 5.

Index Industriarum.

Ad Superiores Societatis. 451
PROŒMIUM.. 453
CAP. I. De iis, quæ necessaria sunt ad curationem recte faciendam 454
CAP. II. De suavitate, et efficacia in gubernatione conjungendis 462
CAP. III. Ariditas, et distractio in oratione, et in rebus devotionis desolatio 469
CAP. IV. Languor, et debilitas in spiritu, et virtutibus 477
CAP. V. Defectus obedientiæ 482
CAP. VI. Effusio ad exteriora 485
CAP. VII. Amor excellentiæ et honoris 488
CAP. VIII. Inclinatio ad sensualitates et amicitias .. 490
CAP. IX. Profunditas, et defectus claritatis 493
CAP. X. Iracundia, impatientia, vel aversio a fratribus.. 497
CAP. XI. Laxitas in observatione regularum, et conscientia minime timorata.. 502
CAP. XII. Imaginatio infirmitatis, aspirare ad quietem, recusare ministeria.. 505
CAP. XIII. Tentatio contra Institutum, et aliquot regulas quæ non placent. 509
CAP. XIV. Tentatio contra Superiorem, cum aversione et diffidentia 515
CAP. XV. Sæcularitas, et aulicismus insinuans in familiaritates et gratiam externorum.. 522
CAP. XVI. Pertinacia et durities judicii cum contentione 525
CAP. XVII. Perturbatio pacis et seminatio discordiarum, jurgiorum 526
CAP. XVIII. Melancholia, scrupuli.. 537

Index rerum in Industriis contentarum.

AFFECTUS peculiares vincendi. viij. 9.

AMICITIÆ. Natura hujus morbi. viij. 9. Remedia. viij. 10 Quid cum carnis tentatione quis pulsatur. viij. 10.

AMOR EXCELLENTIÆ ET HONORIS. Morbi superbiæ signa. vij. 1. Superbiæ fructus, vij. 2. Remedia. vij, 3 *et seq.*

ANIMA. Animarum curatio, quanto præstantior, eo difficilior. *Proœm.*

ARIDITAS examinanda. iij. 1. Ejus causæ. iij. 1. Quid si longo tempore durat. iij. 2. Quid si in matutina oratione acciderit. iij. 2. Cum provenit ex inordinato affectu. iij. 3. Cum ex inopia materiæ. iij. 4. Cum ex negligentia, et otio. iij. 5. 6, Quid maxime fugiendum. iij. 6. Cum ex nimiis occupationibus. iij. 7. Cum ex subtractione divina. iij. 8.

AVERSIO A FRATRIBUS. Quid cum fuerint aversiones diuturnæ. x. 1.

Aversi per Confessarium et Superiorem reconciliandi. x. 2. Causa amaritudinis tollenda. x. 5.

Charitatis signa exhibenda. x. 6.

Si fuerint subitaneæ hæ passiones. x. 7.

Iratus quomodo accipiendus a Superiore. x. 9.

Quid Superiori faciendum, etc. x. 10. *Vide* Superior.

AULICISMUS. Quam faciem induat. xv. *in initio.* Hujus signa. xv. 1. Indicanda pericula. xv. 2. Hujusmodi homines statim amovendi. xv. 3. Occupandi in ministeriis. xv. 5. Publice reprehendendi. xv. 6. Etiam externis denegandi, xv. 8.

CONSCIENTIA MINIME TIMORATA. Eo morbo affectus qualiter juvandus. xj. 1. *et seq.*

Quid cum in re gravi peccat. xj. 8. Associandus alicui spirituali viro. xj, 9. Exercendus in exercitiis spiritualibus. xj. 10.

Tepiditatis effectus. xj, 3.

Profectus in spiritu examinandus. xj. 4.

Semper perfectionis habenda ratio. xj. 6.

DEVOTIO. Quinque causæ subtractæ devotionis, ex S. Bonaventura. iij. 2.

Decem et septem, ex Gersone. iij. 2.

Quid in subtractione præstandum. iij. 1.

DIFFIDENTIA. *Vide* Superior.

DISCORDIA. Hujus morbi gravitas. xvij. 1.

Exempla Sanctorum perpendenda. xvij. 2.

Ejusdem morbi natura, causa, malitia, signa. xvij. 2.

Remedia. xvij. 2.

Ejus gravitas ex damno proximi attendenda. xvij. 3.

Relationes contra alterum perniciosæ. xvij. 10.

Causæ ab infirmo investigandæ. xvij, 2.

Pericula. xvij. 12.
Particulare examen adhibendum. xvij. 13.
Superiori servanda responsa data anno 1590, ad Romanam Congregationem. xvij. 15.
DISTRACTIO IN ORATIONE. *Vide* Ariditas.

EFFUSIO AD EXTERIORA. *Vide* Exteriora.
EXTERIORA. Ad ea effusio, et effusionis causa. vj. *in initio.*
Hujusmodi infirmus occupandus in utilibus. *Ibid.*
De quibus monendus. *Ibid.*
A visitationibus abstinendum. vj. x.
Sese frequentius colligat. vj. 4.
Frequentius orationi vacandum. vj. 5. *et seq.*

GUBERNATIO. Ratio spirituales viros gubernandi fortis, et suavis. ij. 1. Hujus difficilis praxis. ij. 1.
Quid Superiori præstandum, ut utramque assequatur. ij. 1.
Insuavis gubernationis capita. ij. 2.
Remissæ gubernationis capita. ij. 3.
Asperitas et laxitas. ij. 4. Quomodo conjungendæ. ij. 4.
In quo suavitas sit posita. ij. 4.
Quomodo miscenda cum benignitate severitas, secundum constitutiones. ij. 4.

HONOR. *Vide* Amor.

IMPATIENTIA. *Vide* Aversio.
INCLINATIO. Ad sensualitates et amicitias. *Vide* Amicitiæ.
INFIRMUS. Spiritualiter infirmi *suscepti* dicuntur. j. 2.
Quid si voluntas in infirmo desit. v. 14.
Difficultas ex infirmi voluntate quomodo curanda. j. 4.
Morbus agnoscendus. j. 4.
Infirmus non facile damnandus. xij. *in initio.*
Eidem compatiendum. xij. 1.
Quid cum infirmitas non apparet. xij. 2.
Alia remedia. xij. 3. *et seq.*
INSTITUTUM. Tentatio contra Institutum. xiij.
Quomodo medendum. xiij. 1.
Detegenda morbi gravitas. xiij. 2.
Instituti sanctitas ostendenda. xiij. 3. Investigandæ radices xiij. 6. Solutio objectionum contra Institutum. xiij. 9.
Infirmus hujusmodi spiritualibus exercitiis juvandus. xiij. 10.
Interdicendum, ne aliis communicet. xiij. 11.
IRACUNDIA. *Vide* Aversio.

JUDICIUM PROPRIUM. Si judicium pertinax fuerit in speculativis, adhibendi doctores. xvj. 1.
In practicis, de quibus infirmus monendus. xvj. 2.
Remedia. xvj. 5.

LANGUOR IN SPIRITU. Hujusmodi morbi remedia excitantia. iv. 1. *et seq.*
Miseria hujus status. iv. 3.
Pericula. iv. 4.
Languor, frigus animæ. iv. 4.
Vitia tepiditatis. iv. 5.
Examen hujus languoris. iv.
Remedia. iv. 7 *et seq.*

MEDICINA SPIRITUALIS. Ejus præcepta. *Proœm.*
Nihil est incurabile. j. 3.
Agnoscendus est morbus. j. 4.
Medicamentorum congruitas. j. 6. Opportunitas. j. 6.
Medicamenta specie suavitatis non omittenda. j. 10.
Perpendenda ante curationem. j. 8.
MORBUS ANIMI. Agnoscendus. j. 4. Eum indagandi modus. *Ibid.*
Morborum spiritualium genera sexdecim. j. 10.
Morbi leviores signa gravioris. vij. 1.
Quid cum infirmitas latet. xij. 2.
Alia remedia. xij. 3.

OBEDIENTIA. Ejus pulchritudo, et necessitas. v. 1. Legenda epistola B. P. N. v. 2. Exempla Sanctorum colligenda. v. 4.
Causæ repugnantiæ examinandæ. v. 5.
Deus in Superiore agnoscendus. v. 6.
Animi præparatio ad quodvis. v. 8.
Quomodo in levioribus assuescendum. v. 10.
Exercendus in difficilibus. v. 11.
Interdum pie condescendendum. v. 12.
Quid si voluntas in infirmo desit. v. 14.
ORATIO. Ad orationem confugiendum. j. 2. *Vide* Ariditas in oratione.

PROFUNDITAS. Ostium diaboli. ix. 3.
Hujus defectus exempla. ix. 7.
Pericula. ix. 10.
Remedia: crebra conscientiæ redditio, lectio, et meditatio, ix. 9. 11.

SCRUPULOSI. Quomodo juvandi. xviij. 2.
SENSUALITAS. *Vide* Amicitiæ.
SPIRITUS languor. *Vide* Languor.
SUPERIOR. Ejus obligatio. j. 1. Idem medicus spiritualis. *Ibid.* Ejus dexteritas. j. 4.
In Superiore novem requiruntur, quæ aromatum nomine explicantur. j. 5.
Se ipsum examinet. j. 9.
Aversio a Superiore. xiv. 1. Quid in se disquirat Superior. *Ibid.* Via tollendi suspicionem a subdito. xiv. 2. Ferendæ Superiori subditi imperfectiones. xiv. 3. Spiritu charitatis juvandus aversus. xiv. 4. De murmurationibus contra Superiorem, per alium monendus. xiv. 5. A gravioribus Patribus juvandus. xiv. 6. Quomodo se geret Superior in colloquio. xiv. 7. De gravioribus monendus. xiv. 8. Ad Superiorem frequentius adeundum hortandus. xiv. 9. Quomodo credenda quæ referuntur. xiv. 10. Subditi opera quomodo utendum. xiv. 12. Quid Superiori cum iratis faciendum. 9. x.
Superiori servanda responsio ad Romanam Congregationem, anno 1590, data. xvij. 16.

TEPIDITAS. Ejus effectus. xj. 3. *Vide* Languor in spiritu, *et* Conscientia minime timorata.

Index Appendicis.

PRÆNOTANDA 611
CAP. 1um. DE SERVANDIS ANTE MEDITATIONEM .. 612
CAP. 2um. DE SERVANDIS IN IPSA MEDITATIONE . 614
I. De initio seu ingressu. 615
II. De medio seu progressu 617
§ 1. Quomodo *memoria* exercenda? 618
§ 2. Quomodo applicandus *intellectus?* 621
1° Quid de hoc est considerandum? 622
2° Quæ doctrina practica inde concludenda? 622
3° Quænam motiva ad conclusionem servandam inducunt? 625
4° Quomodo hanc doctrinam ego hactenus observavi? 628
5° Quid mihi in posterum faciendum? .. 630
6° Quale impedimentum removendum? quale medium eligendum? 630
§. 3. Quomodo *voluntas* applicanda? 631
1° Affectus 631
2° Proposita 635
III. De fine sive egressu 639
CAP. 3um. DE SERVANDIS POST MEDITATIONEM .. 641
I. Examen 642
II. Recapitulatio. 643

Index notabilium Appendicis.

Adoratio — Adoratio primus actus meditantis, viva fide peragendus. lin. 4.. 615
Affectus — Affectus in meditatione excitandi quam frequentissimi. l. 35. 631
,, Diutius fovendi, præsertim humilitatis. l. 24. 633
,, In iis qui sunt magis illusioni obnoxii, quid agendum? l. 28. 634
,, Non tam ore quam corde excitandi. l. 10.. 632
,, Multum juvantur aliquibus verbis. l. 32 .. 632
,, Eorumdem varia exempla. l. 45 632
,, Sententiæ pro iisdem colligendæ. l. 43 .. 633
,, Iisdem etiam in applicatione memoriæ est locus. l. 35. 634
Amor proprius — Decipere aliquando solet. l. 4.. .. 629
Cognitio — Exigua nostri cognitione videmur nobis virtutem consecuti. l. 4. 629
Colloquium — Colloquium prout fert meditationis materia faciendum. l. 34 639
,, In eodem quæ observanda. l. 36.. 639
Commodum — Commoda spiritualia, non alia, ponderanda a meditante. l. 42. 625
Conclusio — Conclusio practica deducenda a meditante. l. 38. 622
,, Particularis, non generalis. l. 17 623
,, Statui ipsius accommodata. l. 29.. .. . 623
,, Exempla conclusionis practicæ. l. 32.. .. 623
Deus — Dei præsentis viva apprehensio ante omnem orationem habenda. l. 37... 613
,, Ejusdem bonitas aliquam serio adhibentibus curam adest gratiis suis. l. 34 644
Difficultas — Difficultas ipsa animis generosis motivum est ad res aggrediendas. l. 25... 627
,, Difficultatis horrore torpens animus quomodo exstimulandus? l. 25.. 628
Dissipatio — Dissipatio vel maxime cavenda immediate post meditationem. l. 30 640
Examen — Examen instituendum circa meditatam veritatem. l. 41 628
,, Quomodo peragendum? l. ead. 628
,, In eo ad humiliationem et confusionem
,, nostram tendendum. l. 13. 629
,, Item ad particularia descendendum. l. 17. 629
,, Et ad ea quæ majoris videntur difficultatis. l. 3. 630
,, Examen particulare plurimum juvari debet meditatione. l. 26.. 637
Gaudium — Gaudium verum in anima Deo studiose famulante. l. 28 626
Gloria — Cœlestem gloriam consideranti omnia videntur facilia, l. 19. 627

Gratia — Gratia duplex petenda ad obtinendum fructum meditationis. l. 7.. 617
Inobedientia — Inobedientia erga Deum vocantem potest gravissima attrahere mala. l. 13. .. 628
Intellectus — Intellectus quomodo applicandus? l. 30. 621
,, In ejus applicatione quæ sibi proponendæ
,, quæstiones? l. 6 622
,, Item, quid de singulis veritatibus ejusdem puncti considerandum? l. 15 622
Jugum — Jugum Domini leve conanti totam legem observare, alias grave. l. 40. 626
Meditatio — Meditatio consistit in applicatione trium potentiarum. l. 1 618
,, Ejusdem partes tres. l. 38. 614
,, Obstacula meditationis quæ? l. 19. 612
,, Adjumenta ejusdem quæ? l. 40 612
,, Meditationis mali successus causæ. l. 18. 643
,, In meditatione studium et conatus serius adhibend. l. 24. 612
,, Qui eam cum fructu peragere cupit, gratiam hanc assidue petat. l. 15.. 612
,, Ad hoc industriæ adhibendæ, et fovendum proficiendi desiderium. l. 28 612
,, Quæcumque ad fructuose meditandum S. P. N. præscripsit, eorum nihil est superfluum. l. 14 641
,, Meditari fructuose tantum valet Jesuitæ, quantum vocatio, et in vocatione perseverantia. l. 17 612
,, Ars meditandi pertinet ad scientiam Sanctorum. l. 2. 612
Memoria — Applicatio memoriæ accurate facienda. l. 12. 621
,, Quomodo exercenda? l. 9. 618
,, Item in sententia meditanda. l. 16. 618
,, Ejus exemplum. l. 37. 618
,, Quomodo exercenda in re gesta? l. 25. .. 618
,, Ejus exemplum. l. 43. 619
Motivum — Motiva ad faciendum quod in meditatione cognovimus. l. 6 625
,, Decens quid significet? l. 20.. 625
,, Utile quid complectatur? l. 41. 625
,, Jucundum quid gaudii ferat? l. 28. 626
,, Facile quid promittat? l. 40 626
,, Necessarium quid complectatur? l. 31. .. 627
Oratio — Oratio præparatoria quæ contineat? l. 20. .. 615
,, Jaculatoria per diem repetenda ad conservandum fructum meditationis. l. 40. .. 644
Præludium — Præludia ante meditationem quæ? l. 31. 615
,, Præludium primum in rebus sensibilibus quale? l. 33 615
,, In his res proponenda ac si coram se quis eam agi videret. l. 35 615
,, Item præludium in materiis incorporeis. l. 23 616
,, In sententia meditanda. l. 43. 616
,, In historiis. l. 20.. 617

Præparatio — Meditationis præparatio optima sincerum proficiendi desiderium. l. 11 612
,, Remotæ quæ? l. 17 612
,, Proxima quæ? l. 24 613
,, Hujus partes omnes et singulæ momenti sunt magni. l. 8. 614
,, Studiose adhibendæ. l. 19. 614
Propositum — Proposita bona a meditante formanda in futurum. l. 6. 635
,, Eadem essentialia præsertim in Societate. l. 8 635
,, Ubinam in meditatione facienda? l. 22. .. 635
,, Practica esse debent. l. 3.. 636
,, Non sint universalia, sed particularia. l. 17. 636
,, Et præsenti statui accommodata. l. 43. .. 636
,, Immo pro præsenti die. l. 8.. 637
,, Fundata sint in motivis solidis. l. 30.. .. 637
,, Atque humillima. l. 10 638
,, Divinum auxilium in iis suppliciter petendum. l. 23.. 638
,, Impedimenta quominus ea serventur, removenda. l. 14. 630
,, Eadem, alia sunt generalia. l. 42.. 630
,, Alia particularia. l. 10. 631
,, Media, ut illa serventur, eligenda. l. 14 .. 630
,, Hæc item, alia generalia. l. 42. 630
,, Alia particularia. l. 10. 631
Recapitulatio — Commendatur recapitulatio sub finem meditationis. l. 18. 639
,, Eadem facienda cum et in examine post illam. l. 41.. 643
Reflexio — Reflexio post meditationem omnino necessaria. l. 22. 644
,, Omnia supplet quæ frustra in meditatione quis quæsivit. l. 27. 644
,, Nunquam omittenda; sed potius aliæ preces. l. 26 641
,, Est quasi messis fructuum meditationis. l. 25. 644
,, Quo temporis spatio peragenda? l. 17.. .. 644
Sanctus — Sancti non aliunde sancti, nisi quod lumine veritatum æternarum excitabantur semper ad vitam juxta illas instituendam. l. 7. 645
Sacramentum — In matutina visitatione SS. Sacramenti commendanda meditatio. l. 30 .. 614
Scientia — Scientia Sanctorum multo minus præceptis hominum constat, quam Spiritus S. unctione, etc. l. 2.. 611
Scriptum — Scripto notanda proposita et lumina meditationis. l. 13. 645
,, Et hoc præsertim Exercitiorum spiritualium tempore. l. 32. 645
Silentium — Silentii et modestiæ defectus magnum habet influxum in meditationem. l. 21.. 614
Socius — Socii JESU titulus assidue nostris volvendus. l. 23 625
Idem vel solus sufficit ad animam vehementissime impellendam. l. 35.. 625

Spiritus — Spiritus Sancti gratia petenda assidue, et cum ardenti desiderio, ad fructuose meditandum. l. 8. 612
Virtus — Virtutis exercendæ non habens occasionem credit se illam assecutum. l. 8.. 629
,, Ejus habitus quomodo acquiritur? l. 6. .. 638
Vitium — Religiosis multo gravius est vitia fovere quam abnegare. l. 10 627
Voluntas — Ejus officium in meditatione. l. 26. 631

Typis Soc. S. Augustini, Desclée, De Brouwer et Socii.

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
Correnews: Tel: 510-649-2500
All items are subject to recall

GTU Library
3 2400 00535 3044
6613